תלמוד בבלי · אחרונים

פנים מאירות על זבחים

רבי מאיר איזנשטאט

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פנים מאירות על זבחים

רבי מאיר איזנשטאט

מקור הטקסט: פנינים · רישיון: GNU FDL 1.3

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פנים-מאירות-על-זבחים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 8
דף ג. 9
דף ג: 11
דף ד. 11
דף ד: 12
דף ה. 13
דף ה: 14
דף ו 15
דף ו: 15
דף ז. 16
דף ז: 17
דף ח. 17
דף ט. 22
דף ט: 23
דף י. 23
דף י: 25
דף יא. 27
דף יא: 29
דף יב. 30
דף יב: 32
דף יג. 33
דף יג: 34
דף יד. 35
דף יד: 35
דף טו. 37
דף טז. 43
דף טז: 44
דף טז: 45
דף יז. 46
דף יז: 48
דף יח. 51
דף יח: 52
דף יט. 53
דף יט: 54
דף כ. 55
דף כ: 55
דף כא. 57
דף כא: 59
דף כב. 62
דף כב: 64
דף כג. 66
דף כג: 67
דף כד. 69
דף כד: 70
דף כה. 72
דף כה: 73
דף כו. 74
דף כו: 75
דף כז. 76
דף כז: 79
דף כח. 80
דף כח: 81
דף כט. 82
דף כט: 83
דף ל. 84
דף ל: 84
דף לא. 85
דף לא: 86
דף לב. 88
דף לב: 89
דף לג. 90

דף לג 92
דף לד 92
דף לד: 94
דף לה 94
דף לה: 94
דף לו 95
דף לו: 96
דף לז 97
דף לז: 98
דף לח 98
דף לח: 99
דף לט 100
דף לט: 103
דף מ 105
דף מא 107
דף מא: 109
דף מב 110
דף מג 111
דף מג: 113
דף מד 113
דף מד: 114
דף מה 114
דף מה: 115
דף מו 116
דף מו: 118
דף מז 119
דף מז: 119
דף מח 119
דף מח: 121
דף מט 121
דף מט: 122
דף נ 123
דף נ: 126
דף נא 127
דף נא: 128
דף נב 130
דף נב: 132
דף נג 134
דף נג: 134
דף נד 135
דף נה 135
דף נה: 136
דף נו 137
דף נו: 138
דף נז 139
דף נז: 139
דף נח 140
דף נח: 142
דף נט 142
דף נט: 144
דף ס 144
דף ס: 145
דף סא 146
דף סב 147
דף סב: 148
דף סג 148
דף סג: 150
דף סד 151
דף סד: 152
דף סה 152
דף סה: 152
דף סו 155
דף סו: 155
דף סז 156

דף סז: 156
דף סח. 159
דף סח: 160
דף סט. 163
דף סט: 163
דף ע. 165
דף ע: 166
דף עא. 167
דף עא: 169
דף עב. 171
דף עב: 172
דף עג. 173
דף עג: 174
דף עד. 175
דף עד: 177
דף עה 179
דף עה: 179
דף עו. 180
דף עו: 181
דף עז. 182
דף עז: 183
דף עח. 184
דף עח: 185
דף עט. 188
דף עט: 188
דף פ. 189
דף פ: 191
דף פא. 192
דף פא: 193
דף פב. 194
דף פב: 195
דף פג. 197
דף פג: 197
דף פד. 199
דף פה. 202
דף פה: 202
דף פו. 203
דף פו: 206
דף פז. 207
דף פז: 208
דף פח. 210
דף פח: 210
דף פט. 210
דף פט: 213
דף צ. 215
דף צ: 216
דף צא. 217
דף צא: 218
דף צב. 218
דף צב: 219
דף צג. 220
דף צג: 221
דף צד. 222
דף צד: 223
דף צה. 224
דף צה: 225
דף צו. 226
דף צו: 227
דף צז. 228
דף צז: 229
דף צח. 230
דף צט. 232
דף צט: 234
דף ק. 234

דף ק: 235
דף קא. 237
דף קא: 238
דף קב. 238
דף קב: 239
דף קג. 240
דף קג: 242
דף קד. 243
דף קד: 244
דף קה. 245
דף קה: 247
דף קו. 248
דף קו: 249
דף קז. 249
דף קז: 251
דף קח. 252
דף קח: 252
דף קט. 254
דף קט: 255
דף קי. 255
דף קי: 255
דף קיא. 256
דף קיא: 258
דף קיב. 258
דף קיג. 259
דף קיג: 259
דף קיד. 261
דף קיד: 262
דף קטו. 263
דף קטו: 264
דף קטז. 264
דף קטז: 266
דף קיז. 267
דף קיז: 267
דף קיח. 268
דף קיח: 268
דף קיט. 269
דף קיט: 270

דף ב.

גמרא כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לשם בעלים. כתב הרמב"ם בפי' המשניות וז"ל ואע"פ ששחט שלא לשמן כגון ששחט עולה לשם חטאת כו' וממה שאמר לבעלים תבין שאינו מדבר אלא על הקרבנות שיש להם בעלים ידועים אמנם קרבנות ציבור אין פוסלת אותן שחיטה שלא לשמן שכך אמרו רז"ל קרבנות ציבור סכין מושכתן לכמות שהן עכ"ל ונפלאתי דהא האי דסכין מושכתן הוא בדף ו' ופשיטא לפי' רש"י אין ענין כלל להכי דהתם מיירי ששחט סתם ולא ידע מה הן ואפילו לפי' הערוך שהביאו התוס' מיירי דלב ב"ד מתנה עליהן אע"פ שאמרו שהן תמידין אם ירצו להקריבו לשם זבח אחר כגון למוספין רשאין לפי שבזמן שמשך הסכין לשחיטת התמיד הרי הוא תמיד ובזמן שמשך זה לסכין של מוסף הרי הוא מוסף וא"כ דוקא התם שב"ד התנו מתחילה לכך שאם ירצו ליקח מן כבשים המוכנים לתמיד לשל מוסף רשאים אבל אם שינה הכהן ושחט עולת מוסף לשם חטאת פשיטא דפסולה וכן משמע בפסחים דף ס"א ובזבחים דף ד' דשינוי קודש ישנו בציבור כביחיד אבל שינוי בעלים אינו בציבור ואם איתא לדברי הרמב"ם הא איכא שינוי קודש בשחיטה דאינו בציבור כביחיד. ועוד מאי דייק הש"ס מדקתני כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן ולא קתני שלא נזבחו לשמן ש"מ סתמן כשרין ועלו דילמא לעולם דסתמא נמי לא עלו והא דלא נקט שלא נזבחו לשמן דילמא משום (דוקא) [פנים מאירות: דיוקא] דבקרבן ציבור אף שלא לשמן כשרין ומרצין אלא ע"כ פשטא דסוגיא דהש"ס דשינוי קודש פסול אף בקרבנות ציבור בין בשחיטה בין בשאר עבודות. וראיתי ברמב"ם בפ' ט"ו מהלכות פה"מ שכתב כל הזבחים שנשחטו במחשבת שינוי השם בין בקרבנות צבור בין בקרבנות יחיד כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה חוץ מן החטאת והפסח כו' הרי להדיא שכתב בעצמו ששינוי קודש בשחיטה פסול בין ביחיד בין בצבור וע"כ צריכין אנו לומר שחזר בחיבורו מפירושו שפי' במתני' וק"ל:

תוס' ד"ה כל הזבחים כו' עבודה קמייתא נקט וה"ה קבלה כדקתני סיפא נראה דה"ה דהוי מצי למימר דממתני' גופי' מוכח דאסור לשנות בכל ד' עבודות מדקתני אלא שלא עלו ע"כ קמ"ל כדקאמר הש"ס דבקדושתייהו קיימא ואסור לשנויי בה אלא התוספות קושטא דמילתא נקטי דתני בהדיא בסיפא וק"ל:

בא"ד וא"ת אי אההיא קאי כו' יש להקשות דילמא המקשה הוה ידע הטעמים למה פסול לשם זבח וכדמפרשינן בפ' ב"ש אך התם לא מייתי קרא לשם זובח ולכך פריך הכא אשינוי בעלים מנ"ל דהיינו זובח כדמפרשי התוספות בסמוך ואין להקשות כיון דידע

מזה מאי פריך על שינוי קודש זה אינה קושיא דמהדר מנ"ל שלא עלו לשם חובה ומקרא דהתם אינו מוכח אלא כשרין ומרצין ויש לישב וק"ל:

בא"ד כמו שאפרש ר"ל כיון דקושית התוספות דמאי פריך שינוי בעלים מנ"ל דילמא באמת שינוי בעלים אינו פוסל א"כ לפי תירוץ התוספות נמי קשה מנ"ל דלא עלו לשם חובה בשינוי בעלים כיון דאינו מוכח ממתניתין וממתניתין דפ' ב"ש נמי אינו מוכח דילמא שינוי בעלים כשרים ומרצים ולכך פירשו התוס' כמו שאפרש ר"ל מקושיות דלמטה מוכח זה דהני ד' כשרים ומרצים ובשינוי בעלים לא עלו לשם חובה וק"ל:

בא"ד ועוד י"ל כו' ולהכי נמי פריך בפירקין כו' כן הוא גירסת מ"ו הב"ז ולפ"ד הלשון ד' דברים אינו מדוקדק וגם ה"נ אינו מדוקדק דזה עיקר תירוץ התוס' ונראה לי להגיה בענין אחר דהתוספות תירצו ועוד י"ל על תחילת הקושיא מנ"ל להש"ס שינוי בעלים דפסול דקבעי עלה בגמרא ותירצו דלשמן משמע בין שינוי קודש בין שינוי בעלים ולהכי ר"ל לפי תירוץ זה מיושב גם קושיא זו למה פריך בפירקין על הנך ד' דברים משום דלא איירי בהם במתני' וכצ"ל:

בא"ד וא"ת והא בפ' ב"ש כו' יש להקשות דמאי קושיא דילמא איצטריך תרי לימודים דאי מחד הייתי אומר כשרים ומרצין ועלו לשם חובה ולכך איצטרך קרא שלא עלו לשם חובה ונראה דע"כ שינוי בעלים לא מייתי התם בפ' ב"ש קרא ומ"מ מהדר תנא למילף אפילו מחד קרא שלא עלו לשם בעלים לשם חובה א"כ ה"ה בשינוי קודש ובזה יש לישב דלא מקשו התוספות בל"ז קושיא זו ודוק:

דף ב:

תוס' ד"ה סתם אשה לא לגירושין כו' יש לדקדק דלמה לא פשיט הש"ס מדגוי פסול לכתוב הגט אף שישראל עומד על גביו ע"כ מוכח דסתם אשה לא לגירושין עומדת דאל"כ תיקשי הא דקתני ימול ארמאי וי"ל דממתני' עדיפא ליה למיפשט והרא"ש בהלכות ס"ת תירץ לקושית התוספות בענין אחר והארכתי בדבריו בתשובה:

ד"ה הא לשם פסח כו' ונראה לפרש דבשתי עבודות מיירי יש להקשות לפי' התוס' דבשתי עבודות מיירי וע"ז מסיק הש"ס דאמרינן הוכיח סופו על תחילתו א"כ מאי פריך לעיל תנן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן הא סתמא עלו נמי לשם בעלים דילמא איצטרך לומר דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן אף ששאר עבודות עשה לשמן כמו דדייק הש"ס מלישנא דאלא אפ"ה לא עלו לבעלים לשם חובה אבל אם שחט סתם ואח"כ עבד שאר עבודות לשמו אמרינן הוכיח סופו על תחילתו ולעולם דאם עשה כל עבודות בסתם

פסולין אבל אין להקשות דאי תני שלא נזבחו לשמן ה"א היכי ששחט שלא לשמה דהוא פסול לגמרי זה א"א לומר דהא ילפינן מקרא דאינו פסול לגמרי ודוק:

בא"ד ועבודה אחת היינו כפי' רש"י. צ"ע דהא בשתי עבודות נמי צ"ל כפי' רש"י דהא ע"כ הך שתי עבודות קמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה ואי אפשר לפרש אלא כפי' רש"י וק"ל:

ד"ה קיימי ב"ד כו' ק"ק א"כ מאי דייק לעיל טעמא דשלא לשמו הא סתמא עלו דילמא מיירי שחישב בלבו למה שדינו להיות ולכך עלו אבל סתם לעולם פסול עיין בב"ז ויש לישב אבל לי נראה דמעיקרא אין כאן מקום לקושית התוספות דאף דתני בדברי ר"י אף מי שלא היה בלבו כו' כשר י"ל דת"ק פליג עליה וס"ל דאם לא היה בלבו לשם אלו דפסול דסתמא פסול ולכך דייק אי ס"ד דס"ל לת"ק דסתמא פסול מדאורייתא א"כ איך קאמר ר"י שתנאי ב"ד איך קיימי ומתני מילתא דמיפסיל ביה אלא ע"כ דלכ"ע סתמא כשר ות"ק לכתחילה קאמר דצריך לומר בלבו לשם ו' דברים ור' יוסי ס"ל דתנאי ב"ד דאף לכתחילה אתנו ב"ד דלא לימא לשמו וק"ל:

דף ג.

גמרא ורמינהו כל הגט כו' אין להקשות מאי פריך לעיל מנ"ל דזבחים בסתמן כשרים וגיטין בסתמן פסולין דילמא מדקשיא ליה הך מתניתין אדרב"י אמר רב וע"כ מוכרחין אנו לומר דל נכריות וסתמא פסולין וכו' ויש לישב דאי לאו דמוכח ממקום אחר דסתמא פסולין אין כאן מקום להקשות אדברי רב ממתניתין דכל הגט דהייתי אומר דנקט הכא בזבחים ובגיטין בחד לישנא לדיוקא דסתמא כשרין ולעולם הסברא מבחוץ הוא אמת בשניהם דמינה מחריב דשאינו מינה אינו מחריב ואפילו לשם נכריות נמי כשר אבל בתר דדייק דהאמת אפילו סתמא פסולין א"כ אמאי לא תני כל הגט שלא נכתב לשם אשה פסול אלא ע"כ דאתי לאשמועינן דאפילו אינו מינה כגון נכריות מחריב פריך שפיר אדרב ולכך דייק זה ממתני' דגיטין ולא ממתני' דזבחים דהכי הוא האמת דאפי' סתמא כשרים ולעולם דלאו מינה אינו מחריב וק"ל:

שם חטאת לשם עולה פסולה לשם חולין כשרה. וכתב הרמב"ם הפסח ששחטו במחשבת שינוי השם בין ששינהו לשם חולין פסול שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה' וכתב הכ"מ אפשר הטעם מדכתיב ביה לה' והקשה הגאון הב"ז אדפרכת מתוכו אחטאת ליסייעיה מפסח דלאו מינה ומחריב (ואו) [פנים מאירות: ואי] משום דשאני פסח דכתיב לה' א"כ גבי טומאה נמי שאני דכתיב תוכו ואפילו כלי שטף עכ"ל ואני

לא זכיתי להבין קושיא זו דהא ע"כ ס"ד דמקשה לאו מיתורה דוי"ו דתוכו ממעטין כלי שטף אלא ממשמעותו תוכו ולא תוך תוכו למעוטי כלי חרס וקאמר הש"ס ואפילו כלי שטף מציל דאין כלי מטמא מאויר חרס כמו שפי' רש"י ופריך שפיר ואמאי כלי שטף מציל הא אינו מינה אינו מחריב ובאמת לבתר דמסיק דמרבינן כלי שטף מיתורא דוי"ו דתוכו ע"כ גזירת הכתוב הוא אף דאינו מינה מחריב והא דלא משני הש"ס הכי כבר הקשו התוס' קושיא זו ותירצו דעדיפא משני וק"ל:

תוס' ד"ה הכותב טופסי גיטין כו' וי"ל דמשום דאמר ללבלר כו' כוונת דבריהם דהכותב טופסי גיטין יש לומר כיון דמתחילה לא אמר הבעל לכתוב לשם אשתו לכך פסול אם לא הניח שם האיש והאשה אבל אמר ללבלר ברישא כיון דאמר הבעל לכתוב לאיזה שירצה ה"א יש ברירה והוברר הדבר שמתחילה נכתב לשמו יהיה כשר קמ"ל דאפ"ה פסול וכיון דאי אפשר למשמע האי דינא דאמר ללבלר מהאי בבא דכותב טופסי גיטין לכך לא תני יתר והא דלא תירצו תירוץ זה בגיטין דף כ"ד ע"א ד"ה יתר משום דהתם תירצו וז"ל א"נ י"ל דמכל מקום שייך למתני יתר מיכן כיון שיש סברא אחת בסופרים מקרין לפסול טפי מבנמלך והקשו שפיר בהכותב טופסי גיטין הוי נמי למיתני יתר ע"כ דהא מכל הני לא מצי למידק דסתמא פסולין וההיא דהכותב מוכח דאפי' סתמא נמי פסולין דהא ע"כ אפי' יש סברא ברישא להכשיר יותר מבסיפא אפ"ה כיון דאיכא חד צד לומר לפסול טפי מ"מ תני בסיפא יתר מכן ה"נ גבי ההיא דטופסי גיטין אף דאיכא צד טיבותא באמר ללבלר דאיכא למימר יש ברירה מ"מ דכיון דאיכא צד גריעותא דלא מיחשב לסתמא ובכותב טופסי גיטין הוי כמו סתמא והי' נראה יותר להכשיר שייך למיתני יתר מכן כמו ברישא ולכך לא הקשו התוספות בגיטין קושיא זו בל"ז לפי תירוץ ראשון שתירצו שם אלא לפי א"נ י"ל הקשו קושיא זו ודוק:

בא"ד מיהו י"ל אף על גב דתני הוסיף אי לא הוי תני ליה לא הוי קשה ליה מידי כן הוא ג"ס ישנים ומ"ו הב"ז הגיה וז"ל והנלפע"ד להגיה בדבריהם וכצ"ל אי לא הוי תני לא הוי קמ"ל מידי ור"ל מדנקט הוסיף דייקינן התם שהוא אייריי בדין שלא אייריי ביה ר"ח אלא אייריי שמג' עושים א' מה שלא שמעינן מר"ח ע"ש ואני איני מבין דבריו דהא ע"כ רב יהודא דתירץ שם בנר של מתכת לא דייק מדנקט הוסיף דאף בלא הוסיף מדקתני בנר שנטמא בטמא מת ולא נקט בנר שנטמא בשרץ אלא ע"כ דקמ"ל דמותר לעשות מפסול דאורייתא ראשון דאורייתא ולמ"ד דר"ח אייריי בולד הטומאה דרבנן לא בא ר"ע אלא לפחות כקושית הירושלמי והקושיא במקומה עומדת ויותר נראה כמו ג"ס ישני' וכונתם דאף ע"ג דקתני הוסיף אי לא הוי תני לא הוי קשה לן מידי ר"ל דלא היה קשה לן למה לא

קתני הוסיף כיון דאיכא למימר דדינו דר"ח לאשמועינן מעדותו דר"ע אף שהוא מוסיף דמותר לעשות ראשון לא תני הוסיף כמו דלא תני יתר על כן בהך דטופסי גיטין ואין זה דקדוק גמור אלא היכא דבבא דרישא נשמע מבבא דסיפא אבל היכא דאינו נשמע אין זה דקדוק להקשות למה לא תני ומאן דלא תני לא משתבש ומאן דתני נמי לא משתבש כיון דאיכא בחד צד יתר וק"ל:

דף ג:

גמרא רב יוסף רמי כו' אין להקשות למה לא הקשה אתוכה דמינה מחריב די"ל דעדיפא פריך בין אמינה בין אשאינו מינה וק"ל:

שם אידך תוכו ולא תוך תוכו ר"ל לכלי חרס ומתוך ראשון לא הייתי ממעט כלי חרס שיציל דה"א אתי לגופי' שיטמא מאוירן ומתוך שני ממעטינן תוך תוכו דכלי חרס ומרבוי דוי"ו ממעטינן כלי שטף אף דלא הוי מינה מחריב וק"ל:

תוס' ד"ה שכן חלוקין באהלין כו' משמע דחלוקין אהלים דאמרו לו כו' ק"ק לפירוש זה מאי פריך לר"א מא"ל די"ל דרב אתי כר"א כיון דר"א מודה דמחיצה לא הוי מינה דא"נ מחריב ודמי לחלוקין דהוי אינו מינה לגמרי וי"ל דפריך לפי האמת דלא קיבל ר"א תשובה זו ואפילו במחיצה פליג ויליף ק"ו וק"ל:

דף ד.

גמרא מה לזביחה שכן נפסלת שלא לשום אוכלין לתירוץ התוס' ד"ה מה לזביחה דתירצו דהכא לא יליף מזביחה אלא קבלה והולכה הוי מצי למיפרך מה לזביחה שכן חייבין בחוץ וכן הא דפריך מה לזריקה שכן חייב עליה זר מיתה הוי מצי למיפרך מה לזריקה שכן פוסלת בשינוי בעלים משא"כ שחיטה וקבלה אין פוסלים בשינוי בעלים אלא ע"מ לזרוק וע"כ צריכין אנו לומר חדא מאינך נקט ועוד הי' אפשר לומר כיון דאכתי לא קמה ששינוי בעלים יהיה פסול עד לבסוף ולכך לא פריך הכי אך לפ"ד התוספות קשה דהקשו בד"ה מה לזביחה וא"ת זריקה נמי תפסול מק"ו דשחיטה שאינו פסול בשינוי בעלים דילמא אכתי לא קמה ליה דשינוי בעלים פסול כלל ודוק:

שם ואפקה רחמנא בלשון הולכה יש להקשות למה לי קרא המקריב דם השלמים שתהיה קבלה לשם שלמים תיפוק ליה מדאיצטריך דאפקה רחמנא בלשון הולכה ש"מ דקבלה פסולה שלא לשמו ויש לישב וק"ל:

תוס' ד"ה מה לזביחה שכן פוסל וא"ת זריקה נמי תיפסול כו' הנה לפי מ"ש רש"י ותוספות בפסחים דף ס"א ע"א דבפסח פוסל שינוי אף בזביחה א"כ אין ללמוד ק"ו משחיטה שתיפסול זריקה שלא לשם אוכלין בפסח כיון דבפסח פוסל נמי שינוי בעלים אף בשחיטה לבד ואף שיש לישב ק"ו בכה"ג דמה שחיטה שאינו פוסל בשינוי בעלים בשאר קרבנות פוסל בפסח שלא לשם אוכלין זריקה שפוסל בכל מקום בשינוי בעלים אינו דין שתיפסול שלא לשם אוכלין אך לפ"ז קשה מאי מקשו התוספות בד"ה מה לזריקה וא"ת ונילף קבלה והולכה משחיטה וזריקה כו' דילמא איכא למיפרך מה להנך שכן פוסלין שלא לשם בעלים בפסח ועיין בדף י' ע"א בתוספות ד"ה לא תאמר בזריקה ובב"ז:

דף ד:

גמרא תרתי מיהא דוקא והיינו פירכא דישנו בציבור כביחיד וישנו בארבע עבודות יש לדקדק כיון דאכתי לא קמה לן האי ילפותא דונרצה לו לכפר ולא ילפינן דזביחה פסולה בשינוי בעלים אלא באם אין ענין א"כ מנ"ל לומר דבעינן שיזבח בשינוי בעלים ע"מ להתכפר בזריקה דילמא דאפילו בשחיטה גופא פסול בשינוי בעלים ואפילו פירכא דצבור כביחיד נמי אינה פירכא דהא הקשו התוספות ד"ה ישנו בצבור משא"כ בשינוי בעלים דאפילו לשם נכרי לא תיפסיל דבעינן חבירו דומיא דידיה מחויב כפרה כמותו ולפ"ז כל זמן דלא ידעינן מהאי ילפותא דונרצה לו אם כן י"ל שינוי בעלים נמי ישנו בציבור כביחיד אם שחט לשם נכרי וע"כ צריכין אנו לומר הא דקאמר הש"ס תרתי מיהא דוקא דידע הש"ס דיש איזה ילפותא דשינוי
בעלים אינו קובע אלא אם חישב בזביחה ע"מ לזרוק דעיקר כפרה בזריקה:
תוס' ד"ה רב אשי כו' תימא למה לי קרא לשינוי בעלים הא אפילו שאר עבודות כו' ולי נראה דהאי ילפותא דשאר עבודות לא מיפסלי אלא בשוחט על מנת לזרוק מהאי קרא ילפינן דכתיב ונרצה לו לכפר עליו ולא על חבירו ש"מ דעיקר קפידא בשינוי בעלים בזריקה תליא וממילא ילפינן דזריקה גופיה פסולה בשינוי בעלים אבל אי לאו האי קרא ה"א דזביחה לבד נמי פסול בשינוי בעלים כמו בשינוי קודש ועוד נראה דאין כאן קושיא לרב אשי דהא כתבו התוספות בפסחים דף ס"א ד"ה שחטו למולין דרב אשי אסיק דרבה לא פליג אדרב חסדא שם דאם שחטו לאוכליו לזרוק דמו שלא לאוכליו דפסול אבל אם נזרק שלא לשם אוכליו כ"ע מודים דכשר דאין מחשבת אוכלין בזריקה א"כ ה"נ הייתי

אומר דעיקר קפידא על זביחה בשינוי בעלים שיתכפרו בזריקה פסול אבל אם נשחט כהוגן וזרק שלא לשם בעלים כשר ואיצטרך קרא וק"ל:

ד"ה שקולים הם אף ע"ג דהכא תרתי והכא חדא פי' שחייבין עליה בחוץ והתם תרתי צפון וישנו בחטאת הפנימית מ"מ חשיב להו שקולים והקשה הר"ח כו' וראיתי בתוספות בפרק שור שנגח שתירצו בענין אחר וז"ל ולא שייך לומר שקולים הם דהני חומרות אינן שקולות ולא משכחת שיקול אלא בריש מכילתין ונראה דהתוספות הקשו הכא אחר שפירשו שהכא אין החומרות שקולות דהכא תרתי והכא חדא ואפ"ה קאמר שקולים הם א"כ בריש שור שנגח נמי נימא שקולים הם אף שאין החומרות שקולות וק"ל:

ד"ה אימא כו' תימא כו' ולי נראה לומר כיון דילפינן שינוי קודש ושינוי בעלים מקרא דצריך לשמן דוקא וקרא כתיב ולא יחללו את קדשי בני ישראל קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ואף לפי האמת מוקמינן האי קרא בחטאת ששחטה לשם עולה מ"מ פריך המקשה שפי' דכיון דקרא סתמא כתיב ולא יחללו וע"כ מוקמינן בשוחט שלא לשמו דילמא בכל הקרבנות הוי שינוי שם ושינוי בעלי' כמו חילול והוי חולין גמורין ופסולין להקריב ויליף ממוצא שפתיך כו' דכשרין וע"כ האי קרא דלא יחללו קאי בחטאת וק"ל:

בא"ד ופריך דהשתא אימר תרווייהו כו' ר"ל דהשתא לא צריך קרא ובשר זבח תודה שלמיו דהא השתא ילפינן כל ד' עבודות בשינוי קודש מקרא דאיל נזיר וק"ל:

בא"ד וקשה כו' יש לדקדק דהא על שינוי בעלים לא צריך לן קרא דלא ליפסלו דהא לא שנה ביה קרא ושינוי בעלים ליכא למילף לחומרא משינוי קודש דאיכא למיפרך כמו שאמרו בש"ס וליכא למימר דאי לאו קרא ה"א דבדעבד עולים ומרצים זה אי אפשר לומר דהא כתיב ונרצה לו לכפר עליו משמע שאם חישב על אחרים דאינו מרצה ועוד דכתבו ולא קשה מידי דמוצא שפתיך לא משמע שינוי בעלים ויקשה דאף אם אינם פסולים לגמרי מדלא שנה הכתוב מ"מ דילמא כשרים ומרצים כיון דמוצא שפתיך לא משמע שינוי בעלים ובחידוד התלמידים הארכתי:

דף ה.

תוס' ד"ה אשם כו' ולמה לי מוצא שפתיך אליבא דמסקנא אין כאן קושיא דהא בע"ב פריך מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת וע"כ ילפינן ממיעוט דאותה ומאותה לבד ה"א דלירצו ולא יליף ממוצא שפתיך אלא דלא לירצו כפירוש רש"י ד"ה ריש לקיש וע"כ צריכין אנו לומר דהתוס' הקשו על המקשה דלמה ליה להדר אקרא דמוצא שפתיך

כיון דניחא ליה עולה ושלמים נילף אשם מינייהו בהקישא דזאת התורה וע"ז תירצו דאדרבה ה"א איפכא אלא ע"כ דלא ילפינן בהקישא כלל רק מסברא דמצינו דבאין לאחר מיתה וכו' ולכך פריך אשם מנ"ל ולכך הקשו בדיבור שני ד"ה אשם לא ליתי כלל תימא הא לא איצטרך דבשלמא בל"ז ה"א דמקשה פריך כיון דלא איצטרך מוצא שפתיך לגופי' דילמא אתי למעוטי אשם ואי לא נכתב כלל ה"א דילפינן אשם מעולה ושלמים אבל השתא דתירצו דע"כ דאי אפשר לומר דבר זה דאדרבה נילף איפכא אלא ע"כ דלא ילפינן בהקישא כלל וע"כ לפי מה דס"ד דמקשה ניחא ליה בעולה ושלמים ולא קשיא ליה אלא אאשם וכיון דמשני דיליף ממוצא שפתיך ע"כ לגופי' לא צריך דמסברא ידעינן עיכובא דלא אתי לאחר מיתה וע"כ קרא אתי דיעלה ולא ירצה ותירצו די"ל דהשתא הדר ביה כו':

ד"ה הא שאר ובהקישא דזאת התורה כו' ר"ל אף דלפי המסקנא ילפינן בהקישא מ"מ לא איצטרך אותה דאם כן לא ליכתוב עיכובא אלא באחד ומדאיצטרך עיכובא בפסח וחטאת ש"מ דבאשם אינו מעכב עיין בב"ז וכתב לתרץ קושית התוספות ואני דקדקתי ולא יכולתי לעמוד על דבריו דהא הש"ס פריך מאי חזית דאקשת לשלמים אקיש לחטאת לחומרא ואם כן עיקר קושית התוספות דליכא למימר לחומרא מקשינן דאם כן מדאיצטרך תרי עיכובי בפסח וחטאת וק"ל אבל לי נראה דאין כאן קושיא דע"כ בהאי הקישא לא כתיב פסח אלא חטאת ואשם ומנחה ושלמים ופסח ילפינן לקמן דף ז' ע"ב מביום צותו וגו' ואם כן בודאי אי לא כתיב חטאת הוי ילפינן חטאת ואשם בהקישא דזאת התורה משלמים דמפסח ליכא למילף דלא כתיב בהאי קרא אלא דהייתי יליף פסח לבד לעיכובא דמה שלמים לא חלקת כו' ולכך איצטרך בחטאת עיכובא והשתא הייתי יליף אשם מיניה כקושית הש"ס ולכך איצטרך אותה ועיכובא בפסח איצטרך כיון דהקישו הכתוב לשלמים ה"א דדינו כמו שלמים ולכך איצטרך עיכובא בזביחה גבי פסח וילפינן ע"כ מה שלמים לא חלקת וק"ל:

דף ה:

תוס' ד"ה מיעט רחמנא היא כו' ויש שום צריכותא כו' והיה נראה לי לומר דזה הוא צריכותא (דנישא) [פנים מאירות: דנשיא] מותרו גופי' הוי עולה והוי כמו עולת יחיד וטעון סמיכה ולכך פסול שלא לשמו אבל התם דחטאת נקיבה דתרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה עולה הוי כמו עולת ציבור ואין טעון סמיכה ולא יפסול וסברא זו מצאתי ברש"י בשבועות דף י"ב ע"א ד"ה ר' יהושע אלא דקשה לי על פי' התוספות דפירשו דבנשיא יש קולא משום דמותרו הוי גופי' עולה הלא כלהו תנאי ואמוראי סברי התם

בשעיר חטאת שאין מקיצין בגופן אלא בדמים וא"כ מה לי חטאת נקיבה או זכר ויש לישב שזכר ראוי עכ"פ מן התורה להקריב עולה אלא שחכמים גזרו לאחר כפרה אטו לפני כפרה וצ"ע:

ד"ה ניתק אין כו' ור"ת לא גריס כו' ובא לפרש הטעם למה הוא כשר ר"ל למה כשר בשחט סתם לאחר כפרה קודם ניתק וק"ל

בא"ד ואיצטרך הילכתא עיין בתוס' דפסחים דף ע"ג ד"ה אשם ובשבועות דף י"ב ד"ה אשם ובמנחות דף ד' ע"ב וכאן קיצרו בדבריהם:

דף ו

תוס' ד"ה מקופיא וא"ת דיורש מקופיא כו' הנה האמת יורה דרכו דאין כאן קושיא כלל דהא ע"כ צריכין אנו להקשות ר"י אהדדי דאם בשביל שמתכפרין מקופיא מיקרי שותפין ואין ממירין ואם כן אמאי מביאין מנחה הלא נפש אמר רחמנא אלא ע"כ דזה ברור כיון דלא מכפר בקבוע אין היורשים מיקרי בעלים ממש ולכך מנחה קריבה דלא שותפין נינהו והא דשני יורשין אין ממירין הוא מגזירת הכתוב אחד ממיר ואין שנים ממירין א"כ אתי שפיר ביומא דכה"ג מימר דלא מיקרי שותפין מה שאחיו מתכפרים מקופיא וק"ל:

ד"ה אלא מאי לא כיפרו צ"ע כו' נראה דבעל איבעיא מבעיא ליה אף לפי האמת דיליף ר"ל דכשרין ואין מרצין מבעיא לי אי כיפרו מקופיא כמו דבאין לאחר מיתה דבאין ואין מרצין מ"מ מכפרי אעשה דיורשין מקופיא או דילמא לא כיפרו כלל ורצה רב ששת לומר דלא כיפרו דאי כיפרו מקופיא א"כ שני למה הוא בא דהא גבי יורשין דמתכפרי מקופיא אעשה דידהו ולא מחייבי בקרבן אחר דלכך עושין תמורה וא"כ למה ציותה התורה להביא אחר ודחי ליה הש"ס אלא מאי לא כיפרו למה הוא בא ר"ל למה ציותה התורה להביא דהא בבאין לאחר מיתה אף דאין מרצין מ"מ מקופיא מכפרין ותירץ רב אשי רב ששת הכי קא קשיא ליה בשלמא אי לא כיפרו אפי' מקופיא די"ל דלכך באין משום דשלא לשמו מכח לשמו קאתי ולכך קרבין וק"ל:

דף ו:

תוס' ד"ה וליקו עיין בב"ז ובס"ד אלא הכי פריך דאטו מי לימא ליה לקרא דכי משתעי ע"י לב ב"ד ר"ל כיון דאינו מפורש בתורה אי מכפרי אעשה דאחר הפרשה אי לא ואי ס"ד דאינו מכפר אעשה דאחר הפרשה איך כתבה התורה סתם ויסמוך על לב ב"ד שיפרישו בזה אחר זה דילמא יפרישו יחד ויקרבו שניהם ואחד הוא שלא לצורך ואפשר שזה ג"כ

כוונת רש"י אלא דמפרשי שלא תפרש הקושיא דאם הפריש שניהם בבת אחת דאינו חייב דזה אינה קושיא דלעולם חייב להפריש עוד אחר דחייבה התורה כן אלא דעיקר קושיא איך יסמוך התורה על לב ב"ד דילמא לא יבינו ויפרישו שניהם בבת אחת ויקרבו ויהיה אחד שלא לצורך כפרה כלל והב"ז הבין דזה קאי על לב ב"ד מתנה ולכך הגיה בענין אחר אבל לפמש"כ אין צריך לשבש הספרים וזה ברור וק"ל:

דף ז.

תוס' ד"ה דילמא את"ל ור"ז כמו כן את"ל קאמר ר"ל או בין הפרשה להפרשה או בין זריקה לזריקה:

בא"ד ועוד היכא דלית ליה תקנתא ברעייה וס"ד דלית ליה תקנתא הכא בחטאת דאינו רועה וא"כ אם קרא מיירי שהפריש בבת אחת הוי שני חטאת שנתכפרו בעלים ולמיתה אזלי ואמרינן לב ב"ד מתנה עליהן שלא תהא הפרשת האחרון הפרשה עד סמוך להקרבתו ואח"כ דחו פי' זה דכאן דאית ליה תקנתא ברעייה ר"ל לר"ש דסבירא ליה דאין חטאת ציבור מתה א"כ אית ליה תקנתא ברעייה ואם קרא מיירי שהפריש שניהם בבת אחת יקריבו אחד שלא לצורך דהא כיון דאיכא תקנה ברעייה לית ליה לב ב"ד מתנה עליהן אבל הב"ז כתב דקאי על תמידין ולא ידעתי פירושו דהא על תמידין לא קשיא לן כאן כלום אליבא דר"ש:

ד"ה חטאת כו' את"ל דלא מכפרה כו' ר"ל דאם מכפרת על עשה דלאחר הפרשה ניחא דמיירי שכבר הפריש אלא אפילו את"ל דלא מכפרה אעשה דאחר הפרשה מיירי הכא שלא הפריש עדיין דמסתמא עולה יביא ולא הוי כמו שאינו חייב כלום אבל קשה לי להבין דבריהם דמאי דוחקים לאוקמי שעדיין לא הפריש דאף אם הפריש חטאת ועולה כאחד או חטאת ואחר כך עולה לא דמי כלל לשחט על מי שאינו חייב כלום דאי עולה אינו מכפר על עשה דאחר הפרשה חטאת נמי אינו מכפר על עשה דאחר הפרשה וכיון דהפריש עולה תו לא צריך לכפרת קופיא דחטאת ואם כן לא נקרא כפרה כמותו ולא דמי לשחט חטאת על מי שאינו חייב כלום אף דאינו מכפר על עשה דלאחר הפרשה מ"מ מכפר על עשה דקודם הפרשה משום דאין לך אדם מישראל שאינו חייב עשה ודוחק להעמיד דבריהם דמיירי דאם הפריש עולה ואחר כך חטאת בזה הוי כמי שאינו מחויב כלום אם לא שנאמר שבאותה מחשבה שחושב על מי שמחויב עולה הוי כמו שהופרש בשעה זו לכפר עליו מקופיא אבל מי הכריחם לומר שנאמר שבזמן מועט מסתמא עבר על עשה והש"ס דקאמר אין לך אדם כו' מיירי בסתם מזמן רב ולפ"ד התוספות מוכרחים

אנו לומר דאין לך אדם בישראל דקאמר מיירי בכל שנה ויכול להיות שמפריש עולה ואינו עובר בבל תאחר עד ג' רגלים ומסתמא יש אצלו עשה ודוק:

דף ז:

תוס' ד"ה הוא לעכב כו' ס"ד ושינוי דהואיל וגלי גלי לא ניחא להאי פירושא כמו לפי' קמא לכאורה יש לפרש כוונת' כפשוטה דלפירוש קמא ע"כ לעכב בכל עבודות בשינוי קודש ילפינן לה כבר אמרינן ה"נ בשינוי בעלים אבל לפי' זה אכתי לא ילפינן אלא זביחה אבל כד דייקת שפיר אינו דהא ע"כ לא ניחא להו לומר הואיל וגלי גלי ללמוד שאר עבודות מזביחה משום דזביחה איכא צד חומרא כמו שאיתא בדף ז' ע"א כמו כן ליכא למילף שינוי בעלים משינוי קודש משום דאיכא למיפרך מה לשינוי קודש שפוסל בד' עבודות וכל הני פירכא דמקשי התם ולכן נראה לי לפרש כוונתם בענין אחר דלפירוש קמא נלמוד מן הוא בהויותו כשהוא עשוי כמצותו ומעכב בכל ד' עבודות בש"ק וא"כ שפיר אמרינן הואיל וגלי גלי מדאפקי' רחמנא לשינוי בעלים בלשון שינוי קודש אית לן לאוקמי כשם שבש"ק הוא מעכב בכל ד' עבודות כן בש"ב מעכבי נמי בכל ד' עבודות אבל לפי' שני דקבעי מנ"ל בשאר עבודות בין בש"ק בין בש"ב ומדאפקי' רחמנא בלשון שינוי קודש לא נלמד עיכובא רק בזביחה בין בש"ק בין בש"ב א"כ לא ניחא האי שינוי' הואיל וגלי גלי כיון דאין סברא ללמוד כל עבודות מזביחה והב"ז כתב פי' ראשון:
ד"ה מה שלמים וא"ת כיון דכתיב ועשית פסח לעכב כו' לא נמצא תירוץ על קושיא זו ונראה לי דע"פ אמת אין כאן קושיא דאיצטרך קרא מזביחה משום הוא לאגלוי דדוקא הוא בשחיטה מעכב משא"כ הוא דגבי אשם וק"ל:

דף ח.

גמרא אלא אמר רבא אתיא מחטאת מצורע כו' אשכחן שינוי קודש שינוי בעלים מנ"ל אמר קרא וכפר על המטהר כו' נראה דלגירסת רש"י דבכל מקום מוקמינן הך קרא וכפר בזריקה מ"מ כיון דכבר ילפינן זריקה בש"ק וש"ב למצוה ולעכב מוקמינן שפיר וכפר על המטהר בשאר עבודות בש"ב כיון דכל עבודות אין פוסלים בשינוי בעלים אלא בזריקה שפיר נלמד מוכפר על המטהר ולא על מטהר חבירו בש"ב כל עבודות למצוה וכשלמים כפי' רש"י ואיצטרך כל הני קראי בש"ק כמו שפירשתי בגירסא קמייתא בתוס' ודוק ולגירסא אחרת מוקמינן הכי ועשה הכהן בש"ב וכפר על המטהר לעכב וכשלמים דלא חלקת וק"ל:

שם חטאת חלב מחטאת מצורע לא ילפינן כו' חטאת מצורע מחטאת חלב לא ילפינן כו' יש לדקדק אמאי מהדר תלמודא דלא ללמוד חטאת מצורע מחטאת חלב אף אם היה גמרינן חטאת מצורע מחטאת חלב מוקמינן קרא דמצורע לעיכובא מ"מ חטאת חלב לא ילפא מיניה ואיצטרך ללמוד מהקישא ויש לישב דהש"ס מהדר דאף במצורע אין ללמוד מקרא לעכובא אלא מהקישא וק"ל:

תוס' ד"ה זריקה כו' וי"ל דהכי קאמר לקמן אשכחן חטאת חלב כו' ושאר נילף כדאמרינן לעיל מה שלמים לא חלקת כו' וקבלה נמי לא הוצרך כו' יש לדקדק מאי דוחקם לומר דפריך מכח לא חלקת כיון דסברי דילפינן שינוי בעלים בחטאת חלב משמיעת קול א"כ הוא הדין דנילף שינוי קודש בחטאת חלב משמיעת קול ופריך הכי אשכחן חטאת חלב דשחיטה וקבלה כתיב ביה וזריקה ילפינן משמיעת קול בשינוי קודש ובשינוי בעלים אבל שמיעת קול מנ"ל דלא יוכל למילף מחטאת חלב וק"ל:

בא"ד ושינוי בעלים בחטאת חלב נגמר משמיעת קול נראה כוונתם דלפי האמת דאתי במה הצד קשה לשתוק וכפר עליו בחטאת דשמיעת קול ונילף הכל במה הצד לכן פירשו דשינוי בעלים בחטאת חלב ילפינן משמיעת קול וא"כ אף לפי האמת איצטרך קרא בשמיעת קול דנילף מיניה חטאת חלב אבל לא ניחא להו למילף מה שלמים לא חלקת בין ש"ק ובין ש"ב למצוה אף חטאת חלב לא תחלוק בין ש"ק ובין ש"ב לעכב חדא כיון דבשינוי קודש גופי' היה איצטרך ללמוד עיכוב בכל עבודות משלמים דמה שלמים לא חלקת כו' א"כ תו אין ללמוד שלא תחלוק אף בשינוי בעלים ועוד דמדגלי רחמנא קרא בחטאת מצורע ללמוד שינוי בעלים דלא ילפינן משלמים דבר זה שלא תחלוק בש"ק ובש"ב לעכב אבל עם כל זה לא הועילו כלום בתירוצם ותמיהת התוספות במקומה עומדת דאיך נלמוד ש"ב בחטאת חלב משמיעת קול דשם גופי' לא פסיל רק בזריקה ומנ"ל בכל ד' עבודות ש"ב לעכב אלא דילפינן משלמים דלא חלקת וא"כ אף בזריקה מוכרח אני לומר לא חלקת א"כ מאי פריך על שמיעת קול מנ"ל דילמא ה"נ נימא לא חלקת ותמיהת התוס' קיימת כו' אבל בשמיעת קול מיירי בחטאת קרבנו כצ"ל מ"ו הב"ז כתב בספרו וז"ל ומדברי רש"י ד"ה אמר רב הונא לא משמע כן דגם בזריקה אמרינן הקישא דלא חלקת ויש לדחות דהתם עכ"פ ילפינן בשינוי בעלים בכולן למצוה וא"כ ה"ה לעכב משא"כ כאן ודוק עכ"ל ולקשה לי דהא אף בחטאת דשמיעת קול ילפינן למצוה מהקישא משלמים דכולהו חטאת ילפינן מהיקשא דשלמים כמו שכתבו התוספות בע"ב ד"ה ה"ג בסוף דבריהם:

ד"ה ועשה את חטאתו כו' כן גירסת הקונטרס ולגירסא זו מוקי ברישא לעכב בשינוי קודש ונראה לי דלגירסא זו צריכין אנו לומר דאי לא היה לנו לימוד למצוה בש"ב לא הייתי יכול למילף מה שלמים לא חלקת בין זריקה לשאר עבודות אף חטאת לא תחלוק לעכב בין זריקה לשאר עבודות משום כיון דעדיין לא אסיק אדעתי' מהקישא והכי יליף בכולה שמעתין רק במה מצינו וא"כ איכא למיפרך כדפרכינן בדף ד' ע"ב דמה לשלמים שכן טעונים סמיכה תנופה וחזה ושוק וע"כ מהדרינן ללמוד תחילה למצוה בש"ב וא"כ כיון דלמצוה שוה לשלמים וע"כ חומרא זו אינה חומרא וא"כ שפיר ילפינן השתא במה מצינו משלמים מה שלמים לא חלקת אף חטאת לא תחלוק ובזה ניחא מה שהוקשה לתוספות לגי' אחרת וז"ל ולגירסא זו תו לא צריכינן לקרא דלעיל בזריקה משמע דלגירסא קמייתא איצטרכו כל המקראות אף דלכאורה קשה אף לגירסא קמייתא דלמה ליה לימוד בקבלה לשם חטאת תיפוק ליה מכח דלא חלקת אבל לפי דברינו ניחא דאיצטרך כל המקראות דהא לגירסא זו מוקי ברישא לעיכוב בשינוי קודש והדר למצוה בשינוי בעלים וא"כ אי לא נכתב קרא בכל עבודות בחטאת חלב הייתי יליף בחטאת נזיר מתחילה ועשה את החטאת למצוה בשינוי קודש בכל עבודות וחטאת חטאתו הייתי מוקי לעיכוב הכל בשינוי קודש וא"כ הא דכתיב בחטאת חלב ושחט אותו לחטאת הייתי אומר דלגופיה לא צריכא דנילף הכל מחטאת נזיר והייתי (לומר) [פנים מאירות: אומר] אם ענין לזה אתי לשינוי בעלים וא"כ לא הייתי יליף ש"ב רק בזביחה וזריקה לעכב אבל קבלה והולכה לא היה אשכחן אפילו למצוה ולא הייתי יכול למילף משלמים דלא חלקת כיון דלא אשכחן אפילו למצוה ולכך איצטריך אף בקבלה אם כן תיתי מהי תיתי סוף כל סוף נשמע מצוה בכל עבודות בשינוי בעלים ועיכובא בזריקה וילפינן משלמים דלא חלקת ודוק:

בא"ד ולגירסא זו תו לא צריך לקרא דלעיל בזריקה ר"ל עליו וגם חטאת חטאתו אבל מ"מ איצטרך לגופיה ללמוד למצוה בזריקה בשינוי קודש דאי לא נכתב כלל הייתי מוקי בחטאת נזיר ועשה אותו וגומר למצוה בשינוי קודש וחטאת חטאתו למצוה בשינוי בעלים דלגירסא זו מוקמינן מתחילה על שינוי בעלים קודם עיכובא בשינוי קודש ושחיטה וקבלה דכתיבי בחטאת חלב הייתי מוקי לעכב ושאר עבודות הייתי יליף משלמים דלא חלקת אבל בשינוי בעלים לא היה לנו לימוד לעיכוב. ואין לומר דהשתא נמי נימא איפכא זה אינו דא"כ קשה לישתוק בזריקה ונילף מכח לא חלקת אבל השתא אינו קשה דלא לכתוב קבלה דזה קשה אף לפי האמת. ולכך איצטרך לגופיה בזריקה בש"ק בחטאת חלב ומיניה ילפינן בחטאת נזיר למצוה וע"כ קרא אתי למצוה

בשינוי בעלים וחטאת חטאתו לעיכוב בין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים כמו דילפינן לעיל מהוא וא"כ לא איצטרך כלל למצוה ולעיכוב בשינוי בעלים ואף דהאי קרא כתיב בחטאת דשמיעת קול ואיצטרך לגלות בשינוי בעלים דלא יוכל זה לילף מחטאת חלב ונזיר דאין באים בדלות מ"מ השתא לא קמה ליה עדיין הך פירכא ודוק:

בא"ד דעיקר מילתא לא איתמר אההיא ר"ל כיון דקושיות שוים כמו כן היה לתרץ רב הונא גופיה תירוץ זה אלא על כרחך משום דלא קשה קושיא זו לבסוף וק"ל:

ד"ה מנחתם ונסכיהם כו' הילכך מצוה משלמים כו' למה לי למכתב בחטאת חלב עיכובא בכל עבודות ליכתוב בחדא נימא מה שלמים כו' אין להקשות כיון דאף עיכובא נלמד משלמים בהקישא א"כ איך נלמד שאר חטאת במה הצד הלא דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בבנין אב כמו שהקשו התוספות בד"ה ה"ג יש לומר דהיינו לומדים עיכובא עבודה אחת ואח"כ הייתי יליף חטאת דשמיעת קול משלמים דלא חלקת וק"ל:

בא"ד וא"ת מנ"ל בחטאת נזיר עיכובא כו' ולא ניחא להו דנילף משלמים דמה שלמים לא חלקת בין ש"ק לש"ב למצוה אף בחטאת נזיר לא תחלוק בין ש"ק לש"ב לעכב דא"כ לשתוק גם במצורע קרא בשינוי בעלים וק"ל:

ד"ה ה"ג הקשה ר"ת כו' ותירץ כיון דדלי דלות פסולה שלא לשמו ומפיק לה מדכתיב כי חטאת היא אין סברא כו' וקשה א"כ לעיל דפריך יש להקשות בפשיטות היה להם להקשות על תירוץ ר"ת דלמה לי למילף במה הצד מכלהו לילף רק מחטאת חלב ונזיר דמאי פרכת מה לצד השוה שכן אין באים בדלות הלא אף בדלי דלות פסול שלא לשמו ואין סברא שיגרום בעשירות להיות כשרין או נילף מחטאת חלב ומצורע דמאי פרכת דמה להצד השוה שאינם בשאלה הלא דלי דלות ישנו בשאלה ואפילו הכי פסול שלא לשמו ואף אם נאמר דהאמת כן היא דלר"ת נילף או מחטאת חלב ומצורע או מחטאת חלב ונזיר מ"מ קשה לי דלמה לי למילף במה הצד נילף מדלי דלות גופיה אלא ע"כ דאם היינו אומרים דבעשירות כשרים שלא לשמה הייתי אומר חטאת היה בדלי דלות שהוא כחטאת עשירות שכשרות שלא לשמה וכ"ת לשתוק וי"ל דאיצטרך דעכ"פ בזריקה הוא פסול ונילף מנחת חוטא שיפסול גם באחד מד' עבודות שדומה לזריקה דהיינו הקרבה שהיו ד' עבודות במנחה וכן בחטאת עוף וצ"ע:

רש"י ד"ה ואם מן הצאן קרבנו לאו קרא יתירא קא דריש כו' אף דלזבח קרא יתירא כמו שפירש רש"י למטה מ"מ לא היה ניחא לי לומר דילפינן מזה דאם כן קשה דילמא שלמים אין מידי אחרינא לא וליכא למימר תירוץ הגמרא דזבח אתי לרבות מותר פסח וזה פשוט גדול אבל לפי דברי התוספות ד"ה ואם מן הצאן דניחא להו דדריש מיתורא דקרא י"ל

דזבח ושלמים תרווייהו מיותרים וק"ל ואף אם נכתב שלמים הייתי מוקי במותר פסח וזבח אתי לרבות כל זבח:

ד"ה ה"ג אי הוי כתיב לשלמים וזבח לא ניחא לרש"י גירסא זו שלפנינו אי הוי כתיב לזבח ושלמים דאם כן מאי פריך המקשה לבסוף דקאמרינן אלא לזבח ריבוי הוא ופריך אימא כל דשחיט להוי כוותיה מאי פריך הא כבר תירצו דאי הוי כתיב לזבח ושלמים כדקאמרת אבל השתא דכתיב זבח שלמים כל דשחיט להוי שלמים אלא דהיה קשה דילמא דרשינן בכלל ופרט והשתא דדחו זה מ"מ תירוץ ראשון הוא אמת ולכן גרס אי הוי כתיב לשלמים וזבח ולכן איצטרך להאריך בפירושו למטה בד"ה אלא לזבח רבוי הוא וז"ל אבל לזבח השלמים שני תיבות דבוקות הן כאלו כתיב לזבוח שלמים ר"ל לשחוט שלמים וקרא יתירא בעלמא הוא ר"ל דמ"מ קרא יתירא הוא דהוי מצי למכתב רק לשלמים וע"כ אתי לרבות שאר זבחים אלא דלא מצי למכתב וזבח אחר שלמים דהם שני תיבות דבוקות ומ"מ ריבוי הוא וכמאן דכתיב לשלמים וזבח דמי. ואתי לרבות אחר המיעוט ואין דורשין ברבוי ומיעוט אבל לגירסא אי הוי זבח ושלמים אין לומר דהשתא הוי כמאן דכתיב זבח ושלמים מ"מ קשה קושית הגמרא כיון דזבח רבוי הוא ושלמים מיעוט א"כ שלמים אין מידי אחרינא לא. ולכך פריך שפיר המקשה כיון דכמאן דכתיב לשלמים וזבח דמי אימא כל דשחיט לה להוי כוותיה כל זה נראה לי ברור ונכון והוכרח להאריך בפירושו אבל אין להקשות איך עלה על דעת המקשן להקשות כל היכא דשחיט ליהוי כוותיה דלפי זה לישתוק משלמים לגמרי די"ל דאיצטרך דאי לאו שלמים רק זבח הייתי מוקי שכשר שלא לשמו בשאר ימות השנה אך דינו כפסח כמו שאר קדשים כשרים שלא לשמה כן פסח כשר בשאר ימות השנה ואיצטריך שלמים ללמוד לכל מה דשחיט לה ליהוי כוותיה ובדרך זה נדחו דברי התוספות במה שהשיגו על רש"י ודברי רש"י כנים ואמתים לאמתה של תורה:

ד"ה הגהה בשאר ימות השנה כו' ומיהו איכא למ"ד בסוף אלו דברים דבעי עקירה כצ"ל לפי מ"ד זה מיירי אף אחר הפסח דכל זמן דלא עקר ליה הוי פסח ופסול לשמן:

ד"ה ואם מן הצאן קרבנו כו' ונראה דמיתורא דריש דלא הוי צריך למכתב לזבח השלמים דאשלמים קאי יש להקשות מאי פריך בגמרא מתקיף ליה רב חנא בגדתאה והא מדכתיב אם כבש אם עז מכלל דלאו במותר פסח כתיב דאי במותר פסח הוא מיותר קשה אלא מאי בשלמים כתיב נמי קרא מיותר דלמה למכתב לזבח השלמים ויש לישב וק"ל:

ד"ה ברוך כבר כתבתי דאין לאלו דברים צורך וצדקו דברי רש"י:

דף ט.

גמרא מתקיף לה כו' ממאי דבמותר פסח כתיב דילמא במותר אשם כתיב יש להקשות איך עלה על דעת המקשן דבמותר אשם כתיב הא כתיב אם כבש אם עז ואשם אין בא מן עזים ויש לישב דהמקשן היה סבור דזה ע"כ אתי לאיזה דרש כיון דבפסח נמי אינו מיתוקמא אבל לפי האמת אין כאן קושיא כלל וק"ל:

תוס' ד"ה דילמא במותר אשם כתיב תימא כו' ואלו מותר אשם קרב עולה נראה לי דזה ע"כ נלמד מן קרא דמותר אשם קרב עולה דאל"כ אין כאן ריח קושיא וי"ל כו' אלא שיעקור שם אשם ממנו לשחטו לשם שלמים או לשם זבח אחר דלא דרשינן ליה בכלל ופרט כצ"ל ונראה לי משום דאי הוי דרשינן בכלל ופרט הייתי אומר אין בכלל אלא מה שבפרט שלמים אין מידי אחרינא לא ע"כ פירשו התוספות דלא דרשינן בכלל ופרט אלא דזבח רבוי היא אלא דאכתי יש להקשות אימא כל דשחיט ליה לחוי כוותיה זה אינו קושיא כיון דנלמד מן קרא דמותר אשם קריב עולה אם כן ה"נ כל מה דשחיט ליה הוא עולה ואיצטרך לרבות כל זבח לאיזה זבח ששחט קרב עולה וזה שפירשו התוספות ולעולם קרב עולה אך אין להקשות לפ"ז ולשתוק משלמים ותירצו ואתי קרא למימר דבעי עקירה ר"ל לעקור משם אשם אבל אי לאו קרא שלמים אלא היה נכתב לזבח לא היה נלמד דבעי עקירה אלא הייתי אומר שאם שחטו לשם זבח אחר יהיה עולה אבל אין מצוה לעקור וע"כ איצטרך לזבח שלמים שצריך לעקור שם אשם ממנו ומ"מ כל מה דשחיט ליה להוי עולה כן נראה לי ברור ונכון:

ד"ה ושלמים הבאים מחמת פסח כו' וקשה דבפסחים כו' ושלמים הבאים מחמתו ליום ולילה אין זה שם בגמרא אלא זה הוא מדברי התוספות ר"ל דשלמים הבאים מחמתו ליום ולילה אבל לא חגיגת י"ד ונראה כו' כי ההוא דתורת כהנים וכאן קיצרו בדבריהם ולא הביאו הת"כ ובפסחים דף ע"א ע"ב הביאו הת"כ ונלמד מן קרא ובשר זבח תודת שלמיו ושלמים הבאים מחמת פסח שנאכל ליום ולילה כו' ובפסחים בפרק האשה גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהם כצ"ל כו' ושלמים הבאים מחמת פסח דשמעתין נמי היינו מותר פסח אע"ג דכבר תנא פסח שעברה שנתו האי שלמי פסח הוי לא עברה שנתו במותר פסח דאם כן מאי פריך והא מהכא נפקא ע"כ ידע מהני חלוקים דאיצטרך לעבר זמנו ולא שנתו שנתו ולא זמנו ויותר הוה ניחא לאוקמי' בשמעתין כפירוש רש"י דע"כ מתחילה נלמד פסח שעברה שנתו לכל מצות שלמים ע"כ לאו לכל מילתא דשלמים דהא פסח שעברה שנתו נאכל ליום ולילה ושלמים נאכלים לשני ימים ולילה אם כן שלמים הבאים מחמת פסח דהיינו חגיגת י"ד הייתי ג"כ מדמה לשלמים בסמיכה ותנופה וחזה

ושוק אבל לאכילה ע"כ איצטרך לימוד אחר באלו דברים שיהיה דומה אף באכילה לשלמים יהיה נאכל לשני ימים ולילה:

דף ט:

גמרא אמר רב משמי דמבוג כו' הוא הדין דהוי מצי למיפרך הכא לשם חטאת נחשון כשירה ולימא חטאת נזיר וחטאת מצורע:
שם ולימא מת בעלמא יש להקשות מאי פריך דילמא הא קמ"ל דוקא אם שחט על מנת שיתכפר בו נחשון הוא דכשירה אבל אם שחט לשום חטאת נחשון פסולה דלא אמרינן תורה אחת ויש ליישב וק"ל:
תוס' ד"ה מחשבין מעבודה כו' ותימא דלקמן והוא בדף י"ג ע"א ולכאורה קשה דהיה להם להקשות לישני בשינוי בעלים דבקבלה לא עשה מחשבה כמעשה ובזריקה עשה מחשבה כמעשה וק"ל:

דף י.

גמרא ומה במקום שאם אמר הריני שוחט חוץ לזמנו שהוא כשר כו' ע"כ דזה נלמד מקרא דאל"כ קשה דילמא ק"ו איפכא וכן בכול' שמעתין דילפינן ק"ו היה קשה דילמא איפכא אם לא שנכתב שם מפורש וק"ל:
שם ואידך פריך הכי מה להנך שכן טעונות צפון כו' יש להקשות דלמאי דמקשי התוספות דניליף מחשבת אוכלים בזריקה בפסח בק"ו משחיטה שכשירה בזר כיון דלא פרכינן מצפון וחטאת הפנימיות ולפי קושיא זו יש להקשות עוד קושיא חזקה ועצומה דמאי פריך ואידך דילמא ר"י נמי סבר דהייתי יכול למילף זריקה משחיטה וקבלה בלי שום פירכא כיון דבשלמי' קיימא ועם כל זה איצטרך קרא דאי לא גלי רחמנא קרא בזריקה אלא הייתי יליף מביניהו לא הייתי יכול למילף בזריקה מחשבין מעבודה לעבודה בק"ו דרב אשי משינוי בעלים דאיכא למימר שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח דשוחט שלא לשם אוכלין פסול ושוחט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין כשר כקושית התוספות בד"ה מקום שאם אמר ואין לומר תירוץ התוספות דהתם זורק עצמו שלא לשם אוכלין כשר זה אינו כיון דהכא זריקה לא כתיב רק ילפינן בק"ו משחיטה אם כן בפסח נמי הייתי יליף זריקה מק"ו משחיטה שיפסול ולפי זה לא הייתי יכול ללמוד ק"ו דמחשבין מעבודה לעבודה מק"ו דרב אשי משום דאיכא למימר שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח ולכך איצטרך קרא בזריקה לגלות דלא נלמד ק"ו זריקה מפסח דאי ילפינן

התם בק"ו קשה לישתוק גם כאן מקרא בזריקה ונילף מק"ו אלא ע"כ מדכתבה רחמנא קרא בזריקה ש"מ דלא ילפינן זריקה בפסח משחיטה לפסול בזורק שלא לשם אוכלין ואם כן שפיר נלמד השתא ק"ו דמחשבין מעבודה לעבודה בק"ו דרב אשי דאין להקשות כקושיית התוספות שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח די"ל דהתם זריקה גופיה שלא לשם בעלים כשר אבל אי לא היה קרא בזריקה לא הייתי יכול למילף מחשבין מעבודה לעבודה אם לא שהייתי יליף זריקה בפסח בק"ו משחיטה והדר הייתי יליף פסח ושאר קדשים תרויהו בהדדי דמחשבין מעבודה לעבודה מק"ו דרב אשי וזה אינו בפסח אליבא דאמת ולכך איצטרך קרא בזריקה ודוק:

שם ואידך השתא מיהא בשלמים קיימי עיין בדף ד' ע"א כל לימודים אלו וקשה לי דילמא להכי כתבה רחמנא זריקה דאי הייתי יליף זריקה מק"ו ואם כן איך נלמד* כל עבודות בשאר קדשים בהקישא משלמים בשלמא ג' עבודות שפיר אבל זריקה איך אפשר למילף בהקישא כיון דזריקה גופיה נלמד בק"ו ודבר הלמד בק"ו אינו חוזר ומלמד בהיקש ויש לישב וצ"ע:

* **הג"ה מהגאון הקדוש ר' עקיבא איגר זי"ע.** לק"מ דתחילה ילפינן בהיקישא שחיטה מקבלה. והדר ילפינן בק"ו זריקה משחיטה וקבלה. דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו. כדאיתא לקמן (נ.):

תוס' ד"ה לא תאמר בזריקה כו' ועוד למה לי קרא בזריקה לשינוי בעלים יש להקשות דילמא איצטרך קרא הכא דמחשבין מעבודה בש"ב דהכא ליכא למיפרך לישתוק קרא מיניה ותיתי מק"ו ויש לישב דע"כ לאידך דאית ליה הני פירכא איצטרך זריקה לגופיה בש"ב א"כ מנ"ל דמחשבין בש"ב מעבודה לעבודה אלא ע"כ שיש לו איזה לימוד על זה אם כן למ"ד זה נמי כן הוא ושפיר יש להקשות לדידיה דלית ליה הנך פירכא לישתוק מזריקה:

בא"ד מיהו דילמא תנא מיעוטא הוא מ"ו הב"ז מגיה כאן דילמא תכוסו מיעוטא הוא וזה אינו דבפירוש איתמר בתוספות דפסחים דף ס"א ע"ב ד"ה רבה אמר כשר וסוף דבריהם ושמא יש מיעוטא למעט אוכלים בזריקה ומיהו מתכוסו לא משמע שום מיעוט אלא מיעוט אחרינא איכא ועוד איכא למיפרך מה לשינוי בעלים שכן פוסל בכל הזבחים ולי נראה דאין צריך כאן כלל להגי' אלא דהכי פירושי' מיהו תנא מיעוטא הוא ר"ל דילמא תנא איזה מיעוט ואף על גב דשלא למנויו היינו שינוי בעלים וזה למדו כסברת התוס' ד"ה ואיתקיש אוכלין למנוין דסברי דשלא למנוין היינו שנוי בעלים ומקשו ה"נ כעין קושיא דהתם כיון דיש לו איזה מיעוט למעט זריקה לשם אוכלים ושלא למנוין דהיינו שינוי בעלים כתב נמי ר"ל בהאי קרא דאיתקיש אוכלין למנוין ולא ממעטי זריקה ואמאי לא

נאמר דזריקה יהיה כשר שלא לשם מנוין כיון דאיתקיש לאוכלין ומתרצים לא דמי ר"ל לא דמי כלל דשינוי בעלים פוסל בכל הזבחים מה שאין כן שלא לאוכלים אבל לתירוץ התוספות התם דשלא למנוין אין זה שינוי בעלים ניחא הכא וע"ש במהרש"א ודוק:

דף י:

גמרא אמר אביי אשם דמו למעלה לא מצית אמרת ק"ו מעולה כו' מה לעולה שכן אינה מכפרת חטאת עוף תוכיח יש להקשות כיון דיש פירכא על ק"ו וא"כ היה לו לר"א לומר אף אשם דמו למעלה דק"ו מעולה הוא מופרך דאין לומר חטאת עוף תוכיח שמכפר ודמו למטה דאם כן נימא רבי יהושע לנפשיה חטאת עוף תוכיח שדמו למטה ופסול שלא לשמו אם כן אף אשם שדמו למטה פסול שלא לשמו דכמו שחטאת עוף תוכיח על פירכא דעולה כן הוא תוכיח על פירכא דחטאת ואין לומר מה לחטאת עוף שאינו מין זבח אין זה פירכא על שלא לשמו דזה קולא ומה הוא דאינו מין זבח פסול שלא לשמו אשם דמין זבח לא כש"כ אלא ע"כ צריך אתה לומר דחטאת עוף אין לומר תוכיח דיש עוד פירכות בחטאת כמו דמקשי בגמרא אלא ר"א חד מתרי ותלת טעמי נקט א"כ קשה לפי זה מאי פריך לימא ר"א אשם נמי דמו למעלה דאף אם היה אומר לו אשם נמי דמו למעלה מ"מ לא הייתי יכול למילף אשם מחטאת משאר פירכות כיון דידע ר"א דר"י חדא מתרי ותלת טעמי נקט וע"כ הוכרח לומר פסח יוכיח ויש לישב בדוחק דהכא פריך נימא ליה ר"א אשם נמי דמו למעלה ר"ל בתחלת דבריו היה לו ללמוד מחטאת דאשם פסול שלא לשמו וגם דמו למעלה קודם שידע משום פירכא ושוב לא היה לו להקשות מה לחטאת שכן דמו למעלה ומדלא למד אלא שלא לשמו ש"מ דאף בתחילת לימודו היה סבר ר"א דשלא לשמו פסול באשם אבל דמו למטה ומהדר תלמודא באמת מ"ט ותירץ אביי אשם דמו למעלה לא מצית אמרת ק"ו מעולה ובאמת אף לפי המסקנא דלמד מהקישא כחטאת ואשם היה סבר אביי דאשם דמו למטה דק"ו מוציא מהקישא ודוק הטיב הטיב:

שם ק"ו מעולה שהוא כליל כו' יש להקשות נלמד מעולה שדמיה למעלה מק"ו מחטאת שאינו כליל דמיה למעלה עולה שכליל א"ד שדמיה למעלה ויש לישב דאפשר דממעט מקרא בהדיא דדוקא חטאת דמיה למעלה אבל אין לומר דאיכא למיפרך מה לחטאת שכן פסול שלא לשמו וכן כל הני פירכא י"ל נמי עולת עוף תוכיח שכשר שלא לשמו ודמו למעלה ואליבא דר"א בר"ש דסבר האי מקום לחוד והאי מקום לחוד אין כאן קושיא וק"ל:

תוס' ד"ה בחטאת דשמיעת קול נראה כוונתם דקשה לפי אוקמתא זו דמוקמינן בחטאת דשמיעת קול קשה קושית הגמרא נהדר דינא וניתי במה הצד דליכא למיפרך מה להצד השוה שכן כרת הלא בחטאת דשמיעת קול אין כרת וע"כ מוכרח אתה לומר דמ"מ איכא למיפרך מה להצד השוה שכן כרת דשם חטאת מצינו כרת אם כן ה"נ ליפרוך מה לשם חטאת שכן כרת לכן פירשו התוספות וליכא למיפרך השתא מה לשם חטאת שכן כרת דחדא מחדא לא פרכינן כל דהו דחדא מתרתי פרכינן כל דהו:

ד"ה ומה עולה שכן כליל תימא כיון דאתי האי ק"ו מפיק מהאי הקישא ר"ל ע"פ אמת אף דלומד ר"א מחטאת ואשם אינו לומד בהקישא רק בשלא לשמו אבל אשם דמו למעלה דק"ו מפיק מהקישא כיון דהקישא אתי ללימוד אחר דהיינו על שלא לשמו אם כן קשה על ר"א בתחלת לימודו היה לו ללמוד דעולה פסול שלא לשמו אף דעולה איתקיש לשלמים בהקישא בזאת תורת העולה מ"מ נימא ק"ו מפקא מהקישא והקישא אתי ללמד לעולה למצוה ולעכב נלמד בק"ו מחטאת ועיין בספר הב"ז:

בא"ד ותו נימא חטאת יוכיח הקשה מ"ו הב"ז וז"ל וצ"ע דהא איכא למימר מה לחטאת שכן אם נכנס מדמה לפנים פסולה ושכן צד כרת ושכן באה בציבור מה שאין כן בעולה וכמ"ש התוס' לקמן ודוק ולבי אומר לי שמן ותימא לסברתו עד סוף הדבור הוא הג"ה מאיזה תלמיד טועה עכ"ל דבריו סותרים זה את זה דבד"ה מה עולה שכן כליל מקשים התוספות תימא דיהיה עולה פסול שלא לשמו מק"ו והקשה הרב על ק"ו דאיכא למיפרך שכן צד כרת ותירץ דר"א בתחלת לימודו לא אסיק אדעתיה פירכא זו אם כן לפי זה שפיר מקשים התוספות לימא חטאת יוכיח שאינו כליל ודמו למעלה ואין להקשות דמה לחטאת שכן כרת ובאה בציבור הלא זה גם כן בתחילת דבריו לא אסיק אדעתיה מפירכא זו ואף פירכא דבאה בציבור לא אסיק אדעתיא דפירשו התוספות בסד"ה מה להצד השוה דהכא הוי מצי למימר שכן באים בציבור אם כן פירכא דבא בציבור או כרת לא אסיק אדעתיה עד לבסוף אם כן היה לר"א לומר בתחילה אף אשם דמו למעלה דאין ללמוד ק"ו מעולה דאיכא למימר חטאת תוכיח שאינו כליל ודמו למעלה ותו תמיה לי על פה קדוש דמאי קאמר דאיכא למימר שכן אם נכנס דמו לפנים פסולה הלא לר"א אף אשם פסול ואם כן אין לשבש גירסת התוספות בחנם אלא דהתוספות מקשים על תחילת דבריו ויותר נראה לי לפרש דכל קושיות התוס' המה בענין זה כיון דק"ו זה מעולה לא קאי לפי האמת דאיכא למיפרך מה לעולה שכן דמיה אין קצובים משא"כ באשם ואם כל זה מהדר בתחלת דבריו ללמוד ק"ו מעולה אם כן ה"נ להדר לימודו ללמוד ק"ו דאשם יכשר שלא לשמו ק"ו מעולה אף דיש לפרוך מה לעולה שכן אינה מכפרת וכן יש לפרוך

לעיל על ק"ו דעולה יפסול שלא לשמו שכן כרת מ"מ היה לו להדר ללמוד בתחילה כמו ק"ו זה דלומד ק"ו אם שיש לפרוך היה לו ללמוד גם כן ק"ו הנ"ל ודוק:

דף יא.

גמרא אשם שנכנס דמו לפנים פסול לא מצית אמרת ק"ו מעולה ועולה ליכא למימר דנלמד מק"ו מחטאת שאם נכנס דמה פסולה דאיכא למיפרך מה לחטאת שכן דמה למעלה וצד כרת ושכן באה בציבור ומאשם ליכא למילף דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד מק"ו וק"ל:

תוס' ד"ה מנחת חוטא כו' עיכובא בגופיה כתיב ר"ל דלמצוה ילפינן משלמים וכ"ת אי ילפינן למצוה משלמים אם כן למה לי לאקושי' מנחת נדבה לאשם ותירצו התוס' ומנחת נדבה באשם כו' אתי דלא להוי כחטאת וק"ל:

ד"ה ה"ג עיקר קרא לכדרבי יהודא ברי' דרב חייא והוא בדפוס ישן בדף י' ע"ב תימא דבריש מנחות משמע אידך דרשא עיקר דפריך אביי מכדי מחשבה דפסיל רחמנא הקישא הוא עכ"ל והנה אחרי העיון נראה לי לישב תמיהת התוס' ונדקדק כיון דלא יליף ר"ש פסולא דמנחת חוטא מהקישא אלא מדכתיב בה היא כמו בחטאת למה לו להזכיר כלל הך הקישא ועוד מאי פריך ור"ש האי קרא מפיק ליה להכא מאי קושיא דילמא אין הקישא למחצה ותרויהו נלמד מחטאת פסול שלא לשמו וגם אם בא לעבדה ביד עבדה בימין ומאשם נלמד גם כן תרויהו דמנחת נדבה כשר שלא לשמו ועבדה בכלי עבדה בשמאל אלא ע"כ דהמקשה פריך הכא כיון דאית לן להקישא מידי לאשם או לחטאת אם כן מנ"ל דמנחת חוטא פסולה שלא לשמה דילמא כשירה דתרויהו מנחת חוטא ומנחת נדבה נלמד בהקישא מאשם והא דאיתקיש לחטאת לענין זה איתקיש שאם בא לעבדה ביד עבדה בימין וכן קשה להיפך דילמא אף מנחת נדבה נלמד בהקישא דחטאת פסול שלא לשמו והא דאיתקיש לאשם לענין זה דאם בא לעבדה בכלי עבדה בשמאל דבשלמא אי לית לן מידי אחרינא לאקושי לחטאת ולאשם שפיר נלמד מנחת חוטא מחטאת ומנחת נדבה מאשם אבל אי אית לן לאקושי למידי אחרינא אם כן שפיר מקשה ור"ש האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי ותירץ המתרץ באמת עיקר קרא לכדרב יהודא ומנחת חוטא דפסולה משום דכתיב היא ומקרא זה נלמד רק שינוי קודש פסול ולא שינוי בעלים והשתא כיון דגלי לן רחמנא קרא דדוקא במנחת חוטא פסול שלא לשמו ולא במנחת נדבה שפיר אית למילף השתא הקישא מנחת חוטא מחטאת דאין היקש למחצה ואית לן למילף מהקישא דאף בשינוי בעלים פסול במנחת חוטא

או דאינו פסול דוקא אלא בשינוי בעלים ולא בשינוי קודש דומיא דחטאת דאין מעשיה מוכיחין ופסולה ובמנחת חוטא נמי דוקא בענין זה שאין מעשיה מוכיחין פסולה דהיינו שינוי בעלים אבל שינוי קודש דמעשיה מוכיחין כשירה ומהקישא לחוד לא הייתי יכול למיליף דהייתי אומר דילמא איתקיש לאשם שכשרים שלא לשמה ולכן איצטרך קרא לגלות דוקא במנחת חוטא פוסל שלא לשמו אך מקרא הייתי יליף שינוי קודש דוקא ולא שינוי בעלים ואתי הקישא ללמוד אף שינוי בעלים פסול כמו שינוי קודש או לגלות על קרא דוקא שינוי בעלים דאין מעשיה מוכיחין דומיא דחטאת פסול ולא שינוי קודש ועתה יתבאר לך הענין בס"ד דבגמרא דמנחות דף ב' ע"ב מקשים ר"ש אדר"ש ותירץ רבה לא קשיא כאן בשינוי קודש כאן בשינוי בעלים הא דיליף ר"ש דפסול שלא לשמו במנחת חוטא דוקא שינוי בעלים והקשה לו אביי מכדי מחשבה דפסלה רחמנא הקישא הוא ע"כ מהקישא נלמד דאי מקרא דכתיב חטאת היא נלמד שינוי קודש אלא ע"כ מהקישא נלמד פסולה אם כן מה לי ש"ק מה לי ש"ב מאי חזית לאוקמי הקישא על ש"ב ולא על ש"ק דילמא הקישא אתי ללמוד לפסול בין ש"ק ובין ש"ב שלא תלמד מן קרא דוקא שינוי קודש ואתי הקישא ללמוד אף שינוי בעלים פסול וא"ל מעשיו דקאמר ר"ש סברא היא דר"ש דריש טעמא דקרא ודריש טעמא דקרא דהקישא אתי רק על שינוי בעלים מפני שאין מעשיה מוכיחין כמו חטאת אבל בש"ק מעשיה מוכיחין כשר ואיצטרך קרא דלא נילף גם מנחת נדבה מיניה או דנילף מאשם ובקרא לבד הייתי מוקי בשינוי קודש דקודם מרבינן ש"ק מש"ב ואיצטרך הקישא לגלות דקרא לא מיירי אלא דומיא דחטאת שאין מעשיה מוכיחין פסולין דוקא בש"ב אבל בשינוי קודש שמעשיה מוכיחין כשירים כנ"ל נכון:

שם גמ' אמר לו ר"א או חילוף הדברים ר"ל אי אתה יכול ללמוד ק"ו זה אלא א"כ אתה תלמוד ק"ו שיוכשר פסח בי"ד שלא לשמן וכך אתה אומר בתמי' דזה אי אפשר דכבר נלמד מקרא דפסח פסול שלא לשמו אם כן אי אתה יכול ללמוד גם ק"ו ראשון דאיכא למפרך דבשאר ימות השנה הוא כשר לשם אחרים ולכך אחרים כשרים לשמו אבל בזמנו הוא פסול לשם אחרים דין הוא שאחרים פסולים לשמו וה"ה דהוי מצי למפרך חילוף הדברים בענין זה דמה בזמנו שכשר לשמו פסולים אחרים לשמן בשאר ימות השנה שאינו כשר לשמו א"ד שאחרים פסולים לשמו אלא ע"כ כשם דאיכא למיפרך מה לזמנו שכן הוא פסול לשם אחרים אבל בשאר ימות השנה שהוא כשר לשם אחרים א"כ ה"ה דאחרים כשרים לשמו אם כן ק"ו ראשון נמי מופרך אלא משום שהוא רוצה להוכיח שבזמנו פסול לשם אחרים אף שיש ללמוד ק"ו ודוק:

שם אמר לו ר"י אם כן הורעת כח פסח וכו' עיין בפירוש רש"י יש לדקדק דמשמע אי לאו האי טעמא היה מודה לר"א דאחרים פסולים לשם פסח ואם כן בחטאת ליכא האי פירכא הורעת כח חטאת וכו' דשניהם שוים והיה לו להודות לר"א שאחרים פסולים לשם חטאת ובשמעתין משמע דרבי יהושע סבר אף בחטאת אחרים כשרים לשמו ויש לישב דר"י לדברי ר"א קאמר והכי קאמר לדידי אף בחטאת אחרים כשרים לשמו אלא לדידך אודית לי מיהת בפסח שאחרים כשרים לשמו דאל"כ א"כ הורעת כח פסח וכו' וכן י"ל בתחלת דבריו שלמד ק"ו אף בחטאת אין ללמוד ק"ו זה לא דן ק"ו זה אלא לדברי ר"א:
שם חזר ר"א ודן דין אחר ולק"ו זה אין להקשות א"כ הורעת כח פסח דדין הוא שירע כח פסח דמותרו בא שלמים ושלמים חמורים דאין מותרו בא פסח:
שם מה פסח שמותרו בא שלמים יש להקשות על ק"ו זה דמה לפסח שכן פוסל לשם כל הקרבנות אבל שלמים אם שחטם לשם קרבן אחר כשר וכן בק"ו דחטאת וק"ל:
תוס' בד"ה הורעת כח פסח והוא בדפוס ישנים בדף י' ע"ב וכו' והלא יש פסוק וכו' ר"ל כיון דיש פסוק לפסול שלא לשמו בפסח יותר היה לפסול פסח לשם שלמים ולהכשיר שלמים לשם פסח דבשלמים אין פסוק ועכשיו הוא איפכא דלא די דפסח כשר לשם שלמים בזמן שלמים אלא דשלמים פסולים לשם פסח ולכאורה זה ג"כ כוונת רש"י שפירש שכל שנה שהוא זמן שלמים פסח הנשחט לשמו כשר ר"ל לשם שלמים ומה חידשו התוס' בזה ויש לישב בדוחק:

דף יא:

תוס' ד"ה אמר ר"א לא אם אמרת וכו' נהי דלא דמי לפסח ר"ל דפסח פסול לשמו כל השנה וחטאת כשר לשמו מ"מ כיון דבדבר (דבדבר) זה לא מופרך ק"ו דמותר חטאת א"כ מ"מ נלמד מק"ו דמותר חטאת שפסולים אחרים לשם חטאת וי"ל דעיקר טעמו סמך כדאיתא בפסחים דף ס"ב ע"ב דנלמד מקרא דואמרתם זבח פסח הוא הוא בהווייתו ע"ש ובפסח גלי רחמנא דוקא ויפסלו אחרים לשמו ולא בחטאת:
בא"ד וצ"ל דהא לא אם אמרת דקאמר ר"א לדברי ר"י קאמר אליבא דר' יוחנן ר"ל לר' יוחנן דסבר דאף בחטאת אמרו דבר אחד א"כ האי אם אמרת אמר לדברי ר' יהושע ר"ל לדידי אפילו אחרים לשם חטאת פסולים אלא לדידך אודי לי מיהת דפסח יהיו אחרים פסולים לשם פסח כוון דפסח חלוק מחטאת ועיין בספר הב"ז שהגיה בכאן על נכון:
גמרא מתני' הפסח מיימוני פ' ט"ו מה' פה"מ וז"ל מ"ו הב"ז ודע שהרב שפסק כבן בתירה ודחק שם הכ"מ למצוא טעם לזה ול"נ משום דבברייתא מפורש שרבי השיב לר' יהושע

וסייע את בן בתירה וקי"ל הלכה כרבי מחבירו ואשתמיט מיניה דברי התוספות בדף י"א ע"ב בד"ה הגה אי אפלגו דכתבו התוספות וי"ל דמזה אינו חושש משום דשום תנא לא מכשר פסח שחרית אלא זה משמע בדברי ר"י היה חושש שלא לטעות לפסול פסח שחרית שלא לשמו משום דכל תנאי סברי הכי דפסח ששחטו בשחרית שלא לשמו כשר א"כ יפה תמה הכ"מ למה פסק כבן בתירה:

תוס' ד"ה הגה והוא בדפוס ישנים בדף י' ע"ב ותימא כו' וי"ל דמזה אינו חושש כו' יש להקשות לדברי התוספות בד"ה ואם איתא כוליה ראוי הוא דפירשו המקשה היה סבר דהא אמר ר' אושעי' דבן בתירה מכשיר פסח לשמו למד זה מדפוסל שלא לשמו וכן משמע מדברי התוספות בהגה זו קשה השתא ממ"נ מאי מקשים התוספות דהשתא נמי יכול לטעות בבן בתירה שיפסול י"ד לשמו שחרית ולפרש טעמו משום דמקצתו ראוי קשה אף דמזה אינו חושש כתירוץ התוס' מ"מ לפי האמת מנ"ל השתא לרבי אושעי' שבן בתירה מכשיר י"ד לשמו דילמא דפוסל שלא לשמו משום דמקצתו ראוי אלא ע"כ דלרבי אושעי' זה אינו טעם כלל דנימא דפוסל שלא לשמו משום דמקצתו ראוי אלא בכולו ראוי תליא מילתא אם כן קשה קושית הגמרא ליפלגו בלשמן דאין לומר דנימא דבשלא לשמן מודה ר"י לבן בתירא שפסול משום דמקצתו ראוי הלא זה אינו סברא כלל ומהי תיתי לומר סברא זו ולמה ליה להקשות מברייתא מדסייע רבי לבן בתירא היה להקשות מיניה וביה ממ"נ אי סברא טובה היא משום דמקצתו ראוי מנ"ל שמכשיר ב"ב י"ד לשמו דילמא טעמו משום דמקצתו ראוי ואי זה אינה סברא כלל א"כ ליפלוג בלשמן דלכא למימר דנטעי בר"י ונימא דסבר בשלא לשמן פסול משום דמקצתו ראוי הלא זה אינה

סברא כלל ויש לישב וק"ל:

דף יב.

תוס' ד"ה יום להרצאה תימא תיפוק ליה מביום צוותו ולמה לי דכתב ביום השמיני הנה האמת יורה דרכו הטוב שאין קושיא כלל דאף דנלמד מביום צוותו דאסור לשחוט בלילה מ"מ אם אין פסולו בגופו של קרבן אין לילה מחוסר זמן דהא נכנסין לדיר להתעשר אף בלילה ולפי זה איצטרך ביום השמיני דאי לא נכתב רק שבעת ימים יהיה תחת אמו הייתי אומר דלילה חזי ולעולם לילה יש מחוסר זמן והיכא דפסול בגופו כמו גבי פסח בליל י"ד שאינו ראוי לא לשמו ולא שלא לשמו אסור להקדישו בלילה דלילה יש מחוסר זמן ולכך איצטרך ביום השמיני דנלמד דלילה לא חזי כלל והוי פסול בגופו בלילה כמו

אם הקריבו תוך ז' ללידה אלא מדנכתב שבעת ימים ש"מ לילה לקדושה שראוי להקדישו אף שאין ראוי להקריבו כמו תוך ז' ונשמע מיניה דלילה אין מחוסר זמן ודוק ואין כאן קושיא אפי' לר"י:

ד"ה ש"מ בעלי חיים נדחים כו' וי"ל דמפריש נקיבה דחייה בידים כו' ומיהו קשה מאכל חלב והמיר דת כתב מ"ו הב"ז וז"ל ור"ל ולמה הוצרך ר"י לאשמועינן דגם רב מודה ביה כיון דדחיה בידים ומיהו למאי דמצריך בשמעתין דה"א כיון דבידו לחזור לאו דחי' הוא לא קשה כלל דהא קמ"ל ר"י דהוי דחיה דבידו לחזור:

בא"ד הנך תלת דב"ח נדחים ונדחק שם בפירוש זה למצוא איזה הם תלת ופירוש דקאי אהנך תלת דינים דש"מ והנה נכנס לדחוקים באין צורך ונראה לי כוונת התוס' כן הוא דתירצו דבפסח דחיה בידים ור"י אשמועינן רבותא אפילו היכא דלא דחיה בידים אמרינן ב"ח נדחים ומקשים התוס' ומיהו קשה ר"ל כיון דר"י בא לאשמועינן אפילו היכא דלא דחיה בידים אמרינן דיחוי ק"ו באוכל חלב והפריש קרבן ונשתמד דזה הוי דחוי בידים פשיטא דאמרינן דחוי דמאי אמרת דאיצטריך לאשמועינן אפילו היכא דבידו לחזור א"כ היה לו לעשות הצריכותא בשני בבות אלו ולמה ליה לאשמועינן באכל חלב ונשתטה ולפי מאי דפירשו התוס' בסוף ד"ה וש"מ יש דיחוי בדמים שאף בשותפים בידו לתקן שיקח מחבירו פשיטא אין כאן קושיא כלל לפי מה שפירשתי ולכן פירשו התוספות דצריך לדקדק כו' הנך תלת דבעלי חיים נדחים ר"ל דג' פעמים אשמועינן ר"י דבעלי חיים נדחים בבהמות שותפים ובאכל חלב ונשתמד ובנשתטה דצריך לדקדק למה לר"י לאשמועינן בכל הני ג' דבעלי חיים נדחים אבל באמת יש לומר דר"י בא לאשמועינן דיחוי בקרבן עצמו ובא גם לאשמועינן דיחוי בבעלים אף דקרבן חזי מ"מ אמרינן דיחוי כנ"ל לפי פירוש התוספות בסנהדרין בפרק נגמר הדין אין כאן קושיא ע"ש:

ד"ה וש"מ יש דיחוי בדמים כו' הר"ר חיים מפרש שלא לקרב ולא אמרינן כיון דאין קדושה כצ"ל ורבינו ש"ל פירש בתשובה כמו שפירש ר"ל למעלה דרבותא דלא נימא שאין דיחוי מעיקרא אלא היכא דקדיש קדושת הגוף ולא בקדושת דמים ורבינו ש"י ר"ל רבינו שלמה יצחק והוא פירוש רש"י ועיין בפסחים דף צ"ח ע"א בפירוש רש"י ותבין הכל על נכון ומ"ו הב"ז הגיה בכאן על נכון כל הדבור:

בא"ד ולא אשכחן תנאי דפליגי בהא מילתא ר"ל בבעלי חיים נדחים פליגי דחד מ"ד סבר דאין דחוי אלא בנשחטים ובדיחוי מעיקרא גם כן פליגי דסבר דאין דיחוי אלא בנראה ונדחה אבל אם דיחוי בדמים לא אשכחן תנאי דפליגי מיהו ר"י טובא קמ"ל דלא נימא דאין דיחוי בדמים קמ"ל דיש דיחוי בדמים וק"ל סוף דבריהם כל זה פירוש רבינו הקדוש

וקשה לי על זה מאי פריך לעיל אי אפרשינהו מצפרא דחוי מעיקרא הוא הלא בידו להשהות עד חצות ואין אני יודע שום קושיא בזה דבאמת דייקינן בזה לימא קסבר ר"י ובפירוש רש"י מדאיצטרך לן לשינויי אליבי' במפריש לאחר חצות ש"מ דאית ליה דב"ח נדחים אף דבידו לתקן ותירץ לו המתרץ דהאמת כן דבבהמות שותפים אית ליה לר"י דב"ח נדחים אף דבידו לתקן כמו שכתבו התוספות לעיל דר"י ור' אושעיא הם בסיגנון אחד ואין ספק שאין זה מדברי התוספות אלא הג"ה מאיזה תלמיד:

דף יב:

ד"ה הכא קרבן אידחי וגרע מדאידחי גברא כו' וצריך לומר דהיה להם להתוספות גירסא אחרת קרבן אידחי ולא כמו בספרנו קרבן נמי אידחי דמשמע דבהורו ב"ד תרווייהי אידחי גברא משום דיחיד שעשה ע"פ הוראת בית דין פטור וגם קרבן נמי אידחי כפי' רש"י דלגירסא זו אין כאן קושיא כלל מהאי דהוריות דהתם בדף מ"ד ע"ב מבעיא ליה אי אכל חצי זית חלב כשהיה הדיוט ונתמנה להיות נשיא ועבר ואכל חצי זית ומבעי' ליה אי נשיאות מפסיק או לא ורצו לפשוט מדעולא אמר ר"י אכל חלב כו' ודחו שם בגמרא הכי השתא האי לאו בר אתוי קרבן ואידחי גברא האי בר אתוי קרבן אלא שאין מביא קרבן כמו הדיוט ולא אידחי גברא רק קרבנו כשהיה הדיוט עכשיו נדחה אם כן אין ענין כלל להתם דהכא תרווייהו נדחו והתם לא נדחה רק גברא אלא ע"כ דגירסא אחרת היה לפניהם וכן הוא בתוספות קרבן אידחי ולא נכתב קרבן נמי אידחי ודוק:

ד"ה בן עזאי בק"ו מייתי לה לא דמי להא דאמר בפ"ק דפסחים ר"ל דהכא אם לא נעשה פיגול אלא שלא לשמה לחוד הוא פסול והוי חומרא:

בא"ד תימא ובן עזאי אי דריש אותה כו' ובד"ה מה הצד השוה שבהן תימא ולר"א דפסיל חטאת ואשם ליפסול נמי עולה ותיתי מחטאת ואשם ואי פרכת מה לחטאת ואשם שכן מכפרי' פסח יוכיח ואי פרכת מה לפסח וחטאת שכן צד כרת אשם תוכיח וי"ל כו' ומיהו בחטאת ופסח כצ"ל כדמוכח לעיל בדף ע"א בד"ה מה להצד השוה שכן כרת והנה אחרי העיון הטיב הדק אמרתי שיש לתרץ שני תמיהות התוספות באין גימגום דהא ע"כ אף מאן דדריש אותה ע"כ האי אותה לאו דוקא דהא איכא פסח כמי שאיתא בדף י' ע"ב וא"כ כל מה שיש ללמוד מחטאת לפסול שלא לשמה למדין כיון דאיכא לאוקמי' הקישא על ענין אחר כרבנן ולבן עזאי דצד כרת לא פריך ע"כ שפיר למד ק"ו מחטאת לפסול שלא לשמה ורבנן סברי דאיכא למיפרך מה להני שכן צד כרת ואותה אתי למעט אשם ור"א אף דפריך צד כרת לימד בהקישא כשם מחטאת דיפסול שלא לשמו ואיצטרך אותה

בחטאת שלא ללמוד מחטאת ואשם עולה בק"ו מביניהו. דכיון דאותה לאו דוקא כל מה שיש ללמוד מחטאת בהקישא למדין כיון דאיכא לאוקמי' מיעוטא דאותה לעולה. ולבן עזאי מיעוטא אתי על אשם כיון דאיכא לאוקמי' הקישא כרבנן ילפינן בק"ו וכן תירצו התוספות בד"ה מה עולה שכן כליל והוא בדף י' ע"א דאין ללמוד שום פסול בעולה שלא לשמה אליבא דר"א משום דכתיב אותה:

דף יג.

גמרא הפסח והחטאת כו' ר"ש מכשיר בהילוך שהיה אומר אי אפשר שלא בשחיטה כו' אבל אפשר בלא הילוך כו' צ"ע אם ר"ש מכשיר לגמרי וכשרין ומרצין או כשרין ואין מרצין ולבי היה אומר לי דכשרים ואין מרצין דאל"כ קשה למה אפקי' רחמנא הולכה בלשון קבלה ולא שמענו שום תנא דפליג אוהקריב את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש לכבש דדרשינן בריש פרקין דף ד' ע"א וכ"ע מודים דוהקריב זו הולכת אברים לכבש וא"כ אי מכשיר ר"ש לגמרי למה אפקה רחמנא קבלה בלשון הולכה ע"כ נראה לי דר"ש סבר דהא דאפקה רחמנא קבלה בלשון הלכה ללמוד דהולכה לא תיפוק מכלל קבלה דוקא בשלמים הוא דקרא בשלמים כתיב אבל חטאת דנלמד בכל ד' עבודות למצוה מהקישא דזאת תורת עולה ולעכב ילפינן מקראי דכתיבי בחטאת ופסח לעיל דף ח' ע"א והולכה לא כתיבא וסבר ר"ש כיון דהולכה עבודה דאפשר לבטלה לא ילפינן מקבלה לעכב אלא למצוה ילפינן משלמים דלא נפקא הולכה מכלל קבלה ולכך בעבודות חטאת הפנימיות שאין יכול לבטלה מודה ר"ש שמחשבה פוסלת דילפינן הולכה מקבלה ורבנן סברי כשם שאין חילוק למצוה כך אין חילוק לעכב ואין להקשות דלפי זה יהיה פיגול בהולכה אליבא דר"ש בשלמים וכן בחטאת ופסח דילפינן משלמים ובגמרא משמע דבהולכה לא מפגלינן אליבא דר"ש דקאמרי הא רבנן הא ר"ש י"ל הא דסבר ר"ש הולכה לא נפקא מכלל קבלה זה דוקא בפסול שלא לשמו דקרא והקריב את דם השלמים כתיב בשלא לשמו אבל בפסול פיגול סבר כיון דהולכה עבודה שאפשר לבטלה לא ילפינן מקבלה וצ"ע:

שם ת"ל אם האכל יאכל כו' פיגול יהיה כצ"ל כי קרא פיגול הוא לא ירצה כתיב בקדושים ואין ענינו לכאן ת"ל לא ירצה המקריב אותו כצ"ל:

רש"י ד"ה דיקא כתב מ"ו הב"ז אלא בזריקה הס"ד ואח"כ ד"ה במחשב ואין ספק שנפל טעות בדפוס וצ"ל פיגול הס"ד וד"ה אלא בזריקה סה"ד היינו זריקה ר"ל מדכתיב לעיל לא ירצה המקריב:

בד"ה לא קשיא כו' כתב מ"ו הב"ז שפיכת שריים לקמן הוא ס"ד ואיני יודע מה ענינו לזה עכ"ל נראה לי ברור דזה קאי למטה בד"ה הא דאמר כו' ע"מ לשפוך שריים דאיתרבי בהדיא אפי' שפיכות שריים ואי נמי אחת משאר האכילות דקשה לרש"י דהא ממעטינן שפיכות שריים ולכך מתרץ רש"י דאיתרבי אפילו בהדיא שפיכות שריים לקמן:

תוס' ד"ה אתה אומר כו' לעיל פי' הקונטרס ר"ל דף ד' ע"א:

ד"ה בכהן כשר ובכלי שרת כו' וקשה ס"ד אלא מדגלי רחמנא גבי קבלה ג"ש ילפינן בכל דוכתא הכהן הוי בכיהונו ואם לא נכתב קרא דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם הייתי אומר איפכא דוקא גבי קבלה הוא כהן בכיהונו דילפינן ג"ש אבל לא בכל מקום אך הא קשיא לא לכתוב רחמנא בגדיהם בכל מקום ולא ג"ש ונילף מקרא דאין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם וא"כ בכל מקום דכתיב כהן דוקא בכהונו ויש לישב:

ד"ה דיקא נמי ויש לפרש במסקנא דנקט לשון פסול דאייריי בשלא לשמן דהוי בכל ד' עבודות ר"ל דפיגול אם חשב לקבל דמו ע"מ לקבל מקצת דמו למחר לא הוי פיגול ואם חשוב בשלא לשמו לקבל מקצת דם לשמו ומקצת דם שלא לשמו פסול:

דף יג:

גמרא לא קשיא הא דאמר הריני מקבל דמו ע"מ לקבל דמו למחר ר"ל מקצת דמו למחר ובהא אין מחשבה פוסלת דבעינן אכילת אדם או אכילת מזבח וזה אינו אכילת אדם ולא אכילת מזבח אבל הוא עבודה ואם חשיב על אכילת מזבח כגון לשפוך שריים או אחת משאר אכילות קובע פיגול בו וזה נלמד הכל (הרבוי) [פנים מאירות: מריבוי] דקרא וק"ל:

שם מאי לאו תנאי היא לא הא רבנן הא ר"ש ואף דבחטאת פנימיות אי אפשר לבטלה השתא ס"ד דפליג ר"ש אפילו בזה כיון דילפינן משלמים ובשלמים אין הולכה מפגלת וק"ל:

תוס' ד"ה תימא הא ריש לקיש גופיה קאמר לקמן מודה ר"ש בהולכת אברים חטאות הפנימים ולפי מה שכתבתי לעיל בדברי ר"ש אין כאן קושיא כלל דהא דר"ש מודה בחטאות הפנימיות דשלא לשמו פוסל בהם ופסול לעיכוב לא ילפינן משלמים אלא מקרא דקבלה פסולה וכיון דהולכה אי אפשר לבטלה ה"נ ילפינן מקבלה שפסולה ואף במחשבת פיגול לא פסול לגמרי לחייב כרת אלא בחטאת החיצונות וה"א דמודה ר"ש לפסול בחטאת הפנימיות היינו הקרבן מק"ו דיליף ג' עבודות בק"ו והולכה כיון דאי אפשר לבטלה ילפינן מקבלה אבל טבילת אצבע מאין לו לימוד ליפסול בו פיגול כיון דבשלמים לא מצינו זה ואין ספק שאיזה תלמיד טועה כתב זה שלא בדקדוק ודוק:

דף יד.

בגמרא פסח וחטאת בבמה לא קרבה צ"ע דהא ק"ו זה אליבא דר"ש ור"ש סבר לקמן דף קי"ז דפסח קרב בבמה גדולה וא"כ איכא למיפרך מה שלא לשמו שכן פוסל בפסח בבמה משא"כ בחוץ למקומו:

תוס' ד"ה מה שלא לשמו וכי האי גוונא פריך לעיל ר"ל בדף ד' ע"א פרכינן מה לשינוי קודש שישנו בד' עבודות והשאר יש למחוק:

ד"ה הג"ה תוך עזרה מקדשה וצ"ע דמבעיא לקמן דף ק"כ ירדו מה שיעלו לפי שראיתי בדברי מ"ו הב"ז שהגיה בכאן ולפי עניות דעתי נראה דאין צריך להגי' כלל דהא לפי דבריהם לעיל דאשכחן ירידה או בלישכה או באולם או על גבי דף וע"כ הא דנקט בגמרא אם עלו לא ירדו מיירי לאחר שירדו עלה ואשמועינן דאין צריך לירד ובהא פשיטא ליה דלא ירדו רק מבעיא אם ירדו מהו שיעלו לכתחילה והקשו התוס' תמיה רבה עד שהוכרחו להניח בצ"ע דמאי מבעיא לקמן דפשיט' לתירוץ התוספות דאם ירדו שלא יעלו דאי יעלו לכתחילה א"כ הא דפסלה התורה שחיטת צפון לא אשכחן בשום ענין אי שחיט בעזרה שרי להקריב ואי מיירי שירדו באולם או בלישכה או שירדו על גבי דף כיון דשרי לכתחילה לעלות למקום הראוי להקרבה א"כ אפילו בקרבן כשר אם הוא באותן מקומות אין יכול להקריב באותו מקום עד שיעלה למקום הראוי להקרבה וא"כ אין חילוק בין פסולין לכשרין דבשלמא אי כל עזרה לא מקדשה א"כ פסול שאסור לכתחילה להקריב אם עלו לא ירדו ושפיר קמבעיא ליה אם ירדו לאחר שעלו מהו שיעלו כיון דקדשם המזבח אבל לר"י לא איצטרכא התורה לפסול כל הפסולין אם לא דאם ירדו שלא לעלות ליה וא"כ מאי מבעיא ליה וע"כ תירצו התוספות ועוד י"ל דמודה ר"י לקמן בדמים דבעי מזבח ושפיר מבעיא ליה ותו בלשון אם עלו דנקט היינו כו' קודם דאתי דוד ושפיר מבעיא ליה ועיין לקמן בתוספות דף פ"ד ע"א ד"ה זאת היא ובמשנה שם ובדף פ"ז ע"א ד"ה כבש ובתוספות דנדה דף מ' ע"א:

דף יד:

גמרא ת"ש קיבל הכשר ונתן לפסול יחזיר לכשר ולפי' רש"י תפשוט דהולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה יש להקשות היה לו להקשות ברייתות בל"ז אהדדי דמרישא משמע שחט ישראל וקיבל הכהן נתנו לחבירו וחבירו לחבירו משמע דהולכה שלא ברגל שמי' הולכה ומסיפא משמע איפכא דקתני יחזיר לכשר משמע דהולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה ויש לישב דבל"ז היה סבר המקשה הא דקתני נתן לחבירו מיירי שחבירו פושט

ידו אליו והוא נותנו בידו והוא מקרב אליו ונותן לחבירו וכן מקרב אליו ונותן לחבירו וכן הא דקתני קיבל הכשר ונתן לפסול מיירי נמי בענין זה שפסול פשט ידו לכשר והוא נתן לתוך ידו ופסול קירב אליו ועשה פסול הולכה שלא ברגל ולכך יחזיר לכשר דקמ"ל דאף דהולכה שלא ברגל שמי' הולכה ועשה זר עבודה קמ"ל דאפשר לתקנו דיחזיר לכשר דלא דמי לשאר עבודות דמאחר שנעשה בפיסול אי אפשר לחזור ולעשותן בהכשר אבל הולכה אפשר לתקן כמו גבי פלוגתא דר' חייא ורבי ינאי אבל עכשיו דדחו ליה דניידי פורתא אבל הולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה אם כן לחלק בניידי דאם נתן כהן לחבירו בלא ניידי פורתא דיחזיר ונשמע מיניה דאפשר לתקן אלא ע"כ דהאמת כן הוא ונקט פסול לאשמועינן שני רבותות חדא דלא איפסול במאי דאיפסיק פסול ועוד דהולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה ויחזיר לכשר דאפשר לתקוני' א"כ שפיר פריך תפשוט מיניה דהולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה ותירץ יחזור הכשר ויקבלה וזר מעשה איצטבא קעביד ולעולם היכא דנעשה בפיסול אי אפשר לתקנה ודוק בענין זה:

תוס' ד"ה שיכור מ"ו הב"ז מגי' בכאן ודלא כר"י ולפע"ד לא נראה כן דבהדיא כתבו התוספות בבכורות דף מ"ה ע"א בד"ה ובשאר דברים דמיירי בסוגי' זו בשאר דברים המשכרים וכר' יהודא דמחיל עבודה והן הן דברי התוספות בכאן דלא ניחא להו פי' רש"י לפרש שיכור הוא שתוי יין דלא משמע בפרק ואלו מומין הכי ופירשו אלא שיכור ר"ל שיכור דהכא בשאר דברים המשכרים לר"י זה אתי כר"י דכל המשקים המשכרים מחיל עבודה אך התוספות תירצו כאן עוד תירוץ אחר ומיהו ר"ל לעולם שיכור הוא שתוי יין דפשוטו משמע שתוי יין ואתי אפילו אליבא דכ"ע אלא דהתם אי אפשר לומר שתוי יין כדפריך התם והא כדאיתא והא כדאיתא כן נראה לי ברור ונכון:

תוס' ד"ה איבעיא להו דבריהם מעורבבים מאוד ובדברי מ"ו הב"ז לא זכיתי להבין כוונתו ע"כ נראה לפי ע"ד להגיה בדרך זה וז"ל פרש"י לפסול בה מחשבה דאי שמה הולכה מחשבה שלא לשמה או פיגול פוסלת בו וגם אם זר מוליך בהושטת יד פסולה ואין יכול לתקן בכהן בהושטת יד דכהן ואי לא שמה הולכה אינו קרוי עבודה וצריך להחזיר הזורק אחריו ולעשות הולכה ברגל וגם אם עשאה זר או יושב אין בכך כלום ויכול לתקן בכהן להחזיר ולהוליכו כהן ודקאמר ת"ש כו' דדילמא לאו עבודה היא ויושב פסול היינו כי לא תקנה ר"ל אבל עכשיו בדיוקא אינו יכול לומר הא דיושב פסול כי לא תקנה אבל אם תקנה יושב כשר א"כ מאי אירי' יושב אפילו עומד בכי האי גוונא נמי פסול עד שיתקן ויוליך ברגל אלא ע"כ עומד כשר בכי האי גוונא משום דהולכה שלא ברגל הוי הולכה ויושב פסול מהאי טעמא שעשה עבודה מיושב ואנן בעינן לעמוד ולשרת וק"ל:

רש"י **בד"ה** יחזיר לכשר כו' אשמועינן תרתי כוונתו כיון דרוצה להוכיח דהולכה שלא ברגל לא שמה הולכה א"כ מאי אירי' לפסול אפילו לכהן כשר צריך להחזיר אלא ע"כ דנקט פסול דאשמועינן תרתי דלא פסול במאי דמפסקי פסול והולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה וק"ל:

גמרא איתמר אמר עולא אמר ר"י הולכה שלא ברגל פסולה אלמא לא אפשר לתקוניה אע"ג דפי' רש"י למטה והתניא לעיל זר ואונן פסול שלא הוחזרה א"כ תני פסול אף דאפשר לתקוני מ"מ תמן מוכח דאי אפשר לתקוניה מדשני בלישני' דפעם אחד תני הולכה שלא ברגל לא שמיה הולכה אבל אח"כ נפשוט ליה ותני פסולה ש"מ דאי אפשר לתקוניה וק"ל:

דף טו.

גמרא הוליכו זר כו' פליגי בה רבי חייא ורבי ינאי כו' מר סבר לא אפשר לתקוני' ואף ע"ג דאיתותב לעיל ר"ל האי מ"ד סבר הולכה שלא ברגל שמי' הולכה אבל לעולם לא אפשר לתקוני':

שם לדברי המכשיר פסול הך פסול ע"כ אם לא תקנה אבל אם חזר הכהן והוליכו כשר אם עושה תחילה זר אלא נקט פסול משום אידך לדברי הפוסל מכשיר דהיינו דמכשיר בלא שום תיקון כיון דעל חנם הוצרך לחזור ולהכניסו וכשם שלחד מ"ד אין פוסל מחשבה כך כשירה בזה וק"ל:

תוס' ד"ה הולכה שלא ברגל יש מפרשים פי' אחר אבל פי' הקונטרס עיקר ולפי שראיתי רבים מגיהים ברש"י והביאו מ"ו ב"ז בשם ס"א וז"ל ס"א בהולכה זוטרתי פליגי ששחט בצד המזבח וזריק דהיינו שלא ברגל אבל בהולכה רבתי דהיינו ברגל לא פליגי ולקמן מותיב ממתניתין דשמעינן מיניה דבשוחט אפילו רחוק מן המזבח מכשיר ר"ש מדקתני שאם רצה שוחט בצד המזבח כו' והנה אי לפירוש זה נתכוונו התוספות לכתוב שהוא עיקר קשה לי טובא ולא יתישב לי הסוגיא כלל חדא כיון דרוצה לאוקמי' פלוגתא הולכה שלא ברגל אליבא דר"ש ורבנן דמתני' ובודאי ראה מתניתין ואיך יעלה על דעת לומר דר"ש פוסל בהילוך ומכשיר בשוחט בצד המזבח היפוך המתניתין ועוד אם עשה עצמו כאלו לא ידע המתניתין אין זה סוגיות התלמוד לפרש דהכל מודים בהולכה ברגל פשיטא דזה אינו מוזכר בדברי התנא רק מוזכר הולכה שלא ברגל פלוגתא דר"ש ורבנן ומהי תיתי לומר שפליגי ברגל ועוד דרש"י פי' לר"י דאמר לעיל הולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה ליכא למיפרך מהכא דכי אמר ר"י הולכה שאין דרכה בכך אבל השוחט בצד

המזבח כו' עיקר הולכתה בכך מודה בה ר"י ולפי זה קשה כיון דר"ש מודה דהולכה ברגל פוסל בה מחשבה מנ"ל לאוקמי' פלוגתייהו בשוחט בצד המזבח דילמא הא דפליגי ר"ש ורבנן בהולכה רבתי שלא ברגל אבל בהשוחט בצד המזבח דעיקר הולכה בכך מודה ביה ר"ש ע"כ נ"ל לפע"ד ברור דהכין פירושה דהדין שמעתא ובזה יתישב לך גם דברי הגה בתוס' ד"ה אלא חטאת העוף דפסלה בה מחשבה כו' אי אמרת בשלמא בשלא ברגל פליגי כו' היה להם להזכיר בהולכה ברגל פליגי אבל לפי דברינו יתישב הכל בס"ד דמתחילה יש לדמות הולכה שלא ברגל כמו שמדמה גמרא למעלה הולכה בזר פלוגתא דר"ש ורבנן ודחה תלמודא דהולכת זר פסול אף לר"ש ופי' רש"י דאף ע"ג דאמר ר"ש לא פסיל בה מחשבה משום דאין היתר קרבן תלוי בה ולא קרינן ביה דברים המביאים לידי אכילה אבל עבודה הוי לפסול בה זר עכ"ל וכן כאן בתחילה יש לדמות הולכה שלא ברגל פלוגתא דר"ש ורבנן לר"ש דאמר עבודה שאפשר לבטלה לאו עבודה היא כשירה להוליך שלא ברגל כיון דלאו עבודה היא אבל לרבנן דהוי עבודה פסול שלא ברגל אם הוליך א"ו עיקר הטעם דהולכה שלא ברגל כשרה להוליך בה משום דלאו עבודה דאפשר לבטלה דלא פסלה מחשבה ולכך כשירה גם להוליך בה אבל היכא דלא אפשר לבטלה פסלה מחשבה אבל אנן מפרשינן איפכא בהולכה רבתי כ"ע לא פליגי דפסולה ר"ל אם הוליך בהולכה רבתי שלא ברגל כ"ע לא פליגי דפסילה ר"ל עד שיתקן כמו שפירש רש"י למטה הא דקתני זר ואונן בהולכה פסול שלא הוחזרו א"כ אף דסלקא לעיל בתיובתא על הא דאמר הולכה שלא ברגל פסולה דאי אפשר לתקוני מ"מ מצינו סוגי' בש"ס דפליגי תנאי בפלוגתא זו ע"כ בהולכה רבתי אף ר"ש מודה דפסולה אם הוליך בה שלא ברגל אף דסבר דלא פסלה מחשבה משום דאין היתר קרבן תלוי בה ולא קרינן ביה דברים המביאים לידי אכילה אבל מ"מ עבודה הוי היכא דשחיט רחוק מן המזבח צריך להוליך ברגל ואם הלך שלא ברגל פסולה כי פליגי בהולכה זוטרתי דשם עבודה בכך דרבנן אף דסברי הולכה שלא ברגל לא שמה הולכה ולא פסלה מחשבה בשלא ברגל ואסור להוליך שלא ברגל הני מילי בעבודה רבתי שאין דרכה בכך אבל בזוטרתי דדרכה בכך הוי הולכה לפסול בה מחשבה ור"ש סבר דאף ע"פ שאי אפשר לבטלה לאו עבודה היא כיון דלא הוי ברגל ולא פסלה מחשבה דס"ד דר"ש מכשיר בהילוך דלא פסיל מחשבה בכל הולכות הן ברגל או שלא ברגל בהולכה זוטרתי בכולם ר"ש פסיל במחשבה ולכך מחכו עלי' ומסיק היינו חוכא ובהולכה רבתי לא פליגי ר"ל אם תרצה אתה לומר בהולכה שלא ברגל מחלוקת ר"ש ורבנן ע"כ בהולכה רבתי פליגי אם מותר לעשות שלא ברגל דלרבנן הוי עבודה פסולה דאסור להוליך שלא ברגל ולר"ש

כשירה להוליך שלא ברגל דלאו עבודה היא דהא כי פליגי בהולכה רבתי פליגי דקתני אפשר שלא בהילוך שוחט בצד המזבח ש"מ דפליגי בפסלה מחשבה באפשר לבטלה אבל בשוחט בצד המזבח דאי אפשר לבטלה מודה ר"ש דפוסל מחשבה ועל כרחך ש"מ אם נאמר דהולכה שלא ברגל פלוגתא דר"ש ורבנן ע"כ בהולכה רבתי פליגי ולרבנן דהוי עבודה אסור להוליך שלא ברגל ולא פסלה מחשבה שלא ברגל אף לרבנן ולר"ש דלא הוי עבודה מותר להוליך שלא ברגל אבל בעבודה דאי אפשר לבטלה פסולה מחשבה אליבא דכ"ע ולמאן דגריס בהולכה זוטרתי כ"ע לא פליגי דלא פסלה טעמא דלאו כלום היא ואין שם הולכה עליה לא פסלה מחשבה אלא פליגי בהולכה רבתי אם עשה שלא ברגל דלרבנן פסולה דהוי עבודה ואסור להוליך שלא ברגל אבל לר"ש כשירה מטעם דלא הוי עבודה דאפשר לבטלה אבל אי לא הי' הטעם דאפשר לבטלה מודה ר"ש דאסור להוליך שלא ברגל דהולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה ולכך בהולכה זוטרתי אליבא דכ"ע כשירה כיון דהולכה שלא ברגל לא שמי' הולכה א"כ אף דאי אפשר לבטלה מ"מ לאו כלום היא ואין שם הולכה עליה ולא פסלה בה מחשבה וכולה צורך זריקה היא ואפשר דזה כוונת רש"י אלא דצריך להגיה ברש"י בד"ה מחלוקת ר"ש ורבנן דלא פסיל בה מחשבה בהולכה ברגל כו' כצ"ל וכשתדקדק תוכל למצוא כל כוונתי בדברי רש"י ז"ל דוק ותשכח כי כן נ"ל ברור ונכון פירושי' דשמעתא באין גמגום כלל והמשכיל יבין:

תוס' ד"ה חטאת עוף דפסולה הזאה כו' כיון דמכשיר ר"ש בהולכה שלא ברגל ר"ל בהולכה זו סברת מכשיר ר"ש ולא פסיל מחשבה אם כן לא תלוי הדבר באפשר לבטלה אלא ודאי איפכא מסתברא ותלוי הדבר באפשר לבטלה ר"ל היכא דאפשר לבטלה שרי להוליך שלא ברגל אבל היכא דאי אפשר לבטלה הוי עבודה ופסיל מחשבה ונראה כוונת התוספות דע"כ עיקר הקושיא דלא מצינו לר"ש שיפסול מחשבה בהזאה דעל הולכה אינה קושיא דבאמת לר"ש לא פסיל מחשבה אף בהולכה זוטרתי ולפי זה אם נאמר דפוסל ר"ש במחשבה בהולכה זוטרתי לא משכחת שיפסול מחשבה בהזאה כיון דהך הזאה הולכה זוטרתי לא מצינו רק שיפסול בהולכה אבל אם חישב בהזאתו על הזאה אינו פוסל מחשבה כיון דלא מצינו שיפסול מחשבה בהזאה גופיה אף דבפיגול מחשבין מעבודה לעבודה מהולכה לזריקה משום דמצינו פסול בזריקה בעצמה קודם שרוצה לזרוק מן הכלי או לאחר שקיבל על האצבע לזרוק אבל בהזאה כיון דאין פסול מחשבה בהזאה גופיה כיון דיצא הדם נעשה מצותו א"כ בשום אחד מן העבודות אין יכול לחשוב שיפסול מחשבה בהזאה לכן פירשו התוספות הא דקאמר אי בתר דנפק דם

אתעביד מצותו נמי תלוי באפשר לבטלה או לא אפשר ולפ"ז יתישב לך דברי התוספות על בוריין בס"ד:

ס"ד א"כ בחטאת עוף נמי כאלו אתעביד מצותו ומי שני רחמנא מחשבה זו כצ"ל שלמה ברוך נראה דזה שם המחברים הם דלא כב"ז:

ד"ה אלא חטאת העוף דפסלה בה מחשבה הנה התוספות בהגה זו מתרצים קושיא הנ"ל בדרך אחר דבשלמא אי בהולכה שלא ברגל פליגי דרבנן סברי דהוי עבודה ופסולה דאסור להוליך שלא ברגל ולר"ש כיון דלא הוי עבודה כשירה להוליך שלא ברגל א"כ אבל בזוטרתי דאי אפשר לבטלה פסלה מחשבה משכחת לה דמחשב על הזאה מקמי' דתיפוק דם וכ"ת דזה הוא הולכה זוטרתי ומתרצים התוספות משום דדם הנתון בצואר כנתון בכלי שרת וכשם שבשאר קרבנות מחשב על זריקה קודם שמפיק דם מן הכלי כך בחטאת עוף מחשב על הזריקה קודם שמפיק מן הכלי דהיינו הצואר אבל אי בזוטרתי לא פסלה מחשבה היכי משכחת לה דכשם שאין פוסל מחשבה בהולכה כך אין פוסל שום מחשבה בהולכה זוטרתי אפילו על הזאה אבל מכל זריקות דעלמא לא קשיא להו ר"ל דלפי פירוש זה לקשו להם על כל זריקה דעלמא כיון דאין פוסל מחשבה קודם שמפיק דם מן הכלי כו' משום דפשיטא ליה עד דמטי לא אתעביד מצותו וכל זריקה הוא שלא ברגל ופסולה אבל הכא מקודם זריקת דם מן הכלי הוי הולכה זוטרתי ולא פסלה ואי בתר דנפק דם איתעביד מצותו וק"ל:

פרק שני

תוס' ד"ה טבול יום כו' ומשום דאיכא תרי קראי תני תרוייהו נראה דקשה להם איך תני זו ואין צריך לומר זו ובטמא כתיב חילול בהדיא ומ"מ תני זו ואין צריך לומר זו אם כן קשה קושית התוספות דלעיל ליתני בעל מום ושתוי יין ופרועי ראש ואף דכתיב חילול בהדי' מ"מ ליתני זו ואין צריך לומר זו ומתרצים משום דאי' תרי קראי תנא תרוייהו ר"ל הכא כיון דנכתב תרי קראי בטבול יום ובטמא ללמוד שטבול יום דינו כטמא לכך תני תרוייהו אבל בעל מום כיון דכתיב בהדי' חילול ולא נלמד מיני' שום דבר מקראי לכך לא תני ליה:

בא"ד ניחא ליה למיתני טמא בהדי ערל ואין לומר דליתני ערל וטמא ברישא י"ל כיון דלא מצי למיתני טבול יום וטמא בהדי הדדי לא רצה לשנות ערל וטמא קודם מחוסר כפורים דאפשר דיש בהני רבותא טפי ובחגיגה דאיכא תנא דמרבינן ליה לערל כי טמא:

ד"ה זר ואונן והא דלא תני בעל מום ושתוי יין ופרועי ראש משום דכתיב בהם חילול בהדי' יש להקשות דהא שתוי יין ילפינן חילול ממחוסר בגדים וכן פרועי ראש משום

דאיתקש לשתוי יין וכן הביאו התוס' בד"ה אתי בק"ו ולפ"ז לא כתיבי בהו חילול בהדי' וצ"ע:

ד"ה אלא למעוטי נכרים כו' דילפינן חילול מטומאה הא דלא מקשי התוספות בפשיטות דקדשי נכרים אין חייבים עליהם משום טומאה וע"כ הטעם משום דכתיב בני ישראל י"ל דבודאי זה יש לדחות דדריש מפסוק שני באכילת קודש ולכך נקטו התוספות דילפינן חילול וחילול כתיב גבי וינזרו וק"ל:

בא"ד וי"ל דקרא דוינזרו כו' בין בזר ששימש ר"ל מדכתיב בני ישראל ולא יחללו וגם איירי בכל הטומאות בין באכילת קודש בטומאה בין בטמא ששימש ופשיטא ליה דלמעוטי קדשי נכרים מאכילה לחוד לא אתי ר"ל דע"כ להקריב בטומאה אי אפשר למעוטי מדכתיב בציץ לרצון להם ש"מ דקדשי נכרים אינם קריבים בטומאה אך זה פשיטא ליה דמנ"ל ללמוד מבני ישראל זר דילמא אתי למעוטי קדשי נכרים מאכילה בטומאה אבל לא זר לכך פירשו התוספות דלמעוטי קדשי נכרים לחוד לא אתי דזה נלמד מבני ישראל דכתיב בתריה גבי אכילה בטומאה וע"כ בני ישראל דכתיב גבי לא יחללו אתי למדרש זר וק"ל ואין להקשות דמנ"ל ללמוד חילול מאכילה בטומאה נלמד חילול מטמא ששימש שאפילו בקדשי נכרים חייב ונלמד נותר מיניה ואין לומר דלישתוק מג"ש ואנא ידענא מסברא שחייבים קדשי נכרים בנותר דאין סברא לחלק בין קדשי נכרים לישראל זה אינו דהא ע"כ דחילול דנותר איצטרך לגופיה ולאו מופנה הוא דאי מופנה הוא א"כ קשה לא לכתוב בפסוק שני בני ישראל ואנא ידענא דע"כ בני ישראל בפסוק ראשון אתי לזר דאי למעוטי קדשי נכרים באכילה לחוד קשה לישתוק גם מיניה ואנא ידענא שקדשי נכרים מותרים באכילה בטומאה דמדאיצטרך חילול בנותר לג"ש בטומאה אלא ע"כ דחילול איצטרך לגופיה ואינו מופנה א"כ הדר' קושיא לדוכתה נילף משימוש בטומאה ואפילו בקדשי נכרים חייב וי"ל דלתירוץ התוספות מיושב נמי קושיא זו דתירצו התוספות ובאכילת טומאה דכתיב הכא לאשמועינן דכתיב ביה חילול לגמרי אנותר א"כ ע"כ מוכח דנלמד חילול מאכילת בשר בטומאה דאי משימוש בטומאה א"כ קשה לא לכתוב רחמנא הכא אכילת טומאה אלא ע"כ דנכתב הכא אכילת טומאה לגמרי אנותר ודוק:

בא"ד והשתא אכתי הוי ליה למילף מאכילת טומאה דבכרת כו' ועוד כיון דמחד קרא נפקא הנה האמת דאין כאן מקום לקושית התוספות דאי אמרת דנילף טמא ששימש בכרת לא לכתוב רחמנא לא יחללו בלשון רבים אלא מדכתבה רחמנא בלשון רבים ש"מ דאתי ללמוד מתרומה דבמיתה וכ"ת דאיצטרך לשון רבים דנילף שני חילולין חילול

נותר וטומאה דא"כ אליבא דאמת קשה נמי קושיא זו כתמיהת התוספות בסוף הדבור אבל באמת נראה דאין כאן מקום לתמיהת התוספות דהא ע"כ דאיך אפשר לכתוב חד חילול כיון דכתיב בלשון רבים וינזרו מקדשי בני ישראל אלא ע"כ דהיה לו לכתוב ולא יחללו שהוא ג"כ לשון רבים והייתי לומד ג"ש מחילול דרבים ולא מנותר שקאי על יחיד כי את קודש ה' חילול ומדכתב רחמנא יחללו ש"מ בשני חילולין הכתוב מדבר וכ"ת דילמא לשני חילולין אתי ולא לג"ש דא"כ לישתוק בתרומה מיחללו ולא לכתוב רק יחלו אלא ע"כ מדכתבה רחמנא גם בתרומה ולא יחללו והתם לא דרשינן שני חילולין וע"כ לג"ש אתי ללמוד מיניה טמא ששימש במיתה א"כ אין מקום לקושית התוס' וק"ל:

בא"ד ההוא לא כתב עונש בהדי' זה עיקר וקשה לי על זה הלא בעל מום ילפינן במיתה מטמא ולא מנותר אע"ג דבטמא לא כתיב עונש מיתה בהדי' חילל ודוק ועוד י"ל הד"א כו' נראה לי כוונתם דעכ"פ קשה דנילף מהיקשא דזה אינו מתורץ בתרוצם ולכך תירוצו ועוד י"ל כו' ולא ידעינן להי מינייהו נקיש כו' ומיהו קשה לתנא דבי רבי ישמעאל וצריך לומר אף דלא ילפינן זר מקרא דוינזרו מ"מ מודה ר"י דלא ממעטינן קדשי נכרים משימוש בטומאה וכן משמע בפ' ב"ש ע"ש:

בא"ד ועוד קשה אדנפקא לן בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש נילף מאכילת קודש דבכרת כיון דבקרא דלא יחללו משמע אכילת קודש בטומאה אבל הלשון חילול דרבים אינו מדוקדק בתוספות דלאו מטעם חילול דרבים ילפינן בעל מום מטמא דבבעל מום חילול דיחי' כתיב ובחידוד לתלמידי אמרתי כן דכך מקשו התוספות אדנפקא לן בעל מום ששימש במיתה מטמא ששימש ולא מנותר אף ע"ג דלא כתיב עונש מיתה (גמי) [פנים מאירות: גבי] טמא מ"מ ילפינן מיניה א"כ הדרה קושי' לדוכתה נילף טמא ששימש מאכילת קודש דבכרת וחילול דרבים אף דלא כתיב עונש בהדי' מ"מ נילף מיניה כמו דילפינן בעל מום מטמא ששימש אף ע"ג דלא כתיב מיתה בהדי' טמא וק"ל:

בא"ד והקשה לרבינו ז"ל דלקמן יליף כו' הלא הוא גופי' בנותר משתעי כדתני לוי בשני חילולים הכתוב מדבר והנה בפרק בית שמאי מקשים התוספות קושיא זו בתמי' אבל לי נראה דאין כאן קושיא כלל דהא אי לאו גזירה שוה חילול מטומאה אף דלא יחללו מיירי בשני חילולים לא הייתי יכול ללמוד דקדשי נכרים אין חייבים משום נותר דהא בטומאה דשימש נמי מיירי ואע"פ כן אסור להקריב קרבן נכרים בטומאה א"כ אף בנותר כך דהייתי מדמה לטמא ששימש ולכך איצטרך ג"ש ללמוד חילול מאכילת קדשים בטומאה דמה אכילת טומאה אין חייבים בקדשי נכרים כן בנותר אין חייבים בקדשי נכרים וק"ל:

ד"ה אתיא בק"ו כו' מיושב שאוכל לא מצי למילף ר"ל בק"ו לבד ולא במה הצד ותירצו דאיכא למיפרך מה ליושב שכן פסול לעדות ומוכרח ג"כ לילף במה הצד א"כ יליף שפיר מבעל מום במה הצד אך על זה קשה הא דמקשי התוספות דנילף מעומד על גבי כלים הא ע"כ מעומד על גבי כלים נמי לא מצי למילף בק"ו לבד אלא במה הצד דאיכא למיפרך שעשו בו קרב כמקריב דאם הניחו הקרבן על גבי דף פסול כמו שכתבו התוספות בפ"ק וק"ל:

דף טז.

גמרא אתי מק"ו מיושב תימא הא דלקמן דף כ"ב ע"ב פי' רש"י וגם התוספות משום דהוי זר א"כ איך ילפינן זר מק"ו מיושב כיון דזר גופי' אכתי לא קמה ליה וצ"ע גדול:

תוס' ד"ה ומה יושב שאוכל כגון במורם מן הקדשים ובכור משום דקשה להו הלא אין ישיבה בעזרה ואיך תני יושב שאוכל ולכך מתרצים שמיירי במורם מן הקדשים ובכור שנאכל בכל עיר ושפיר קתני יושב:

ד"ה מה ליושב שכן פסול לעדות סוף דבור הקשה הר"ר אפרים כהן גזלן יהי' פסול כו' ולאו קושיא כיון דגזלן אינו מוזהר לא אתי מיניה כדפרישית לעיל יש לדקדק דבשלמא הא דפירשו התוספות לעיל דאי לאו טעמא דמוזהרין הייתי אומר טמא בקרבן צבור יוכיח וכ"ג אונן יוכיח משום דהתם רצו ללמוד ק"ו מבעל מום שאוכל ק"ו זר שאינו אוכל לכך שפיר הייתי יכול לומר טמא בקרבן צבור יוכיח וכ"ג אונן יוכיח שאינם אוכלים ועובדים אי לאו טעמא דמוזהרים אבל כהן גזלן עיקר ק"ו מבעל מום דכשר לעדות וחילל גזלן שפסול לעדות אינו דין שחילל א"כ אינו יכול לומר טמא בציבור וכ"ג אונן יוכיח דהם כשרים להעיד ולכך עובדים אבל גזלן דפסול להעיד שפיר נילף מבעל מום בק"ו וכ"ת דאיכא למיפרך מה לבעל מום שמוזהר אבל גזלן אינו מוזהר א"כ קשה לא היו צריכים התוספות לפרושי דאיצטרך להאי טעמא דמוזהרים דלא תימא טמא בציבור וכ"ג אונן יוכיח תיפוק ליה אף בלא טעם זה איצטרך להדר שזר מוזהר דלא נימא מה להצד השוה שכן מוזהרין וק"ל אבל ליכא למיפרך מה לבעל מום שאין בידו לתקן אבל גזלן יש בידו לתקן דנימא יושב יוכיח שיש בידו לתקן ופסול וק"ל וגם אין לומר דילמא נילף ק"ו איפכא דבעל מום יהי' פסול לעדות מק"ו מכהן גזלן וא"כ כל חדא וחדא תיקו אדוכתא א"כ הא דיליף לעיל זר ק"ו מיושב נמי נימא דנלמוד ק"ו איפכא ויהיה יושב אסור לאכול ק"ו מזר ודוק:

גמרא אונן מנ"ל כו' דבי ר' ישמעאל תני אתיא בק"ו מבעל מום כו' זר יוכיח ואין להקשות היה לו לומר טמא יוכיח ונלמד במה הצד מטמא ובעל מום ולמה לי זר וי"ל דאיצטרך זר משום דאיכא למיפרך מה להני טמא ובעל מום שיש בהם מיתה ולכך תני זר דסבר כמ"ד דזר באזהרה כמו שפירשו בתוספות בד"ה שם טומאה וק"ל:

דף טז:

תוס' ד"ה יושב ות"ח כו' דהאי אי אזיל לאסהודי מנפשיה מעיד מיושב כצ"ל ר"ל משום זילותא אם רצה להעיד מנפשיה מעיד מיושב דאין מבטל עשה דכבוד תורה ורשאי למחול על זילותא דיליה אבל אם היה טעם דיבטל עשה דכבוד תורה לא היה רשאי להעיד דיבטל מצות עשה דכבוד תורה וכן מוכח נמי דקאמר אבל לאיסורה אין חכמה ואין תבונה לנגד ה' ואי הטעם משום עמידה דיעבור על עשה דכבוד תורה סוף סוף יעשה איסור דיעבור על עשה דכבוד תורה אלא ע"כ דהטעם משום זילותא כנ"ל כוונת התוספות:

בא"ד וי"ל דלא דמי עיין בתוספות סנהדרין דף י"ט ותוכל לעמוד על כוונת התוספות:

בא"ד ובדעבד אם חלצה מיושב כשירה יש להקשות כיון דמשום הכי לא פריך מה ליושב שכן פסול לחליצה משום דכשר בדעבד א"כ מאי פריך מה ליושב שכן פסול לעדות דהלא יושב נמי כשר בדעבד כמו שפירשו התוספות בד"ה מה ליושב ויש לישב דהתם ע"כ צריך מן התורה לעמוד מתחילה אבל הכא אפי' לכתחילה אין לנו לימוד מן התורה שיעמוד בחליצה אלא אסמכתא בעלמא דאי היה לנו לימוד לעמוד ע"כ ממילא נלמד עיכובא מן ככה וק"ל:

הג"ה אמאי צריך קרא ליושב למצוה תיפוק ליה בלאו עבודה כצ"ל ר"ל דלקמן צריך קרא למצוה ולעיכוב תיפוק ליה מחד קרא לעיכוב דלמצוה אף בלא עבודה צריך לעמוד למצוה וע"כ קרא אתי לעיכוב ומיהו איצטרך קרא ר"ל דלעולם דאין ישיבה בעזרה דאורייתא ואיצטרך קרא למצוה לעובד בהשתחוואה דאי לאו עבודה מותר בעזרה דזה לא מיקרי ישיבה ואיצטרך למצוה דאסור לעבוד בהשתחוואה כדכתיב לעמוד ולשרת ומ"ו הב"ז הניח דברי התוספות בצ"ע דמנ"ל דאסור בפשיטות בהשתחוואה דילמא למעוטי יושב אתי אבל לדברינו אין כאן קושיא דהתוספות כתבו זה אם נאמר דאין ישיבה בעזרה דאורייתא ע"כ אתי להשתחוואה ודוק:

ד"ה קסבר מפני הטומאה נשרפה הוי מצי למימר כדבסמוך כו' והן הקריבו אתי לאזהרה והנה באמת נראה לי דלא הוי מצי למימר תירוץ זה לאידך מ"ד דע"כ דמאן דיליף מלא

יחלל לא רצה ללמוד מק"ו במה הצד משום דעיקר ק"ו מכח דמצינו אזהרה באונן דאי לאו הכי יכול לומר טמא בקרבן צבור יוכיח וכ"ג אונן יוכיח ולדידיה ילפינן אזהרה מן המקדש לא יצא א"כ חילול בגופי' כתיב ואין צריך לק"ו וכן למ"ד דיליף מהן הקריבו חילול לא רצה ללמוד מק"ו מהאי טעמא כיון דלא מצינו אזהרה אלא מהן הקריבו אם כן יליף גם כן חילול מהכא א"כ לא היה יכול לומר דמאן דיליף חילול מן המקדש לא יצא לא יליף חילול מהן הקריבו משום דאתי רק לאזהרה מ"מ היה קשה כיון דנוכל ללמוד מק"ו כיון דילפינן אזהרה לחוד מקרא דהן הקריבו א"כ אמאי יליף חילול מן המקדש לא יצא וע"כ הוכרח לתרץ דסבר מפני הטומאה נשרפה ולא נלמד אזהרה לאונן אלא מן המקדש לא יצא א"כ חילול בגופיה כתיב ביה ודוק ולכן לא יליף מק"ו ומ"ו הב"ז הרגיש בקושיא זו כמו שמקשים התוס' וכתב גם ממה הצד לא יוכל למילף דשם טומאה לא סברי ליה ונכנס בדחוקים לאין צורך:

בא"ד ואם תאמר בפרק כיצד צולין כו' היכי דרש ליה דילמא הכי קאמר ליה שמא טעיתם לשורפה כו' ק"ק דהא לפי האמת דקימ"ל דאונן מחיל עבודה הא דאמר משה שמא הקרבתם באנינות ומפני כך שרפתם ע"כ לאו משום טעות הוא אלא דהאמת כן הוא דאונן מחיל א"כ ה"נ אמר משה הן לא הובא דמה דאם הובא דמה שפיר אשתריף ומהי תיתי לומר דטעו ויש לישב דהתוספות מקשים כיון דע"כ איצטרך קרא לאונן שיחלל אבל מקרא דהן הקריבו לא הייתי יכול למילף חילול דהייתי יכול לומר דאמר להם שמא טעיתם והקרבתם אוננים אי לאו דילפינן מקרא אחר חילול א"כ בהן לא הובא את דמה נמי מנ"ל דחטאת שנכנס דמה לפנים פסול דילמא ה"ק שמא טעיתם לשורפו מפני שנכנס דמו לפנים והנה ע"כ הא דמקשו התוספות דילמא טעיתם לשורפו מפני שנכנס דמו לפנים ע"כ צריך לומר דעברתם על אזהרה והכנסתם דמו לפנים וטעיתם לשורפו דאי לאו הכי אין מקום לקושית התוספות ודוק והר"ח תירץ דאנינות לא אמר להם משה בפירוש ר"ל לא נכתב בתורה שאמר להם משה אבל הן לא הובא את דמה אמר משה בפירוש ר"ל שנכתב בתורה וק"ל:

דף טז:

תוס' ד"ה שם טומאה מיהא אשתראי וא"ת מה להנך שכן במיתה אף דזר בקבלה אינו במיתה לפי שאינה עבודה תמה מ"מ איכא למיפרך דמצינו מיתה בזר משא"כ באונן וק"ל:

ד"ה אתי בק"ו מיושב תימא מה ליושב שכן לא הותרה מכללו וליכא למימר טמא יוכיח דהא מדקאמר את"ל פריך אתיא מיושב ומחדא מהנך משמע אי לאו האי פירכא שפיר היה לומד מיושב לבד ולא במה הצד לכך מקשים התוספות תימא דהא ע"כ לא אתיא אלא במה הצד דאיכא למיפרך מה ליושב שלא הותר מכללו וק"ל:

ד"ה אבל בקרבן צבור מרצה תימא כו' וי"ל כיון דלא ילפינן אלא מטומאה דינו כטומאה כו' אבל הקרבן אינו נאכל יש להקשות דלפי זה מנ"ל ללמוד אזהרה מן הן הקריבו הלא מותר להקריב קרבן צבור באנינות אלא שהבשר אינו נאכל ונשרף ודוק היטב:

דף יז.

רש"י ד"ה למה לי דכתב רחמנא כו' אטמא לא קמבעיא ליה כו' וכן מחוסר כפורים נמי לא כתיב בה חילול אלא מדאיקרי טמא ילפינן לה לקמן נראה כוונת רש"י דלתירוץ ראשון מ"מ קשה לישתוק קרא בטמא וע"כ קדושים יהיו אתי לטבול יום דאי לטמא קשה לישתוק ונילף ק"ו ממחוסר כפורים ולכך מתרץ רש"י דבמחוסר כפורים לא כתיב ביה חילול אלא מדאקרי טמא וע"כ איצטרך למכתב חילול בטמא ושפיר הייתי מוקי קרא דקדושים יהיו לטמא ולא לטבול יום ולכך איצטרך בטמא וטבול יום אתיא באם אין ענין וק"ל:

גמרא טבול יום דאם עביד במיתה מנ"ל דגמר חילול חילול מתרומה ואף ע"ג דלא ילפינן חילול אלא דוקא אם מוקמינן להאי קרא כרבי סימאי באם אינו ענין כמו שמפורש בסנהדרין וא"כ הדרא קושיא לדוכתה דאימא תנהו ענין לקרח קרחה ע"כ מתוך דהואיל והאי קרא לג"ש מתרומה אתי ולא מפרש ביה במאי קאי אי קאי על לא יקרחו קרחה או על טמא ע"כ לא תתננהו ענין אלא במאי דפוסל בתרומה דטבול יום פוסל דנפקא לן מובא השמש וטהר מחיל עבודה דלא פסיל בתרומה כגון קרחה לא מחיל עבודה דאם עביד כהן עבודה אף דעבר על לאו לא יקרחו קרחה לא מחיל עבודה וק"ל:

תוס' ד"ה טבול יום כו' ואע"ג דפרק הערל דרשינן ימי טהרה כצ"ל כו' וי"ל דר' סמאי דדריש הכא טבול יום מקרא אחרינא לא סבר לה כתנא דבי ר"י ומוקי ליה התם כו' כצ"ל:

בא"ד ותימא במים יובא וטמא הלא מפורש בהדיא דטבול יום איקרי טמא וי"ל דצריך קרא גבי עבודה כו' ולא ילפינן מהדדי והנה מ"ו הב"ז פי' וז"ל ר"ל דלא נוכל למילף לענין חילול אע"ג דמיקרי טמא לגבי תרומה משא"כ לענין מחוסר כפורים ילפינן שפיר דקרא דוטהרה איירי לענין קדשים דאשה כשירה לשחוט ר"ל דהם מביאים ראיה מאשה כו' ואשה לאו בת עבודה היא ואיך ילפינן מינה טמא ששימש על זה כתבו

כיון דאשה מותרת בשחיטת קדשים א"כ שייך בה חילול כששחטה כשהיתה מחוסרת כפרה ונגעה בבשר עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו חדא דלמה לא ילפינן לענין חילול מטבול יום דאיקרי טמא לגבי תרומה וממחוסר כפורים ילפינן שפיר דקרא דוטהרה איירי לענין קדשים הלא קרא דטבול יום נמי מיירי לענין קדשים דקרא דובא השמש וטהר דילפינן מיניה דאסור באכילת תרומה קודם הערב שמש ק"ו לקדשים ועוד דאין זה תירוץ לתמיהת התוספות כלל דהתוספות מקשים כיון דאשכחן מפורש דטבול יום איקרי טמא א"כ ממילא נלמד שטמא ששימש חילל כמו דדרשינן מוטהרה ואף דהוא דחוק ומוקי אנפשי' דהתם ילפינן חילול כששחטה כשהיא מחוסרת כפורים ונגעה בבשר קשה דזה מצינו אפילו בטבול יום ע"כ נראה לי דהתוספות תמהו בזה כיון דטבול יום מפורש בהדיא דאיקרי טמא א"כ למה לי קרא שאם עבד חילל וכן למה לי קרא ובא השמש וטהר לאסור בתרומה תיפוק ליה דכתיב בהדיא דטבול יום איקרי טמא ותירצו התוספות דצריך קרא גבי עבודה כו' וגבי אכילת תרומה וקדשים ולא ילפינן מהדדי ר"ל מן טבול יום דכלים דלא שייך בהו עבודה ולא אכילה ולכך מקשו התוספות איך ילפינן חילול מוטהרה מכלל שהיא טמאה כיון דאשה לאו בת עבודה היא ואיך ילפינן מינ' טמא ששימש ומתרצים כיון דאשה כשירה לשחוט קדשים א"כ שייך בה חילול עבודה. ר"ל אף דלמ"ד דטמא מותר לשחוט מ"מ מצינו חילול עבודה גבה בשחיטה במחשבה וכיון דמצינו חילול עבודה גבה שפיר יכול למילף מינה דמחלל עבודה במקום אחר. ומקשים התוספות מזב וזבה ובעל קרי ושכבת זרע דמפורש התם דטבול יום איקרי טמא והדרה קושיתם לדוכתא דלא לכתוב חילול בטבול יום וגם למה לי ובא השמש דנקרא טמא לענין תרומה וקדשים ומתרצים התוספות בסוף דבריהם דאיצטרך ובא השמש וטהר דכתיב בשרץ דקיל טפי מנדה ושכבת זרע כנ"ל ברור ונכון:

בא"ד ותימא גבי זב וזבה ובעל קרי ושכבת זרע כתיב כמה פעמים ורחץ במים וטמא עד ערב ר"ל בנגיעת הזב או זבה כתיב ורחץ במים וטמא עד ערב והתם לאו מחוסרי כפרה וק"ל והא דלא מקשו התוספות מקרא דכתיב גבי ובא השמש דכתיב נמי וטמא עד ערב וי"ל דהתם יכול לפרש בענין זה וטמא עד ערב כי אם רחץ בשרו במים אז טהור ולא נוכל לפשוט שטבול יום טמא אלא מן ובא השמש וטהר אבל גבי כלי כתיב בתחילה במים יובא וטמא עד הערב וכן בזב וזבה כתיב בתחילה ורחץ במים וטמא עד הערב וק"ל:

בהגה ומיהו קשה אי להאי נחית א"כ נכתוב רחמנא טבול יום ומחוסר כפורים בהדיא ולא לכתוב טמא יש להקשות דהי' להם להקשות בפשיטות דאין צריך לכתוב אפילו טבול יום בהדיא ולישתוק מן טמא וע"כ אנא ידענה דזה קאי על טבול יום דאי על טמא

קשה לישתוק קרא דקדושים יהיו ולכתוב מפורש חילול גבי מח"כ ונילף טמא בק"ו ויש לישב וק"ל ועיין בתוספות דסנהדרין ויבמות אבל אין להקשות דלפי תירוץ דאי לאו קרא דר' סימאי לא היה דרשינן מח"כ מוטהרה מכלל שהיא טמאה קשה השתא נמי דכתב רחמנא קרא דקדושים יהיו מנ"ל טבול יום דילמא קרא אתי לטבול יום דמחוסרי כפרה שהוא חמור מטבול יום דמת ובלא קרא לא הייתי יכול למילף דטבול יום דמחוסרי כפורים מחלל מקרא דוטהרה דלא הי' דרשינן וטהרה מכלל שהיא טמאה משום דקלישא טומאתי' אבל השתא דגלי לן רחמנא קרא בטבול יום אף דקלישא טומאתיה היו דרשינן שפיר מוטהרה שהיא טמאה על מח"כ ואיצטרך וטהרה דהייתי אומר דטבול יום דמחוסר הערב שמש וכפרה דוקא מחלל אבל אם היו לו הערב שמש ואינו מחוסר אלא כפרה לא לכך איצטרך וטהרה מכלל שהיא טמאה אף דמחוסר כפרה לבד חילל ומנ"ל טבול יום דמת ושרץ שיהיה מחלל זה אינו די"ל דע"כ דהאמת כן הוא לדברי התוספות דילפינן טבול יום דמת מוטהר מכלל שהוא טמא או כיון דע"כ ילפינן מה דפוסל בתרומה מחלל עבודה א"כ אין מקום לקושיא זו אבל לי היה נראה לתרץ קושית התוספות בענין אחר דר' סמאי סבר כמ"ד דלא הותרה טומאה אלא דהך פרשה א"כ בטבול יום לא יכול למילף מטהור מכלל דהוא טמא וכן מן המקראות דמפורש דטבול יום נקרא טמא כיון דחלוק הוא מטמא בפרה דכתיב וטבל איש טהור והזה הטהור ממעטינן שטמא אסור בפרה ומרבינן טבול יום הייתי אומר דלענין זה נמי חלוק טבול יום מטמא דאינו מחלל ולכך איצטרך קרא דר' סמאי אבל מחוסר כפורים דאסור בפרה לא יצא מכלל טמא שפיר דרשינן וטהרה מכלל שהיא טמאה וכיון שהוא טמא לא יצא מכלל טמא ומחלל דלא מצינו שחלק בפרה וק"ל:

דף יז:

תוס' ד"ה קסבר כו' ומפרש הרב ר' חיים דנ"מ לענין פסח הבא בטומאה דלמ"ד מחוסר כפורים דזב כזב דמי אין שוחטין וזורקין עליו דלא אשתרי בציבור אלא טמא מת הנה מאד אינם מובנים לי דבריו דאי מיירי מח"כ בשביעי שלו אפילו למ"ד דאינו כזב אין שוחטין עליו דאי אפשר לו לאכול לערב ואי מיירי בשמיני שלו אפילו למ"ד כזב דמי יהיה מותר לשחוט עליו כיון דחזי לאורתא לאכול ואי משום דטומאת זב אינו מותר בציבור מה בכך דהא אפילו היכא דפסח נעשה בטהרה לא הותרה טומאת יחיד מ"מ שוחטין עליו היכא דחזי לאורתא לאכול דמשנה שלימה בפסחים דף צ' ע"א זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו ובעל ג' ראיות שוחטין בשמיני שלו דחזי לאורתא וצ"ל ע"כ

דהך אתי כמ"ד מ"כ לאו כזב דמי אבל למ"ד מח"כ כזב דמי אין שוחטין דסבר אין שוחטין על טמא שרץ אף דחזי לאורתא משום דסבר טמאי מת מצוה היו שחל ז' שלהם בערב פסח ואפילו הכי נדחו ומ"מ ילפינן ששוחטין על טבול יום דבקרא כתיב איש כי יהיה טמא וטבול יום כיון דקלישא טומאתו לא קרינן ביה טמא כן כתבו התוספות בהדיא בפסחים שם בד"ה מי לא עסקינן שחל ז' שלהם וא"כ למ"ד דמח"כ כזב דמי לא קלישא טומאתי' ושפיר קרינן ביה איש כי יהיה טמא ואין שוחטין עליו ואמת נפקותא זו דכתבו התוספות יכול להיות אף בפסח הבאה בטהרה דלמ"ד כזב דמי אין שוחטין עליו ולמ"ד דאינו כזב שוחטין עליו אלא נקטי רבותא דאפילו בפסח הבא בטומאה אסור לשחוט עליו משום דטומאת זב לא הותרה אף בציבור. ובריש כל הפסולין הוכחתי הא דאמר טבול יום דזב כזב דמי מיירי בזב בעל שלש ראיות שהוא מח"כ אבל בטבול יום דזב בעל שתי ראיות לכ"ע לאו כזב דמי:

בא"ד ועוד נפקא מיניה לענין טומאה דחוי' בציבור הנה דברי מ"ו הב"ז לא הבנתי וז"ל ר"ל כגון שהיה הציבור מחוסרי כפרה מזיבה ואי סבר ליה כזב דמי לא יקרבו קרבן צבור שלהם עד דאייתו כפרתן ויעשו בטהרה דטומאה דחוי' בציבור ולא הותרה א"נ דהכי פריך דאי קרוי מחוסרי כפרה טמאים אזי צריך הציץ לרצות על קרבן שהקריבו במחוסר כפרה ואי לאו כזב דמי אינו צריך לרצות הציץ עכ"ל ולא זכיתי להבין חדא במאי דכתב שהיה הציבור מח"כ מזיבה ולא יקרבו קרבן שלהם כו' דטומאה דחוי' היא ולא הותרה תיפוק ליה אפילו אי טומאה הותרה למ"ד כזב דמי צריכין לעשות בטהרה דטומאת זב לא הותרה בציבור ועל נפקותא שני' דכתב אם צריך הציץ לרצות קשה לי דהא הביא ראיה מגמרא דיומא והתם מבואר אי טומאה הותרה בציבור אין צריך לרצות ואי טומאה דחוי' בציבור צריך הציץ לרצות ולפ"ז איך כתב דלמ"ד כזב דמי צריך הציץ לרצות משום טומאה דחוי' תיפוק ליה אפילו אם טומאה הותרה צריך הציץ לרצות למ"ד כזב דמי אם הקריבו קרבנם במחוסרי כפורים דטומאת זב לא הותרה וצריך הציץ לרצות כמו דמרצה אקרבנות צבור דלא קבעי זמן דלא נדחה הטומאה אצלם אפילו בציבור ואם הקריבו מרצה הציץ ומה מאוד גדלה התמי' עליו שלא הרגיש בזה ולא זכיתי להבין דבריו על בורין ונראה לי דהכי פירושו דאיתא בפסחים דף פ' ע"א היו רובן טמאי מתים ומעוטין זבין אין תשלומין לפסח הבא בטומאה ומפרש הגמרא הטעם דטומאה דחוי' בציבור ואיש כי יהי' טמא משמע דאיש לבד טמא והציבור טהורים אבל אם הציבור טמאים לא עביד בשני והשת' יש נפקותא בענין זה דאם פסח בא בטומאה ואחד מח"כ דזב לא עשה הפסח דלמ"ד כזב דמי אין עושה את השני דטומאה דחוי' בציבור ולמ"ד דאינו כזב

עושה את השני כיון דהי' יכול לעשות בראשון ומשנה שלימה מי שהיה יכול לעשות הראשון ושגג או הזיד ולא עשה עושה את השני אבל למ"ד טומאה הותרה בציבור אפילו למ"ד כזב דמי עושה השני ודוק:

ד"ה שרפה אונן ולמ"ד מח"כ דזב כזב דמי לא אתי בק"ו דמה לטבול יום דמת שהותר לאכול בפסח לפי ששוחטין עליו משא"כ במחוסר כפורים דאין שוחטין עליו ואינו אוכל ואסור בנגיעה ושפיר מיפרך ק"ו ואין להקשות דהי' להם לפרש בענין זה דלמ"ד מח"כ דזב כזב דמי לא אתי בק"ו דאיכא למיפרך מה לטבול יום שאין מחוסר מעשה דבשלמא למ"ד לאו כזב דמי א"כ מח"כ נמי לא חשיב מחוסר מעשה דקלישא טומאתו אבל למ"ד כזב דמי שפיר איכא למיפרך פירכא זו וכן אין להקשות דליפרוך לעיל מה למח"כ שכן אסור בפסח וי"ל דהיא היא אלא דהתוספות אזלו לשיטתם דמפרשי דלענין זה הוי כזב דאין שוחטין עליו הפסח ולמ"ד אינו כזב שוחטין עליו וע"כ הטעם למ"ד כזב לאו קלישא טומאתו ושפיר פרכינן מחוסר מעשה וא"כ פירכא דמחוסר מעשה ע"כ הטעם דאינו אוכל בפסח ולא קלישא טומאתו כדפרישית לעיל ודוק:

ד"ה אונן וא"ת מח"כ ובעל מום יוכיחו נראה לי דהוי מצי להקשות זר יוכיח אלא דהתוספות מקשים על ערל וזר כשר בהזאה ולכן נראה לי דלא יליף התם מהאי ק"ו שערל כשר בשריפת פרה משום דאיכא למיפרך זר יוכיח:

בא"ד אבל מבעל מום קשה נראה דאין כאן קושיא דאיכא למיפרך מה לבעל מום שעשה קרבין כמקריבין:

בא"ד ועוד מה לטבול יום שכן אין מחוסר מעשה נ"ל לישב קושיא זו כיון דמנגיעה ילפינן ק"ו ומה לי דלא פרכינן קולא דמותר במעשר משום דכיון דבנגיעה לא אשכחן קולא מטעם זה נמי לא פרכינן שאר פירכות כיון דבנגיעה לא אשכחן שום קולא וילפינן ערל לנגיעה שמותר להזות וק"ל ועוד נראה דמעיקרא אין כאן קושיא דלמ"ד דילף ערל מק"ו מטבול יום סבר דמחוסר כפורים דזב כזב דמי וטומאה דכל התורה הותרה ויליף ק"ו מטבול יום דמח"כ שמחוסר מעשה ואסור בנגיעה ומותר בפרה ק"ו לערל כן נ"ל נכון בס"ד:

ד"ה והזה הטהור עיין בתוס' דיומא דף מ"ג ע"ב שפירשו התוס' כיון דעיקר טהרה בהזאה קאתי ואכשר רחמנא טבול יום כש"כ בשאר עבודות ע"ש:

גמרא אי מהתם הוי אמינא ה"מ עבודה דמעכבה כפרה יש להקשות כיון דילפינן דמחלל אף בעבודה דאין זר חייב מיתה כיון דהוי זר ובזר מחלל אף בעבודה דאין חייב מיתה

א"כ לפי זה נילף ג"כ כיון דאיקרי זר שמחלל אף בעבודה דאינה מעכבה כפרה כמו דמחלל זר אף עבודה דאין חייב מיתה ויש לישב ודוק:

דף יח.

רש"י ד"ה אי מהתם כו' וכל חייבי מיתות בפסולי עבודה מזרות גמרי' כדתנן פ' בתרא כו' אין בהם משום זרות כו' ולא משום מחוסר בגדים ולא משום שלא רחוץ ידים ורגלים יש להקשות דהא ע"כ הטעם דאין בהם משום מחוסר בגדים ולא משום שלא רחוץ ידים משום דילפינן בג"ש חוקה חוקה ממחוסרי בגדים ומחוסר בגדים אמרינן דהוי זר והכא אכתי לא קמה ליה ג"ש וגם לא קמה ליה דמחוסר בגדים הוי זר וא"כ איך מביא רש"י ראיה מהתם דכל פסולים ילפינן מזר ועוד צריך עיון רב למה לא תני בהך ברייתא דאין בו משום שתוי יין דשתוי יין ג"כ ילפינן בג"ש חוקה חוקה מזר דמחוסר בגדים א"כ שתוי יין אינה חייב מיתה אלא בעבודה תמה והיה להתנא להשמיענו שאין בו משום שתוי יין וצ"ע אבל מצאתי ישוב על זה דהא שתוי יין איתקיש לפרועי ראש ופרועי ראש חייב מיתה אף בעבודה שאינה תמה כמו שכתבו התוספות בדף ט"ו ע"ב ד"ה אתי בק"ו והכי פי' בשמעתין דאי מהתם ה"א כו' דזר חייב מיתה כלומר אף דחייב מיתה על הכל מ"מ אינו מחלל אלא היכא דמצינו דזר חייב מיתה אבל היכא דזר אינו חייב מיתה אינו מחלל אף דבמיתה כמו דלמ"ד פרועי ראש אף דבמיתה אינו מחלל אבל לפי האמת ילפינן מפרועי ראש דבמיתה אף היכא דאין זר חייב מיתה וק"ל:

תוס' ד"ה אין בגדיהם עליהם כו' ועוד י"ל דקרא דוחגרת צריך לחילול עבודה דמקרי זר אף על גב דממילא משמע שחייב מיתה מ"מ מכנסי' לא כתיב הכא ולכך איצטרך בפרשה דלעיל מיתה ולעולם דקאי אכולהו בגדים ועיין בסמוך בדברינו בד"ה אתיא חוקה דכתבנו דלא הבין יפה קושית הר"ר יעקב דאורלייני"ש ודוק:

ד"ה אתיא חוקה כו' ותירץ הר"ר יעקב דאורלייני"ש משום דהוי דבר הבא מן הכלל טפי מהני נראה בשלמא התם לא כתיב כלל חילול באונן א"כ תיבת חילול שהוא עיקר ג"ש לא כתיב אבל הכא עכ"פ עיקר ג"ש חוקה חוקה כתיבי וכן הנך דכתיבי ולא יחללו דילפינן הא אם עבדו חיללו כתיב קרא בגופייהו אבל הכא חילול לא כתיב בכהן הדיוט אלא בכהן גדול כתיב לא יחלל ודייקינן הא אחר שלא יצא חילל א"כ שפיר הוי דבר הבא מן הכלל אלא בתרומה קשיא דילפינן דתורם מן הרעה על היפה דתרומתו תרומה דאם אינו קדוש נשיאת חטא למה אלא מכאן דהתורם מן הרעה על היפה דתרומתו תרומה אלא קרא קמשמע לן דאם תורם מן היפה לא תשא עליו חטא הא תורם מן הרעה דנושא

חטא א"כ ילפינן הכא דנושא חטא מקרא דכתיב בגופי' כמו דילפינן חילול א"כ נילף חטא חטא דבמיתה וק"ל ועיין בב"ז:

בא"ד ותימא לי כו' והשתא גם קושית הר"ר יעקב ר"ל קושית הר"ר יעקב דמקשי בד"ה אין בגדיהם עליהם דכתיב מיתה מפורש במחוסר בגדים ולמה לי קרא תיפוק ליה דאין בגדיהם עליהם אבל השתא כמו שמתורץ קושיא זו דלמה לי מיתה בשתוי יין ושלא רחוץ ידים תיפוק ליה מג"ש ותירצו התוספות דאיצטרך משום דלהוי ג' כתובים כמו כן מתורץ קושית הר"י דאיצטרך בשלשתן כו' אבל יושב אע"ג דקרוי זר אינו במיתה וכ"ת דיושב הוי במיתה כיון דהוי זר כמו דכתיב מיתה בהדיא דמי ושלשה כתובים אתי למעט שאר פסולין ולכך פירשו דעל שאר פסולין לא איצטרך וע"כ למעט יושב אתי וק"ל:

בא"ד חזרני לומר דקושית הר"י קיימת ר"ל קושית הר"י בד"ה אין בגדיהם וכתבו ומיהו תירוץ לקושית הר"י דהאי קרא וחגרת איצטרך משום חילול וכו' ולעולם בפרשה דלעיל קאי מיתה אכולהו בגדים לאפוקי מתירוץ הר"י דלעיל שתירץ דמיתה אמכנסים דוקא כתיבא ותירץ זה הוא כמו תירוץ ועוד י"ל שכתבו התוספות בד"ה אין בגדיהם ומ"ו הב"ז הבין דתירוץ הר"י דכתבו התוס' לעיל וכתבו אחר זה ותימא לי דזה הכל מדברי הר"י ולכך היה מהדר לאוקמי הך קושיא הנ"ל דלא נכתב בשתוי יין ושלא רחוץ ידים ונכנס לדחוקים והאמת יורה דרכו כמו שכתבנו וכן מצאתי בגליון הש"ס של הגאון המחבר מג"א שהרגיש בזה על הב"ז וק"ל ומ"מ תירוץ הר"י יותר ניחא דלכך לא יליף הש"ס בסנהדרין מח"כ במיתה מהאי קרא דכתיב בהדיא משום דלא קאי אלא על מכנסים אבל לפירוש הרב דמיתה קאי אכלהו בגדים מ"מ קשה דלמה לא יליף הש"ס מיתה במח"כ מהאי קרא דכתיב בתרי' וק"ל ועיין בדף כ"ג ע"ב ד"ה אימא מה זר בס"ד מה שכתבנו:

דף יח:

גמרא ומר סבר כמאן דליתא דמי ק"ק א"כ לישתוק מאשר תכסה בה ומהי תיתי למעט ויש לישב וק"ל:

תוס' ד"ה והתניא משוחקים כשרים וביומא תירצו בפשיטות דלא תימא דבעינן לכבוד ולתפארת:

ד"ה ואימא עמרא כו' ועוד דכל קנבוס אינה עולה בד בבד נראה כוונתם דלתירוץ קמא אינו אלא סתירת הוכחת הר"ר אפרים אבל לפי האמת כיון דקנבא עולה בד בבד אימא זה פשתים דקאמר הכא ופריך ואימא עמרא וקנבוס הוא מין אחד ולכך תירצו ועוד דכל

קנבוס ר"ל מה שאנו קוראים קנא"ב אינו עולה בד בבד וא"כ אי אפשר לומר דפשתים הוא קנבא ומותר עם פשתים וק"ל:

דף יט.

גמרא ותיפוק ליה משום חציצה ופי' רש"י והיכי שרי ר"י ובאמת קשה נמי על מתני' גופי' דאיך כורך עליו גמי וכן פי' רש"י בעירובין דקושיא זו קאי על מתני':

תוס' ד"ה מה אירי' נמי נראה לי דברי התוספות מחוברים ומקושרים למעלה ובלא דבריהם למעלה לא היו יכולים להקשות בתימא דהייתי אומר טעמא דאסירי במדינה משום דאיסורא דקתני בתר הכי להוציא דם ולפ"ז שפיר פריך המקשה לאשמועינן צלצול קטן דמותר במקדש דלא גזרינן משום הוצאת דם וגם אינו חוצץ ובמדינה אסור דגזרינן משום הוצאת דם אבל השתא דפירשו התוספות דהיינו טעמא דאבל לא במדינה משום דמסי א"כ שפיר יש להקשות דאיצטרך לאשמועינן גמי משום אבל לא במדינה דצילצול לא מסי ומותר במדינה:

בא"ד ומשני ר"ל כיון דידע המקשה מסברות אלו דגמי מסי ועם כל זה פריך לאשמועינן צילצול חידוש גדול יותר מאיסור גמי במדינה א"כ לא תירץ לו המתרץ כלום לכן פירשו דמתרץ דקמ"ל דגמי מסי משום לשון חכמים מרפא ולכך נקטו בלשונם גמי מילתא דרפואה והנה מ"ו מהרש"ק ציין כאן וז"ל ובעירובין תירצו בענין אחר ע"ש עכ"ל ולי נראה דהיא היא ותירוץ דכאן ודעירובין עולים לכונה אחת דהתם תירצו התוס' דהכי פריך דליתני במתני' כהן שלקה באצבע כורך עליה צילצול בין במקדש בין במדינה ואם להוציא דם כאן וכאן אסור וע"כ יש לדקדק בדבריהם דהא קושית התוספות במקומה עומדת דאיצטרך לאשמועינן משום איסור גמי במדינה אלא ע"כ דזה יותר חידוש גדול מאיסור של גמי במדינה והן הן הדברים מש"כ בכאן וי"ל דמ"מ הוי ליה לאשמועינן צילצול דהוי חידוש גדול ר"ל דהוה ליה למיתני כהן שלקה באצבע כורך עליה צילצול בין במקדש בין במדינה וזה הי' חידוש גדול יותר מגמי במדינה דאף דזה מותר במדינה כנ"ל אבל אחר העיון אינם מובני' לי דברי התוספות כיון דע"כ אינו מוכח מסוגי' זו דטעמא דאבל לא במדינה משום דמסי אלא לפי התירוץ דקמ"ל דגמי מסי א"כ מאי מקשי' התוס' בתימה דילמא המקשה הי' סבר דטעמא דאבל לא במדינה גזירה אטו להוציא דם ושפיר פריך לאשמועינן צילצול קטן והיה רבותא אף באיסור שבת דאף דאסור במדינה משום גזירה דהוצאת דם מ"מ במקדש לא גזרינן ותירץ לו המתרץ דקמ"ל דגמי מסי והטעם דאסור במדינה משום דמסי ואיצטרך לאשמועינן דמותר בשבת

במקדש משא"כ צילצול לא מסי ומותר אף במדינה ולא גזרינן אטו להוציא דם א"כ אין רבותא באיסור שבת ויש לישב בדוחק ודוק:

דף יט:

גמרא ובדפוס חדש הוא בדף ע"א והתניא אם הניחו אין חוצצת לא קשיא הא דיד הא דראש יש להקשות הי' לו לשנות לעיל דמהאי טעמא לא מתני ליה איסור אפילו בכהן גופיה משום תפילין של ראש ולכך תני פטורין דשייך אף בתפילין של ראש ויש לישב ע"כ מוכרח בל"ז לתירוץ דלעיל דלא מתני ליה איסור בשביל לוים וישראלים דאל"כ קשה למה ליה לברייתא לאשמועינן דאינה חוצצת ובשל ראש בל"ז הייתי מוכרח לומר כן דבשל ראש אינה חוצצת משום קושי' למה תני פטורין ולא קתני אסורין אלא ע"כ דלא מתני ליה אסורין בשביל תפילין של ראש אלא ע"כ דמחמת קושי' זו לא הייתי יכול ללמוד דבשל ראש אינה חוצצת ואי משום קושיא דליתני אסורין הייתי אומר דבשביל לוים וישראלים לא מצי למיתני אסורין וע"כ מוכרח לתירץ זה ולכך משני ליה לעיל וק"ל:
ברש"י בד"ה באופת' ס"ד א"כ אפילו קדוש של שחרית כן הוא בס"א ונ"ל דהיא גירסא אמתית דאל"כ ג"ש חוקה דלא כתיבה בהאי ענינא מאי אהנית:
ד"ה שאין בו וכו' שאף משה כהן היה בז' ימי המלואים ואע"ג דלא כהנו בבת אחת מיהו קרא להכי מידרש ונראה בדוחק לישבו דהכי פי' אף ע"ג דלא כהנו בבת אחת ר"ל שמשה כהן בתחילה לבד וע"כ קידש לבד בתחילה מ"מ קרא להכי מידרש. והנה ראיתי בגליון הגמרא של מ"ו הרב המובהק מוהר"ר משה ז"ל שהיה אב"ד בסאכטשוב נכתב בצדו ובחומש פי' רש"י בסוף פ' פקודי ורחצו ממנו משה אהרן ובניו יום שמיני למלואים הושוו כולם לכהונה ובו ביום קידש משה עמהם וצ"ע:
בתוס' בד"ה אי הכי דצפרא נמי והוא בדף י"ט ע"א ובד"ח ע"ב תימא מאי קושי' כיון דהוי במיתה אתי בק"ו מיושב והנה האמת יורה דרכו שאין כאן קושי' כלל דהא ע"כ בריש פירקין ילפינן ק"ו זה מיושב מה יושב שאוכל ולא ילפינן מה יושב שאינו במיתה אלא ע"כ כיון דזר נמי אינו חייב מיתה בעבודה שאינה תמה ומחלל וע"כ איצטרך לילף ק"ו מיושב שאוכל ושלא רחוץ ידים ילפינן נמי דמחלל אף היכא דאינו חייב מיתה על שלא רחץ ידים כגון שאינה עבודה תמה כי הני דחשיב במתני' לקמן דף קי"ב ע"ב ומביא רש"י ד' י"ח ע"א וא"כ איך נלמד ק"ו מיושב שיחלל אף בעבודה דאין חייב מיתה ושפיר אמר ליה וי"ו אאופתא כתבתי לך כנ"ל ברור ונכון באין גימגום:

דף כ.

גמרא מהו דתימא הני מילי עבודה דמעכבה כפרה תימא לי דאמאי איצטרך קרא ברחיצת ידים תיפוק ליה דילפינן ג"ש חוקה חוקה ממחוסר בגדים ומחוסר בגדים ילפינן בדף י"ח דמחלל אף בעבודה דאינה מעכבה כפרה וא"כ לישתוק קרא או הכא גבי רחיצת ידים או גבי מחוסר בגדים ונילף אחד מחבירו בג"ש דחוקה חוקה וצ"ע:

תוס' ד"ה מיתיבי כו' קצת קשה דאמאי ס"ד כו' והנה לא נמצא תירוץ בספרינו אבל לי נראה להגי' כן וס"ד דכתבו התוס' בע"ב ד"ה יציאה שייך לכאן ותירוץ זה אפשר דנכתב בצדו וטעה המעתיק וכתבו שם אבל האמת יורה דרכו ששייך לכאן וכך צ"ל וי"ל דס"ד דמאן דלא פסיל בלינה לא פסיל בהו הסח הדעת ומאן דפסיל בהאי פסיל בהאי והני כהני הוי להו הסח הדעת שהיו ישנים בבית המוקד וא"כ שפיר הוי ס"ד דלא הוי חדתי דאף דהיו ישנים בבית המוקד לא הי' אלא הסח הדעת ומאן דלא פסיל בלינה לא פסיל בהיסח הדעת ושפיר פריך לרשב"א דסבר דלא פסיל בה לינה א"כ למה מקדש הא אמר אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו צריך לקדש אחר כתבי זאת הנחני ה' בדרך בהיותי בבית מלון חבירי התורני מהר"ר חיים ז"ל בן הגאון מג"א וראיתי נכתב בגליון להש"ס אביו הגאון ז"ל כדברי ושמחתי שהנחני ה' בדרך אמת:

דף כ:

גמרא יצאו הרי הן בקדושתן אין להקשות למה ליה לאשמועינן זה הלא בטומאה יותר מסתברא דמסח דעתי' מיציאה כדמבעי' לקמן בטומאה אף אם תמצא לומר דביציאה לא פסיל ואם כן כיון דאשמועינן בטומאה דאין צריך קידוש ק"ו יציאת ידו וי"ל דקמ"ל שאין נפסל ביוצא כדרך שפוסל בכל הקידש בכלי ודוק:

שם יצאו ידיו לא קמבעי' ליה כי קמבעי' ליה יצא כל גופו יש להקשות כיון דתני יצאו ידיו הרי הן בקדושתן ש"מ ביוצא כל גופי' שאינן בקדושתן דאל"כ קשה לישמעינן יצא כל גופיה הרי הן בקדושתן וק"ו יצאו ידיו ויש לישב וק"ל:

שם ת"ש פרה רבי חייא בר יוסף כו' יש להקשות דהא אפילו אם נאמר דאין יציאה מועיל מ"מ תקשי מפרה דסבר ר"י אפילו בחוץ מותר לקדש וגבי קידוש תניא אם קידש בחוץ פסול ואין לומר דהכא מיירי שהפיק ידו לחוץ וקידש מ"מ תקשי מכלי חול וא"כ היה להוכיח התירוץ שיש חילוק בין פרה לשאר קדשים ויש לישב דפריך לרב חייא בר יוסף דסבר דשוה פרה לכל דיני קידוש אלא שאם יצא לחוץ מכשיר א"כ ש"מ דאין יציאה מועיל וק"ל:

שם נטמאו ידיו לא מבעיא לן נטמא כל גופי' אין להקשות כיון דתני מטבילין ש"מ בידיו דוקא מיירי וע"כ מוכח דנטמא כל גופי' מועיל דאל"כ ניתני כל גופי' דאין צריך לקדש וק"ו נטמאו ידיו די"ל דאיצטרך למיתני נטמאו ידיו לאשמועינן דאין צריך כל גופי' אלא ידיו בלבד וק"ל:

תוס' ד"ה יציאה מהו שתועיל והג"ה שייך אחר אלמא לר"י לא פסיל אלא משום עבודה בחוץ וכן הגי' מ"ו הב"ז ועוד הגי' דכתבו התוס' דס"ד דמאן דפסיל בהא פסיל בהאי ולא כתב פי' על זה ולי נראה שזה שייך לעיל תירוץ על דברי התוס' כאשר כתבנו לעיל והנה התוספות דחקו בפירוש רש"י וכתבו מתחילה הטעם כדמפרש משום הסח הדעת ובסוף דבריהם כתבו דיתכן פי' רש"י ומ"מ לפי הבנתם קשה תרי טעמי למה לי ומי דחק לרש"י לפרש זה וע"כ באתי לכתוב כוונת רש"י בענין זה והוא אמת ותורתו אמת דהא ע"כ יש לדקדק דהא דקאמר אם תמצא לומר לינה לא פסלה משמע דלמ"ד דלינה פסלה פשיטא ליה דפסלה יציאה וזה אינו דהא למ"ד דפסלה לינה אף דידעינן בודאי דלא מסח דעתי' פסיל אפילו היה מקריב כל הלילה פסול למחר מגזירת הכתוב וביום ובלילה גופיה תלוי בהסח הדעת א"כ שפיר הוי ליה למבעי' אף למ"ד לינה פוסלת אם יצא בלילה חוץ לעזרה או ביום חוץ לעזרה נימא כיון דיצא מסח דעתיה ופסיל או דילמא כיון דבידו לחזור לא מסח דעתיה אלא ע"כ דסבר בעל תלמודא דלמ"ד פסלה לינה הטעם משום קידוש כלי ומ"מ איצטרך קרא דלא נימא כיון דהמים כבר נגבו אין לינה על מי לחול וא"כ פוסל ג"כ ביוצא לפי' רש"י אבל למ"ד דלא פסלה לינה וכיון דקידוש כלי לא מהני לפסול בלינה ק"ו ביוצא דאינו פסיל והכא פירושו יציאה מהו שתועיל בקידוש ידים ורגלים כדרך שפוסל בכל הקדשים בכלי שאם יצאו נפסלין ביוצא וא"כ ה"נ אם נימא הטעם דלינה פוסלת משום דקדשה בכלי א"כ פוסל ביוצא ואם תמצא לומר לינה לא פסלה וא"כ כיון דלא קדשה כלי לפסול בלינה וק"ו ביוצא דלא פסיל מ"מ איכא למימר הטעם אחר בלינה דלא פסיל משום דלא פריש ולא אסח דעתיה אבל יציאה דפריש אסח דעתיה ופסיל או דילמא כיון דבידו לחזור לא מסח ולכך לא מבעי' ליה אלא על קידוש ידים ולא על מים בכיור גופיה משום דממ"נ אם סבר ר"ש ב"א דמי כיור פוסל בהו לינה וע"כ הטעם משום דקדשו בכלי כדאמרינן לעיל א"כ מועיל בהו יציאה ואם סבר אף במי כיור דאינו פוסל לינה וע"כ אינו מקדשה כלי ליפסול בלינה וק"ו דאינו פוסל ביוצא וכיון דלא שייך הסח דעת פשיטא ליה דלא פסיל ולא מבעי' ליה אלא על קידוש ידים וא"כ אין אנו צריכים לדברי התוספות בד"ה קידש בכלי שרת בחוץ וז"ל ועוד דאין כלי מקדש לפסול ביוצא אלא בפנים דנראה כוונתם שהיו רוצים לתרץ לדברי

רש"י שכלי מקדש לפסול ביוצא ושייך פיסול יציאה אף במים וזהו אינו די"ל דסבר כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו וא"כ כי היכי דסבר דלא פסיל לינה משום דאין הכלי מקדשה ק"ו ליציאה דאינו פוסל וא"כ איך עלה על דעתם לפרש הטעם משום הסח דעת דא"כ אף למ"ד דפוסל לינה הוי ליה למבעי' ובעל הג"ה לא דק בדברי רש"י:

ד"ה קידש בכלי שרת כו' ועוד דאין כלי מקדש ליפסול ביוצא אלא בפנים ועל תירוץ זה קשה דא"כ מאי פריך הא בפנים ויצא עבודתו כשירה דילמא לעולם אימא לך דעבודתו פסולה וכ"ת למה ליה למתני קידש בחוץ דס"ד דלא פסיל יציאה בחוץ משום דאין כלי מקדש ליפסול ביוצא אלא בפנים ולכן תי' בענין אחר ועוד כדפירשנו כו':

ד"ה כל המטיל מים תימא תפשוט מהכא דאין יציאה מועלת דמשמע הא בחנם לא פסלה יציאה ולי נראה דאין כאן קושיא דהא ע"כ יש לדקדק דפריך הא בהדיא קתני לה כל המיסך רגליו וע"כ הא דתני לעיל אם לשהות טעון טבילה מיירי משום הסח דעת וע"כ קשה למה ליה לאשמועינן מטיל מים בשלמא מיסך רגליו איצטרך לאשמועינן אף דלא שהה אלא מעט מ"מ צריך טבילה אלא מטיל מים למה ליה לאשמועינן תיפוק ליה אפילו לשהות טעון קידוש ק"ו למטיל מים אלא ע"כ דאיצטרך למיתני מטיל מים דאין צריך טבילה וא"כ אף לפי האמת דתני וחזר מפרש לא מצי למפשט מהכא די"ל דיציאה אף בחנם מועלת וטעון קידוש והא דתני מטיל מים משום דלא תימא במטיל מים צריך טבילה וקידוש ולכך אשמועי' דאין צריך רק קידוש וק"ל:

דף כא.

רש"י ד"ה אי הכי היינו דר' חייא בר יוסף האי אינו מעלה דקאמר ר"י כו' נראה כוונתו דמאי פריך אי הכי הלא אף לפי מאי דס"ל דלמחר אינו מקדש דאסור לקדש דאי פסלה בלינה נמי קשה היינו דר' חייא ולכך פירש דעיקר קושיא הוא האי אינו מעלהו דקאמר ר"י עלה דר' חייא בר יוסף מאי אתי למימר אבל בעלמא י"ל דאמר שמעתא כרבי חייא בר יוסף וק"ל:

תוס' ד"ה כיור כיון ששקעו כו' ומיהו איכא לאוקמי' כר"א בר"ש וכמאן דפשיט לעיל כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו זה אינו מוכרע די"ל דמ"מ ר' אלעזר בר"ש דלינה פוסלת במי כיור אלא דאינו פוסל למתירין או דמ"מ חזי לעבודת לילה וק"ל:

בא"ד וי"ל בכהנים ישנים שניערו כל הלילה יש להקשות הלא לפי מאי דס"ד דרבי לא פסיל אלא בעמוד השחר מ"מ פוסל לינה בקידוש ידים אף בכהנים שניערו א"כ השתא דמוקמינן דפוסל רבי עלות השחר לכל עבודות ש"מ שקיעת החמה עושה לינה וא"כ

מאי מהני שניערו דהלא לרבי פוסלת אף שניערו ויש לישב דהשתא ס"ד דלינה פוסלת לכל עבודות מטעם קדושת כלי אבל מה שקידשו ידים ביום אין על מי לחול לינה אבל אחר עמוד השחר פוסל לינה אף דניערו משום גזירת הכתוב דכתיב בגשתם ובשחרית גישה אחרת וק"ל:

בא"ד א"נ י"ל שהיה להם מים בכלי שרת אחר כדי קידוש של תרומת הדשן מאוד קשה לי להבין תירוץ זה כיון דהעלאת לילה פוסל לכל עבודות מה לי שהיה בכיור בלילה דפסול לקדש לכל עבודות ומה לי שהיה בכלי שרת ע"כ נראה לי להגי' וכצ"ל שהיה להם מים בכלי שרת אסר כדי קידוש של תרומת הדשן וי"ל דמקידוש תרומת הדשן לא קשיא מידי דפסול עבודות לילה דרבנן ר"ל דלעולם דלעבודת לילה נמי פסול ובתרומת הדשן היה להם מים בכלי והא דלא פסלה לקדש בו די"ל דקידוש דפסיל לעבודות לילה דרבנן וכי היכי דאמרינן בקידוש ידים שפוסל בהם לינה מדרבנן דלא פסלה בה לילה מקריאת הגבר ובמי כיור פוסל שהוא דאורייתא שיפסול לעבודת מתיר א"כ ה"נ לא פסיל בתרומת הדשן מים לקדש בו כיון שהוא עבודת לילה מדרבנן לא פסלה בה לינה מקריאת הגבר אבל במי כיור כיון שיש בו מים הרבה לא היו מעלין אותו לקדש לתרומת הדשן דיפסלו מימיו לעבודת מתיר שהוא עבודת יום דאורייתא ופוסל בה לינה אף מקריאת הגבר אבל בכלי שרת לא היו נותנים מים רק כדי קידוש תרומת הדשן לבד ומיירי שנתנו מים לכלי שרת אחר קריאת הגבר:

בא"ד ויש עוד טעם אחר להכשיר פי' כדפי' הקונטרס בסמוך ר"ל דלא סגי בלא קידוש זה וא"כ אף בלא טעם מקריאת הגבר עד צפרא יש להכשיר קידוש בתרומת הדשן כיון דעבודת לילה מדרבנן לא העמידו דבריהם במקום דלא סגי בלאו הכי ושפיר יש לקדש בכלי. וע"כ מוכרחים אנו לפרש זה דלא תקשי הא דאמרינן בדף כ"ב ע"א דאף בכלי צריך שיהיה כדי קידוש ד' כהנים ואף לפי' התוס' ע"כ צריכין לבא מכלי גדול וע"כ מיירי הכי שנתנו מכיור לכלי בעוד יום ואפילו הכי לא פסיל לתרומת הדשן כיון דלא סגי בלאו הכי ועבודת לילה דרבנן ודוק.

בא"ד ולהאי פירושא ניחא כו' משמע הא בלילה מיחזי חזי ר"ל דלא היה יכול להקשות מזה דהייתי אומר הא דתני קידוש בלילה מיירי בקידוש של תרומת הדשן דמקריאת הגבר עד צפרא לא פסלו מים וע"כ צריך לומר הא דתני צריך לקדש ביום צ"ל דעמוד השחר פוסל בקידוש משום גזירת הכתוב דכתיב בגשתם ובסוגי' זו משמע בהיפוך דמודה דאין קידוש פוסל מקריאת הגבר ומים פוסלים אף מקריאת הגבר אך קשה לי על דברי התוספות דכתבו א"נ י"ל שהיה להם מים בכלי שרת א"כ מאי פריך בשמעתין

מ"ש הכא דמשקעי' ליה ומ"ש הכא דלא משקעי' ליה דילמא הכא מיירי שקידשו ממים שהיה להם בכלי שרת ויש לישב דאף דסוגי' דשמעתין לא סבירא להו הכי מ"מ היה יכול לדחות מתני' דתמיד בתירוצים אלו שכתבו התוספות ואף דהיה יכול להקשות מר"י גופיה דסבר קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש ש"מ דלעבודת לילה חזי מ"מ פריך טפי מהא דמקדש ממנו לעבודת לילה משמע אפילו קודם קריאת הגבר:

ד"ה כיור שלא שקעו כו' אבל לבסוף דמשני כו' ניחא דנקט שלא שקעו יש להקשות למסקנא דתירץ אין צריך לקדש ורבי אלעזר בר"ש היא א"כ אמאי תני כיור שלא שקעו וצ"ע:

ד"ה מאי אינו מעלהו עיין הג"ה מ"ו הב"ז פי' שיהיה כשר לקדש לענין שיועיל לו קידוש לעבודת היום כגון קומץ ודם ר"ל לקדש ביום שיועיל לעבודת היום כגון קומץ ודם אבל לעבודת לילה כגון לאברים חזי אף ביום אף אם הוציאו בלילה רק שהיה משוקע בעמוד השחר אבל אין לומר לפום ריהט' דקידוש מה שקידש בלילה שיועיל לו לעבודת היום דזה אף למ"ד דאין לילה פוסל כלל למתירין אלא בעמוד השחר מ"מ אינו מועיל קידוש זה דלינה פוסלת לרבי בקידוש ידים וק"ל:

שם מקדש מן המים שבכלי שרת דשנים עשר כהנים היו מקדשים כצ"ל:

גמרא אינו צריך לקדש פי' רש"י ואשמעינן דאין לינה מועלת בקידוש וכר"א יש להקשות היה לו לתרץ בתחילת הקושיא כן כשהקשה לו למימרא דאפילו לעבודת לילה לא חזי והאמר ר"י מקדש ממנו לעבודת לילה ולמחר אינו מקדש היה לו לשנות דהא דקתני אינו מקדש אינו צריך לקדש ור' אלעזר בר"ש היא ולעולם לרבי אף לעבודת לילה לא חזי ועוד קשיא לי דאף לרבא דמוקים לה כר"א בר"ש קשה נמי למה למחר אינו מקדש כיון דלילה לא פסלה למתירין אלא ע"כ אין צריך לקדש ואתיא כר"א בר"ש א"נ קשה דידיה אדידיה דהא מתחילה תלי טעמא בתחילת עבודה ולא בסוף עבודה והכא תני א"צ לקדש משמע אפילו לבסוף עבודה אין צריך לקדש ודוחק לומר שזה תני אליבא דר"א בר"ש וליה לא סבירא ליה אלא בתחילת עבודה קשה וכי עד האידנא לא שמעינן דר"א אינו פוסל לינה אפילו בסוף עבודה דאיצטרך לר"י לאשמועינן הלא בפירוש איתמר בדברי ר"א אפילו מכאן ועד עשרה ימים א"צ לקדש:

דף כא:

רש"י ד"ה מאי שנא התם דמשקעי ליה כלומר מ"ש גבי אין מעלהו דחש לגזירת שיקועו כו' נראה כוונתו כיון דע"כ לרבי במי כיור גופיה פסלה לינה מקריאת הגבר וא"כ לפי

מאי דס"ד דמקשה לא בעי רבי שיקועו א"כ קשה אף בלא רומיות רבי אדרבי קשה על רבי גופיה כיון דפסלה לינה למה לא תני שצריך לשקעו ולכן פירש דעיקר קושיא היא דלא חש לגזירת שיקועו ובל"ז י"ל דלא חש לגזירת שיקועו אבל מ"מ מצריך רבי לשקעו קודם עמוד השחר אבל השתא קשה מ"ש התם דחש לגזירת שיקועו דילמא לא ישקע והכא לא חש לשקעו אחר זה שלא יפשע קודם עמוד השחר וק"ל: ולפי שראיתי כמה פירושים בסוגי' זו אמרתי להאריך קצת כדי לברר כל הספיקות וביותר יש לדקדק דכולי אמוראי דלעיל מודו דספיקא הוי לר' אלעזר והכא מפשט פשיטא ליה ואני אומר דאף לסוגי' זו אליבא דכ"ע ספיקא הוי ואפילו לרבא דמוקמי להא דאמר ר"י קידש ידיו לתרומת הדשן כו' אליבא דר"א וראה דבריו בתחילת עבודה א"כ אי אפשר לספוקי בדברי ר"ש אינו מקדש דקאמר גבי כיור שלא שקעו אינו צריך לקדש דהלא לא ס"ל לר' יוחנן בסוף עבודה כר"א מ"מ אומר אני דשפיר יש לספוקי כיון דר"י סבר כר"א בתחילת עבודה יש לספוקי בדברי ר"י אי סבר אף דמי כיור לא פסלה לינה מתחילת עבודה או לא דבמי כיור מודה דפסלה לינה אף בתחילת עבודה ולכך תני דברי ר"א גבי כיור שלא שקעו אינו מקדש ומבעי' לן אי אינו מקדש פירוש ואין צריך לקדש ואשמועינן כמחלוקות בזו כך מחלוקות בזו דאף במי כיור אינו פוסל לינה ונשמע מיני' לר"י דסובר כוותי' בתחילת עבודה דלא פסלה לינה אף במי כיור לא פסיל לינה מתחילת עבודה או דילמא אינו מקדש דאין רשאי לקדש ואשמועינן דמודה ר' אליעזר דמי כיור פסלה לינה ונשמע מיניה לדידיה דסבירא ליה כוותי' בתחילת עבודה דלא פסלה לינה מ"מ במי כיור פסלה לינה אף מתחילת עבודה. ועתה אכתוב לך פירושא דהאי שמעתא דר' חייא דאמר מי כיור נפסלין למתירין כמתירין וגם רב חסדא דסבר דאין נפסלין אלא באיברים פלוגתייהו אף לר"א בר"ש לפי מאי דמספקא לן אם ר"א מודה במי כיור דנפסלין בלינה וכן ר"י דאמר שוב אין מעלהו לפי מאי דסלקא דעתך דאפילו לעבודת לילה לא חזי אפילו לר"א לפי מאי דמספקא לן דמודה ר"א במי כיור וע"כ פלוגתייהו דרבי ור"א בר"ש בקידוש ידים אם פסלה לינה מיירי ע"כ אם קידש ביום לעבודה ועבר עליו לילה דלרבי פוסל בה לינה אף דמים כשרים היו למתירין מ"מ פוסל בה לינה ור"א לא פסיל בה אבל אם קידש בלילה אף לר"א למחר צריך לקדש דקידוש זה ממים פסולים קאתי אי ר"א מודה במי כיור דפוסל בה לינה ולרבי חייא בר יוסף דסבר לעבודת לילה חזי י"ל דפלוגתייהו דרבי ור"א אף בלילה דלרבי צריך למחר לקדש אף לאיברים ולר"א אין צריך לקדש למחר לאיברים אבל לקומץ ודם אף לר"א צריך לקדש כיון דקידוש זה בא ממים פסולים לעבודת מתיר וזה לפי מאי דמספקא לן דמודה ר"א במי כיור דפוסל בה לינה

ולפי מאי דמסיק דלרבי לא פסלה לילה לעבודת מתיר אלא עמוד השחר באיברים והא דקאמר אינו מעלהו מפני גזירת שיקועו איכא לספוקי הא דאמר כיור שלא שקעו בערב מקדש ממנו לעבודות לילה ודוקא שלא שקעו אבל אם שקעו אסור להעלות מטעם גזירת שיקועו שלא יפשע א"כ לא משכחת לה דמי כיור שלא היו משוקעים בעמוד השחר אלא אם לא שקעו מבערב דאם היה משוקע בערב לא משכחת לה דלא יהיה משוקע בעמוד השחר כיון דאסור להעלות ולכך תני כיור שלא היה משוקע בערב מקדש ממנו לעבודות לילה ולמחר אם לא שקעו בעמוד השחר אינו מקדש אינו רשאי לקדש אף לר"א דר"א מודה דמי כיור פסולים בעמוד השחר או אינו צריך לקדש וכמחלוקות בזו כך מחלוקות בזו ואשמועינן דטעמא דר"א דסבר אין לינה פוסלת ע"כ הטעם משום דמי כיור לא פסלה לינה אבל אי היו מי כיור פסולים בלינה היה מודה לרבי דקידוש ידים נמי פסיל בלינה. ועתה יתבאר לך הכל על נכון בס"ד דפריך למימרא דאף לעבודת לילה לא חזי והאמר ר"י כיור שלא שקעו כו' ולמחר אינו מקדש וע"כ האי אינו מקדש משמע דאסור לקדש דלא נפשוט אבעין וע"כ איך אפשר לומר דאינו רשאי לקדש הלא תקשי דרבי אדרבי דהכא אמר דאף לעבודות לילה לא חזי ומתרץ מאי אינו מעלהו נמי דקאמר לעבודות היום אבל לעבודות לילה חזי כפי' רש"י אי הכי היינו דר' חייא בר יוסף איכא בינייהו גזירת שיקועו דבאמת בשביל עבודות מתיר לא היה צריך לשקעו בערב כיון דאין המים יכולים לבוא לידי פסול דיכול לקדש לעבודות לילה ואף ביום יכול לקדש לאיברים אם היה משוקע קודם עמוד השחר אלא עיקר גזירה דילמא יפשע ולא ישקע קודם עמוד השחר ויבאו המים לידי פסול דלא יכול לקדש אף לאברים ופריך והאמר ר"י קידש ידיו לתרומת הדשן כו' בשלמא לרבא דמוקים להאי כר"א בר"ש וע"כ לדידיה הא דמספקא לן הא דאמר ר"י גבי כיור שלא שקעו ולמחר אינו מקדש דאינו רשאי לקדש דמודה ר"א דמי כיור נפסלין בעמוד השחר ונשמע מיניה לדידיה דסבר כוותיה בתחילת עבודה מ"מ מי כיור נפסלין בעמוד השחר או דילמא א"צ לקדש ואשמועינן כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו וא"כ לדידיה דסבר כוותי' בתחילת עבודה א"כ אין פוסל לינה בעמוד השחר והא דסבר ר' יוחנן דאף למתירין פוסל לילה כרבי אלא לאביי דמוקים ליה כרבי וע"כ לרבי לא חש הכא לגזירת שיקועו של עמוד השחר אלא סבר דלא פסיל מים מקריאת הגבר דאי חש הכא לגזירת שיקוע וסובר דפוסל מים אף אחר קריאת הגבר א"כ אמאי למחר אין צריך לקדש הלא לרבי לילה פסיל לעבודות מתיר וא"כ אמאי אין צריך לקדש למחר הלא קידוש זה ממים פסולים אתו אלא ע"כ דרבי סבר דלא חש לגזירת שיקוע בעמוד השחר אלא דאחר קריאת הגבר אין פסולים מים בלינה והכא סבר רבי כר' חייא בר יוסף

דסבר דלילה פוסלת למתירין ולאיברים אינה פסולה לילה אלא בעמוד השחר ואיכא בינייהו גזירת שיקוע ולרבי אסור להעלות שלא יפסול בעמוד השחר א"כ קשיא דרבי אדרבי דמ"ש התם דמשקעי ליה דחש לגזירת שיקוע שלא יפסול בעמוד השחר ומ"ש הכא דלא משקעי ליה דלא חש לגזירת שיקוע של עמוד השחר ש"מ דעמוד השחר אינו פוסל המים והכא אם לא היה משוקע בעמוד השחר פסיל ומשני דמסלק ליה והדר משקעי ליה דבאמת רבי מודה דצריך לשקעו בעמוד השחר דמים נפסלין בעמוד השחר ופריך אי הכי למחר אין צריך לקדש למימרא למתירין מיחזי חזי כצ"ל ר"ל כיון דרבי מצריך ע"כ לשקעו קודם עמוד השחר ש"מ דסבר דמי כיור פוסל אף אחר קריאת הגבר א"כ ע"כ למימרא דלמתירין מחזי חזי דאי לאו חזי למתירין איך למחר אין צריך לקדש הלא מימיו פסולים לעבודות מתיר אלא ע"כ ש"מ דאף לעבודות מתירין מיחזי חזי א"כ היינו דרב חסדא ומתרץ מצות שיקוע איכא בינייהו כפי' רש"י והשתא נתברר לך כל הסוגי' על נכון באין גימגום ודוק:

דף כב.

תוס' ד"ה בין שאין בהם רביעית כו' והכא בדהוי ביה רביעית מעיקרא כצ"ל ר"ל הא דקתני שאין בהם רביעית מיירי שהיה רביעית מעיקרא ועכשיו נחסר ובא משיורי טהרה ושוה השתא קידוש לנטילת ידים וק"ל:

ד"ה והא ממנו אמר רחמנא כו' דתקשי ליה דמתניתין דיומא כצ"ל כו' ונראה דקאי אהאי דשני בקודח מתוכו כו' דאין לקדש אפילו קודח וזה לפירושם דפירשו קודח מתוכו פירוש שנוטל ממימיו בכלי קטן אבל קשה לפירושם כיון דלסברת המקשה אין סברא למעט כלי קודש מקידוש דממנו אתי דשאר כלים יהיו כמותו שיעור ד' כהנים א"כ אמאי משני ורחצו לרבות כלי שרת הי' לו לשנויי ורחצו לרבות קודח מתוכו ועוד אמאי מקשה על הא דמשני בקודח מתוכו טפי היה לו להקשות לפי מאי דס"ד בלא קודח ומקדשים אף שאין בו רביעית היה לו להקשות והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אלא א"כ יהיה כמוהו שיעור ד' כהנים וק"ל:

ד"ה לרביעית אינו משלים כו' וקצת תימא הנה מ"ו הב"ז מגיה בכאן ומוחק תימא ומגיה וקצת היה נראה לפרש ואני אומר דמאן דגרס כגירסת הספרים לא משתבש והם מקשים על פי' רש"י רביעית לנטילת ידים ועל זה מסיק בגמרא למעוטי נתן סאה ונטל סאה דהיינו מי פירות וכל משקה שאינו מים דאין משלים לרביעית לנטילת ידים משמע דאסור ליטול ידיו במי פירות ובפרק ג' שאכלו דף נ' ע"ב גבי יין עד שלא נתן לתוכו

מים דקאמר התם נוטלים מהם לידים ש"מ דמותר ליטול ידיו במי פירות ולכך מקשים בקצת תימא דיש מפרשים לנטילת ידים בענין מים דכתיב וידיו לא שטף במים והתם מיירי שנוטל ידיו לנקיות ולא לאכילה כ"כ הראב"ד וע"ש בהרא"ש ולכן פירשו דהיה נראה לרביעית להטביל מחטין וצינורות אבל לפי' רש"י שם אי אפשר לישב לי דפי' שם נוטלים לידים דשם מים עליו דמי פירות בעלמא מיקרי משמע דמותר ליטול ידיו במי פירות והכא משמע ע"פ פירוש רש"י דאסור ליטול ידיו במי פירות וביותר תמי' לי על הגאונים הב"י והטור או"ח סי' ק"ס שלא הביאו ראיה מגמרא זו דאסור ליטול ידיו במי פירות ופסק בש"ע ע"פ דעת הרשב"א דמותר ליטול ידיו במי פירות וצ"ע:

בא"ד ומיהו נראה כפירוש הקונטרס דבימי ר"ל כבר בטלו רביעית כדמוכח בנזיר והאמת יורה דרכו דאין כאן קושיא דהא רב פפא מפרש בסוף שמעתין אם קדח בו רביעית מטבילין מחטין וצינורות ואף דבימי רב פפא נמי בטלו וראיה לזה מדאמרינן בפסחים דף י"ז ע"ב דבמשקה מטבחייא כגון מים ודם דפליג ר"ש וסבר בכלים טמאים בקרקע טהורים ומפרש שם רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורים לא שנו אלא מים והוי ביה רביעית דחזי להטביל ביה מחטין וצינורות ושם מקוה עליו וטהורין ודוקא משקה מטבחייא אבל שאר מים טמאים דרבנן בטלו רביעית דמקוה אלא גבי מטבחייא אוקמי' אדאורייתא וכן פי' רש"י בהדיא שם הרי להדיא דבימי רב פפא כבר בטלו דאי לא בטלו אמאי נקט בדברי ר"פ משקי מטבחייא אם יש בהם רביעית טהורין אף בשאר מים נמי יהיו טהורים אלא ע"כ דכבר בטלו לרביעית כפי' רש"י שם ואיך תני רב פפא הכא מטבילין מחטין כו' אלא ע"כ דכולה סדרן הילכתא למשיחא נינהו כמו דמשלים למי כיור וא"כ אף אם נאמר דאף דגזירת חכמים תהיה קיימת לימות המשיח מ"מ איכא נפקותא אם מצטרפין לרביעית לענין משקה בית מטבחייא דאם מצטרפין המים טהורים ואם אין מצטרפין המים טמאים וא"כ יש לקיים פי' התוספות דפי' דמשלים לרביעית להטביל מחטין ונפקותא בזה דמותר ליטול ידיו במי פירות ובזה מיושב מה שהנחתי בצ"ע על הפוסקים שכתבו שמותר ליטול ידיו במי פירות והארכתי בתשובה:

ד"ה למעוטי טיט הנדוק משלים למקוה ואין מטבילין בו כו' והנה צריך לומר לפירוש התוספות הא דתני דמשלים למי כיור לשיור ד' כהנים דאסור לקדש מטיט הנדוק ומ"מ דמי למקוה בענין זה כשם שמקוה שחסר מארבעים סאה אסור לטבול בו ואם הטיט הנדוק משלימו מותר לטבול בו אף כן במי כיור שאם חסר מים מקידוש ד' כהנים אסור לקדש במים אלו ואם הטיט הנדוק משלימו מותר לקדש מאלו מים צלולים ולפי' רש"י שרי לקדש מהני מים דטיט הנדוק:

בא"ד ר"י אומר שאין קנה המדה עומד אבא אלעזר בן דלאי אומר מקום שהמשקולות יורדות ר"א אומר היורד בפי חביות כו' כצ"ל והשאר יש למחוק וכן הוא במשנה שם ובתוספות דסוכה:

ד"ה אפילו לרביעית כו' ואינו כן דהתם תניא בהדיא כו' עיין בב"ז שרוצה לישב קושית התוספות וז"ל נראה דלא קשה כלל קושית התוס' דשם פי' דהא דכשרים בקרקע בבת בירתא היינו כשהיא מחוברת למקוה שלימה ואין בבת בירתא ארבעים סאה וכשירה לת"ק כיון דמחובר משא"כ כאן מיירי ריש לקיש כשאינה מחוברת דהא בעי מ' סאה דאמר כל המשלים לארבעים סאה וגם בקרקע פסולים כשנפסלו משתיית בהמה לכ"ע וא"כ גם קושיא שני' שמקשים התוספות והא דקאמר הכא ל"ק מידי בלאו תירוצם של תוספות דהתם במחובר למקוה מיירי עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו דהתוס' מקשים על לישנא דרש"י דמביא ראיה מפרק כל הבשר אבל הכא דקאמר ר"ל לרביעית אינו משלים אינו צריך לאוקמי כלל בקרקע אלא בכלי אלא דרש"י מביא ראיה דכל זמן שלא נפסלו משתיית הבהמה בין בכלי בין בקרקע כשרים ועל זה מקשים התוספות דאינו כן וביותר קשה על דבריו דרוצה לתרץ קושיא שני' מהאי טעמא דהתם במחובר למקוה מיירי וקשה וכי מה מהני זה שמחובר למקוה דהא הכא מיירי שיש ארבעים סאה בטיט הנדוק אלא בשביל שאין הפרה יכולה לשתות קאמר הכא דלא חזי למקוה והתם בבת בירתא נמי אין המים ראוים לשתית הבהמה ובמקומו נמי אין ראוים לשתית הבהמה וקאמר התם דלכ"ע כשרים אפילו לטבילת גופו וה"ק דפסולים לטבילת גופו וע"כ צריכים אנו לתירוץ התוס' דיש חילוק בין מים שנפסלו ע"י סרחון ובין מים שנפסלו ע"י טיט וזה ברור לעיני כל וכן מצאתי אחר זה בכתבי הגאון מגן אברהם שהשיג עליו מטעמים אשר כתבתי אבל לי נראה לישב דאין כאן קושיא על רש"י דהתם בקרקע כשרים ורשב"א פוסל אף בקרקע לטבול בו ידיו ומוקמינן התם פלוגתייהו דאיפסיק בבת בירתא וכיון דכל הגאונים פסקו כרשב"א משום דקאי חזקיה כוותי' ולכך נקט רש"י אליבא דהילכתא בקרקע פסולים לישנא דברייתא והיינו איפסק בבת בירתא כנ"ל נכון בס"ד:

דף כב:

גמרא ת"ר בן נכר כו' וצריכי דאי כתב רחמנא ערל בשר כו' יש להקשות דלא לכתוב ערל לב וממילא ידעינן דהאי בן נכר שנתנכרו מעשיו דאי בן נכר ממש לישתוק מבן נכר ונילף מק"ו מערל בשר דהא אפילו ערבי מהול וגבעוני מהול ערלים מיקרי כדמוכח בהערל אלא ע"כ דבן נכר שנתנכרו מעשיו ויש לישב דאי לא נכתב ערל לב הייתי אומר

דבן נכר אתי למעט שנתנכרו מעשיו דדוקא ערל שמאוס הוא דמחלל אבל מי שנתנכרו מעשיו אינו מחלל ואי לאו בן נכר הייתי אומר אם ערל שלבו לשמי' מחלל ערל לב לא כ"ש ולכך איצטרך בן נכר ללמוד דאינו תלוי בלבו לשמים אלא דהטעם משום דערל מאוס הוא והייתי ממעט ערל לב ולכך איצטרך ערל לב וק"ל:

תוס' ד"ה יצאו מי כיור כו' ולא קשיא מידי דכך שוה מי כיור שבשעת מתן תורה ר"ל דלאו דוקא קודם מתן תורה אלא עיקר אם בשעת מתן תורה היה לו שם לווי והתורה הקפידה והכא נמי הקפידה התורה דכתיב ורחץ סתם ש"מ אסתם מים קפיד רחמנא אבל אם לא היה שם לווי בשעת מתן תורה אלא לאחר מתן תורה א"כ י"ל הא דנכתב בתורה סתם י"ל דזה במשמע ועיין בסוכה דף י"ג פי' רש"י בהדיא בד"ה הני מרריתה לא נשתנו וכשניתנה תורה לא היו קוראים אלא מרור סתם ש"מ דעיקר קפידא שיהיה לו שם לוואי בשעת מתן תורה ולא לאחר מתן תורה א"כ שפיר כתבו התוספות דכך שוה כיור שבשעת מתן תורה למי שהי' לו שם לווי קודם מתן תורה וק"ל:

ד"ה אי הכי טמא שרץ כו' ויש לישבו כו' א"כ טמא שרץ נמי לירצי ביחיד דהא מרצה הוא בצבור ר"ל מרצה אם היו כהנים טמאים בשרץ מרצי בצבור מק"ו מטמא מת א"כ ביחיד נמי לירצי בדעבד אם היה כהן טמא וק"ל וכן צ"ל גם לפי' רש"י:

בא"ד הגהה ורבינו תם גריס א"ה כו' ופריך אי הכי טמא שרץ נמי כו' א"כ טמא שרץ נמי בקרבן יחיד לירצי מק"ו מטמא מת ביחיד ואין לומר מה לטומאת מת שכן אישתרי בטומאת בעלים לאכול תאמר בשרץ דאם נטמאו בעלים בשרץ דלא אכלי דיש לומר טמא שרץ בצבור יוכיח דלא אכלי בעלים בטומאה אפילו הכי מרצי בכהנים מבמועדו ואין לומר דהתם מרצי משום שהיה בצבור איכא למימר טמא מת יחיד יוכיח ואתיא במה הצד:

בא"ד וא"ת מנ"ל דמועדו אף בטומאת שרץ אי ממשמעותי' דמועדו א"כ אפי' זב ומצורע והנה אין אני יודע שום קושיא על ר"ת דאי אפשר ללמוד ממועדו זב ומצורע דא"כ טמא לנפש למאי אתי אלא ע"כ מטמא לנפש ממעטינן זב ומצורע וממועדו מרבינן טמא שרץ דומיא דטמא מת דאין טומאה יוצאה מגופו וכן הוא גמרא ערוכה בפסחים דף ס"ז ע"א דמעטינן זב ומצורע מטמא לנפש ע"ש בפי' רש"י וא"כ לפי זה דשפיר ילפינן טמא שרץ ממשמעותא דמועדו גם קושיא שניה דמקשי התוס' על ר"ת אין כאן קושיא כלל ודוק הטיב:

דף כג.

תוס' ד"ה אלא למעוטי מטומאת התהום דזיבה וא"ת מ"מ קשיא כו' ומיירי ברייתא דר' חייא בכהן בטומאת ודאי של שרץ כו' ר"ל דיוקא דהוא מיירי בטומאת התהום במת בשביעי או בשרץ ודוקא טומאת התהום הוא דטהור אבל בטומאת ודאי בשרץ או במת בשביעי אין מרצה ותירוץ זה מיירי אליבא דמ"ד דטומאת התהום שרי דוקא נזרק ואח"כ נודע אבל למ"ד נודע ואח"כ נזרק [פנים מאירות: מרצה] בטומאת התהום אין צריכין אנו לתירוץ זה אלא כמו שתירצו התוספות בעוד יש לפרש דהני מרצי לכתחילה אפילו קודם זריקה וטומאה ידוע לא מרצי לכתחילה אלא מהדרינן אטהורין והא דנקטי התוספות דטומאה דחוי' בצבור לשונם אינו מדוקדק דהא אפילו טומאה הותרה בצבור מהדרינן הכא אטהורין בטומאה ידוע דקרבנות יחיד הם ולא נקטי התוספות טומאה דחויה אלא משום כהן המרצה בתמיד דמבעי ליה אי יכול לזרוק לכתחילה אפילו אינם טהורים וע"כ למ"ד טומאה דחויה קמבעי' ליה וק"ל:

ד"ה טומאת התהום פ"ה כגון ראה בין השמשות כו' ונ"ל ברוך דבעינן הד"א ורבינו מקשה כו' כצ"ל וקשה על פירושי ביו"ד כצ"ל משמעתין וג' תיבות של כהן מרצה בצבור יש למחוק וכן הוא בס"א וכן הוא בהגה' מ"ו הב"ז ויפה הגי' אבל בסוף דבריו כתב אמנם עדיין צריכין לי ישוב ולימוד הטיב ודוק עכ"ל ונכתב קצת דבריו בקיצור וז"ל ורבינו מתרץ מ"מ לעולם הוא קרוי טמא שרץ בשעת כו' עכ"ל וכתב הוא אבל בספק ראיה דיום ז' ומ"מ לענין כהן קרוי שפיר טומאת התהום דאף בטמא שרץ בודאי לא מרצי ביחיד עכ"ל מ"ו הב"ז ולא ידעתי כוונתו דאיך אפשר לומר טומאת התהום בכהן בענין זה שראה קודם שחיטה דזה טומאה ודאית היא דאם לא יראה אחר שחיטה חילל דאפילו אם טבל הוי טבול יום ואם עבד חילל ואין ספק לי שחסר איזה דברים מכתיבת ידו בכאן וע"כ אכתוב פי' דברי התוספות על נכון בס"ד ונראה לי ברוך דבעינן שלא יהא נודע עד לאחר שחיטה ר"ל אם ידע קודם שחיטה שראה בין השמשות ושכח ואח"כ הזכיר מעצמו מ"מ כיון שידע פעם אחת הוי נודע הספק קודם השחיטה ואם אמרו לו לאחר ר"ל שהוא לא ידע רק אמרו לו לאחר השחיטה הא בעינן שלא יהיה אחד מכיר בסוף עולם:

בא"ד ורבינו מקשה כו' ורבינו מתרץ כיון דראיה אינה מטמא במשא כו' אחר כך לא פקע שמו ואם שחטו בשביעי שלו ואח"כ ראה כיון דלר"י מכאן ולהבא מטמא לא סתר מידי ולרבנן כיון דלמפרע מטמא והיה מטמא במשא ולכך לא מרצי:

בא"ד וקשה על פירושו משמעתין ר"ל דהכא ממעטינן טומאת התהום דזיבה בכהן עצמו ואי אפשר למצוא שום טומאת התהום בזיבה בכהן עצמו דאי בז' בין (לרבן) [פנים מאירות: לרבנן] בין לר"י מ"מ הוא טמא ודאי ואי ראה היום ראיה אחת ושחט מ"מ טמא טומאת ערב בראיה ראשונה ואסור בעבודה ועוד דהוי נודע הספק קודם השחיטה ובראיה בין השמשות (ואי) [פנים מאירות: אי] אפשר לאוקמי' ואף דהתם מצינו לדחוק ולאוקמי אנפשי' דאין טמא טומאת ערב דמיירי שטבל גם כן בין השמשות ומספק' ליה דילמא כולו מן היום וטהור מ"מ הוי נודע הספק קודם שחיטה ומתרצים וי"ל כגון שראה אחת בי"ג כו' והא דלא משכחת לר"י בפרק כ"צ הכי שראו בעלים בי"ג וטבלו ובי"ד שחטו עליהם י"ל כיון דטהור היה בשעת שחיטה פשיטא שמרצה ופטור לעשות פסח שני ובאמת על פי' רש"י הכא אינו קשה דהא בעינן שלא נדע מספק קודם שחיטה וגם שלא ידע א' מסוף עולם וי"ל דמיירי שראה בין השמשות וטבל וסבר שהיה יום ולמחר שחט הכהן ואמרו לו אחר שחיטה שאתמול היה בין השמשות באותו פעם שטבל ומעט קודם לזה א"כ שפיר לא נודע הספק קודם השחיטה וגם מטומאה לא ידע אחד בסוף עולם רק אמרו לו שאתמול היה בין השמשות ונולד לו הספק אחר שחיטה אך קשה דא"כ משכחת לר"י בפ' כ"צ ג"כ בענין זה בבעלים:

דף כג:

תוס' ד"ה הא אינו נושא וכו' ואומר ר"ת משום דכתיב גבי ציץ יש להקשות על קרא גופיה דלמה לי לכתוב לרצון להם דבר שהוא לרצון להם במקום אחר דהיינו עון טומאה תיפוק ליה בלא קרא דאינו מכפר אלא עון טומאה דלא משכחת מידי דמיתוקם ביה קרא אלא טומאה ויש לישב דזה ילפינן מפשטא דקרא ולא מיתורא וזה מוכח נמי מסוף דבריהם דתירצו דנותר יש ללמדו עון עון מריצוי ציץ ולרצון להם איכא לאוקמי' כדרשינן בפ' הבא על יבמתו אבל לעע"א אפילו לפורענות וא"כ דילמא אף השתא דנכתב קרא בפיגול לא ירצה דילמא האמת כן דלרצון להם אתי לכדדרשינן בפ' הבא על יבמתו ומנ"ל ללמוד דבר שהוא לרצון במקום אחר אלא ע"כ דזה נלמד מפשטי' דקרא ועוד יש לישב דאי לאו קרא הייתי מרבה עון שמאל אף דלא מצינו לו הותר מכללו אבל השתא דנכתב לרצון להם ללמוד שמרצה דבר שהוא לרצון להם במקום אחר שפיר מעטינן שמאל מדכתיב עון דרשינן עון שהיה בו ודחיתיו עיין במנחות דף כ"ה וק"ל:

ד"ה א"נ טומאת שרץ כו' ואי סבר אין שוחטין וזורקין כו' וא"ל דהא אף דצבור עבדי בטומאה מ"מ לא אכלי בטומאת שרץ כיון דיכולים לטבול ותנא מהדר שטומאה הותרה

בציבור לאכול כמו שתירצו התוס' לעיל ויש לישב דזה אינו מכח חומרא דשרץ אלא בשביל שיכול לטבול וק"ל:

בא"ד א"כ אין הציץ מרצה על היחיד דהא אין שוחטין וזורקין עליו ואין לומר דהא דאין שוחטין עליו לכתחילה אבל בדעבד מרצה זה אינו כיון דאין שוחטין וזורקין עליו ע"כ מיירי קרא איש כי יהיה טמא לנפש בטומאת מת שחל ז' שלו בערב פסח א"כ שוה טמא שרץ לטמא מת וכיון דמרצי בדעבד על טמא שרץ מרצה נמי בטמא מת והדרה קושיא לדוכתה על רמי בר חמא אלא ע"כ דאין מרצה אף בדיעבד וק"ל:

בא"ד וקשה מאי פריך כו' לוקמי' בכהן כו' ואין להקשות דילמא בשביל הכי לא מוקי בכהן דאף דכהן מרצי בצבור מ"מ לא אכלי בטומאה כמו דאמרינן בפסחים חמשה דברים באין בטומאה ואין אוכלים בטומאה והוא מהדר דוקא למצוא דטומאה הותרה בצבור בטומאת הגוף לאכול בטומאה ויש לישב דמצינו בכהנים שאוכלים בטומאה בפסח היכא דכל הכהנים טמאים:

בא"ד וי"ל כו' וכל שכן בטומאת מת ר"ל דהתם אי אפשר לומר מכפרים כמתכפרים וע"כ צריך לומר הא דבעי רמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהם הותרה לו טומאת התהום מבעי' ליה אליבא דמ"ד אף דנודע לו קודם זריקה מרצה ומבעי' ליה אם צריכין לאהדורי אטהורין או לא דאי אפשר לומר בטומאת מת בשביעי דהא לדידיה אף בטומאת שרץ מרצה ואין לומר מאי קמבעי' ליה נלמד ק"ו מה אם נטמאו בעלים בטומאת ודאי ושחטו עליהם אינו מרצה ואפ"ה אם נטמאו בטומאת התהום מרצה וק"ו בכהן אם נטמא בטומאה ידוע דמרצה אינו דין שמרצה בטומאת התהום זו אינה קושיא דק"ו מהלכה לא ילפינן אך קשה מאי דוחקי' לאוקמי' בשרץ ובטומאת כהן לוקמי' בטומאת מת ובכהן אבל בשרץ מודה לזקני דרום דאינו מרצה ויש לישב דאי סבר רמי בר חמא בכהן בטמא שרץ דאינו מרצה ביחיד ובכהן בטמא מת סבר דמרצה קשה עליה כיון דסבר דטמא מת אין משלח קרבנותיו א"כ מה מקום שנטמאו בעלים בשרץ דמשלחים קרבנותיהם כהן שנטמא בשרץ אינו מרצה מקום שאם נטמאו בעלים במת שאין משלחים קרבנותיהם כהן שנטמא במת אינו דין שאינו מרצה אלא ע"כ מאי אית לך למימר דאף טמאי שרץ אין משלחים קרבנותיהם א"כ כהן טמא שרץ מרצי כמו טמא מת ודוק:

בא"ד וקצת קשה דלא הוי ליה למימר שם טומאה בעולם והנה קושיא זו קשה אף בלא תירוצם ללישנא דעון קדשים דמסיק לעולם בטמא שרץ וע"כ בכהן טמא שרץ איירי ואמאי נקט שם טומאה בעולם וק"ל:

ד"ה אימא זר במיתה כו' ומשני משום דהוי מחוסר בגדים כו' ר"ל דלכך הוי שני כתובים דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר דאל"כ לישתוק ממיתה גבי רחוץ ידים ונילף חוקה לג"ש ממחוסר בגדים אלא ע"כ דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר ובמח"ב הוא במיתה מג"ש דחוקה ובזה מיושב קושית רש"י שהניחה בתימא וק"ל:

בא"ד ולמאי דפרישית כו' לא מייתורא ר"ל לפי דס"ד דמקשה לא מייתורא אלא משום דהוי זר ולכך קשיא ליה יושב נמי להוי במיתה והתרצן השיב לו דהוי שני כתובים למימרא דלא ילפינן מיתה מהא דקרייה רחמנא זר וזה שכתבו ולכך לא אמרינן כו' ר"ל לפי האמת ודוק:

דף כד.

גמרא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכי וע"כ לא זו אף זו נקט א"נ י"ל דאמרינן ביומא דף נ"ח שאני רגל חבירו דלא מצי מבטל ליה וא"כ אי תני רגל חבירו הייתי אומר משום דאין יכול לבטל אבל כלים דיכול לבטל אימא לא ואי תני רגל חבירו וכלים הייתי אומר דכל אחד יש לו חדא לריעותא אבל רגל בהמה דמינה דבשר הוא ויכול לבטל אימא לא ואי תני רגל חבירו ובהמה הייתי אומר משום דבעלי חיים אינם בטלים אבל כלים אימא לא קמ"ל:

שם ואי לית ליה ג"ש כי נאמרה יד בקבלה מאי הוי ה"ה דהוי מצי למקשי אי לית ליה ג"ש אפילו נתינה נמי לא אלא דמניה וביה קפריך וק"ל:

תוס' ד"ה הואיל ורצפה מקדשת כו' וי"ל דהתם לא מיירי כצ"ל:

בא"ד וקצת קשה מההיא דיומא כו' כי האי גוונא הוי לקיחה ע"י דבר אחר ונ"ל קושיא גמורה אינה דהא ע"כ רבה ורבא פליגי בלקיחה ע"י דבר אחר שהחיצון יד לפנימי דסבר רבה דלא הוי לקיחה וכן פליגי נמי אם מין במינו חוצץ או לא וסבר רבה דחוצץ וא"כ שפיר קמבעי' ליה התם הניח מזרק לתוך מזרק אם מין במינו חוצץ ולמ"ד דמין במינו שוה לשאינו מינו וחייץ א"כ אף היכא דחיצון יד לפנימי חייצא או דילמא מין במינו אינו חוצץ אך מ"מ קצת קשה דאי כפי' היה למבעי' בשאינו מינו היכא דחיצון הוי יד לפנימי אם חייצי או לא ותירצו התוספות דהכא מיירי שנושא חיצון מתחתיו ולכך שפיר קמבעי' ליה במינו אבל בשאינו מינו פשיטא ליה דחייץ דאפילו רבא מודה בזה:

דף כד:

גמרא קא סלקא דעתך תרתי בעינן כו' והרי קמיצה דלא כתיב בה אלא כהונה כו' אלא אמר רבא או אצבע או כהונה יש להקשות מאי דוחקי' דרבא לאוקמי' דלא בעינן תרתי הא אמר רבא גופיה דילפינן יד יד לקמיצה א"כ היה לו לתרץ דלעולם דבעינן תרתי כדסלקא דעתן והא דפסל בקמיצה שמאל משום דילפינן יד יד ממצורע ויש לישב דלפי מאי דס"ד דתרתי בעינן אצבע וכהונה כמו כן בעינן יד וכהונה והתם במצורע עני לא כתיב ביה כהן ולכך לא ילפינן מהתם אבל לבסוף דמסיק או אצבע או כהונה א"כ ביד נמי לא בעי כהונה ושפיר ילפינן קמיצה ממצורע ובזה ניחא נמי הא דמקשי אביי והרי הולכה ולכאורה קשה דאף בלא תירוץ של רבא היה לו להקשות מאי שנא הולכה מקמיצה דבתרווייהו לא כתיב אלא כהונה ולמה בקמיצה פסול שמאל ובהולכה כשירה אבל לדברינו אין כאן קושיא דבלא רבא היה סבר דהטעם דבקמיצה פסל שמאל משום דילפינן יד ממצורע אבל עכשיו דתירץ רבא או אצבע או כהונה פריך שפיר מהולכה דכתיב ג"כ כהונה וק"ל:

והרי זריקה ולא פליג ר"ש יש להקשות דלפי מאי דס"ד דבעינן כהונה ואצבע היה לו להקשות מזריקה דלא כתיב אלא כהונה ואמאי פסל ת"ק בזריקה וכן היה לו להקשות ממליקה למאן דמישב גירסת הספרים וע"כ צ"ל חד מינייהו פריך:

רש"י ד"ה כגון קמיצה אבל הולכת איברים דלא מעכבא כפרה דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורים כשר צ"ע דבמנחות פי' רש"י לאפוקי הולכה דלא מעכבא דאפשר לפשוט ולנתח אצל הכבש אי נמי אם יש הרבה כהנים יושיטו זה לזה:

ד"ה אלא כהן למה לי הכתיב בני אהרן נראה כונתו דלא תפרש קושיא אלא כהן למה לי דלא איצטרך כלל כהן כיון דלא ילפינן מיניה מידי דכהונה בעי אצבע וע"כ א"א לפרש כן דא"כ קשה למאן דסבר מקרא נדרש לפניו ואו אצבע או כהונה וא"כ למה לי כהונה אלא ע"כ דלגופיה אתי א"כ ה"נ דילמא לגופיה לכן פירש רש"י דמיותר כהונה דהא כתיב בני אהרן וזה קשה דוקא לר"ש וק"ל:

תוס' ד"ה והרי זריקה עיין כל הגהות בברכת הזבח כו' וצריך לתרץ דהאי תנא סבר ליה כוותיה בחדא ופי' מ"ו הב"ז וז"ל י"ל דתנא דברייתא ס"ל לאכשורי במליקה בשמאל ובשאר קרבנות לפסול בשמאל דיליף הקושיא דזאת התורה ולכך נקט פלוגתייהו במליקה לחוד וק"ל עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו דלפי סברתו דתנא דברייתא סבר בשאר קרבנות לפסול בשמאל מ"מ קושי' התוספות במקומה עומדת מדקאמר מ"ט דר"ש בא לעבודה ביד כו' בא לעבודה בכלי עובדה בשמאל כאשם מוכח דמכשיר ר"ש זריקה

בשאר קרבנות בשמאל והתם מוכח בסוף התודה ובמנחות דיליף שאר קרבנות מחטאת ע"כ נ"ל ברור דהכי פירושו וצריך לתרץ דהאי תנא סבר ליה כוותיה בחדא ר"ל האי תנא דסוף דם חטאת ובמנחות סוף התודה סבר ליה כוותיה דר"ש בחדא דכהונה בעי אצבע אבל פליג עליה בחדא דר"ש מכשיר זריקה בשמאל בשאר קרבנות והוא פוסל דיליף מהיקישא דזאת תורת עולה כמו שמתרץ ר"ת בגירסא דזריקה וזה ברור אחר זה מצאתי בהדיא בתוס' במנחות דף י' ע"ב דמתרצים על הך קושיא תירוץ זה וז"ל וצריך לתרץ דהאי תנא סבר לה כר"ש אבל ר"ש לא סבר כוותיה והפלאתי על הגאון שציין בדבר זה במנחות ולא ראה דברי התוספות ונכנס בדחוקים:

בא"ד וא"ת לפר"ת נהי דגרסינן מליקה כו' וי"ל דמליקה שהיא כנגד שחיטה והא דלא ניחא להו לתרץ כתירוץ דלעיל דהאי תנא סבר ליה כר"ש בחדא דכהונה בעי אצבע ופליג עליה בחדא דהוא סבר מליקה כשירה בשמאל והוא סבר דמליקה פסולה בשמאל דילפינן מכמשפט י"ל משום דקשיא להם דעכ"פ מעיקרא כי פריך והרי מליקה דלא פליג ר"ש דילמא היינו מטעם דנילף מכמשפט ולכך לא ניחא להו תירוץ זה וק"ל:

בא"ד אי נמי האי תנא סבר כו' ומוקי אצבעו דכתיב גבי חטאת גם על הקבלה אין להקשות לפי זה אמאי נקט סבר לה כר"ש הלא אף לת"ק נמי כהונה בעי אצבע ויש לישב דזה אינו מוכרח בדברי ת"ק דיש לפרש כדמפרשי התוספות בסוף דבריהם אבל בדברי ר"ש מוכרח ע"כ דכהונה בעי אצבע ולכך נקט סבר לה כר"ש וק"ל:

בא"ד וצ"ע אי מצי לפרש הכי ותנן זרק בשמאל פסול מפ' כל הפסולים כצ"ל והאי צ"ע קאי אלמטה ולא אדלעיל דמספקא להו הא דתנן קבל בימין ונתן בשמאל יחזור לימין והיינו משום זריקה אי פסיל בדיעבד או לכתחילה יחזור לימין אבל בדיעבד כשר ויש עוד ספק דילמא משום הולכה נקט ולכתחילה אי נמי דמיירי בחטאת משום הני ספיקא הניחו בצ"ע אם יש להביא ראיה ממשנה זו דזריקה בימין פסולה או לא דיש לדחות כמו שפי' התוס' ודלא כב"ז:

בא"ד והשתא הא דמשני כו' אבל לר"ש דמכשיר כו' עד מהזאה לא ילפינן עכ"ל פי' מ"ו הב"ז וז"ל לכאורה היה נראה דט"ס הוא דהא המקשה שהקשה בכאן אליבא דמ"ד דאינו חוזר ומלמד בהיקש א"כ ליכשר ר"ש ומקומו הוא לעיל גבי ועוד אומר ר"ת וגו' אכן נראה דאין לשבש הספרים והתוספות לרווחא דמילתא מישבים דהסוגי' דחולין דס"ל דחוזר ומלמד יכול לסבור ג"כ כברייתא ע"ש אבל לי נראה דלאו לרווחא דמילתא כתבו אלא מפני הכרח קושיא גדולה דהא ע"כ דהמקשה דפריך והרי זריקה ולא פליג ר"ש ע"כ לא אסיק אדעתיה דהא דר"ש דאמר בא לעובדה ביד עובדה בימין דמוכח

התם דפליג ר"ש ולכך שפיר נוכל לומר דהקשה אליבא דמ"ד אין חוזר ומלמד אמאי לא פליג ר"ש אבל אליבא דאמת דפליג ר"ש בברייתא א"א לפרש הטעם משום דאין חוזר ומלמד ולכך פליג ר"ש א"כ תקשי מדידיה אדידיה דהא סבר ר"ש בא לעובדה ביד עובדה בימין והיינו הקישא וע"כ סבר דחוזר ומלמד אפילו אם נאמר דמצורע חול ובתר מלמד ראשון אזלינן מ"מ קושיא במקומה עומדת למה פליג בזריקה דהא חטאת נלמד ממצורע והוא חול ושפיר יכול למילף שאר קרבנות מיניה ולכך פירשו התוספות אבל לר"ש דמכשר בברייתא כו' הטעם דסבר דזריקה מהזאה לא ילפינן ומוקי זאת תורת עולה לשאר לימודים דילפינן בפ"ק מחטאת ואין להקשות מאי דוחקה דהתוספות דתירצו בתר הכי ומיהו הכא מודי כ"ע דחוזר ומלמד כו' ותירוץ זה אנו צריכים בסמוך דמוכח דחוזר ומלמד מאי קושיא דילמא ר"ש סבר חוזר ומלמד והא דפליג בזריקה היינו משום דזריקה מהזאה לא ילפינן זו אינה קושיא כלל דהא ע"כ מדפריך המקשה דלמ"ד אינו חוזר ומלמד אמאי לא פליג ר"ש ע"כ מוכרחים אנו לתרץ שניהם מאן דסבר מלמדין ומאן דסבר אין מלמדין אליבא דר"ש א"כ איך אפשר לומר דהא סבר ר"ש בא לעובדה ביד עובדה בימין מטעם דסבר דחוזר ומלמד א"כ קשה אליבא דמ"ד דסבר אין חוזר ומלמד אמאי סבר ר"ש דעובד' בימין דבשלמא על הא דפליג ר"ש בברייתא על זריקה דלמ"ד אין מלמדין סבר דהטעם דאין מלמדין כל זמן שלא אסיק אדעתיא מהא דתני בא לעובדה ביד ולמ"ד דחוזר ומלמד סבר הטעם הא דמכשיר ר"ש משום דזריקה מהזאה לא ילפינן אבל הא דתני בסמוך בא לעובדה ביד כו' והיינו הקישא ליכא למימר דסבר באמת ר"ש דחוזר ומלמד א"כ תקשי למ"ד דאין חוזר ומלמד אמאי אמר ר"ש בא לעובדה ביד ולכן פירשו התוספות דהכא כ"ע מודים אף למ"ד אין חוזר ומלמד מודה הכא דחוזר ומלמד דמצורע חול הוא וזה שפירשו התוספות ותירוץ זה אנו צריכים בסמוך דעד עכשיו לא היינו מוכרחים לתירוץ זה אבל מבסמוך מוכרחים הם לתירוץ זה וע"כ הוא דפליג ר"ש בזריקה משום דזריקה מהזאה לא ילפינן ודוק:

דף כה.

תוס' ד"ה גורעין ומוסיפין ודורשין כו' וא"ת וי"ל דילמא דם הסכין גרע א"נ אי לאו טעמא כו' יש להקשות דהא ע"כ צריכין אנו לדרוש גורעין ומוסיפין כדי לישב פשטי' דקרא דפשטא דקרא משמע ולקח מדם הפר אפילו מקצת הדם ומן קרא דכל דם הפר ישפוך מוכח שצריך לקבל כל הדם וממעטינן דם העור ודם התמצית וקשו קראי אהדדי וע"כ צריכים אנו לדרוש גורעין ומוסיפין ולפי זה קשה ממ"נ אי מיושב בזה פשטי' דקרא

דדרשינן דמדם הפר אתי ללמוד לא מדם הפר ודבר אחר א"כ השתא אף לפי האמת קשה לתירוץ ראשון מנ"ל למעט דם הרצפה דילמא אינו ממעט אלא דם הסכין דגרע טפי ולתירוץ שני קשה דלמא לא אתי למעט אלא דם שעל הרצפה ולא דם הסכין אלא ע"כ דבזה אינו מיושב פשטי' דקרא דמ"מ משמע אפילו מקצת דם וע"כ צריכים אנו לדרוש גורעין ומוסיפין א"כ קשה מאי קשיא להו בתחילה דלמה לי גורעין ומוסיפין הא ע"כ צריכים אנו לדרוש גורעין ומוסיפין לישב המקראות ויש לישב דהא דדרשינן מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר לאו מיתורא דרשינן הכי אלא אף אם היה כתב ולקח מדם הפר נמי היה הוה דרשינן מדם הפר ולא מדם הפר ודבר אחר ולכך שפיר הקשו דלמה לי לכתוב מדם הפר ולדרוש גורעין ומוסיפין תיפוק ליה בלאו הכי דפסיל דם הרצפה כמו דממעטינן דם הסכין וק"ל:

דף כה:

גמרא היה מקבל ונפחת שולי המזרק כו' אויר שאין סופו לנוח פי' רש"י אבל כשהגיע הדם לאויר דופנותיו עד שלא נפחת שוליו לא מבעי' ליה דמשנכנס לתוכו הוי קבלה וע"כ צריכין אנו לומר הא דפשיטא ליה הא משום דחשבינן מיד כשהגיע לאויר דפנותיו הוי כמו שהגיע לשוליו דאל"כ נמצא כשיורד לשולי הכלי מן האויר הוא בא וא"כ אינו מקבל מן הפר והתורה אמרה דם מהפר יקבלנו כמו שפי' רש"י ד"ה ופשט ליה מזרק ולפ"ז איכא למידק מאי קמבעי ליה בעוד הדם למעלה על כנגד אוירו כיון דורידין צריך ליתן לתוך כלי והאי תוך לאו דוקא כפי' רש"י דהא לא אפשר אלא על אוירו של תוך כלי ואי אויר בעוד הדם למעלה לא חשיב כמונח מיד בתוך שולי הכלי דמי א"כ אינו מקבלו מהפר ועוד יש לדקדק הא דמסיק תרתי קא בעי מיניה אויר שסופו לנוח מאי אמאי לא פשיט ליה דכמונח דמי דאל"כ א"כ לא מצינו קבלה מהפר והיה לי לפרש פירושים אחרים בסוגי' זו ולא רציתי לכותבם מפני שהם נגד פי' רש"י ומסוגיא זו מוכח אם זרק ארנקי לתוך פתח הבית וכשהגיע לתוך הבית נפתח פתח כנגדו ויצא אויר כזה כמונח דמי אבל אם זרק לתוך פתח הבית כבר היה פתוח פתח כנגדו ויצא לחוץ מבעי' ליה לרבא בפ"ק דמציעא דף י"ב אי כמונח דמי אי לא ולא איפשטיה מהכא די"ל דאף דהני לאו כמונח דמי מ"מ גבי בית כמונח דמי משום דאמרינן בית כמאן דמליא דמי וכן כתבו התוספות בגיטין דף ע"ט בהדיא סברא זו ובזה מסולק תמיהת הב"ז מהרא"ש ונ"י יעויין בו וק"ל:

דף כו.

גמרא אמר רב חסדא חותך באבר עד שמגיע (לעצה) [גמ': לעצם] ולפי תירוץ זה היה יכול לאוקמי' בחתך ואח"כ שחט וק"ל:

תוס' ד"ה חתך ואח"כ שחט כו' היינו לכתחילה ולפי זה הא דמבעי' ליה הוא בפנים וציציתו בחוץ מהו מיירי נמי לכתחילה דהא נפשוט מהא לאו אמרת והביאום לה' כו' ה"נ בבואם אל אוהל מועד עד שיבא כולו לאהל מועד וא"כ כמו דדרשינן מוהביאום לה' שיהיה כולו לפנים היינו לכתחילה א"כ ה"נ הא דדרשינן בבואם אל אוהל מועד עד שיבא כו' היינו לכתחילה וא"כ הא דאמרינן לעיל הכניס ראשו ורובו כאלו לא נכנס ופי' רש"י כדילפינן לקמן בשמעתין בבואם אל אהל מועד ע"כ מיירי שלא שחט ולכתחילה נמי אמרינן דמחויב לכנס כולו לקבל דם אבל בקדשי קדשים אם הכניס ראשו ורובו לצפון מותר לכתחילה לקבל ובקדשים קלים אסור לכתחילה אבל בדיעבד אם קיבל כך כשר ודוק:

ד"ה ש"מ דם המובלע באיברים דם הוא פי' בקונטרס ונפקא מיניה שחייבין כרת כו' ואי אפשר לומר כן דהא קימ"ל במעילה דדם אברים בלאו כצ"ל ואין לפרש כו' ונראה דע"כ לדברי התוספות צריכין אנו לומר הא דקאמר ש"מ דם וכו' אינה קושיא בלשון תימא אלא דהאמת כן הוא דרוצה לפשוט דם (פנים מאירות:וכו' אינה קושיא בלשון תימא אלא דהאמת כן הוא דרוצה לפשוט דם) המובלע באברים דם הוא אלא דאחר כך דחו דילמא משום שמנונית וליכא למפשט מיניה ועל זה מקשים התוספות דאי אפשר לומר כן דהא קי"ל דדם אברים בלאו וכן אי אפשר לפרש להתחייב עליו משום דם קודם שיפריש מן האבר דפשיטא דשרי באכילה ולא מספקים בכל אלה בשום מקום אבל הגירס' בפי' רש"י ש"מ דם המובלע באיברים דם הוא וכרת נמי לחייב א"כ אין מקום לקושית התוס' דהאי ש"מ לשון קושיא הוא ר"ל דמהכא שמעינן דהוי דם וכרת נמי לחייב ובאמת קימ"ל דדם אברים בלאו דלא הוי בכלל כרת הנאמר בדם וגם י"ל דמיירי הכא להתחייב עליו משום דם קודם שיפריש מאבר והוא ג"כ לשון קושיא דמהכא ש"מ דהוי דם להתחייב עליו והתם פשיטא לן דאינו חייב ושרי באכילה ודוק:

בא"ד ונראה לפרש דאיירי הכא לפסול ביוצא משום דסופו לצאת כו' נראה לי כוונתם דהוקשה להם דמהי תיתי שלא לפסול ביוצא דאיצטרך לומר ש"מ ותירצו משום דסופו לצאת ר"ל דכל בשר יש דם נבלע באברים והייתי אומר דאין פסול ביוצא למ"ד אין יוצא בבשר קדשים קלים ולכך איצטריך לומר דבדם כ"ע מודים דפסול ביוצא אף דדם אברים סופו לצאת דלא כב"ז שהגי' בכאן לאין צורך וק"ל:

ד"ה דילמא באליה וא"ת כו' ולקמן בפ' כל התדיר ר"ל דכשרין אליבא דר"י ולא מסייע ליה למתניתין מפלוגתא דר"י ור"ל ולמה לא מביא סייעתא מהאי ברייתא אבל אין לפרש דקשיא להו דאיך רצה לומר שם דכשרין אליבא דר"י ומהאי ברייתא מוכח דפסולין דהא כי היכי דר"י פליג אמתניתין הכי נמי פליג אברייתא אלא ע"כ כדפרשינן ודוק:

דף כו:

גמרא קיבלו אין זרקו לא אף דיש לכאורה לחלק דהכא הזריקה מרצה אף הבשר אם היה הכשר זורק במקום זה אבל לעיל מיירי שלא במקומו ואינו מרצה על הבשר ולכך אינו עושה הדם דחוי מ"מ כיון דזריקה עושה כפרה היה נראה דשפיר מדחה הדם וק"ל:
תוס' ד"ה אמר שמואל כו' נראה דקאי אניתנין למעלה כו' והנה לפירוש זה ע"כ הא דמקשי בגמרא תנן באידך פירקין לא מקשי אלא מניתנין למעלה דבנותן על הכבש ושלא כנגד היסוד וכן הניתנים בפנים כו' ניחא דהכא מודי כ"ע דשלא במקומן לאו כמקומן דמי אבל קשה על הא דמתרץ הכא ב"ע שקבלו פסול והא דקתני נתנו על גבי כבש אירשא דמתני' קאי כל הפסולים ששחטו וקשה דמאי איריא שקבלו פסול אפילו אם קבלו כשר בכל הנך בבי חוץ מן הניתנים למעלה צריך לחזור הכשר ויקבל דשלא במקומו לאו כמקומו דמי בכל הנך ולפי האמת ניחא דשמואל קאי אכולן חוץ מנתנים בחוץ שנתנו בפנים וצריך לומר דזה נקט אגב אידך בבא דדוקא בפסול מיירי אבל בניתנים בחוץ אף דקבלו כשר אם יש דם הנפש יחזור ויקבל וק"ל:
בא"ד תדע דאי לאו הכי למ"ד שלא במקומו לאו כמקומו דמי ר"ל בניתנים בפנים בחוץ וק"ל ועיין הגהות בב"ז על נכון:
ד"ה ואי שלא במקומו כו' תימא דלקמן בפרק כו' דדייק מיניה בגמרא דר"א סבר יש בילה יש לדקדק דבלא דייק מיניה היה להם להקשות בפשיטות דלמה לי יחזור ויתן למטה כיון דשלא במקומו כמקומו דמי ע"כ נראה לי ברור כוונתם דבאמת מסקינן שם בגמרא דיחזור ויתן למטה לשם שריים דחטאת אבל לשם עולה אין צריך ליתן א"כ ע"פ אמת אין כאן קושיא אלא התוספות מקשים דדייקא מיניה דר"א סבר יש בילה וע"כ ס"ד הא דקתני ויחזור ויתן למטה לשם נתינת עולה ועל זה מקשים התוס' איך אפשר לומר כן כיון דכבר נתכפר אמאי יחזור ויתן עיין בדף פ' ע"ב ובזה מיושב קושית מ"ו הב"ז דמקשה הא דמקשי התוספות ומיהו קשה כו' דקתני ונתן למעלה ולא נמלך כשר וז"ל וה"ה דהוי מצי להקשות גם לר"א דדייק התם מהא דקאמר נתן למעלה ולא נמלך יחזור ויתן למטה ואלו ואלו עלו לו וס"ל לר"א דיש בילה ואמאי צריך ליתן למטה כלל

הא כבר נתכפר בדיעבד ונתן בסתם לשם דם ולא לשם מים ודוק וצ"ע עכ"ל אבל לפי מה שפירשתי אין כאן קושיא דהתוספות באמת לא היו מקשים אליבא דר"א אלא לפי מאי דס"ד דסבר יש בילה ובאמת ולמטה דקתני מוקים ליה לשירים דחטאת אין כאן קושיא וה"נ בנתן למעלה כו' אלו ואלו עלו לו ע"פ אמת מוקמינן דעלו לו לשם שירים דחטאת ולתירוץ שני מוקמינן כרבנן וא"כ אין כאן קושיא לר"א מהא ואי משום דנתן סתם לשם דם ולא לשם מים מה בכך דמ"מ אינו מתכוין לתת לתחתונים למעלה וכן פי' רש"י בהדיא שם במתני' דלכך אמרינן רואין דהואיל ואינו מתכוין כו' ע"ש והתוספות נמי נקטי הכי דלא יהיב ליה לשם כפרת תחתון וא"כ אף דתני נתן למעלה אין כאן קושיא לר"א דמ"מ אינו מתכוון לתת תחתונים למעלה ורואין כאלו מים וצריך ליתן למטה וק"ל. אלא דהתוספות מקשים דלפי האמת מוקמינן לרבנן יחזור ויתן למטה לשם עולה ולית להו רואין א"כ אמאי צריך לחזור וליתן כיון דכבר נתכפר בדיעבד דאית להו בילה וק"ל כנ"ל ברור באין גימגום:

בא"ד דקתני נתן למעלה ולא נמלך כו' כצ"ל ויש למחוק תיבת כשר דתיבת כשר מוזכר במתניתין והתוספות לא ציינו על זה דהתם אינו מוכח דיחזור ויתן למטה וגם שם אינו נזכר נתן למעלה אלא דהתוספות ציינו על הא דמקשי בגמרא מברייתא והיה נכתב לפני המדפיסים כו' וטעו וכתבו כשר וזה ברור:

בד"ה הכא במאי עסקינן דיהביה פסול תימא כו' עד כדאמרינן בפ' קמא דמעילה כו' והנה לפי תירוץ זה קושית התימא במקומה עומדת כיון דאם נתן במקומו כ"ע מודים דלא יחזור ויתן דהוי דחוי א"כ אף היכא דנתן שלא במקומו אי שלא במקומו כבמקומו דמי יהיה הדם דחוי אבל לי נראה לומר דלכך תני דנתן שלא במקומו לאשמועינן רבותא דאם נתן כשר שלא במקומו הדם דחוי ולא מהני שיקבל עוד לזרוק להכשיר הבשר אבל אם קיבל הפסול שלא במקומו אין הדם דחוי ויקבל אחר ומותר אף הבשר באכילה כמו דאשמועינן וכולן שקיבלו חוץ למקומן כו' אף דגם התם אם קבלו בלא שום מחשבה יחזור הכשר ויקבל אלא ע"כ דאשמועינן רבותא דאם קבלו הכשר במחשבה פסולה דדם דחוי אבל בפסול אין הדם דחוי וכן אשמועינן ג"כ הכא דבפסולין יחזור ויקבל אבל לא בכשרין וק"ל:

דף כז.

תוס' ד"ה ואי שלא במקומו כו' והוא בדף כ"ו ע"ב תימא ואי לאו כמקומו דמי לאלתר אמאי כשר וכתב מ"ו הב"ז וז"ל ונראה לפירוש רש"י ד"ה ליתן את כו' וז"ל וא"כ זריקה

פסולה היא כו' לא קשה מידי דבהניח להקריב לאלתר שלא במקומו לא מיפסל אי זרק אח"כ במקומו אבל בהניח למחר מיפסל א"כ פסול לר"י אף במחשבת הינוח אכן מפרק כל הפסולין דר"י לטעמי' הוכיחו שפיר ומסוגיא דכאן ל"ק כלל ואין צריך ולטעמיך ודוק נ"ל עכ"ל ואני לא זכיתי להבין דבריו דנראה לי דמסוגי' דכאן שפיר מקשים התוס' בתימא גדולה והוכרחו לומר ולטעמיך וזה פירושם תימא ואי לא כבמקומו דמי וע"כ אמאי פסול אלא ע"כ משום דהוי מחשבת הינוח דהא עכ"פ חישב להניח למחר והוי מחשבה כמעשה א"כ לאלתר אמאי כשר כיון דחישב לזרוק שלא במקומו יהיה פסול כמו אם זרק שלא במקומו היה פסול לגמרי כן אם חישב לזרוק שלא במקומו יהיה פסול כיון דמחשבה כמעשה ושלא במקומו לאו כבמקומו דמי כנ"ל ברור דבריהם ואין להקשות מאי קשיא להו דילמא המקשה היה סבר כיון דשלא במקומו לאו כבמקומו הוי כמו שנשפך מן הכלי אל הרצפה ויאספנו ולכך לאלתר כשר אבל למחר הוי כמו מחשבת הינוח זו אינה קושיא כלל חדא כיון דאיצטרך לאוקמי' אליבא דר"י ולקמן אמרינן לר"י לא יאספנו היכא דקלטיה מזבח ועוד דמ"מ תקשי ליה אמתניתין דאמאי קתני פסול יאספנו ושפיר מקשים התוספות תימא והוכרחו לתרץ דהוי מצי למימר ולטעמיך וק"ל:

ד"ה יצא כו' עד וי"ל כו' דהא לא שרי בשר באכילה ר"ל אבל בשירים שחסרו דאי לא היה מחשבה היה הקטרה מעליא ולא היה איסור מחמת הקטרה אלא היה איסור מקודם הקטרה מחמת שחסרו ולכך מהני להו הקטרה למקבעינהו בפיגול ובזה מתורץ גם קושיא ראשונה דאיצטרך לא יחשב ולא הייתי ממעט זה רק היכא דאי לא הוי מחשבה לא הוי זריקה מעליא אבל היכא דאי לא הוי מחשבה הוי זריקה מעליא דאף דהיה אסור לאכול מקודם כיון דלא תלוי בזריקה שפיר הוא קובע פיגול בזריקה ואין לומר דמי שפגולו גרם לו משמע שפיגולו גרם לו עתה יצא זה שאיסור דבר אחר גרם לו מקודם ולכן פירשו התוספות וי"ל דמי שפיגולו גרם לו משמע באותה עבודה ותירוץ זה עולה עם וי"ל דלעיל לכוונה אחת ודוק:

בא"ד קמשמע לן לא יחשב ואין להקשות השתא אפילו אי לא היה מחשבה היה זריקה מעליא מ"מ כיון דנפסל תחילה לא קבע פיגול בזריקה א"כ בשירים שחסרו נמי נימא הכי כיון דנפסלו מקודם לא יקבע פיגול בזריקה וי"ל דלא יחשב משמע דוקא מחשבות מוציאות זו מזו אך קשה לי דלפי זה מאי דוחקיה דהתוס' דמי שפיגולו גרם לו משמע באותה עבודה היה להם לתרץ דמי שפיגולו גרם לו משמע אף בעבודה אחרת ואיצטרך לא יחשב דאי לא נכתב הייתי ממעט מי שפיגולו גרם לו יצא זה שאיסור דבר אחר גרם לו אפילו שירים שחסרו דלא מקבעי פיגול בהקטרה ואיצטרך לא יחשב ללמד דדוקא פסול

מחשבות מוציאות זו מזו ולא מה שנפסל בפסול אחר וק"ל ובאמת היה נראה לי תירוץ אחר על הא דמקשי התוס' דלמה לי לא יחשב כיון דבהאי קרא אם אכל יאכל כתיב לא ירצה הייתי אומר דהקפידה תורה על לא ירצה דזריקה דלא מרצי דלא מייתי לידי פיגול אבל זריקה דמרצי אף דלא שריא בשר אכילה מייתי לידי פיגול ולכך איצטריך לא יחשב ואתי ללמד כל היכא דלא מרצי לא מייתי לידי פיגול וע"כ מי שפיגולו גרם לו אתי אפילו היכא דמרצי אלא דלא שרי בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול וק"ל:

בא"ד דאי לאו הכי ליפלוג בנתנים למעלה למטה פסול בשר באכילה כמו במעשה ר"ל דהתם פריך ולפלוג ר' יהודא בניתנים למעלה למטה ותירצו סבר שלא במקומו כבמקומו דמי ואי ס"ד דר"י עביד מחשבה כמעשה אף דבמעשה לאו פסול גמור הוא א"כ מ"מ קשה קושית המקשה דליפלוג ר"י בניתנין למעלה למטה דפסול בשר באכילה אם עביד מעשה ולחכמים כשר בחישב אף הבשר וק"ל:

גמרא מנ"ל הא דכתיב אם האכל יאכל ויקרא ז' יש להקשות דלפי זה מאי פריך לעיל בדף כ"ו ע"ב אי הכי בשר נמי אמר קרא לכפר תיפוק ליה בלא קרא ע"כ אי אפשר לומר דמרצי אבשר דא"כ למה לי קרא פיגול יהיה מי שפיגולו גרם לו ללמד דזריקה דלא שרי בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול תיפוק ליה דמרצה אבשר ושפיר קובע פיגול בזריקה זו אלא ע"כ מדאיצטרך פיגול יהיה ש"מ דאינו מרצה אבשר ויש לישב:

שם ריש לקיש אמר לעולם פסול ממש כו' תנן חישב את הניתנים תמיא לי טובא דאליבא דריש לקיש דמוקי למתניתין באמירה ושלא במקומו כבמקומו דמי היה לו להקשות ממתניתין גופיה דקתני פסול ואין בו כרת ואי שלא במקומו כבמקומו דמי ומיירי שנתן באמירה כרת נמי לחייב אלא ע"כ דזריקה דשריא בשר באכילה מביא לידי פיגול כו' ומידי דהוי אמחשבת הינוח ומאי אולמיה להקשות מברייתא יותר ממתניתין גופיה בשלמא לשמואל דמוקי ליה בשתיקה ולכך אין בו כרת שפיר מקשה מברייתא עד שהוכרח לתרץ זריקה דשריא בשר באכילה כו' אבל לר"ל דמוקי למתניתין שנתן באמירה ושלא במקומו כבמקומו דמי קשה ממתניתין גופיה דאמאי אינו חייב כרת ואין להקשות דהא לשמואל נמי קשה דמאי פריך מברייתא הלא ע"כ לשמואל קשה מאי אין בו כרת דפשיטא דאין בו כרת אלא ע"כ מוכרחים אנו לומר תירוץ הגמרא אם נתן במחשבה פסול ואין בו כרת וא"כ קשה קושית הגמרא כרת נמי לחייב כיון דשלא במקומו כבמקומו דמי אלא ע"כ זריקה דלא שריא לא מביא לידי פיגול א"כ מאי מקשי מברייתא ע"כ היה יודע מתירוץ זה י"ל דזו אינה קושיא כלל דבלא ברייתא אין כאן קושיא לשמואל דמוקי מתני' בשתיקה אמאי אין בו כרת דיש לומר לדיוקא אתי דהכא

שנתן בשתיקה אין בו כרת אבל אם נתן במחשבה יש בו כרת דשלא במקומו כבמקומו דמי ולכך פריך שפיר מברייתא דאפילו במחשבה אין בו כרת והוכרח לתרץ זריקה דשריא בשר כו' ולכך פריך שפיר השתא לשמואל מאי אין בו כרת פשיטא דהא אפילו אם נתן במחשבה אין בו כרת ק"ו היכא דנתן בשתיקה כל זה נכון לשמואל אבל לריש לקיש קשה היה לו להקשית ממתני' גופיה וצ"ע:

תנן חישב כו' עד למטה כו' מידי כצ"ל וצריך למחוק כל:

אלא לר"י מאי אין בו כרת קשיא ותיובתא לא הוי דמצינו למימר דפסול ממש ואין בו כרת אפילו אם חישב אח"כ חוץ לזמנו אין בו כרת בקרבן זה דלא קרבו מתיריו וק"ל:

תוס' ד"ה אלא דבר אחר גרם לו וכו' מ"מ סברא הוא שאין דבר אחר יגרום לו כצ"ל:

דף כז:

גמרא לא נחלקו אלא בניתנים לפנים כו' שרבי יוסי אומר יאספנו מאוד קשה לי להבין דאיך שייך לומר יאספנו בניתנים בחוץ שנתן בפנים הלא כבר איפסלו מכל חטאת אשר יובא דמה וכן כתבו התוספות לעיל וצ"ע:

רש"י ד"ה תנינא הניתנים בחוץ שנתן בפנים כתב מ"ו הב"ז זה לשונו ולא פליג כו' מאי לאו דקלטיה כו' מוגה בס"א ה"ל כנשפך דמה עכ"ל לאו דוקא בנשפך דבנשפך ס"ל לר"י דאם עלה תרד אלא ר"ל דנפסלו כאלו נשפכו ומ"מ לא אימעט מזאת היא עולה אלא נשפך ממש דוקא כנ"ל לדחוק אם לא שנאמר שיש טעות סופר וצ"ל לא הוי כנשפך וכך מצאתי מוגה בס"א ודוק עכ"ל ואפשר דהיה לפניו גירסא מאי לאו דקלטי' ומפני זה נכנס בדחוקים ובהגהות לאין צורך ואני למדתי בגמרא דפוס בסליא ונכתב ולא פליג ר"י אי לאו דקלטיה כו' והוי ליה כנשפך דמה וזה נכון ר"ל דמוכח מזה דמזבח הפנימי קולט אף הפסול לו לקדש דאי לאו מקדש אע"פ שנפסל בכניסתו להיכל א"כ הוי ליה כנשפך דמו והיה לו לפלוג לר"י דירדו אלא ע"כ מדלא פליג ש"מ דקלטיה מזבח הפנימי לדם אף שנפסל ולא הוי כמו שנשפך על הרצפה ובפי' רש"י עולה לכונה זו וק"ל:

תוס' ד"ה לאו משום דקלטיה מזבח כו' והוא בדף כ"ז ע"א ולכך מיד לאלתר כשר ר"ל אם חישב לאלתר ליתן למעלה למטה כשר גמור אבל אם חישב למחר פסול מטעם הינוח וטובא קשיא לי על זה הלא במחשבת הינוח סבר ר"י מחשבה כמעשה ואף אם הינוח למחר פסול מטעם לן ובלן מודה ר"י דאם עלו לא ירדו ואף על פי כן סבר מחשבה כמעשה ופוסל במחשבת הינוח א"כ הכא נמי אף דמהני זריקה לענין שאם עלו לא ירדו היה לו לעשות מחשבה כמעשה ולפסול ולי היה נראה דדברי רש"י המה נכונים דהא

ע"כ יש לדקדק מהא דפריך התם וליפלוג אר"י בניתנים למעלה שנתנו למטה וקשה מאי פריך דילמא ר"י סבר יאספנו ולכך לא פסיל אם חישב ליתן למעלה למטה אלא ע"כ דס"ד דמקשה מדלא פליג הכא ר"ש בניתנים למעלה שאם עלו ירדו אלא ע"כ סבר ר"ש דלא יאספנו אף היכא דשלא במקומו לאו כבמקומו דמי דדומיא דשאר זריקות פסולות קתני ועל זה שפי' מקשה התם בפ' כל הפסולין כיון דסבר ר"י אף דשלא במקומו לאו כבמקומו לא יאספנו א"כ ליפלוג היכא דחישב ליתן למעלה למטה דהוי מחשבה כמעשה ויפסול ומשני שם דר"י סבר נמי דשלא במקומו כבמקומו דמי א"כ אינו מוכרח התם לתירוץ דשלא במקומו כבמקומו דמי אלא מהכא דמוכח דסבר ר' יהודה אף בלא הטעם דשלא במקומו כבמקומו דמי דלא יאספנו וזה שפירש רש"י וליכא למימר משום דסבר שלא במקומו כבמקומו דמי דהא דומיא דשאר זריקות פסולות קתני אלמא אפילו בלא טעם דשלא במקומו כבמקומו אלא אפילו אם נימא דשלא במקומו לאו כבמקומו דומיא דשאר זריקות סבר דלא יאספנו ולפי זה כיון דסבר אף דשלא במקומו לאו כבמקומו דלא יאספנו קשה שפיר בפרק כל הפסולין דליפלוג ר"י בניתנים למעלה אם חישב ליתן למטה שפסול כיון דסבר לא יאספנו והוכרחו לתרץ דבאמת ר"י דסבר דשלא במקומו כבמקומו דמי ולעולם אף אם היה סבר דלאו כבמקומו דמי היה סבר דלא יאספנו משום דדומיא דשאר זריקות פסולות קתני כל זה נראה לי ברור ודוק:

בא"ד ואפילו הכי קאמר דקלטיה מזבח כצ"ל וצריך למחוק תיבת אבייי:

דף כח.

תוס' ד"ה אמר שמואל הא מני ר"א היא והוא בדף כ"ז ע"ב כו' ולא סבר לה כר' ירמיה ר"ל וגם לא סבר לה כר"י וק"ל וא"ת לר"א מאי אירי' עור אליה ואפילו אליה נמי ואי לאשמועינן עור אליה כבשר תנינא ואין להקשות דילמא לר"א אשמועינן דעור אליה כאליה אף לענין הקטרה והנפקותא בזה לר"א דלכתחילה צריך להקריב עור האליה לגבי מזבח אבל לרב חסדא דמוקי באליה של גדי דאליה אינה קריבה ע"כ אי אפשר לומר דאשמועינן דעור האליה כאליה לענין הקטרה וע"כ אתי לאשמועינן דעור האליה כאליה לענין אכילת אדם זו אינה קושיא דהא ע"כ עור האליה כאליה לענין הקטרה לאו ממתני' קא משמע להו דממתניתין י"ל דעור האליה לאו כאליה לענין הקטרה ולכך הוי פיגול דהוי אכילת אדם והייתי מוקי רישא וסיפא רבנן אלא דמשמע להו בלא מתניתין דעור אליה כאליה דמי ולכך שפיר מקשים התוספות דלר"א נמי אמאי תני עור אליה ליתני אליה אלא ע"כ דאשמועינן

דעור האליה כאליה לענין אכילת אדם א"כ ליפרוך תנינא וק"ל ואין להקשות דאי תני אליה הייתי מוקי באליה של גדי ואין מחשבין מאכילת אדם למזבח והייתי מוקי רישא וסיפא רבנן כקושית המקשה דפריך מ"ט לא אמרי כרב חסדא דמוקי באליה של גדי ורישא וסיפא רבנן ולכך תני עור אליה במתניתין וע"כ אי אפשר לומר באליה של גדי דא"כ ליתני אליה גופיה ואי לאשמועינן דעור האליה כבשר קשה תנינא אלא ע"כ דאיירי בשל כבש ואתי לאשמועינן דמחשבין מאכילת אדם לאכילת מזבח וא"כ אין מקום לקושית התוספות וי"ל דאף אי היה תני אליה אי אפשר לאוקמי' באליה של גדי דמ"מ קשה למה לי למתני כלל דמה לי בשר או אליה אי בשל גדי איירי וק"ל:

ד"ה תנינא אלו כו' ועוד קשה כו' הא פשיטא ר"ל דזה פשיטא לן מדפריך תנינא דהוי לכ"ע כבשר אפי' בעור ראש העגל ואינך דאי בעור הראש של עגל יחידאי היא א"כ אמאי פריך הכא תנינא דילמא איצטרך לאשמועינן דבעור האליה כ"ע מודים דהוי כבשר אלא ע"כ מדפריך הכא ש"מ דפשיטא דהוי לכ"ע כבשר בכל מה דחשיב במתני' א"כ איך דייק מעור הראש דיחידאי היא וק"ל:

דף כח:

רש"י ד"ה דדמי ליה במקדש כו' אבל אי מוקמת ליה להאי כרת לחוץ למקומו כו' ליכא לתרוצי יש להקשות דהא לפירוש רש"י דלעיל בד"ה ביום השלישי ומסתברא דאמחשבה חוץ למקומו כו' דקמרבינן חוץ למחיצה דמי לחוץ לזמנו א"כ עדיף ללמוד חוץ מחוץ משנלמד מטומאה ויש לישב וק"ל:

גמרא ומיעט רחמנא גבי נותר כו' קשה לפירוש רש"י אריכא כולה בחוץ לזמנו הילכך ממנו אחוץ לזמנו קאי א"כ השתא לפי האמת כיון דנכתב מיעוטא בנותר לישתוק מממנו ויש לישב אי לא נכתב ממנו הייתי אומר דהכא שניהם במשמע ומיעוטא דנותר אתי למעט חוץ לזמנו שלא נלמד עון עון דדמי לנותר בז"ב ולחוץ למקומו במקדש ואין להקשות דלפ"ז למה לי קרא בטומאה וטומאתו עליו שלא נלמד ג"ש דעון עון הא בלאו הכי נמי אין אנו למידין שום ג"ש יש לישב דילמא באמת אי לא נכתב מיעוטא בטומאה הייתי לומד דג"ש עון עון ומיעוטא דנותר אתי למעט חוץ למקומו ולכך איצטרך מיעוטא בטומאה לגלות דאין למידין ומ"מ איצטרך מיעוטא הכא שלא תאמר דהכא ילפינן עון עון דדמיא להדדי ואיצטרך מיעוטא דנותר למעט חוץ לזמנו ולכך איצטרך ממנו ודוק:

תוס' ד"ה מסתברא כו' ופי' זה תימה גדולה וכו' הא לענין במה השוה פיגול לנותר כצ"ל:

ד"ה ואיפוך אנא תימא הא כתיב קרא שלישי נראה לי לישב תמיהתם דהא אף בקרא אריכא אינו מפורש חוץ לזמנו ופשטיה דקרא משמע דיפסול בשלישי באכילה רק מדכתיב המקריב משמע בהקרבה נפסל ואינו נפסל בשלישי ובזה יכול להיות דמיירי בחוץ למקומו דפסול בהקרבה ואינו פסול בשלישי וכ"ת למה ליה לרחמנא לאפוקי בלשון שלישי י"ל דשלישי בא ללמוד על מקום משולש דהא השתא אף דקרא אריכא מיירי בחוץ לזמנו וקרא דקדושים מיירי בחוץ למקומו קשה נמי למה אפקי' רחמנא בלשון שלישי אלא ע"כ למקום משולש א"כ שפיר פריך המקשה ואיפוך אנא ודוק כנ"ל נכון:

דף כט.

גמרא תיפוק ליה מקרא קמא כו' מדאפקי' רחמנא בלשון שלישי יש להקשות אמאי אמר רב פפא לרבא לדידך שלישי דפ' קדושים מאי דרשת ביה תיפוק ליה אף לדידיה דיליף מקרא דקדושים אחוץ למקומו קשה נמי שלישי מאי דרשת ביה דהכא פשיטא קשה למה לי דאפקי' בלשון שלישי ויש לישב דבאמת ידע רב פפא דאיצטרך למקום משולש ועיקר קושייתו סמך על תיפוק ליה מקרא קמא והכי פריך בשלמא לדידי דאוקי קרא אריכא בחוץ לזמנו וקרא דקדושים בחוץ למקומו וילפינן מקום משולש מדאפקי' רחמנא בלשון שלישי בחוץ למקומו אבל לדידך דילפת תרווייהו מקרא אריכא א"כ יוכל למילף מקום משולש מקרא אריכא מדאפקי' בלשון שלישי א"כ שלישי דפ"ק מאי דרשת ביה ואח"כ מפרש דבריו וק"ל:

שם כשהוא אומר אותו בזבח הכתוב מדבר יש להקשות למה לי קרא המקריב ללמוד דבשעת הקרבה הוא נפסל תיפוק ליה מדאיצטרך אותו דבזבח הכתוב מדבר ולא בכהן ע"כ אינו נפסל בשלישי דאי נפסל בשלישי פשיטא דאין הכהן נפסל דהוא לא חטא אלא ע"כ דבשעת הקרבה הוא נפסל ויש לישב וק"ל:

תוס' ד"ה למקום שהיה משולש כו' ועוד דקמשני הוי אמינא שלישי פרט הא האי שלישי בחוץ לזמנו למקום משולש כתיב ומ"ו הב"ז כתב וז"ל הא האי שלישי בחוץ לזמנו כתיב ופיגול במקום משולש כתיב וזה הוא כמו קושיא ראשונה עכ"ל ולי נראה דהכי פירושו הא האי שלישי בחוץ לזמנו מקום משולש כתיב ר"ל דלגופיה לא איצטרך לכתוב בלשון שלישי אלא למקום משולש על חוץ למקומו וזה ע"כ ילפינן כיון דכתיב בהאי קרא פיגול וילפינן באין ענין על חוץ למקומו א"כ לא ידעינן הפרט אלא מכלל ואיך אפשר דשלישי פרט ונעשה כלל מוסיף על הפרט דא"כ למה לי לכתוב בלשון שלישי וע"כ

הוי זה כמו כלל ופרט ואין בכלל אלא במה שבפרט כו' ויש מפרשים וצ"ל לכל הני י"מ מקום משולש קאי אף בחוץ לזמנו וק"ל:

בא"ד ומיהו קשה כו' וכ"ת מידי דהוי אמחשבת הינוח ואליבא דר"י יש לדקדק בזה דאיך אפשר לומר דמכח מחשבת הינוח יפסול מחשבה בלא מקום משולש דהא בסוף כל הפסולין פריך לר"י דליפלוג בניתנים בחוץ שחישב ליתן בפנים דיפסול מידי דהוי אמחשבת הינוח ותירץ שם קסבר ר"י בעינן מקום משולש א"כ ש"מ אף דהיכא די"ל מידי דהוי אמחשבת הינוח לא פסיל אלא במקום משולש ואיך כתבו התוספות הכא דמכח מידי דהוי אמחשבת הינוח יפסול אף בלא מקום משולש ועוד דעדיפא היה להם להקשות דאמאי פריך המקשה ואי שלא במקומו כבמקומו האי פסול פיגול הוא אמאי יהיה פיגול הלא לא חישב במקום משולש ואינם מובנים לי דבריהם דכתבו ויתישב לפי' זה משום דלאו מקום משולש הוא אף דהיה מקום משולש לאלתר כשר דאין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו ודוק:

דף כט:

תוס' ד"ה נפקא ליה מדאחרים תימא כו' וי"ל דר"א איכא למימר שהוא לשון חשיבות יש להקשות מהי תיתי למימר שהוא לשון חשיבות ואי משום דלא יליף ר"א מלא יחשב במחשבה הוא נפסל דילמא משום הכי לא יליף דלימוד זה מוכח ליה מן המקריב ואייתר ליה לא יחשב ומוקים ליה באמת לקמן דמחשבות מוציאות זו מיד זו וע"כ צריך קרא שאין כהן נפסל דליכא למילף מדאיצטרך המקריב די"ל איפכא דפשטיה דקרא משמע שנפסל בשלישי וע"כ הייתי מוקי בזבח ולכך איצטרך המקריב ללמוד דבמחשבה הוא נפסל וקאי על כהן וא"כ הדרה קושיא לדוכתה על בן עזאי ולולי פי' רש"י הייתי אומר דכך תירץ לו המתרץ יליף מדאחרים דבאמת במחשבה הוא נפסל לומד בן עזאי מן המקריב ודבזבח ולא בכהן נפקא ליה מאותו לימוד של אחרים דלא יחשב לדרשה הוא דכתיב וק"ל:

גמרא מתניתין או ששחט וקבל והלך וזרק עיין בפירוש רש"י במנחות מה שפירש שם:

תוס' ד"ה מחלוקת בשני עבודות כו' והיה נראה לפרש כו' סימן ראשון חוץ לזמנו וסימן שני חוץ למקומו וע"כ מטעם ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף יש להקשית לפירוש זה מאי פריך אלא לאילפא מאי זה הכלל קשיא היה לו לומר דלכך תני זה הכלל ללמד אף בעבודה אחת מחלוקת מטעם דסבירא ליה ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף שלא תימא אין לשחיטה אלא לבסוף א"כ אף שחישב בשני סימנים הוי כמו סימן אחד ומודה

דהוי עירוב מחשבות ולכך תני זה הכלל לאשמועינן אף בעבודה אחת מחלוקת בשני סימנים מטעם דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ויש לישב בדוחק ודוק:

דף ל.

תוס' ד"ה דבריו קיימים כו' אבל הכא מקיימי תרווייהו ר"ל דיכול להקריב בדמי חצי עולה וחצי שלמים יש להקשות לפי זה מאי פריך בגמרא הרי שחיטה דלכי לחצות דמי ופליגי ומאי קושיא דילמא בשחיטה דכיון דאינו בזה אחר זה בשני עבודות א"כ אפילו בבת אחת אינו ולא אתי מחשבת חוץ למקומו ומוציא חוץ לזמנו והכא אי אפשר לקיים שניהם דאי פסול אינו פיגול אבל בלחצות אפשר לקיים שניהם ולכך חיילי תרווייהו ויש לישב ודוק:

דף ל:

גמרא אמר עולא כו' כזית כזית תנן או כזית וכזית תנן יש להקשות היה לו להוכיח דכזית כזית תנן דהא מדתני במתניתין זה הכלל ואתי לרבות אף בעבודה אחת ואם היה תני כזית וכזית ע"כ מוכח בעבודה אחת בלא זה הכלל דבשני עבודות לא שייך לומר כזית וכזית ואין לומר דהייתי סובר בעבודה אחת כעין שני עבודות ואיצטרך זה הכלל דבעבודה אחת מחלוקת זה אינו לפי הוכחתי שהוכחתי דאבעיא זו אליבא דרבא דסבר אין לשחיטה אלא לבסוף עיין מה שאכתוב בדברי התוספות ואליבא דרבא אי אפשר לחלק בעבודה אחת כעין שני עבודות אם לא בשני עבודות ממש וזה אפשר לומר אם היה תני כזית וכזית ולמה ליה למיתני זה הכלל אלא ע"כ כזית כזית תנן ויש לישב דהמקשה פריך אם הפירוש כזית וכזית דוקא או הפירוש דכזית כזית אף כזית וכזית וק"ל:

שם אמר לפניו ר"ש רבי לאו משנתינו כו' הא אידך עירוב מחשבות הוי לפי' התוספות דלרבא שוה כזית בחוץ לכזית כזית א"כ דילמא זה מספקא ליה אם יש לשחיטה מתחילה ועד סוף א"כ כזית בחוץ כללא או אין לשחיטה אלא לבסוף וכזית בחוץ נמי פרטא אבל לפי מה שאכתוב בפירוש התוס' הכל יהיה ניחא בס"ד:

תוס' ד"ה אמר ליה אביי כו' ותימא דמאי מקשה ליה רבא כו' הנה לבי אומר לי דאין כאן קושי' ומתוך דברי יקשה על פירש רש"י בד"ה שמעינן מהא כו' אלא לאו כר"י סבירא ליה ואני אומר דיכול להיות שר"מ דתמורה אתי כר"י דבין לאביי ובין לרבא ר"מ בשיטת ר"י אמרה ולאביי דסבר בהא ודאי מודה ר"מ ע"כ יש לפרש דטעמא דר"מ משום תפוס לשון ראשון והכא הוי חד דבורא או י"ל דטעמא דר"מ משום דלא נתכוון מתחילה מדהוי

ליה למימר כו' והכא הוי כמתכוון והקשה לו רבא דהא שחיטה כי לחצות דמי וממ"נ אם נפרש טעמא דר' מאיר משום דתפוס לשון ראשון ולחצות הוי חד דבורא א"כ בשחיטה נמי הוי כמו חד דבורא כפי' רש"י ואם תפרש הטעם משום דלא נתכוון מתחילה לכך מדהוי ליה למימר כו' ובלחצות מודה משום דנתכוון מתחילה לכך והא שחיטה נמי דמי לחצות דנתכוון מתחילה לכך והא דאמר כזית כזית תרי זימני משום דבעי למחשב על שני זתים ואפ"ה פליג ר"י והשיב לו אביי מי סברת אין לשחיטה אלא לבסוף וא"כ שני הכוונות אינם חלים אלא במשהו אחרון ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף ומשנתינו דאמר סימן ראשון כו' וא"כ י"ל דלא נתכוון מתחילה לכך מדהוי ליה למימר בפעם אחת בסימן ראשון וכל היכא דלא מתכוון מתחילה לא חלה אלא מחשבה קמא והוי פיגול אלא לרבא דסבר אין לשחיטה אלא לבסוף וא"כ אי אפשר לומר טעמא דר"מ משום דלא מתכוון ומודה בלחצות דהא ר"מ בשיטת ר"י אמרה והכא הוי כמתכוין מתחילה ופליג ר"י אלא ע"כ הטעם משום דתפוס לשון ראשון וא"כ מוכח אף בלחצות פליגי וסבר תפוס ל"ר והא דמקשה אביי לרב דימי מקשה ליה מנא לך לומר ר"מ בשיטת ר"י אמר דתפוס ל"ר דלדידי י"ל דלא פליגי בזה דיש לומר דטעמא דר"מ דלא מתכוון ובלחצות מודה דהוי מתכוון וטעמא דר"י נמי הכא דלא מתכוון דמיירי דאמר בסימן ראשון כו' וש"מ דלא נתכוון מדהוי ליה למימר הכל בסימן ראשון ולזה השיב לו הוא אמר לא פליגי ואני אומר דפליגי דאני סובר אינה לשחיטה אלא לבסוף וע"כ אי אפשר לפרש הטעם משום דלא מתכוון אלא ע"כ הטעם משום דתפוס לשון ראשון ור"מ בשיטת ר"י אמרה כ"ע מודים ולפ"ז הא דמבעי' ליה כזית כזית תנן ע"כ אליבא דרבא דאי אליבא דאביי כיון דלדידיה אפ"ל טעמא דר"מ ור"י משום דלא מתכוון ומיירי שחישב בב' סימנים א"כ כך שוה כזית כזית לכזית וכזית או כזית בחוץ בב' סימנים דבכולן איכא למימר דלא נתכוון מתחילה מדהול"ל הכל בסי' א' ואם אמר בסי' א' אפי' כזית כזית הוי עירוב מחשבות לאביי ולפי זה מיושב נמי קושית הרב ברוך דכזית כזית שוה לחצות וטעמא דאמרינן תפוס לשון ראשון ופשטה קדושת עולה בכולה ולא חיילי שלמים ואין לומר דהוי כלל דכל אחד סותר לחבירו אבל כזית וכזית דיכול לקיים שניהם הוי כלל או דילמא דזה נמי הוי פרט רק כזית בחוץ הוי עירוב מחשבות כל זה נ"ל ברור ודוק:

דף לא.

תוס' ד"ה עירוב מחשבות הוי שאין הפסול כו' נראה לי דהוקשה להם דאיך אמר עירוב מחשבות מכיון שנצטרף אינו יורד הא כל איסורין אמרינן מצא מין את מינו וניער עיין

ביו"ד בב"י סוף סי' ק"ט שמביא מכאן ראיה ולכך פירשו התוספות שאין הפסול מניח הפיגול לפרוד מעליו משא"כ בשאר איסורים אין מי שיעכב לפרוד ממנו וזה לפי' ר"ת ונפקא מיניה לפירוש זה דאין הפסול מניח לפרוד מעליו עד שיהיב שיעור מן הפסול ודוק:

ד"ה הא חזר וערבן ראשון הוי תימא כו' הרי כבר נפסל הקרבן ואינו חוזר ונעשה פיגול ר"ל אפילו אם חישב על כזית חוץ לזמנו אינו פיגול כיון דכזית זה צריך לחצי זית ואין הפסול מניח וא"כ כיון שהפסול אינו קובע פיגול דלא קרב המתיר כמצותו אבל בטומאה אם נפל אח"כ כביצה אליבא דכ"ע הוי ראשון משום דאין צריך לחצי ביצה ראשון דאף אם שני חצאי בצים היו שניים אם נפל ביצה ראשון הוי ראשון ולכך שפיר מקשה בחצי ביצה ראשון אין לו כח לטמאות בפני עצמו וא"כ כשיצטרף עוד חצי ביצה ראשון ויהיה כביצה למה לא יהיה ראשון ודוק:

בא"ד ואין לדמות זו לטומאה שבטלה בכורות ד' כ"ב ע"א ע"ש:

דף לא:

גמרא בעי רבא חישב לאכול כזית ביתר מכדי אכילת פרס כו' או לאכילת הדיוט מדמינן ליה [פנים מאירות: יש] להקשות מאי מבעיא ליה לרבא כיון דאיפשוט לעיל דכזית בשני בני אדם הוי פיגול ואע"ג דבאכילת הדיוט קימ"ל בכל איסורין דלא הוי אכילה כזית בשני בני אדם מ"מ הכא הוי פיגול דאזלינן בתר מחשבה א"כ אם חישב כזית ביתר מכדי אכילת פרס אף דבאכילת הדיוט לא שמיה אכילה מ"מ יהיה פיגול דמ"ש והיה נראה לישב דרבא מבעי' ליה בדרך את"ל ר"ל אף דבשני בני אדם לא הוי פיגול מ"מ הכא מבעי ליה דילמא לאכילת גבוה מדמינן ליה אבל מתוך פירוש התוספות לא משמע הכי ודוק:

שם לאכול כחצי זית טעמא דלאכול ולהקטיר הא לאכול כו' יש להקשות מנ"ל למידק דלאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף דילמא לעולם לא מצטרף והא דקתני שאין אכילה והקטרה מצטרפים אתי לאשמעינן לאכול ולאכול בשני בני אדם בדבר שדרכו לאכול מצטרף ועוד מנ"ל למידק הך דיוקא דבר שאין דרכו לאכול מצטרף דילמא אתי למידק דוקא אם אמר בלשון הקטרה לא מצטרף אבל בלשון אכילה מצטרף דאכילת אש הוי אכילה בדבר שדרכה לה דהיינו אימורים אבל אם חישב על דבר שאין דרכו לאכול לא והיה נראה לי לישב דהמקשה היה סבור הא דקתני לאכול חזי זית ולהקטיר חצי זית האי הקטרה מיירי שחישב על הבשר להקטיר ואף דמחשבין מאכילת אדם למזבח מ"מ אכילה והקטרה לא מצטרפים וקמ"ל בזה דוקא בלשון הקטרה לא

מצטרפים אבל אם אמר בלשון אכילת אש מצטרפים א"כ תרתי ש"מ דהא הוי כעין שני בני אדם ודבר שאין דרכו לאכול מצטרפים וא"כ שפיר דייק הא לאכול ולאכול בדבר שאין דרכו לאכול מצטרף הקתני רישא כו' ומשני ר"א היא ואביי אמר אפילו תימא רבנן והא דקתני שאין אכילה והקטרה מצטרפים לא מיירי שחישב להקטיר בשר ותידוק מיניה הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול מצטרף אלא אליבא דרבנן מיירי שחישב להקטיר אימורי' והאי דרכו והאי דרכו ואפ"ה לא מצטרף וקמ"ל הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול מצטרף אפי' בשני בני אדם ופריך מאי קמ"ל אי דבר שדרכו לאכול דמצטרף אף בשני בני אדם מרישא ש"מ כחצי זית וזה מיירי בהקטרה כמו שפירש התוספות וזה הוי כעין שני בני אדם ומ"מ פסול א"כ הא למחר כחצי זית פיגול אף בשני בני אדם כו' אבל הכא דבהאי כי אורחא אין להקשות א"כ מנ"ל לאביי למידק לעיל בשני בני אדם כיון דהיא גופיה איצטרך י"ל דמ"מ נשמע דאם אמר בלשון אכילה מצטרפין אף דהוי כעין שני בני אדם וק"ל:

תוס' ד"ה שאין אכילה והקטרה מרישא הוי מצינו למידק כו' ונראה לי דלא מצי למידק מהך רישא דהא אם חישב אדם לאכול אימורי' לא הוי פיגול וצ"ל על כרחך דתרתי בעינן דבר הראוי לאכול וחישב על אכילה כמו דאיצטרך לימוד גבי בהמה אף בדבר שאין דרכה לאכול הוי אכילה אבל בלא קרא הוי אמינא דוקא דבר שדרכה לאכול הוי אכילה א"כ באדם נמי דלא גלי לן קרא דבר שאין דרכו לאכול לא הוי אכילה וא"כ באש דמזבח נמי דבר שאין דרכו לאכול לא הוי אכילה ואין כאן קושיא מרישא אבל מסיפא קשיא דקתני להקטיר חצי זית דהיינו אימורים אליבא דרבנן לא מצטרפי אף דזה דרכה לה ואכילת אש הוי אכילה ואי אתי הך סיפא כר"א והוא סבר דאף בדבר שאין דרכו לאכול מחשבין א"כ פשיטא אין יכול להקשות מרישא ולפי מה שכתבנו נתיישב קושית התוספות בד"ה חישב שיאכלו כלבים הא דאמרינן בסוף כל הפסולין חישב שיאכלו טמאים לא הוי פיגול וצריך לפרש טעם אמאי גרע מאכילת כלבים ולפ"ד אין כאן קושיא דבאדם צריך שיחשוב על דבר שדרכו לאכול ובטמאים כיון שאין דרכו לאכול זה הבשר לא שמיה אכילה ולא הוי פיגול כל זה נראה לי ברור ונכון בס"ד ואין אנו צריכים לחלוקים שכתבו התוספות בסוף פ' כל הפסולין:

ד"ה הא לאכול ולאכול כו' עד וכן בתר הכי נראה לי לישב קושייתם דאביי דייק הכי דע"כ בשני בני אדם מצטרף דאי לא מצטרף ואתי למידק באדם א' יותר מכדי אכילת פרס א"כ ליתני לאכול חצי זית ולאכול אש של מזבח לא מצטרף ומיניה הייתי דייק הא לאכול דומי' דאכילת מזבח מצטרף אלא ע"כ ש"מ בלשון הקטרה אינו מצטרף אבל

בלשון אכילה אף בשני בני אדם מצטרף וכן נפשוט מיניה דאף באדם אחד יותר מכדי אכילת פרס מצטרף דאין לומר דאתי למידק לאכול בשני בני אדם דא"כ ליתני לאכול חצי זית ולאכול אש של מזבח דמצטרף וממילא נשמע דלשון הקטרה אינו מצטרף ושני בני אדם מצטרף ומדנקטינן בבא דאינו מצטרף ש"מ דאתי למידק דבאדם אחד יותר מכדי אכילת פרס מצטרף וק"ל:

ד"ה מאי קמ"ל תימא עד ביותר מכדי אכילת פרס ולפי מה שכתבתי בגמרא נתישב תמיהתם דאכילת פרס דחו בגמרא דילמא בהיסק גדול:

דף לב.

פרק שלישי

תוס' ד"ה ובטמאים כו' עד ושחיט בסכין ארוכה כ"ב אמות אין לחוש בכך ר"ל אף שדוחק לאוקמי בכך מ"מ כיון דשחיטה כשירה דעבד קאמר לו ר"ל אם נכנס טמא ושחט בקדשי קדשים כשירה ושמא יגע בבשר נקט משום קדשים קלים ר"ל אף דקדשים קלים תני במתניתין דעבד משום שמא יגע בבשר והב"ז הגיה כאן לאין צורך:

שם ולהאי פירושא לא תקשי ליה מיניה דמצורע כו' דאיך יעלה לגגין דרך הר הבית והחיל והקשה הב"ז וז"ל אכן לא ידעתי א"כ בשחיטה נמי איך יעלה דרך הר הבית והחיל ואפשר לתרץ זה איירי בטמא שרץ אבל במצורע קרי אסור לו לכנוס להר הבית והחיל עכ"ל והנה לפירוש התוספות לקמן מוכח דאף טבול יום דקרי היה מותר לכנוס להר הבית והחיל ולא גזרו רק על עזרת נשים וא"כ איך כתבו כאן נגד סברתם והיה נראה לי לומר דהר"ר אפרים היה רוצה לישב לדברי ר"ת דאף למ"ד מרחק צפון משכחת דשחיט בקדשי קדשים דרך גגין ועליות ודחו התוספות דמ"מ בקדשי קדשים לא אפשר אם לא בסכין ארוכה אבל כתבו להאי פירושא לא תקשי ממצורע כו' איך יעלה לגגין דרך הר הבית והחיל ר"ל כיון דלא מותר לו לכנוס אלא להר הבית וחיל ואיך אפשר לו ליכנוס משם לגגי עזרה אבל טמא מיירי שנטמא בעזרת נשים ושפיר מצינו דיכול לילך משם לגגי עזרה וראיה לדברי דבפ"ק דחולין דף ב' ע"ב הקשו ג"כ התוספות בשם רבינו אפרים וכתבו שני תרוצים תירוץ של ר"י ור"ת וכתבו ואין כאן מקומו ולמה לא כתבו גם תירוץ של רבינו אפרים אלא ע"כ דרבינו אפרים קאי על קושיות של רבינו תם דאיך אפשר שישחוט קדשי קדשים ובחולין אין להקשות על ר"ת איך אפשר לשחוט קדשי קדשים דלא מיירי בחולין מקדשי קדשים ולכך כתבו ואין כאן מקומו ר"ל אלא מקומו

בזבחים ששם קשה על שני תרוצים דאיך אפשר למצוא שישחוט בקדשי קדשים ולכך כאן בזבחים הביאו תירוץ של רבינו אפרים וצ"ע:

ד"ה ת"ל והקריבו תימא תיפוק ליה מהיקישא כו' וי"ל דאי לאו דרש דהכא הוי ממעטינן שחיטה מדכתיב תשמרו אבל לפי זה קשה הא דפריך במנחות דף י"ט ע"א לר"ש וי"ו מוסיף על ענין ראשון ה"נ דשחיטה בזר פסולה ותירץ שאני התם דכתיב וסמך ושחט והשתא לפי' התוספות הוי ממעטינן הקישא מדכתיב תשמרו כהונתכם וכי השתא דאמרינן וי"ו מוסיף יהיה גרע נימא דממעט הקישא וק"ל:

ד"ה סמיכה כו' הקשה ר"י דאורליינ"ש כו' נראה דרש"י הוכרח לפרש הכא כן דהא ע"כ לפי האמת כתיב בשחיטה נמי לפני ה' ולמה לא אמרינן דאין שחיטה בבמה אלא ע"כ דאיצטרך לגופיה דבן בקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' וא"כ בסמיכה ע"כ מוכרח לומר דתכף לסמיכה שחיטה דאורייתא דאי לאו הכי מנ"ל למעט סמיכה בבמה אלא תכף לסמיכה שחיטה דאורייתא ולפני ה' מיותר ואתי למעט סמיכה בבמה והתוספות רוצים לישב הא דפריך לקמן וסמך ושחט אף דילפינן סמיכה מלפני ה' דכתיב בגופיה קשה היה לו להקשות בפשיטות כיון דסמיכת אשם מצורע דאורייתא ליעול ולסמוך דרחמנא אמר שיהיה דוקא לפני ה':

בא"ד אבל אי אמרת תכף לסמיכה שחיטה לא אפשר דמרחק צפון ואין להקשות לפי' רש"י מאי פריך א"ה סמיכה נמי אפשר דמעיל ידו וסמיך דילמא מרחק צפון וי"ל דהמקשה פריך מקדשים קלים וק"ל:

דף לב:

גמרא ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה אידי ואידי עשה שיש בה כרת הוא קשה לי היה לו להוכיח בפשיטות דאי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה וע"כ הותר כרת במצורע ומנ"ל דלא התירה התורה לכנוס לגמרי מה לי אם נכנס בכולה או נכנס במקצתה כיון דמקצת ביאה שמה ביאה כאלו נכנס בכולה ולמה לא קדשו תוך שער הנק[נ]ור אלא ע"כ דביאה במקצת לא שמה ביאה ועוד קשה לי לפי' רש"י דדחי עשה דאורייתא ע"כ הא דנקט וטבל משום מצורע וא"כ תפשוט מיניה דביאה במקצת שמה ביאה כמו דאמרינן ביומא דף ל"א ע"א וז"ל אמר אביי לרב יוסף ביאה במקצת שמה ביאה כו' ופשט אביי מבהונות דמצורע דתני' מצורע טובל ועומד בשער נקנור ויש לישב די"ל רב אושעיא סבר דמצורע אין צריך לטבול והא דנקט הכא וראה קרי בו ביום וטבל לאשמועינן פלוגתא

דר"י דדבר תורה אפילו עשה אין בו ועל קושיא ראשונה נ"ל דגזרו שמא ירבה בפסיעות כדקתני לקמן:

תוס' ד"ה ור"י אמר דבר תורה אפילו עשה אין בו [פנים מאירות: כו'] א"כ איכא לאו דלא יטמאו מחניהם ואין להקשות א"כ לדבריהם אמאי פריך אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא היה לו להקשות דאין עשה דוחה עשה ולא תעשה וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר וק"ל. אבל לפי מה שכתבו התוספות לקמן דף ל"ג ע"ב ד"ה לענין מלקות דעשה דפסח דחי עשה ולא תעשה אין כאן קושיא כלל על רש"י:

בא"ד אלא ודאי הא דאמר טבול יום דזב כזב דמי לאו לענין ביאת מקדש אלא לענין פסח כדפרישית לעיל בשם ה"ר חיים והתוספות כתבו בשמו לעיל דנ"מ דאין שוחטין וזורקין עליו ולפי' קשה דמאי מועיל שדוחה עשה ומצורע קרי נכנס להר הבית דמ"מ אין שוחטין וזורקין עליו לרבא וצ"ל דע"כ הא דסבירא לן טבול יום דזב כזב דמי מיירי בזב בעל ג' ראיות ודוק:

ד"ה שחדשו בו דברים הרבה וי"ל דלא חדשו אלא על החצר ועל תנא גופיה לא קשי' ועיין במהרש"א בפ"ק דיבמות מה שישב בזה:

ד"ה אמר ליה מטונך דהוקשה להם לפי' רש"י אינו מוכרח שיכביד עליו דילמא הטעם הוא דביאה במקצת לא שמה ביאה ולכן פירשו מדנקט בו ביום מוכח דביאה במקצת שמה ביאה וק"ל:

בא"ד מי לא מודה עולא שראה קרי בליל שמיני כצ"ל וא"ת ואי משום הואיל כו' בל"ז לא הוקשה להם די"ל דבא לאשמועינן אפילו אם ראה מאתמול דליכא למימר מתוך שהותר מ"מ יבא עשה וידחה אבל עכשיו פירשו התוספות דהאמת כן והקשו שפיר ותירצו דלא שייך לומר מתוך שהותר דבשמיני קאי ואין להקשות למה פריך מטומאה דחויה דהא אפילו אם טומאה הותרה בציבור מ"מ לא דמי למצורע דכאן אי אפשר לומר מתוך שהותר דלא נאסר מעולם ויש לישב דמ"מ נאסר קודם שהיה הרוב ואח"כ הותר וק"ל:

דף לג.

גמרא לימא מסייע ליה כל הסמיכות כו' ויש להקשות דילמא הא דמוכח מכאן דביאה במקצת שמה ביאה לענין מלקות אבל לא לענין כרת ועולא סבר אף לענין כרת ביאה במקצת שמה ביאה ויש לישב כיון דנקרא לא מוכרח רק מלקות וע"כ לעולא אין חילוק בין מלקות לכרת א"כ ה"נ כיון דמוכח דשמה ביאה לענין מלקות ה"ה לענין כרת אבל יותר היה נראה דעולא לענין מלקות קאמר מדפריך מאי קסבר כו' ליעול ולסמוך וקשה

היה לו להקשות בל"ז על מצורע קרי שמכניס ידו לבהונות וקשה נמי כיון דביאה במקצת שמה ביאה ליעול דילמא התורה התירה לו אלא ע"כ דגזרינן שמא ירבה בפסיעות א"כ מאי פריך הכא אלא ע"כ האי תנא דמסייע ליה סבר דלענין מלקות אמר ולכך לא מעייל כולה ודוק:

שם מאי קסבר אי קסבר סמיכות אשם מצורע דאורייתא כו' ליעול ולסמוך אין להקשות כיון דיכול לקיים סמיכה בחוץ אלא דאינו מקיים מצות עשה תכף לסמיכה שחיטה ועשה זו אינו דוחה עשה שיש בו כרת ולא תעשה לכנוס לפנים דבשלמא במצורע קרי אי אפשר ליתן על בהונות בענין אחר אם לא שיכניס ידיו לפנים אבל הכא אפשר לקיים סמיכה בחוץ וצ"ל כיון דתכף לסמיכה שחיטה א"כ סמיכה בחוץ לא שמיה סמיכה כלל וע"כ הקישא דחטאת כאשם בא ללמוד שיהיה ג"כ סמיכה תכף לשחיטה דהיינו בפנים וק"ל:

שם מיתבי וסמך ושחט כו' יש להקשות דהיה לו להביא סייעתא לעיל מברייתא זו דביאה במקצת שמה ביאה דקשה קושית הגמרא לעיל סמיכה נמי אף דכתיב לפני ה' אפשר דמעייל ידו וסמיך אלא ע"כ ביאה במקצת שמה ביאה ויש לישב בל"ז למד המקשה דילמא בהיפך דילפינן סמיכה משחיטה כר' שמעון התמני ומוכח להיפוך דסמיכה אפשר בטמאים דמעיל ידו וילפינן סמיכה משחיטה דאי אפשר בטמאים לר' שמעון התמני אבל עכשיו צריך לומר או מרחק צפון או כל הסומך ראשו ורובו מכניס ע"כ אי אפשר לומר ר' שמעון התמני דלמה לי היקשא בסמיכה נמי כתיב לפני ה' וכ"ת דמעיל ידו הא מרחק צפון או כל הסומך ראשו(ן) ורובו מכניס אלא ע"כ דילפינן איפכא מה סמיכה בטהורים דאי אפשר לעייל ידו כך שחיטה בטהורים ולכך פריך מוסמך ושחט ודוק:

תוס' ד"ה ולעביד פשפש כו' ומיהו דשמא ירבה בפסיעות גזירה דרבנן בעלמא היא ר"ל אבל מדאורייתא מותר לכנוס להדיא ולכך עבדינן פשפש:

ד"ה ניעול ונסמוך כו' ולא דמי לשאר טמאים כצ"ל דלא כב"ז ואפשר שנפל טעות בספרו:

ד"ה סמיכת אשם מצורע עיין בב"ז ומיהו קשה דפריך התם ויהיו שלמי צבור כו' ואין להקשות דילמא הא דפריך דשלמי צבור טעונין סמיכה מדרבנן פריך ומתרצים התוספות דבתורת כהנים כו' וקאמר אשם מצורע יוכיח ש"מ דרוצה ללמוד סמיכה מדאורייתא:

דף לג:

תוס' ד"ה אזהרה לאוכל בשר קודש מנין כו' ויש מפרש דלא מצי לאפוקי אלא טומאה הנוהגת דכתיבא בקרא ר"ל דכל טומאה הכתובה בקרא כתיב וטמא עד הערב א"כ משמע אפילו טבול יום אסור במעשר ולכך איצטרך קרא בטבול יום שמותר במעשר וגם קרא שמוזהר על אכילת קדשים ר"ל כיון דאיצטרך קרא שטבול יום מותר במעשר א"כ לא הייתי יליף מקרא דלא תוכל לאכול אלא טומאה הנוהגת במעשר ואיצטרך קרא שטבול יום מוזהר באכילת בשר ועל זה מקשים התוספות מפרק כל שעה דילמא איצטרך והבשר אשר יגע אף היכא דנגע בטבול יום הוא מוזהר על אכילת בשר אלא דזה אינו סברא כלל הא כדאית ליה והא כדאית ליה דבשלמא במעשר מותר טבול יום ולא ילפינן אזהרה אלא אטמא אבל בקדשים אף מחוסר כפורים אסור ושפיר ילפינן אזהרה מלא תוכל לאכול כל מה שהתרתי לך התם אפילו טבול יום ומחוסר כפורים לאכול בפסולי המוקדשים אסרתי לך כאן וקדשים נמי כתיבי בהאי קרא דלא תוכל א"כ הדרה קושיא לדוכתה למה לי אזהרה לאוכל בשר קודש ותירצו ושמא קרא דלא תוכל הוי מוקמינא לטמא האוכל אי לאו דכתבי קרא בעלמא ואזהרה לטומאת בשר לא הוי ידענא רק איסורא בעלמא ולכך כתב קרא אחרינא הכא לאוכל בטומאה וע"כ קרא לא תוכל אזהרה לטומאת בשר ושפיר פריך בפרק כל שעה והבשר אשר יגע בכל טמא למה לי מלא תוכל לאכול נפקא דע"כ על אזהרת בשר אתי ודלא כב"ז שהגיה בכאן לאין צורך ודוק:

ד"ה תני' כוותיה כו' עיין בב"ז הכל על נכון כו' ור"י מוקי לא תגע אזהרה לנוגע בתרומה אבל לאוכל לא מוקי ליה והא דלא ניחא להו לומר הא דאמר ר"י הכא ההוא בתרומה כתיב קאי על אכילה דתרומה ויש לישב וק"ל:

דף לד.

גמרא ואכתי מבעיא ליה לטמא שאכל בשר קודש לפני זריקה ר"ל כיון דלא ילפינן אזהרה אלא מדמצינו עונש בקודש דבר שיש בו נטילת נשמה ונטילת נשמה לא מצינו אלא לאחר זריקה א"כ אזהרה דידיה נמי דוקא לאחר זריקה ואיצטרך לטמא שאכל לפני זריקה וק"ל:

שם מתיב רב ירמיה אותה תאכלו יש להקשית היה לו להקשות מריש לקיש גופיה דע"כ לאו הבא מכלל עשה אין לוקין עליו דהא לעיל כל טהור יאכל בשר נמי לאו הבא מכלל עשה דטמא אסור לאכול וא"כ ליכתוב רק בקודש ולישתוק מכל וע"כ אתי על קודם

זריקה דלאחר זריקה ילפינן מלאו הבא מכלל עשה אלא ע"כ דאין לוקין עליו ובחידוד התלמידים הארכתי וק"ל:

תוס' ד"ה והבשר לרבות עצים כו' ודברי תימא הוא דילמא דוקא לבשר קאתי דמהני ליה חיבת קודש ולא בעי הכשר וכן הקשו בחולין תימא זו דף ל"ו ע"ב והיה נראה לומר דאין כאן קושיא דהא התם אמרינן מנין לדם קדשים שאינו מכשיר שנאמר על הארץ תשפכנו כמים דם הנשפך כמים מכשיר שאינו נשפך כמים אינו מכשיר וא"כ אי דוקא לבשר אתי שמהני חיבת קודש א"כ לישתוק מתשפכנו כמים ואנא ידענא דדם קדשים אינו מכשיר אפילו אם נפל על שאר אוכלים מדאיצטריך לרבות דחיבת קודש מכשיר תיפוק ליה שהוא מוכשר ועומד משחיטה וכ"ת דאתי ללמוד דאם לא יצא ממנו דם זה אינו דהוא עצמו לדם הוא צריך וממילא פסול ואינו קדוש כלל אלא ע"כ דאתי לרבות עצים ולבונה ויש לישב דמ"מ מקשים שפיר בתמיה דאי לא כתב רחמנא דדם קדשים אינו מכשיר הייתי יליף דדם קדשים מכשיר וע"כ קרא אתי לעצים ולבונה אבל עכשיו דדם קדשים אינו מכשיר איצטרך הבשר לגופיה דחיבת קודש מכשיר ומנ"ל עצים ולבונה ודוק:

ד"ה ואפילו כו' והא דקאמר לקמן פסולא בעלמא היינו דליכא מלקות אלא איסור דאורייתא וזה לר"ש אבל הכא אליבא דחכמים וסברי דאורייתא ולוקין עליו אבל קשה כיון דאף לר"ש איסור דאורייתא א"כ ממילא ר"ל בתוספות ידעינן דלוקין משום לא תוכל לאכול בשעריך כמו שכתבו התוספות לעיל:

שם צריך לדקדק אי אתי מילתא דאביי כהני תרי לישני דלקמן ר"ל דהתם מוקמינן בעצים ולבונה בטומאת הגוף נמי חייב וזה אי אפשר לומר אליבא דאביי דהא מדמייתי ראיה מעצים ולבונה ע"כ מקרא גופיה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יוכל ללמוד משום דלא קרינן ביה וטומאתו עליו ונכרתה ואם כן איך מייתי ראיה מעצים ולבונה דהתם חייב בטומאת הגוף ויכול לקרות וטומאתו עליו ונכרתה אם לא שסובר כמ"ד בטומאת הגוף אעצים ולבונה כ"ע לא פליגי דאינו חייב והיה נ"ל לומר דהא דלא יליף אביי מקרא גופיה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל משום דכיון דמצינו בטומאת הגוף והנפש אשר תאכל בשר וגו' דאינו חייב כרת אלא במידי דחזי לטהור וכל מידי דלא חזי לא הוי בכלל אכילה א"כ בטומאת בשר נמי הא דכתיב בקרא לא יאכל דוקא במידי דחזי לטהור אם לא היה טמא אבל קודם זריקה דלא חזי לא הוי בכלל אכילה ולכך יליף מעצים ולבונה אפ"ה רבינהו רחמנא ואכילה בקרא קאי על עצים ולבונה א"כ ה"נ הא דכתיב בקרא והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אף במידי דלא חזי לאכילה קודם

זריקה אפ"ה חייב ולפ"ז נוכל לפרש בשמעתין אף למ"ד אין לוקין על עצים ולבונה מ"מ מייתי ראיה דנכתב בקרא אכילה אף על מידי דלא דרכה לאכול ודוק:

דף לד:

גמרא ת"ל בקר וצאן בקר וצאן אמרתי לך יש להקשות לפי זה לשתוק מלימוד דחיה בכלל בהמה ואנא ידענא מדאיצטרך קרא שני לעיכובא תיפוק ליה מקרא קמא עיכובא דאי למצוה לכתוב רק בהמה ומדכתב רחמנא קרא שני לעיכובא ש"מ דחיה בכלל בהמה ויש לישב וק"ל:

תוס' ד"ה וליהוי דחוי תימא אם כו' ונראה הא דפריך ולהוי דחוי לא קאי אונתן לפסול והא דלא תני בגמרא צריכא זו דאי אשמועינן שמאל ה"א התם הוא דלא דחי דמעשה אצטבא קא עביד אבל כלי חול לא ור"ל דלכך אתי צריכי זו דאית ליה הכשירה משום שאר פסולין דאיצטרך למיתני תרווייהו פסול ושמאל וק"ל:

דף לה

דף לה:

גמרא אלא לאו ש"מ כאן מחמת הזבח כאן מחמת עצמן י"ל דהכא מסיק דחלב המוקדשין וביצי תורין לא מתפגלין מחמת הזבח ובריייתא לעיל דקתני נמי ביצי תורין וחלב דלא מתפגלין מחמת עצמן אבל מחמת הזבח מתפגלין ואי פירושו דלא מתפגלין אף מחמת הזבח והתם קתני שליל א"כ קשה בריייתא אמתני' ועוד קשיא היכי אסיק אדעתיה לכתחילה לתרץ לא מפגלין ולא מתפגלין מחמת עצמן אבל מחמת הזבח מפגלין והא תני הכא עצמות ואלל של בהמה ועור ורוטב והכא במתני' מוכח דעל אלו אין חייבין עליהם משום פיגול אפילו מחמת הזבח מדקתני הכא כשר ואין חייבים עליהם בבא אחת ושליל בבא אחרת ויש לישב כל מה שאין ראוי לאכילה ואין גופיה דזביחה אמרינן לא מפגל ומתפגל אף מחמת הזבח אלא דהמקשה היה סבר כיון דכייל שליל ושליא נמי בהאי בבא אף דעובר ירך אמו מ"מ לא מתפגל מחמת הזבח ותירץ לו דלכך כייל שליל ושליא דבדידהו נמי מצינו מפגל ומתפגל דהיינו מחמת עצמו וק"ל:

תוס' ד"ה אלא בדוקין שבעין כו' ומה שפירש בקונטרס דמחוסר אבר פסול משום הקריבהו נא לפחתך ובקדושין דריש לה בהדיא מדכתיב מן העוף ולא כל העוף מקשים העולם לישתוק מקרא דאין תמות בעוף וממילא ידענא מדאיצטרך מן העוף ויש לישב

דבאמת יש מומין שהייתי יכול לפסול מסברת הקריבהו נא לפחתך ויש מומין שלא הייתי יכול לפסול מסברת הקריבהו נא לפחתך כמו דוקין שבעין וסירוס ואיצטרך לאסור אפילו מומין אלו וא"כ אי לא נכתב מעוטא שאין תמות בעופות הייתי יליף מדאיצטרך מן העוף דדוקין שבעין לא פסיל ומן העוף אתי למעט אפילו שאר מומין שאין מחוסר אבר וק"ל:

דף לו.

גמרא מ"ט דר"י ר"ל דפליג בהינוח והוצאה ולא פליג בהנך כולן במתני' וק"ל:
שם ומי אית ליה לר"י האי סברא והא תנן ר"י אומר דבר רע כו' וחטאת שנכנס דמו לפנים פסולה ר"ל מדמרבה מחשבה זו באזהרה מקרא דדבר רע ש"מ דאית ליה מסברא שיפסול דאי לאו הכי מנ"ל ללמוד אזהרה דילמא לאו דבר רע הוא כלל וק"ל והנה מ"ו הב"ז הקשה ויש לדקדק דבפשיטות הוי ליה למיפרך דבמתני' דידן לא פליג אמחשבת פנים וכאן פסל במחשבת פנים וצ"ע עכ"ל ונראה לי לישב דהא אם נאמר דטעמא דר"י מקרא אם חישב להניח למחר או להוציאן פסול אף אם הניח או הוציא לא פסול הקרבן מ"מ במחשבה פסול כמו פיגול אבל אם טעמא דר"י מסברא אז אינו נפסל במחשבה רק אם הניחו למחר או הוציאן פסול וזה לא אשכחן אלא בקדשים הנאכלים ליום ולילה ופסול מטעם דלא משתרי בשר באכילה או בהוציא כל הדם עיין בתוספות בד"ה שיאכלוהו טמאים והנה לסברת המקשה דר"י מרבה חטאת ששחטה לקבל דמה לפנים לית ליה שלישי א"כ הוי ממש חוץ למקומו כמו שהקשו התוספות לרבנן בד"ה קסבר ר"י אלא שיש בו ג"כ מחשבת הינוח כמו להוציאן לחוץ בלא הקטרה עם כל זה הוא פסול א"כ ה"נ אם חישב הנתנים בחוץ להכניס רק בפנים ולא לכפר דהוא פסול וקרא דדבר רע אתי לרבות דאף במחשבה זו הוא באזהרה כשאר חוץ למקומו להקטיר דעל שאר פסולים כגון להניח דמו כו' אין צריך קרא דממילא יליף אזהרה מתרי קראי דכתיבי בנותר אלא בהוצאה אין לנו לימוד וסבר המקשה דר"י מרבה מקראי שיפסול ודבר רע אתי לאזהרה ולא קשה קושית הגמרא השתא עיולי עייליה אי כפר אין כו' די"ל בעיילי גופיה אף דלא נפסל מ"מ אם חישב ע"מ להכניס הוי פיגול כיון דילפינן מקרא כמו דמחשב להוציאן לחוץ דפסול אף אם הוציאן כשר הזבח ולפי זה לא היה יכול להקשות בל"ז על מתני' ולפלוג ר"י הייתי אומר דבאמת פליג ר"י במתני' דקתני ברישא להוציאן לחוץ וכייל בהאי כללא כל מה שהוא לחוץ למקומו אפילו הנתנים בחוץ לפנים שלא להתכפר ואין כאן לא אכילה והקטרה מ"מ פסול ורבנן מכשירים והא דנקט בתר הכי הניתנים

בחוץ בפנים קמ"ל בזה דאף אם חישב ע"מ להתכפר בפנים אפ"ה מכשרי רבנן דאית להו שלישי אבל השתא דאמרינן טעמא דר"י סברא וע"כ לא פסיל במחשבה רק היכא דבמעשה פסיל והיינו בקדשים הנאכלים ליום ולילה ובהוצאת הדם וע"כ אי אפשר לר"י לפסול בפנים רק על מנת להתכפר א"כ שפיר פריך המקשה כיון דידע דר"י אית ליה הך סברא לפסול בפנים דמדמרבה מדבר רע מחשבה זו באזהרה א"כ ליפלוג בנתנים בפנים ע"מ להתכפר דליכא למימר דהיינו חוץ זה אי אפשר לומר דלהוציאן לחוץ משמע דאין בו הקטרה וזה הוי כמו הקטרה ועוד כיון דתני חכמים מכשירין למה לי תו למיתני הניתנים בחוץ שנתנו בפנים וק"ל:

תוס' ד"ה שיאכלוהו טמאים ס"ד ואי לא קרוי להוציאו רק אדם אתי שפיר הכי ר"ל דמיירי שכיון להוציא כל הדם וק"ל:

ד"ה קסבר ר"י וי"ל דס"ד דר"י הוא דלא בעי משום דמסקינן טעמא מסברא ר"ל דשלישי במחשבה חוץ לזמנו כתיב ור"י יליף מסברא שיפסול הכא במחשבה ולא בעינן מקום משולש כיון דלא יליף מהאי קרא וק"ל:

ד"ה וקיימ"ל בשכיפר ובחטאת אין תקנה לדם הנשאר וזה מפורש סוף פרק התערובות ע"ש:

ד"ה הכא דחשובי חשיב לכ"ש תימא כו' ה"נ מחשב להכניס ולכפר פסול ור"ל ושפיר מרבינן אזהרה מדבר רע כיון דמצינו דפוסל מסברא ותירצו וי"ל דדבר רע משמע דבר שהוא רע במקום אחר דהא בכיפור זה אסרתי במחשבה ובאתה התורה כאן להזהיר אבל הכא דלא מצינו אלא מסברא ויש לדחות סברא זו מק"ו דבנתינה ממש בפנים ראוי להתכפר בשום מקום אפ"ה לא פסיל מכש"כ במחשבה דלא שייכי כפרה לעולם במחשבה דלא פסיל ולכך אי אפשר לומר דקרא אתי להזהיר על זה וק"ל:

דף לו:

גמרא אמר רב חסדא מרגלא בפומי' כו' אמר רבא תדע י"ל היה לרבא להביא ראיה מעצים ולבונה דקאמר רבא בסוף פירקין כמחלוקת בזו מחלוקת בזו וסברי רבנן דחייב אטומאת הגוף א"כ ה"נ לא גרע מזה ויש לישב דרבא מביא ראיה אפילו אליבא דר"ש דפליג התם בעצים ולבונה ובזה מיושב קושית התוספות בד"ה בשר פסח שכתבו וצריך לדקדק דהכא דרשינן אשר לה' כו' והתם מוקמינן ליה לרבות לן ויוצא ולא כתבו תירוץ על זה ובהקומץ רבה כתבו תירוץ דשקולים הם וצריך לדקדק למה לא כתבו הכא תירוץ זה והיה נראה לי לומר דהכא דחינן אימורי קדשים קלים חזו לגבוה א"כ אי אפשר

לומר דשקולים הם דלן ויוצא אינו חזי לגבוה והתם מקשים התוספות מפרק דם שחיטה ותירצו שפיר די"ל דשקולים הם אבל לדברינו נראה לישב כך דהתם מרבה לרבנן דאית להו דחייב אטומאת הגוף בעצים ולבונה וכ"ש אימורים דחייב אטומאת הגוף אלא דצריך קרא אלן ויוצא דלא חזי לגבוה אבל הכא הוא אליבא דר"ש וע"כ מרבינן רק אימורי קדשים קלים וק"ל:

תוס' ד"ה שיאכלוהו עיין מה שכתבתי סוף פרק שני:

ד"ה בשר פסח נראה לי דהוקשה להם לפירוש רש"י הא כיון דאיזרוק דם שפיר ניתר לטהורין קרינן ביה ואע"ג דאין פסח נאכל אלא צלי כו' ולפי זה אין צריך לשום ראיה דמבשר שנטמא גופיה מוכח אם אכל לאחר זריקה חייב כרת אע"ג שאין ניתר לטהורים ולא חזי לגבוה מ"מ כיון שנזרק הדם שפיר קרינן נאכל לטהורים אם לא היה איסור דטומאת בשר וחייב בטומאת הגוף א"כ ה"נ כיון דבלא איסור צלי היה נאכל לטהורים א"כ חייב בטומאת הגוף ולכך פי' התוספות דמיירי אף קודם שנזרק דהא דאמרינן בהקומץ דשאין ניתר לטהורים אין חייבים עליו משום טומאה היינו בדבר שצריך היתר מזבח כגון בשר שנטמא לפני זריקה דזה צריך רק היתר מזבח אבל בשר פסח ולחמי תודה לא תלוי התירן במזבח רק בצלי ובהורמת לחמי תודה ולכך אפילו לפני זריקה חייב אלא דצריך להביא ראיה דילמא לא חייב דלאו בני אכיל' נינהו ומייתי ראיה מאימורי' דאע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייב ודוק וצריך לדקדק עיין מה שכתבתי בפנים:

דף לז.

פרק רביעי

גמרא ורבי ישמעאל האי קרא מפיק ליה להכא כו' הנה רש"י ותוספות דחקו בפירוש זה ונראה לי דלכ"ע בין לר"י בין לר' יוסי פסח בשפיכה משום כיון דלא נכתב מתן דמיו בפירוש כמו שפירשו התוספות סברא זו וא"כ פריך שפיר ר' ישמעאל האי קרא מפיק ליה להכי דזריקה בכלל שפיכה א"כ מנ"ל דפסח צריך מתן דם דילמא פסח לא צריך כלל מתן דם וקרא אתי לשאר דמים דבזריקה אם נתן בשפיכה יצא ואם לומד מקרא זו דפסח צריך מתן דם למזבח א"כ מנ"ל ללמוד דזריקה בכלל שפיכה ותירץ תרי תנאי אליבא דר"י דמ"ד דסבר זריקה בכלל שפיכה יליף מתן דם לפסח מקרא אחר אך פסח בשפיכה כיון דלא נכתב בפירוש ואפשר דסבר כר"י ומ"ד דסבר דיליף מתן דם לפסח מקרא דדם זבחיך ישפך לא סבר זריקה בכלל שפיכה ובזה ניחא הא דתירץ לו לעיל דסבר לה כר"ע ר"ל דלגמרי סבר לה כר"ע גם מתורץ כל הקושיות שהקשו התוספות:

תוס' ד"ה מנין ס"ד ומהאי טעמא לא מצי למיבעי יהיה כשר בדעבד ר"ל כיון דלא שנה לעכב א"כ היה לו להקשות שיהיה כשירה בדעבד בולא כלום דכפרה בכדי לא אשכחן וזה אינו אליבא דב"ש דב"ש לית להו הך סברא דא"כ ליבעי תלתא קרנות אלא ע"כ אליבא דב"ה לא היה יכול להקשות זה משום די"ל דכפרה בכדי אך קשה דלב"ה א"צ לסברא זו דהא פירשו התוספות דסברת המקשה ללמוד מחטאת אף דחטאת חמירי גילוי מילתא בעלמא הוא ותדע דאם טעמא משום דכפרה בכדי לא אשכחן למה לי לתרוצי אליבי דהנך תנאי דמפקי ליה לדרשא אחרינא דסברי כב"ה וילפי כולה מחטאת למה לי למימר דילפי כולה מחטאת תיפוק ליה כיון דסברי כב"ה א"כ ממילא מתנה אחת מעכבת דכפרה בכדי לא אשכחן וק"ל:

דף לז:

גמרא אלא מעתה לטוטפות אין להקשות היה לו להקשות על ב"ש דסבירי להו יש אם למקרא א"כ ששה בתי בעי למעבד וי"ל דפשיטא ליה ע"כ דזה לא אתי אליבא דב"ש דתנא זה סבר יש אם למסורת וע"כ ב"ש יליף מאיזה לימוד אחר וכן בסוכות אלא על האי סברא פריך דאפילו למ"ד יש אם למסורת סבר יש אם למקרא א"כ פריך שפיר אך אי קשיא הא קשיא הא דפריך אלא מעתה וטמאה שבועים קשה אף לתירוץ ראשון עדיפא היה לו להקשות דיש לו יש אם למסורת א"כ וטמאה שבועים הא כתיב שבעים ויש לישב דהיה יכול לומר טמא וטהר בזכר וטמא וטהר בנקיבה מה כשטימא בזכר ימי טהרה מרובים אף כשטימא בנקיבה ימי טהרה מרובים וכסברא זו כתבו התוספות בפ"ק דסנהדרין דהיה יכול לשנות כן אבל על ארבעים ותרין פריך שפיר וק"ל:

דף לח.

גמרא אמר רב איזה דבר שצריך שלשה הוי אומר אלו קרנות עיין בפי' רש"י ותוספות ופירושם דחוק מאוד דשוי' לרב אדא טועה ועוד היה לרב תכף לשנות איזה שצריך ג' אבל נראה לי פירוש אחר בזה ובזה מיושב גם קושית התוספות תימא אמאי איפסיק מסדר ונראה לי דהא עכשיו דב"ה ממעטי תלתא וכפר א"כ סברי יש אם למקרא וכן הוא בהדיא בסנהדרין א"כ פריך הכא דכל וכפר ממעט דקרנות לאו דוקא ובכפר שלישי ממעט דקרנות לאו דוקא א"כ פריך וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה כיון דארבע קרנות ילפינן מתלתא קרנות וכיון דממעטי תלתא קרנות דלאו דוקא א"כ אפילו כולו למטה ותירץ לו רבא אלא א"כ בטלת תורת ארבע קרנות ואי רחמנא אמר כו' ואמר רב

דשפיר תירץ רב אדא דאיזה דבר שצריך שלשה הוי אומר אלו קרנות ר"ל שצריך שלשה קרנות ללמוד ארבע ואי ד' קרנות למצוה לכתוב רק שני פעמים קרנות וממילא ילפינן ד' קרנות למצוה אלא מדכתיב שלשה ש"מ שאי אפשר לבטל כל ד' קרנות ופריך ואימא וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחת למעלה כשם שאתה יליף ד' דמתנה אחת מעכב ותלתא לא מעכבי דילמא אתי דתלתא לא מעכבי למעלה אלא אחת אבל למעקרינהו לא וק"ל:

דף לח:

גמרא כי איתשיל להתירה איתשיל ופי' רש"י כגון שנתן מתנה אחת ונשפך הדם ונראה דה"ה אף בלא נשפך הדם אלא שמתו הבעלים בין נתינה ראשונה לשניה דלב"ש חטאת פסולה ולב"ה כשירה או במתנה שניה עיילא לגוואי דלב"ש נפסל דשפיר קרינן לכפר בקודש בראוי לכפרה ולב"ה לא נפסל אלא רש"י נקט האי ללמוד מניה לב"ש דאין מפגלין בחצי מתיר וק"ל ומוכח מזה דלמאן דסבר דאין מפגלין בחצי מתיר אפילו אם חשב חצי זית במתנה אחת וחצי זית במתנה שניה חוץ לזמנו אין מצטרפין דאל"כ א"כ מצינו אף בפיגול ב"ש לחומרא וב"ה לקולא וצ"ע:

תוס' ד"ה וליתנייה גבי קולי ב"ש כו' אכתי קשה לי כו' ולימא דנשפך דוקא ר"ל הא דתני בברייתא נשפך לא תני משום ב"ה לרבותא אלא דוקא תני אף לב"ש וטעמא משום דלא קרבו כל מתיריו אבל אם לא נשפך לב"ש הוי פיגול דסברי מפגלין בחצי מתיר וא"כ אין כאן קושיא ליתניה גבי קולי ב"ש דלמה ליה למימר בעדיות קולא דנשפך ר"ל היכא דנשפך הוי ב"ש לקולא כיון דבלא נשפך הוי חומרא לב"ש כגון שנתן ראשונה כתקנה ושניה חוץ לזמנו ואף אם נתן שניהם חוץ לזמנו מ"מ הוי ב"ש לחומרא כמו ב"ה וא"כ לכך לא רצה לשנות בעדיות משנה זו:

בא"ד וי"ל דהאי גוונא אינו שנוי לא במשנה ולא בברייתא בפירוש ר"ל היכא דלא נשפך לא נשנית בפירוש פלוגתייהו אבל לישנא דברייתא ר"ל בנשפך הוי לקולא ב"ש ולכך פריך ליתני בעדיות ומ"ו הב"ז מגיה בכאן וז"ל וליכא למימר דנשפך דוקא הוי מקולי ב"ש דלמה ליה למימר כו' וי"ל דהאי גוונא כו' אבל לישנא דברייתא בנשפך הוי לקולא ב"ש לכך פריך ליתניה בעדיות כצ"ל נ"ל דוק עכ"ל ואני לא זכיתי להבין דבריו מאי דוחקי' להגי' בכאן מה שהוא דבר פשוט באין גימגום:

ד"ה הגה"ה הא מני רבי נחמיה כו' לפום ריהטא שנוי' הוא אליבא דרב פפא כו' כיון דאשכחן לר"נ טעון כבוס היכא דחייב בחוץ לב"ה נמי והנה לפירושם קשה לי דהא

דלסברת המקשה לר"נ דמחייב בחוץ מחשבה מועלת בשריים ולרב פפא לא מפגלא בג' מתנות וא"כ אי מחייב כיבוס משום דחייב בחוץ א"כ מ"ש כיבוס ממחשבה:

בא"ד ומיהו כל זה אמר רב פפא כו' לקיים דבריו כו' ומיירי בשיריים כו' קשה לי להבין דלכאורה דמיהו זה סותר מה שכתבו למעלה דנדחו דבריו ועכשיו רוצים לישב דזה נמי אמר רב פפא לקיים דבריו ומיירי בשירים וע"כ הא דדייקינן לעיל הא מן הראוי ליסוד טעון כבוס האמת כן הוא והתם נמי מיירי בדמים הפנימים ואי אפשר לומר כן דהא מן הקרן אינו טעון כבוס נמי אפשר לאוקמי' בדמים הפנימים או בחצונים ובמתנה אחת אלא ע"כ דייקינן הא מן הראוי לקרן כל דהו אפילו שלש מתנות שבחטאת א"כ מן היסוד הא מן הראוי ליסוד יסוד כל דהו אפילו בדמים חיצונים וזה אי אפשר דאשר יזה כתיב אלא ע"כ בדמים הפנימים א"כ דיוקא דמן הראוי לקרן נמי יש לפרש הכי וכן פריך באמת המקשה וזה נראה לי ברור דקושית המקשה הוא כך אליבא דאמת אלא ע"כ דפירוש ראשון הוא אמת דנדחו דבריו ועוד וכי אפשר לומר דרב פפא אמר זה לקיים דבריו ומיירי בשיריים ושיריים מעכבי והילכך טעון כיבוס הלא רב פפא סבר לקמן בפרק איזהו מקומן דף נ"ב ע"ב דכ"ע שיריים אין מעכבין אפילו בדמים הפנימים ודוק:

דף לט.

גמרא כי תניא האי בדמים הפנימים והא דלא מוקמינן דיוקא דלעיל הא מן הראוי ליסוד טעון כבוס עיין מה שכתבתי בפירוש התוספות ד"ה הא מני ר"נ:

שם האי מאי השתא ראוי לקרן אמרת לא ראוי ליסוד מבעיא ואין לומר דאתי לאשמועינן אפילו בדמים הפנימים זה אינו דאם סבר דמעכבי א"כ באמת טעון כבוס ואי סבר דאינו מעכבי א"כ ק"ו הוא דאינו טעון כבוס וק"ל:

תוס' ד"ה הא מני ר"נ היא דאמר שירי הדם והוא בדף ל"ח ע"ב כו' ועוד דאי שירים הניתנים ליסוד בדמים חיצונים מעכבים כו' והנה בפשיטות מוכח מסוגי' זו דר"נ מיירי בדמים החיצונים ואף דלא מעכבי דאי טעמא דוקא משום דמעכבי א"כ מאי פריך והתניא יצאו שיריים שאין מעכבים את הכפרה שאין מחשבה מעולת בהם מאי פריך זה ע"כ אתי דלא כר"נ דטעמא דר"נ דחייב בחוץ משום דמעכבי ולכך מחשבה מועלת אלא ע"כ דסבר המקשה דחיוב חוץ אף היכא דלא מעכבי ולפירושם דלעיל דמייתי ראיה מר"נ כי היכי דטעון כבוס משום דחייב בחוץ ה"ה בשלשה מתנות שבחטאת ואי סבר ר"נ דשיריים בחוץ מעכבי אינו מביא כלל ראיה מדר"נ דהכא מעכבי וג' מתנות לא מעכבי:

שם ועוד אמרינן בסוף השוחט עיין בב"ז וביומא דף ס' ע"ב ובריייתא לא קשיא לר"י ר"ל דברייתא ע"כ בשיריים הפנימים א"כ ליפלוג בדידיה ואין לומר ר"נ היא דחייב בחוץ הלא לר"י לא מחייב ר"נ אלא משום דמעכבי כפרה ומתרצים התוספות דהא דלא מפליג בדידיה משום דכולה בפנימים קמיירי ר"ל דמפליג הכל בפנימים:

בא"ד ור"ת כו' ולפירוש ר"ת דר"ע לדברי עצמו השיב ע"כ גריס אלא לדבריו דר"ע קאמר דאין צריך לומר דר"ע לא ידע מאי קאמר ר"נ ורש"י גרס התם אי הכי אהדר ליה הקטר חלבים יוכיח נימא ליה כי אמר בפנימים ולא בחיצונים ואת אמרת לי חיצונים וגרס נמי ה"ג אלא לדבריו דר"ע קאמר ליה לדידי שיריים מעכבי לדידך נמי דאמרת שירי מצוה הם הקטר אברים יוכיח וע"כ אחרי העיון הטיב הדק אי אפשר לפרש רש"י רק ע"פ פירוש זה דר"נ היה יכול להשיב לדידי שיריים מעכבי בדמים הפנימים אלא לדידך דאמרת שירי מצוה הם הקטר אברים יוכיח ועכ"פ מודה לי בדמים הפנימים ור"ע שסבר שאף בדמים פנימים אין מעכבי עבודה ולכך אמר דאין דומה לאברים ופדרים ולפי גירסא זו יכול להיות המתרץ תירוץ דלעולם ר"נ אמר כדברי האומר שיריים מעכבי אף בדמים חיצונים דלא כרב אדא בר אהבה והא דלא השיב לו הכי נמי מעכבי באמת ר"נ לדברי ר"ע קאמר לדידי שיריים מעכבי אלא לדידך דאמרת שירי מציה איברין ופדרין יוכיחו ור"ע השיב דסבר דאינו מעכבי אפילו עבודה והשתא ע"פ פירוש זה אתי סוגי' דהכא אפילו לר"י דהא בדף נ"ב איתא להאי פלוגתא דאמר רב אדא בר אהבה שיריים מעכבי איכא בנייהו ופירש רש"י ר' ישמעאל סבר כפרה הוא דלא מכפרי אבל עכובא מעכבא רצה לומר עבודה ורבי עקיבא מוסיף אשמועינן דאין מתן דמים של מתנות תלוי בהם דלא מעכבי שיריים להזאות וזה דוקא בדמים חיצונים אבל בדמים פנימים מאן דסבר מעכבי ע"כ מעכבי כפרה משום דיליף מוכלה וכפר דוכלה קאי על שיריים משמע דמכפרי נמי ולפי זה נפרש השתא הכל על נכון דר"י אמר דר"נ סבר כמ"ד שיריים מעכבי ר"ל דמעכבי עבודה והילכך עבודה חשובה היא לחייב עליו בחוץ ואף שיריים חיצונים עד לבסוף אלא לדבריו דר"ע לדידי שיריים מעכבי אלא לדידך דשירי מצוה הם אודה לי דדמי לאיברים ופדרים דר"נ היה סבר הא דאמר ר"ע שירים מצוה הוא לענין כפרה אבל מ"מ עבודה חשובה היא ור"ע השיב לו דהוא סבר אף דאינו מעכב עבודה ואינו דומה לאברים ופדרים והשתא לא קשיא כלל קושיות התוספות דבאמת על חוץ חייב כל מה שהוא עבודה ולכך חייב בג' מתנות בחוץ דאף דאינם מעכבים כפרה מ"מ עבודה היא ופריך המקשה הכי אימר דשמעת לר"נ לענין העלאה מידי דהוי אאברים ופדרים לענין כבוס מי שמעת ליה דילמא כיבוס אינו תלוי אלא דוקא בדם שראוי לכפר ותירץ לו המתרץ

אין דאף בכבוס סבר ר"נ דאינו תלוי בכיפור ובג' מתנות נמי אתי כר"נ הך דיוקא דלעיל דטעון כבוס ופריך איך אפשר לומר דברייתא זו אירי בשיריים והתניא יצאו שיריים שאין מעכבים את הכפרה וע"כ אף דסבר ר"נ שיריים מעכבי לענין עבודה ולא לענין כפרה א"כ אין מחשבה מועלת בהם ואיך תני מחשבה מועלת בהם אלא ע"כ בדמים הפנימים ולמ"ד דמעכבי מעכבי כפרה ולכך חשיבי לענין פיגול ולענין עבודה ולפ"ז אינו קשה ג"כ קושית התוספות דאי דמים החיצונים מעכבי א"כ מצינו דמים חציין למעלה וחציין למטה בחד מקום זה אינו דהא דאמרינן לא מצינו דמים חציין למעלה ר"ל דמים המעכבים כפרה ר"ל שחצי כפרה יהיה למעלה וחצי יהיה למטה זה לא מצינו וכן פירש רש"י בהדיא לעיל דפריך האיכא שירים שירים לא מעכבי ופי' רש"י שיריים לא מעכבי כפרה ואף למ"ד שיריים הפנימים מעכבי כפרה מ"מ בחד מקום לא מצינו וקושיא שניא מי עדיפא מג' מתנות שבחטאת דבאמת אינה עדיפא דג' מתנות אינם מעכבי כפרה מ"מ עבודה חשובה היא לחייב עליה בחוץ ולא לענין כבוס ה"נ בשיריים דאינם מעכבי כפרה מ"מ עבודה חשובה היא כשאר עבודות לחייב עליה בחוץ ודברי רש"י הם דברי אלהים חיים ואין לזוז ממנו ואף לגירסא דגרס התם אם אמרת באיברים ופדרים שהם תחילת עבודה מ"מ ש"מ דאף דאיברים ופדרים אינם מעכבים כפרה אליבא דכ"ע מ"מ קרוי תחילת עבודה ה"ה בשיריים אף דאין מעכבי כפרה מ"מ קרוי תחילת עבודה ופריך שפיר התם ואם איתא נימא הנך נמי תחילת עבודה ולזה נמי עולה יפה כל מה שכתבתי ולפ"ז אין אנו צריכים לדחוק הא דהקשו התוס' ע"ב ד"ה ומכשיר אני בסמיכה לפי' ר"ת דשיריים חיצונים מעכבי קשה להאי תנא מנ"ל לפסול בהזאה אין כאן קושיא כלל דהכי פירושו מכשיר אני בסמיכה ושיריים שאין מעכבות בכל מקום כפרה וזה ניחא בדברי רש"י שפיכות שיריים לא מעכבי כו' לדברי הכל כפרה וכאן הוא סוף דבור בד"ה כפרה אלא שהמדפיסים

ראו וטעו בין כ"ף לבי"ת וסברו שנכתב בשני פעמים כפרה:

ד"ה ועשה לפר פי' הקונטרס כו' עיין בב"ז מה שהגי' כאן ודברים מעורבבים חזינא הכא דאיך אפשר לומר דלא קאי אלא אמתן דם לחוד דלא מפורש אלא מוכן יעשה ועלה קאי ועשה כאשר עשה לשנות ולעכב תיפוק ליה מוכן יעשה נמי עיכוב ועוד דהא ע"כ קושיא שניה ע"כ דמצי קאי אמתן ד' לכפול בהזאות ולשתוק מוכן יעשה וזה ממש קושית הגמרא ותירצו בש"ס לר"ש ועשה אתי כל מה דאמור בענין ומתן ד' לא נאמר בענין ע"כ נראה ברור להגי' בענין זה וקשה לר"ש כו' דאיצטרך כן יעשה למתן ד' א"כ מנ"ל לכפול בהזאות דועשה לכפול כל מה דאמר בענין אתי כיון דלא כתיב מתן ארבע

מתנות בהעלם כו' א"כ מנ"ל לכפול בהזאות ר"ל מנ"ל לרבות מה שאמור בענין מזה ילפינן לכפול בהזאות כיון דמצי לאוקמי' אדם ועשה כאשר עשה עוד שנים ומזה ילפינן ארבע מתנות בהעלם ויש לומר לכך נראה דועשה לכפול לכל מה שאמור בענין אתי דועשה לא משמע להוסיף בפר העלם שתי מתנות כו' דאין ניכר שיהי' חסר שום הזאה ר"ל בשלמא יותרת הכבד ניכר שהי' חסר בפרשה זו ולכך הוי יכול לומר דקרא להכי אתי אי לא דכתב ביה כפרה אבל הכא אינו ניכר שהיה חסר בפרשה זו דהנך שתים דהעלם היינו שתים דמשיח דועשה כאשר עשה משמע להוסיף מה שאינו נזכר בפרשה זו כלל כנ"ל ברור ונכון אך נראה לי תירוץ אחר על קושית התוספות דע"כ אף לר"ש עשה כאשר עשה לכפילה אתי דאי לרבות עוד שני מתנות וכן יעשה לו לעיכובא א"כ קשה למה לי וכפר ונסלח תיפוק ליה דסמיכה ושריים לא מעכבי בשלמא אי כפילן כל מה שאמר בענין איצטרך וכפר ונסלח כפי' רש"י אלא ע"כ דלכפילה אתי ועשה כאשר עשה אף לר"ש ואיצטרך וכפר ונסלח:

דף לט:

ד"ה לכפר זה פר י"כ לקמן אמר כו' וע"כ הא דמקשי התוס' דלישתיק מן ועשה לכפול בהזאות ע"כ מקשי דלישתוק נמי מוכפר ונסלח דאל"כ אין כאן קושיא כיון דלא נכתב עיכובא א"כ ע"כ הייתי מוקי וכפר ונסלח דהזאות לא מעכבי דלא נילף מפר י"כ דלשירים לא צריך קרא דפשיטא דאינן מעכבי אלא ע"כ דקושייתם דלישתוק אף מוכפר ונסלח ונילף עיכובא בהזאה מפר י"כ וזה פשוט:

בא"ד ולהאי לישנא דלר"י שיריים מעכבי ניחא קשה לי להבין דבריהם הא כתבו התוספות ד"ה ומכשיר אני בסמיכה דלר"י בכל הפנימים מעכבים וכן כתבו התוספות בדף מ' ד"ה אביי אמר דר"י לית ליה הך דרשה ונסלח אע"פ שלא נתן שיריים וא"כ שיריים מעכבי א"כ הדרה קושיא לדוכתה לישתוק או בפר י"כ או בפר העלם דבר לכן נראה לי לישב ע"כ אף דלית ליה לר"י דרשא ונסלח אלא דרשא דוכפר ללמוד על סמיכה דלא מעכבא וטעמא י"ל כדאמרינן לעיל והא מבעיא ליה לגופיה אמר רבא בר אידי אסברא לי אמר קרא וכפר ונסלח זו היא כפרה זו היא סליחה והוא בדף ל"ח ע"א א"כ י"ל סברא זו אית ליה לר"י ואינו אלא חד יתור ויליף מיניה סמיכה דלא מעכבא ועם כל זה ע"כ לא יוכל למילף דשיריים מעכבי משום דכפילן דא"כ מאי פליגי בכלה וכפר דר"ע סבר שיריים לא מעכבי ור"י סבר שיריים מעכבי ליפלגו הכא וממילא ידעינן דלמ"ד דסבר הכא שיריים מעכבי דלית ליה דרוש ונסלח א"כ בי"כ נמי שיריים מעכבי

דהא איתקיש להדדי ואף די"ל דאשמועינן רבותא בפלוגתא זו דאף למ"ד אין מעכבים סבר דבי"כ נמי אינן מעכבים דוכלה וכפר לא קאי על עבודה זו מ"מ נראה דלא יוכל לילף עיכובא לשיריים בפר העלם דבר מדכפילין וכתיבין משום דאיכא למימר מידי דהוי אסמיכה אע"ג דכפילה וכתיבה לא מעכבי שיריים נמי לא מעכבי אבל השתא דכתיב גבי י"כ וכלה וכפר דשיריים מעכבי א"כ ילפינן פר העלם דבר מי"כ דשיריים מעכבי וי"כ ילפינן מהעלם דבר דסמיכה לא מעכבי דיותר מסתברא דשיריים דמעכבי מסמיכה וזה פשוט והשתא שפיר תירצו התוספות דלר"י שיריים מעכבי מוכלה וכפר ניחא ומתורצים שני קושיות התוספות דאי לא נכתב בפר העלם עיכובא הייתי מוקי וכלה וכפר על הזאות דס"ל מדכסדרן לא מעכבי הזאות נמי לא מעכבי ולכך איצטרך הכא עיכובא וע"כ וכלה וכפר מיותר ואתי אף על שיריים דמעכבי וילפינן כל הפנימים מי"כ ואי לא נכתב עיכובא בי"כ והייתי יליף מהעלם דבר הייתי אומר דשירים לא מעכבי דכשם דסמיכה כפילה וכתיבה ולא מעכבי הייתי ממעט שיריים ולכך איצטרך תרווייהו כל זה נראה לי ברור ואמת לפי' התוס' דפירשו דר"י לית ליה הך דרשה דונסלח ודוק:

בא"ד וי"ל דאיצטרך וכלה כו' דליתנהו בהעלם ובזה מיושב קושיא ראשונה דאי לא נכתב בהעלם עיכובא הייתי יליף עיכובא אפילו בז' על טהרו אבל השתא מדאיצטרך הכא עיכובא ש"מ דלא ילפינן בהעלם ז' על טהרו ועל זה מקשים התוספות וא"ת היא גופיה נילף ר"ל עכ"פ נילף ז' על טהרו בהעלם למצוה ונהי דלעיכובא אי אפשר ללמוד מדאיצטרך הכא עיכובא אבל למצוה שפיר נילף בהעלם מי"כ אלא ע"כ דאית לנו איזה לימוד שאין צריך ליתן ז' על טהרו בהעלם אפילו למצוה א"כ הדרה קושיא ראשונה לדוכתה לישתוק הכא מעיכובא ונילף מי"כ ועל זה רצו לתרץ וכ"ת דפר י"כ הוא דאיתקש כו' ודוחים זה וע"כ שפיר נקטו בלשונם ה"נ נילף עיכובא בהעלם מפר י"כ דהדרה קושיא ראשונה לדוכתה אך יש לדקדק דהא איצטרך הכא בהעלם עיכובא משום שעירי ע"ז דלא להוי למד מן הלמד דהא אף לפי' רש"י מישבים התוספות בדף מ' ד"ה לא נצרכה דאיתקש פר ראשון לפר שני ואיתקיש פר י"כ לפר משיח מ"מ פירשו דשעירי ע"ז לא איתקיש אפילו למשיח ופשיטא דלא איתקיש לפר י"כ א"כ איצטרך הכא עיכובא בהעלם דלא להוי שעירי ע"ז למד מן הלמד ואפשר שתירוץ זה תירצו באמת התוספות כשתדקדק בלשונם וכתבו דקרבנות דאתי מרבוי דהאי קרא לא ילפינן זה מזה וכיון דלא ילפינן שעירי ע"ז מי"כ א"כ איצטרך הכא לעיכובא דלא להוי למד מן הלמד אך אי לתירוץ זה נתכוונו א"כ מאי כתבו מיהו לפי' רש"י דלקמן אינו יכול להיות תירוץ זה הא אפילו לפי' רש"י י"ל דשעירי ע"ז לא איתקיש א"כ איצטרך בשביל שעירי ע"ז

ועוד דהקשו התוס' בסוף ד"ה ונסלח וז"ל וקשי' לי דונסלח בפר העלם למה לי נילף ממשיח דשריים לא מעכבי ומאי קשי' להו דילמא איצטרך בהעלם דשריים אינם מעכבי ללמוד ממנו שעירי ע"ז דלא להוי למד מן הלמד ואפשר לומר דשריים אינם מעכבים בשעירי ע"ז אין צריך ללמוד דמהי תיתי לומר דמעכבי ודוק:

ד"ה ונסלח כו' וקשיא לי דונסלח דפר כו' עיין מה שכתבתי ישוב נכון על קושיא זו בפרק איזהו מקומן דף נ"ב ע"ב גמרא ע"ש:

דף מ.

גמרא סד"א הני מילי עבודה דמעכבא כפרה כו' ואין להקשות הא דלא פריך לר"ש מנ"ל סמיכה ושריים בי"כ ואף דיש לדחוק ולאוקמי נפשיה דר"ש לית ליה הך סברא לחלק בין עבודה דמעכבא כפרה ובין עבודה דלא מעכבא כפרה מ"מ היכא דמצינו לומר דר"ש יליף מלימוד אחר כמו שהביאו התוס' ד"ה לסמיכה דיליף מדכתיב הפר וכו' וסמיכה יליף מדכתיב וסמך על ראש הפר עדיף טפי משנאמר דלית ליה הך סברא ובזה מיושב קושית מ"ו הב"ז דהקשה וז"ל אכן אי קשיא הא קשיא טובא דמאי פריך בסמוך לפי זה פר י"כ למאי הילכתא דילמא לפר אתי לרבות שפיכת שריים וסמיכה בי"כ וחוקה די"כ דלא קאי אשריים דלא מעכבי בכל מקום וצריכי רבוי אבל לפי מה שאמרנו אין כאן קושיא כלל דאף דלאביי דאיצטרך כן יעשה אמתן ד' מ"מ יליף סמיכה ושריים בי"כ כמו דיליף ר"ש מהני לימודי דכתבי התוספות א"כ פריך שפיר למאי הילכתא איתקש פר י"כ לפר העלם דאפילו בחטאת חיצונות נמי שריים למצוה וק"ל:

שם אביי אמר לר"י נמי איצטרך יש להקשות לפי זה דאם לא נכתב כן יעשה הייתי ממעט מתן ד' נמי דלא מעכבי דדמי לסמיכה ושריים אע"ג דכתיב רק תרי לימודים מ"מ הייתי אומר דשקולים הם א"כ השתא לפי האמת לכתוב רק וכפר או ונסלח ונמעט שניהם דמ"ש סמיכה דכפילה וכתיבה ולא מעכבי שיריים נמי כן בשלמא לפי ה"א אין להקשות דאיך אפשר למעט מתן ד' א"כ לכתוב רק וכפר או ונסלח די"ל דהמקשה היה פריך דאי לא נכתב כן יעשה הייתי מוקי הני תרי מעוטי אחד על שריים ואחד על מתן ד' דלסמיכה י"ל דאין צריך לימוד כיון דאינו עבודת דם א"כ אף דכפילן לא מעכבי כשם שאין צריך לימוד על הקטרת אימורים ואי לא נכתב רק מיעוטא אחד הייתי מוקי בשריים דלא מעכבי אבל לפי האמת קשה לכתוב רק מיעוט אחד ואף דנימא דקאי על שריים מ"מ נשמע מיניה דסמיכה נמי לא מעכבא וי"ל דאיצטרך תרי מעוטי דלא נימא כן יעשה אתי לשריים דמעכבי ומיעוטי אתי לסמיכה ולכך איצטרך תרי מיעוטי וע"כ

כן יעשה למתן ד' דמעכבי אתי אך הא קשיא לי דלפי סברא זו מנ"ל לר"ש דמתן ד' מעכבי דילמא כן יעשה אתי למתן שנים דאף דכפילן י"ל דלא מעכבי מידי דהוי אסמיכה ושריים קמ"ל דמעכבי אבל מתן ד' י"ל דלא מעכבי דלא כתיבי לר"ש ואם נאמר דלר"ש דיש לו אם למקרא א"כ אף בחיצונים שתים מעכבי אתי שפיר אבל אם נאמר דממעט שתים מדכתיב תלתא וכפר כב"ה קשה ויש לישב ודוק:

תוס' ד"ה לסמיכה ותימא להאי תנא סמיכה מנ"ל אע"ג דהכא לר"י נמי חד לימוד כן יעשה לו ומנ"ל למעוטי תרתי וי"ל דהכא אתי כן יעשה דהקישא אתי אף על עבודה דלא מעכבא כפרה וממילא ילפינן תרתי וק"ל:

ד"ה אביי אמר תימא כו' ונראה דהך סוגיא אתיא דלא כר"י ולי נראה לפי מה שפירשתי לעיל בדברי התוספות אפשר דר"י ואביי מתרצים אף למ"ד שריים מעכבי והכי פירושא סד"א הני מילי עבודה דמעכבא כפרה ר"ל כל זמן דלא ילפינן שריים בי"כ למצוה אי אפשר ללמוד מוכלה וכפר לעיכוב כיון דשריים לא כתיבי בהאי ענינא ולפי זה אין לנו שום לימוד דשריים מעכבי בכל הקרבנות ואי לאו וכן יעשה לא הייתי יליף י"כ למצוה משום דלא מעכבי כפרה וע"כ אי אפשר ללמוד עיכוב אבל השתא דכתיב כן יעשה אתי ללמוד דילפינן אפילו שריים דלא מעכבי למצוה בי"כ וכיון דילפינן למצוה שפיר ילפינן מוכלה וכפר לעיכובא על כל עבודות אפילו מה דילפינן ממקום אחר וילפינן השתא כל הפנימים מפר י"כ וכן תירץ אביי דאי לא וכן יעשה הייתי אומר דאפילו מתן ד' נמי לא מעכבי וע"כ לא הייתי יליף מוכלה וכפר על שריים דמעכבי אלא הייתי מוקי לגופיה דמתן ד' מעכבי דא"א ללמוד מפר העלם דהתם ילפינן מוכפר דמתן ד' לא מעכבי ולכך איצטרך וכן יעשה ע"כ דמתן ד' מעכבי בהעלם וע"כ וכלה וכפר אתי דשריים מעכבי וילפינן העלם דבר מיני' דשריים נמי מעכבי וכפר אתי לסמיכה ודוק אך יש לדקדק דלפי תירוצא דלעיל דלר"י איצטרך דשריים מעכבי ולפי מה שפירשתי לעיל בדבריהם א"כ מאי פריך מתקיף לה רב פפא ומי מציא אמרת הכי והתניא וכלה וכפר מאי פריך דילמא איצטרך דאי לאו הקישא הייתי מוקי וכלה וכפר לחיצונים דמעכבי אבל השתא דכתיב הקישא ע"כ וכלה וכפר אתי דשריים מעכבי וצ"ע וע"כ אתי זה כמ"ד שריים לא מעכבי לר"י ודוק:

ד"ה לא נצרכה לאת בדם בטבילה כו' וכן בפ' איזהו מקומן דאיצטרך כאשר יורם נ"ל דעל קושיא ראשונה י"ל דלרב דלית ליה הך סברא ופר אתי לפר י"כ א"כ מנ"ל יותרת ושתי כליות אלא ע"כ דאיתקוש כל הני דכתיבי בקרא ומפני זה כתבו וכן בפ' איזהו מקומן דאיצטרך כאשר יורם וע"כ זה איצטרך לרב ומזה מוכח דלא איתקיש כל הני

דכתיבי בקרא אהדדי וכן כתבו התוספות להדיא דזה איצטרך לרב ועיין מה שכתבו בד"ה אבל יותרת וב' כליות:

בא"ד ומיהו קשה את בדם דשעירי ע"ז מנין ולי היה נראה לישב לפי' רש"י דבאמת בלא קרא כאשר יורם הייתי אומר דלא איתקיש אהדדי כל הני דכתיבי בקרא ולא הייתי יכול למילף יותרת בשעירים משום דדבר הלמד בהקיש אינו חוזר ומלמד בהקיש אבל השתא דכתיב כאשר יורם בא ללמד לכפול שאפילו שעירי ע"ז איתקיש לפר משוח ומוכח גם שפיר דדבר הלמד בהקיש אינו חוזר ומלמד:

בא"ד ובחטאת החיצונות מנ"ל את בדם וטבילה ולי נראה לתרץ קושייתם בענין זה דהא אמרינן לעיל דאי לאו תלתא וכפר הייתי יליף חטאת חיצונות יותר מפנימיות דחטאת וד' קרנות רק תלתא וכפר מיעוטי אבל בנתינה אחת דלא מעטי ילפינן מפנימים שפיר לאת בדם וטבילה והא דלא ילפינן פנימים מפנימים משום דאיכא למיפרך מה להנך שמכפרים על עבירות מצות ידועות ועוד על גוף הקרא אין כאן קושיא כיון דאות הוא קולא ע"כ לא ילפינן פר י"כ ושעירי י"כ מפנימיות ואיצטרך הקישא וק"ל:

ד"ה לאת בדם וטבילה כו' לקטורת הסמים זה ע"כ מפרשי לפי' רש"י אבל לפי' ר"ת לא יוכל ללמוד קטורת הסמים דהוי למד מן הלמד דקטורת הסמים לא כתיבי רק בפר משוח:

ד"ה ומה מקום כו' ס"ד ומיהו יש לדחות ונראה לי מלבד דחי' זו יש לדחות דהא איצטרך עכ"פ הקישא דפר כהן משיח ליותרת ושתי הכליות ולאת בדם וטבילה בפר העלם דבר גופיה ודוק:

דף מא.

גמרא הושוו מעשים למעשים למאי דכתיב בהו עיין בפי' רש"י ותוספות והמעיין יראה שפירושם דחוק מאוד ולכל הפירושים קשה לי מתחילה הוא רוצה ללמוד מפר העלם ואח"כ אמר ואתיא ליה לפר י"כ נמי מפר כהן משיח תחילת דינו היה לו למילף מפר משיח אלא נראה ברור דאת בדם וטבילה לא כתיבי בפר העלם כפי' רש"י לעיל והכי פירושא מה במקום שלא כו' הושוו מעשים למעשים למאי דכתיב בהו ר"ל לכל מה שכתוב בפירוש בפר העלם לא חסר שום עבודה גם בשעיר ואף אם זה נכנס לפנים וזה לא נכנס מ"מ שוה שעיר לפר למאי דכתיב בפר העלם מפורש בקרא לא חסר שעיר שום עבודה ואף דהעלם ילפינן הקישא לאת בדם וטבילה מ"מ לפי מה שכתב עבודות בקרא בהדיא שוים וא"כ מקום ששוה קרבן לקרבן דהאי פר והאי פר אינו דין שהושוו מעשים

למעשים ר"ל שיהי' שוה פר י"כ למעשים של פר וכיון דיכול ללמוד דמעשים שיהיו בפר י"כ א"כ אתיא ליה פר י"כ נמי לאת בדם וטבילה מכהן משיח ר"ל כמו דילפינן העלם בהקישא כך ילפינן פר י"כ כיון דמעשים של זה כזה ואותן מעשים ילפינן פר משיח ואתיא ליה שעירי י"כ משעירי ע"ז בק"ו ר"ל מקום שלא הושוה קרבן לקרבן דפר העלם ושעיר י"כ הושוו מעשים למעשים למאי דכתב בה כפי שפירשתי לעיל מקום שהושוה קרבן לקרבן אינו דין שהושוו מעשים למעשים וכיון דהושוו מעשים למעשים א"כ שפיר ילפינן לאת בדם וטבילה בשעירי י"כ כמו דילפינן בשעירי ע"ז או לפי הספרים דגרסי מפר י"כ ושעירי ע"ז ניחא טפי ודוק:

שם אמר רב פפא משום דבעי אגמורי כו' ביותרת ושתי כליות ולפי' רש"י לעיל ה"ה דהוי מצי למימר דאיצטרך למילף לאת בדם וטבילה לפי' התוספות לעיל אליבא דרש"י דחטאת לא איתקיש למשיח אלא לפר העלם א"כ איצטרך לכפול דלא להוי למד מן הלמד וק"ל:

תוס' ד"ה הושוו מעשים למעשים כו' אלא הכי פירושא כו' כדיליף לקמן שעיר י"כ משעירי ע"ז בק"ו והנה קשה לי דמ"מ לא תירצו בזה קושיא ראשונה שהקשו על פי' רש"י דמה לנו ללמוד פר י"כ משעיר י"כ מהאי טעמא דנפיק שעיר מק"ו ליפוק פר בק"ו:

ס"ד א"כ אתיא ליה שעיר י"כ בק"ו ר"ל דק"ו זה הוא פשוט מאת בדם וטבילה וק"ו דר"י לית להו לפי שאינו פשוט דלא כב"ז דלא נראה ליה דברי הרב מטעם דמנ"ל לרבי לדרוש כלל ק"ו כמ"ש התוספות לעיל ולפי מה שכתבתי אתי שפיר:

ד"ה ואתי ליה לפר כו' בקונטרס דגריס כו' דלא להוי למד מן הלמד לא יכולתי להבין אם כוונת רש"י בזה דלא להוי למד מן הלמד הא ר"י סבר דבר הלמד בהקיש חוזר ומלמד בק"ו:

ד"ה ואתיא ליה לשעיר י"כ וא"ת רבי דלית ליה הך ק"ו מהיכא יליף הא ולי נראה לפי מה שכתבתי לעיל ד"ה לא נצרכא אין כאן קושיא דהא אפילו קומץ מדם ילפינן ק"ו דם פנימי של שעיר מי"כ וי"כ גופיה לא נוכל ללמוד מהך סברא דאיכא למיפרך מה להנך שמכפרים על עבירות מצות ידועות אבל השתא דכתיב פר י"כ אתי ליה שפיר לשעיר י"כ מפר י"כ כי היכי דיליף קומץ מדם ק"ו בן בנו של ק"ו לילף שעיר י"כ ור"י דיליף פר מק"ו ועדיף ליה ללמוד שעיר מק"ו משנילף מבמה מצינו וק"ו וחוזר ומלמד בק"ו הס"ד:

ד"ה אבל יותרת ושתי כליות דלא כתיבי בגופיה אימא לא תימא הא אמרינן לפר כו' ולי היה נראה לישב תמיהתם דהא ע"כ לר"י לא ילפינן יותרת ממשיח גופיה אלא מפר העלם וא"כ לפי' רש"י דאת בדם וטבילה נמי לא כתיב בהעלם וא"כ מנ"ל לאת בדם וטבילה

בשעירי ע"ז וא"כ איצטרך תרי רבויי חדא לכפול בהקישא בשביל יותרת וחדא לכפול לאות בדם וטבילה ובזה נתישבה לי קושיא דהקשו התוס' לעיל בד"ה לא נצטרכה לפי' רש"י מנ"ל לאת בדם בשעירי ע"ז ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דיותרת ושתי כליות יליף מכאשר יורם ולאת בדם וטבילה יליף מהך הקישא חטאתם על שגגתם וק"ל:

דף מא:

תוס' והא תני ליה כו' ותימא לעיל הביא הברייתא לסיועי' לרב פפא והשתא פריך מיניה ונ"ל לפי האמת לא קשה קושיות המקשה דיש לומר דעיקר הקישא אתי לאת בדם וטבילה וכיון דאיתקיש ילפינן לכל מה שנאמר בענין דאין הקישא למחצה ועיכובא בפר י"כ אתי לשבע על טהרו ושפיר מסייע ליה לרב פפא וק"ל:

שם ודרשינן לפר י"כ בין לאת בדם בין ליותרת וב' כליות מחד הקישא נראה דהתוספות מפרשים זה לפי' ר"ת דכולה ילפינן מפר העלם ואת בדם וטבילה כתיבי בהעלם ודוק ומשני תנאי היא ר"ל חד יליף מחד הקישא ותנא דבי ר"י יליף מתרי הקישא והשתא להאי תנא י"ל דיליף מתרי הקישא א"כ מנ"ל בי"כ יותרת וב' כליות ומפרשי דיליף מדתני' וכל זה לא ניחא לי חדא דקושי' המקשה כבר הקשו לעיל התוספות בתמיית ד"ה אבל יותרת ודחו דאי לאו הך הקישא דחטאתו על שגגתו לא הוי דרשינן ליה הכי ועוד בפשיטות הי' לו להקשות למה לי תרי הקישא ואי משום לכפול הא דרשינן לפר זה פר העלם דבר ועוד איך אפשר לומר תנאי היא ולתנא דבי ר"י איצטרך תרי הקישא כיון דלדידי' פר י"כ לא ילפינן מהקישא אלא או בק"ו או מלימוד אחר א"כ ע"כ הא דכתיב לפר זה פר העלם דלא להוי למד מן הלמד א"כ ע"כ לשעיר ע"ז אתי ליליף יותרת ושני כליות וממילא ילפינן לאת בדם וטבילה כיון דכתיבי בגופיה מלבד מה שיש להקשות על שני פירושים איך תירץ תנא דבי ר"י לא מרבי הכי הא רישא דהך ברייתא לאו ר"י אמרה אלא רב ע"כ נ"ל ברור דכך פריך המקשה דהא ע"כ ר"י לא מרבי מהך ק"ו אלא לאת בדם וטבילה ולא ילפינן מהא ק"ו דבר חדש ליתן האמור בזה לזה דהא חזינן דחלוקין בכמה דברים וכמו שפי' התוספות לעיל דף מ' ע"ב ד"ה תנינא כוותי' ובד"ה מה במקום ורב פפא מתרץ הכא לתנא דבי ר"י והקשה לו רב הונא בר נתן והא תניא פר י"כ לכל מה שאמר בענין ר"ל דרב יליף לכל מה שאמור בענין הן לאת בדם הן לעיכובא הן ליותרת ושתי כליות וא"כ קשה לתנא דבי ר"י מנ"ל בפר י"כ יותרת ושתי כליות ונהי דעיכובא יליף מוכלה מכפר אבל יותרת וכליות מנ"ל דלא ילפינן מהאי ק"ו דבר חדש ומתרץ תנאי

היא תנא דבי רב מרבה הכי ר"ל כל מה שאמור בענין אבל תנא דבי ר"י לא מרבי הכי ולא יליף מהאי ק"ו אלא לאת בדם וטבילה ויותרת ושתי כליות ביו"כ יליף כדתני' בת"כ: **תוס'** ד"ה ממאי מדקתני כו' ותימא דבפ' תמיד נשחט כו' משמע התם דלרבנן הוי כשר גמור עכ"ד ולכאורה הייתי יכול לומר דהתם גזירת הכתוב הוא דכולה ערלה לא פסלה אלא לר' מאיר כיון דמפגלין בחצי המתיר הוי כמו כולה ערלה ולרבנן דלא מפגלין לא הוי כולה ערלה וכשר אבל מ"מ חצי מתיר פוסל ולפי האמת ניחא דהא מצרכינן טעם לרבנן דפסלי בקומץ משום גזירה דקומץ מנחת חוטא ש"מ דלמ"ד דאין מפגלין בחצי מתיר לא פסיל:

בא"ד וי"ל דהא דפסלי הכא היינו משום דאיכא למגזר כדאיתא בפ' שני דמנחות כו' ע"כ הכא איכא למגזר מתנה אחת משום מתנה אחת דחטאת חיצונות ולפי זה יש להקשות מאי פריך הא אחת שלא כתקנה וכולן כתקנן פיגול דילמא לעולם דזה נמי פסול וכ"ת לאשמועינן רבותא טפי דאפי' אם נתן אחת שלא כתיקנן וכולן כתיקנן לא הוי פיגול י"ל דאי אשמועינן הכי ה"א דוקא אם נתן הראשונה במחשבה הוא דאיכא למגזר משום מתנה אחת דחטאת חיצונות אבל אם נתן כולן בשתיקה ואחד שלא כתקנה לא לגזור דאפילו בחטאת חיצונות כשר לכך תני הכא דאפילו בכי האי גוונא הוי פסול דמ"מ איכא למגזר מתנה אחת אטו מתנה א' ויש לישב ודוק:

דף מב.

תוס' ד"ה כגון שפיגל כו' בס"ד לפי זה אי אפשר לישב כלל במה דברים אמורים ר"ל דהא אפילו בדמים הניתנים על המזבח החיצון נמי אפשר למצוא פיגול בכה"ג דחישב בשעת שחיטה ע"מ לזרוק מתנה שניה למחר או שלישי דאף דאין מפגלין בהם מ"מ מתפגלין מחמת זבח דומי' דהקטרת אימורים דאינם מעכבים כפרה ואם חישב בשעת שחיטה ע"מ להקטיר כזית חוץ לזמנו הוי פיגול ה"נ כן הוא דלא כב"ז שנדחק בכאן בפירוש התוספות לאין צורך וק"ל:

ד"ה מאן חכמים ר"א כו' עיין פירושו בב"ז ובאמת אי אפשר לפרש כוונת התוספות בענין אחר אבל אחר עיון דברי רש"י נראה עיקר דהא הכא מיירי בפיגל בשחיטה על הזיה שניה וכה"ג הוי פיגול אף בקומץ אף דסברי רבנן אין מפגלין בחצי מתיר דהיינו אם פיגל בקומץ ר"ל בשעת הקטרת קומץ חישב לאכול שריים למחר אז לא הוי פיגול עד שיפגל בלבונה אבל אם פיגל בשעת קמיצה שהיא במקום שחיטה להקטיר קומצה למחר לכ"ע הוי פיגול דזה אחד מד' עבודות קמיצה נגד שחיטה קבלה נגד מתן כלי

והולכה נגד הולכה והקטרה נגד זריקה א"כ פריך שפיר המקשה כיון דמיירי שפיגל בשחיטה דחד מתיר מ"ט דרבנן דהא אף דסברי פיגל בקומץ ולא בלבונה לא הוי פיגול משום דאין מפגלין בחצי מתיר מ"מ אם חישב בשעת קמיצה שהיא במקום שחיטה להקטיר למחר הוי פיגול א"כ קשה מ"ט דרבנן והוכרח לומר ר"א היא דפוטר בחוץ משום דלאו גמר עבודה היא א"כ ה"נ כיון שאין עבודה נגמרת בשחיטה זו לא הוי פיגול אבל לת"ק דמחייב כזית בחוץ אף דפיגול לא הוי אם לא פיגל בלבונה מ"מ מודה אם חישב בשעת קמיצה שהיא במקום שחיטה להקטיר קומצה דהוי פיגול א"כ הכי נמי כיון דחישב בשעת שחיטה על עבודה יהי' פיגול ועיין במנחות דף י"ב ודברי רש"י דברי אלהים חיים:

דף מג.

גמרא אמר עולא כו' הכי קאמר אם אינו מתקבל איך מביא אחרים לידי פיגול והנה ע"כ לאו דוקא פיגול קומץ אלא מקומץ הוא ק"ו וה"ה לשאר פיגול דבגמרא דכריתות רוצה לדמות אבר פיגול שהעלהו לגבי מזבח דפקע פיגול מהא דעולא קומץ פיגול וא"כ באבר נמי יפקע פיגול וחייל איסור נותר ע"ש דף י"ד ע"א והתוספות מקשים שם דלמה לא פריך מאבר גופיה דאמר עולא דאם משלה בו את האור דאפי' ירד יעלה וא"כ ש"מ דנעשה לחמו של מזבח ופקע פיגול ממנו וטובא קשיא לי לפי הבנת התוספות דהא דאמר עולא קומץ פיגול דפקע פיגולו ושרי באכילה מיירי שמשלה בו את האור א"כ איסור נותר נמי אינו חל דהא בהדיא אמרינן הכא ע"ב הפיגול והנותר והטמא שהעלן לגבי מזבח פקע איסורן מהן ומיירי שמשלה בהם את האור וא"כ אם אינו חייב משום פיגול משום נותר נמי אינו חייב ע"כ נ"ל לפרש פירושא דהאי שמעתא אם אינו מתקבל ר"ל אם אין המזבח מקבל פיגול שיהיה לרצון א"כ איך מביא אחרים לידי פיגול דהא בקומץ אי אפשר לקבוע פיגול אלא בהקטרת קומץ דבזה קרב כל המתירין כמו בדם זריקה וא"כ אחר שמתקבל לרצות אחרים לפיגולו הוא עצמו לא כש"כ שיתקבל והיה המקשה סבר דאתי לאשמועינן דאין חייבים עליו משום פיגול אם אכל ופריך מאי אירי' קומץ תנינא וליתני סתם פיגול כיון דקומץ לא צריך כלל לאשמועינן אלא דאם עלו לא ירדו ונקט קומץ משום דק"ו בא מקומץ וה"ה לשאר פיגול ופריך גם זה תנינא אלא דאם ירדו יעלו הא נמי תנינא דלאו הכי וע"כ מאיזה מיעוט דקרא ממעטינן ותירץ לא צריכי שמשלה בהם האור וקומץ דמיפרת איצטרך ליה ללמוד מק"ו אבל שלא להתחייב עליו

משום פיגול אפילו קודם שמשלה בהם האור ילפינן מק"ו דמתקבל אבל נותר י"ל דחייב וא"כ אין מקום לקושיות התוספות בכריתות דמיירי קודם שמשלה בהם אור:

רש"י ד"ה היאך מביא אחרים לידי פיגול המקטיר קומץ על מנת שיאכל שריים למחר כו' נראה דלאו דוקא מקטיר קומץ דאף דפיגול בקומץ ע"מ לאכול שריים מ"מ הקטרה קובעת פיגול דבזה קרב המתיר כמצותו וק"ל:

ד"ה תנינן דבלאו עלה נמי אין חייבים עליו יש לדקדק דהא התוספות הביאו קושית רש"י ותירצו דמתני' מיירי שמשלה בהם אור וע"כ מתני' נמי מיירי שעלה וע"כ קושייתו היא דלמה לי הק"ו תיפוק ליה בלא זה כטעמא דמתני' ודוק:

תוס' ד"ה הקומץ והוא בדף מ"ב ע"א כו' כדמשמע בכריתות פרק אמרו לו וי"ל דמיירי שחציה העלהו על גבי מזבח וחציה לא העלהו דעל ההיא דאארעא לא פקע פיגול כן הגי' הב"ז ע"פ הבנת התוספות דכריתות אבל מאוד קשה לי להבין תירוץ התוספות דאי לא פקע פיגולו מהאי דאארעא א"כ הדרה קושי' רש"י לדוכתה למה לי דאין לו מתירין תיפוק ליה דהא חסר קומץ ולא קרב מתיר כמצותו וצ"ל עיון רב וע"כ לפי' התוספות דמיירי שהי' כבר על המזבח ההוא פלגא דמחית על ארעא וא"כ הא דאמר הלכך אע"פ שזה דין דעולא לעיל י"ל דהתם מיירי דירד כל הקומץ אף שמשלה אבל הכא אשמועינן דאם ירד זה לבדו שלא משלה מסקינן:

בא"ד ומפרש ר"ת כו' וצריך לפרש לפי' ר"ת הילכך דקאמר ר"ל דנשמע מזה דמה שעל המזבח פקע פיגולו א"כ ההוא דארעא נמי פקע פיגולו ומסקינן ליה לכתחילה אע"ג דזה נשמע בלא זה דפלגא דמזבח משיך לפלגא דאארעא דא"כ הוי דעל המזבח קומץ שחסר מ"מ לא שמעינן דפקע פיגול מיניה ודוק ובאמת לפי' ר"ת דקומץ כדי נסבה היו יכולים התוס' לתרץ לסברתם דהאי דארעא לא פקע פיגול מ"מ פטור מטעם דלא קריב המתיר וזה הטעם דמתני' וקומץ בהדי הנך כדי נסבא אלא דהתוספות סברי דחייב עליו משום פיגול כיון דפלגא אמזבח וזה צריך לי עיון גדול דמ"מ חסר הקומץ:

בא"ד ונראה לפרש דהיינו טעמא דקומץ מכולהו עיין בתוס' דכריתות ותוכל לעמוד על כוונתם:

ד"ה והלבונה ואע"ג דשייך פיגול באימורים ר"ל אף דיש להם מתירין דדם מתיר אימורים ואימורים גופיה מתירים הבשר ומ"מ חייבים עליהם משום פיגול א"כ בלבונה נמי וק"ל:

דף מג:

גמרא אמר רב אחאי הילכך כו' אע"ג דאם היה כולה על המזבח ילפינן בק"ו מ"מ נראה דשייך גם בענין זה דבפלגא נמי יכול לקבוע פיגול ושייך ללמוד אם אחרים מביא לידי פיגול ודוק:

רש"י ד"ה פקע איסורן מהן איסור פיגול לכדאמרן שאם ירד יעלה ופי' מ"ו הב"ז והא דלא מפרש בפיגול לענין אכילה דפקע פיגולו ממנו ומותר לאכלו דא"כ הוי חסר הקומץ באכילה ולא קרב המתיר כמצותו ובלאו טעם דמתיר לא הוי שייך ביה פיגול ודלא כמש"כ התוס' ד"ה הקומץ עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו דהא ר"י על כל פיגול קאי אפילו פיגול אברים והתם הוי קרב המתיר אף אם אוכל ועוד קשה דלפי מה שכתבתי דאיסור פיגול לענין אכילה פקע קודם שמשלה האור אתי שפיר דרש"י פי' אליבא דאמת דר"י מיירי במשלה בהן אור ואי לענין איסור אכילה פקע פיגול א"כ מאי אירי' דפיגול פקע איסור במשלה האור תיפוק ליה אף בלא משלה האור פקע איסור פיגול אלא ע"כ דפקע לענין שאם ירד יעלה וזה דוקא במשלה בהן אור וק"ל והא דמקשי התוס' על תירוץ של רש"י בד"ה הקומץ היה נראה לומר דע"כ דאי לא היה לנו קרא דאינו חייב בקומץ משום פיגול הייתי אומר דע"כ גזירת הכתוב הוא שחייב בקומץ משום פיגול לאחר שהוצת האור כיון דאי אפשר למצוא פיגול בכה"ג וא"כ לא הייתי יכול למילף אבר פיגול מקומץ פיגול בהאי ק"ו דהייתי אומר קומץ פיגול בעצמו תוכיח דע"כ אי אפשר להתחייב משום פיגול אלא לאחר שהוצת האור וע"כ גזירת הכתוב הוא שאחרים יביא לידי פיגול והוא עצמו לא פקע פיגולו אבל עכשיו דנלמד דבקומץ לא שייך פיגול לענין אכילה א"כ שפיר נוכל למילף אבר פיגול מקומץ דע"כ אי אין מזבח מרצה לפיגולו איך מביא אחרים לידי פיגול כנלפע"ד:

תוס' ד"ה נאמר כאן וטומאתו עליו כו' דאע"ג דלא מסיק כו' אבל קדשים פשיטא ליה דלשון רבים והנה אף אליבא דאמת צריך לחלק כך לרבי דיליף מן ואכל דקרא דשני א"כ כרת שלישי דילפינן מכל איש מנ"ל דילמא בטומאת בשר קאי וע"כ צריך לומר אף דלית ליה דלהוי שלמים לשון רבים אבל קדשים אית ליה וק"ל:

דף מד.

גמרא הואיל ופתח הכתוב בלשון נקבה ולשון זכר באמצע יש להקשות לא לכתוב לא הכא והכא בתחילת הקרא ובסוף לשון זכר ויש לישב וק"ל:

רש"י ד"ה הואיל ופתח כו' ואי קשיא ב' כריתות בטומאת הגוף למה נ"ל דקושי' זו קשה לכל תנאי וק"ל:

דף מד:

גמרא תלמוד לומר אשר הם מקדישים לי יש להקשות דא"כ לישתוק מבשר וזבח ונילף הכל בג"ש עון עון מנותר ויש לישב דהייתי אומר דשלמים אתי למעוטי דוקא מה שנאכל לשני ימים ולילה אבל מה שנאכל ליום ולילה לא וג"ש אתי ללמד כרת בפיגול אבל השתא איצטרך מבשר וזבח ללמד דלאו דוקא שלמים א"כ שפיר ילפינן מג"ש הכל דאין ג"ש למחצה וק"ל:

תוס' ד"ה אלא אם האכל יאכל והוא בדף מ"ג ע"ב והקשה הר"ר חיים אמאי שבק לשון הברייתא והי' נ"ל לומר דלכך שינה מלשון הברייתא דמלשון הברייתא לא ממעטינן לוג שמן הבא עם אשם ובאמת רבנן דסברי דאף הבא עם האשם אין חייבים עליו משום פיגול וע"כ לא ילפי אלא משלמים וע"כ ילפי כך מה שלמים מפגלין ומתפגלין ר"ל בשעת פיגול יש מתפגל ואי אפשר למצוא פיגול בלא מתפגל אף כל מפגל ומתפגלין לאפוקי לוג שמן וכן נסכים הבאים עם הבהמה דאפשר למצוא מפגלין בלי מתפגל וק"ל:

דף מה.

רש"י ד"ה ובדפוס חדש דף מ"ד ע"ב אשר ישיבו זה גזל הגר כו' עד גזל הגר בהדיא כתיב ביה לא גרסינן דהא חטאת כו' וסידרן לך הכתוב כאן מפני המחלוקת של קרח ובתוס' דמנחות דף ע"ג הקשו לפי זה מאי פריך אשם מצורע בהדיא כתיב ביה ע"ש ולא יכולתי להבין קושית התוס' דהמקשה פריך דכל למה דכבר נלמד דנאכל לכהנים דכתיב ביה כחטאת וכאשם הוא ונהי דאשמם כתיב הכא וסדר בפרשה כל כ"ד מתנות כמו שפי' רש"י מ"מ כל לא איצטרך אבל גזל הגר לא נשנה כאן אלא בשביל מחלוקת של קרח א"כ איך היה פריך גזל הגר בהדיא כתיב ודברי רש"י נכונים הם:

ד"ה לך הוא ולבניך שיהיו כנכסים כו' ואגזל לחוד קאי ודברי רש"י סותרים זה את זה במה שכתב במנחות ע"ש וגם מ"ו הב"ז הרגיש בזה וצ"ע:

תוס' ד"ה מני ר' מאיר יש למחקו ולגרוס במקומו סד"א מן האש תימא ועיין במנחות דכתב הב"ז מה הוקשה להם דילמא ס"ל ברייתא זו כר"י דקדושין דהמקדש בקדשים אינה מקודשת ויליף התם מדכתיב מן האש הרי הוא כאש דאסור בהנאה והנה מהרש"א בקדושין הביא קושיא בשם תוספות ישנים קשה דלשתוק מלך דמשמע כל צורכך ולא

איצטרך לכתוב אש ולפי סוגי' זו אין כאן קושיא דאיצטרך לך אגזל גר וא"כ איצטרך לכתוב אש וע"ש במהרש"א ודוק:

ד"ה והשוחטן בחוץ בגמ' וכו' והוא בדף מ"ה ע"א וא"ת אי ר"ש א"כ מאי ארי' קדשי נכרים והנה טפי הי' להם להקשות אי סבר דנכרים אין מביאין אלא עולות ואין פיגול ונותר וטומאה בעולין אם כן למה לי קרא למילף פגול מנותר ונותר מטומאה תיפוק ליה בלא קרא דאין חייבים עליהם משום פיגול ואפשר דזה כוונת התוס' דאפילו ישראל נמי וא"כ א"צ קרא כלל בנכרים:

בא"ד ועוד י"ל דבכריתות וכו' וצ"ל לתירוץ זה נקט נכרים לרבותא דאף על גב דשרי מדאורייתא יש להקשות לפי זה למה לי קרא למילף דאין מעילה בקדשי גוים תיפוק ליה מדאיצטרך למעוטי פיגול ונותר וטמא ש"מ דאין מעילה ויש לישב וק"ל ובאמת י"ל גם כאן התירוץ מה שכתבו התוס' אחר כך בד"ה אבל עצים דר"ש דהכא סבר כההוא תנא דר"ש דיש פיגול בעולין וגם תירוץ דיש לומר בבת אחת כגון שהביא ב' שערות ואיצטרך לאשמועינן דקדשי נכרים אין חייבים אפילו בבת אחת וק"ל ואפשר זה הי' כוונתם דסמכו דבריהם יחד:

ד"ה אבל העצים וא"ת מאי ארי' משום דאין נאכלים וה"ה דהוי מצי להקשות על רישא נמי ר"ש מחייב בדבר שדרכו לאכול וע"כ על עולין קאי כגון קומץ ומנחת כהנים ועל אלו לא היה לו לחייב דסבר אין פיגול בעולין וק"ל:

שם ועוד חטאת הפנימיות ר"ל באותן הנשרפין וק"ל:

בא"ד ומ"מ קשה מפיגול שהרי פקע פיגולו קשה לי דמשמע נותר וטמא ניחא הלא אמרינן לעיל דהנותר וטמא שהעלן על גבי מזבח ומשלה בהם האור פקע איסור מהם וכבר כתבתי דבר זה וצ"ע:

דף מה:

רואה אני בכולן להחמיר כו' משמע הכא דאיכא מעילה דאורייתא ר"ל (מכ"ע) [מר"י] מוכח כיון דקדשי נכרים בכלל קדשי ה' ש"מ בשאר קדשי ה' יש מעילה דאורייתא וזה ע"פ פי' רש"י דבמה דברים אמורי' לאו ר"י קאמר:

בא"ד וי"ל אסמכתא נינהו ר"ל קרא דכאשר יורם ואין להקשות לפי דברי ר"י דאין חייבים מעילה אלא על קדשי בדק הבית א"כ איך אמר הכא דקדשי נכרים אין מועלין אלא בקדשי בדק הבית ולא בקדשי מזבח תיפוק ליה בקדשי ישראל נמי ואף דהתוספות מקשים על דפריך שם מכמה משניות הי' לו להקשות מזה ותירצו דיש לומר גם הכא

דאסמכתא הוא אבל לפי האמת דתירץ שם מהאי קרא אינו מוכח אלא קדשי בדק הבית וקדשי מזבח לא שמעינן מהאי קרא אלא מקרא אחרונא א"כ קדשי מזבח של ישראל יש בהם מעילה מ"מ היה להתוספות להקשות דלמה לא פריך מהכא אבל לפי הגירסא שלפנינו דאין חייבין מעילה אלא על קדשי בדק הבית ועל עולין ניחא אבל לפי מ"ו הב"ז דכתב דהתוס' לא גרסי התם עולין קשה:

בא"ד ועוד י"ל וכו' אלא בדבר הניתר לכהנים כצ"ל נ"ל ר"ל כל מה שניתר לכהנים ואין מועלין אלא קודם שניתר לכהנים אבל אחר שניתר לכהנים פקע מעילה ממנו זה הוא מדרבנן אבל באימורים ובעולה דהמעילה לא פקע ר"ל דשם לא הותר מעולם ופשיטא שיש מעילה דאורייתא וק"ל:

ד"ה דומיא דתרומה וכו' ור"ל דהכא דוקא בעינן דומיא דתרומה משום דכתיב לה' וכן תירצו בתמורה דף ג' ע"א ומאוד תמיה לי דהא במעילה בפ' קדשי מזבח דט"ו ילפינן מדכתיב לה' קדשים המיוחדים לה' דהיינו קדשי ב"ה ולא קדשי מזבח שיש בהם לכהנים ולבעלים:

בא"ד בד"א ר"י קאמר לה כו' ולא זכיתי להבין דברים אלו דהא אף דממעט טמא מדכתיב בני ישראל אפ"ה ר"י מחמיר מדכתיב לה' משמע שהם בכלל קדשי ישראל והכא במעילה נימא שר"י מודה שאין בהם מעילה בקדשי מזבח מדכתיב בתרומה בני ישראל וצ"ע:

שם ואהני לה' כו' דדמיא לה' אבל בדק הבית לא דמיא לה' כצ"ל:

גמרא רואה אני בכולן להחמיר ופי' רש"י בתמורה דמודה דאין הנכרי מביא נסכים ע"ש:

דף מו.

גמרא אין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן יש להקשות אי ס"ל דיליף מתרומת הדשן דמועלין א"כ למה ליה הוא דלאחר כפרה כלפני כפרה תיפוק ליה דילפינן מתרומת הדשן דמועלין ובחידוד לתלמידים אמרתי דכוונת המקשה הא דפריך והרי תרומת הדשן ויש לומר דהוא בא לרבות לאחר כפרה מועלין ובאמת דלהוי שני כתובים דלא ללמוד ממקום אחר ותירץ דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים וא"כ ע"כ לא תדרוש הכי אלא איפכא דמוקמינן אכללא דבכ"מ אין מועלין ואין לומר דאתי ללמוד דמועלין דלהוי שלשה כתובים (דשלשה) [דשני] כתובים נמי אין מלמדין ופריך למ"ד ב' כתובים מלמדים מא"ל דילמא אתי הוא דלאחר כפרה מועלין ולהוי שלשה כתובים ואין מלמדין ותי' תרי מיעוטי כתיבי וע"כ מוקמינן אכללא דאין מועלין

וק"ל ובזה מיושב קושית התוספות דהקשו למה לי תרי מיעוטי והניחו הדבר בקושי' ובפסחים תרצו ע"ש אבל מתוך דברינו איצטרך תרי מיעוטי דאי מיעוט חדא ה"א דלא אתי למעט אלא דם דאין מועלין אחר כפרה ולגלויי אתי לרבות לפני כפרה כלאחר כפרה דאין מועלין ואי לאו מיעוטי הייתי אומר ב' כתובים מלמדים ואתי הוא לרבות אחר כפרה כלפני כפרה דלהוי ג' כתובים ולכך איצטרך מיעוטי לגלות דהוא אתי לרבות לפני כפרה כלאחר כפרה דאין מועלין ולעולם בכל מקום אף שנעשה מצוותו י"ל דילפינן דמועלין ולכך איצטרך מיעוט שני דבכל מקום שנעשה מצוותו אין מועלין ודוק:

שם ותלתא קראי בדם ל"ל למעטינא מטומאה יש להקשות לפ"ז ל"ל קרא אשר הם מקדישים ללמוד דחייבים משום טומאה אף דבר שאין לו מתירין תיפוק ליה מדאיצטרך למעט דם מטומאה שאין לו מתירין כי הוא עצמו מתיר ש"מ דבכל מקום חייבים משום טומאה אף שאין לו מתירין דאל"כ למה לי קרא בדם הלא נילף מק"ו מפיגול ויש לישב וק"ל:

תוס' ד"ה ה"ג הלא חילול טומאה נמי בנותר איירי ולפ"ז לא יכול למיפשט דבר הלמד בג"ש דכתבו התוספות לעיל דיש לומר דסמך דחילול דטומאה נמי בנותר כתיב והוי כמאן דכתיבי בגופי' אלא דהתם די בג"ש זו וק"ל:

ד"ה הוא לפני כפרה כו' ועוד קשה בסוף תמורה גבי מקדיש עולה כצ"ל ופריך אי מדרבנן אמאי ב' מעילות וי"ל דהתם שיש מעילה דאורייתא משום עולה אין לחכמים לתקן שם מעילה כיון דבלאו הכי בדילי מיניה ומשני ראוי למעול בו ב' מעילות בבשר מעילה דאורייתא משום עולה ובעור דליכא מעילה דאורייתא ולא בדלי אינשי מיניה ותיקנו רבנן מעילה כצ"ל ועיין בתוס' דחולין דף קי"ז ע"א ובריש מעילה וכו' ועל כי האי גוונא דחיק לאתויי ראיה דתיקון רבנן מעילה אע"ג דבדילי מיניה כמו קדשים שמתו ור"ל אינו ראיה מדם דהתם לא בדילי מיניה ואין להקשות הא דפריך בתמורה דאין לתקן מעילה כיון דבלאו הכי בדלי מיניה הלא הכא בקדשים שמתו אע"ג דבדלי מיניה אפ"ה תיקנו רבנן מעילה ויש לומר דהתם בדלי מיניה מחמת מעילה שיש מעילה דאורייתא בעולה שקדשי מזבח וא"כ אין לרבנן לתקן מעילה ומשני בעור דליכא מעילה כלל ותיקנו רבנן מעילה וק"ל:

ד"ה חד למעוטי מנותר תימא כו' וי"ל כו' דמרבינן מאשר הם מקדישים הכי הוה מרבינן נמי לגבי דם לא זכיתי להבין דבריהם דאשר הם מקדישים בנותר נמי איירי ומרבינן נמי קומץ ומנחת כהנים דאע"ג דאין בהם פיגול יש בהם נותר א"כ מהי תיתי לחייבו

בטומאה יותר מבנותר אדרבה טומאה קלה שהיא בעולה ויורד ובשתי ידיעות כו' [פנים מאירות: וצ"ע]:

דף מו:

תוס' ד"ה אחת לכלל י"ל דהוה אמינא כי בעינן כשר ליקרב הני מילי קדשי מזבח ר"ל ולא הייתי ממעט קדשי בדק הבית ולכך איצטרך הפרט למעט קדשי בדק הבית והשתא מקשו וא"ת הא בהקומץ רבה כו' תיפוק ליה מיקרב דבשלמא בל"ז ה"א דאי מיקרב לבד ה"א דלא למעט אלא קדשי בדק הבית אבל קדשי מזבח כל דבר הראוי ליקרב הוי בכלל יקרב ואיצטרך כל טהור יאכל בשר למעוטי בשר לפני זריקה אבל עכשיו תירצו לעיל דהפרט ממעט קדשי בדק הבית וע"כ יקרב אתי לקדשי מזבח דבעינן כשר ליקרב א"כ לישתוק מן כל טהור וק"ל:

בא"**ד** ולא הוי אמינא מזבח השלמים מיעוט ר"ל זה הפרט דהייתי אומר דאינו בא אלא למעט קדשי בדק הבית וק"ל:

ד"**ה** מחלוקת בטומאת בשר ובין לאביי ובין לרבא דהתם יש לישב ר"ל לאביי דסבר דמחלוקת ר"י ור"ש בטמא שאכל בשר קודש לפני זריקה דוקא בטומאת הגוף וסבר ר"י דאינו לוקה אבל בטומאת בשר מודה ר"י דלוקה דמדמה לעצים ולבונה א"כ מצי סבר ר"י הכא בין כמ"ד מחלוקת בטומאת בשר וסברי רבנן הכא בטומאת בשר דעצים ולבונה דלוקה א"כ ה"נ מודה ר"י דלוקה בטמא שאכל בשר קודש לפני זריקה בטומאת בשר וריש לקיש יליף התם מקרא דלוקה אף בטומאת הגוף וי"ל דסבר ר"י בין בזו בין בזו מחלוקת ובטומאת בשר סבר ר"י כרבנן דהכא והוי דמי לעצים ולבונה ומודה לר"ל דלוקה ופליג עליה בטומאת הגוף דממעט מקרא התם וללישנא בתרא דהכא דחד סבר בטומאת בשר ד"ה לוקה ומחלוקת בטומאת הגוף וא"כ התם בטומאת הגוף פליגי ר"ל ור"י בקרא ובטומאת בשר כ"ע מודים דלוקים כמו הכא דמידי דהוי אעצים ולבונה ולמ"ד בין בזו בין בזו מחלוקת כבר כתבתי דר"י מודה בטומאת בשר דסבר כרבנן דהכא ופליג עליה בטומאת הגוף וממעט שם מקרא ולרבא דהתם דסביר' ליה בטומאת בשר ד"ה אינו לוקה כיון דלית ביה כרת ואין ענינא כלל לעצים ולבונה דמיירי שקידשו בכלי פשיטא דמצי לאוקמי' פלוגתא דהכא אליביה בין ללישנא קמא ובין ללישנא בתרא וק"ל:

דף מז

דף מז:

פרק חמישי

גמרא תלמוד לומר כי כחטאת האשם הוא ר"ל דילפינן אשם מחטאת לקמן למתן דמים ואמורים למזבח דילפינן מה חטאת מקבל בכלי אף אשם מתן דמים למזבח בכלי ולפ"ז לא קשה ל"ל הקישא לקיחה מסיני תיפוק ליה מדאצטרך כחטאת האשם וק"ל:

תוס' ד"ה אף לקיחה תימא וכו' ולא אמר מה נתינה בעצמו של כהן אף לקיחה בעצמו של כהן וע"כ משום דאתי ג"ש ומפיק מהאי סברא א"כ ה"נ נימא אתי ג"ש דבמצורע נמי כתיב ולקח ומפיק מהאי סברא דלא נילף לקיחה מנתינה וכיון דמפיק דלא נילף קבלה למזבח ביד אלא בכלי א"כ ה"ה דלא נילף לקבלת דם לצורך הזי' למצורע שיהי' ביד ותירצו דשמא הכא דריש משום דמיתר והנה לפ"ז קשה ל"ל ג"ש לקיחה תיפוק ליה מדאיצטרך למצורע עני יתור ללמוד לקיחה מנתינה ביד ש"מ בכל מקום לא ילפינן לקיחה מנתינה ומחטאת האשם נלמד דלמזבח יהיה בכלי יש לישב דהייתי אומר דהשתא בכל מקום ילפינן לקיחה מנתינה כמו דילפינן במצורע ולכך איצטרך ג"ש אבל קשה לי הא דמקשים התוספות לעיל בד"ה מה נתינה דהוי הקישא מבנין אב כיון דנתינה יכולין אנו ללמוד בלא יתור דהוי בכלי ובמצורע עני כתיב נמי ונתן והוי כמו דכתיב בגופיה ביד אלא ולקח לא ילפינן מונתן

וכיון דמייתי ולקח במצורע עני א"כ שפיר ילפינן לקיחה מנתינה ודוק:

ד"ה מה חטאת טעונה כלי וכו' הילכך אתי כחטאת האשם לגלויי דלא בא הכתוב להוציא מקבלת כלי לגמרי והנה לפי זה י"ל אף לפי' רש"י כן דבאמת ילפינן ג"ש לקיחה לקיחה אף האשם מצורע אלא דמעטיה קרא מקבלת כלי מבעצמו של כהן אתי כחטאת האשם לגלויי דלא בא הכתוב להוציא מקבלת כלי לגמרי ודוק:

בא"ד וי"ל דחטאת ילפינן משלמים וכו' וגזירה שוה דלקיחה לקיחה איצטרך למיחזי כמאן דכתיב בגופיה יש להקשות לפי זה לישתוק יתור בעני מצורע דנילף לקיחה מנתינה ואנא ידענא מדאיצטרך ג"ש יתירה בחטאת ויש לישב ודוק:

דף מח.

גמרא מאי לאו בהא קמפלגי מ"ס למידין יש להקשות דאיך אפשר לומר דפליגי בהכי הא ע"כ קרא אוקמינא בכל דבר שחייב אשם תלוי על כל עבירות וא"כ אף דאין למידין

מ"מ יש לחייב בספק מעילות דמהי תיתי למעט אלא ע"כ משום ג"ש מצות מצות א"כ ידע מתירוצא דרב פפא ויש לישב דבאמת המקשה ידע דיש למעט מג"ש ספק מעילות וחטאת עולה ויורד אלא דהיה סבר דכל היכא דיש הקישא וג"ש טוב לעשות הג"ש למחצה משנבטל ההיקש לגמרי ובזה כ"ע מודים וא"כ ע"כ מ"ט דרבנן דפוטרין בספק מעילות אלא ע"כ דפליגי בהכי דר"ע סבר בעלמא דלמידין עליון מתחתון ע"י וי"ו וא"כ ה"נ הוי היקש וטוב לעשות ג"ש למחצה משנבטל ההיקש לגמרי ורבנן סברי אין למידין בעלמא עליון מתחתון וא"כ אין כאן היקשא ולמידין מג"ש דפטור על ספק מעילות ועולה ויורד אבל אי היו סוברים רבנן דבעלמא למידין הוו מודי הכא לר"ע דטוב לעשות ג"ש למחצה משנעקור הקישא לגמרי ורב פפא תירץ דכ"ע למידין בעלמא והכא מכח אין ג"ש למחצה אתי ג"ש ומפקא הקישא ופריך השתא ע"כ ר"ע דריש ונפש ורבנן לא דרשי אף דדרשי בעלמא לימא בהא קמפלגי דמר סבר היקש עדיף ר"ע סבר היקש עדיף ורבנן סברי ג"ש עדיף דבשלמא בל"ז הייתי אומר דכ"ע היקש וג"ש שוים וטוב לעשות ג"ש מחצה מלעקור הקישא לגמרי אלא טעמא דרבנן דלית להו הך הקישא כלל אבל עכשיו דכ"ע אית להו בעלמא הך הקישא א"כ ע"כ פליגי בהקישא וג"ש עדיף ותירץ דלעולם כל היכא דמעקר ההיקש לגמרי הקישא עדיף וטוב לעשות ג"ש מחצה אבל הכא אף דאין ג"ש למחצה מ"מ לא מעקר ההיקש דאיצטרך הך הקישא דתחתון ילפינן מעליון ועליון לא ילפינן מתחתון משום ג"ש אבל אי לאו ג"ש כמו בן צאן כ"ע מודים דילפינן גם עליון מתחתון וק"ל:

תוס' ד"ה אשכחן בן צאן כו' ושמא אהך דרשה דוי"ו מוסיף סמך אך על זה קשה למה פשיטא ליה התם והכא פריך מנין ועל זה תירצו מיהו בההיא דבן בקר לפני ה' וכו' דפשיטא דילפינן תחתון מעליון אבל עליון מתחתון ס"ל דלא ילפינן וזה ברור והך אי נמי דכתבי התוס' משום דבן צאן כתיב אותו למעוטי ר"ל לאיזה מיעוט איצטרך הכא לרבויי כצ"ל ואפשר שמקומו אחר ומיהו וק"ל:

ד"ה דכ"ע ס"ל דטוב לנו לעשות ג"ש דתהיה שטר בשפחה כמו גט דאשה שלא להועיל חצי כמו כסף שסמוך לו והפדה דהא מגט אשה נפקא שטר שחרור ועיקר כצ"ל וחסר מכאן ותמצאנו בסוף ד"ה תן לה יסוד וכל הדבורים עד ד"ה חטאת בת דנקא שייכים לדף נ' ע"ב ס"ד לא נכתב ע"כ הגהות הב"ז:

דף מח:

גמרא ור"ע האי סברא מנ"ל יש להקשות דילמא ר"ע נמי יליף לאשם בכסף שקלים מהך הקישא דר"ע סבר כל היכא דאיכא למימר אין היקש למחצה ואין ג"ש למחצה היקש עדיף וטוב לעשות מג"ש מחצה ורבנן סברי בזה ג"ש עדיף אלא היכא דמעקר הקישא לגמרי אז טוב לעשות מג"ש מחצה ולקיים הקישא אלא הכא אפשר לקיים הקישא ללמוד תחתון מעליון בכסף שקלים ויש לישב ע"פ מה שכתבו התוספות לעיל בד"ה דכ"ע דאמרינן בפ' השולח דכ"ע ג"ש עדיף היכא דאפשר לקיים הקישא א"כ ה"נ יותר היה טוב לומר אין ג"ש למחצה מאין היקש למחצה כיון דיש לקיים הקישא ללמוד תחתון מעליון אלא ע"כ דלא יליף מהקישא אלא מלימוד אחר ושפיר פריך מנ"ל:

תוס' ד"ה גמר בערכך וכו' וא"ת לרבנן מג"ש דבערכך נמי נילף אשם תלוי בספק מעילות י"ל לתירוץ התוספות דלעיל דילמא רבנן לית להו ערכך וכ"ת א"כ אשם גזילות בכסף שקלים מנא להו דילמא ילפי מזאת התורה ואעפ"כ איצטרך ואם נפש שלא יהיה ספיקו חמור מודאי ויש לישב דהא אליבא דרבנן נמי קשה תינח מאן דאית ליה תורה ומאן דלית ליה תורה ע"כ אשם גזילות יליף בערכך ומתרצים התוס' לעיל דמ"מ איצטרך ואם נפש וע"ז מקשים מג"ש בערכך נמי נילף אשם תלוי בספק מעילות ודוק:

דף מט.

גמרא מבעי ליה לכדתניא אותו בצפון נ"ל אי לאו מיעוטא דאותו הייתי מוקי בשעיר נשיא לעכובא אלא שלא תאמר דאתי למעט שאר שעירים מצפון איצטריך בנין אב למצוה והא דכתב בשעירי אתי למעט חטאת נחשון ולכך איצטרך אותו למעט אך קשיא לי מנ"ל עכשיו ללמוד עיכובא בכל השעירים דילמא תרי כללי אתיין לעיכובא וכתב רחמנא בשעירי לומר דוקא בשעירי הוא דמעכב אבל לא בשאר שעירים אלא למצוה ותרי כללי איצטרך לשאר בהמות ושעירי יחיד ובשעיר נשיא איצטרך למעט שעיר נחשון אף ממצוה ואי לאו אותו הייתי אומר דבא לעכובא שלא למעט בכלל כל השעירים ואיצטרך אותו שלא לעכב יצא אלא למעט שעיר נחשון או דילמא בשעיר נשיא אתי למעט כל השעירים שלא לרבות מן תרי כללי לעיכובא ואותו אתי למעט אפילו למצוה והשתא איצטרך בשעירי לגופה אפילו למצוה שלא נמעט מאותו וא"כ אין לנו לימוד למצוה בכל השעירים ויש לישב ודוק:

רש"י ד"ה או אינו בא לעכב אלא לכתוב בו אותו דהוי מיעוט יש להקשות כיון דידע המקשה דעכ"פ אותו לאיזה דרשה אתי א"כ איך קאמר אשכחן שעיר נשיא בין למצוה

בין לעכב דילמא שעיר נשיא נמי למצוה דהא איצטרך כל הקרא בשביל מיעוטא דאותו אלא שלא נימא דאתי למעט כל החטאת לכך אהדרי' רחמנא בבנין אב לכללא דכל החטאת הם למצוה וק"ל:

דף מט:

תוס' בד"ה דף מ"ח ע"ב ד"ה מה לבן צאן וכו' וי"ל דהתם כל דינו בכהן לא שייך למיפרך מכלי נראה כוונתם אף דבאמת בן צאן חמור בכמה דברים מ"מ לענין כהן מצינו שבן עוף חמור מבן צאן א"כ כל היכא דצריך בן צאן כהן א"ד שצריך בן עוף כהן ועל תירוץ זה מקשין התוס' וא"ת וליעבד הכא קל והומר ממקום ר"ל דאיך אפשר לומר כיון דיליף כל דינו בכהן לא שייך למיפרך מכלי א"כ אמאי לא יליף נמי הכא ממקום ר"ל השתא יליף צפון בבן עוף מכהן ואיכא למיפרך שכן טעון כלי היה לו ללמוד הכל ממקום ושוב לא הייתי יכול למיפרך כלי דאף דבן צאן חמור בכמה דברים יותר מבן עוף מ"מ לענין מקום חמור בן עוף א"כ אינו דין בדבר שצריך בבן צאן מקום דהיינו צפון שטעון ג"כ בן עוף ולכך לא נמצא שום תירוץ בתוס' על קושיא זו אלא דכוונתם להדר תמיהתם לדוכתם דלפרוך התם בקדושין הך פירכא ובדברים אלו יתישבו לך כמה ספקות ודלא כמ"ו הב"ז דכתב וז"ל ולא מצאתי בשום מקום להגי' כי חסר כאן תירוץ על הקושיא ולי נראה לתרץ קושייתם דאכתי הלימוד בא מבן צאן ואיכא למיפרך הפירכא שכן קבעו לו כלי עכ"ל אבל כבר כתבנו שבכיון לא כתבו התוס' תירוץ להדר תמיהתם למקומה כאשר כתבתי וק"ל אבל נראה לי באמת תירוץ על קושיא זו דהא בן צאן נמי כשר על המזבח דאמרינן קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח כאלו נשחטו בצפון ואין כאן ק"ו כלל ודוק והא דכתבו התוספות ול"נ כיון דהדין הוי מהזאה לא שייך מכלי דשחיטה נ"ל דתירוץ זה הוא מאיזה תלמיד ובאמת י"ל בהזאה גופיה בבן צאן צריך כלי וכן הקשו באמת התוספות בקדושין וע"כ צריך לומר אף דמקבל לצורך הזאה היה בכלי מ"מ הזאה גופיה היה באצבע וק"ל אבל על עיקר תמיהת התוספות נראה לי לתרץ דהא ע"כ קשה עוד קושיא למה לא פריך מה לבן צאן שקבע צפון אלא דאיכא למימר בן עוף במליקה יוכיח שאין טעון צפון ואין צריך כלי וצריך כהן ומ"מ צריך לי עיון בזה כיון דתחילת דינו במליקה אי אפשר לומר תוכיח וק"ל:

ד"ה אלא אין שוחט בצפון וכו' עוד ד"ה קבלה נמי למצוה וכו' וא"כ מקבל למצוה בעולה מנ"ל ועוד עכובא בחטאת מנ"ל וי"ל כיון דאשכחן למצוה מקבל כקבלה ה"ה לעכב ע"כ דבריהם וקושיא ראשונה מנ"ל בעולה למצוה לא נמצא תירוץ בדבריהם ונכנסו

לדחוקים ונ"ל לתרץ כל קושייתם באר הטיב הדק דהא ע"כ למקבל צריך רבוי וא"כ ע"כ בלימוד אחד הייתי אומר אין שוחטין בצפון אבל מקבל בצפון דאי לשחיטה גופיה דאין שוחט בצפון או למעט למקבל בצפון א"כ לישתוק לגמרי וממילא ידענא דאין שוחט ומקבל בצפון אלא ע"כ דאתי לאשמועינן דיוקא אבל מקבל בצפון וא"כ למה לי אותו דגבי שעיר אלא מהתם הייתי יליף למצוה אבל לא לעכב ואיצטרך אותו בשעיר למילף מדיוקא לעכב והשתא מתרץ שפיר לאו למעוטי שוחט בצפון דזה אין צריך למעט אלא אבל מקבל בצפון ומלימוד דרב אחי הייתי מרבה מקבל למצוה ואיצטרך בשעיר אף לעכב ופריך מקבל מלקח ולקח נפקא ר"ל דאי ולקח למצוה לישתוק ומקבל למצוה נילף מדאיצטרך למעט שוחט אלא ע"כ לעיכוב ותירץ לקח ולקח לא משמע ליה וע"כ איצטרך תרי מיעוטי לעכב והשתא פריך שפיר אשכחן שחיטה בעולה למצוה קבלה נמי למצוה אשכחן שחיטה וקבלה לעכב מנ"ל ופי' רש"י שפיר אבל מקבל בצפון דמעולה נמי מוכח למצוה מקבל דלגופיה למעט שוחט לא צריך:

רש"י ד"ה וכ"ת אי לא מעטינן קרא הוה אמינא תיתי מבנין אב מושחט את החטאת כנ"ל והס"ד ואח"כ ד"ה א"כ סמיכה גופיה נמי לישתוק קרא מיניה ותיתי מבנין אב דכתיב וסמך וכו' ראשו ס"ד ושורה דלעיל נתחלף והב"ז הגי' בעינן אחר והיא היא:

גמרא אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון עיין בתוס' מה שכתבתי כאן:

דף נ.

גמרא א"כ נכתוב בהאי וכו' וע"כ צריך לומר דהיה סבר דבר הלמד בהקיש חוזר ומלמד בבנין אב:

שם אי אקשיה לחטאת ה"א וכו' דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ר"ל בשביל כך הקשה לחטאת ולא לעולה שלא יטעה אדם ולומר דלא ניחא ליה לאקושי' לעיקר אם לא ללמוד דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד וק"ל ואין להקשות איך אפשר לומר אי אקשי' לחטאת דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש הא האי איצטרך לעכובא ועכובא כתיב בחטאת ועוד אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד א"כ בכללא נמי נכתב במקום אשר ישחטו החטאת ישחטו את האשם ויש לישב דהמקשה פריך אף על הכלל למה לי לאקושי' ר"ל או ליקשי הכל לעולה או הכל לחטאת ודוק:

רש"י ד"ה דבעי כהונה דהא בחזרתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן וע"כ צריך לומר דכהן אתי לשום דרש':

תוס' ד"ה לעכב מנ"ל למקבל לא ידעינן עכובא ולפי מה שכתבתי לעיל דבחטאת מוכח אף למקבל עיכובא א"כ אף באשם יכול למילף מבחטאת עיכובא דבגופיה כתיב וק"ל:
ד"ה לפי שיצא אשם מצורע וכו' וא"ת למ"ד כללא גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ר"ל בשלמא בל"ז הייתי אומר הא דפליגי בדבר החדש אי כללא גמר מיניה היינו דוקא בדבר הנוסף על הכלל אבל דבר הסותר הכלל כ"ע מודי דלא ילפי' מיניה אבל השתא דמוכח דאינו מיקרי דבר חדש אלא כשסותר כללא וע"כ בסותר כללא פליגא א"כ שפיר מקשים התוספות למ"ד כללו גמר מיניה יהיו כל אשמות טעונים מתן בהונות וק"ל והנה מה שהקשה מ"ו הב"ז קושיא גדולה על דברי התוספות לא רציתי להכניס ראשי מפני שכתב ששאל את רבותיו ולא השיבו לו דבר נאה ומתקבל ובאמת בגמרא דמנחות דף (ד') צ"א ע"א ה"א למעט תודה הואיל ואיכא לחם בהדה ולאו בשביל דבר חדש ע"ש וקשיא לי עוד על פי' רש"י בחומש בפ' מצורע במקום אשר ישחט ומה ת"ל והלא כבר נאמר וכו' לפי שיצא אשם זה מכלל אשמות לידון בהעמדה יכול תהא שחיטתו במקום העמדתו לכך נאמר ושחט והכא אמרינן דכבר אהדרי' קרא וקרא אתי לעכובא וצל"ע:
ד"ה נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי תימא וכו' מה לאשם מצורע שכן בא להתיר ר"ל להתירו לבא במחנה ועיין בתוס' דמנחות דף צ"א ע"ב ד"ה אבל היכא:
ד"ה אי אקשי' לעולה תימא וראיתי למ"ו הב"ז דכתב וז"ל בא"ד וכן יש להקשות כו' דבריהם נראים ככפולים קצת וק"ל עכ"ל ונ"ל דאין ספק שלא נשנה אלא בשביל דבר שנתחדש בה ונבאר פי' התוספות בס"ד דהא ע"כ יש להקשות מאי מקשים התוספות בתימא תיפוק ליה מחטאת ואשם דמה חטאת צפון מעכב אף אשם כן הא ע"כ אף מעולה לעכובא לא יכול למילף מהקישא אלא למצוה ולא לעכובא למ"ד דכתיב בעולה גופה עיכובא מ"מ לא יוכל חטאת למילף מיניה דא"כ לישתוק קרא בחטאת א"כ ה"נ כיון דיצא מן הכלל ולא אהדרי' עד דכתיב האשם כשאר אשמות יהיה א"כ אימא דלא אהדרי' אלא למצוה ואיצטרך קרא להקיש לעולה למילף עיכובא אלא ע"כ צריך לומר דאיכא הכא תרי הקישא הקישא חדא כחטאת דמשמע דאשם מצורע איתקיש לחטאת אלא דהייתי אומר דאהדרי' קרא למידי דבעי כהונה אבל למידי דלא בעי כהונה לא אהדריה משום דכתיב לכהן אבל השתא דנכתב עוד הקישא האשם כשאר אשמות יהיה וע"כ לכהן לאו דוקא וילפינן למצוה א"כ יכולין עכשיו למילף מכחטאת מה חטאת מעכב צפון אף אשם כן ולתמיה זו היו רוצים לתרץ וי"ל דאי לא כתב צפון לא הוי אמינא הא אהדריה קרא לשחיטת צפון למידי דלא בעי כהונה והאשם לא דרשינן ליה כלל דהא לא כתיב כאשם דהוי משמע כשאר אשמות דעלמא לצפון יהא כוונתם מבוארת בשלמא

אי כתיב כאשם משמע בודאי אשם דמצורע יהיה (כאשר) [פנים מאירות: כשאר] אשמות וילפינן מיניה למצוה וכיון דילפינן למצוה יכולים אנו למילף עיכובא מכחטאת אבל השתא דכתיב האשם משמע האשם זה יהיה כחטאת ר"ל רק הקיש אחד דאשם דמצורע איתקיש לחטאת למתן דמים ואין לומר לישתוק מהאשם א"כ לא ידעינן לצפון אפילו למצוה דהייתי אומר דילמא כי אהדריה קרא למידי דבעי כהונה ואיצטרך האשם לאקושי לחטאת לאהדריה לכללא למצוה כך כוונתם אבל מ"מ קושית התימא במקומה עומדת דמ"מ איך אפשר לומר דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אם כן לישתוק מקרא ושחט את הכבש במקום עולה רק לכתוב כאשם כיון דכאשם משמע בודאי כשאר אשם דעלמא וא"כ יהיו תרי הקישא ונילף למצוה מכאשם ולעכב נילף מכחטאת וא"כ קושייתם במקומה עומדת וע"ז מקשים וכן יש להקשות ר"ל עוד קושיא אי דבר הלמד בהקיש חוזר ומלמד בהקיש לא נכתב צפון כלל ר"ל הן בכלל במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם הן בפרט ר"ל במצורע ותיתי מכחטאת ואשם כי היכי דנילף מיניה סמיכה בפ"ק ר"ל וזה מקרא אחר דכתיב בפ' ויקרא באשם גופיה ואם כן נילף למצוה בכל אשמות מהאי הקישא ואשם מצורע הייתי מהדר לכללא מכאשם לשאר אשמות ולעכובא הייתי יליף מהקישא דכחטאת וזה שפירשו התוספות ועוד נילף ר"ל שאר אשמות לעכובא מאשם מצורע ואשם מצורע ר"ל לעכובא מהיקשא דכחטאת ולכך לא נקטי התוספות הכא אשם אלא כחטאת לבד ולקושיא זו תירצו וי"ל דלא הוה אמינא דאהדרי' קרא וכו' ולא הוה דרשינן כאשם כשאר אשמות כיון דלא כתיב ר"ל באמת לא כתיב כאשם אלא האשם אלא דעיקר קושיא מדאיצטרך דהי' לכתוב כאשם ולזה תירצו דלא הוה דרשינן כאשם כשאר אשמות כיון דלא כתיב אנן נמי לא הוה דרשינן והטעם כיון דלא כתיב צפון בהדיא בשאר אשמות וזה תירוץ לקושיא שניה דלא נכתוב כלל צפון אבל קושיא ראשונה דנכתוב צפון בכלל ובמצורע לכתוב ושחט את הכבש וכו' במקום אשר ישחוט את העולה וע"כ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש דאי חוזר ומלמד א"כ לישתוק קרא מיניה ולכתוב במצורע כאשם דע"כ כיון דכתיב באשם צפון בהדיא א"כ שפיר משמע דאשם מצורע יהיה כשאר אשמות וא"כ ממילא הדרי' קרא למצוה ומהיקש דכחטאת הייתי יליף עיכובא וכן נראה לי דברים ברורים למבין בס"ד אבל על עיקר תמיהת התוספות היה נראה דבאמת זה קושי' המקשה וכ"ת ניקשי אקושי לחטאת ר"ל לישתוק מהקישא דעולה ונסמוך על הקישא דחטאת דכבר איתקש לחטאת ותירץ דניחא ליה דמקיש לעיקר ולא נקיש ליה לטפל וק"ל:

דף נ:

גמרא דבר הלמד בהיקש מה שילמוד בבנין אב אמר ר' ירמיה לא נכתב צפונה באשם ק"ק דילמא איצטרך צפונה למילף דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בג"ש ויש לישב וק"ל:

תוס' ד"ה ונכתב בגופיה תימא כדאמר בפ' ב"ש משל למלך וכו' וי"ל דבשביל חיבתן לא היה לו לגלגל אלו דרשות למילף מהקישא לא יכולתי להבין דבריהם והיה נראה לי לומר דהא ע"כ הא דדרשינן משל למלך בשר ודם אינו אלא מכח האי קרא דכתיב כאשר יורם לרבות יותרת ושתי כליות בפר העלם וא"כ קשה למה לא כתיב בגופיה אלא ע"כ משל למלך וכו' אבל אי לאו האי קרא כאשר יורם א"כ אין כאן קושיא למה לא נאמר בפר העלם יותרת ושתי כליות כיון דילפינן מהקישא ומה לי דכתיב הכא או הכא ולפי זה קשה למה לא מקשים התוספות על תחילת הלימוד מנ"ל ללמוד דבר בהקיש אינו חוזר ומלמד בהקיש מהאי קרא דילמא איצטרך האי קרא למילף בשביל חיבתן ועל קושיא זו מתרצים התוספות וי"ל דבשביל חיבתן לא היה לו לגלגל אלו דרשות למילף מהקישא ר"ל דבשביל כך להודיענו חיבתן לא היה לגלגל אלו דרשות למילף מהקישא ומ"מ סוף כל סוף ימעט בסרחונו ומה בכך אם אין אנו יודעים שבשביל חיבתן עושה זה דמ"מ מיעט בסרחונו ונילף מהקישא ולא היה לגלגל אלו דרשות בשביל להודיע חיבתן אבל תמיהת התוספות על המקשה קשה דמאי פריך ונכתב בגופיה דילמא בשביל זה לא נכתב בגופיה למעט בסרחונו והשתא קשה להם אף לפי האמת דאי נכתב בגופיה הייתי אומר דבר הלמד בהקיש חוזר ומלמד בהקיש א"כ מנ"ל למילף חיבתן דילמא האי קרא נכתב ללמד שאין חוזר ומלמד בהקיש ובשביל כך לא נכתב בגופיה ומתרצים ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן מדלא אשמועינן בדוכתא אחריתא דבר הלמד בהיקש כו' ודוק:

ד"ה קדשי קדשים יתירי כתיב תימא וכו' למה לן היקשות דלעיל כחטאת ואשם ר"ל בפ' קמא דילפינן מזה לסמיכה ודוק:

רש"י ד"ה מחדא לא אתי מילתא באפי נפשיה היא ולא למיפשוט בעיין עכ"ל לכאורה יש לדקדק דילמא רוצה למיפשט בעיין דאי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב א"כ למה תלתא קראי לכתוב צפון בהדיא בעולה ושני היקשות דחטאת ואשם לכתוב רק חד קרא בהדיא והיקש אחד והשלישי נלמד בבנין אב אלא ע"כ דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב עד דדחי מהי תיתי ואפשר דלפי' רש"י כה"ג לא הוי דבר הלמד בהיקש דאפשר דלמד מהאי קרא דכתיב בהדיא אלא שלא תאמר בשביל איזה חומרא מה שיש בזה מה שאין בחבירו ובשביל חומרא זו הצריכה התורה צפון ואיצטרך היקשא

דחטאת וע"כ אינו הטעם משום חומרא דעולה כולה כליל אלא ע"כ הטעם בשביל הצד השוה בשניהם שהם קדשי קדשים א"כ ילפינן אשם מעילה דכתיב בגופיה וזה כוונת רש"י בביצה דף כ' ע"א ד"ה אתי מבינייהו אבל לפי' התוספות הכא בדף מ"ח דמקשי מהאי וסברי דזה דבר הלמד בבנין אב הוא אם כן קשה דילמא רוצה המקשה לפשוט בעיין ולכאורה התוספות הסכימו לפי' רש"י בזה ויש לישב דאי אפשר לומר דרוצה לפשוט בעיין דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב דהא אף דאינו חוזר ומלמד מ"מ קשה לישתוק מעולה ונכתב בחטאת ואשם בשניהם מפורש אלא ע"כ דידע המקשה דלא ילפינן מאיזה פירכא א"כ ה"נ מטעם פירכא זו אינו נפשוט אבייעו וזה נ"ל כוונת התוספות דכתבו בד"ה לא נכתוב פי' ולכתוב דחטאת ואשם בהדיא ר"ל בתרווייהו.

תוס' ד"ה לא נכתב רחמנא וי"ל דאיכא למיפרך דמה לזבחי שלמי צבור שכן זמנן קבוע וכ"ת אם כן נכתב עוד באשם ולזה תירצו ועוד דחטאת לא אתי מיניה וכ"ת נכתב חטאת אם כן אשם לא אתי מיניה וא"כ איצטרך בלאו הכי תלתא קראי וע"ז מקשי' וא"ת למה לי קרא רביעי ר"ל היקשא דזבחי שלמי צבור תיפוק ליה בבנין אב דברי מ"ו הב"ז ר"ל מעולה וחטאת או מעולה ואשם ויפה כיון בפי' התוספות אך קשיא לי על התוס' א"כ לישתוק קרא בעולה ונלמד בבנין אב מחטאת וזבחי שלמי צבור דלכתוב רחמנא בהדיא בחטאת והיקשא בזבחי שלמי צבור ואתי מבינייהו או מזבחי שלמי צבור ואשם וא"כ לכתוב חד קרא בהדיא וב' הקישות ולישתוק בעולה ונילוף מבינייהו וצ"ע:

שם וא"ת והיכא גמר בפ' שני דביצה סמיכה בבנין אב והנה לפי' רש"י שם אין כאן קושיא כאשר כתבתי בפי' הגמרא ובאמת שם לא הקשו התוספות על הא דרוצה ללמוד בבנין אב אלא על הא דקאמר דילמא מעולה חובה גמר אבל אליבא דאמת דאתיא מבינייהו לא קשיא כאשר כתבתי בפי' רש"י וק"ל:

דף נא.

תוס' ד"ה מה להלן והוא בדף מ"ח ע"ב כיון דהוי הימנו ודבר אחר דשלא בהפשט וכו' ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא נראה כוונתם כיון דאין זה היקש בפר כהן משיח א"כ שפיר יליף מיניה פר י"כ א"כ יכולין ג"כ למילף ע"י ניתוח דהוי הימנו ודבר אחר ומה מאוד לא יכולתי להבין קושיא זו דאי זה מיקרי הימנו ודבר אחר א"כ למה לי לאקושי זבחי שלמי ציבור לעולה ליקשי לחטאת ונילף שהוא קדשי קדשים דכתיבי בגופיה ויוכל למילף גם צפון וכן למה לי אשר יורם דלא להוי דבר הלמד בהיקש דהא שעירי ע"ז ילפינן מהעלם מה דכתיב בגופיה א"כ שפיר יכול למילף אף ליותרת

ושתי כליות דהוי הימנו ודבר אחר ובאמת הימנו ודבר אחר לא נתפרש בענין זה אלא היכא דהוי ענין אחד כגון י' חלות של מצה דילפינן מחמץ וחמץ ילפינן ש"י עשרון עיין במנחות דף ע"ח ע"א וביומא דף נ"ז ע"א דילפינן הזאה בפנים עיין בפי' רש"י ובסוף איזהו מקומן ולכל הפירושים אינו נראה שיהיה זה הימנו ודבר אחר דניתוח אינו בא כלל להפשט דאפשר שלא בהפשט ושלא בנתוח ואח"כ ראיתי שהתוספות הרגישו בזה ביומא ובסוף פירקין אליבא דאמת דחוץ מפנים ומ"מ איך אפשר לומר שהפשט וניתוח יהי' הימנו ודבר אחר וצ"ע:

ד"ה אלא למאן דלית ליה לרב פפא מאי איכא למימר ורב אדא בר אהבה וכו' וא"ת דפ' אמר להם הממונה וכו' קשה לי דהא כתבו התוספות לעיל בפ' ב"ש דף מ"א ע"א ד"ה ואתי ליה שעיר י"כ דבפ' איזהו מקומן משמע דקודם יש לנו לומר דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקש ממה שנאמר דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו ולפי סברא זו אין כאן מקום לדבריהם ובאמת דבריהם תמוהים לי דהא לא משמע כאן כלל דיותר יש לנו לומר דבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בהיקש אדרבה משמע הכא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בק"ו אבל איפכא לא נפשוט ונשאר בתיקו:

דף נא:

גמרא דבר הלמד בק"ו מה שילמד בק"ו כתב מ"ו הב"ז וז"ל יש מקום עיון גדול בבעיא זו ממ"נ דע"כ אי בא ללמד לשלישי מק"ו מה ב' שיש לו קולא אפ"ה מחמרינן בחד צד ק"ו הג' שאין לו קולא זו לא כ"ש דמחמרינן חומרא זו א"כ קשה איך נלמד ב' מא' מק"ו הא איכא למיפרך מה לב' שכן יש לו קולא ואי קולא של הב' יש כאן גם בא' א"כ בקיצור הוי ליה למילף הג' מאחד דרך משל עולה טעונה צפון וחטאת נלמד מעולה בק"ו שחטאת מכפרת שטעונה צפון וחטאת פנימית נילף בק"ו מחטאת חיצונית שנכנס דמן לפנים שטעונה צפון ויש להקשות דבקיצור הוי ליה למילף פנימיות מעולה ואי יש לעולה צד חמור שכן כליל נגד פנימיות אם כן גם חטאת חיצונות לא נילף מעולה מטעם חומרא זו ואי יש גם לחטאת חומרא זו א"כ פנימיות לא נוכל למילף מחטאת מצד שיש לה חומרא של עולה מה שאין לפנימיות סוף דבר מי שלבבו רחבה ודעתו צלולה ישית לב בישוב קושיא זו וכעת צ"ל עיון ודוק עכ"ל ואני אומר גברא קחזינא ותיובתא לא חזינא וישבתי קושייתו בעזרת האל בדרך זה דהא ע"כ יש להקשות קושייתו גם בבעיא שניה דבר הלמד בק"ו מה שילמד בבנין אב דהא גם בבנין אב לא ילפינן היכא דאיכא למיפרך צד חמור וכן בבעיא ג' דבר הלמד בבנין אב מה שילמוד בבנין אב יש להקשות ג"כ כקושייתו כיון

דלא ילפינן בנין אב היכא דאיכא למיפרך אלא ע"כ דאפשר למצוא בכה"ג דשחיטת עוף ילפינן מק"ו מבהמה אבל מליקה אי אפשר ללמוד בבנין אב מבהמה כי היכי דלא יליף מליקה מק"ו מבהמה וע"כ הטעם כדפירשו התוספות בד"ה מה מצינו והיינו טעמא דלא גמר דאיכא תרי שנויי מליקה משחיטה ועוף מבהמה א"כ הייתי יכול למילף מליקה ק"ו משחיטת עוף הוי שפיר מבעיא לן דבר הלמד בק"ו מה שנלמוד בק"ו דמליקה לא יוכל למילף מבהמה וכן הא דפשט מיניה דבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב מפני מה אמרו לן בדם כשר ולמה לא ילפינן מעיקרא לן דם מלן בשר אלא ע"כ דפשיטא ליה דם המתיר עדיף ולא ילפינן מדם שלא בהכשירו כדפירשו התוספות בדף מ"ח ע"ב סוף ד"ה מפני מה אמרו א"כ ה"נ אי הייתי יליף ק"ו מבשר שפיר מבעיא לן אם נוכל למילף לן דם מק"ו מאימורים דע"כ דדם אינו רוצה ללמוד בק"ו מבשר כשם שאינו רוצה למילף דם בבנין אב מבשר וק"ל ועוד נראה לי דאפשר למצוא בדרך זה דהא מוכח מדברי התוספות בד"ה אלא למאן דלית ליה לרב פפא בדף מ"ח ע"ב דכל מה שאני לומד דלא יהיה טפל חמור מן העיקר הוי ק"ו וא"כ יכולין למצוא שפיר ק"ו שילמוד מן ק"ו דרך משל בעולה לעיכובא מק"ו מחטאת דלא יהיה טפל חמור מן העיקר ושם לא שייך למיפרך שום פירכא כדמוכח לעיל וא"כ אם הייתי יכול למילף אשם מק"ו מעולה היה מבעיא לן שפיר דבר הלמד בק"ו אם חוזר ומלמד בק"ו דמחטאת אי אפשר ללמוד עיכובא דמה לחטאת שמכפרת על חייבי כריתות אבל מעולה יכול שפיר ללמוד בק"ו וא"כ זה כלל גדול כל היכא דילפינן ק"ו לא יהיה טפל חמור מן העיקר א"כ מטפל אפשר דלא יוכל למילף ק"ו מצד חומרא אבל מעיקר יכולין אנו ללמוד ק"ו ושפיר מבעיא לן ועיין בדף ס"ג ע"א בענין לא יהיה טפל חמור מן העיקר ועוד דרך שני לעיל דף מ"א ע"א דילפינן לאות בדם וטבילה בלא צד חומר רק מדהשווה קרבן לקרבן דרך משל אם הייתי לומד שעירי ע"ז להכשיר אמין שבאצבע שהוא קולא מקל וחומר מפר משוח שהוא חמור יש לו קולא זו קל וחומר לשעירי עבודה זרה שאינו חמור כ"כ שיהיה לו קולא זו והדר הייתי יליף שעירי יום כיפורים מקל וחומר מה במקום שלא השוה קרבן לקרבן דפר העלם ושעירי י"כ הושוו מעשים למעשים למאי דכתבי בהו מקום שהושוה קרבן לקרבן כגון שעירי י"כ ושעירי ע"ז אינו דין שישוו מעשים למעשים שיהיה כשר אמין שבאצבע ושעירי י"כ לא הייתי יכול למילף מק"ו מפר משוח דשעירי י"כ חמורים ומצד שהושווה קרבן לקרבן יכולין אנו למילף א"כ על כיוצא בזה שפיר מבעיא לן אי דבר הלמד בק"ו שחוזר ומלמד בק"ו וכן הא דילפינן בקדושין שבן עוף טעון כהן בזריקתו מק"ו מבן צאן שלא קבע כהן בשחיטתו קבע כהן בזריקתו בן עוף שקבע כהן במליקתו א"ד שיקבע

כהן בזריקתו אף שבן צאן חמור בכמה דברים שקבעו לו כלי כדמקשי התוס' לעיל מכל מקום ילפינן שפיר קל וחומר כיון דלענין כהן בן עוף חמור וכל דינו אינו אלא בכהן כמו שתירצו התוספות לעיל וא"כ השתא יכולין אנו למילף בק"ו מבן עוף דיש לו קולא יש לו חומרא זו שטעון כהן דרך משל קומץ לא כ"ש דיש לו חומרא א"ד שטעון כהן ומבן צאן אין אנו יכולין למילף דאפשר דבן צאן יש לו נמי חומרא זו וכהנה רבות תן לחכם ויחכם עוד כל זה נראה לי ברור בס"ד:

תוס' ד"ה מה מצינו בשחיטה של עוף והוא בדף מ"ח ע"ב וכו' ונראה לי דהיינו טעמא דלא גמר דאיכא ב' שנויי וכו' ר"ל ובשביל זה לא גמר גם בבנין אב ברוך ועוד קשה ר"ל אף לתירוץ של ברוך ונראה דלישני' דמתניתין דייקא ר"ל דיליף קל וחומר וכו' ופשיטא ליה דבמה מצינו מעוף יליף ר"ל מליקה דאי מבהמה למי לי לאתויי בקל וחומר היה לו ללמוד שחיטת עוף ג"כ במה מצינו מבהמה אלא ע"כ דדייקי לישנא דמתני' דמליקה מעוף יליף במה מצינו ושחיטת עוף בקל וחומר וק"ל:

דף נב.

גמרא מאשר פתח אהל מועד נפקא ואע"ג דדרשינן ליה לעיל ליסוד מערבי מ"מ תרי אשר פתח אהל מועד כתיב חד בכהן משיח וחד בפר העלם דלא כפירוש התוספות דדחקו לישב זה:

תוס' ד"ה אשר פתח אוהל מועד והוא בדף מ"ח ע"ב וכו' ועוד דאית דאמר על יסוד דרומי וקאמר וכו' מהיכן פשוט לו זה יותר מזה הלא בתרווייהו שייך טעמא דאין מעבירין על המצות (למה) ר"ל [פנים מאירות: למה] לי ללמד ירידתו מיציאתו תיפוק ליה יציאתו גופיה הטעם משום דאין מעבירין א"כ בירידתו נמי שייך האי טעמא דאין מעבירין אלא ע"כ דגזירת הכתוב ביציאתו שיהיה על יסוד מערבית ואין הטעם משום דאין מעבירין א"כ הייתי יליף סתום מן המפורש אם לא שנילף בענין זה מה יציאתו בסמוך לו אף ירידתו בסמוך לו וא"כ בשניהם אין הטעם משום אין מעבירין על המצות אלא גזירת הכתוב הוא דלא כמו שראיתי בפירוש על הסידור דכתב הטעם בשניהם משום דאין מעבירין על המצות ולא דק:

בא"ד ועוד דאמרינן לקמן בפ' קדשי קדשים כצ"ל והוא בדף נ"ח ע"ב:

בא"ד ומיהו היא גופיה קשיא לי דלמה לי קרא תיפוק ליה דאין מעבירין על המצות יש להקשות דהא באמת איצטריך לגופיה ומכח זה ממעטינן ממזבח העולה ולא יסוד מזבח

הפנימי ולפי מה שפירשתי דתרי פתח אוהל מועד כתיב אתי שפיר אבל לפי' התוספות לקמן דכתבי דתרתי שמעינן מיניה א"כ קשה דהא איצטריך מ"מ לגופיה וק"ל:

ד"ה תן לו יסוד וכו' או אינו וכו' שיהיו מתנות של כל הזבחים כנגד היסוד ודבר זה לא מצאתי בספרים שלפנינו דבפירוש פי' רש"י דלא אתי אלא על תחילת דמים של עולה מ"מ קושיית התוספות עולים כהוגן שם וקשה דלעיל בפ' ב"ש נפקא לן מקרא אחרינא מדם זבחיך ישפך ולרבי מבדם ובאמת ר"י לא יליף התם מדם זבחיך דמוקי להאי קרא ללימוד אחר ע"ש אך מ"מ קשיא להו ליליף מבדם או ליליף מהאי קרא התם:

בא"ד משום דשייכה כפרה יותר מבכור שבא חובה תשלום דברים אלו תמצא בדף נ' ע"ב סוף ד"ה לא נכתב בעולה ונילף בקל וחומר כי האי גוונא עיין בברכת הזבח שהאיר עינינו בזה ועוד שירים טעונים יסוד עד ועולת עוף והנה במה דסיימו אפתח דנראה לפי עניות דעתי דאין כאן קושיא דהא דילפינן עולה שיהיה על גג יסוד מק"ו דשירים דחטאת משום דחטאת זורק למעלה שהוא עומד על הסובב וזורק על הקרנות ושריים הוא שופך על גג היסוד ועולה הוא זורק למטה עומד על הרצפה וזריקתה למטה מחוט הסיקרה שהוא למטה מסובב וזריקתה עד גג היסוד א"כ שפיר ילפינן קל וחומר שעולה טעונה גג יסוד ולא אזקיפה ולפי פירש זה איך אפשר ללמוד עולת עוף בתחילת מתנות שהוא למעלה משירי חטאת עוף שהם למטה ואפשר שאין טעונים אפילו גג היסוד ואף שטעונים גג היסוד מ"מ איך אפשר ללמוד ממנו בקרנות שהם למעלה וא"כ טפי פשוט לו בעולה שטעון תחילת זריקתה יסוד דילפינן מקל וחומר משירים דחטאת שהם על גג היסוד אבל איך אפשר ללמוד חטאת בהמה שהוא בקרנות למעלה ק"ו משירים שטעונה יסוד על גגו דיסוד וא"כ אין לומר חטאת תוכיח דבעולה ילפינן שיזה תחילת הזיה על גג היסוד משירים דחטאת אבל חטאת טעון הזיה למעלה ודמו טעון יסוד למטה וכן אי אפשר ללמוד תחילת מתנה משירים עצמן דאפשר נתן אפילו שלא בזקיפה רק למטה בקרקע ומנ"ל ללמוד תחילת מתנות שיהיה על גג היסוד אם לא שנילף משירים דחטאת ולא איצטרך גם לג"ש זריקה זריקה והא דמקשים תיפוק ליה דשירים טעון יסוד מדם זבחיך או מבדם נראה לי דאיצטרך תרי לימודי די"ל דשירים דכל הקרבנות טעונים גם כן על יסוד מערבית כמו בפנימית וק"ל:

גמרא מאי בינייהו שירים מעכבי מ"ס מעכבי פי' רש"י ר"י סבר כפרה הוא דלא מכפרי אבל עכובי מעכבי צ"ל עיון באיזה ענין הוא מעכב אם נאמר דמעכב שצריך ע"כ להותיר שירים לשפוך ליסוד כמו אברים ופדרים שאינם מעכבים כפרה מ"מ חיוב עבודה היא א"כ למ"ד דכ"ע שירים אין מעכבים וע"כ הפירוש ג"כ אם הותירו טעון יסוד ואם לא

הותירו אינו מעכב א"כ קשה למה לי קרא בכבשת יחיד ובשעירת יחיד אל יסוד מזבח תיפוק ליה דילפינן הכל משעיר נשיא ליתן יסוד למזבח של עולה ואם נפרש דעכובי מעכבי נמי באימורים שאם הם בעין מעכבי מלאכול הבשר אף שאינם מעכבים כפרה וא"כ ה"נ אם הם בעין מעכבי מלאכול אף שאינן מעכבי כפרה ולר"ע אינן מעכבי ולעולם אליבא דכ"ע חיוב הוא להותיר שירים וא"כ איצטריך קרא בכבשת יחיד שחיוב להותיר שירים א"כ קשה מאי פריך בע"ב וסבר ר"י מצוי חטאת עוף שמעכב והתנא דבי ר"י והנשאר בדם ימצה דילמא באמת סבר אם נשאר מעכב מלאכול בשר ולעולם בחטאת עוף אינו חיוב להותיר וכ"ת לישתוק מיניה כלל ונילף שטעון יסוד כמו שנילף כל הדמים אם הותירו זה אינו דקושיא זו קשה גם למ"ד דאין מעכבין אלא ע"כ דאיצטרך לגופיה דחטאת עוף לא ילפינן מבהמה וצ"ע ולולי פי' רש"י הייתי מפרש דר"י יליף שאינה מכפרת ר"ל שאינה מכפרת לבדה אלא עם הזריקה שלפניה טעון יסוד תחילת עולה שמכפרת לבדה א"ד שטעון תחילתה יסוד וא"כ אפשר דסבר ר"י שירים מעכבי כפרה אבל ר"ע דיליף שירי חטאת שאין מכפרין ואין באין לכפרה משמע תרי מילה שאין מכפרין לבדן ואינם באים אפילו להשלים כפרה תחילת עולה לא כ"ש א"כ סבר דלא מעכבי כפרה וא"כ יתפרש כל שמעתין אף למ"ד דאין מעכבין כפרה אבל כל היכא דכתיב בהדיא שפיכת שירים הוי עבודה חשובה שמחויב להותיר אלא שאינו מעכב כפרה כמו אברים ופדרים אבל זה סותר קצת למה שאמרינן בפ' השוחט והמעלה ד' קי"א דר"ע אינו מדמה כלל שירים לאיברים וצ"ע רב:

דף נב:

גמרא יכול יעכבנו תלמוד לומר וכלה מכפר יש להקשות דמ"מ לישתוק מהפר ויש לישב דאי לא נכתב רבוי דהפר הייתי אומר ק"ו ניתן לידרש וכמאן דכתוב בהאי ענינא דמי וכלה מכפר על קל וחומר זה נמי קאי אבל השתא דכתיב רבוי בפירוש ובהאי ענינא דוכלה כפר לא כתיב שום רבוי ש"מ דלא קאי אלא על מה דכתיב בהאי ענינא וק"ל:

שם ק"ו לפר כהן משיח וכו' ופר העלם אף דיכולין ללמוד בק"ו כבר נתמעט מונסלח דאין מעכב לעיל בפ' ב"ש דף ל"ט ע"ב ועי"ש בתוספות אך יש להקשות איך קאמר יכול יעכבנו הלא איצטרך ללמוד אל יסוד מזבח עולה ולא יסוד מזבח פנימי ואי לא היה נכתב הכא הייתי מוקי קרא לפר העלם ושעיר נשיא כל חד לגופיה וכ"ת דפריך הכי דלא לכתוב רק יסוד דמזבח העולה או אל יסוד אשר פתח אוהל מועד ואמינא לגופיה לא איצטרך דילפינן מק"ו אלא ע"כ דאתי למעט שלא ליתן על יסוד מזבח הפנימי והשתא

דנכתוב תרווייהו ש"מ לעיכובא אבל זה אי אפשר לומר דהא ע"כ פנים איצטרך לגופיה שישפכם ליסוד מזבח החיצון דאי מק"ו הייתי יליף שטעון יסוד על יסוד דידיה ויש לישב דר"י היה רוצה ללמוד מק"ו זה יכול יעכבנו ר"ל מנ"ל ללמוד לעיל מיסוד מזבח העולה מיעוטא דילמא יסוד דידיה ילפינן מק"ו והא דכתבה רחמנא תרי מיעוטי אתי לעכב ולכך קאמר ת"ל ואת כל הדם ישפוך וע"כ קרא אתי למעט פנימיות מיסוד ובזה מיושב מה שהקשו התוספות לעיל בפ' ב"ש דף ל"ט ע"ב ד"ה ונסלח וז"ל וקשיא לי דונסלח בפר העלם למה לי נילף מכהן משיח דשירים לא מעכבי כיון דפר העלם נמי אתי בק"ו א"כ אי לאו קרא דונסלח הייתי אומר כל מה דכתב בגופיה כאלו שנה עליו לעכב כיון דאפילו אי לא כתב הוה אתי מק"ו והתם לא שינה בהילוך כמו שפי' התוס' שם א"כ הייתי מוקי קרא לעיכובא ולא למעט שאין לפנימית יסוד כלל ולכך איצטרך ונסלח דלא מעכב וע"כ קרא אתי למעט שאין לפנימי יסוד כלל ודוק:

תוס' ד"ה יכול יעכבנו קשה להם דלפי האמת קרא מיותר וע"כ צריך לומר מילתא דאתי בק"ו טרח וכתב לן קרא א"כ השתא נמי מנ"ל ללמוד עיכובא ולכך מפרשים דלית לן למימר טרח וכתב לן קרא כל מה דאיכא למיפרך למידרש וק"ל אבל לפי מה שכתבתי בפירוש הגמרא אין אנו צריכין לפי' זה:

ד"ה אותו שנתן דמו למעלה וא"ת היכי פריך לעיל כו' דדריש לעיל פ"ק ד"י אותו למעלה כו' הגהות הב"ז:

בא"ד ולא שייכא כאן ההיא דשמואל והוא בפ' ב' דף כ"ו ע"ב וז"ל מ"ו הב"ז אכן לא ידעתי למה לא שייך כאן הא דשמואל דהא מפורש שם דהניתנים למעלה שנתנם למטה פסול בשר ונתכפרו בעלים ואם כן בע"כ ס"ל דמיעוט אותה קאי אבשר וצל"ע רב ואפשר להגיה בלשונם ולא סבירא כאן ההיא דשמואל וכו' ודוק עכ"ל והנה אגב שיטפה לא דק בלישני' דכתב וא"כ בע"כ סבירא ליה דמיעוט אותה קאי אבשר וזה אינו דלשמואל אין צריך למעט בשר דילפינן התם מגופיה דקרא מדכתב לכפר לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר ואפשר שטעות נפל בדפוס וצ"ל ס"ל דמיעוט אותה קאי אותה למעלה ולא אחרת למעלה ועל עיקר תירוץ התוספות קשה לי דעכשיו נמי מנ"ל לבטל הסברא דילמא אם נתן למטה כפר כמו שאם נתן במתנה אחד כפר וקרא אתי ללמוד אותה למעלה ואפשר בשביל זה תירצו תירוץ אחר וכו' ולא שייכא כאן ההיא דשמואל והנה לגירסת הב"ז דגרס ולא סבירא אין זה תלוי בתירוץ זה בל"ז פשיטא מוכח דלא סבירא הך דשמואל וכן היה להם לכתוב זה בפ' ב"ש על הא דפריך אימא וכפר אע"פ שלא נתן למעלה אלא למטה דמשמע אפילו בשר מותר באכילה ונ"ל דמאן דגר' כפשטה ולא שייך נמי לא

משתבש דהא התוספות תירצו דקושית המקשה בענין זה דמאותה נילף מיעוטא שלא יאכלנה למטה וכפר אתי ללמוד שמ"מ מכפר ואי מאותה לבד הייתי יליף שאפי' אינו מכפר ואי מכפר לבד הייתי יליף אפילו באכילה מותר ולכך איצטרך תרווייהו ועל זה קשה דהא אף דלית להו דרשה דשמואל מ"מ יליף שמואל לעיל ממילת וכפר לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר וממעט אכילה מגופיה דקרא א"כ ה"נ למה לי תרי קראי ליכתוב רק וכפר וממילא ידעינן דלכפרה נתתיו ולא לדבר אחר ולזה תירצו ולא שייכא וכו' דיש לחלק בין וכפר ובין לכפר וכן כתבו התוספות לעיל בפ' ב"ש דף ל"ח ע"א וז"ל ואין להקשות דהכא דרשינן וכפר לגמרי ואפי' בשר שרי באכילה ולעיל בפ' שני דרשינן לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר דיש לחלק וכו' הרי להדיא דפשיטא להו דלית ליה הך דרשא דשמואל אך קשיא להו דלדרוש נמי מוכפר לכפרה נתתיו ולא לדבר אחר וק"ל והן הן הדברים בכאן:

ד"ה מה דמים האמורים למטה פי' הקונטרס וכו' ותימא הא בבהמה נמי כתיב היא נ"ל לישב תמיהת התוספות דבחטאת בהמה כתיב היא למעלה ואחר כך כתיב הכהן המחטא אותה דמשמע דהיא לא קאי על כהן המחטא אבל בחטאת עוף כתיב חטאת היא אחר והזה מדם החטאת על קיר המזבח ולכך ילפינן שפיר שאם שינה בהזיה פסול וק"ל:

דף נג

דף נג:

תוס' ד"ה מה להלן פיסוק ארבע מתנות כו' תימא כי היכי דדרשינן בפ' קמא דף י' ע"ב אותה דמה למעלה כו' ואין לומר דא"כ ג"ש דסביב מאי אהני ליה א"כ קשה מה ראית לומר דג"ש דסביב אתי לפיסוק מתנות ומיעוט דאותה למעט דמים למעלה דילמא איפכא וק"ל:

רש"י ד"ה טורף כו' היתה כלה בסמוך אמה לקרן כצ"ל ולא כספרים חדשים שכתוב בסמוך אמה אמה לקרן וכן מצאתי בספרים ישנים וראיתי שמ"ו הב"ז צייר כאן כזה ומציור זה משמע שהיה אמה במזרח חוץ מאמה שהיה מן הרצועה שמהלכת ממזרח על כל אורך הצפון ולא זכיתי להבין מי הכריחו לזה דהא מסוגית הש"ס משמע שלא היה אלא אחת לצד מזרח ולצד דרום דהיינו אותה הרצועה של צפון היתה ל"ב אורך ואמה רוחב לצד מזרח על זה אמרו שאוכל במזרח אמה וכן בדרום מרצועה של מערבית וכן פי'

רש"י בהדיא לקמן דף נ"ד ע"א ד"ה מן הצד דמצד צפון היה ל"ב אבל מזרח ודרום לא היה אלא ל"א על ל"א דקרן דרומית מזרחית חסרה לה אמה לדרום ואמה למזרח ולפי ציורו היה חסר שתי אמות לדרום וכן למזרח אלא נראה פשוט דציורו כזה וזה שפי' רש"י ד"ה ונכנסת בחלקו של בנימין כו' והיא אמה שהיא כניסת היסוד ראוי להיות בה כדאמר מר כו' כל אורך כותל מזרחי בעובי אמה היה אוכל חלקו של יהודה וכן כותל דרומי לבד אמה סמוך לקרן דרומית מערבית עכ"ל וע"ז היה מצטער בנימין הצדיק לנוטלה בכל יום שיהיה למזבח יסוד לכל רוח וק"ל וניחא גירסא זו ברש"י ד"ה רצועה והמזבח אוכל בחלקו אמה במזרח מלבד אמה של קרן מזרחית צפונית היתה כולה חלקו של יהודה ר"ל כל אורך המזרח ברוחב אמה הי' בחלקו של יהודה חוץ מאמה של קרן מזרחית צפונית וכן לדרום וק"ל:

דף נד.

תוס' ד"ה ואי אמרת לא הי' לו יסוד כו' מה הי' מרויח כיון שהי' צריך לחזור ר"ל לזרוק מוראה ונוצה וא"כ היה לו לעשות תכף בקרן זה ולילך אח"כ לזרוק מוראה ונוצה ואין לומר דלאחר זריקת מוראה ונוצה שופך שירים וא"כ הוא מרויח שאינו צריך לילך אלא פעם אחת וק"ל:

בא"ד ומיהו קשה דא"כ כו' לענין דמים עליונים ופי' מ"ו הב"ז ר"ל בעולת עוף והאמת אחז דלא מצינו דמים עליונים אלא חטאת בהמה ועולת עוף ולא זכיתי להבין קושית התוספות דהא סביב לא כתיב בעולת עוף רק ונמצה דמו על קיר המזבח ולא היה טעון אפילו שתים שהן ד' ולעיל ילפינן פיסוק מתנות בעולת בהמה שהיא נעשית למטה ושפיר משני משום דלא הוי ליה יסוד לדמים תחתונים וק"ל:

דף נה.

גמרא אלא היקשא קמא למאי אתי כי חטאת כו' ואין להקשות א"כ נילף מדאיצטרך תרי היקשא נלמד מכאן דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש י"ל דניחא ליה דמקיש ליה לעיקר ולא נקיש ליה לטפל וכה"ג משני הש"ס לעיל דף מ"ט לרבינא ולרבא וק"ל:

תוס' ד"ה מה עולה בצפון כו' אם לא נאמר דסבירא ליה כרב פפא בדף נ' ע"ב אבל יש לדקדק מאי פריך ואלא היקשא קמא למאי אתא דילמא לית ליה לדרב פפא והיקשא קמא אתי לעיכובא דכתיבא בהדיא בחטאת ויותר נראה לומר דסבירא ליה כדמשני לעיל בדף מ"ט ע"א דילפינן מעולה גופיה לעיכובא דכתיב העולה במקומה תהא וק"ל:

ד"ה אלא היקשא כו' וכ"ת לענין פיסוק מתנות ע"כ אין לפרש כוונת התוספות דלילף לענין פיסוק ארבע מתנות על ארבע קרנות וע"כ צריך אתה לומר דאינה טעונה יסוד א"כ בקדשים קלים נמי נימא כך דבעי ד' מתנות על ארבע קרנות ואמאי תני שתים שהן ד' דהא לר"י ילפינן ג"ש סביב סביב מחטאת ואין לפרש דס"ל דשלמי צבור כיון דלא כתיב סביב א"כ צריך אני ללמוד פיסוק שתי מתנות שהן ד' מהך היקשא ודחו זה משום דבלאו היקשא אין לנו לשנות מעולה א"כ ע"כ דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש ואף לתירוץ התוס' דלעיל דהאי סוגי' אליבא דרב פפא ורב פפא אית ליה דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש מ"מ דוחק הוא ללמוד פיסוק שתי מתנות שהן ד' מחטאת כיון דכתיב ושה כבשים לזבח השלמים ובשלמים סביב כתיב ולא נפקא שלמי צבור מכלל שאר שלמים אלא ע"כ דהקשו אליבא דרב דס"ל כמין גמא הי' נותן ולא יליף ג"ש א"כ נימא דהאי היקשא דחטאת אתי לאטפויי גבי שלמי צבור דצריך ליתן שתי מתנות שהן ד' בפיסוק כדקאמר ר"י לעיל ותירצו כיון דאיתקוש נמי לעולה אין לנו לשנות מעולה ר"ל וכי היכי דלרב בעולה נותן כמין גם ה"נ בשלמי צבור ולכך פריך שפיר והיקשא קמא למאי אתי ודוק בדברי ועוד אי לא ילפינן שלמי חובה משלמי נדבה לענין זה א"כ אליבא דרב נמי הוי מצי להקשות דאיצטרך היקשא שיתן כמין ג"ם וק"ל:

גמרא רבא אמר ואימא עיילה למחנה לויה אין להקשות דא"כ לישתוק ממיעוטא דאותה במקום קדוש וממילא נילף מתאכלו במקום טהור דקאי על מחנה לויה לחומרא כדפריך לעיל אליבא דאביי וי"ל דאליבא דרבא דסבר כל היכא דאימעט ממחנה שכינה מפקינן לגמרי א"כ אי נכתב במקום טהור לבד הייתי מוקי נמי דמפקי לגמרי ממחנה ישראל ופריך שפיר ואימא עיילא למחנה לויה וק"ל:

דף נה:

רש"י ד"ה וחד לפסול צדי צדדים כו' אפילו תוכו קודש וע"כ צ"ל דאינם פתוחים נגד הפתח דאי פתוחים נגד הפתח מותר לשחוט נגד הפתח כיון דתוכן קודש ולא אסור אלא אם תוכן חול אף אם שוחט נגד הפתח דאינן קדושים מן התורה אלא לענין אכילה כן מוכח מדף נ"ו ע"א וק"ל:

תוס' ד"ה גובהה מאי תימא כו' ולי נראה דאין כאן קושי' כלל כיון דנתרבה צדדים ולא בעינן נגד הפתח ממש אלא שכל מקום שיש פתח פתוח הוי בכלל לפני אוהל מועד ואינו תלוי בכלל בראית הפתח אפילו כנגד המזבח הוי בכלל לפני אהל מועד והא דקמבעי' ליה גובהה מאי היינו אם מפסיק סמוך לפתח או תוך הפתח כדמשמע לפי מאי דס"ד

דמקשה פשפשין היו שם וגובהן שמונה מאי לאו דאיכא קמייהו ש"מ שבתוך הפתח היה והיה מעכב יציאה וכניסה ומבעיא ליה אי הוי כפתח פתוח כיון דלמעלה פתוח או לא כיון דמעכב יציאה וביאה אבל גבי פרה כתיב נוכח פתח אהל בעינן דוקא שיראה פתח ההיכל וק"ל:

ד"ה שנים לפר כו' אבל לפר בר חלון קטן היה ק"ק הא הכא קתני גבוה שמונה אמות ומצינו שלא העמיד עזרא שומרים אלא לפתחים ולא לחלונות ואף שלא היה משמש יציאה וביאה מ"מ לפעמים אם היו רוצים היו יכולים לצאת ולבוא דרך פתח זה וכמו פשפשין דפי' רש"י שהן פתחים קטנים ואין משמשין כניסה וביאה אלא לאכשורי בשמא והא דקרי ליה דרך משופש יש שם הרבה פירושים וגם רש"י פי' שם בדרך אחר ואפשר דהוקשה להם לפי פי' הר"י מאוריינש דמפרש דפישפש היינו דרך לול וק"ל:

גמרא מאי לאו דאיכא קמייהו שמונה נראה דלא רצה לפרש על גובהן של פתחים גופייהו משום דקשיא ליה דתנן כל השערים שהיו שם היה גובהן עשרים ולכך ס"ד דאיכא קמייהו שמונה וק"ל:

דף נו.

גמרא אמר רבא לאכילה שאני וע"כ צריך לומר הא דקתני לעיל כגון זה כהנים נכנסים ואוכלים ק"ק לאו למעוטי אתי אלא איידי דתני שוחטין שם קדשים קלים וחייבים משום טומאה למעוטי לישכות תני נמי אוכלין וק"ל:

תוס' ד"ה מנין לדם וי"ל דאיצטרך קרא לפסול דם בלינה כו' והמקשה פריך דילמא הכי קאמר רחמנא אי קריב דם האידנא כו' וללמוד בא שאין דם נפסל בלינה ואכילת קדשים תלוי בהקרבת דם וק"ל:

בא"ד ובמי שהיה טמא נמי הכי משמע דנפסל הדם בשקיעת החמה שקודם צאת הככבים ר"ל תחילת שקיעה וזה ע"כ מגזירת הכתוב אף שהוא יום וע"ז קאמרי ואין לדחות דזה מדרבנן וא"כ דם מתחילת השקיעה אינו פוסל אלא מדרבנן דלא מסתברא להו לאוקמי מדרבנן והא אמרי בשמעתין דנאכלין ליום אחד מחשבין בדמו משתשקע החמה היינו תחילת שקיעה ר"ל דזה בודאי איירי תחילת שקיעה כמו שהוכיחו ממי שהיה טמא וע"כ הכא מדאורייתא דומיא דאימורין ובשר כו' ואי פסול מדרבנן קחשיב א"כ אמאי לא תני פסול מדרבנן באימורין ובשר דאין נאכלין ונקטרים אחר חצות מדרבנן אלא ע"כ דאיירי מפיגול דאורייתא וכמו כן בדם משתשקע החמה נמי מדאורייתא בתחילת השקיעה קודם צאת הכוכבים ומקרא יתירה מרבינן ומשתשקע החמה דלקמן

ר"ל גבי דם דקתני דמחשבין בדמו משתשקע החמה לא הוי כמו משתשקע החמה בעלמא דרגיל ר"ת לפרש משתשקע הוא סוף שקיעה אבל הכא פירושו תחילת שקיעה נפסל מדאורייתא וסיימו דבריהם וא"ש דאיידי דבסמוך קתני גבי בשר קדשים קלים ובבשרם משתשקע החמה של יום שני דהיינו ע"כ צאת הכוכבים ר"ל סוף שקיעה וכן פי' התוספות בשבת דלר' יהודה כל הכוכבים שרואים מסוף השקיעה מסופק בכוככים בינונים והוי ספק לילה אבל מתחילת שקיעה כל הכוכבים הם גדולים והוי יום גמור ואינו פסול אלא בדם מכח גזירת הכתוב אלא איידי דנקט גבי בשר משתשקע נקט האי לישנא גבי דם אף שאין פירושו שוה: וראיתי למ"ו הב"ז שכתב על הא שכתבו התוספות ומשתשקע החמה דלקמן כתב הוא ז"ל וז"ל ר"ל משתשקע החמה בבשר קדשים קלים לא הוי כמו משקיעת החמה בעלמא לא זכיתי לעמוד על כוונתו והדברים ברורים למבין כמו שכתבתי ומזה מוכח בתחילת השקיעה אף שרואים כוכבים הוי יום גמור ועיין בספר מבוא השמש וק"ל אבל למאן דמוקי דפסול מדרבנן מתחילת שקיעה א"כ ע"כ הא דקתני מחשבין בדמו משתשקע החמה ר"ל סוף השקיעה והוא זמן כוכבים בלילה כפר"ת בכ"מ ופסולי דאורייתא נקט ולא פסול דרבנן וק"ל ועיין בתוספות דמנחות דף כ' ושם תמצא שכוונתי בכאן לאמת דוק ותשכח ולפ"ז גבי תוספות י"כ אין צריך להוסיף אלא מתחילת שקיעה שהוא ודאי יום והב"ח באו"ח סי' רס"ב כתב כמה חומרות בזה דכמה רבוותא סברי דמשתשקע הוא זמן קודם מתחילת שקיעה עיין במרדכי בשבת:

דף נו:

תוס' ד"ה ונאכלין בכל העיר סוף דבריהם ונראה לפרש וכו' ותודה ואיל נזיר ושלמים נפקא לן מקרא דחזה ושוק של מלואין ר"ל לעיל דף נ"ה ע"א ילפינן מדכתיב גבי מנחה בפ' שמיני ואכלתם אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש דאפקה למחנה לוי' והדר כתיב בחזה התנופה תאכלו במקום טהור אפקה למחנה ישראל ומיניה ילפינן בכור ומעשר ונפלאתי על הרמב"ם שפי' במשניות הא דתודה ואיל נזיר נאכלים בכל העיר מדאמר רחמנא בחטאת ואכלתם אותה במקום קדוש ואמרו אותה במקום קדוש ולא אחרת במקום קדוש ר"ל שהחטאת וכל הראויה לה והאשם שמשפטו כמשפטם שנא' בתורה כחטאת כאשם היא שאינה נאכלת אלא בעזרה אבל זולתה בכל הקרבנות [פנים מאירות: נאכלי'] בכל ירושלים עכ"ל ונפלאתי בתרי תמיה חדא דהאי קרא לאו בחטאת כתיב אלא במנחה ובחטאת כתיב קרא אחרינא הכהן המחטא אותה יאכלנה במקום קדוש ולקמן דרשינן כמה דרשות מהאי אותה ובאשם נמי כתיב בצו את אהרן

בהדיא במקום קדוש יאכל ולא היה צריך להיקשא ובפ' קרח כתיב כל קרבנם לכל מנחתם ולכל אשמם וגו' בקודש קדשים תאכלנו ומזה היה ראוי לומר מדלא פרטה התורה אלא אלו ש"מ דקדשים קלים נאכלים בכל עיר והתוספות מהדרי הכי בבכור ומעשר דכתיב לפני ה' מנין שנאכלים בכל העיר והוכרחו לומר דילפינן מהיקשא דשלמים ונראה דמוכח מגמרא כפירושם דאי כפי' רש"י דילפינן דנאכלין בכל העיר מפסוק אחר א"כ הא דהשיב ר"י הגלילי דבכור אינו מתנה לכהן ואינו בא בנדר ובנדבה כחטאת מ"מ טפי היה לו לומר ללמוד משלמים דדמי בתלתא מילי שהם קדשים קלים ואינם באים על החטא ונאכלים בכל העיר כמותם אלא ע"כ הא דנאכלים בכל העיר (ו)לא ידעינן אלא במה מצינו משלמים או מהיקשא וק"ל:

ד"ה לשני ימים כו' ונראה דמעשר ילפינן משלמים מבנין אב יש להקשות א"כ למה לי היקשא בבכור נילף מג"ש דהעברה ממעשר ומדכתבה רחמנא היקשא ש"מ דדבר הלמד בבנין אב לא ילפינן בג"ש ולעיל הוא איבעיא דלא איפשטא וק"ל ועוד קשה דמנ"ל ללמוד משלמים נלמוד משלמי תודה דאינו מתנה לכהן והם קדשים קלים ואינם נאכלים אלא ליום ולילה ויותר נראה לומר כיון דכתיב לך יהיה הוסיף הכתוב הוי' אחרת בבכור כמאן דכתיב ביה דמי אבל הוא דוחק:

דף נז.

גמרא א"ל היקשתו כו' ואני מקישו לחזה ושוק יש להקשות א"כ לישתוק מהאי היקשא ואנא ידענא זה מבנין אב דחטאת ומסתמא לא נילף משלמים כמו שכתבו התוספות דלחומרא מקשינן או לפירוש רש"י תפשת מרובה לא תפשת ולפי מה שכתבו התוספת לעיל דבכור דנאכל בכל העיר ילפינן ג"כ מהאי היקשא ניחא דמ"מ איצטרך האי היקשא דנילף בכור מתודה דנאכל בכל העיר ובזה ניחא נמי הא דלא פריך לעיל ר"י דנילף במה מצינו מתודה אלא דעדיפא מיניה פריך דנילף מחטאת ויהיה אסור לאכול בכל העיר וק"ל:

דף נז:

תוס' ד"ה ואיבעית אימא ס"ד ואית ספרים דגרסי חוץ ופנים בחד זימנא גמר ולפ"ז י"ל דפירושו כך דלמעלה בפר נאמר מפורש אלא שאינו מפורש כמה הזאות וכן למטה בשעיר א"כ אנו ילפינן בהיקשא דכן יעשה שצריך ליתן מן הפר למעלה ולמטה ז' בהיכל אך אין אנו יודעים כמה יתן למעלה בפנים ובחוץ בפר ילפינן בחד זימנא מן השעיר

הפנימי דמפורש הזאה אחת וכן ילפינן למטה בשעיר בהיקשא שצריך ליתן בהיכל אך אין אנו יודעים כמה הזאות יזה משעיר בפנים ובהיכל למטה ילפינן תרוייהו בהדדי מפר הפנימי דמפורש בו למטה שבע וזה כוונת ר"ת ודוק:

ד"ה היינו דכתיב כו' עד דעשרה עשרונים בדידיה כתיב לפי פי' התוספות בדברי רש"י דעשרה עשרונים הוי כמאן דכתיב בדידיה א"כ מאי פריך המקשה אלא למ"ד הוי היקש מאי איכא למימר הא פי' רש"י לעיל דאי הוה מקיש בכור לתודה עצמה והיה למד ממנה תנופה וחזה ושוק לאכילת יום ולילה דמתוך שיכולה ללמוד עליו זמן לאכילה שהוא כתוב בה מלמדת נמי עליו חזה ושוק א"כ ה"נ נימא כיון דהאי היקשא דחמץ ומצה אתי ללמד שיביא מצה נגד חמץ הכתוב בה י' חלות מלמדת נמי שיעור עשרון הנלמד ממקום אחר בהיקש דתביאו וק"ל:

ד"ה ואיבעית אימא כו' ויש לפרש דדייק מדלא קתני עד חצות לבסוף ר"ל לתירוץ ראשון דייק מדקתני אלא ולתירוץ שני דייק בלא אלא רק מדקתני חצות בפסח באמצע הני בבי ולא נקטי לבסוף אלא ע"כ אתי לאורויי שהוא דאורייתא דומיא דלילה וצלי ומנויו ומ"ו הב"ז הבין שהתוספות רוצים לישב לתירוץ ראשון ולא ידעתי מי הכריחו לזה להוציא דברי התוספות מפשטן וק"ל:

דף נח.

פרק חמישי

רש"י ד"ה ה"ג כולה לעולה כו' שהשלמים כשרים אף בצפון מק"ו בפרקין דלעיל לכאורה לא היה צריך רש"י לזה דאף דשלמים היו פסולין בצפון היו כשרים על המזבח מגזירת הכתוב כמו לר"י בר' יהודה מחציו ולצפון לעולה אע"ג דכנגדן בקרקע הוי דרום כמו שפי' התוספות אלא קושטא דמילתא נקט דע"כ מוכרחים אנו לומר דשלמים לא ילפינן מעולה משום דלא דחיק לה מקום ש"מ דשלמים כשרים אף בצפון:

ד"ה מאי כנגדן הא ליכא לפרושי כנגדן ברצפה במזרח המזבח ובמערבו כו' דיש להקשות דר' זירא גופיה מנ"ל להקשות לר' אסי לעיל דילמא לעולם חצי מזבח בצפון וחצי בדרום והא דאמר ר"י מודה רבי יוסי דכנגדן בקרקע פסולה דכנגדן מיירי ברצפה במזרח ובמערב משום דבעינן ירך המזבח ואין לומר דא"כ אמאי מכשיר מחצי מזבח לצפון הא בעינן ירך המזבח דוקא דהא אכתי לא אסיק אדעתי' דטעמא מקרא א"כ בתר דמשני דילפי מקרא קשה מאי פריך מאי כנגדן דילמא ברצפה מזרח ומערב והא דמכשיר בחצי המזבח ולצפון משום גזירת הכתוב ויש לישב דא"כ לא היה צריך לומר כנגדן

דהא אפילו סמוך לכותל עזרה צפוני נמי פסול לר"י בר יהודה ולפ"ז לא היה צריך רש"י לאידחי' פירוש זה מקושי' דר' זירא מגופא אידחי ודוק:

גמרא רבי יוסי סבר כולו לעולה כו' ע"כ ליכא לפרש הא דקאמר לעיל רב אסי מהו דתימא בעינן על ירך קמ"ל דלא בעינן על ירך מגזירת הכתוב אבל בעלמא בעי גם ר"י ירך דוקא זה אינו דא"כ מאי פריך לקמן בע"ב ולוקמי' כר"י וחצי בצפון וחצי בדרום דהא דאף דאינו מוכח ממתני' דידן דכולה בעזרה קאי עכ"פ מוכח שפיר דלית ליה חצי בצפון דא"כ מ"ט מכשיר כל המזבח דילמא קרא לא אתי אלא להתיר חצי בצפון ואשמועינן דלא בעינן על ירך אלא ע"כ דר"י מכשיר כל צפון עזרה דלא בעינן על ירך והא דקאמר מ"ד לאו אקרא קאי אלא על דברי ר"י גופיה דאשמועינן דלא בעינן על ירך והא דיליף מקרא לאכשורי מזבח לשחיטה דאף דכל מזבח בצפון קאי ס"ד שגנאי למזבח שלא ישחוט עליו לכך איצטרך קרא ודוק:

תוס' משוך מן הקרן כו' וע"כ צריכין אנו לומר לפי הבנת התוספות על כל המזבח כשר בדעבד והא דקאמר התם ואי כתיב מלפני ה' ה"א דוקא לפני ה' אבל דהאי גיסא ודהאי גיסא אימא לא לרבותא נקטיה דאפילו צד מערב דהאי גיסא ודהאי גיסא לא אבל השתא דכתיב מעל המזבח אתי לאכשורי דעבד כל המזבח דאל"כ מאי קשיא להו מהי תיתי עיכובא דאיצטרך קרא לאכשורי דעבד דילמא איצטרך קרא לאכשורי דוקא צד מערב דעבד ושאר מקום המזבח פסול אף בדעבד וק"ל:

בא"ד וי"ל דשחיטה וכו' אבל גבי גחלים כתיב מעל המזבח אע"ג דאיצטרך לפני ה' שלא תימא מזבח הפנימי מ"מ כיון דע"כ הייתי ממעט חוץ אלא דלא ידעינן באיזה מקום בעזרה אי בחיצון אי בפנימי ואתי לפני ה' ללמד לצד מערב כמו בנרות דידעינן בהיכל אלא דלא ידעינן באיזה מקום בהיכל ואתי לפני ה' ללמד על צד מערב:

בא"ד ונראה לי ברוך נראה דבא לתרץ עוד קושיא אחרת דקשה דכיון דכתיב פני המזבח משמע דוקא דרום וקרן דרומית לא היה לו יסוד באורך הדרום אלא קרן דרומית מערבית וא"כ לפני ה' למה לי דממילא ידעינן דצריך הגשת מנחה בקרן דרומית מערבית על זה תירץ דה"א דמגיש באותה אמה רחוק מן הקרן ובזה מיושב גם קושית התוספות דלפי האמת מיתורא דלפני ה' דרשינן דוקא דרומית מערבית בחודה של קרן עיין דף ס"ג ע"ב ד"ה דרום:

דף נח:

גמרא אילימא שריים בהדיא כתיב בהו כו' אין להקשות דילמא זה אתי לאשמועינן דלא יתן מהאי גיסא ומהאי גיסא דהא בדעבד כל צד מערב כשר דהא לעיל במתניתין קתני סתמא שירי הדם היו נשפכין על יסוד מערבי י"ל דזה פשוט דהא אין מעבירין על המצות ונהי דעל איזה יסוד צריך קרא ולא ילפינן מטעם דאין מעבירין כמו שכתבו התוספות לעיל דף נ"א ע"ב מ"מ השתא דכתיב איזה יסוד יש ליתן לכתחילה מה שהוא כנגד הפתח ההוא דפגע ברישא ואין לומר למה באמת כשר בדעבד מהאי גיסא כיון דכתיב אשר פתח אהל מועד ולקמן בשמעתין מדכתיב מזבח העולה פתח אוהל מועד שלא יפסוק רק נגד הפתח ויש לישב בודאי אי היה כתיב הכא יסוד מזבח עולה פתח אהל מועד הייתי אומר דוקא כנגד הפתח אבל הכא כתיב אשר פתח אהל מועד לסימנא לידע באיזה יסוד שלא נימא יסוד צפוני או באמה דרומית:

שם אלימא גחלים של י"כ כו' כאן ג"כ קשה דילמא אשמעינן דצריך לכתחילה ליקח דוקא נגד הפתח ולא מהאי גיסא ודהאי גיסא דאף דנתרבה מעל המזבח מ"מ לכתחילה צריך ליקח מנגד הפתח כמו שכתבו התוס' לעיל ד"ה משוך וי"ל דזה נמי פשוט משום דאין מעבירין ונגד הפתח הוא מצוה מן המובחר דפשטיה דקרא כן משמע וק"ל:

שם ומאי קסבר אי קסבר כולו מזבח בדרום קאי כו' יש להקשות דילמא סבר מזבח כ"ג אמות בצפון ותשע אמות בדרום קאי ולכך היה צריך להרחיק ד' אמות עד שבא לחלל פתח ההיכל ויש לישב דלא מצינו דפליגי אלא אי מזבח ממוצע או בדרום או בצפון אבל בענין אחר לא אשכחן תנאי דפליגי בזה אחר זה מצאתי כן בתוס' ביומ':

דף נט.

רש"י ד"ה שנשחטה שם בעזרה הוא ס"ד ואח"כ ד"ה כשהוא שלם כו' וראיתי שמ"ו הב"ז כתב שהם דיבור אחד ונפשו בטוב תלין ולפע"ד נראה שאין צריך לזה וצריך אנו לבאר סוגיות הש"ס דבאמת דמזבח שנפגם פסול לזרוק דם עליו דאינו קרוי מזבח כלל דילפינן דף נ"ד ע"ב מדכתיב אבנים שלימות ובע"ז דף נ"ב ע"א נמי ילפינן מדכתיב שלימות וא"כ היכא דנשחט קודם פגימת המזבח ואח"כ נפגם נפסל הזבח ואין צריך ללמוד מהאי קרא דוזבחת עליו ואף שנתקן אח"כ המזבח פסול משום דהיה נראה ונדחה ולא איצטרך לן קרא אלא אם שחטו לאחר שנפגם ואפילו נתקן המזבח אח"כ דמצד זריקת הדם ס"ד להכשיר דהא דיחוי מעיקרא הוי וכו"ע מודים בדיחוי מעיקרא כי האי דבידיה לתקן לא הוי דיחוי קמ"ל קרא דוזבחת עליו בשבילו דנפסל הזבח בשחיטתו כשהי' מזבח

פגום ולא מבעיא בנשחטו על המזבח אלא אפילו שחטו בעזרה דאף דכל עזרה כשירה לשחיטה מ"מ אם נפגם המזבח פסולה ולכך נקט רש"י שנשחטו שם בעזרה ר"ל לאחר שנפגם וניחא השתא לבתר דמסיק אלא אימא כל הקדשים שנשחטו עד שלא נפגם ואחר כך נפגם המזבח פסולים והיינו משום דאי אפשר למיזרק הדם והוי נראה ונדחה ולכך פסול ופריך השתא שפיר והאמר רב גידל אמר רב מזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו וס"ד כי היכי דקטורת מקטירין במזבח ואם נעקר כשר להקטיר במקומו ה"נ בדמים וא"כ אמאי יפסלו כיון דנשחטו ולכך נטר בקושיא זו עד לבסוף על ברייתא ולא על דברי רב גופיה די"ל דשאני הכא דגלי לן קרא וזבחת עליו אבל השתא דאוקי רב לברייתא דנשחט קודם שנפגם ופסולין משום דם דאי אפשר למיזרק פריך שפיר והאמר רב גידל א"ר וקשיא לרב דאוקי לברייתא שנשחט קודם פגימת המזבח ופסול משום דם ודלא כפי' רש"י דמפרש קשיא דרב אדרב לעיל אלא כמו שכתבנו ודוק ומשני מודה רב בדמי' דבעינן מזבח וכיון דנראה ונדחה פסול: דפסולין הס"ד וכל הקדשים הוא ד"ה ויש לי תרי תמיה על רש"י מאור עינינו ראשון דבחולין דף י"ז ע"ב דחשיב פגימת המזבח פי' רש"י מזבח שנפגם פסול כדילפינן בשחיטת קדשים וזבחת עליו כו' וקשה דמהאי קרא לא ילפינן אלא שחיטה אבל זריקת דמים דבעינן מזבח ילפינן מדכתיב אבנים שלימות ולא פגומות ואם הם פגומות אין כאן מזבח כלל וזה פשוט ואפשר דרש"י נקט לרבותא שפסול אף לשחיטה ועוד קשיא לי דרש"י בחומש סוף פ' יתרו פי' וזבחת עליו אצלו כמו ועליו מטה מנשה או אינו אלא עליו ממש ת"ל הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך ואין שחיטה בראש המזבח הלא מהאי קרא ילפינן דמותר לשחוט אפילו לכתחילה בראש המזבח ועליו הוא פירושו בשבילו ובגינו ועיין בסוכה דף מ"ט ע"א תוספות ד"ה שכל מזבח כו' תמצא כדברי:

תוס' ד"ה עד שלא נבנה כו' משמע דפירכא קמייתא פריך אפילו לר"י ר"ל דאל"כ מאי קאמר לאו תרוצי מתרצי הלא אליבא דר"י לא צריך לתרץ ולשבש הברייתא וק"ל:

בא"ד כיון דבידו להשהותו עד חצות כו' אף שאביי משני שם כן מ"מ הקשו איך ס"ד דר' אבהו דמגדף בה ולעיקר קושייתם יש לתרץ כמו שכתבו התוספות לעיל דף י"ב ד"ה הגה יעויין(:) שם[:]

בא"ד פריך מיניה לר' יצחק כצ"ל:

בא"ד דלא מסתברא דלישרי ר' יהוד' בשעה שמזבח פגום לא זכיתי להבין דברים אלו דהא אף אם נימא דר' יהוד' שרי אף שמזבח פגום היינו היכא דשחט וזרק הדם כשהיה מזבח שלם מותר להקטיר אימורים אח"כ אבל היכא דשחט בשעת פגימת המזבח

דילפינן מקרא דפסול והוי כמו ששוחט מחוסר זמן דאז אינו חייב אפילו על הקטרה בחוץ דאינו מתקבל בפנים והדרה קושיא לדוכתא על ר' יוחנן וק"ל:

דף נט:

גמרא והלא כבר נאמר אורך החצר מאה באמה כצ"ל:

תוס' ד"ה מה משכן עשר אמות כו' ונראה לישב תמיהתם דע"כ קרא קלעים ט"ו אמה יש לפרש דקאי ארוחב ולפי' התוספות האמת כן הוא וא"כ אי לאו ג"ש הייתי יליף מהיקשא דמזבח צריך להקיף בקלעים עשרה ולעולם דהמזבח לא היה רק חמש אמות גבהו והא דכתיב בקלעים חמש אמות משפת מזבח ולמעלה והא דכתיב ושלש אמות קומתו משפת סובב אבל השתא דכתיב ג"ש דרבוע מוכח דמזבח גובה עשרה ואי לאו היקשא ה"א דלא היו קלעים אלא חמש אמות גובהן וילפינן מהיקשא דצריך להקיפן עכ"פ בעשר וע"כ הא דכתיב חמש אמות משפת מזבח ולמעלה וא"כ היו הקלעים סביב ע"כ ט"ו וזה ברור ונכון:

ד"ה ואומר קלעים כו' עיין בב"ז עד ומפרש רבינו דמגבוה פריך כו' יש להקשות לפי' רבינו ע"כ קרא ברוחב כתיב והיה פתח שער החצר רוחב כ' א"כ הא דמשני התם ואי בעית אימא כי כתיב חמש עשרה בגובה כתיב מ"מ תיקשי עכ"פ לרבנן אמאי תני והרחב מעשר ימעט לילף משער החצר בשלמא לפי' רש"י ניחא דלא קאי קרא ארוחב ולא ניתן שיעור למידת רוחב אבל לפי' רבינו קשה ויש לישב הא דקאמר איבעית אימא לאו למימרא דלעולם ילפינן משער החצר אלא הכי קאמר דבאמת הא דמשני לעיל פתח שער החצר איקרי זה התי' אינו מספיק אלא ארוחב אבל אגבהו אין זה תירוץ כיון דפתח שער שהוא גדול איקרי פתח כ"ש פתח סתמא ומשני דעל גובה נמי לא קשיא דההיא בגובה נמי כתיב ולכך הקשו התוספות לקמן בקצת קשה מאי משני פתח שער כו' משום דאינה קושיא גמורה דיש לפרש כמו שפירשתי וק"ל:

דף ס.

תוס' ד"ה אתיא מדרשא דר' יוסי למה לי ג"ש דקדשי קדשים גופה נילף ממעשר כצ"ל דלא כב"ז שהגי' כאן קדשים קלים לאין צורך אלא דמתחילה הקשו דנילף ק"ק במה מצינו ואח"כ הקשו דנוכל למילף ק"ו מהיקשא דכתיב שם חטאת ואשם וק"ל:

דף ס:

גמרא ואי קסבר לא קידשה אפילו בכור נמי תיבעי ופי' רש"י אפילו בכור נמי כי האי גוונא תבעי כו' לכאורה יש לדקדק דילמא ניחא ליה למיבעיא מילתא דנפקא לן לדינא ולא מאי דכבר הוי וי"ל דהא ע"כ ילפינן מעשר מבכור דאסור לאכול בלא פדיון ופריך בכור נמי כה"ג תיבעי וי"ל דמותר לאכול הבשר דלפני ה' קרינן ביה כיון דכבר נזרק דמו וה"ה למעשר דאינו צריך מזבח דמותר לאכול בירושלים בלא פדיון ומשני דאיתקש בשרו לדמו וילפינן שפיר מ"ש מיניה דאסור לאכול בלא פדיון ובזה ניחא דפריך וכי דבר הלמד בהיקש כו' ולכאורה דילמא ילפינן מ"ש מבכור שצריך לבית שאינו נוהג אלא בפני הבית ה"ה למעשר שני אלא דמסתברא למילף היקשא מ"ש מבשר בכור שאינו צריך למזבח דאינו נאכל אלא בפני הבית ולפי' התוספות שפירשו שע"כ אליבא דרש"י מיירי הכא במעשר שני שגדל בפני כו' פריך בלאו הכי שפיר וק"ל:

תוס' ד"ה מאי קסבר כו' לספרים דגרסי מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ר"ל בלא פדיון וק"ל:

בא"ד וקשה לפי' הקונטרס מאי דוחקיה כו' לא זכיתי להבין קושיא זו דאי קדשי א"כ לא בעי מחיצות ובכור גופיה אלו היה המזבח היה נאכל ואינו נאכל אלא משום פגימת המזבח אבל אם היה נבנה מזבח אף בזמן הזה ראוי לעלות שם בכור א"כ מ"ש נמי נאכל בירושלים בלא פדיון ונימא דהיקשא אתי מה בכור נאכל שם כשיש מזבח בקדושת מחיצות ה"ה מ"ש דאין צריך למזבח אלא למחיצות דנאכל שם בלא פדיון ומנ"ל ללמוד מבכור שנפסל מכח מזבח ועוד א"כ אפילו בזמן הבית לא נאכל מעשר בפגימת המזבח אבל לפי' רש"י דסבר לא קדשה ניחא דאי בעית לאקושי לבכור בזמן הזה הלא אין מקריבין שם ואם תאמר לבכור שנזרק דמו ונחרב מזבח דמותר לאכול שם דלפני ה' קרינן ביה זה אינו דכבר איתקש בשר לדם ולכך ילפינן שפיר בהיקשא מבשר בכור שאינו צריך למזבח ואינו נאכל ה"ה מ"ש כן דאינו נאכל בלא פדיון בירושלים. עיין ברש"י בתמורה דניחא ליה גירסת התוספות דמעשר נמי לא:

בא"ד ולא איירי כלל בחובת העלאה כו' ולפי האי טעמא ילפינן מעשר מבכור שנפסל בפגימת המזבח וא"כ אפילו בפני הבית נמי אין אוכלין מ"ש בפגימת המזבח וזה דוחק דלא לישתמיט חד תנא לאשמועינן חידוש זה והרמב"ם פסק דמ"ש נוהג בזמן הזה אבל אינו נאכל אלא בפני הבית דמפי השמועה למדו מעשר מבכור כו' ואף דהרמב"ם פסק דקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא ע"כ צריך לומר דגריס הכא כגירסת התוספות והא

דנקט בפני הבית צ"ל היינו מזבח דאם היה מזבח בנוי היה מותר לאכול מ"ש אף שאין הבית בנוי עיין בב"ז ועיין בפ' אלו הן הלוקין דף י"ח:

בא"ד דאפילו מאן דאית ליה לא קדשה מצי סבר דאין אחריה היתר ופליגי בזה דלמ"ד קידשה מותר להקריב במקומו ולמ"ד לא קדשה אסור בכל מקום להקריב:

דף סא

גמרא מהו דתימא איפסלו לה ביוצא ופי' רש"י ולא אכילה משנעקר המזבח אתי לאשמועינן אלא אכילת קדשי קדשים בלא קלעים אתי לאשמועינן ואין להקשות לוקמי אידי ואידי בקדשים קלים ואתי לאשמועינן דאינם נפסלים משום חוץ דזה פשיטא כיון דשמעינן דזבין ומצורעין משתלחין ש"מ דקדושת מחנה ישראל קיימא לענין קדשים קלים אבל בקדשי קדשים איצטרך לאשמועינן דלא נימא ונסע אהל מועד לאו דוקא לענין מחנה שכינה והא דקתנא בברייתא לעיל מיירי בקדשי קדשים ופסולים משום יוצא ולכך אשמועינן בשני מקומות קדשים נאכלים וע"כ מיירי כשמזבח קיים וקדשי קדשים בלא קלעים אתי לאשמועינן וע"כ הא דתני לעיל קדשים נפסלים הטעם משום פגימת המזבח ולא משום יוצא זה פשוט ועיין מה שאכתוב בדברי התוספות אבל לפי הגירסא דגרסינן במנחות קדשים נפסלים ביוצא א"כ ע"כ ברייתא קמייתא איירי בקודש קדשים דאי בקדשים קלים אמאי נפסלים ביוצא כיון דזבים משתלחים ולפ"ז הא דקתני בשני מקומות קדשים נאכלים אי אפשר לפרש כפי' רש"י אלא כפי' התוספות ודוק:

תוס' ד"ה קדשים כו' ואתקפתא הוי מדקתני נאכלים בשני מקומות דמיירי בקדשים קלים ואף ע"פ שאין מזבח במקומו דאי מזבח במקומו א"כ פשיטא שקדשים קלים נאכלים כיון דזבין משתלחין אבל קשה לי הא בתוספות ע"ב סד"ה אף ע"פ תירצו אף שנשאן בכתף מזבח הוא כמו דאמרינן אע"פ שנסע אהל מועד הוא א"כ מאי פריך הכא דילמא בקדשים קלים דרשינן אע"פ שנסע אהל מועד הוא א"כ דרשינן נמי אע"פ שנשאן בכתף מזבח הוא ולא נפסל בפגימה משא"כ בק"ק דלא דרשינן אהל מועד הוא לא דרשינן מזבח הוא ויש לישב דאף דלא דרשינן אהל מועד לענין דליכשר בסילוק קלעים מ"מ דרשינן בסילוק משכן לבד דאינן נפסלים א"כ בק"ק אף במזבח נימא הכי אם קלעי החצר עומדים עיין מה שכתבתי למטה בתוספות:

ד"ה לאחר שיפרקו הלוים כו' וא"ת במנחות כו' ומאוד אינם מובנים לי דבריהם דלפי פירושם דמזבח וקלעי החצר קיימי' אבל נסע מכל וכל אין מחנה שכינה קיים לגבי ק"ק א"כ מאי משני ונסע אהל מועד דילמא קרא אתי ללמוד על קדשים קלים דנאכלים

במחנה ישראל דרך הילוכם דבפ' בתרא ילפינן מהאי קרא וי"ל כיון דדרשיה ונסע אהל מועד דעיקר אוהל מועד הוא המשכן ש"מ אע"פ שנסע אהל מועד הוא כאלו הוא קיים כיון דקלעי החצר והמזבח עומדים ולי נראה לומר דלהאי תירוצ' מצי סבר דמחנה שכינה קיים אפי' לגבי ק"ק אלא ר"י דאקשיה לרבין מהני ברייתות לא ניחא ליה לאוקמי בק"ק דס"ל דאוה"מ לאו דוקא לענין מחנה שכינה וע"כ בקדשים קלים מיירי ומותר לאכול בפגימת המזבח ותני לעיל דקדשים נפסלים אף אם המזבח קיים כיון דנסתלקו קלעי החצר נפסלים ק"ק ביוצא ורבין קודם שבא לר"י היה אפשר לומר כדמשני הכא רבינא דאשמועינן דאוהל מועד דוקא אפי' למחנה שכינה והא דקדשים נפסלים בשעת סילוק המסעות משום פגימת המזבח אבל ר"י דאקשיה ליה דע"כ ברייתא שניה בקדשים קלים מיירי משום דלא ניחא ליה בהנך שינויי דאין מחנה שכינה קיים לגבי ק"ק ולכך אמרינן במנחות כי אתי רבין ר"ל שבא מא"י וקיבלה לקושיא מר"י אמר ש"מ דאהל מועד לאו דוקא ולא פליגי מר אמר במסודר דלא פסיל מגזירת הכתוב ומר אמר במסולק אבל הכא קיימא הסוגי' דלא כר' ירמיה ואפי' לגבי קדשי קדשים אמרינן ונסע אהל מועד ובזה מיושב קושית התוס' גם בד"ה אע"פ ודוק:

ד"ה אע"פ שנסע כו' שנשאן בכתף מוכח הוא אע"ג דהכא מסקינן דק"ק פסולים בסילוק המזבח וצ"ל דהתוספות כתבו כן לפי מאי דס"ד ופשוט הוא:

ד"ה ארבע אמות מן הדרום כו' ומייתינן לה בפ' לולב וכו' ונראה לי דהא דאמר ר' יוחנן שם שיתין משמת ימי בראשית נבראו ויליף מחמוקי ירכיך ופי' רש"י לשון ירך המזבח וירך המזבח היה בצפון א"כ מוכח דשיתין היו בצפון והא דאמרינן לול קטן היה פליג על הא דאמר ר"י וכן פי' רש"י שם ולפי"ז ניחא הכא לגירסת ר"ת דמעיקרא לא היו מושכין שיהיו השיתין בתוך המזבח ולבסוף סברו שתיה כאכילה והוסיפו למזבח עד שבאו השיתין לתוך המזבח וק"ל:

דף סב.

גמרא והכתיב הכל בכתב מיד לפי' רש"י נראה דזה הכל מדברי רב יוסף ולכאורה קשה דאם נגלה לדוד מהי תיתי לומר שלא נגלה לשלמה הלא דוד היה מזרזו על ענין הבית ומסתמא הגיד לו מה שנגלה לו ולי היה נראה לפרש דמתחילה קשיא ליה לר"י מהא דתניא ויכינו את המזבח כו' דמשמע דלהם נגלה מקום המקודש למזבח מה שלא נגלה לשלמה ואם כן מנ"ל לומר דלכך הוסיפו משום דלא סיפק דילמא היה על פי הדיבור ולשלמה לא נגלה ופריך והכתיב הכל בכתב וגו' דמשמע דנגלה לדוד ומסתמא אמר

לשלמה ולכך משני אלא אמר רב יוסף כו' אף מזבח ששים וע"כ אינו מן החיוב לעשות כן אלא רשות בידם להוסיף אם ירצו וע"כ שלמה נמי ידע ולא הוצרך להוסיף משום דאש מן השמים מסייע לו והם הוכרחו להוסיף משום דלא ספק דלא היה להם אש מן השמים ויותר מזה השיעור לא הוצרכו והשתא תירץ ר"י לאוקמי דבריו דלעיל דפי' משום דלא ספק וק"ל:

דף סב:

גמרא קרי עלייהו בני קטורה נראה לי על דרך רמז שהם סברו כר"י דלעיל דסבר מאמצעיתו הי' מודד והי' מקום מערכה ששה על ששה ולר"י ע"כ קידש המלך החצר להקטיר בשר ואימורים ולכך קרא להם בני קטורה שאתם תלמידים של מי שאמר שנתרבה כל עזרה להקטיר ור' טרפון דרש קטורה לשון קישור שקשרו פיהם ולא דיברו בהלכה:

שם שיהא ירך בצפון ופניו בדרום ר"ל והוא הכבש שהוא פניו של מזבח כפי' רש"י לעיל ע"א ד"ה בכל מקום וק"ל:

שם אמר רבא רמי גברא אאפיה א"ל אביי אדרבה תריץ ואותיב גברא אין לדבר זה הבנה כלל דהא מאי חזית דרמי גברא וראשו לדרום דילמא רמי גברא וראשו לצפון ומזה ראיה דצריך לפנות שיהיה פניו לדרום ואחוריו לצפון אבל איפכא לא ושינה ילפינן מיניה דנכון ליזהר אפילו אין אשתו עמו א"כ דרך השוכב שיהיה פניו לדרום דוקא ופריך אביי אדרבה תריץ גברא ר"ל נשאר כאדם היושב וביושב לא מצינו שום איסור דמותר לישב פניו לצפון ואחוריו לדרום וק"ל:

תוס' ד"ה דאריך וקטן כו' ומיהו קשה דלעכב ממזבח נפקא ולי נראה לישב דאי לא כתיב סביב והמזבח ה"א דוקא אם המזבח ה' אמות צריך להיות רוחב ג"כ חמשה אבל אי לא סיפק כמו בבנין שלמה מותר להוסיף על ארכו קמ"ל סביב והמזבח דלעולם ריבוע מעכב וק"ל:

ד"ה שיתין היינו כלוי לא ידעתי כוונתם דהא לעיל דף נ"ד ע"א פריך מיניה לרב ומשני אימא כנגד אמה יסוד וכנגד אמה סובב:

דף סג.

גמרא חוץ מכבש של מזבח גרסינן ולא גרסינן כבשי וקאי על הכבש הגדול של מזבח אבל כבשים קטנים שהיו במזבח ליסוד ולסובב לא היו אלא שלש אמות לאמה אבל

לא קאי על שאר כבשים שהיו בעזרה וכן משמע מרש"י וק"ל וראיתי בס' ברכת הזבח וז"ל מכאן דאורך הכבש באלכסונו היה ל"ב אמה וא"כ מוכח מזה דאורך הקרקע בשטח שלמטה מהכבש עד המזבח היתה יותר מל"ב אמות ובמסכת מדות מבואר דרוחב העזרה היה קל"ה אמות בשטח הקרקע וחשיב המזבח וכבש ס"ב אמות במדות הקרקע שתחת הכבש כו' וקושיא זו הקשה אותי מ"ו הגאון מהור"ר העשיל בשם חכם אחד לא ידעתי אכנהו ומחמת שהקושיא היא עצומה מאוד נתתי את לבי לישב קצת יעוין שם והנה בתחילת דבריו נפל טעות בספרו מה שכתוב היתה יותר מל"ב צ"ל היתה פחות מל"ב והנה קושיא זו מצאתי בספר צניעותא דיעקב שהקשה קושיא זו אבל אני אומר גברא קחזינא ותיובתא לא חזינא דהא אמרינן דפורח על אמה יסוד ועל אמה סובב וא"כ היה מזבח למטה עד היסוד שלשים אמות בשטח הקרקע ואותן שני אמות שהיה המזבח פורח לא היה בהם שיפוע כלל אלא שוה למזבח שהיו צריכין הכהנים לעמוד שם ולזרוק האיברים למזבח וכי היכי דלא לישתרגו לא עבדו להני ב' אמות שיפוע כלל ועבדו לשלשים אמות שיפוע ל"ב אמות וזה נכון באין גימגום:

שם מתיב ר' ירמיה וקמץ ממקום שרגלי הזר עומדות בן בתירה אומר כו' נראה בלא בן בתירה [ה"א] דוקמץ משם אתי ללמד דלא פסיל בדעבד קמיצה בהיכל אלא דלכתחילה לא ואם קמץ שם יחזור ויקמוץ במקום שהזר עומד ולכך מייתי הך דבן בתירה דש"מ בהיכל פסול לגמרי וקשיא לר"א ור"ע אסברא ליה דלפי האמת יקשה מנ"ל לבן בתירה להכשיר שמאל דילמא להכשיר קמיצה בהיכל אתי שיחזור ויקמוץ במקום שהזר עומד אלא ע"כ דבהיכל כשר בדעבד ואין צריך לחזור ולקמוץ ולהכשיר כל עזרה קאתי לכתחילה וע"כ משום דאתי ללמוד על קמיצה בשמאל שיחזיר ויקמוץ בימין וק"ל:

תוס' ד"ה חוץ מכבשו של מזבח וכו' בזכרותו עיין במנחות דף מ"א ע"ב ולא דק דאין בגובה אלא חמש אמה כיצד ח' פעמים ג' אמות ומחצה הרי כ"ח אמה ח' חצי טפחים הרי ד' טפחים ח' אצבעות שני טפחים עולה אמה הרי כ"ט אמה ח' שלישי אצבע עולה ב' אצבעות ושני שלישי אצבע כמה חסר לשנים ושלשים אמה שני אמות וחמשה טפחים ואצבע ושליש אצבע עולה י"ז טפחים ואצבע ושליש ועל אמה גובה מגיע ג' אמות ומחצה וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע עולה כ"א טפחים וחצי טפח ואצבע ושליש אצבע חשוב ד' חמישית מכ' מגיע ט"ז טפחים ועוד טפח וחצי ואצבע ושליש עולה ז' אצבעות ושליש קח מחמשה ד' הרי י"ז טפחים נשארו שני אצבעות ושליש שהם שבעה שלישים מחמשה שלישים קח ד' הרי אצבע ושליש עולה י"ז טפחים ואצבע ושליש

ונתמלא האלכסון של ל"ב בד' חומשים ועדיין יש יותר מאותן שני שלישי אצבע ויהיה יותר מעט מל"ב ולכך כתבו התוספות חסר משהו שאי אפשר עוד לחלק בחלקים וק"ל:
ד"ה שכן מצינו כו' וא"כ קמיצה תתכשר וע"כ צריכין אנו לומר דאף אם נימא דבעי קרן מערבית דרומית מ"מ לא עדיף מחטאת דקבע הכתוב נמי מקום צפון ואפ"ה כשר בהיכל ה"נ קמיצה ואין להקשות דילמא חטאת פסול אם שחטו קודם פתיחת דלתות היכל ואמרינן לא יהיה טפל חמור מן העיקר זה אינו דהא ע"כ צריכין אנו לומר הא דחטאת פסול קודם פתיחת דלתי היכל ילפינן מהיקשא דזאת תורת החטאת כמו שכתבו התוס' לעיל דף ס"א ע"א ד"ה קודם שיעמדו ובהאי היקשא מנחה נמי כתיב וק"ל. שאין זה יכול לעמוד שם הוא סוף דבור ואח"כ ד"ה סד"א:

דף סג:

תוס' ד"ה מה חטאת ונראה בעיני מה חטאת פסולה שלא לשמה וה"נ ילפינן בפ"ק ואע"ג דהתם ילפינן מקרא אחרינא מדכתיב בפרשת צו קודש קדשים היא כחטאת וכאשם מ"מ אין זה אלא אסמכתא דעיקר קרא אתי כדרב יהודה בריה דרב חייא ע"ש:
בא"ד ועוד קשה לגירסת הספרים ולי נראה דאין זה למד מן הלמד דמנחת חוטא קרויה חטאת דכתיב בקרא והביא את קרבנו אשר חטא עשירית האיפה סלת לחטאת ונלמד חטאת דמנחה מעולה והא דמייתי קרא כי חטאת היא היינו ללמוד מניה דחטאת קרויה מנחה כפי' רש"י וק"ל:
בא"ד מ"מ איצטרך לפני ה' דלא תימא אל פני המזבח גזירת הכתוב אע"ג דלית ליה יסוד לא זכיתי להבין דבריהם דהא יסוד ילפינן בהיקשא לדברי הר"ח ונקיים שניהם דרומית מאל פני המזבח ומערבית מדבעיא יסוד וכן הקשו התוס' לקמן בתימא ד"ה בדרום דלא צריך לפני ה':
בא"ד וא"ת ושאר מנחות מנ"ל ר"ל מנ"ל קרן מערבית דרומית כיון דלפני ה' משמע אף במזרח אלא משום דמנחה איתקיש לחטאת דטעונה יסוד והא תינח מנחת חוטא אבל שאר מנחות מנ"ל אף ע"ג דכתיב בשאר מנחות לפני ה' אל פני המזבח דילמא כל הדרום בכלל למ"ד כולה מזבח בצפון ודוק וע"ז תירצו וי"ל דכתיב לפני ה' במנחת חוטא כצ"ל ר"ל דאמנחת חוטא נמי קאי דהוי בכלל זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח דכתיב בצו את אהרן ולא גרסינן לפני ה' במנחות חוטא דבמנחת חוטא בפ' ויקרא לא כתיב לפני ה' דוק ותשכח ובזה היה מיושב תמיהת התוס' בד"ה בדרום קיימא דהקשו לפני ה' למה לי כו' אבל לפי תירוצם אין כאן קושיא דאיצטרך לפני ה'

לגלות על שאר מנחות אבל לפי' רש"י במנחות דפי' דמנחה איקרי חטאת מדכתיב בצו בפ' מנחה כי קודש קדשים היא כחטאת וא"כ ילפינן כל המנחות דטעונה יסוד התימא במקומה עומדת:

בא"ד ועוד מנ"ל דמקשי לשריים על קושיא זו לא תירצו כלום וקושיא זו קשה אף לפי האמת במנחת חוטא מנ"ל להקיש לשריים ולא לתחילת דמים וק"ל:

ד"ה בדרום כו' נראה לישב דלעולם דר"א לית ליה הך היקשא דצריך נגד יסוד ליליף הכא דרומית מערבית מלפני ה' דמיותר דהא כתיב אל פני המזבח דמשמע דרום וע"כ לפני ה' אתי לרבות אותו צד הקרוב יותר לפני ה' דהיינו דרומית מערבית ובמנחות פריך מדקאמר לפני ה' יכול במערב משמע בלא יתורא דקרא משמע מערב ופריך איך אמרת לפני ה' במזרח ומשני שפיר משום דמנחה איקרי חטאת וחטאת בעי יסוד אבל ר"א י"ל דלית ליה הך היקשא ומיתורא דלפני ה' דריש דרומית מערבית דלפי מה שכתבו התוס' לעיל דף ס"א ע"ב דבור המתחיל ארבע אמות דבבית ראשון היה יסוד על פי אורך דרום מצינו למימר דר"א אית ליה נמי הך היקשא ומ"מ איצטרך לפני ה' שלא תאמר דרומית מזרחית שהיה שם יסוד קמ"ל לפני ה' דרומית מערבית אלא דקשיא דהיקשא לא צריך כבר הקשו התוס' לעיל דף נ"ח ע"א קושיא זו ולא תירצו מידי וקושיא זו שהקשו כאן אינה אלא אליבא דר"א דלת"ק איצטרך לפני ה' דבעינן נגד קרן דהיינו נגד חודה וכן תירצו התוספות לעיל וק"ל:

דף סד.

תוס' ד"ה הגשות כו' לא נפיק ס"ד ואחר כך ד"ה שירי הדם נראה דהיינו שירים החיצונים דבעי קרן דרומית מערבית כצ"ל דילפינן מה פנימית בסמוך לו אף חיצונית בסמוך לו וביריתו מן הכבש היה קרן דרומית מערבית סמוך לו וק"ל וכוונת הב"ז לא ידעתי ועיין לעיל דף נ"ג ע"ב דאיכא למ"ד זה וזה מערבית ואיכא למ"ד זה וזה דרומית אבל לפי משנתינו היו חלוקים זה מזה שירים הפנימים יסוד מערבי וחיצונים יסוד דרומי:

ד"ה מפני שקרובה כו' ואין לומר משום דכל הדמים טעונין קרן ר"ל דלכתחילה טעונין כל הדמים קרן אף היכא דלא כתיב קרנות ובחטאת פשיטא דמעכב ולכך דחו דאיך קאמר דנישקליה ונשפוך אדוכתיה ואי כל הדמים צריכין לכתחילה קרן א"כ בתר דאספי לדם מארעא היה צריך לכתחילה ליתן במזבח בקרן אלא ע"כ דבשאר דמים אין צריך אפילו לכתחילה קרן א"כ הדרה תמיהתם לדוכתה למה הולך עד הקרן והדברים פשוטים והב"ז נדחק בזה ללא צורך וק"ל:

ד"ה מן המאוכלות כו' יכול עוממות הוא ס"ד ואח"כ ד"ה וצבר את הגחלים:
ד"ה דישון מזבח כו' שמא לא היו נבלעין מידי ר"ל דקרא לא סמיך אניסא דשמא לא יהיו נבלעין ואיצטרך קרא ושמו שמועלין בו ועיין בתוספות יומא דף כ"א דתירצו עוד דנפקא מיניה אם חפר ומצא הדשן וק"ל:

דף סד:

גמרא ת"ר כל העולין למזבח כו' נראה דאיצטרך הני תרי בבי דאי דרך ימין כו' הוה אמינא ימין ושמאל דמזבח קאמר לכך תני דרך מזרח ומערב ואי תני מזרח ומערב ה"א אי היה צריך לסדר מערכה או להפוך אברים לא היה צריך להקיף המזבח רק אורך הדרום לכך תני שהיה מסבב דרך ימין לשמאל וק"ל:

דף סה

דף סה:

גמרא מאי בינייהו ר"ל כיון דע"כ פי' שאסור להבדיל ובזה כ"ע מודים א"כ באיזה סברא קמפלגי דסבר ר"ש דאם רצה מבדיל ותירצו רב חסדא ורבא ואביי דעיקר קפידא דקרא דלא יעשה מעשה עולה בחטאת ואליבא דר"ש כיון דאין עושה מעשה עולה כגון שמבדיל ואינו ממצה או שעשה שהייה שרי להבדיל ואי לאו קרא לא יבדיל ה"א דמותר לעשות מעשה עולה בחטאת וכן לא הוי ידעינן דרוב בשר מעכב ודוק:
רש"י ד"ה ור"א בר"ש סבר לא מעכב הילכך אם רצה להבדיל יבדיל ולא ימצה כו' ואין לומר א"כ למה מוקמינן מתני' דלא כר"ש לוקמי מתני' כר"ש ומתניתין מיירי שהבדיל וגם מיצה ומודה ר"ש דפסול ור"ל כיון דנקט סתם הבדיל פסול משמע דלא מצינו בשום פעם אם הבדיל כשר וזה דלא כר"ש וכן הא דתני לקמן ריש פ' חטאת עוף עשהו כמעשה עולה פסולה וקאמר בגמרא דשני במאי אילימא דשני במליקה נימא דלא כר"א בר"ש דאי כר"א בר"ש הא אמר שמעתי שמבדילין ולכאורה אליבא דרב חסדא מצי לאוקמי כר"ש אלא דמיירי דשינה במליקה ומיצוי דם ומודה ר"ש דפסול אלא ע"כ כיון דתני סתם שינה במליקה משמע דלא מצינו שום הכשר וזה דלא כר"ש וק"ל:
ד"ה רוב בשר מעכב איכא בינייהו ודכ"ע שהייה בעולה בסי' שני פסולה אין להקשות דא"כ לת"ק אף דסבר רוב בשר אינו מעכב מ"מ יבדיל היכא דחותך רוב בשר דהא לר"ש אליבא דרב חסדא מבדיל ולא גזרינן דילמא ימצה אחר הבדלה אם כן הכי נמי לרבנן אם חותך רוב בשר יבדיל ולא נגזור דלמא לא יחתוך רוב בשר ויבדיל ואין לומר

דילמא באמת פליגי דרבי שמעון ברבי אליעזר סבר דלא גזרינן ורבנן סברי דגזרינן דאם כן למה לאביי לאוקמיה דפליגי ברוב בשר לוקמיה דכולי עלמא סברי דרוב בשר אינו מעכב ורבנן סברי דאין מבדילין דגזרינן דילמא לא יחתוך רוב בשר ולא יעשה שהיה ורבי אליעזר סבר דלא גזרינן ולכן אמר שמעתי שמבדילין היכא דחתך רוב בשר אלא ע"כ דגם רבי שמעון סבר דגזרינן ויש לחלק דלמעלה שיעשה תיקון אחר הבדלה בודאי לא גזרינן דילמא ימצה ויקלקל הקרבן ומסתמא יעשה שיכשר הקרבן אבל הכא כל מה שעושה קודם הבדלה כ"ע מודים דגזרינן אפילו היכא דחתך רוב בשר דשמא לא יחתוך ובזה ניחא לי הא דדחיק רש"י לעיל וחטאת שהבדיל אף ע"ג דבלא שהייה אי אפשר היה לו לפרש כפשוטה דר"א סבר שהייה מעכב ולכך אמר שמעתי שמבדילין אם עשה שהייה דבידו לעשות שהייה אלא ע"כ בזה כ"ע מודים דגזרינן דילמא לא יעשה שהייה אם לא שע"כ יעשה שהייה וע"כ לרש"י פליגי רבא ואביי דלרבא פליגי בשהייה וכ"ע מודים דרוב בשר מעכב ומיצה מעכב ולאביי כ"ע מודים בשהייה ובמיצה דם ופליגי ברוב בשר ודוק:

תוס' ד"ה ור"א בר"ש כך פי' הקונטרס וקשה דפ"ק דחולין כו' והיה נ"ל לומר דאין כאן קושי' על רש"י דבאמת לר"א בר"ש בחטאת סימן אחד דוקא ובעולה יליף מדכתיב והקריבו דמשמע חלק את זה בחטאת ש"מ בעולה שני סימנים ויליף מחטאת מה להלן כשהוא אוחז הראש בגוף ומזה אף כך בעולת עוף שאינו חותך אלא רוב שנים והכי קאמר שמעתי שמבדילין בחטאת עוף ר"ל רוב שנים כמו בעולת עוף ובלבד שלא יעשה כמעשה עולה אבל באמת אם יחתוך כל הסימן פסול אף בסימן אחד בחטאת דסבר דרוב דוקא וכן הוא מפורש בחולין דרוב שנים לר"ש דוקא ולא יותר ובזה נדחו כל הקושיות אבל הא דכתבו התוס' והיינו יכולים לפרש כשהוא אוחז הראש בגוף ומזה אם ירצה קאמר זה דוחק דא"כ איך לומד דוקא רוב שנים דילמא דמה התם מבדיל לגמרי אף הכא כן ומנ"ל ללמוד רוב שנים וע"כ צריך לומר דסברי דלמידין למצוה:

בא"ד וכשהיזה עדיין לא נגמר מצותו והא דלא רצו לפרש באחר הזאה כפי' רש"י דא"כ לר"ש משום דלא ימצה ולא עביד מעשה עולה א"כ אפילו קודם הזאה היה יכול להבדיל בענין זה אלא ע"כ דזה אינו דגזרינן דילמא ימצה אלא הטעם קודם הזאה דאין מבדיל דלא נגמר מצותו אבל אחר הזאה נגמר מצותו ולכך מבדילין ורבא מפרש שהיה בסימן שני כו' וצ"ל ע"כ לרבא דכ"ע סברי דמצוי מעכב ולפי זה נוכל למצוא דפליגי אפילו קודם הזאה וע"כ צריך לומר דכ"ע סברי דרוב בשר אינו מעכב וא"כ לא פליגי אלא אחר הזאה ואביי מפרש דכ"ע סברי דמצוי מעכב ושהיה לא מעכב ופליגי ברוב בשר דהשתא

כיון דחתך רוב בשר היה מותר להבדיל אלא דגזרו רבנן אפילו אחר הזאה אטו היכא דלא חתך רוב בשר ור"א בר"ש סבר רוב בשר מעכב ולכך לא פסיל מטעם דכבר מתה וקשה לי לפי זה היה לר"א בר"ש להכשיר אפילו קודם הזאה דמנ"ל לחלק קרא דלא יבדיל כיון דע"כ לאביי כ"ע מודים דמצי מעכב אבל נראה לי לומר דרך אחרת בזה דרבא ואביי פליגי על רב חסדא ומפרשי דפליגי קודם הזאה ולרבא כ"ע מודים דמיצוי לא מעכב אלא פליגי היכא דלא נגמרה מצותו קודם הזאה ור"א בר"ש סבר מבדילין משום דשהיה פסולה ולא עשה מעשה עולה ולרבנן שהיה אינה פסולה וכ"ע רוב בשר מעכב ואביי מפרש דכ"ע סברי דמיצוי אינו מעכב ושהיה כ"ע מודי דפסולה אלא פליגי ברוב בשר וקודם הזאה לרבנן גזרינן היכא דלא יחתוך רוב בשר ועביד מעשה עולה ולראב"ש לא גזרינן כיון דרוב בשר מעכב א"כ לעולם לא עביד מעשה עולה:

בא"ד ולאסור אף בשעת מיצוי לא אתי קרא דמוהקריבו הוי נפקא ר"ל דנפקא ליה דצריך להבדיל בעולה וכיון דאין הזאה בעולה אלא מיצוי ש"מ דמיצוי בחטאת אין צריך להבדיל דאי אסור להבדיל א"כ מנ"ל בעולה דצריך להבדיל דילמא אינו מוזהר שלא להבדיל וק"ל:

בא"ד והא דר' ירמיה לא שמיע להו ר"ל למה אמר לא שמיע להו הלא לפירוש ר"ת סבר ר"י ג"כ דקודם הזאה כ"ע מודים דאסור להבדיל ולא פליגי אלא אחר הזאה ותירצו שבא ר"י להשמיענו דכשמבדיל אחר הזאה אין כאן מעשה עולה דמצות עולה נמי כך ר"ל הם פליגי בטעמא דר"א ב"ש והוא סבר לעולם דכולי עלמא סברי מיצוי מעכב ודכולי עלמא שהיה לא פסלה ודכ"ע רוב בשר אינו מעכב ופליגי דרבי שמעון סבר דוקא לא יבדיל קודם הזאה אבל אחר הזאה מצות חטאת נמי כך הוא וקל להבין ולא כברכת הזבח:

בא"ד ויש לומר דרב הונא מעמיד מתניתין אם הבדיל פסול קודם הזאה אפילו בר"א כר"ש ר"ל תנא דמתני' סתם כר"א בר"ש ולאחר הזאה אינו פוסל הבדלה דסבר מיצוי חטאת עוף אינו מעכב אלא סוגי' דשמעתא דמוקי' דלא כר"א בר"ש אתיא כרב אדא בר אהבה דסבר מיצוי דחטאת עוף מעכב וסתם רבי הכא והתם מיצוי מעכב וכתבו התוספות ורבנן פליגי עליה דר"א בר"ש אפילו לרב הונא מדקאמר ר"א בר"ש שמעתי כו' ומיהו במתניתין לא אפשר למימר לרב הונא דסבר מעכב ר"ל למה לנו לדוחקיה דמתניתין איירי קודם הזאה ואפילו כר"א וסוגי' זו כרב אדא כיון דלרב הונא פליגי רבנן על ר"א בר"ש וסברי דמיצוי מעכב א"כ לוקמי' סוגי' דמתניתין אפילו כרב הונא כיון דרבנן פליגי עלה דר"א בר"ש ומיירי מתניתין אפילו אחר הזאה ושפיר קאמר מתניתין דלא כר"א בר"ש ותירצו דהא מהדר הש"ס לאוקמי כל סתמי דמתניתין כוותיה דאית

ליה אינו מעכב וא"כ ע"כ אי הייתי מוקי מתניתין דהכא אחר הזאה א"כ סתם מתניתין דלא כוותיה ע"כ צריכין אנו לאוקמיה דמתני' דהכא מיירי קודם הזאה ואתי אפילו כר"א בר"ש אלא סוגיא דשמעת' כרב אדא ולפי מה שכתבתי לעיל בדברי התוס' נוכל לאוקמי פלוגתייהו אליבא דרבא ואביי קודם הזאה לא קשיא מידי ודוק:

דף סו.

תוס' ד"ה אלא מעתה גבי בור כו' וגבי בור מסברא ה"א חייב לכסות ואין לומר השתא דכתיב בעל הבור ישלם לישתוק ולא יכסנה ר"ל דה"א שבעל הבור חייב לשלם אפילו אם כיסה וק"ל:

דף סו:

פרק שביעי

גמרא לא דשני בהזאה יש להקשות אי שני בהזאה ולא במליקה א"כ למה לי למתני במתני' כמעשה עולה לשם עולה דפסולה דבבא זו נשמע מכמעשה עולה לשם חטאת דפסולה וקל וחומר בבא זו דשינה מעשה ושינה שמה דפסולה בשלמא אי מיירי דשני במליקה שמלק שני סמנים שפיר קמ"ל משום סיפא דאם עשאן למעלה כמעשה כולן דפסולה ואשמעינן אפילו כמעשה עולה לשם עולה וה"א שראוי להיות עולה אשמועינן דפסולה וכפי' רש"י במתניתין אבל אי לא שני במליקה אלא בהזאה א"כ אף אם עשה למעלה המיצוי מ"מ אינו ראוי לעולה דלא מלק רק סימן אחד ופסול ועוד דכבר נפסלה מעולה במליקת סימן למטה וא"כ לישתוק מבבא זו וכן קשה בבא דעולת עוף דמוקי דשני במיצוי ולא במליקה כיון דמלק שני סמנים א"כ למה לי למתני כמעשה חטאת לשם חטאת ואי משום סיפא עשאן למטה כמעשה כולם פסולים דזה נמי פשיטא כיון דמלק שני סמנים אינו ראוי להיות חטאת דהא מוקמינן דלא כר"ש ולולי פירוש רש"י הייתי מפרש דשני בהזאה ר"ל אף בהזאה כן הא דמשני בסיפא ואלא במיצוי ר"ל דלא מלק אלא סימן אחד וגם לא מיצה ואם עשאן למטה פסול דאשמועינן כמ"ד דמיצוי מעכב בחטאת ולכך לא ממשיכי להיות חטאת ובזה היה מיושב קושית התוספות דמקשי בסד"ה ואלא במיצוי וא"ת אי לא שני אלא במיצוי אמאי מועלין בהם למ"ד היתר שחיטה שנינו ולפי מ"ש אתי שפיר ודוק:

תוס' ד"ה חטאת עוף ולא מצי לפרושי שני במליקה שעשאה למעלה ר"ל נוקמינן במליקה ואתי כר"ש אלא דשינוי היה למעלה ותירצו דהא מליקה בכל מקום כשירה

וה"ה דהוי מצי למדחי דקאי על רישא אלא דעדיפא משני וכן הוי מצי למדחי דהיינו סיפא ואיך אפשר לאוקמיה בהזאה שעשאה למעלה אלא חדא מינייהו נקטי וכן כתבו באמת אחר זה:

ד"ה דשני במליקה כו' אבל הכא מלק סימן אחד בחטאת למעלה קשה לי מאי קשיא להו דילמא המקשה היה סבר דכולה בבא זו מיירי במליקה וע"ז קתני עשאן למטן כמעשה כולן פסולין אפילו כמעשה חטאת לשם חטאת וע"ז קאי נמי וכולן ומועלין בה ופריך שפיר דאתי דלא כר"י והיה נראה לי לומר דד"ה ואלא במצוי מקושרים בדבריהם ר"ל דע"כ דאת"ל תירוץ על תימא זו דכל הך בבא דעולה מיירי דשינוי במליקה דאין נראה לו לחלק א"כ כשתירץ אלא במיצוי משמע דכל הך בבא דעולה מיירי במיצוי א"כ מקשים תימא אחרת כמעשה חטאת לשם עולה היכי מתוקמא דשני במיצוי וכי תימא דלא מוקי במיצוי כו' אבל הך רישא מיירי דשני במליקה ואתי כר"י כיון דמלק סימן אחד בחטאת למעלה אין זה פסול עולה בסימן ראשון כמו שפי' לעיל א"כ קשה השתא קושיא אחרת בלאו הנך דיוקא הוי מצי לאקשוי דהך בבא דחטאת אוקמינא רישא דשני במליקה וסיפא בהזאה והך בבא דעולה מיתוקמא דשני במליקה כדפרישית ר"ל כדפרישית לעיל בד"ה דיכול לאוקמא כר"י הך בבא ודוק:

דף סז

דף סז:

גמרא חטאת ועולה וסתומה ומפורשת כו' אינה כשירה אלא סתומה עיין פי' רש"י דפירש בשלמא חטאת ועולה שהיו מפורשים לשם בעלים לא קשיא לן דהוי להו תרי גברא כו' ע"ש וע"פ פירושו פי' התוספות חטאת ועולה לא הוי צריך למיתני אלא סתומה ומפורשת דבחטאת ועולה אינו מרויח כלום ואחרי העיון אני אומר אף שרש"י ותוס' פירשו בענין זה ואני אומר תורה היא וללמוד אני צריך כי לפע"ד נראה דצריך דוקא למיתני חטאת ועולה דבלא זאת לא היה מקשה כלל ומתחילה צריך אני להבינך דרך משל על שתי נשים רחל ולאה רחל חייבת חטאת אחת ושני עולות ולאה חייבת שני חטא' ועולה אחת ולקחו שלשה קנים בעירוב דרך משל כזה

ר"ל אם ידע הכהן והיה מכיר בכל קן איזה עולה ואיזה חטאת והקריב כתיקון כסדר הזה כמו שקרא השם בקן א' חטאת למטה בשביל רחל ועולה למעלה בשביל לאה וקן סתומה ומפורשת הקריב בסתם על שתיהן עולות למעלה וחטאת למטה ע"כ סתמן כפירושן

דשני עולות בשביל רחל ושני חטאת בשביל לאה דהא אף בחטאת ועולה אין צריך להזכיר שם כל אחד בשעת הקרבה אלא אף אם הקריב סתם כשר דאין צריך להזכיר שם בעלים כמו שפי' הברטנורה וא"כ הכהן הקריב על דעת זה דבקן ראשונה בשם בעלים היה חטאת רחל ועולת לאה ולכך פתח בחטאת תחילה וא"כ כיון שרחל אינה צריכה אלא חטאת אחת ע"כ בשני קינים אחרים היו שני עולות של רחל ושני חטאת של לאה אלא כיון שאינו מכיר בכל קן איזה היה עולה ואיזה היה חטאת יש לחוש שמא חטאת רחל שקרבה למטה היא היתה עולת לאה ועולת לאה שקרבה למעלה דילמא היה חטאת רחל א"כ נפסל קן זו לגמרי וכן קן מפורשת שכהן קרב מה שקרא השם לעולה למעלה וחטאת למטה והיא ע"כ היתה עולת רחל ואף שאינו מכיר ויש לחוש דילמא מה שקרב למעלה בשם עולה דילמא היא היתה מה שקרא בתחילה חטאת שהיא חטאת לאה ומה שקרב למטה דילמא היא היתה עולת רחל ונפסל ג"כ לגמרי ואינו כשר אלא קן סתומה לבד ופריך ואי בחד גברא אמרינן דנמשכה ונעשית חטאת עוף א"כ אמאי אינה כשירה אלא קן סתומה לבד אף דנפסלה בקן ראשונה חטאת רחל דיש לחוש שקרבה למעלה מ"מ תעלה עולה של קן ג' אף דסתומה היתה מ"מ סתמה כפירושה שהיא היתה של רחל והיא היתה למטה תמשוך ותעשה חטאת של רחל ויש לרחל עכ"פ עולה וחטאת ובקן שלישית חטאת של לאה נפסלה תמשוך עכ"פ עולת לאה של קן ראשונה ותעשה חטאת לאה וא"כ יש ללאה עכ"פ שני חטאת וחסר לרחל עוד עולה וללאה ג"כ עולה או שיש לחוש דקן שם בעלים נקרבה כתיקנה ומפורשת שלא כתקנה חסר עולת רחל וחטאת לאה או קן ג' שהיא מפורשת כתיקנה וראשונה בשם בעלים שלא כתיקנה וחסרה חטאת רחל ועולת לאה וא"כ אין צריכין להביא על ספק אלא שני עולות וחטאת אחת וחטאת זו אינה נאכלת וא"כ שפיר מרויח בחטאת ועולה דאי לא תני אלא סתומה ומפורשת א"כ ממ"נ אם כל אחת חייבת עולה וחטאת א"כ אי סתומה עולת לאה וחטאת רחל א"כ ע"כ מפורשת חטאת לאה ועולת רחל ויש לחוש שחטאת קרבה למעלה ונפסלה ועולת רחל למטה וא"כ איך תמשך ותהוי חטאת לאה דהוי תרי גברא ואי אחת מהן חייבת כגון רחל שתי עולות ולא שתי חטאות א"כ קן סתומה אי הוי עולת רחל וחטאת לאה ע"כ מפורשת ג"כ היה עולות רחל וחטאת לאה וא"כ איך יעלה עולת רחל לחטאת לאה דהוי בתרי גברא ולכך תני חטאת ועולה דלאשמועינן כיון דבעלת שני עולות חייבת חטאת א"כ אף דאיכא לספוקי שנפסלה חטאתה א"כ עכ"פ עולתה שניה תעלה לה בשביל חטאתה וכן בשניה דחייבת שני חטאת חייבת בעולה אחת ואף שיש לפקפק דילמא נפסלה החטאת מפורשת מ"מ יעלה עולתה בשביל חטאתה וש"מ דאף אם בחד גברא

לא אמרינן תמשוך ותהוי חטאת דלא כר' יהושע א"כ שפיר פריך המקשה דוקא מכח חטאת ועולה ודוק כי לפע"ד הוא דבר ברור:

גמרא פרשה נררה צריכה להביא עוד שלש פרדים ממין אחד משני מינים תביא ארבעה קבעה נדרה כו' כצ"ל:

תוס' ד"ה בתרי גברי וא"ת אמאי לא פריך מרישא דתנן במסכת קינים אחת לזו ואחת לזו שתים לזו ושתים לזו שלש לזו ושלש לזו כו' עשה חציים למעלה וחציים למטה את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול כצ"ל כו' ואי בהנך דלמטה שתים מהן של אשה אחת ר"ל ושלישית של אשה אחרת לא מפסלינן אלא פרידה אחת דהא מחייבי שלשה חטאת ר"ל כל אחת מחייבת שלשה חטאת א"כ בשני קינים של אשה אחת לא נפסל אלא פרידה אחת ופרידה אחת אף שהיא עולה תימשוך ותעשה חטאת שלה ועולה אחת נפסלה דלא צריכה עוד חטאת ולחברתה הוי תרי גברי וקן שלישית של אשה אחת א"כ עולתה תמשוך ותהוי חטאת שלה דהוי הכל בחד גברא וא"כ מכל ג' קינים של מטה לא נפסלה אלא פרידה אחת והב"ז כתב וז"ל ואי בהנך דלמטה שתים מהן של אשה אחת לא מיפסלא מינייהו אלא פרידה אחת כו' ר"ל כיון דהיא צריכה ג' חטאות והעולות נמשכים ונעשות חטאות א"כ פרידה אחת מיותרת אצלה ופסולה ואם כן מקשו התוספות דלמה לא פריך מכאן דלא יפסלו כל הג' קינים דלמטה ותעלה לה לג' חטאת והג' פרידות לחברתה לחטאת כיון דלא ידע התירוץ דתרי גברי וע"ז תירצו דודאי ידע המקשן דלא איירי בתנאי שתועיל לחברתה וא"כ שמא כל הג' קינין שנעשים למטה הם של אשה אחת ולא הקנה לחברתה וג' מיותרים ונפסלים לכך פריך מחטאת ועולה דמיירי שכל אחד מהם חייבת קן שלם ונתנו קן אחד לזו חטאת ולזו עולה למה יפסול ותעלה לה לחטאת וכמ"ש לעיל ודוק עכ"ל אבל המעיין יראה בפירוש שהתוספות מקשים אף לפירושם ולפי האמת דיותר היה יכול להקשות מרישא דמיירי בחד גברא ולא היה נפסל אלא פרידה אחת ותירצו די"ל דאימא שלשתן של אשה אחת והיא אינה צריכה אלא לג' חטאת ולכך עולות אינם נמשכים לחטאת חברתה דהוי בתרי גברי וק"ל:

תוס' ד"ה חטאת ועולה לא הוי צריך למיחש אלא סתומה כבר כתבתי דאף לפי פי' התוספות דכשחייבין כל אחת חטאת ועולה הוכרח להקשות מחטאת ועולה דבלא חטאת ועולה אין כאן קושיא כלל:

גמרא פרשה נדרה הברטנורה פי' בענין אחר ועיקר טעמו דאינו כשר אלא עולת חובה וצריך להביא ג' פרידות שנים לנדר ואחד למטה בשביל חטאת והקשה עליו התי"ט ומ"ו

הב"ז ישב קושייתו בדברי טעם אך אי קשיא לי על הרב מברטנורה הא קשיא לי דמאי מביא ראיה מכאן דקינין ר' יהושע היא ופריך מעולה סתומה ומפורשת ואי כפירוש הרב מברטנורה מגופיה דמתני' היה יכול להקשות דאמאי צריך להביא בפרשה נדרה ג' פרידות אחד בשביל חטאת עכ"פ עולה שהקריב למטה כמעשה חטאת תימשוך ותעשה חטאת והוא בחד גברא ממש אלא ע"כ כפירוש רש"י דצריך להביא כל ג' פרידות עולות בשביל נדרה וק"ל:

דף סח.

רש"י ד"ה אמר ר' יהושע כו' והכי נמי כשנדרה תחילה ויודעת מה פירשה כצ"ל ואם כגירסת הספרים צריך עכ"פ להגי' ברש"י למטה אינה צריכה אלא ג' קנים שתים לנדרה וקן א' לחובתה כצ"ל:

תוס' ד"ה נותנתן לכהן כו' בחינם דחק הקונטרס כו' דהך בבא מיתוקמא שפיר בשלא קבעה ר"ל כיון דיש לחוש שכלן קרבו למטה ובקן שקרבה ראשון יוצאת ידי חובתה והכל הולך אחר החטאת והיא אינה יודעת מאיזה מין היתה חטאת לכן צריכה להביא שתים לחובתה וכוונת רש"י נראה דיכולה היא לומר דאינה חפצה בחטאת זו ולא תביא אלא עולה וחטאת ממין אחד לאפוקי לפי' רש"י דהיא קבעה להביא מאותו המין עם נדרה ואינה יודעת איזה מין היה והלכך צריכה להביא לחובתה תור ובן יונה וק"ל:

ד"ה אימר דאמר ר"י כו' וצריך לומר דקסבר ר"י אין לשחיטה כו' וחולין בעזרה לאו דאורייתא דאם כן הוי נבילה ר"ל דאי מדאוריי' לא עלה לשם חובה א"כ י"ל דיש לשחיטה וכו' וחולין בעזרה דאורייתא והא דמביאין על ספק כמו בבהמת אשם תלוי אינו אלא ליש מפרשים דתקנתא דרבנן היא דא"כ איך מביאין על הספק אלא ע"כ דלאו דאורייתא היא וק"ל:

ד"ה מלק בשמאל או בלילה לכאורה כולה מתניתין ר"ש היא כו' דהא אמרינן בגמרא דמליקה המתרת ר"ל דבלא הוכחה זו י"ל אף דפליג ר"י באם עלו ירדו מ"מ לענין טומאת בית הבליעה מודה דתלוי בפסולו בקודש ולכך פירשו דאמרינן בגמרא דמליקה המתרת את האסור פי' דאם עלו לא ירדו ולכך מהני דאינו מטמא בבית הבליעה ומליקת לילה לר"י תרד א"כ ע"כ דלא כר"י וק"ל:

בא"ד וכן לעיל דתנן וכולן אינם מטמאים בבית הבליעה והיינו כשחיטת דרום בכ"ף כצ"ל ר"ל דהתם מיירי דשינו במליקה המקום למעלה למטה ומליקה הוי כמו דשינו בשחיטה בדרום ותרד לר"י כדאמר במעילה א"כ ע"כ כר"ש אתי ותימא כו' מלק בשמאל

פסול ור' שמעון מכשיר כו' אי נמי מודה ר' יהודה בעוף כצ"ל וי"ל דסבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא ר"ל תנא דמתניתין סבר לה כר"ש בעלו לא ירדו ופליג עליה במלק בשמאל א"כ מודה ר"י בעוף אם עלה לא ירד וע"כ נראה לי דטעמו משום דאית ליה הכשירה ופריך שפיר זר נמי אית ליה הכשירה מנ"ל למעוטי ופריך שפיר בגמ' ולא והתניא מנין ליוצא שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה אליבא דר"י ולקמן דחקו התוספות בקושית הגמרא ולפי' זה ניחא ועיין מה שאכתוב בסמוך בדברי התוספות ד"ה וכ"ת מבמה לא יליף:

דף סח:

תוס' אמר רב שמאל ולילה כו' ולא כמו שפי' הקונטרס כו' דא"כ נרבע בעזרה מאי איכא למימר נראה לי דהרי יכולים להקשות על פי' רש"י במתניתין הכא שפי' שפסולה בקודש שבאה לעזרה בהכשרה ונפסלה א"כ יבש גפו ניסמית עינו נקטם רגלו בעזרה מאי איכא למימר ואמאי קרי לא היה פסולה בקודש ועיין מה שאכתוב בסמוך:

בא"ד דע"כ למאי דבעי למימר רבה דשחיטת דרום תרד לר"ש וא"כ רובע ונרבע לאו דוקא א"כ ה"ה זר במליקה (ובמקיצה) [פנים מאירות: ובקמיצה] תרד לר"ש:

בא"ד ושמאל ולילה כצ"ל דאין מטמאין בבית הבליעה כו' טעמא בכל מקום כדמפרש הכא ר"ל דהוקשה להם כיון דמליקת זר לא חשיב פסולה בקודש דאירע פסולה קודם שנתקדש בכלי א"כ מליקת שמאל נמי לא חשיב פסולה בקודש וכן לילה וע"כ הוצרכו לפרש דטעמו דאף דאין פסולה בקודש מ"מ אית להו הכשירה במקום אחר ולכך אין מטמאין בבית הבליעה ואם עלו לא ירדו ופריך שפיר מ"ש שמאל ולילה אע"ג דאין פסולה בקודש אפ"ה אין מטמא בגדים בבית הבליעה זר נמי ועיין למטה ד"ה וכ"ת מבמה לא יליף:

בא"ד הגהה נ"ל פי' דכל שפסולה בקודש נ"ל דהוקשה לבעל הגהה זו דהא במתני' תניא מלק בשמאל ולילה ושחיטת חולין בפנים וא"כ איך תני זה הכלל כל שפסולו בקודש הלא מליקת שמאל ולילה לא חשיב פסול בקודש ועל שחיטת חולין בפנים לא שייך למיתני פסול קודש דלא נתקדש בכלי וכן הא דפריך לר"י בשלמא לר"י כל לאתוי זר הלא לפי' התוספות זר לא מיקרי פסולו בקודש לכן פירש בעל הגהה זו דפסולו בקודש היינו כל שפסולו כשר בעלמא וק"ל:

בא"ד ולרבנן נמי כו' הכשירה לא תרד כצ"ל כו' והא דר"י בעצמו אומר מפני מה לן בדם כשר כו' וא"כ למה לא מכשיר ר"י שאר פסולים היכא דאית להם הכשירה בעלמא ועל

זה תירצו דשאר עבודות כו' אבל עבודות דם לא ר"ל דעבודות דם חמיר לר"י ולא מכשר אף דכשר בשום מקום אלא אם כשר בדם עצמו והוא פליג על ר"ש בג' עבודות דמכשיר ר"ש משום דר"ש אינו חושש בפסול זה כיון דאשכחן הכשירה בשום מקום אבל עבודות דם שפיר יליף ר"י מעבודת דם ופשוט הוא:

בא"ד ונשפך דמה מן הצואר דלא ירדו ר"ל אף דלית להו הכשירה משום דכבר נעשית כל השחיטה כהוגן עכ"ל ודוחק גדול הוא דאם כן למה לי טעמא אחרינא בלן בבשר נימא דכבר נעשית שחיטה כהוגן ודוק:

ד"ה ונילף מבמה כיון דמכשרת לילה אע"ג דאין פסולה בקודש זה לפי' התוספות ולפי' הגהה מקשה דזר נמי יהיה פסולו בקודש וק"ל כו' דאיכא הכשירה מיהא לזר ס"ד:

ד"ה וכי תימא כו' אע"ג דהך ברייתא כר' יהודה מ"מ כיון דר"י מחמיר כו' טובא קשיא לי על פי' התוספות ועל פי' הגהה לעיל ולא זכיתי להבין דבריהם דלפי' התוספות דלעיל דשמאל ולילה דאף דאין פסולם בקודש מ"מ אינם מטמאים בבית הבליעה וכן אם עלה לא תרד משום דאית להו הכשירה וע"ז פריך נילף גם זר מבמה כיון דר"י דמחמיר יליף מבמה כל שכן ר"ש א"כ מאי משני תנא אזאת תורת עולה קא סמיך דמרבה כל דבר שיש לו הכשר אף ע"ג דלית ליה הכשר אלא בבמה מ"מ קושית המקשה במקומה עומדת כיון דר"י דמחמיר ועבודת דם לא יליף משום הכשר אפ"ה סמיך אזאת תורת עולה א"כ ר"ש דמיקל ליסמוך אזאת תורת עולה דאפילו מליקת זר לא ירד משום דאית ליה הכשירה בבמה וכיון דמליקה מתרת את האסור דאם עלה לא ירד א"כ אין מטמא בבית הבליעה ולפי' הגהה קשה פשיטא דאף ר"ש גופיה לא אמר ביוצא אם עלה לא ירד ע"כ משום דאית ליה הכשירה בבמה דזה מיקרי פסולה בקודש א"כ כי היכי דסמיך אזאת תורת עולה למילף יוצא דאם עלה לא ירד ה"נ ליסמוך ללמוד מיניה דמליקת זר דלא ירד משום דאית ליה הכשירה בבמה וכיון דלא ירד משום דאית ליה הכשירה א"כ פסול בקודש מיקרי ואינו מטמא בבית הבליעה ואף אם נימא דמתניתין דהכא אתי כר"י דמודה ר"י בעוף דאם מלק בלילה אם עלה לא ירד א"כ קשה אף בבמה דמחמיר ר"י מ"מ סומך על תורת עולה להכשיר יוצא ק"ו בעוף דמיקל נסמוך אתורת עולה דמליקת זר אם עלה לא ירד משום דאית ליה הכשירה בבמה וכיון דמליקה מתרת את האסור אינו מטמא בבית הבליעה וצריך לי עיון רב ע"כ נראה לי פי' רש"י וכדי שלא יקשה עליו קושית התוספות צריך אני לעשות פי' לפירושו וה"פ שבא בעזרה בהכשירה ונפסלה ר"ל שאי אפשר למצוא פסול זה קודם שנכנסה לעזרה אלא דוקא לאחר שנכנסה בעזרה זה פסול מיקרי פסול בקודש שפסולו תלוי בקודש משא"כ רובע ונרבע ומחוסר אבר דאין פסולו

תלוי בקודש דיכול למצוא פסול זה קודם שיכנס לעזרה א"כ אף שנרבע בעזרה כיון דפסול כזה וכל אינך יכול לבוא אף קודם שנכנס לעזרה לא חשיב פסול בקודש וא"כ מתניתין י"ל דאתיא כר"י ואף דר"י פליג בעלו וירדו הכא מודה ר"י דכל שפסולו בקודש אינו מטמא בבית הבליעה אף מליקת לילה דאף דירדו לר"י מ"מ פסול בקודש מיקרי ואינו מטמא כיון דנפסל לאחר שבא לעזרה בהכשר אבל סכין אף דנעשה לאחר שבא לעזרה מ"מ כיון דבתחילת עבודה נעשה ולא מצינו שום הכשר בזה בשום מקום הוי כמו דחנקיהו והוי נבילה וזה שאמר רב שמאל ולילה אין מטמאין בבית הבליעה דהוי פסולו בקודש כיון דאית להו הכשירה אבל זר דלית ליה הכשירה ודמי לסכין ולא קרוי פסולו בקודש וכולי עלמא מודים דאם עלו ירדו דלא קרוי פסולו בקודש כיון דנפסל בתחילת עבודה ולית ליה הכשירה הוי כמו סכין והוי נבילה ומתניתין אתי שפיר אף לר"י דפליג התם דסבר דירדו משום דהתם אית ליה ג' מעוטין וממעט עבודת דם אבל הכא כל מה שנפסל לאחר שבא בהכשר לעזרה ואית ליה הכשירה פסול בקודש מיקרי ואינו מטמא בבית הבליעה משום דדרשינן קרא הכא נבילה וטריפה מה טריפה ששוה בפנים כבחוץ לאיסור ואף נבילה כן לאפוקי שחיטת חולין בפנים כיון דאית ליה הכשירה בחוץ לא הוי נבילה א"כ מליקת שמאל ולילה ק"ו הוא דאית ליה הכשירה בפנים במליקה כזו שלא יהיה נבילה במליקה כזו ומהאי טעמא אפשר דילפינן שלא בהכשר מהכשירה משום דפנים מפנים אפשר דילפינן אף מהכשירה אבל מליקת זר לא הוי פסול בקודש כיון דאין לו הכשירה והוי מליקתו נבילה ופריך שפיר ונילף מבמה כי היכי דילף ר"י ליוצא אף דלא ילף עבודת דם היינו משום דאית ליה התם תלתא מיעוטי אבל הכא כיון דאית ליה הכשירה הוי פסולו בקודש וילפינן מנבילה וטריפה לקמן כיון דאית ליה הכשירה אינו מטמא בבית הבליעה א"כ זר נמי נילף אף דהוא עבודת דם מ"מ נילף כיון דליכא מיעוטא הכא ונילף זר מבמה כי היכי דנילף לילה ושמאל דאית להו הכשירה ושפיר תירץ לו המתרץ תנא אזאת תורת עולה סמיך ר"ל בלא קרא רק מסברא לא היה ילף שום הכשר מבמה א"כ ה"נ לענין שיטמא בבית הבליעה לא ילפינן הכשירה מבמה והוי כמו דחנקינהו והוי נבילה ולכך מטמא דהוי כמו סכין דחשיב באין פסולו בקודש והשתא שפיר פסק הרמב"ם רפ"ז מה' פסולי מוקדשים דמלק בלילה אינו מטמא ובפ"ג דין ו' כתב וכן בהמת קדשים שנשחט בלילה פסולה ותרד דאף דתרד מ"מ אינו מטמא משום דאית להו הכשירה ודוק דלא כב"ז והא דמדמי בריש מעילה להדדי היינו לענין זה כמו פסול קודש דהכא מיירי בשינוי מקום אף פסול קודש דהתם מיירי בשינוי מקום

אבל לעולם אף דפליג ר"י התם מודה הכא דאין מטמאים משום דאית לה הכשירה והוי פסול בקודש ולא הוי נבילה ואינו מטמא ודוק:

דף סט.

תוס' ד"ה לאתויי כו' וי"ל דלא דמי וכתב הב"ז ודבריהם ברורים ולפי דבריהם אין צורך למ"ש התוספות לעיל בהגה ארוכה דגזירת הכתוב היא עכ"ל הנה לא זכיתי להבין דבריו דמ"מ צריך קרא הכא ללמוד ממנו דשחיטת קדשים בפנים לא הוי נבילה דילפינן מטריפה דשוה פנים כבחוץ יצא שחיטת קדשים בפנים דאין שוה דהא בחוץ ילפינן מגזירת הכתוב דהוי שחיטה א"כ בפנים נמי הוי שחיטה והתוספות הוקשה להם כיון דילפינן מטריפה וע"כ עיקר לימוד כיון דבחוץ הוי שחיטה לחייבו כרת כו' א"כ נימא כיון דהוי שחיטה לחייבו כרת א"כ אם עלו בפנים לא ירדו וא"כ לא ילפינן פנים מחוץ דכיון דאם עלו לא ירדו הוי הכשירה בכך לזה תירצו וי"ל לא דמי שוחט עוף בפנים כו' אלא פשיטא דירד וא"כ שפיר ילפינן פנים מחוץ מלימוד נבילה וטריפה וע"כ עיקר לימוד דאין מטמא בבית הבליעה מגזירת הכתוב הוא וק"ל:

ד"ה ואין דנין דבר שלא בהכשירו כו' פי' רש"י כתב הב"ז ליתא ברש"י שלפנינו כו' ע"ש נראה דמ"מ דאף לפי גירסא שלפנינו שפיר מקשים התוספות ונראה לי להגי' בדברי התוספות פי' הקונטרס ושחיטת קדשים בפנים לאו משחיטת חולין בחוץ ילפינן אלא משחיטת קדשים בחוץ ילפינן כצ"ל ועל זה מקשים התוספות דנילף נמי מליקת חולין וקדשים שלא בהכשירו משלא בהכשירו וק"ל:

גמרא אמר ר' מאיר קל וחומר יש לדקדק דמ"ש מליקה דיליף ר' מאיר במה מצינו שחיטה נמי לילף במה מצינו ויש לישב דע"כ ר' מאיר אהקישא סמיך ואי לא יליף ק"ו הייתי אומר דאיצטרך הקישא על שחיטה דכל זמן דלא קמה לן מליקה שמטהרת לא יוכל למילף שחיטה במה מצינו מבהמה די"ל דנילף עוף מעוף דמליקה מתרת באכילה ואפ"ה מטמא ולכך איצטרך ליה קל וחומר ובחידוד לתלמידים הארכתי:

דף סט:

רש"י ד"ה דבר שמכשירה כו' דאי לשחיטה בקל וחומר אתי לן נ"ל דהוכרח רש"י לפרש כן דאי היקשא קאי על שחיטה לא מצי למילף מליקה במה מצינו דלמאן דאית ליה דרב פפא דאזל בתר למד ודבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בבנין אב ולכך פי' רש"י לשחיטה בק"ו אתי לן אבל אי קשיא לי הא קשיא לי דבפ' איזהו מקומן דף מ"ח ע"ב

מקשים התוספות תימא מה לנבילת בהמה שאינו מטמא בבית הבליעה וכתבו וי"ל דעיקר טעמא דר' מאיר מהיקשא דזאת התורה ועוף וא"כ לפי זה קושית רש"י במקומה עומדת דילמא איצטרך היקשא על שחיטה ואין לומר דמק"ו אתי דהא יש לק"ו פירכא כמו שהקשו התוספות ונראה לישב דבאמת כיון דקרא אתי על שחיטה ילפינן מליקה מק"ו מנבלת בהמה דליכא למיפרך דמה לעוף שמטמא בבית הבליעה נוכל לומר שחיטת עוף חולין תוכיח הצד השוה דבר שמתיר באכילה מטהר טריפתה אף מליקה כן ולכך יליף מליקה במה מצינו ואין לומר דיו דאם כן מיפרך ק"ו ודוק:

ד"ה טריפה למה נאמרה ואם לא ללמדינו בא שמשעת טריפה חלה עליה טומאה כו' או ששחטה ואכל ממנה כצ"ל להבין דברי רש"י צריך לדעת דטריפה דמטמא לאו משום נבילה דא"כ היה שחיטה מטהרה אלא דטריפה מביא טומאה בחיים דטריפה חייב מגזירת הכתוב אף דאכל גידים ועצמות דאלו בשר א"צ קרא דאבר מן החי מטמא אלא ע"כ דאתי לגידים וכיון דאין שחיטה מתיר טריפה אינה מטהרה ודוק דלא כב"ז ועיין מה שאכתוב בדברי התוספות:

שם ור"י מ"ט קרא אשכח ודרש יש להקשות מנ"ל למילף מהאי קרא טריפה ששחטה דילמא קרא אתי על טריפה שמלקה דכל כמה דמצי למוקמי דקרא אינו סותר לק"ו מוקמינן ולפי' רש"י דמשנטרפה מביא לה טומאה מחיים אין שחיטה מועלת בה שאין שחיטה מתיר משום טריפה אתי שפיר דא"כ ממילא נלמד דאף שחיטת טריפה מטמא כיון שמשנטרפה ירדה טומאה אין שחיטה מטהרתה אך אי קשיא לי הא קשיא לי לרבי יוסי דסבר שחיטה מטהרתה ולא מליקה מנ"ל במליקה לטמא דע"כ צריך קרא דמליקת טריפה מטמא דמצד הסברא מהי תיתי לטמא ואין לומר דלמה צריך קרא בשחיטת בהמה טריפה דטהור זה אינו בשלמא התם כיון דאיצטרך למכתב טריפה או למעוטי טמאה או לשאר לימודים ומפני שלא נלמד מטריפה דשחיטת טריפה מטמאה איצטרך למעוטי אבל הכא בטומאת עוף מהי תיתי לטמא במליקה אלא ע"כ דגם רבי יוסי סומך על למוד של ר"י א"כ כיון דע"כ דהטומאה באה מחיים ומהיכן תלך ממנה א"כ מנ"ל לחלק בין שחיטה למליקה ועוד לפי' התוס' דק"ו מופרך כמו שהבאתי לעיל בדברי רש"י א"כ גם לר' יוסי שחיטה מנ"ל לטהר ואין לומר דסומך אהיקשא דר"מ א"כ השתא אף מליקה יכולין למילף בק"ו ויש לישב לר' יוסי ודוק הטיב:

תוס' ד"ה ר' יהודה אומר וכן צריך לפרש בגמרא גבי חלב נבילה כו' דחלב טריפה טהור כו' וכתב הב"ז וז"ל ר"ל מדהיא עצמה טהורה בשחיטה וכדאיתא בגמרא ולא אמרינן דבעי קרא דהוי אמרינן דטמאה דסד"א מי שאיסורו עכ"ל ואין אני מבין דבריו דמהי

תיתי לומר דחלב שחוטה טמאה כיון דאין בה משום בל תאכל נבילה כיון דעכ"פ בשרה טהור ק"ו חלבה אלא נראה פשוט דלא איצטרך לאשמעינן דחלב טריפה טהור דכתבו התוס' ז"ל חלב טריפה שמתה דקאמר לא איצטרך דאי טריפה חי' הרי נבילה אמורה כו' ולא אמרינן דבעי קרא על חלב טרפה שמתה דה"א דמטמא דדרשינן מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא טריפה אף אם לא נתנבלה אסורה וק"ל:

ד"ה אי טריפה חיה כו' ולכך פי' הקונטרס משנטרפה ירדה לה טומאה מהיכן תלך ממנה ולפי הגירס' שלפנינו לא כתב רש"י זה אלא אם טריפה חיה ואיצטרך לאשמועינן דאינה בכלל נבילה ואפילו הכי ירדה לה טומאה מכח טריפתה מגזרת הכתוב וא"כ אף לאחר שחיטה מהיכן תלך ממנה אבל אם טריפה אינה חיה הרי היא משעה שנטרפה בכלל נבילה א"כ טומאתה בא מכח נבילה ושחיטה מטהרתה מטומאת נבילה ולפי זה אינה קושיא כלל על ר' מאיר אף דסבר טריפה אינה חיה ומשעה שנטרפה הוי בכלל נבילה ולכך מליקה מטהרתה דמליקה מטהר נבילה כמו שחיטה ולא יכולתי להבין דבריהם כי ע"פ דבריהם הגיה הב"ז בדברי רש"י לאין צורך ודוק הטיב:

דף ע.

גמרא אלא האי טריפה מיבעיא לאתוי חיה כו' יש להקשות כיון דס"ד לטמאות חלב חיה מדכתיב ואכל לא תאכלהו וכן איצטרך לקמן בשמעתין קרא כל חלב לטהר חלב בהמה של איסורי הנאה וא"כ אי טריפה אתי לרבות חיה א"כ לישתוק מאכל לא תאכלהו וגם מכל חלב ואנא ידענא דחלב חיה ושל איסורי הנאה טהור דמהיכא תיתי למעט וחלב טמאה טמא מדכתיב חלב טריפה במי שיש במינו טריפה לאפוקי בבהמה טמאה ויש לישב דאכול לא תאכלהו איצטרך לגופיה לחייבו משום חלב ומשום נבילה אלא דס"ד דה"ה דחייב משום חלב וטריפה ולכך הוקשה לו למה לי טריפה דממשמעות הקרא לא איירי בטמאה דהתם לא שייך לחייבו משום נבילה וחלב כיון דר"י לית ליה איסור חל על איסור א"כ אינו חייב אלא משום בל תאכל טמא וק"ל:

שם אלא אמר אביי טריפה לגופיה איצטרך יש להקשות לפי זה לא לכתוב רק טריפה ולא נבילה וע"כ בטריפה ששחטה אי אפשר לומר דהא אפילו בשרה מותר אלא ע"כ בטריפה שמתה והא דלא כתיב נבילה וכתיב בלשון טריפה ללמוד דאף טריפה שמתה חלבה טהור וכן קשה לעיל דטריפה אתי למעוטי טמאה לישתוק מנבלה ויש לישב דאי לא כתיב נבילה הייתי מוקי קרא דחלב טריפה בטריפה ששחטה ולשתרי בהנאה אתי קרא דר' אבהו סבר כל מקום שנאמר לא יאכל כו' אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה

במשמע וכ"ת לישתוק מטריפה ולכתוב חלב נבלה יעשה לכל מלאכה י"ל דטריפה כתיב משום סיפא דקרא ואכל לא תאכלהו לחייבו משום חלב ומשום טריפה ולכך איצטרך נבילה דנבילה כבר הותרה בהנאה וע"כ לטהר חלבה אתי קראי וק"ל:

שם אלא אמר רבא התורה אמרה כו' יבא איסור טריפה ויחול על איסור חלב פי' טריפה ששחטה אם אכל חלב' חייב משום חלב ומשום טריפה וק"ל:

שם ור' מאיר האי טריפה מאי עביד ליה מבעיא ליה למעוטי שחיטה שהיא לפנים ור"י טריפה אחרינא כתיב יש להקשות לר"י דשחיטת עוף שלא בהכשר בחוץ כגון טריפה הוא נבילה וא"כ י"ל בפנים חולין הוי נבילה דשוה פנים כבחוץ וע"כ קרא על שחיטת קדשים אתי דלא שוה פנים כבחוץ א"כ ש"מ בחוץ הוי שחיטה א"כ לישתוק קרא מאשר ישחט לרבות שחיטת עוף בחוץ דחייב כרת תיפוק ליה מדאיצטרך טריפה לר"י ויש לישב:

תוס' ד"ה אלא לאתויי אדרבה משום דדמיא לטמאה כצ"ל כו' ור"ת גרס אלא למעוטי חיה ומיהו קשה דטריפה לא משמע למעוטי אלא לרבויה ונ"ל דלא קשה מידי כשתדקדק בדברי ר"ת דנקט אלא למעוטי חיה ולא נקט טריפה י"ל אי לאו טריפה לא הייתי ממעט מאכל לא תאכלהו אלא טמאה אבל השתא דכתיב טריפה למעוטי טמאה וע"כ ילפינן מאכל לא תאכלהו למעוטי חיה ופריך שפיר מ"ש טמאה דהייתי ממעט אף אם לא נכתב טריפה משום דאין חלבה כו' חיה נמי א"כ לישתוק מטריפה וק"ל:

ד"ה יבא איסור נבילה ויחול על איסור חלב תימא למאן דאית ליה איסור מוסיף למה לי קרא נראה לי לישב תמיהתם דלמאן דאית ליה איסור מוסיף אית ליה איסור חל על איסור וא"כ לא ממעט טמאה אלא מטריפה ומאכל לא תאכלהו ממעט חיה ולא צריך קרא כלל לחייבו משום חלב וטריפה ונבילה ור"י לית ליה איסור מוסיף ואיצטרך הכא לנבילה וטריפה חלים על איסור חלב משום דקל הוא דהותר מכללו אבל בעלמא לית ליה איסור מוסיף וק"ל:

דף ע:

גמרא ת"ל טריפה כו' ואכל לא תאכלוהו ק"ק דא"כ לישתוק מטריפה וילפינן טמאה מאכל לא תאכלוהו ויש לישב דהך ברייתא אתי כר' מאיר דאית ליה איסור חל על איסור ואי אפשר למעט טמאה מאכל לא תאכלוהו וע"כ איצטרך טריפה ולמאן דלית ליה איסור חל על איסור יליף טמאה וחיה מאכל לא תאכלוהו ממשמעותיה דקרא וטריפה אתי על איסור מוסיף וק"ל:

שם מכלל דמחיים אסורה אע"ג דפשיטא דמחיים אסורה דהא אסורה מחיים ילפינן בקדושין מדכתיב כפרה כקדשים וע"כ צריך לומר דאין זה לימוד גמור ועיקר דרשה מדכתיב וערפו שם שם תהיה קבורתה וכן פי' התוס' בהדיא שם:

תוס' ד"ה יצאתה חיה שחלבה ובשרה מותר הא דדחיק כו' דאי לא דאשכחן במקום אחר כו' לא הוי דרשינן הכא וקשה לי דבשלמא לר"י דלית ליה איסור חל על איסור ויליף תרווייהו חלב טמאה וחלב חיה מקרא אכל לא תאכלהו שפיר תירצו התוספות דאי לאו דאשכחן במקום אחר דנבילת חיה מטמא לא הוי דרשינן הכא אלא לר"מ דאית ליה איסור חל על איסור וע"כ יליף חלב טמאה מדכתיב טריפה ומאכל לא תאכלהו ממעט חיה א"כ קושית התוספות במקומה עומדת דלישתוק מקרא דנבילת חיה מטמא ותיפוק ליה מדאיצטרך אכל לא תאכלהו וכן קשה לעיל לגירסת רש"י או לגירסת ר"ת דטריפה אתי לרבויה או למעוטי חיה קשה קושיות התוספות וצ"ע:

דף עא.

פרק שמיני

תוס' ד"ה כל הזבחים כו' וא"ת כו' וצריך לעשות צריכותא דבגמ' פריך תנינא ומשני צריכות' ר"ל דבלא זאת לא היה קשה כלל דהמקשה פריך מחדא אף דהיה יכול להקשות מכמה משניות כמו שפירשו התוס' ע"ב ד"ה דהדיוט נמי תני לה אבל עיקר קושייתם הוא דמשני צריכי הכא דאף להדיוט אינו בטל וזה כבר תני לה במסכת קינין דאם פרח מבין המתות כולם ימותו ולא תני ירעו אלא ע"כ דאף להדיוט איסורי הנאה אינו בטל וק"ל:

ד"ה אפילו כו' והשיב לו ר"ת דמתניתין דקתני פטורין משמע שהאחרים בני חיובא ולי נראה דאין כאן קושיא לר"י דהוי אמינא דבשביל שנתערב בהם שור רוצח לחייבו כולם דהא באמת ר"י סבר כונסין כולן לכיפה לכך תני פטורין וק"ל:

בא"ד ומתניתין דשלהי ע"ז כו' מיירי בשנסקל והא דלא ניחא ליה לומר הא דתני התם אוסרין בכל שהו מיירי כשלא נכבשינהו כיון דלא תני תקנתא משמע דאין להם תיקון לעולם והוכרח לומר דמיירי שנסקל וק"ל:

בא"ד ולא חיישי לתקלה אבל במתני' דהכא ר"ל אף דגזרינן שמא יקחו הכהנים מן הקבוע מ"מ לא ליטרחו ב"ד להרגם ע"ז תירצו במתני' דהכא חיישינן לתקלה דאיכא כמה ספק איסורים כו' וחלב מוקדשין על גבי מכתו דשרי בשור הנסקל לפי שאינו דרך הנאתו כוונתם דבשור הנסקל מותר כל אלו רכיבה סמיכה וחלב שלא כדרך הנאתו ובשאר דברים דרך הנאתו לא גזרינן דבדילי אינשי מיניה כיון דאיסורי הנאה נינהו

אבל הכא במוקדשין אתו (למעטי) [פנים מאירות: למטעי] שיהנו שלא כדרך הנאתן הן בחיים הן לאחר מיתה בחלב על גבי מכתו ובקדשים אסור אף שלא כדרך הנאתן ולכך אטרחו ב"ד להורגם ולא שימותו מיתת עצמם וידעו הכל שהם מוקדשים ולא יהנו שלא כדרך הנאתן והגאון מהרש"א בסנהדרין נדחק בפירושם והב"ז השיג עליו ולי נראה כמו שכתבתי:

בא"ד ואל תתמה התם כיון דאיסורי הנאה נינהו אמאי לא תקינו בהו רבנן מיתה כתב מ"ו מהרש"א בסנהדרין וז"ל לפי אותו תירוץ שכתבו דאפילו ניידי לא אמרינן כל דפריש כו' דלא ליתי לאחלופי באדם אין מקום לתמי' זו עכ"ל ולפע"ד נראה דהתוספות מקשו הכא היכא דלא ניידי וקביעי דאף אם תאמר כל קבוע כמחצה על מחצה אם כן מדאורייתא כולם אסורים בהנאה ולגזרו רבנן מיתה ובאדם ליכא למיטעי דהתם כיון דקביעי כמחצה על מחצה דמי ומדאורייתא פטורים דספק להקל ולעיל תירצו היכא דניידי דנלך בתר רובא וימותו דאתו למטעי באדם היכא דניידו וה"א דניזול בתר רובא דבנפשות הולכים אחר הרוב קמ"ל דלא דגזרינן באדם שמא יקח מן הקבוע א"כ אף בשור עבדי רבנן הכירא ופטרי ליה וק"ל: ומקשה רב' עיין במהר"ש בסנהדרין:

בא"ד ועוד אומר ר"ת דשור הנסקל אינו נאסר מחיים כו' כולן פטורים דמותרים בגיזה ועבודה יש להקשות לפי פירוש זה מאי פריך בגמרא מאי אפילו הא שפיר תני אפילו דהוי אמינא דאם נתערבו ברוב פסולים ה"א דמותרים בגיזה ועבודה איצטרך לאשמועינן דאפילו הכי ימותו וי"ל דבחטאת המתות אסורים בגיזה ועבודה דמחיים אסורים בהנאה ופריך שפיר מאי אפילו וק"ל:

בא"ד מיהו יש לישב דברי ר"ת דלא דמי לטבעת של ע"ז דשאני ב"ח ר"ל דבע"ז אף דפירש ממילא אסור גזירה שמא יקח מן הקבוע אבל בבעלי חיים היכא דפירש ממילא מותרים ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע כיון דיכול לכבשינהו וק"ל:

בא"ד ואם תאמר אמאי תנן ימותו כו' ובסיפא אמרינן כו' ולכשיסתאבו יפדם וישחטם זה קאי על רישא דלאחר שיסתאבו יפדם ודברים כפולים קצת וי"ל דלא עבדינן תקנה ברעיה כיון דלאחר רעיה לא משתרי נמי אלא מטעם כל דפריש מרובא פריש טובא קשיא לי לפי זה מאי פריך בגמרא ע"ב דהדיוט נמי תני ליה ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן טובא קמ"ל דאי מהתם דמיירי בשור הנסקל שמת ולא מהני ניידי ומסיפא דמתני' דתמורה אשמועינן דבקדשים לא אמרינן נכבשינהו דניידי אבל בחולין אם נתערב שור הנסקל אמרינן נכבשנהו דניידי אם כן איצטרך לאשמועינן הכא רישא כל הזבחים שנתערבו

באסורי הנאה וה"א שיש להם תקנה ע"י רעיה ואח"כ נכבשנהו דניידי קמ"ל דימותו דלא עבדינן תקנה בכי האי גוונא ודוק:

ד"ה ע"פ עד אחד פי' בקונטרס כו' ואי קנס הוא כי נמי אמת הוא שרבע שורו אמאי נהרג שורו על פיו והא מודה בקנס פטור עכ"ל נראה דאין כאן קושיא על רש"י דבודאי אם לא העידו הבעלים על הרובע מי הוא אף אם עד אחר עמו פטור מטעם מודה בקנס אבל העידו על הרובע מי הוא אם עד אחר עמו הואיל ומהימן אההוא דבורא למיקטליה לחברי' מהימן נמי אשור וכן מוכח שם בהדיא ברש"י ד"ה אבל אשתו לא אמרינן אדם קרוב דמשמע דאם העיד על אשתו לבד ולא העיד על הבועל היתה פטורה מ"מ אם העיד הוא ואחר על הבועל ה"א דיכול לחייב בעדותו לאשתו ובשור האמת כן הוא וכן פי' רש"י בהדיא שם ד"ה הדר פשטה דוק ותשכח:

ד"ה רובע ונרבע כו' כוונת התוספות להוכיח דרובע ונרבע ע"פ עדים אסור בהנאה דילפינן משור הנסקל לאפוקי מדעת הר"ר אפרים דרובע ונרבע בשני עדים מותר בהנאה וק"ל:

דף עא:

גמרא תנינא חדא זימנא בל"ז לא היה יכול להקשות דהא אפילו רובע ונרבע באלף כשרים לא בטיל וק"ו כשר ברוב פסולים וי"ל דבל"ז הייתי אומר דתני דוקא שנתערבו ברוב פסולים ולדיוקא אתא דוקא ברוב פסולים הוא דימותו אבל ברוב כשרים יש להם תקנה ברעיה דלהדיוט בטלי איסורי הנאה ואפילו תני משום סיפא היכא דנתערבו במותרים להדיוט ה"א דמותר להדיוט לאכול בלא פדיי' דקרבן בטל ברוב קמ"ל דאפילו הכי ירעו וא"כ אין כאן קושיא תנינא דהתם מיירי שנתערב פסול ברוב קרבנות והכא מיירי בנתערבו ברוב פסולים ורישא אשמועינן דוקא ברוב [פסולים] הוא דימותו אבל אם נתערב ברוב כשרים יש להם תקנה ע"י רעיה דלהדיוט בטלי איסורי הנאה וקמ"ל סיפא אף דשאר איסורי הנאה בטלי אבל איסור הנאה דהקדש לא בטיל לגבי יחיד אבל השתא מקשה מאי אפילו ותירץ לו הכי קתני משמע שנתערבו ברוב קרבנות וסיפא מיירי דומיא דרישא אם כן פריך שפיר תנינא ודוק. יש להקשות למה לא פריך ממתני' גופיה למה לי רישא לאשמועינן באיסורי הנאה דלא בטיל כיון דתני בסיפא בנתערב בשאינו איסורי הנאה לא בטיל קל וחומר ברישא דאיסורי הנאה נינהו אלא ע"כ רישא אשמועינן דלהדיוט נמי לא בטיל א"כ ידע המקשה מתירוצו וא"ת דסבר המקשה דסיפא לא קאי על רישא על אחד ברבוא א"כ ידע מתירוץ שני מי קתני בכמה כו' ויש לישב

ודוק ויש עוד להקשות מאי פריך תנינא דילמא איצטרך הכא לאשמועינן דלא אמרינן נכבשנהו כי היכי דניידי ויש לישב כיון דלא תני התם שום תקנתא ממילא משמע דלית להו תקנתא אפילו ע"י דכבשנהו וק"ל ובחידוד לתלמידים הארכתי:

תוס' ד"ה בטריפה והקשה הר"ר אפרים כו' דלמיכליה אי אפשר משום ספק טריפה דאף לפירוש ר"ת דאמרינן בשאר איסורים נכבשנהו מ"מ הכא כיון דלאחר רעיה לא משתרי אלא מטעם דפריש מרובה פריש לא עבדינן תקנתא כן פירשו התוס' לעיל:

בא"ד דאפילו לודאי דרוסה יש לה בדיקה כתב הב"ז וז"ל ואי נדרסה בודאי ימצא אחר כך שהאדים הבשר כו' ותהיה היא טריפה וודאית והשאר יאכלו אבל לא איירי בספק טרפה כגון ספק דרוסה או שאינו ניכר הדריסה מחיים דאם כן אחר שחיטה ובדיקה יכול להיות דכולם יהיו כשרים והיאך אמר במתני' ובטריפה כו' משמע שהוא ודאי וכגון שראינו שתחב הציפורן בריאה או בלב ואח"כ נתערב באחרים וא"כ אף אם נבדוק אחר שחיטה תהיה הדרוסה טריפה והשאר יהיו כשרים ובזה נדחו דברי מחותני בספרו שפתי כהן ביו"ד סימן נ"ז ועוד אכתוב מזה לקמן בגמרא בס"ד ודוק כי הוא ברור כשמש עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו דע"כ מיירי שא"א להכיר תחיבת הציפורן בריאה מחיים דהדר בריה ואח"כ נתערב א"כ מאי דוחקיה לאוקמיה דרוסת הזאב בנקיבת הקוץ לוקמיה נקיבת הקוץ בנקיבת הקוץ בריאה והדר הבריא ואי אפשר להכיר כמו בולד טריפה אלא ע"כ דנקיבת הקוץ מיירי שלא ניקב לחלל דאי ניקב לחלל טריפה כמו שאמר רב הונא בקוץ עד שינקב לחלל בדרוסה עד שיאדים הבשר נגד המעים וכיון דע"כ שלא ניקב לחלל שפיר היה יכול להכיר אף מחיים אלא ע"כ דבדרוסה שנדרסה ולא ניקב לחלל ודאי דרוסה יש לה בדיקה דאם לא האדימה כשרה ושפיר קאמר במתני' דנתערב בטריפה כיון דאתחזק טריפה אי אפשר למשחטיה בעזרה ועוד תמיה לי עליו דהתוספות כתבו בנפולה יש לה בדיקה והתם אחר הבדיקה יכולים להיות שכולן כשרים ואף ע"פ כן תני טריפה א"כ הכא נמי וק"ל:

בא"ד ושמא קסבר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים יש להקשות א"כ מאי פריך בגמרא מ"ט לא אמרו כר' ירמיה מאי קושיא דלמא הם סוברים אין פודין את הקדשים ולכך לא רצו לאוקמי בולד טריפה וק"ל:

בא"ד וא"ת בפרק הפרה כו' ומשום עור לחודא איצטרך שור ולא אדם נראה לי לישב קושייתם דאי לא נכתב שור ולא אדם ה"א כל היכא דעור מותר בהנאה שפיר קרינן המת יהיה לו המתה שלו והייתי מחייב בפסולי מוקדשים שנפלו לבור אבל עכשיו דהתורה

מיעטה אדם ש"מ בשביל עור לחוד לא קרינן המת שלו א"כ גם פסולי מוקדשים דאף דעור מותר בהנאה אם נפל לבור פטור דלא קרינן המת שלו וק"ל:

גמרא מי קתני בכמה ואין להקשות ליתני הכא בכל שהוא י"ל דה"א שנתערב קרבן ברוב פסולים דמותרים להדיוט ולא בטיל להדיוט למאכל בלא רעיה אבל להקדש ה"א דבטלי וק"ל:

דף עב.

גמרא ואי מהכא ה"א קדשים כתב הב"ז וז"ל ה"א קדשים דמאיס אבל חולין דלא מאיס אימא איסורי הנאה בטלי ברוב כצ"ל וכן הוא בתמורה ר"פ כל איסורים להדיא וגירסא דידן אין לה שחר עכ"ל וטובא קשיא לי דאיך אפשר לומר דחולין דאף איסורי הנאה בטלי א"כ למה תני הכא ימותו ירעו עד שיסתאבו ואיסורי הנאה של חולין בטלי והמעיין יראה דאין ענינא שם כלל לכאן ע"כ נראה דהתם תירצו חדא בחולין וחדא בקדשים פי' מתני' דכל איסורים מיירי שנתערב בחולין והכא קתני זבחים שנתערבו והכי פירושו דהמקשה פריך דהדיוט נמי תנינא ואלו אסורין כו' י"נ וע"ז וא"כ הדר' קשיא לדוכתא ליתני הך דכל איסורים ולישתוק מתני' דהכא ותירץ צריכי ר"ל השתא הוצרך לומר צריכותא אחרת על מתני' דהכא והשתא סיפא קאי על רישא דנתערב באחד ברבוא אף דלא אסירי בהנאה ואפ"ה איצטרך דאי מהתם ה"א הני מילי להדיוט ר"ל דשם מיירי שנתערב בחולין וכיון דלא בטיל א"כ אף אם הקדיש אח"כ לא נפיק מאיסורא קמייתא אבל הכא שנתערבו בעודו קדשים ה"א דלא נפסדינהו לכולהו קמ"ל ואי ממתניתין דהכא ה"א הנ"מ

קדשים ר"ל משום דמאיסי אבל התם דנתערב בחולין דלא איסורי הנאה אימא לא דבטלי וכי הדר והקדישן קדשי שפיר קמ"ל ולכך לא סידר התלמוד הצריכותא דכאן התם אלא מה שעלה בכאן ע"פ אמת א"כ כיון דאיצטרך הכא משום דלא נימא דבשביל הפסד קדשים לבטלו ברוב אינה קשיא כלל על מתניתין דע"ז דהתם חשיב כל דבר שבמנין ואיסורי הנאה ובקדשים התם לא קמיירי וק"ל:

תוס' וליבטלי ברובה דמטעם בריה אין לומר דלא בטיל ר"ל כדפירשו התוס' דאפילו שור שלם לא חשיב בריה דאע"ג דאבר מן החי חשיב בריה ר"ל וא"כ לא יגרע שור שלם מאבר מן חי ותירצו דאיסור תערובות לאו משום אבר מן החי כו' ולפי המסקנא דב"ח לא בטיל אתי שפיר דחשיבות ב"ח מחשבה לרובע ונרבע דלא בטלים ודוק:

ד"ה אלא למ"ד את שדרכו להמנות כו' תימא מי גרע שור הגדול מאת שדרכו לימנות והא אפילו חתיכה בעלמא כו' וע"כ צ"ל דלא ניחא להו לפרש דכבש בצמרה ותרנגולת בנוצתה לא חשיבי ראוי להתכבד כמו שהביאו הפוסקים בסימן ק"א ובספר שאלות ותשובות שלי שהם עדיין בכתב הארכתי בזה והעליתי דראוי להחמיר אף בכבש בצמרה ותרנגולת בנוצתה:

בא"ד ונראה לפרש דמשום חטאת המתות פריך הכא מדקתני כל הזבחים משמע אפילו עופות והני דע"ז פירשו דחשיבי כששה דברים יש להקשות לפי זה מאי פריך בגמרא דהדיוט ואיסורי הנאה תנינא בע"ז דילמא התם מיירי דחשיבי כששה דברים והכא איצטרך לאשמועינן דאפילו מידי דלא חשיבי כששה דברים לא בטלי בהדיוט וכ"ת דזה כבר שמעינן דקתני במסכת קנים או שפרח אחד מבין המתות ימותו כולם ולא מהני רעיה משמע דאף להדיוט אסור א"כ לישתוק ממתניתין דהכא לגמרי ויש לישב דע"כ אף בלא דברי התוספות צריך לעשות צריכותא ועיין בתוספות ריש פירקין וביבמות תירצו דפריך הכא מכבשים קטנים א"כ קשה מאי פריך הכא דהדיוט תנינא דילמא איצטרך לאשמועינן הכא דאף כבשים קטנים דלא חשיבי כהנך דע"ז לא בטלי בהדיוט וכעין קושיא זו הקשו התם על פי' ר"ת ע"ש:

דף עב:

תוס' ד"ה נתערבו באחרים כו' ומאותה משנה יש לדייק כו' אלא כל רימונים מקדשים ר"ל דמקדשים אף בספק ספיקן דאי רימוני בינונים אינם מקדשים ר"ל ספק ספיקן א"כ היה לו להזכיר לענין קידוש ר"ל היה לו לחשוב רימוני בדן לענין קידוש דהם מקדשים ספק ספיקן ושאר רימונים אינם מקדשים ספק ספיקן אך יש לדקדק א"כ מנ"ל להוכיח דסתם רימונים אליבא דרבי מאיר לא חשיב אפילו כל שדרכו דילמא חשיבי כל שדרכו ולא בטלי והא דאמר רבי מאיר למה הוזכרו רימוני בדן שיהיו מקדשין ר"ל שיהיו מקדשין אפילו בספק ספיקן משא"כ בסתם רימונים כמו אליבא דר"י דהיו רוצים לחלק בענין זה וק"ל:

ד"ה כולן ידלקו כו' והאי גברא דאיתערב ליה חביתא דחמרא כיון דאי אפשר בהולכת הנאה ר"ל כיון דאיסור הוא בעין ופירושו דבאמת לא התירו הנאה בגוף של עצמו אלא למכור כו' ודבריהם מגומגמים קצת וביבמות ביארו על נכון:

ד"ה הראוי לערלה כו' ונראה שיש עדיין לתרץ ונראה לי דלפי דפירשו התוספות למטה ד"ה רבי מאיר אומר דסבר דקדושת ארץ בטלה ותרומת תאנים הוי תרי דרבנן

דמדאורייתא אינו חייב אלא דגן תירוש ויצהר א"כ אין מקום לקושית הירושלמי דחביות סתומות י"ל דמיירי ביין תפוחים א"כ בכל ששה דברים לא הוי תרומה אלא מדרבנן ובזמן הזה דהוי תרי [פנים מאירות: ד]רבנן מודי דבטלי ודוקא נקטי ערלה וכלאי כרם דהוי חד מדרבנן ולכך לא בטלי אם לא שנאמר דששה דברים חשיבי ולא בטלי אפילו בתרי דרבנן וצ"ע לדינא:

ד"ה ר' מאיר אומר כו' ומה הוכחה היא והלא ר' יהושע כו' כצ"ל וי"ל דר"י יסבור דלא מקדש אלא ששה דברים ורבי מאיר כו' לא סבר כוותיה בהא נ"ל לפי תירוץ זה לא היה צריך לדחוק לעיל לר"י דתרומת תאנים דרבנן דהיו יכולים לומר דסבר ששה דברים מקדשים ולכך ליטרא קציעות עולה וכן ע"פ תירוץ זה מיושב תחילת הקושית שהקשו תימא לריש לקיש כו' קשיא לרבי מאיר גופיה דילמא ר' מאיר לא סבר בהא כר"י ובאמת לדידיה ליטרא קציעות לא בטלי ודוק:

דף עג.

תוס' ד"ה ר"י אומר כו' וא"ת לר"י מאי איריא דבר שבמנין כו' דהא שמעינן ליה לר"י לקמן בפירקין דמין במינו לא בטיל כו' הנה לדעת הפוסקים ביו"ד בסימן ק"י וסימן ק"ט דחתיכה הראויה להתכבד אפילו בשאינו מינה לא בטיל עיין בסימן ק"ט בש"ך ס"ק ח' א"כ אין כאן קושיא לר"י דאיצטרך לאשמועינן דדבר חשוב לא בטיל אף בשאינו מינו וכן לפי מה שפי' הטור בסימן צ"ב דאף דמין במינו לא בטיל אם נתערב בתערובות אחר אינו אוסר בלא נתינת טעם א"כ איצטרך הכא לר"י לאשמועינן דדבר חשוב אפילו בתערובות אחר אוסר אך מסיפא הקשו שפיר דקתני דברי הכל יעלו ואמאי הא הוי מין במינו ולפי מה שכתבו התוספות לעיל דרבי מאיר לא סבר כר' יהושע בליטרא קציעות וע"כ צריך לומר טעמא דר"י קמפרש וליה לא סבירא ליה א"כ ה"נ י"ל דר"י טעמא דר"י קמפרש וליה לא סבירא ליה אלא דהקשו שפיר מר"י גופיה:

בא"ד דמפרש התם טעמא דטבל דכהתירו כך איסורו מאוד אינם מובנים לי דבריהם דלפי טעם זה אין חלוק בין לח ליבש ואיך כתב דבתרומה דעולה בא' ומאה בדבר יבש (ודוק) [פנים מאירות: דווק']:

בא"ד וחזר בו ר"ת וכו' ותי' דהא דתרומה כו' דא"א למבטל להיות כמותו (כבטל) [פנים מאירות: כטבל] ובזה מיושב גם קושיא ראשונה של תוספות דאיצטרך לר"י לאשמועינן הטעם משום דבר חשוב דמיירי בחולין מתוקנים דהוי כמין ושאינו מינו מ"מ לא בטיל מטעם את שדרכו וק"ל:

בא"ד קסבר לה ר"י כמ"ד בתר מבטל אזלינן דאין לומר דסבר בתר בטל וכיון דתרומה לא יכול להיות כחולין הוי מין בשאינו מינו דא"כ הך דשני כוסות דיין כשר יסייע לשאינו מינו אלא ע"כ בתר מבטל אזלינן ובחולין שאינן מתוקנין והוי מין במינו:

בא"ד דמשקי לכי סרחיה ר"ל בנבילה אמרינן דאפשר לעשות שחוט לכי מסרחה וק"ל:

בא"ד וא"ת וטבל במינו במשהו היכי משכחת ליה נ"ל דאף דטבל דבר שיש [פנים מאירות: לו] מתירין מ"מ כיון דאי אפשר לחולין לעשות כמוהו הוי בשאינו מינו ודבר שיש לו מתירין בטל בשאינו מינו כו' אי נמי נפל לתוך חולין מתוקנין ובעודה התרומה ביד בעלים ר"ל התרומה של חולין דאפשר לאיתשיל עליה ויהיה טבל ובתר מבטל אזלינן כו' והשתא דאתי להכי כו' נראה לי לפי תירוץ זה ר"ל דר"י סבר כמ"ד דבתר בטל אזלינן והך דשני כוסות ר"ל בתרומה ביד בעלים ויכולה התרומה להיות כחולין ולכך לא בטיל וק"ל:

הגהות הגרעק"א ז"ל. א"צ לזה ד"ל בתר מבטל אזלינן והתרומה של חולין ביד בעלים דאפשר למתשל עלה ויהי' החולין טבל ואח"כ יקרא עלה שם תרומה ויהי' הכל תרומה. ופשוט:

בא"ד ההיא דפסחים כרבי חייא דאית ליה לר"י נבילה ושחוטה בטלות זו בזו ר"ל דהלך או בתר בטל או בתר מבטל ולכך הוי מין בשאינו מינו לענין משהו אע"ג דחשובין מין במינו כו' דלא סגי להו בששים הטעם דתרומה בשאינו מינה בששים ובמינה בק"א ואזלינן בתר טעמא וחזותא ור"י לא סבר לה כר' חייא אלא בכל מקום הולך אחר חזותא וטעמא וק"ל:

דף עג:

גמרא והרי שחוטין דלכ"ע נידחין י"ל דקושיא זו היה יכול להקשות בל"ז על ר"א ואיך תלוי הדבר בתירוץ הא כמ"ד ב"ח נידחין כו' (כו') נ"ל לישב דבל"ז הייתי מחלק הא דאמר ר"א אם קירב הראש כו' דשחוטין אינם נדחין י"ל דאית ליה לר"א דהיכא אמרינן שחוטין נדחים אם נדחו מדאורייתא אבל הכא באיברים דלא נדחו מדאורייתא דמדאורייתא בטלים אפילו חד בחד דכתיב מום בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובות ירצו וכיון דלא נדחו אלא מדרבנן לכך אמרינן דלא נדחו אבל בעלמא היכא דנדחו מדאורייתא שחוטים נדחים אבל השתא דתירץ דמתני' אתי כמ"ד ב"ח נדחים אע"ג דלא נדחו אלא מדרבנן א"כ ע"כ הא דכ"ע מודים דשחוטים נדחים מיירי אפילו היכא דנדחו מדרבנן א"כ פריך שפיר וק"ל:

דף עד.

גמרא איתביה רבא לרב נחמן כו' אמאי נימא דמית איסורא מית יש להקשות דהא רבא אמר לעיל השתא דאמרי רבנן לא נקריב אי נקריב לא מרצי דסבר בעלי חיים נדחים א"כ מאי פריך רבא הכא ממתני' דילמא במתני' הטעם דב"ח נדחים ויש לישב דמ"מ פריך הכי שפיר אמאי ימותו ירעו עד שיסתאבו ואם ימות אחד נימא דאיסורה מית ויהיו כולם מותרים להדיוט דלא כרש"י אבל קשה לי מאי פריך לעיל בריש פרקין תנינא חדא זימנא כל האסורין לגבי מזבח איסורן בכל שהוא הרובע ונרבע דילמא איצטרך לאשמועינן הכא דימותו כולן דלא נימא הך דמית איסורא מית וצ"ע:

שם מאי שנא אחת מארבעים כו' אחת מששים נמי נימא איסורא ברובא איתא יש להקשות דילמא אחת מארבעים שרינן ספק ספיקא מתרי רובי ספק אחד דנשאר האיסור ברוב בששים ואת"ל שיש כאן איסור בארבעים דילמא לא נפל איסור אלא נשאר ברוב בל"ט אבל אם נפל אחד מששים אינו אלא ספק אחד מרוב אחד דילמא נשאר בנ"ט ויש לישב דהמקשה פריך כיון דשרינן ספק ספיקא א"כ אחד מששים נמי נימא דאיסורא ברובא ותערובות שני לשתרי מספק ספיקא דילמא איסורא (ברבוא) [פנים מאירות: ברובא] ואת"ל שנפל כאן איסור דילמא הא דאכל לאו דאיסורא אכל מכאן תשובה נוצחת לדעת הסוברים דתערובת שני אסור לגמרי ולא שרי אלא בתערובת ג' והטעם בתערובת ג' שני הספיקות שלא היה איסור כלל בתערובת ג' אבל בתערובת שני צריך אתה לומר בספק שני שהיה איסור אלא מה שאוכל עתה לאו איסור אכיל ולפי דעה זו לא פריך המקשה מידי דילמא כשנפל אחד מארבעים הוי תרי ספיקי שאין שם איסור כלל ספק אחד שנשאר ברוב בששים ואת"ל שנשאר בארבעים דילמא לא נפל איסור אלא נשאר ברוב בל"ט אבל א' מששים אין כאן אלא ספק א' שנשאר ברוב בנ"ט וספק שני צריך אתה לומר את"ל שנפל איסור לכאן דילמא מה שאכל לאו איסורא קא אכיל ולדעת זו הוי כמו תערובת שני ואסור אלא נראה ברור דאף תערובת שני מותר אלא שאסור לאכול בבת אחת ולכך פריך שפיר דלישני דאחת מששים אוסרת משמע לגמרי אוסרת ופריך ואמאי נימא איסורא ברובא איתא ולשתרי ע"י ספק ספיקא ויצא לנו דין חדש בזה מה שלא נזכר בפוסקים דאם פרשו ארבעים למקום א' ונפל א' מארבעים למקום אחר כיון דתרי ספיקי דלא הוי איסור שרי לאכול בבת אחת ודוק ואף לפי האמת נמי מוכח כן:

רש"י ד"ה ר"ש אומר לריבוא אסורין כו' אבל אם פירש כו' מותר אף שלשה אמצעים כתב מ"ו הב"ז וז"ל שלש מחלוקות בדבר דלרמב"ם תערובת ג' שרי מחמת ספק ספיקא אבל תערובת ב' אסור ולרש"י ס"ל ג"כ דתערובת ב' אסור וכשפירש אחר כך אחד לתערובות

ג' אז שרי לגמרי גם התערובת הא' למפרע אבל התוספות ס"ל דגם לכתחילה כשנתערב מתערובת הא' לב' שרי לגמרי עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו במה שכתב לדעת רש"י התערובת שני אסור אם לא נתערב ממנו לג' דהא רב אתי ע"כ כר"ש ואפ"ה אם נפלו ארבעים למקום אחד אין אוסרות ואף דהוי תערובת שני אלא נראה לי פשוט דאף רש"י מודה דתערובות שני מותר אלא דלעיל כתב רש"י ד"ה רימוני בדן כולן אסורים ואפילו אחרונים ר"ל דאשמועינן רבותא דמאן דאסר אסר אפילו בתערובת ג' ואח"כ כתב מותר אף שלשה אמצעים ר"ל מאן דשרי שרי אפילו באמצעים וה"ה אם לא נפל לתערובת ג' שרי ולא נקט תערובות ג' אלא למאן דאסר אסר אף באחרונים וכן מצאתי בש"ך ביו"ד ס"ק מ"ט דכתב דאף לרש"י התערובת שני שרי אם אינו אוכלה בבת אחת כנ"ל ברור ונכון ועיין עוד מה שאכתוב בדברי התוספות:

תוס' ד"ה ונפלה אחת מהן לים כו' ודוקא נפלה ממילא אבל הפילה אפילו שוגג קנסינן יש להקשות דהא רב נחמן סבר כר"א דסבר אם קרב הראש של אחד מהן יקרבו כל הראשים והתם קרב ע"י אדם שוגג וצריך לומר ע"כ דאחד קרב שלא ידע כלל מתערובות וכל שלא ידע מתערובות כלל והפיל א' מהן לים לא שייך ביה קנס וק"ל:

ד"ה רב דאמר כו' וי"ל דהא דאיצטרך לן קרא לא לחד בתרי איצטרך ר"ל אי לחד בתרי איצטרך א"כ חד בתרי בקדשים ע"כ קיל מחד בתרי בשאר איסורים וי"ל בקדשים התירו בנפל אחד לים ולא בשאר איסורים אלא לחד בחד איצטרך ומדרבנן אסרוהו אפילו חד בתרי א"כ חד בתרי שוה בשאר איסורים ובקדשים דמה לי הכא דמותר מן התורה חד בתרי ורבנן גזרו או בקדשים דמותר מן התורה ורבנן גזרו ואפ"ה אם נאבד אחד מן עולם תלינן איסורא ביה ה"נ בשאר איסורים ומזה הוכחתי דאף דדבר שהתירה התורה בפירוש ביד חכמים לגזור ולאסור דהכא התירה התורה בפירוש מום בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובות אפי' חד בחד ירצו וחכמים גזרו דלא כט"ז ביו"ד סימן קי"ז:

ד"ה פירש אחד מהן לריבוא כו' דריבוא ראשון אי מתהני מכולן בבת אחת אסור וראיתי מאור ענינו הב"י בסימן ק"י פי' בכאן דברי התוספות וז"ל ושמא י"ל דרבינו מפרש דלהנות מכולן בבת אחת דאסור אפילו בששני בני אדם נהנין מהם אסור כיון דבשעה אחת נהנין מכולן ודאי חד מתהני מאיסורא בההיא שעתא ואסור וכך לי אכילת אדם אחד שתים אחר שתים כמו (אכילה) [אכילת] כולם בבת אחת לשני בני אדם עכ"ל ולא נהירא לי כלל שמעתא כהאי פירושא דא"כ איך מקריבין על המזבח כל (הראשונים) [פנים מאירות: הראשים] דהא הוי כמו אכילת אדם אחד שתים אחר שתים:

בא"**ד** ובקונטרס לא פירוש כן ר"ל לא פירש כמו שפירשוהו דלכך נקט לרבוא שלישי שמותר לאכול בבת אחת אלא כמו שפירוש לעיל [פנים מאירות: ד]לרבותא נקט דלמאן דשרי ספק ספקא שרי אף בתערובת שני ולמאן דאסר אסר אף בתערובת שני וק"ל:

דף עד:

גמרא לא אמרינן איסורא ברובא איתא נראה לי אף דאמרינן לעיל היכא דנפלו ששים למקום אחד אוסרות מטעם דאיסורא ברובא איתא דוקא לחומרא אמרינן כן ולא לקולא וק"ל:

שם פיסקא הרובע ונרבע בשלמא כולהו לא ידיע אלא האי טריפה ה"ד קשה לי היה לאוקמיה שנתערב בבהמה שהאכילה חלתית דאמרינן האכילה קורט של חלתית טריפה שודאי נוקב בני מעיה ויש לישב דהא כתבו התוספות בריש פירקין דע"כ דאחרי רעיה אפשר בבדיקה וזולת זה לא מהני רעיה דלמיכלה אי אפשר משום ספק טריפה ולכלבים אי אפשר דאין פודין קדשים כו' ואם כן בהאכילה קורט של חלתית לא מהני בדיקה כמו שדייק הטור בס"ס נ"א מלישנא

דשמואל ולכך לא רצו לאוקמיה בהאכילה קורט של חלתית דא"כ לא היה מועיל כאן רעיה דלמיכלה אי אפשר משום ספק טריפה ולכלבים אי אפשר ומחיים נמי לא אפשר להנות ע"ש בתוספות והכא י"ל דהוי מצי למדחי כר' ירמיה לא אמרי מ"ט דא"כ לא היה מועיל כאן רעיה אלא דעדיפא משני כר"א לא מוקמי וע"פ זה ישבתי קושית דודי מ"ו הש"ך בסימן נ"ז דפריך לוקמיה בפשיטות כגון דאיתערב ספק דרוסה או ודאי דרוסה שאין המקום הדריסה ניכר מבחוץ כיון דצריך בדיקה לאחר שחיטה דוקא ירעו עד שיסתאבו ומכח קושי' זו רוצה להוכיח דאם בדק בחוץ ולא מצא רושם הדריסה דכשירה ואין צריך שוב לבדוק עכ"ל ע"ש ולי נראה לפי טעם שכתבתי דאין כאן קושיא דהא כתב הב"י בסימן נ"ז דברי הרשב"א וז"ל כתב הרשב"א בדק ולא האדים הבשר מבחוץ כו' עד ועוד י"ל דלודאי דרוסה יש בדיקה ואם לא האדים מבפנים והאדים מבחוץ כשירה אבל אם גם מבחוץ לא האדים כיון שודאי נדרסה ובודאי האדים ואינו ניכר חוששין שמא מבפנים הוא ומ"ש ואם לא בדק סמוך לדריסתו יראה לי שחוששין לו כו' כלומר אע"פ שאין ניכר בו אדמימות מבפנים כיון שגם בחוץ אינו ניכר חוששין לו עכ"ל א"כ לפ"ז לא רצו לאוקמיה דלא ניכר רושם הדריסה מבחוץ א"כ בזה לא מהני בדיקה בפנים א"כ איך קתני במתני' ירעו דמאי מועיל רעיה דכיון דאסורים מספק טריפה ולכך מוקי שודאי

ניכר רושם הדריסה מבחוץ אלא שנתערב בדרוסת הקוץ ומהני ביה רעיה דאי לא מצאו בפנים רושם אף שיש בחוץ מותר כנ"ל בזה נכון בס"ד:

הגהות הגרעק"א זי"ע. אין זה מספיק דמ"מ תקשי הא ר' ירמי' ע"כ ס"ל דפודין את הקדשים להאכילן לכלבים הוי מצי לאוקמי כר' ינאי ובודאי דרוסה:

תוס' ד"ה ואיכא דאמרי סבר לה כר"א כו' ונראה כלשון הראשון שפירוש הקונטרס צ"ל אחרון כו' הכא נפל איסורא לריבוא ר"ל כמו שהתם שתלינן איסורא באותו שנפל אפ"ה לא התיר ר"א לאכול שנים שנים אלא מכח ספק ספיקא אבל אחד אחד לא אף שאנו אומרים שאין איסור בכאן אלא באותו שנפל אפ"ה לא חשבינן לספק ספיקא אלא היכא דאוכל שנים דמגו דאחד ודאי היתר הוא א"כ בתערובות נמי כן הוא דתערובת שני אף שאנו תולים דאיסור ברבוא איתא מ"מ אינו מותר לאכול אחד אחד אלא דוקא שנים שנים ומאוד הפלאתי למה לא הביאו הפוסקים דעה זו בשם ר"ת דאף בתערובת שני אינו מותר לאכול אלא שנים שנים וצ"ע:

ד"ה האי משיך והאי עגיל כו' ס"ד דילמא אפשר לברר וכן צ"ל ע"כ דאפשר לברר בין דרוסת יד לדרוסת רגל וק"ל:

ד"ה והא בעי סמיכה כו' וא"ת ולוקמיה בערל וטמא כו' וכ"ת בעוף מיירי יש לדקדק א"כ אי בעוף או בבכור ומעשר איירי מאי איריא ערל וטמא אפילו טהור נמי וק"ל:

בא"ד ויש לומר דה"נ כיון דיש לו תקנה ברעיה אין לעשות בלא סמיכה ר"ל דבדמים יקחו ויסמוך כל אחד קרבנו ולפ"ז ע"כ בערל וטמא מיירי דלית להו תקנה כגון ערל שמתו אחיו מחמת מילה או בקרבן הקבוע לו זמן א"כ לא תרצו בזה התוספות קושייתם דלוקמי הכא בערל וטמא שנתערבו קרבנותיהם וע"כ אי אפשר ברעיה דאף דירעו סוף סוף לא יוכלו לסמוך וע"כ נראה לי דגרסינן בדברי התוספות לעיל וא"ת והא ערל וטמא דמשלחין קרבנותיהם כצ"ל ר"ל דעיקר קושייתם דהא לא חיישינן לסמיכה התם וא"כ מאי פריך הכא והא בעי סמיכה דמצינו דסמיכה אינו מעכב וכן הקשו מפרק כל הגט ותירצו דלא חשו על הסמיכה אלא היכא דיש נדנוד אחר אבל הכא לא יתכן לתרץ כן ר"ל דהכא לא יש נדנוד אחר א"כ מאי פריך הכא והא בעי סמיכה הלא לא מצינו שהקפידו על הסמיכה וראיה מערל וטמא ותירצו דהכא כיון שיש לו תקנה ברעיה אין לעשות בלא סמיכה והשתא חזרו מתירוץ דלעיל אלא ניחא להם דכל היכא דאפשר לתקן הדבר ולקיים מצות סמיכה אין לעשות בלא סמיכה אבל זו אינה קושיא דלוקמיה הכא בערל וטמא דהא התוספות סבירא להו לקמן דדוחק לאוקמיה בערל וטמא כל זה נראה לי ברור ונכון בס"ד:

בא"**ד** דהתם אין להם תקנה אחרת ר"ל וברעיה אי אפשר דסוף סוף לא ידעו להקריב לשם מי וק"ל:

בא"**ד** ומיהו קשה מההיא דכל המנחות כו' ובקרבן נשים ליכא לאוקמיה כו' וכן אי אפשר לאוקמיה בעופות כיון דבעי תנופה וכן פי' התוספות במנחות ודוחק להעמידה בערל וטמא וראיתי במהרש"א בגיטין דף כ"ח ע"ב וז"ל דאי בערל וטמא איירי למה ליה למנקט ממדינת הים עכ"ל ולא מתיישב לי דהא התוספות תירצו דבכאן מיירי ביורש א"כ קשה נמי למה נקט ממדינת הים אלא ע"כ דנראה להם לדוחק לאוקמיה בערל וטמא כיון דלא מוקמינן הכא במתני' ערל וטמא וק"ל ועיין הכל באר הטיב בב"ז שהגי' על נכון:

דף עה

דף עה:

גמרא שעיר נשיא פי' ויכולים להתערב חטאת דנשיא עם עולה שהוא ג"כ שעיר ולא פסיקא ליה ולכך לא תני חטאת ועולה וכ"ת בחטאת ואשם נמי לא פסיקא ליה דהא חטאת דנשיא יכול להתערב עם אשם ומתרץ דלא יכולים להתערב דהאי שער והאי צמר דבאשם מביא איל ויש לו צמר ודוק:

שם שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעט באכילתה ופי' רש"י שמביא לידי איסור אכילה שצריכה (שתתערב) [פנים מאירות: שתתבער] מן העולם קודם שתכלה לחיה שבשדה וכן פירוש בכולה שמעתין גבי אין מבשלין ירק בשמן של תרומה ולא ניחא ליה לפרושי כמו שפי' הברטנורה בפי' המשנה ז' בפ"ח דשביעית וז"ל שאם נפסל בשביל השמן של תרומה ישרוף הכל ונמצא גורם לפירות שביעית שלא יאכלו הרי דמפרש הטעם בשביל שמן ולא ניחא לרש"י בזה משום דרוצה לאוקמיה בגמרא בירק של תרומה ואי איסור בשביל שביעית אין חילוק בין תרומה דרבנן לדאורייתא דמ"מ מביא השביעית למעט באכילה וק"ל:

תוס' ד"ה שביעית אין לוקחין כו' וא"ת תרומה קודם לפסח יהיה אסור לחמץ ויש לומר דהכי עדיפא ליה ולא דמי למבשל ירק בשמן של תרומה שהירק מיתקן יש להקשות לפ"ז מאי משני רבא לרב יוסף ה"נ בתרומת ירק דרבנן א"כ קשה מ"ט דרבנן הא ע"כ כיון דמתקן הירק מודי רבנן דשרי למעט באכילה אפילו בדאורייתא ויש לישב ובחידוד לתלמידי הארכתי:

דף עו.

גמרא ורב יוסף היכי נסחוט נסחוט טובא קא(י) מפסיד בשביעית וע"כ מדיהיב טעמא דקא מפסיד בשביעית ולא אמר דע"כ יערב שביעית בתרומה ואין למעט באכילת תרומה אלא ע"כ דטעם שביעית בטלה בתרומה א"כ מאי דוחקיה לאוקמיה בנתערב לוקמיה אף בתחילה ומ"מ לא קשיא לרבא דילמא טעמא דר"ש משום דאפשר למיסחט אף לאחר שתכלה לחיה שבשדה ורבנן סברי דאי אפשר למסחט ובחידוד לתלמידים ישבתי קושיא זו ודקדקתי עוד הא דמשני לעיל הא דאמר אביי ה"נ תרומה תרומת ירק מדרבנן איך עלה על דעתו לומר כן הא במשנה איתא שמן של תרומה ועוד היה לו לתרץ תכף דערב אלא ע"כ נראה לי דאביי דאתי לקמיה דרב יוסף לא הזכיר לו כלום ממשנה דתבלין רק משנה דאין לוקחין תרומה ואשתיק ליה רבא והיה סבר רב יוסף דבשביל הכי אישתיק ליה דלא חשש להשיבו דמיירי בתרומת ירק מדרבנן ולכך מתיר ר"ש ואמר רב יוסף אמאי תותביה מהא דממשנה דאין מבשלין מוכח דממתני' דאין לוקחין מיירי פלוגתייהו אף בתרומה דאורייתא דמדקתני אין מבשלין ירק של שביעית ולא קתני אין מבשלין ירק של תרומה אלא ע"כ דבירק של תרומה אף רבנן מודו לר"ש דמותר למעט באכילה א"כ אי אפשר לאוקמיה פלוגתייהו דלעיל בתרומה דרבנן דהא מודו רבנן לר"ש אלא ע"כ בתרומה דאורייתא פליגי ואפ"ה סבר ר"ש דמותר אף לכתחילה למעט והכא באין מבשלין אשמועינן רבותא לרבנן אף דיכול לסחוט אפ"ה אסור מטעם דרב יוסף דאי אפשר למיסחט והתם באין לוקחין קמ"ל רבותא לר"ש והשיב לו אביי ולאו מי אותביה וא"ל הנח לתרומת תבלין דרבנן ופליג התם ר"מ דסתם מתני' כוותיה ש"מ דפליגי רבנן אף בדרבנן דאסור למעט א"כ ה"נ מאי תרומה תרומת ירק ר"ל הא דקתני לעיל אין לוקחין תרומה מיירי בתרומת ירק ור"ש מתיר ופריך אי הכי ר"ל כיון דרבנן סברי אף בתרומה דרבנן אסור למעט ליתני איפכא ולשמועינן תרי דאף בדרבנן ואפשר למיסחט אפ"ה אסרי רבנן ואמר אביי דמיירי בדערב ולכך אי אפשר למיתני איפכא דאפשר בתרומה דרבנן במערב מודו רבנן דשרי למעט ואף דפליגי בדבר דרבנן הני מילי לכתחילה אבל בדעבד מודו לר"ש ומוכח ע"כ דאביי לא אותביה לגמרי ממתני' דאין לוקחין דאי לגמרי אותביה מאי צריך עוד לאותביה מר"ש דאמר למחרתו מביא אשמו כל זה הגדתי דרך חידוד ובאמת נראה דאין כאן קושיא דהיכא דבישל כ"ע מודים דאי אפשר למיסחט זה ברור ודוק:

רש"י ד"ה דערב שמן בירק כו' כדמפרש לקמיה דאי אפשר לסחטו קשה לי דאליבא דאביי ע"כ אפשר למסחט דאי אי אפשר קשה מ"ט דרבנן וק"ל:

דף עו:

גמרא והא בעי מקמיץ נ"ל דעיקר קושיית' היה כיון דבעי מקמץ חסר ליה ותירץ לו דמקמיץ ופריך והא בעי מתן שבע ועכשיו חסר ותירץ דיהיב והקשה לו בפירוש והא חסר ליה כנ"ל:

שם דמקטר ליה אימת לפירוש רש"י דפריך המקשה אי קודם מתנות כל שממנו לאשים על הזאות היה יכול להקשות על הזאות דמדי אימת אי קודם הקטרה הוי ליה שירים שחסרו ואין מקטירים הקומץ ואי בתר הקטרה איך יכול להזות הלא עבר על בל תקטירו אבל לפירוש התוספות דמקשה הכל על הקטרה ניחא דלא רצו להקשות מהזאות קושי' על הקטרה וניחא ליה להקשות הכל על הקטרה וק"ל:

רש"י ד"ה לשם עצים דאמר הכי יש להקשות למה לא מפרש רש"י דמסיק להו לשם עצים על הקטרה דאמר הכי אם איני מצורע הריני מקטיר לשם הקטרה ואם מצורע הריני מקטיר לשם עצים ואין ממנו לאשים ושרי להזאות די"ל דילמא אינו מצורע ועבר בשירים על בל תקטירו וצריך להזות לשם עצים ולכך מפרש רש"י על הזאות וק"ל:

תוס' ד"ה אשם וי"ל דתקוני גברא שאני י"ל א"כ ע"כ ידע המקשן מתירוץ תקוני גברא שאני מקושית התוספות ויש לחלק וק"ל:

ד"ה לוג מאי איכא למימר פי' דשמא אינו מצורע והוי חולין בעזרה כיון דעביד מיני עבודה כו' עיקר כוונתם דבחולין גרידא אין איסור להכניס בעזרה אלא א"כ שיש כעין הקרבה וכן פירשו בהדיא בפרק הספינה דף פ"א ד"ה ודילמא לאו בכורים ע"ש אך קשיא לי דילמא הכא אסור משום דמכניס בכלי שרת דלוג הוי כלי שרת:

בא"ד ותימא וליזיל לקדיש ליה קדושת דמים על תנאי ואין לומר דא"כ איך מאבד שמן הקדש בשבע הזאות וכ"ת דפריק ליה והוי חולין מ"מ עושה איסור בהכנסת חולין בעזרה אף דקאמרי בגמרא חולין ממילא הוי מ"מ אסור אחר כך לעשות איזה עבודת קודש דזה עיקר הכנסת חולין בעזרה כמו שפי' התוספות על זה פירשו דהשתא נמי מייתי פורתא ופריק להו וקשה נמי איך הוא נותן שבע הזאות מהך פורתא ותירצו דהכי עדיף לעשית קדושת הגוף אבל מ"מ תמיה לי ר"ל שזה התמיה קיימת איך נותן מתן ז' מההוא פורתא דמאבד שמן קודש ואי דפריק ליה והוי חולין ממילא א"כ עובר דמעייל חולין בעזרה דאסור לעשות מחולין צורך עבודה וק"ל ועיין מה שאכתוב על תימא זו בד"ה חולין ממילא הוי:

ד"ה (ד"ה) ואי קודם מתן שבע וכו' ודוחק שם בקונטרס ועוד קשה לימא דיהיב מתן שבע ברישא והדר ממלא ליה וקמץ ולא צריך להסיק לשם עצים וק"ל ואע"ג דרש"י

מתרץ קושיא זו דשמא אינו מצורע ונמצא מאבד קדשי מזבח בידים נראה לי דהם אזלו לשיטתם דהקשו לעיל בתמיה דהשתא דקמיץ ברישא וממלא איך נותן מהאי פורתא שקדוש קדושת דמים דשמא אינו מצורע וזרקו לאיבוד שמן הקודש ולכך לבסוף דתירצו דבלוג שמן שייך כל שממנו לאשים כר"ע דכל ששמו קרבן אינה קשיא קושיא זו דאף דיתן מתן שבע ברישא מ"מ צריך להקטיר לשם עצים ומעיקרא דפריך אי לאחר מתן שבע הוי מצי למיפרך נמי כל שממנו לאשים ובלאו הכי שפיר פריך לה אבל לפי האמת אין נפקותא בזה אם יתן מתן ז' ברישא וכ"ת דנפקא מיניה דלא צריך למיפרקיה דמ"מ צריך למפרקיה פורתא מה שממלא מז' הזאות דדילמא אינו מצורע והקטרה לא מתיר להו דצריך לשם עצים אם אינו מצורע א"כ ע"כ דצריך למפרקיה להתיר באכילה בשלמא לפי' רש"י א"צ למפרקיה מה שממלא ז' הזאות דקומץ שהקטיר ברישא מתיר לכל הפחות ז' הזאות שמלאו אבל לפי' התוס' דמקטיר לשם עצים א"כ אין נפקותא בזה דלא כב"ז דכתב כפי' רש"י וע"פ זה מתורץ שהקשו התוספות לעיל ולפי מה שכתבתי ניחא דבודאי ראו התוספות דברי רש"י אלא הם אזלו לשיטתם ודוק:

דף עז.

גמרא ורבנן תרתי ש"מ יש להקשות לפי זה לישתוק מקרא דממנו דכל שממנו לאשים הרי זה בבל תקטירו ונילף מדאיצטריך אותם ואין לומר דהא דאותם אתי ללמוד דאותם הוא דרבאי לך כבש כמזבח אבל מידי אחרינא לא ואין לומר א"כ לישתוק מקרא דאל המזבח לא יעלו ונילף מדאיצטרך אותם זו אינה קשיא כלל חדא דה"א איפכא דוקא שאור ודבש למזבח לא יעלו ולכבש מותר אבל מידי אחרינא אפילו לכבש אסור ועוד השתא דכתיב ממנו וע"כ פליגי ר"א ורבנן וע"כ לרבנן אותם על כל מה דכתיב בקרא כתיב א"כ לישתוק ממנו וכן קשה לר"א ויש לישב ודוק:

תוס' ד"ה וחולין ממילא הואי כו' אבל הכא דליכא שיעורא ידעי לפי זה לא הקשו לעיל בד"ה לוג מאי א"ל דהקשו שם ליזל ולקדיש ליה קדושת דמים על תנאי משום כיון דאיכא שיעור מנחה אתי למטעי ולמימר שיש למנחה פדיון וק"ל:

ד"ה תקוני גבר' עיין בב"ז שהגי' על נכון:

ד"ה ורבי אלעזר כו' וי"ל דלא מסתבר לר"א להחמיר ומזה הטעם אי אפשר למימר איפכא וק"ל:

ד"ה ורבנן כו' המצ"ל דאיצטרך כדדרשי הכא רבנן ולי נראה דלא רצה ר"י להחמיר טפי בשירים משאור ודבש וק"ל:

דף עז:

גמרא אימר דאמר ר"ע דעבד לכתחילה מי אמר ר"ל כיון דלכתחילה איסור דאורייתא להעלות ואם בשביל שנתערב שרי להעלות לשם עצים א"כ קשה מ"ש מרובע ונרבע וק"ל:

שם אי הכי אפילו בעינייהו נמי וה"נ דהוי מצי להקשות דא"צ לומר רואין ואין לומר דאשמועינן בנתערבו דוקא עלו על הכבש ואם לא עלו אף בנתערבו אין מעלין דמרובע ונרבע כבר שמעינן זה וק"ל:

שם מידי דהוי אבשר חטאת קשה לי דהא לרבנן לית להו דרשא דבם בהם א"כ דילמא בשר בעלת מום דמי לרובע ונרבע דמודה ביה ר"א כיון דלא חזו דאסור להעלות בשביל דלא חזי א"כ בעל מום נמי לא חזי וכ"ת דיש איזה סברא לדמות בעל מום יותר לבשר חטאת א"כ לא פריך מעיקרא מידי לר"א מ"ש דילמא שאני ושאני וצ"ע רב בזה:

רש"י ד"ה מתניתין דקתני דבשר חטאת כו' וקתני נמי אברי בעלי מומין לר"א לא יקרב אלא א"כ קרב אחד מהן כו' לכאורה משנה זו אברים באברים בעלי מומין שפיר יכול להיות דאתיא כהאי תנא אלא דהתם אם קרב הראש יקרבו אף שלא לשם עצים והכא לא שרי אלא לשם עצים אבל לפי המסקנא דלשם עצים דטעמא דרבנן קאמר שפיר פי' רש"י דלא אתי כהאי תנא וק"ל ומ"מ אף לתנא דמתני' דאם קרב הראש טעמא דר"א משום מום בם וכן מוכח ביומא דס"ד:

תוס' ד"ה הכא בדוקין שבעין כו' וא"ת אמאי לא חשיב ניב שפתים דזה לא הוי מחוסר אבר כדמוכח בהנזקין וגם לא הוי מום מגונה כנ"ל כוונתם ומיהו אכתי קשה דאיכא כמה מומין דלא פסלי ר"ל מומים שאינם מגונים ועיין בפירוש רש"י בפרק המזבח מקדש:

ד"ה אי הכי אפילו בעינייהו נמי תימא כו' נ"ל לתרץ תמיהתם דאיך אפשר לומר לדבריהם קאמר לדידי אפילו בעינייהו אלא לדידכו דלית לכו לדר"ע אודית לי דבשר בעלת מום דמעלים לשם עצים היה קשה הלא לדידיה אם לא עלו מודה נמי דלא יעלו אף לשם עצים דאי היה איזה סברא להעלות לשם עצים לא היה פריך המקשה מידי וכי היכי דלדידיה אם לא יעלו לשם עצים ה"נ לרבנן דלית להו לדר"ע אף אם עלו על הכבש לא יעלו לשם עצים דחד דינא וחד טעמא הוא ואף לבסוף נמי פריך והוא לית ליה הך טעמא מ"מ לדידיה לא פליג באברי בעלי מומים דכולם כשרים ע"י תערובות אבל הכא דהוא גופיה סבר דאם לא עלו לא יעלו א"כ לא רצו להקשות על רבנן וק"ל:

ד"ה הא עבר מום ירצו כו' כיון דנדחה שוב אינו נראה כצ"ל והס"ד:

ד"ה ורבנן אפילו ר"א לא דריש אלא מדכתיב בהם ולא כתיב בם ר"ל וע"כ לדרשא אתי ומבם דבתרא דריש ה"א ע"י תערובות כו' ושמא משום דכתיב נמי בם דמיתר ר"ל בם של בהם דה' מיתר וגם בם מיתר כו' ואין לחוש בכך ר"ל היה בכאן ללמוד לר"א הכל מבהם עבר מומם וע"י תערובות אלא שאין לחוש בכך כמו שפירשו בסוף דבריהם דלא חש להזכירו אלא הדרשות דיותר פשוט ולי היה נראה דכך פירושו ור"א מבם בהם דידע ר"א דרשה דר"י ואמר מבם ילפינן עבר מומם ומה' דבהם ילפינן לכדר"י דבכל מקום לא ירצו ורבנן בם בהם לא דריש וע"כ אתי בהם למעוטי דבכ"מ לא ירצו אבל על תערובות לעולם לא ירצו:

בא"ד ומשמע מתוך המשנה דמודו רבנן דהני דעלו יקרבו כו' דאי לית להו הוי להו למיסר אפילו אותם שעלו ירדו קשה לי להבין דבריהם דילמא דלית להו הך דרשה כלל ומ"מ מותר בדאורייתא דחד בתרי בטל אלא דאחמור רבנן דלא ליבטל משום דדרכו להמנות ולכן אם עלו לא ירדו כיון דמדאורייתא מותר וקרא ע"כ לחד בחד אתי וכן פי' התוספות לעיל דף ע"ד ע"א:

בא"ד והא דדריש התם מה' דבהם כו' והכא דריש מה' דבהם ועבר מומם מבם דבתרא ואיתר להם בם דבהם לכדר"י כדמפרש כצ"ל:

ד"ה אודית לי כו' לא חייש להאי טעמא מדמצריך קרא קשה לי להבין דילמא מצריך קרא שירצו ואין צריך להקריב לשם עצים ואין לומר דמצריך קרא גבי שיריים דהא לרבנן נמי מצריך קרא וע"כ י"ל דגלי רחמנא לילף מהתם ויש לישב בדוחק:

דף עח.

גמרא ש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא ופי' רש"י ואיכא טעמא דשיעור שלם וקס"ד השתא דאפילו פיגול ונותר של שני מינים יש להקשות לפי מה דפירשו התוספות ד"ה מתיב רבא דאם אוכל כזית מצה דכי מבטיל ליה מרור ליכא טעם כזית מצה א"כ מנ"ל דנותן טעם ברוב לאו דאורייתא דילמא לעולם דאורייתא והכא מבטל אידך טעם חבירו וליכא טעמא דשיעור שלם ופטור על כולן מטעם התראת ספק וצ"ל ע"כ דרש"י מפרש הטעם כתירוץ ראשון של תוספות דהתם חוזק המרירות מבטל אבל שאר מילי לא וק"ל:

תוס' ד"ה הפיגול כו' ועוד קשה היכי מחייב כלל כו' דהמיעוט הבטל ברוב לא מצטרף ר"ל דמיעוט פיגול נבלע בנותר ומיעוט נותר נבלע בפיגול וכן בטמא א"כ ליכא כשיעור בפיגול דמעט נותר שנבלע לא מצטרף לכשעור וכן בנותר וק"ל:

בא"**ד** ונראה לי לפרש כו' שני זיתי פיגול ונותר יחד בחתיכה אחת וע"כ לאו דוקא בחתיכה אחת אלא במקום אחד דהא איירי בשני מינים כו' ואכל אחת והתרו בו אל תאכל פיגול כו' חתיכה שניה והתרו בו אל תאכל פיגול כו' הא דלא ניחא להו לפרש שבאכילה שניה התרו בו משום נותר דא"כ אף למ"ד התראת ספק שמיה התראה היה פטור דאכילה ראשונה שהתרו בו משום פיגול י"ל היה נותר ואכילה שניה שהתרו בו משום נותר היה פיגול והתראת ספק לא הוי אלא לאחר שגמר הדבר ודאי שעבר על מה שהתרה אבל לא ידעינן בשעת התראה אם עובר עבירה כדכתבו התוספות לעיל אבל ברוך נראה לפרש די"ל דהתרה פעם שנית על נותר ומפרש כגון דשקל שני זתים מחד איסורא וארבע זתים משני איסורים ובללן בקערה אחת ואכלן ר"ל שבלל כל הששה זתים יחד והשתא לא ידעינן אי יש עליו שם פיגול או שם נותר דאיסורין מבטלין זה את זה לפטור מטעם התראת ספק ר"ל כגון הכא דלא ידעינן אי פיגול בטיל בנותר או נותר בטיל בפיגול ואכל בשתי פעמים ובשנים התרה משום נותר וא"כ בשעת התראה לא ידעינן אם עובר עבירה אבל לאחר גמר הדבר ודאי עבר על התראה אחת וכה"ג מיקרי התראת ספק ולכך אי אפשר לומר דשקל כזית איסור ושני זתים משאר איסורים דא"כ אף למ"ד התראת ספק שמיה התראת היה פטור דאי אפשר שלא יתערב מכל אחד משהו בחבירו ובצר ליה שיעורא:

דף עח:

רש"**י** ד"ה מאי לאו רואים לאותו יין כו' הנה לפי' רש"י והתוס' כולם מפרשי האי רואים דמתני' לקולא דמכשירין ליה לזריקה ואני אומר דיכול אני לפרש לחומרא כיצד דרך משל דאם נפל מדה אחת דם בשני מדות מים ושני מדות מים יכולים להפך מדה אחת דם שלא יהיה מראה דם ופסול משא"כ דבר אדום שנפל לדם אינו יכול להפך דנשאר מראה דם וה"א אם נפל מדה אחת דם ושני מדות יין דיהיה כשר אמרינן רואין דאם היה היין מים לא היה בו מראה דם א"כ אף השתא דנראה מראה דם פסול הוי רואין לחומרא ועוד נראה לי לפרש כל המשנה לחומרא בדרך אחר דם שנתערב במים ר"ל שהמים מעוטים נתערבו בדם וכמו שמשמע בגמרא שנפלו מים לתוך הדם והא דקרי ליה נתערבו מרובה בדבר מועט לפי שמים אף שהם מעוטים יכולים להפך מראה דם שיהיה דיהה דמראית דם גמור בעינן ולא חזותא ולכך קרי ליה לדם שנתערב במים וחזינן אם יש מראית דם כשר ואם לאו פסול נתערב ביין שהיין מועט נפל לתוך דם לא אמרינן מין במינו בטל אלא רואין אותו יין כאלו הוא מים ואם היה בו מים כ"כ היה מהפך מראית דם א"כ אף

השתא פסול וכן אם נתערב בדם (ומיהו משמע בפסחים דף ס"ה ע"א ע"ב דר"י סבר כוס היה ממלא מדם התערובות שאם ישפוך דמו של אחד מהם זה מכשירו ומוקי ליה בגמרא דר"י לטעמיה דאין דם מבטל דם ש"מ דלענין התירא קאמר דאינו מבטל ומותר לזרוק) ור' יודא סבר אין דם מבטל דם דאם נפל טפה אחת של חולין לתוך דם הרבה של קדשים אינו בטל ופסול להקריב שמעורב בו דם פסול ואם היה איפכא דם קדשים מועט שנפל לדם מרובה פשיטא דפסול דדם קדשים הוי היתר ודם חולין הוי כמו איסור ולדעת הסוברי' דמין במינו לא בטיל אם נפל כזית היתר בהרבה זתים של איסור פשיטא דאסור לאכול ולא זכיתי להבין למה לא פי' רש"י במשנה בדרך זה וצ"ע ובגמרא דתירץ לו רואין לדם כאלו מים ר"ל דתירץ לו המתרץ דמיירי דיין מרובה ודם מועט ורואין אותו כאלו מים דפסול לזריקה דמין במינו בטל וק"ל:

תוס' ד"ה ונשער מין במינו כו' הגהה ואף ע"פ שלא הזכיר קונטרס כצ"ל ר"ל שלא הזכיר בקונטרס הא דכתבו התוספות ואת אמרת מין במינו בטל מן התורה מ"מ לא רצו התוספות לפרש בפירוש רש"י שמקשה מדרבנן וק"ל:

ד"ה דלי כו' כיון דהאי דלי יש בו מים עד רובו לא מחלחלי מיא יש להקשות לפי זה לפירוש התוספות דפירשו דהאי ורמינהו קאי על מתני' דסבר ר"י מין במינו לא בטיל והכא סבר במי חטאת עד שירבה מים ומאי קושיא דילמא אף דלא בטלי מי חטאת מ"מ כיון דלא הוי רובא בכלי לא חצצי דמחלחלי מיא בשלמא לפירוש רש"י דקושי' היא דנימא רואין א"כ אי אמרינן אפשר אי הוי יין היה מהפך מראית המים והוי כאלו כולה יין וחייצי אבל לפירוש התוספות קשה ויש לישב וק"ל:

ד"ה דלי שהוא מלא רוקין ע' בפירוש התוספות דגרסי מי רגלים רואין אותו כאלו מלא יין ופריך המקשה על ר"י דהכא מוכח דסבר מין במינו בטל ומחלקין דבמין בשאינו מינו ושוים בחזותא בזה סבר ר"י רואין אבל במין ומינו גמור אף ר"י לית ליה רואין ועוד דקדקו לבסוף דפעמים אמרינן רואין מן המבטל ופעמים מן הבטל ופעמים דאמרינן רואין להחמיר כי האי דלי ופעמים להקל כגון במתני' דמכשרים ליה לזריקה ע"ש בדבריהם והנה קושיא חזקה ועצומה סוערת על דבריהם דא"כ מאי פריך המקשה ועוד תני ר"י אומר רואין אותו כאלו הוא יין ומאי קושיא דילמא כי אית ליה לר"י רואין במין בשאינו מינו אבל במין ומינו אף לר"י לית ליה רואין ואנן קיימינן במין ומינו גמור דברובא ונראה לי לישב לפי גירסת התוספות לאחר שנדקדק דמאי פריך מר"י אריש לקיש דסבר מין במינו ברובא דזה הוי כמו גברי אגברי דילמא באמת פליגי אהדדי אלא נראה לי לישב כל היכא דלא תלי בטעמא אלא בחזותא א"כ הוי שני מינים השוים בחזותא ממש מין

במינו דזיל בתר טעמא דמין במינו בטל ברוב כיון שאין הטעם ניכר בו א"כ הוא הדין היכא דאין איסור תלי בטעמא אלא בחזותא אם שוים הם בחזותא הוי ממש מין במינו ובטל ברוב ולמאן דסבר מין במינו לא בטיל א"כ סבר ג"כ הכא דאינו בטיל וזה ברור כשמש אלא איכא לאפלוגי היכא דחלקו מראיהן קצת ממראה חבירו כמו מי רגלים דחלקו קצת ממים וכן יין לבן וחלב חלוק קצת ממראה מים וכן דם חלוק קצת ממראה יין אדום דעינינו רואות שדם אדום יותר מיין אדום ובמתני' לא זו אף זו קתני לא זו אם נתערב ביין דחלוק קצת ממראה דם אמרינן רואין להחמיר אפילו נתערב בדם רואין אותו כאלו מים ואלו היו מים היו מהפכים מראה דם ופסול ור"י לא פליג אלא אם נתערב במין ומינו גמור ששוים לגמרי במראה אבל היכא דלא שוים לגמרי במראה מין ושאינו מינו קרי ליה ואית ליה רואין אבל אם נימא היכא דשוים במראה אף דחלוקים קצת קרי מין ומינו וע"כ ר"י לאו אדם לחוד פליג אלא כל היכא דהוי מין ומינו לא בטיל א"כ היה קשה על רב יהודה היכי סבר ביין לבן וחלב דרואין אותו משמע דמין במינו בטל והכי פירושא דהדין שמעתא דפריך המקשה דרואין אותו יין כאלו הוא מים כיון דאי אפשר לעמוד אם היה מהפך מראה הדם משערין כאלו היה מים לחומרא וכן במין במינו ממש משערין כן כדקתני בסיפא א"כ ה"נ נימא רואין ותירץ לו רואין אותו דם כאלו הוא מים דמין במינו בטל והקשה לו איך אפשר לומר כן דזה הוי מין במינו היכא דחלוק קצת ממראה דהא ר"י סבר ביין לבן וחלב רואין ומדר"י נשמע לרבנן דלא הוי מין במינו דאי הוי מין במינו א"כ איך סבר ר"י רואין הא לדידיה במין במינו לא בטיל אלא ע"כ דזה הוי מין בשאינו מינו ואפ"ה אמרינן רואין א"כ הדרה קושיא לדוכתא ממתני' על ריש לקיש ותירץ לו המתרץ תנאי היא דאיכא תנאי דסברי דלא אמרינן רואין אפילו היכא דחלוקים קצת וק"ו היכא דשוים לגמרי בחזותא וריש לקיש סבר כהני תנאי ולכך נראה לי דלא אמרינן באיסורא רואין דכהני תנאי קיימינן דלית להו רואין כלל דמין במינו בטל ברוב ולפי פי' זה מיושב מה שכתבו התוספות דצריך לדקדק דפעמים דאמרינן רואין מן המבטל ופעמים מן הבטל ואני אומר נשתקע הדבר ולא נאמר אלא בכל מקום אמרינן מן הבטל דהא דם שנפל למים אף אם נאמר דהמים המה מרובים מ"מ אם יש בהם מראית דם א"כ המים בטלים א"כ ביין נמי אף דהם הרוב ויש בהם מראית דם לא אמרינן דבטל היין בדם אלא רואין אלו היה מים היה מהפך מראה דם א"כ לא בטיל המים בדם דכל היכא דלא תלי בטעמא אלא בחזותא אין הולכין אחר הרוב דכל מי שמהפך לחבירו למראה שלו זה קרי מבטל ואידך קרי ליה בטיל ולחומרא אמרינן רואין ודוק כי ברור הוא ופריך ורמינהו מי רגלים רואין אותן כאלו יין מאן שמעת ליה דאית להו רואין היכא

דחלוק קצת ממראה דלרבנן דמתני' אית להו רואין אפילו היכא דשוין לגמרי אלא ע"כ ר"י היא וקתני במי חטאת מה שירבו אלמא מין במינו בטיל וקשיא לר"י דמתנית' וק"ל ולפי מה שכתבתי אין צריכין אנו לדחוק בפי' המתני' דם שנתערב במים כפי' התוספות שם ד"ה בדם בהמה כי לפי מה שכתבנו הכל ניחא בס"ד:

דף עט.

תוס' ד"ה אמור רבנן בטעמא כו' ולרבא לית ליה טעמא כעיקר בחולין כדמפרש ואזיל מדאורייתא ברובא בטיל ולפי' התוס' צ"ל ע"כ הא דקתני מדאורייתא ברובא בטיל מיירי במין במינו עיין בחולין ותעמוד על בוריין של דברי התוספות ורש"י:

ד"ה מין במינו ברובא היינו דלא כתנא דמתניתין לא זכיתי להבין דבריהם דילמא הא דקתני הכא מין במינו ברובא היכא דלא אזלינן בתר חזותא אבל היכא דאזלינן בתר חזותא אין המיעוט בטל ברוב אא"כ אם היה מים לא היה יכול להפך מראה שלו וזה כתנא דמתני':

דף עט:

ד"ה אף הרוטבו במים וא"ת כו' ומטמאים יבשים ואין לומר דילמא באמת כי לא רוטבו נמי טמא והא דנקט ר"י רוטבו לאשמועינן אפילו אם רוטבו כמה פעמים מטמא ומהכא דייק המקשה דסבר ר"י אפילו טובא ולכך הקשו ועוד מאי טעמייהו דרבנן דאף לר"י ניחא אבל מאי טעמייהו דרבנן דסברי דיבש טהור ותירצו דהכא מיירי בדלא הדר מעת לעת וע"כ לח דקתני הכא מיירי בהדר מעת לעת וקרי ליה לח כיון שמטמא כמו לח ור"י קאי אלח ולאשמועינן דאינו יוצא מידי טומאה ע"י שריה וק"ל:

ד"ה במאי קמיפלגי כו' ורבנן אסרי דלית להו רואה אני ואסור לזרוק דם פסולין למזבח ואין לומר א"כ בדם בהמה למה מכשירין י"ל דדם חולין מותר לזרוק כמו שפירשו לעיל במתני':

בא"ד ועוד נראה דבחולין ובפסולין מודי כ"ע דשרי דשם מים כו' ובפסולין לא חייש לזרקן לשם מים עם הכשר כיון דיש בילה קשה לי דהא לתנא דמתני' דלית ליה לר"א רואין אפילו באברי בעלי מומין ולא מבעיא באברי פסולין רובע ונרבע ואיך נאמר דכ"ע מודי בפסולין דאית ליה רואין ואין לומר דהטעם הכא משום דיש בילה א"כ היה לר"א להתיר באיברין להקריב שנים שנים אף אם לא קרב אחד מהם ולבבי לא כן ידמה ותחילת הקושיא מה שהקשו אין כאן קושי' דאיך אפשר לומר דפליגי ברואין א"כ למה

לא פליג ר"א בדם תמימים בדם בעלי מומים אלא ע"כ נראה ברור כל היכא דפסיל בטיל בחבירו שאם היה מים היה בו מראית דם בכשר א"כ הפסול בטל בכשר ולא שייך לומר רואין דכולה נעשה היתר דאין כאן איסור לא מן התורה ולא מדרבנן והיכא איצטריך למימר רואין היכא דאין הפסול בטל או מן התורה או מדרבנן כגון אברים באברים איצטרך לאשמועינן דאברי עולה באברי חטאת אית ליה לר"א רואין ובאברי בעלי מומים כיון דאינו בטל מדרבנן מטעם חתיכה ראויה להתכבד לית ליה רואין ופשיטא דלית ליה רואין באברי פסולין וכי היכי דאשמועינן באברים הכי אשמועינן בדם דבאמת היכא דנתערב בדם כשרים אף דלא בטל מדאורייתא או מדרבנן סבר ר"א דרואין לדם כאלו מים אבל היכא דנתערב בדם בעלי מומין לית ליה רואין וקל וחומר בדם פסולין ולפי פי' זה יתיישב לך כמה דקדוקים בגמרא דפריך בשלמא לרב פפא היינו דקתני כו' אלא לרב זביד קשיא יש להקשות דלרב פפא כיון דבדם בעלי מומים מודו כ"ע דגוזרין משום דשכיחי ליתני גבי בדם פסולין בהדדי אלא ע"כ דר"א לא פליג אלא בדם התמצית משום דלא שכיח ואיסור בטל בהיתר ולא שייך למימר הכא רואין אבל בדם הפסולין מודה ר"א דגוזרין אף היכא דלא שייך רואין כי הכא דדם הפסול נתבטל בדם הכשר מ"מ ישפוך לאמה משום גזירה ובדם בעלי מומים איצטרך לאשמועינן דלא נימא דאית לר"א רואין א"כ לא שייך למגזר דאף אם היה דם בעלי מומים מים לא היה מראה דם מ"מ אית ליה רואין קמ"ל דישפוך לאמה דלית ליה רואין אפילו בדם בעלי מומין ואי הוי תני דם בעלי מומין בבבא אחת עם דם פסולין הייתי אומר דר"א מכשיר קאי על כולן וטעמא דאית ליה רואין ולכך תני הכא בבא אחריתא לאשמועינן דלית ליה לר"א רואין ולא פליג התם אלא משום דסבר דם התמצית לא שכיח וכן לרב זביד דסבר דר"א פליג אתרווייהו משום דסבר דאין גוזרין גזירה במקדש ע"כ טעמא בדם בעלי מומים דיש בדמים לבטל דם הכשר ואשמועינן דלית ליה רואין והשתא שוה דם בעלי מומים לאברי בעלי מומים כנ"ל ברור ונכון בס"ד.

דף פ.

גמרא וצריכי בל"ז על מתני' הייתי אומר דאתי לאשמועינן דר"א מכשיר הכא אפילו אחד אחד אבל השתא דאמר ר"א דהכא נמי לא מכשיר ר"א אלא בשנים שנים א"כ שפיר קשה אפלוגי בתרתי למה לי וקשיא לי לעבדי צריכה בחד גיסא אליבא דר"א ולימא הכי ואי אתמר בהא ה"א בהא לא התיר ר"א אלא שנים שנים אבל התם דאיתעבד כפרתו מתיר אפי' אחד לכך אשמועינן דאף התם לא התיר ר"א אלא שנים ויש לישב:

שם רבא אמר לעולם יש בילה כו' וקנסא דקנסו רבנן ואין לומר היכי קנסו רבנן כיון דמי חטאת (מטהר) [מטמא] טהורים א"כ כיון דטהור בפעם ראשון א"כ בפעם שני מטמא אותו יש לישב כיון דלא הזה בפעם ראשון כשיעור אף דאין צריך להשלים מ"מ אין איסור אם משלים מידי דהוי אם מזה מתחילה כשיעור ועוד י"ל שאין מטמאין עד שיהיה בהן שיעור הזאה והכא מזה פחות מכשיעור ובזה יתישב לך כל שמעתא על נכון אם יקשה לך קושיא זו ודוק:

תוס' ד"ה בשלמא רבנן כו' וה"נ הוי מצי למימר אין בילה ואין הזאה צריכי שיעור וכגון שנפלו מים בצלוחית כשיעור מי חטאת ר"ל דאי אפשר לומר אחת באחת א"כ יזה שתי הזאות ואין להקשות אי אין בילה והזאה צריכה שיעור אף אם נתערב אחת באחת פסול משום דאי אפשר להזות שני פעמים דיחסור בכלי ובכלי כ"ע מודים דצריכי שיעור הזאה כדכתבי התוספות ד"ה כגון והכא אי אפשר לצרף זה שבכלי עם מה שהזה כיון דהזאה אין צריכה שיעור ויש לישב דהכא כשר ממ"נ אם מזה בתחילה הכל מים א"כ נשאר בכלי שיעור הזאה ואם מזה חצי מים וחצי מי חטאת א"כ בהזאה ראשונה היה כשיעור וכשר דאין צריך תו להזאה שניה כיון דהזאה אין צריכה שיעור אך יש לדקדק בדבריהם דהא ע"כ יש לדקדק בגמרא דקאמר בשלמא רבנן כו' ואין מצטרפין להזאות ולא קאמר דטעמייהו משום מי יימר דמלא ליה שיעורא אלא ע"כ דידע כיון דזה צריך לתרץ אליבא דר"א וע"כ מוכרח אתה לומר דלא שייך הך קושיא אליבא דר"א א"כ איך אפשר לומר טעם זה לרבנן דאם איתא טעם זה ר"א ג"כ היה מודה לרבנן אלא ע"כ בדלא שייך סעמא דמלא ליה שיעורא פליגי וע"כ צריך לומר לרבנן דאית להו אין מצטרפין להזאות וא"כ איך כתבו התוספות דהמ"ל אין בילה כו' וכגון שנפלו מים בצלוחית כשעור מי חטאת דא"כ אף ר"א מודה בדבר זה דמי יימר דמלא ליה שעורה אלא ע"כ דפליגי היכא דלא שייך למימר מי יימר דמלא ליה שעורא א"כ אמאי פסלי רבנן והיה נראה לי לומר דהמ"ל לרבנן אין בילה והזאה צריכה שיעור ואין מצטרפין להזאות ויש לחוש בהזאה ראשונה היה חצי מים וחצי מי חטאת וכן בשניה ואין מצטרפין וכן אי הזאה אין צריכה שיעור אף דנתערב אחת באחת יש לחוש דילמא בהזאה ראשונה יזה פחות משיעור מים וכן בשניה ותרווייהו מיא קא מדי דהא ע"כ לרב אשי לגירסת רש"י כל שהוא תני ויזה שתי הזאות קשה יזה שיעור הזאה בפעם אחת אלא ע"כ כיון דהזאה אין צריכה שיעור גזרינן דילמא יזה משהו א"כ ה"נ וק"ל:

ד"ה אמר ריש לקיש כו' עוד יש לדקדק אי אין בילה למה ליה למימר צריכין שיעור אפילו אין צריכה שיעור נמי נראה לי ברור דלפי מה שכתבתי לעיל דאם הזאה אין

צריכה שיעור איכא למימר דיזה פחות משיעור א"כ לא רצה רש"י להוכיח (כי) מדנקט הזאה צריכה שיעור דאי הזאה אין צריכה שיעור א"כ דילמא שני הזאות פחות משיעור ותרווייהו מיא קמדי ודוק:

ד"ה רב אשי אמר כו' וקשה דילמא כל שהוא דליכא שיעור הזאה כו' לא יכולתי להבין דבריהם דא"כ למה נקט כל שהוא דאפילו אם נפל כשיעור הזאה ע"כ בין שני הזאות איכא שיעור הזאה מן הכשרים וכן פי' רש"י דלהכי דק לישנא דמתנית' כל שהוא והא דמקשי דלדבריו נמי איך יכול להיות שלא יחלוק הכל שהוא לשנים וראיתי דהרמב"ם פי' במסכת פרה דיזה שנים לחוץ והשאר מה שנשאר בכלי מים כשרים הם ותמהו עליו הברטנורה ותי"ט ואני אומר אפשר דלהרמב"ם סבר דכל שהוא יכול לחלוק לשתים ולכך צריך שתים לחוץ ור"א לטעמיה דסבר דאם קרב אחד מהם תלינן איסורא ביה ה"נ אף שר"א לא מתיר אלא בדעבד מ"מ מודה הכא דבטל אלא משום חומרא דמי חטאת הוצרך להזות לחוץ כנ"ל לישב דברי הרמב"ם:

רש"י ד"ה הזאה מחצה כשר ומחצה פסול כו' דהא קתני אין צריכה וקשיא לריש לקיש לכאורה יש לדקדק דהא מהכא יש להקשות אפילו על רב אשי מדנקט הכא הזאה כל שהוא מטהרת ש"מ דנפל הרבה מים ויש בילה דאי נפל כל שהוא מנ"ל דהזאה כל שהוא מטהרת דילמא הזאה צריכה שיעור ובין שני הזאות ע"כ שיעור הזאה ואין לומר מדנקט במתני' כל שהוא ש"מ הזאה אין צריכה שיעור וע"כ דכל שהוא אינו מתחלק לשני הזאות א"כ מנ"ל לומר הזאה מחצה כשר ומחצה פסול דילמא הכא ממ"נ או דהזאה ראשונה היתה כשרה או בהזאה שניה כיון דאין כל שהוא מתחלק דאי מתחלק דילמא תרווייהו מיא קא מזי והיה נראה לומר דמקשי מהכא גם על רב אשי ופריך ועוד תניא בהדיא תיובתא לרב אשי ולא מדיוקא וק"ל:

דף פ:

גמרא מתן ארבע במתן ארבע הכי נמי שנתערבו ארבע בארבע ופירש"י שיעור ארבע מתנות בשיעור ארבע מתנות ודקתני ינתנו במתנות ארבע ארבע בשביל זה וארבע בשביל זה אין להקשות דילמא הזאה ראשונה מזה אחת שהם שתים מדם שלמים והזאה שניה אחת שהם שתים מדם עולה וכשחוזר ומזה מזה הכל על קרן אחת מדם שלמים ועל קרן השני מדם עולה נמצא אין מזה מדם עולה ומדם שלמים שתים שהן ד' ויש לומר כיון דבדעבד אף אם נתן מתנה אחת כיפר א"כ אין נפקותא בזה ומ"מ לכתחילה צריך ליתן ב' פעמים שנים שהן ד' דילמא יכוון וק"ל:

תוס' ד"ה הכא במאי עסקינן כו' לא היה אומר ר"א יתן למעלה דברי התוספות כפשוטתן אין להם הבנה וכי לא ראו דברי רש"י דא"כ לא שייך למימר תחתונים עלו לו אף דשיריים והרגיש בזה מ"ו הב"ז ושויה לבעלי התוספות טועה ונראה לי דהלכו לשיטתם דפי' לעיל ד"ה בגוזרין גזירה במקדש מוכח שם מדבריהם דהיכא דלא בטיל מדאורייתא כ"ע אף ר"א לית ליה רואין ולכך פי' הכא דא"צ לפי' רש"י דאם תחתונים רובא לא אמר ר"א יתן למעלה דבזה מודה דלית ליה רואין ואני דחיתי שם דבריהם בדבר הברור ע"ש ובחידוד התלמידים הארכתי ודוק:

ד"ה נתן למטה פשיטא דאין עולה לשם שיריים ר"ל דילמא נתן תחילה מדם עולה ופשוט הוא:

ד"ה בל תוסיף כו' ואפילו כי הוי נמי דמים מעורבים יחד הוי ספק ר"ל דמים הרבה אלא משום דאי אפשר לאוקמיה הכי אי סבר אין בילה דילמא מהאי קיהיב ומהאי לא קיהיב ולכך משני אחת באחת ואין קשה מאין בילה וק"ל:

ד"ה כגון שנתערב אחת באחת כו' ועוד אמאי לא פריך מרישא נתערב בדם הפסולים כו' ר"ל כיון דאי אפשר ליתן הכל בפעם אחת וע"כ צריך לשייר לשריים א"כ קשה נמי דילמא מאי דיהיב מדם הפסולין ושריים דאין לומר דנותן שיעור דם פסולין ועוד א"כ לשני הכי כאן דיהיב למעלה שיעור האחד ועוד:

בא"ד אין לנו לפסול משום מצות שיריים ור"ל ונותן הכל בפעם אחת וא"כ הדרה קושייתם לדוכתה וק"ל:

דף פא.

גמרא אלא אמר רבא בבלול לא פליגי כו' יש להקשות דהיה יכול לאוקמיה לר"א בבלול בענין זה שנתערב שיעור ארבע מתנות של עולה בשיעור ד' מתנות של בכור ולר"א אין בילה והאי לחודי' קאי והאי לחודיה קאי וכשם שסבר ר"א גבי כוס בכוסות דיתן ד' מכל כוס א"כ ה"נ יתן שני פעמים מתן ד' ושפיר עבר על בל תוסיף לר"י ואפשר שנוכל לדחוק ולומר דקושיא זו הקשה רש"י אבל הלשון דחוק קצת ודוק:

תוס' ד"ה תנאי היא כו' ועוד קשה לימא דאיצטרך משום דס"ד שישפך לאמה כדי שלא יעבור על בל תוסיף ועל בל תגרע הנה כבר הקשו התוספות לעיל ד"ה ה"נ מאי קמ"ל קושיא זו ותירוצם עולה לסגנון אחד אלא הכא מפרשי בביאור לשון יותר דהא ע"כ יש לדקדק בדבריהם דהא ע"כ האי קרא קודש הם מוקי לרבנן היכא דלא משני בדמים ומהי תיתי לומר שקרא אתי לשנות לעבור על בל תגרע ועל זה הקשו ועוד קשה דמאי שנא

נתערב למטה כו' ר"ל אליבא דאמת יש לדקדק זה דמאי שנא דנתערבו למטה בלמעלה דמודה ר"י דישפוך ואין משנים והכא משנים וכ"ת כו' אי אמרת ישפך אין שייך לשלם תחתיהם כו' (כו') הוי מצי למדחי דבריהם אי טעמא בשביל דאי אפשר לשלם תחתיהם א"כ אפילו נתערב בכור בסוף עולה או בחטאת נמי יהיה כשר וק"ל:

בא"ד ומיהו י"ל דלא דמי והוא אותו תירוץ מה שתירצו לבסוף אליבא דר"א דוק ותשכח:

דף פא:

גמרא מאי קמ"ל דאין עולין מבטלין זה את זה קושיא זו יש להקשות בל"ז אף לפי מאי דס"ד תחילת בכור וסוף עולה ופשיטא תחילת עולה ובכור דאינו בטל קשה נמי מאי קמ"ל דדוחק לומר דקרא אתי לאשמועינן מקום של עולה מקום של שריים דזה פלוגתא דתנאי בלא קרא:

שם בגמרא א"ל רבא תוספאה לרבינא הא אוקימנא ההיא ברובא עליונים ופי' רש"י כיון דעולה לא מיתכשרא לא זריק להו במקום עולה כו' וצריך לי עיון רב דהא לעיל דף פ' ע"ב מקשינן מיניה לר"א ולא ניחא להו לומר דאלו ואלו עלו לו קתני לשם שריים מדקתני אלו ואלו עלו לו כדפי' התוספות לעיל דמשמע לשם דמים תחתונים ודמים עליונים והכא רוצה לומר דעלו לו רק לשם שריים וצ"ע:

תוס' ד"ה מנין אפילו תימא כו' דילמא הני מילי פר ושעיר מתן אחת במתן ד' מנין או עולה בנאכלין היה נראה לי לומר דהא ע"כ מדם דם אי הוי כתיב חד קרא אף דיש סברא לומר דוקא מין במינו השוים מ"מ מרבה אני מהאי קרא כל מה דדמי ליה בחד צד או דבאים בנדר ונדבה או דטעון מתן ד' חוץ בכור ומעשר דאינו דמי בשום צד דאינם באים בנדר ונדבה וגם אין טעון מתן ד' א"כ למאן דיליף מפר ושעיר מרבינן מה דדמי להו אף בחד צד או דבאים בחובה או דדמי במתנות א"כ עולה בנאכלין מ"מ כוון דדמי להדדי בחד צד במתן ד' לא בטלי וכן מתן אחת במתן ד' אי מיירי בכור באשם דמי לחד צד שאינם באים בנדר ונדבה אם לא בכור ועולה דלא דמי בשום צד ודוק:

ד"ה הא אוקימנא כו' וקשה דלרבנן דיש בילה ר"ל אף באין בילה נמי דילמא משנה די"ל שנשאר כל הדם התחתונים למטה מ"מ הוי ספק שינוי בדמים ולא פסלינן בשביל ספק שינוי כמו בספק בל תוסיף דפי' התוס' לעיל וק"ל:

דף פב.

גמרא מכדי איתרבו כל הקדשים לגבי מזבח כו' חטאת דכתב רחמנא למה לי אין להקשות דילמא איצטרך חטאת לפי פי' רש"י דה"א דלא תימא חטאת לא תפסול שכן מצינו חטאת נכנסת להיכל ויש לישב דבשלמא התם בדעתו להוסיף מה שלא עסק כבר ואי לא חזר וכלל במה שהיה עסוק בו הייתי ממעט הדבר הזה אבל הכא דלא רצה להוסיף דבר אחר אלא במה שהיה עסוק בו כבר וא"כ מהי תיתי לומר שאין חטאת בכלל דבריו וק"ל:

רש"י ד"ה לאו בחמין אנו עסוקים כו' ואם מזכירו ואומר אף זה שהייתי עסוק בו בכלל כוונת רש"י שרבו אמר לו בפי' בחמין ובצונן ובשביל דבר זה הוכרח לכלול אף מה שהיה עסוק בו דאם לא כן יבין תלמיד דזה דבר חדוש לבד ימזוג אם כן הכא נמי בחטאת הוצרך לכלול אף חטאת דלא תימא חטאת לא תפסול שכן מצינו חטאת נכנסת להיכל בחטאת הפנימיות כמו שפי' למטה זה נראה לי כוונת רש"י:

ד"ה אלא חטאת יחיד כלפי לייא סתם חטאת יחיד נקבה היא נראה דהיה לפני רש"י איזה גירסא אחרת ודוק:

שם אלא טעמא דר"ע ר"ל דהשתא לא יליף ר"ע מאיזה משל ואם נכתב סתם וכל דם לא הייתי מרבה אלא מאי דמפורש בקרא בהדיא ולכך איצטרך וכל חטאת ולא שייך להקשות לא נכתוב לא ה"י ולא וי"ו וק"ל:

תוס' ד"ה עכשיו בין חמין כו' דמזיג ליה לישנא יתירה ולפי' התוספות לא אמר רבו חמין וצונן אלא דמשמע דעכשיו יש לך להבין דאף בצונן אמרתי לך:

ד"ה מכדי אתרבו תימא דילמא ר"ע סבר לה כו' ולא קדשים קלים קשה לי דילמא אפילו הכי פריך המקשה שפיר דהא לא דמיא זה סיומא דקושיא הוא א"כ ה"נ דהיה עוסק בשניהם ומנ"ל לומר דבא להוסיף דילמא בא למעט דוקא חטאת ולא קדשי קדשים ודוק:

ד"ה ותהא המחשבה פוסלת כו' תימא מה לחוץ שכן פסול בו שאר קדשים נראה דאין זו קושיא כלל דמהאי ק"ו נוכל למילף שיפסול בפנים שאר קדשים דחטאת לאו דוקא או דנוכל למילף ק"ו שלא יפסול בחוץ גם בשאר קדשים אלא חטאת וכן קושיא שניה דהקשו מה לחוץ שכן פסול בו בשר דהיא גופיה נוכל למילף שיפסול בפנים בשר וכן הא דהקשו מה לחוץ שכן נפסל בכל עניני דם י"ל גם כן דהיא גופיה נילף שלא יפסול בחוץ בלא לכפר אך לפי האמת קשה כיון דגלי לן קרא בחוץ שפסול בו בשר וכן דכל עניני דם פסול אם כן א"צ קרא דאין מחשבה פוסלת בפנים דמהי תיתי לומר דפוסלת דאי מק"ו הא איכא למיפרך וק"ל:

גמרא ותהא מחשבה בפנים פוסלת פי' רש"י הש"ס קבעי לה ולא גרס לה בת"כ במילתא דר"י דלדידיה נמי איכא למיבעי ר"ל דע"כ ר"י ידע לימוד מקרא דאין מחשבה פסולה בפנים ומחשבה פוסלת בחוץ דאם לא כן מה הקשה ר"י לחכמים דילמא ק"ו הוא בהיפך היכא דלא פסל מקצת דם כו' פוסל מחשבה מקום שפסול מקצת דם א"ד שיפסול מחשבה וא"כ מאי פריך לחכמים אלא ע"כ סתמא דש"ס קמבעיה ליה ודוק דלא כב"ז:

דף פב:

גמרא בשר הנכנס לפנים כשר שיהיה בדין שיהיה פסול יש להקשות הא איכא למיפרך מה לחוץ שכן פוסל בו מחשבה משא"כ בפנים ויש לישב:

תוס' ד"ה כיון שיצא הבשר חוץ למחיצה נאסר כו' ולא דק דלקמן דרשינן לה מבקודש ע"כ נראה לי דרש"י הלך לשיטתו דס"ל בפ' כיצד צולין דף פ"ב דדריש מפנימה דקרא יתירא הוא וכן פי' התוספות וכן הא דהקשו דהתם נפקא לן לבשר יוצא לא עיינו בזה שם דהא איתא שם דאי נפקא אי נמי עייל דמה ויש ללמוד ג"כ אם יצא דמה וק"ל וכן פי' רש"י בהדיא שם ע"ב יצא דמה חוץ לקלעים פי' רש"י דמהאי פנימה דלעיל נפקא דמיפסל אף דם ביציאה:

ד"ה ולא תהיה המחשבה פוסלת כו' תימא כיון דלא ידע דרשה דשלישי זה חוץ לזמנו פיגול זה חוץ למקומו בלאו קל וחומר נמי לא תהיה מחשבה פוסלת אין להקשות היה להם להקשות כיון דלא ידע מלימוד דחוץ למקומו איך עביד לעיל ק"ו דיפסול מחשבה בפנים מחוץ למקומו דיש לומר דבאמת ידע דאית להו לימוד על חוץ למקומו שיפסול בחוץ ולא בפנים וזה דרך התלמוד דמהדר בשביל מה צריך קרא ומתרץ דהייתי יליף קל וחומר מחוץ ובחוץ ע"כ יש איזה לימוד אלא דלא ידע איזה לימוד אבל הכא דמהדר דצריך לימוד על מחשבת חוץ שפיר מקשו אף בלא קל וחומר צריך לימוד ואין לומר דע"כ בלא קל וחומר ה"א דמחשבה פוסל בחוץ דמדאיצטריך למעוטי בפנים ממחשבה ש"מ בחוץ פוסל ולכך פריך מק"ו דילמא איפכא דכתבה רחמנא בפנים וחוץ נילף מקל וחומר וכ"ת דלישתוק בפנים נמי דיש לומר דע"כ כיון דאיצטרך קרא אשר הובא למעט חצי הדם בחוץ שאינו פוסל מטעם דלא נילף ק"ו חוץ מפנים אם כן ש"מ דפוסל שם מחשבה ולכך איצטרך לגלות בפנים דאין מחשבה פוסל לילף חוץ מפנים מק"ו וכ"ת א"כ לישתוק גם ממעוטי דחצי דם בחוץ ומהי תיתי לומר שיפסול בחוץ חצי דם ויש לומר דזה אינה קושיא דזה יכול ללמוד מקל וחומר אחר מפנים שיש לו קולא דאינו פוסל אלא אם נכנס לכפר וגם דוקא חטאת ואפ"ה פוסל חצי הדם קל וחומר ואיצטרך

מעוטי התם וכדי שלא תטעה לומר בשביל זה שלא נילף קל וחומר מפנים דאין מחשבה פוסלת והכא פוסלת ולכך איצטרך לגלות דאין מחשבה פוסלת בפנים ומיניה נילף ק"ו בחוץ ועל זה הקשו התוספות דאי אפשר לומר כן דאם נאמר דאין מחשבה פוסלת בחוץ אם כן לישתוק גם בפנים וגם מעוטי דחצי דם בחוץ ונילף ק"ו איפכא לא תהיה יציאה חוץ פוסלת בלא לכפר וגם חטאת דוקא בשלמא לפי האמת אין כאן קושיא דאיכא למיפרך מה לפנים שאין מחשבה פוסלת אבל לפי ה"א דאין מחשבה פוסלת לא בפנים ולא בחוץ קשה דנילף הכל מקל וחומר דפנים ולא איצטרך שום קרא ותירצו וי"ל כיון דנפקא לן מקרא דבשר נפסל ובבשר אין שייך כפרה הוא הדין כל הדמים אף בלא לכפר וממילא לא נוכל למילף מק"ו דחטאת דוקא דאיכא למיפרך מה לפנים שאין פוסלת בלא לכפר תאמר בחוץ שפוסל אף בלא לכפר וא"כ פריך המקשה שפיר דילמא כתבה רחמנא בפנים ללמוד מיניה ק"ו בחוץ ואי לא כתבה ה"א כיון דאיצטרך התם קרא למעט חצי הדם וע"כ שלא נילף מק"ו מפנים דיש לו קולא שאין פוסל בלא לכפר וחטאת דוקא וכיון דאיצטרך קרא התם ה"א דאיצטרך שלא נילף מק"ו דחוץ חמור שפוסל מחשבה ולכך איצטרך קרא למעט בפנים וחוץ נילף מק"ו ופריך המקשה שפיר ודוק וכל זה למדתי בדרך חידוד.

גמרא א"ל רבא והא הבאה כתיב וליכא למימר בשביל זה איצטרך פנימה לכלול בהן לא הובא למימר דאין חייב אלא דרך ביאה ואי לא כתיב פנימה ה"א דפסיל אף שלא בדרך ביאה דזה אינו דדיו לבא מן הדין ואין להקשות דמשכחת ליה דלא איפסיל בהיכל דהיינו דרך משופש ואתי ללמד פנימה דאם הכניס לפנים דרך ביאה דפסיל ואף דק"ו הוא מילתא דאתיא בק"ו כו' דיש לומר כיון דלא באה להיכל דרך ביאה שוב אינו פסיל אף דבא לפנים דרך פתח לאו דרך ביאה מקרי וק"ל ואי לאו דבעי לרבא פר העלם דבר של צבור ואינך אבעיא דלקמן ופשיטא ליה דאף היכא דלא קרינן קודש קרינן פנימה דשלא במקומן הוא א"כ קרא איצטרך היכא דלא פסל בקודש כגון פר העלם דבר שיפסול אם הכניס מדמו בפנים אלא דמספקא ליה ולכך מוקי ליה כל מידי דחשיב עליה לפני ולפנים לא מיפסיל בהיכל:

תוס' ד"ה לא נצרכה אלא לדרך משופש כו' והשתא למה לי קרא ר"ל לפי' רש"י דמשופש הוא דרך גגין ועליות תיפוק ליה מדכתיב ואל יבא דמשמע דרך ביאה.

בא"ד והקשה הר"י דאורלינ"ש למה לי קרא בהקומץ רבה דרך משופש תיפוק ליה מדכתיב ואל יבא כדדייקינן הכא והא הבאה כתיב ויש לחלק בין הבאת דם לביאת גוף אדם ע"כ לשונם ותירוץ זה דחוק בעיני ונראה לי דמעיקרא אין כאן קושי' דהא כתבו

לעיל כמה תירוצים דאף דאני ממעט בטמא שנכנס דרך גגין מ"מ אי לאו קרא יתירה אלפני הכפורת ה"א דדרך משופש דרך ביאה הוא וכיון דגלי לן קרא התם ש"מ דאף דרך משופש אין זה דרך ביאה ולכך פטר אם כן פריך הכא שפיר והא הבאה כתיב ביה דאין לומר דדרך משופש הוא דרך הבאה הא מדאמעט גבי אל יבא בכל עת אלפני כפורת למעט דרך משופש א"כ ש"מ דאף דרך משופש אין זה דרך הבאה א"כ פריך הכא שפיר והא הבאה כתיב ביה וק"ל:

דף פג.

גברא ר"ש אומר נאמר כאן לכפר כו' יש לדקדק לר"ש מאי קשי' ליה לעיל כיון דאיפסיל בהיכל לפני ולפנים מאי בעי דילמא איצטרך קרא היכא דלא פסיל בהיכל כגון שלא נכנס לכפר והכניס לפנים ע"מ לכפר וכן לר"י דאם הכניס שוגג כשר א"כ איצטרך פנים היכא דנכנס שוגג ויש לישב דפנימה דומיא דהובא אל הקודש מיירי וק"ל:

דף פג:

פרק תשיעי

גמרא ר"י הגלילי אומר מתוך שנאמר כל הנוגע כו' כתב הב"ז וז"ל וצ"ע דרש"י בחומש בפ' תצוה מביא דרשות דר"י הגלילי ולדידיה עולת עוף פסולה תרד ובריש פרשת צו מביא דרשות דר"ע דתורת עולה ואליבא כשירה אפילו עולת עוף ולא תרד שוב ראיתי להרב הגדול הרא"ם שהרגיש בזה עכ"ל ולא אאמין אם יצא דברים אלו מפי הגאון כי עין בעין ראיתי היפוך דבריו דרש"י בפ' תצוה מביא דרשות דר"ע וכן כתב הרא"ם דרש"י סובר כר"ע ולא הקשה הרא"ם מעולם קושיא זו ע"ש:

תוס' ד"ה אי למעוטי קטורת קאתי ר"ל דקטורת אינו ראוי על מזבח החיצון הא תני ליה סיפא לקמן במתני' דף פ"ה ע"ב:

ד"ה למעוטי קמצים לכאורה אפילו אליבא דר"ש קאי דאמר לקמן בנשפך דמה דלא ירד א"כ אי אפשר לומר דאתי למעט אם נשפך דם והעלו אימורים למזבח דירדו דהוי אינו ראוי למזבח דהדם מתיר בקדשים קלים אימורים למזבח דהא סבר ר"ש דלא ירדו ואין לומר דלא פריך למעוטי מאי אלא אליבא דרשב"ג אבל אליבא דר' יהושע ור"ש הוי שאינו ראוי אליבא דר"י דם ונסכים ואליבא דר"ש דבר שאינו בא בגלל עצמו ולזה אמרו חדא דלכולהו תנאי מבעיא לזה לאשכוחי שאינו ראוי לו ר"ל אף דפליגי מה דראוי למזבח מ"מ קשה אליבא דר"י היה לו לשנות לרבי המזבח מקדש הראוי לאשים וכן

אליבא דר"ש היה לו לומר המזבח מקדש דבר הבא בגלל עצמו ומדתני לכולהו מזבח מקדש הראוי לו לדיוקא אתי שאינו ראוי למזבח כגון שלא נעשה לחמו של מזבח אליבא דכ"ע תרד א"כ אי אפשר למעט דם ונסכים דכבר נעשו לחמו של מזבח ובזה מיושב קושית הב"ז על דברי התוספות ע"ש:

בא"ד ולר"ש משכחת שאינו ראוי כגון לבונה קודם קמיצת הסולת צריך לי עיון בדבריהם תיפוק ליה דאף דהיה ראוי מ"מ תרד דהלבונה בא בגלל מנחה ואף דיכול להביא לבונה בפני עצמה מ"מ כשמביא מנחה מביא לבונה בגלל מנחה ותרד לר"ש ועוד קשה לי כיון דר"ש אית ליה הך דעולא א"כ איך אפשר לומר דלבונה קודם קמיצת הסולת דתרד קשה קושית הש"ס מ"ש מדעולא דהא נמי לא מחסר מעשה בגופייהו ויש לישב ודוק:

ד"ה ההוא לאהדורי פוקעין הוא דאתי כו' ומ"מ תרווייהו צריכי ר"ל אליבא דכ"ע עיין בתוספות דף פ"ו ושם כותבים צריכותא בשני צדדים:

בא"ד ועוד י"ל כו' יש להקשות כיון דאיצטרך תרי קראי למעט עיכול קטורת וגם גידים ועצמות כדפי' התוספות לעיל א"כ איך אמרינן לאו ממילא ש"מ דילמא בהאי קרא אשר תאכל אש נמי מוקמינן דעיכולי קטורת לא מהדרינן כשפרשו על המזבח אבל על גבי קרקע אפילו עיכולי עולה לא מהדרינן כיון דעיכולי קטורת לא מצי למילף מגידים ועצמות ואיצטרך קרא לגופיה דלא מהדרינן עיכולי קטורת אפילו אם פירשו על המזבח ואליבא דמ"ד דיליף עיכולי עולה ממוקדה דאפילו נפלו לארץ מהדרינן א"כ מנ"ל עכשיו לומר בגידים ועצמות וקטורת דלא מהדרינן כשפירשו על המזבח דילמא קראי אתי למעוטי אם נפלו לארץ אבל כשפירשו ועודם על המזבח לא ירדו ונ"ל דלהאי תירוצא הדרו התוספות מתירוץ דלעיל כיון דירדו לחלק בין פירשו על המזבח ובין פירשו על הארץ א"כ איצטרך תרי קראי למעט אפילו אם עודם על המזבח לא מהדרינן עיכולי קטורת וגידים ועצמות ולעולם ילפינן קטורת מגידים ועצמות וכן להיפך א"כ ממילא משמע דעיכולי עולה אפילו אם נפלו על ארץ מהדרינן ורשב"ג סבר דלא אמרינן ממילא שמעינן מיניה ומכל קרא לבד לא הייתי יכול למילף עיכולי עולה מהדרינן אפילו למאן דאית ליה ממילא שמעינן משום דהייתי מוקי לקרא דאפילו עיכולי עולה כשנפלו לארץ לא מהדרינן ולכך איצטרך על מוקדה וכן משמע בתוספות דף פ"ו שתירצו הך תירוצא בתחילה ולא הקשו למה הכא תרי קראי למעט עיכולי קטורת וגידים ועצמות עד לבתר הכי משמע בתחילת דבריהם אין כאן קושיא כלל כנ"ל:

גמרא ר"י הגלילי אומר מתוך שנא' כל הנוגע במזבח יקדש שומע אני כו' יש להקשות מנ"ל אליבא דר"י הגלילי למעט עופות ולמעט מחיים ומנחה ור"ע ממעט מחיים ומנחה

דילמא דלא באתה התורה אלא למעט מנחה ואיצטרך תרווייהו דאי כתיב עולה הייתי ממעט מחיים ומרבה אפילו מנחה כתב רחמנא כבשים למעט דוקא מנחה אבל מחיים מקדש ואי כתב כבשים הייתי ממעט אפילו עופות ולכך כתיב עולה ויש לישב דבזה פליגי דמכל הנוגע במזבח הייתי מרבה כל הפסולין ואתי כבשים לומר דוקא דומיא דכבשים לא תרד אם כן אני ממעט עופות ומנחה אבל מחיים שפיר דומיא דכבשים ולכך איצטרך עולה למעט מכבשים דאפילו מחיים ירדו ור"ע יליף תחילה מעולה ודומיא דעולה לא תרד ודוקא לאחר מיתה אלא שהייתי מרבה אפילו מנחה ולכך כתיב כבשים למעט מרבויא דעולה דמנחה לא ואיכא בינייהו עולת עוף וק"ל:

ד"ה מה עולה ראויה כו' אע"ג דכתיב עולה ונ"ל לישב ע"כ לאו דוקא עולה דאי עולה דוקא ולא שלמים אף שהוא ב"ח ק"ו דממעטינן מנחה אם כן למה לי כבשים אלא ע"כ דעולה כל העולין במשמע א"כ שפיר מרבינן כל הקרבנות:

ד"ה כל העולין אפילו מנחה תימא כו' א"נ שאני הכא א"נ משום דכתיב זאת התורה וע"כ צריך לומר דצריך לאיזה לימוד דאל"כ לא נכתוב לא ה"י ולא וי"ו וע"פ זה יש לישב מה שכתבו התוספות לעיל ד"ה מה עולה ראויה דצריך לדקדק דמנ"ל לרבות כל הקרבנות דאפשר דמרבינן מדכתיב כל משמע לרבויי או מזאת תורת עולה ולי היה נראה לישב תמיהת התוספות דהא דמעטינן בפ' שני מדות מנחה מנסכים היינו לפי האמת דכתיב (כבבים) [פנים מאירות: כבשים] ש"מ דעולה דוקא אבל אי לא היה כתיב כבשים הייתי אומר כל היכא דכתיב עולה אפילו מנחה וק"ל:

דף פד.

תוס' ד"ה הלן אע"ג דתני אלו תני ושייר כו' יש לפרש בלשון קושיא כיון דתני אלו איך תני ושייר ותירצו משום דמהני דהכי שמעינן וק"ל:

ד"ה וחוץ למקומו כו' אבל חוץ לזמנו לא ירד משום דמרצה לפיגולו ואף דילפינן חוץ למקומו מחוץ לזמנו כדאמרינן בסמוך מ"מ היכא דחסרה זריקה צ"ל דלא ילפינן מחוץ לזמנו כיון דלענין חוץ לזמנו לא חסרה זריקה דמרצה לפיגולו אבל בקדשי קדשים כיון דאין חסרה זריקה בחוץ למקומו שפיר ילפינן מחוץ לזמנו וק"ל:

בא"ד וכי האי גוונא מפליג בסמוך כו' בין קדשים קלים לקדשי קדשים. ואף דלפי האמת כתבו התוספות לעיל ד"ה למעוטי קמצים דאף ר"י אית ליה הך דעולא דאמר אימורי קדשים קלים שהעלו לפני זריקה לא ירדו מ"מ יש לומר דתודה חוץ למקומו הוי פסול בגופיה ולכך תרד ויש להקשות לפי זה מאי פריך המקשה לעיל ראוי לו אין כו' למעוטי

מאי דילמא אתי למעט תודה ששחטה חוץ למקומה כיון דחסירה זריקה חשובה בה ולכך תרד ואין לומר דזה לא אתיא אלא אליבא דר"י כדכתבו התוספות בסמוך דהא ע"כ הא דאמר רב פפא לעיל קמצים שלא קדשו בכלי לא אתי אליבא דר"ש והוצרכו התוספות לומר אליבא דר"ש משכחת ליה שאינו ראוי לבונה קודם קמיצת הסולת א"כ הדרן קושין לדוכתן היה לו לומר תודה ויש לישב ודוק:

בא"ד וי"ל פסול שלא במקומו חמיר טפי כו' והוי כמו שחטן בדרום. ואף בקדשי קדשים בחוץ למקומו דלא ירדו אף לר"י ואי הוי כמו שחיטת דרום הלא סבר ר"י דירדו בקדשי קדשים צ"ל ע"כ בקדשים קלים כיון דחסרו זריקה הוי כמו שחיטת דרום אבל לא בקדשי קדשים ודוק:

ד"ה פרט לנשחטה בלילה רובע ונרבע לא צריכי מיעוטי לר"י לא יכולתי להבין דבריהם למה לא צריך מיעוטי לר"י דהא ר"ש ממעט רובע מזאת א"כ לר"י לא אייתר אלא תרי מיעוטי ובתוספות דנדה דף מ' ע"א ד"ה זאת היא עולה תירצו דבאמת חד מיעוטי לר"י אתי לרובע ונרבע ונשחטה בלילה ויצא דמה ממעט תרווייהו מחד מיעוטי דשקולים הם עכ"ל:

ד"ה הניתנין למעלה כו' הוי ליה למנקט נשחטה בלילה ונשפך דמה כו' קשה בלא זאת נמי מוכח דר"י פליג אניתנין דאי לא פליג כי היכי דפליגי רבה ור' יוסף אליבא דר"ש היה להם לפלוג אליבא דר' יהודא ויש לישב:

בסוף דיבור ומיהו יש לדמות פסול מצוי לפסול שחיטה כו' ר"ל לעולם אם השחיטה בהכשר בצפון וקבל בדרום הוי פסולו בקודש אבל אם שחטן בדרום פסול והא דאותביה ר"י לרבה אף שהמליקה שהיה במקום שחיטה נעשה בהכשר וזה חשיב פסולו בקודש ולזה כתבו דפסול מצוי שנעשה לאחר מליקה בהכשר יש לדמות לפסול שחיטה שהיה בדרום מקבלה שהיה לאחר שחיטה כשירה כיון שמוציא הדם מן הגוף כמו שעושה בשחיטה אפ"ה לא ירדו ומינה פריך לרבה דאף בשחיטת דרום לא ירדו ועיין בתוספות דנדה סוף ד"ה והניתנים למעלה וק"ל:

ד"ה ומוציא אני את אלו כו' וא"ת אתנן ומחיר ר"ל ע"כ דאי אפשר לומר שנתן בהמת חולין והיא הקדישה כיון דפסיל להקדיש פשיטא דירדו אלא ע"כ בתר דאקדיש נתן לה הא אמרינן לכל נדר פרט לנדור וק"ל:

בא"ד והתם כו' דלא גרסינן בהווייתן הן קדושין לפי מה שפירשתי ניחא ר"ל דנקט זה לרבותא דלא תימא כיון דבהווייתן הן קדושים הוי כמו שהקדישה כשהן חולין ולזה לא איצטרך לרבות קמ"ל דהוי כלאחר שהוקדשו כיון דקדיש אגב אמיה וק"ל:

בא"ד וי"ל דמקדישן בבטן קדושת פה והוי כמו שנתן לה באתנן דחל איסור אתנן אף לאחר שהוקדשו דקדשי אגב אמן כן נמי אם הקדיש בפה והוי כמו חזי להקרבה אגב אמיה וה"א דלא תרד קמ"ל דתרד ועיין בתוס' דנדה:

ד"ה הגהה יוצא כו' ועוד י"ל כו' מיהו בדם המתיר לא ילפינן ר"ל דדוקא בשר ואימורים ילפינן מבמה אף שהוא תרתי לריעותא פנים מחוץ ומדבר שבהכשירו אבל עבודת דם לא ילפינן פנים מחוץ ומדבר שבהכשירו וכן אפילו בפנים לא ילפינן אלא דם מדם ודבר שבהכשירו כמו שסיימו בדבריהם ומיהו אשכחן דילפינן מהכשירו בדם מדם אבל עבודת דם מאימורים שהוא תרתי דם מבשר ודבר בהכשירו לא ילפינן:

בא"ד וכן קבלו פסולין לא מכשר אלא בהנך דחזו לעבודת צבור אבל זר לא כו' קשה לי לכל הפירושים אמאי ילפינן לר"י לן בדם מלן דאימורים אחרי עמוד השחר דהוי דבר שלא בהכשירו ולן דאימורים יליף מלן דבשר דהוי בהכשירו וחשיב ליה בנין אב מבנין אב א"כ זר נמי נילף מטמא דבר שלא בהכשירו וטמא ילפינן מבהכשירו דמצינו בעבודת צבור דכשר וצ"ע:

בא"ד ועוד הא דמכשיר התם מליקת שמאל משום דאשכחן לה הכשירה ביום כפורים הא לא יליף מבהכשירה ר"ל דדוקא עבודת דם מדם דשוים ילפינן מבהכשירה אבל עבודת דם מכף בי"כ שנטל בשמאל אינו דומה זה לזה וגם דבר שבהכשירה לא ילפינן זה מזה כמו דלא ילפינן עבודת דם מאימורים וק"ל: וכן לילה מאיברים ופדרים כצ"ל:

בא"ד וי"ל דלעיל פירשתי דההיא סוגי' כר"ש כו' דבריש מעילה מדמי בית הבליעה ואם עלה לא ירד להדדי כו' קשה לי כיון דמדחי שם הגמרא דתנא אזאת תורת עולה קא סמיך ור"ש לא יליף זר מבמה אם כן כיון דמטמא בבית הבליעה בודאי אם עלה ירד דהא במעילה מדמי להדדי א"כ אמאי מספקי תוספות לעיל ד"ה הניתנין אי לר"ש אפילו בהנך דלא חזי לעבודת צבור לא ירד או לא הא דבר זה תלוי בפלוגתא דרב ור' יוחנן דפליגי אי זר מטמא בית הבליעה דילפינן מבמה אם כן אם עלה לא ירד ולרב דלא יליף מבמה ע"כ מטמא בית הבליעה א"כ אם עלה ירד ויש לישב ודוק:

בא"ד ואין חילוק בין חד פסולה לתרי כדפירשנו ר"ל לעיל דלן בדם שתי לינות נמי כשר וק"ל ואין לומר תירוץ על קושיא זו דלר"י יצא דמה מדכתיב מיעוט ג' אם כן מנ"ל למעט יוצא דמה יותר מלן דמה ודוק ועיין בתוס' דנדה דף מ' ע"ב ד"ה פרט לנשחטה בלילה:

דף פה.

תוס' ד"ה לא תהיה פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ דהכי קאמר אפילו לר' יהודה יש להקשות מנ"ל דאית ליה לר"י שוחט בחוץ ומעלה בחוץ דחייב דילמא אית ליה כר"י הגלילי דלא מחייב שלא העלה אלא דבר פסול ואי משום דשוחט בפנים נמי דבר פסול מ"מ אם עלה לא ירד אבל בשוחט בחוץ אליבא דכ"ע ירד ולכך אינו חייב לר"י א"כ שוחט בלילה נמי ירד לר"י א"כ אינו חייב עליו בחוץ ויש לישב:

ד"ה מקטל קטיל ליה דקשה להם דברי רש"י דפי' אבל שחיטת לילה שחיטה היא בחולין הלא עכ"פ בפנים לא מצינו שחיטה בחולין דהוי כחולין שנשחטו בעזרה לר"י אסור בהנאה ולכך פי' דלא מצינו בשחיטה בעוף בפנים לא בחולין ולא בקדשים ולא דמי לנשחטה בלילה אבל שחיטת לילה מצינו עכ"פ שחיטה בפנים בקדשים ביום וקרינן שפיר ראוי לפתח אהל מועד דאם המתין עד היום היה ראוי וק"ל:

דף פה:

רש"י ד"ה הואיל וכשרין בעופות כו' ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבו נא לפחתך וכן מום מגונה עכ"ל משמע דמום מגונה פסול כמו מחוסר אבר בעוף ומשום הקריבהו נא לפחתך ובפ"ק דקדושין דף כ"ט ילפינן מדכתיב מן העוף ולא כל עוף מעטינן מחוסר אבר דפסול ש"מ דשאר מומים כשרים ובאמת סוגי' דשמעתין מוכח דאף שאר מומים פסולים דאי לאו הכי ליכשר אף בשאר מומין הואיל דכשירין בעופות וק"ל:

תוס' ד"ה יש נרבע בעופות כו' ולי נראה לישב דהא פירשו התוס' לעיל דף פ"ד ע"ב ד"ה ומוציא אני את אלו שלא היו פסולין בקודש בריש יוצא דופן משמע דלא איצטרך הכא קרא לנפסלו כשהן חולין אלא לנפסלו לאחר שהוקדשו א"כ אתי שפיר דהתם דרשינן מן התורים למעוטי נרבע כשהן חולין והכא קמבעיא ליה לאחר שהוקדשו אך לא ניחא להו לפרש הכי דמאי מבעיא ליה כל היכא דליתא ברובע ליתיה בנרבע נימא רובע קודם הקדישן תוכיח וק"ל ולפי דבריהם צ"ל דהכי קמבעיא לן דאף דמן התורים אתי למוקצה אף שאין מום פוסל בעוף מ"מ פוסל מוקצה מ"מ רובע גרע טפי משום דליתא ברובע ליתיה בנרבע או דילמא הרי נעבדה עבירה א"כ יש למעט מהך גם נרבע כמו מוקצה ודוק:

דף פו.

גמרא יכול יחלוץ גדים ועצמות יש להקשות הא דאמרינן בפ' גיד הנשה דף צ' דאמרינן דסבר רבי דמחוברין דהתירא לא צריכי קרא לרבויי כי איצטרך קרא לגיד הנשה במחובר והשתא מנ"ל לרבות גיד הנשה דילמא איצטרך רבויא דוהקטיר הכל המזבח שלא תטעה לומר הא דכתיב ועשית עולתיך הבשר והדם שמצוה מוטלת עליו שיחלוץ גדים ועצמות וכ"ת דזה אי אפשר לומר דהייתי יליף מראשה של עולה דצריך שיקריבנו שלם והרי עצמות הרבה יש א"כ מנ"ל ללמוד על גדים ועצמות דהתירא דאם פירשו ירדו דילמא אתי רק לרבות גיד הנשה דאיסורא ואי כתיב האי ריבוי לבד הייתי מרבה אפילו אם פרשו גידים דאיסורא שיעלו דהא בגידים דהתירא מהי תיתי לומר שירדו והייתי אומר שרבתה תורה גידים דאיסורא שהם שוים לגידים דהתירא ואם נכתב ועשית הבשר והדם הייתי אומר דפירשו ירדו אפילו דהתירא ולכך כתיב ועשית וכתיב כל לרבות גיד הנשה דאיסורא ולמעט פירשו אבל גידים דהיתרא מנ"ל למעט ויש לישב וק"ל.

פיסקא פירשו לא יעלו התוספות מחקו גירסא זו ולפ"ד יש לומר דקאי אדברי רבנן דממעטי עיכולי גידים ולכך אמר ל"ש כו' אבל כלפי מעלה קרובי הוא דאיקרבי לעיכול אבל אם נפרש שקאי על אברים שפירשו לא יתיישב לישנא דאיקרבי לעיכול וק"ל:

שם ואפילו פירשו לפי משמעות התוספות לא ניחא להו בגירסת רש"י אלא שזה פיסקא בדברי רבנן וה"ג ואפילו פירשו אמר רבה לא שנו כו' וזה גירסא יותר נכונה:

שם אימא ושל עולה עיין בב"ז שהגי' וז"ל אימא ושל עולה פי' לפני זריקה אין מועלים בהם ולאחר זריקה מועלים וכו' עכ"ל וכתב שראיתי בדברי הרב הכ"מ דברים תמוהים בזה אעתיקם ואלבנם בס"ד דע שהרמב"ם כתב בפ' ב' דמעילה וז"ל העצמות וכו' שפירשו מקדשי קדשים לפני זריקת דמים מועלים בהם פירשו לאחר זריקת דמים אין מועלים בהם עצמות עולה שפירשו לפני זריקה אין מועלים בהם לאחר זריקה כו' ואם פירשו לאחר זריקה מועלים בהם לעולם עכ"ל והכ"מ ז"ל העתיק הסוגיא בטעות כמו שהיה בספרים שלפנינו וכתב ע"ז וז"ל ובאמת כי סוגי' זו יש בה כמה תמיות כו' שיראה המעיין ומ"מ נראה שרבינו פסק כר"א דאתי ברישא דברייתא דרב אדא בר אהבה ובעולה פסק כברייתא דרב אדא בר אהבה עכ"ל הב"ז בהעתקת הדברים ואני לא יכולתי להבין דברים אלו לשבש ספרים בחנם דהא אף לפי גירסא שלפנינו אין חילוק לענין דינא כלל והכי מתפרש אימא ושל עולה פירשו לפני זריקה מועלין בהם ר"ל קודם זריקה דעדיין לא שריתינהו זריקה לאחר זריקה מועלים בהם לעולם ופליגא דר"א ולפי גירסת התוספות בדברי ר"א דלא גרסי לעולם ולא פליגי אלא אסיפא ושפיר כתב דפסק הרמב"ם כר"א

דרב אדא בר אהבה ברישא לא פליג עמו ובעולה פסק כברייתא דרב אדא בר אהבה משום דפליג אר' אלעזר וסבר דאם פירש לאחר זריקה מועלין לעולם ואני לא היה לידי ספרי הרמב"ם לעיין כל צרכי אבל מ"מ לענין דינא אין נפקותא בין גירסת מ"ו הב"ז ובין ספרים שלנו אלא לפי גירסת רש"י ותוספות יש חלוק דלרש"י פליגי אפילו ברישא ולתוספות לא פליגי ברישא והכ"מ כתב ע"פ גירסת התוספות ואם כן אין שום תפיסה עליו לכתוב על מאור עינינו שהעתיק הסוגיא בטעות וק"ל:

תוס' ד"ה [פנים מאירות: מאן] שמעת ליה ור"י פי' כרבנן דוקא היא ולי נראה דפי' דמתני' אליבי' אתיא דאזיל לשיטתו דפירוש לעיל בסוגיא בפיסקא כשם שאם עלו אמר עולא לא שנו כו' ר' חנינא מסוריא מתני אסיפא עצמות וגידים ופי' שם רש"י דקתני במתני' לא יעלו וה"ה נמי דאם עלו ירדו משום דהאי לא שנו קאי אפסולין שהיו במזבח וירדו לא יעלו ולזה אמר לא שנו אלא בעודם שהיו על המזבח לא משלה בהם אור וכו' ולכך צריך נמי לפרש מתני' הכי דאל"כ שאם עלו לא ירדו אפילו בלא משלה בהן את האש א"כ לא שייך למיתני ל"ש אם לא שנדחוק לומר לאחר שעלו וחזרו וירדו שלא יעלו ועל זה קאי לא שנו וזה לא נזכר במתני' כלל ולא שייך למיתני עליו לא שנו וכן הסוגי' מכרעת כדברי רש"י דלפי' ר"י קשה למה תני בהך מתני' ואלו אם עלו ירדו כיון דאם עלו לא ירדו היה למיתני גבי הנך דקתני ברישא אלו אם עלו לא ירדו אלא ע"כ כדברי רש"י והא דתני פירשו לא יעלו משום דתני ברישא בזמן שמחוברי' יעלו תני בסיפא לא יעלו ולעולם דאף אם עלו ירדו וק"ל:

בא"ד משום דניחא ליה למנקט רבותא כו' לא יכולתי להבין דבריהם כיון דזה רבותא א"כ קשה מנ"ל לומר דלא מהדרינן עיכולי גידים אפילו בעודם על המזבח דילמא מיעוטא דהבשר והדם אתי למעט אם פירשו לארץ אבל עיכולי גידים ועצמות והם על המזבח מהדרינן וק"ל:

ד"ה לא שנו כו' ויש ספרים דגרסי פירשו לא יעלו כו' ולא נהירא כו' כיון שהוא למטה בקרקע נ"ל דזה לפי פירושם דפי' לעיל דמתני' איירי דוקא בשירדו לארץ אבל לפירוש רש"י שפיר נוכל לומר אף דהם על המזבח ירדו ועוד דבתר הכי שקיל וטרי בפירושא דברייתא עיין מה שכתב הב"ז בשם הגאון מהר"ר העשיל ויפה כיון שגרסו ואפילו פירשו אמר רבה לא שנו ואדברי רבנן קאי וק"ל:

ד"ה אתי זריקה ושריתינהו כו' או פירשו קודם זריקה קודם שלא נזרק הדם ר"ל דאסור לתקוע בשופר זה קודם זריקת דם אבל לאחר זריקת דם מותר לתקוע דהא מותר למעבד

מיניה אפילו קתא דסכינא וק"ל דבשלמים אין חילוק דלאחר זריקה שרי אפילו לתקוע ואם זריקה מתרת כו' ע' בב"ז שנפל טעות בספרים:

ד"ה מה אשם עצמותיו מותרים כו' לקמן פרק דם חטאת כו' ונפיק ליה מלו יהיה דאשם כן היה צריך להגי' דהא באמת רש"י הקשה שם על פירושו דקל וחומר ולמד מלו יהיה דאשם גופיה וק"ל:

בא"ד ומיהו יש להסתפק למה לי ג"ש הא בגופיה נמי כתיב לו יהיה ולי היה נראה לתרץ קושיות אלו דהא ע"כ צריכין אנו לומר כיון דילפינן מאשם א"כ נילף לגמרי מאשם דאף אם פירשו לאחר זריקה דמותר לעשות מהם אפילו קתא דסכינא וע"כ צריכין אנו לומר דלרבנן דמדאיצטרך לרבות דאפילו אם פירשו יעלו ש"מ דלא נפקי לגמרי לחולין וכן לרבי מדאיצטרך למעט פירשו דירדו ש"מ דקדשים פסולים מיקרי דאי נפקי לחולין לגמרי פשיטא דירדו וזה ברור ויש עוד לפקפק בענין זה דאם פירשו קודם זריקה אתי זריקה ושריתינהו וילפינן מאשם ואי לא כתיב לו יהיה באשם אלא מקל וחומר מבשר הייתי אומר דוקא אם פרשו לאחר זריקה דאז מתיר הזריקה הבשר וקל וחומר לעצמות אבל אם פירשו קודם זריקה כיון דפירשו לאו בני הקטרה נינהו לא מהני להו זריקה ובאסורייהו קיימי ולכך איצטרך לו יהיה דאפילו פירשו קודם זריקה מותרים לאחר זריקה והשתא איצטרך ג"ש דעולה דאם מגופיה דקרא דכתיב לו יהיה הייתי יליף התירא אם פירשו לאחר זריקה אבל פירש קודם זריקה מועלין בהם ואתי קרא לרבנן דיעלו ולרבי איצטרך למעט דירדו ולכך ילפינן ג"ש וע"כ לו יהיה באשם אתי אפירשו קודם זריקה דלאחר זריקה אין צריך קרא דילפינן מקל וחומר וע"כ בעולה נמי דאם פירשו קודם זריקה כיון דבשעת זריקה לאו בני מזבח היא אתי זריקה ושריתינהו להדיוט ורבויא אתי לרבנן דיעלו אם פירשו לאחר זריקה ולרבי ירדו ודוק כנ"ל לישב:

ד"ה ופליגי דר"א כו' ויש ספרים שגורסים מועלין בהם עד זריקה כו' וא"ת לרבנן דאית להו דאפילו פירשו יעלו אמאי אין מועלין ר"ל דבשלמא בל"ז דודאי רבנן דדרשי מוהקטיר אפילו פירשו דיעלו ומסתמא י"ל דקרא מיירי לאחר זריקה מצינו לפרש רבנן אליבא דר"א שנפרש קודם זריקה דמועלין אף לאחר זריקה א"כ יעלו לאחר זריקה אבל עכשיו לגירסא זו דאם פירשו קודם זריקה אין מועלין אלא עד זריקה ולא לאחר זריקה וכשפירשו לאחר זריקה אין מועלין כלל א"כ איך מפרש ר"א דברי רבנן דלאחר זריקה א"א לוקמיה דיעלו כיון דאין מועלין בהם ותירצו דע"כ צריך לפרש דפירשו קודם זריקה ויעלו קודם זריקה א"נ לפי' ר"י דלעיל וכגון שפירשו למטה ר"ל הך דר"א מיירי שפירשו למטה ומילתא דרבנן מיתוקמיה בעודה על המזבח וק"ל:

ד"ה וכולן שפקעו כו' ובגמרא אמרינן דמשלה בהם האור יעלו ר"ל דלעיל דף פ"ה ע"ב אמרינן בפיסקא כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו ואמר עולא דאם משלה בהם האור יעלו בפסולין והכא קתני וכולן שפקעו שלא יחזיר לכן פירשו דמשלה בהם אור פורתא ולא נעשה מצותן ולפי' הקונטרס נמי ניחא די"ל דיעלו דקאמר היינו אם ירצו וק"ל:

בא"ד ואם היינו מפרשים כו' דמ"מ קשה למאן דמתני לה אסיפא ר"ל לא שנו דמשלה בהם את אור קתני על הסיפא העצמות והגידים ומ"מ קשה דהכא קתני לא יחזיר והתם קתני יעלו וע"כ צריכין לתירוצא דלעיל וק"ל:

דף פו:

גמרא אלא אמר ר"י ממשמע שנאמר כל הלילה עיין בפי' רש"י ביומא דף כ' שפירש שם בענין אחר והוא נכון:

תוס' ד"ה וחציו להרמה כו' וכן משמע בפ' ב' דמעילה כו' משמע דאין ראוי לתרום מהם דאי ראוי לתרום מהם א"כ קשה כשתרמו ר"ל דע"כ מדפריך לרב ש"מ כשתרמו מיירי דלפני תרומת הדשן מודה רב התם דהנהנה מאפר תפוח שמועלין אלא ע"כ מיירי כשתרמו אם כן ע"כ מוכח דאינם ראוים להרמה דאי ראוים להרמה אמאי יחזיר הרי נעשה מצותן וע"ז הקשו וז"ל ומיהו היא גופיה לא ידענו מנ"ל דאיירי לאחר תרומת הדשן דילמא לרב קודם תרומת הדשן מיירי כו' דומיא דפסולין שפקעו קתני כצ"ל כו' ולא שייך לא לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כבר מיתוקדא כצ"ל כו' הילכך על גבי מזבח יחזיר כו' כצ"ל והנה מלשון רש"י במעילה משמע דמיירי לאחר תרומת הדשן דפי' רש"י שם גחלת שפקעה ומשמע נמי אפילו בגחלת שבתפוח דאי אפשר שלא היו גחלים מעורבים באפר שצבור בתפוח ואם נפלה הגחלת מן התפוח לאש של מערכה ואח"כ פקעה גחלת מן המערכה לארץ לא יחזיר ומזה משמע שכבר צבור על התפוח וזה אחר תרומת הדשן אפ"ה מועלין:

בא"ד וא"ת כשמאספין כו' אבל גחלת דהכא דמניה דייק במעילה דיחזור כו' וע"כ צריך לומר הא דמאספין את האפר להעלותן לתפוח מיירי בענין זה ממעוכלות הפנימיות מהני דלית בהו משאש וזה אין איסור:

דף פז.

גמרא חצות שני עוכלתן פירוש רש"י שרירי דידהו כו' ר"ל דאם פירשו אחר חצות ליל שני והם שרירי א"צ לחזור אבל אם פירשו קודם חצות ליל שני והם שרירי צריך לחזור כיון דפירשו קודם חצות והחזירן לאחר חצות והיו שמינים כדמוקמינן בגמרא א"כ אין חצות ליל ראשון משוי להו עיכול וקשה לי מאי איריא החזירו אחר חצות כיון דחצות אינו משוה עיכול לשמינים א"כ אפילו היו על המזבח קודם חצות והיו שמינים עדיין בחצות נימא נמי דחצות שני עוכלתן בשלמא אי פלוגתייהו מיירי בשרירי שפיר פליגי כיון שלא היו על המזבח בשעה שראוי לעשות עיכול אבל אי סבירי לן כר"י דחצות כל היכא דמשכחא להו משוי ליה עיכול ובשמינים לא משוי להו עיכול א"כ מאי איריא פירשו והחזירו אחר חצות נימא אפילו לא פירשו רק שהיו שמינים בחצות ודוחק לומר דבשמינים שאם היו במזבח משוי להו עיכול וכשפירשו לא משוי להו עיכול ובהכי פליגי:

תוס' ד"ה מה חצות שאין עושה לינה כו' קשה לי א"כ רב חסדא לית ליה דרבה א"כ מה צריך לק"ו תיפוק ליה אפילו אית בהו ממש כיון דלינה מועלת בראש המזבח וכיון שירדו לא יעלו כש"כ דשרירי לא יעלו דכיון דנעשו לחמו של מזבח לא שייך בהו לינה וק"ל:

ד"ה לשולחן מדמינן כו' וצ"ע אי מצי למימר כו' כוונתם שרוצים לישב תירוצם דלעיל דדייק מלישנא דאפילו דזה יותר פשוט שאם נסדר כהלכתו שנעשו לחמו של מזבח שאינו פוסל בלינה והתם דמשני שסדרו קוף ולא נפסל משום דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנו משמע אם נסדר כהלכתו נפסל בלינה תירצו דיש לומר דאתי למימר כו' כנ"ל כוונתם וק"ל:

ד"ה כבש מנין וא"ת לר"י דאמר עזרה מקדשה כו' ולפי מה שכתבו התוספות לעיל דף י"ד ע"א דאיצטרך קרא לדינא קודם דאתי דוד וקדיש רצפה לא קשיא מידי ולפי מה שכתבו כאן מתורץ קושייתם שם ובדף פ"ד ד"ה כל שפסולו בקודש:

גמרא בעי מיניה ר"ל מר"י א"ל תניתוה כשם שהמזבח מקדש כך כלים מקדשין וע"כ דאין להם פדיון דאי דאם עלו לא ירדו אם כן מאי אהני ליה קדושת כלים וליכא למימר דלענין שיפסול ביוצא ובלינה ובט"י ובכשרים איירי א"כ מאי איצטרך לאשמועינן מתניתי' כשם שהמזבח מקדש כך כלים מקדשים הלא מקרא מלא הוא כל הנוגע בהם יקדש אלא ע"כ דאתי לאשמועינן בפסולין וע"כ דאין להם פדיון ולפ"ז הא דתני אם משקדשו בכלי אין להם פדיון מיירי אפילו אם נטמאו קודם שירדו לכלי הכלי מקדש פסולין וקשה מאי פריך לקמן במנחות דף ק' ע"ב על מתני' דקתני משקידשו בכלי אין

להם פדיון פשיטא קדושת הגוף נינהו ומאי קושיא דילמא אשמועינן דאפילו נטמאו מקודם שקדשו בכלי אפ"ה אין להם פדיון ויש לישב דודאי מתני' דהמנחות והנסכים מיירי שנטמאו לאחר שנתנו בכלי כדמשמע פשטיה דלישניה דמתני' ואף שהאמת שנפשט מהך מתני' דזבחים אפילו נתנו בכלי לאחר שנטמאו אין להם פדיון מ"מ הך מתני' מיירי שנטמאו לאחר שנתנו בכלי ופריך שפיר פשיטא:

תוס' ד"ה כלי שרת כו' אין להם פדיון דמשמע מיקרב לא קרבי בשעירה לכלי חול מיירי כצ"ל ואין להקשות דמי דחקו לפרש מתני' דהלן בעירה לכלי חול ולמבעי הך אבעייא ולא ניחא ליה לאוקמיה מתני' כפשטיה שהם בכלי קודש ואפ"ה לכתחילה לא יעלו וע"כ צריכין אנו לומר דמספקא ליה בפירושא דמתני' או שקיבלו פסולין וזרקו פסולין ואם כן לדיוקא אתי דכלי קודש מקדשין לכתחילה ליקרב וא"כ ע"כ מוכרחים אנו לומר דמתני' דלן ויוצא מיירי שעירה לכלי חול או יש לומר שקיבלו פסולין א"נ זרקו פסולין וק"ל:

בא"ד הילכך נראה פר"ת כו' דפשיט ליה תחילה דכלי לא הוי חציצה וא"כ מאי קמבעיא ליה אי מקדשין לכתחילה וע"כ גם לר"ת מוכרחים אנו לומר דמספקא ליה בפירושא דמתני' דקתני שקיבלו פסולין וזרקו היה לו להכריח שאי אפשר לומר שמתני' בא לאורוי שכלי שרת מקדשין לכתחילה ליקרב דאם כן למה איצטרך שוב לאשמועינן כשם שמזבח מקדש כך כלי שרת מקדשים דאי לאם העלו פסולין בכלי שרת ומפסיק דלא הוי חציצה פשיטא השתא היכא דהוי בארעא מקדש להקרב לכתחילה כשהוא במזבח לא כ"ש ואין לומר דאתי לומר דאין להם פדיון א"כ תחילה איך פשיטא דלא הוי חציצה מדקתני כשם שהמזבח מקדש כו' דילמא דאתי לאשמועינן דאין להם פדיון ובאמת צריך לי עיון לפר"ת אם מקדש כלי שרת לפסולין דאין להם פדיון אי לא:

דף פז:

גמרא היכי מסיק ליה מכבש למזבח יש להקשות קיצור לפי מאי דמסיק רב אשי אי דנקיט ליה בראש המזבח ה"נ כי קאמר דתלוהו בקניא מאי א"כ היה לו לרב אשי לתרץ על קושיא זו כן ובחידוד התלמידים אמרתי דרב אשי גופיה הבין מעיקרא דמבעיא ליה אפילו אי נקיט ליה בראש המזבח דלכאורה יש לדקדק למה לא מבעיא ליה אויר המזבח ברישא דהא תחילה תני במתני' מזבח ואח"כ כלים אלא פשוט וברור שהבין דאם כלי שרת מקדשין לכתחילה ע"כ מוכח דאויר המזבח לאו כמזבח דמי דהא קשיא ע"כ מתני' דהלן ויצא דמה ונטמא דמה אמאי לא יעלו לכתחילה אלא ע"כ משום האי טעמא לא יעלו לכתחילה דזריקה מרחוק והוי ליה ירוד וע"כ אויר המזבח לאו כמזבח

ולא משכחת ליה דיעלה לכתחילה אלא אם עלו לא ירדו היינו לא יתקנחו והא דקמבעי' לי' אם כלי שרת מקדשין לכתחילה היינו במנחה דיכול לנגוע במזבח ולא ניחא ליה לאוקמיה בכלי חול וא"כ בעי תחילה אי מקדשין ליקרב לכתחילה ואם יפשוט לו רבו דמקדשין לכתחילה ממילא יפשוט לו דאויר המזבח לאו כמזבח דמי ור"י רצה לפשוט לו מדיוקא דמתני' דזורקין אפילו לכתחילה וע"כ אויר המזבח כמזבח דמי ומתני' דלן דמה כו' מיירי כשעירה לכלי חול ור"ל השיב לו א"נ זרקו קתני ר"ל דוקא בדעבד דלא יתקנחו אבל גבי מנחה מבעיא לי די"ל דמקדשין ליקרב לכתחילה אלא גבי דם אי אפשר לומר דיזרוק לכתחילה משום דהוי ירידה דאויר המזבח לאו כמזבח דמי וא"כ כשלא נפשטה הך אבעיא א"כ יש להסתפק ג"כ אי אויר המזבח כמזבח דמי או לא דילמא אין מקדשין ליקרב לכתחילה אם כן יש לומר אויר המזבח כמזבח דמי ולפ"ז מוכח דאף דעומד בראש המזבח נמי מספקא ליה וי"ל דסתם גמרא קמבעיא ליה אי אויר המזבח כמזבח דמי ולא ריש לקיש עד לבסוף דהקשה חטאת עוף פסולה וכן שאר פסולים היכי זריק ליה וע"כ צריכין אנו לומר דלא יקנחנו הוי אליבא דכ"ע ואם עלה לא ירדו דקאמר היינו אם עלה בכלי וא"כ איך לא ירד הא אי אפשר למזרק אלא ע"כ אי דנקיט ליה בראש המזבח לא קמבעיא ליה אלא אם תלינהו בקניא מבעיא ליה כל זה לפרש"י אבל לפר"ת דמפרש אי נמי זרקו לזרוק לכתחילה בכלי קמבעיא ליה א"כ ע"כ אי אפשר לומר אלא דאויר המזבח כמזבח דמי ואם כן הא דדחי ליה א"נ זרקו מוכח מזה דאויר המזבח כמזבח דמי וע"כ מוכרחים אנו לומר הא דמבעיא ליה אויר המזבח היכא דתלינהו בקניא א"כ קשה קיצור:

ד"ה אויר יש בין כבש כו' מיהו אינו נראה לרבינו חיים והנה שם בפ' ק"ק דף ס"ב ד"ה אויר קרקע מפסיקו כתבו התוספות לאו דוקא שהיה פורח אמה על יסוד כו' ע"ש ולדעת רבינו חיים ניחא הא דקאמר תפשוט מהא בעיא דרמי בר חמא דלכאורה קשה דילמא הך איבעיא תלויה באיבעיא דאויר המזבח כמזבח דמי דאם נאמר אויר המזבח לאו כמזבח דמי א"כ קשה הא יש אויר בין הכבש למזבח וע"כ צריכין אנו לומר רובו למזבח כמזבח רובו לכבש ככבש וא"כ ע"כ יש חיבור לעולין אבל אם נאמר אויר המזבח כמזבח אינו מוכרח מידי דיש לומר אין חיבור לעולין אבל לדעת הרב ר"ח ניחא דע"כ קושיא זו הא אויר יש בין כבש למזבח קשה בין אי נאמר אויר המזבח לאו כמזבח בין אם נאמר אויר המזבח כמזבח ומוכרחים אנו לומר דשדינן בתר רובא א"כ מוכרח דיש חיבור לעולין ולכך קאמר שפיר הא לא קשיא ותפשוט:

דף פח.

תוס' ד"ה אלא בפנים ומפרש רבינו חיים דאתי למעוטי חקק כלי מבחוץ דברי הר"ח אינם מובנים לי דע"כ למאן דתני אין מקדשין אלא מתוכן נמי ע"כ ממעטי חקק מושבו מבחוץ דאל"כ א"כ קשה מאי פריך מאי בינייהו הלא טובא איכא בינייהו חקק מושבו מבחוץ אלא ע"כ דשפיר ממעטינן חקק מושבו אף ללישנא דאין מקדשין אלא מתוכן משמע דוקא מתוכן ולא מבחוץ א"כ הוצרך לחלק בירוצי מדות א"ב א"כ הא דתני בתר הכי במתני' תנא אין מקדשין כו' מתוכן ובפנים לא איצטרך למיתני מבפנים כלל כיון דתני דאין מקדשין אלא מתוכן ממעטינן בירוצי מדות וגם חקק כלי מבחוץ אלא ע"כ פי' רש"י עיקר ואי אפשר לומר פי' הר"ח אלא לפי הגירסא שראיתי בדפוס בסליא' אמר שמואל כלי שרת אין מקדשין אלא שלמין כו' ומתוכן ובפנימותו לא מיירי:

דף פח:

תוס' ד"ה מכפרים על ש"ד וכתבו התוספות דכתונת לא מכפרי אהורג אלא אישראל ויש להביא ראיה לדבריהם דאין כתונת מכפרת מהא דאמרינן ואלהים אנה לידו במה הכתוב מדבר אחד הרג במזיד בלא עדים וא' הרג שוגג הקב"ה מזמנן לפונדק אחת זה נהרג כו' וקשה והא בגדי כהונה מכפרים אלא ע"כ דאין מכפרין אהורג עצמו אלא על ישראל ובזה ניחא נמי דאמרינן ביומא דף ע"ב אלמלא בגדי כהונה לא נשתיירו מישראל שריד ופליט ופי' רש"י שם לפי שע"י בגדי כהונה מקריבין קרבנות ולא נהירא דא"כ הוי ליה למימר אלמלא קרבנות אלא נראה דבגדי כהונה היו מכפרים על ישראל על הערבות ואף ששופכי דמים היו בירושלים מ"מ לא היו ראוים כולם לענוש מטעם דבגדי כהונה היו מכפרים וק"ל:

דף פט.

פרק עשירי

תוס' ד"ה שנאמר מלבד עולת הבוקר כו' ועוד קשיא טפי בסוף הגוזל כו' והא דקשיא טפי מהגוזל מפרק התכלת היינו משום דמפרק התכלת אינה קושיא כ"כ דאיכא למימר דהמקשה דפריך אי דאית ליה ולקדם והתניא מנין כו' סבירא ליה דמעכבי ואיצטרך תרי קראי חד למצוה וחד לעכב ואף למסקנא דש"ס דתירץ אביי דעיכובא ליכא מ"מ לא קשיא מידי דאיכא למימר דאיצטרך תרי קראי כדתירצו התוס' לעיל חד לנדרים ונדבות וחד למוספין דקבועים להם זמן אבל מסוף הגוזל קשיא טפי דאף לפי המסקנא דמלבד

אתיא למוספין והעולה איצטרך לנדרים ונדבות מ"מ לא פריך מהך מתני' דמוספין קודמין:

בא"ד וליכא למימר דאיצטרך קרא דהכא לצבור כו' נפלאתי על דבריהם דע"כ אי אפשר לחלק ביניהם כי היכי דאיכא שניהם תמיד קודם ה"ה אם אין להם אלא כדי אחד נמי תמיד קודם דאי לאו הכי כיון דאיצטרך קרא ע"כ ליכא למילף מהעולה ראשונה א"כ מאי פריך בב"ק דדריש מדכתיב מלבד איל הכפורים דכסף ברישא ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבוקר מכלל דמוספין ברישא והתניא מניין שלא יהיה דבר כו' ומאי קושיא דילמא היכא דליכא אלא אחד מוספין באמת ברישא והעולה אתי ללמד היכא דאיכא שניהם וכן אי אפשר לחלק כמו שתירצו התוספות לעיל דאחד לנדרים ונדבות והאי קרא למוספין וע"כ לא ילפי מוספין מנדרים ונדבות משום דקביעי להם זמן א"כ לא פריך מידי המקשה בב"ק דילמא באמת מוספין קודמין משום דקביעי להם זמן והעולה אתי לנדרים ונדבות בשלמא לתירוץ התוס' דהעולה אתי להקדמת הקטרה וקרא דמלבד לשחיטה וע"כ למידין מהעולה דאף הקטרה דנזכר ברישא דקרא מלבד הוא מאוחר לתמיד א"כ כסף דנזכר מקודם דמלבד איל נמי מאוחר ופריך שפיר אבל לפי מה שרצו לחלק אי אפשר לאוקמיה בשום ענין ודוק:

בא"ד ומפרש הר"ח דקרא דהעולה איצטרך לחביתין כו' וקרא דהכא איצטרך ללמד על כל התדירין שקודמין יש לדקדק באיזה תדירין קמיירו אי במנחת נסכים וחבתים הלא מוכח בהדיא ביומא מקראי דקדמי למוספין ואי תדירי דמוספין דקודמין למוספין א"כ מאי פריך המקשה מוספין למוספין מנ"ל תיפוק ליה דמדאיצטרך מלבד דלא צריך דנפקא מהעולה ראשונה דקדמי לחביתין וחביתין קודמים למוספים פשיטא דעולה קדמה למוספין אלא ע"כ דאתי על כל התדירין אפילו מוספין למוספין וע"כ צריכין אנו לומר דאתי ללמוד מינה דנדרים ונדבות דתדירי כמותה הם קודמים למוספין וזה שכתבו התוס' ומיהו אין מרויח כלל בזה יותר משאם נאמר דאיצטרך העולה לנדרים ונדבות ר"ל דנדרים ונדבות קדמי למוספים כיון דאיצטרך ע"כ נמי לרבות נדרים ונדבות דקדמי למוספין וכמו שקשיא אליבא דתירוץ זה מההיא דפ' התכלת ומסוף הגוזל קשיא נמי אליבא דהר"ח אלא ע"כ דליכא למימר בשום ענין דנדרים ונדבות יהיו קודמים למוספין וע"כ מלבד לגופיה אתי דתמיד קודם שחיטתו למוספים והקשו התוספות ויש לתמוה ודוק:

בא"ד ויש לתמוה כו' בל"ז תמיה זה בלא דחיית תירוץ הר"ח ונראה לי דעמדתי בעזרת ה' באמיתת הדברים בדברי תוספות אלו אחרי שנדקדק שבתוספות דיומא תירצו התוספות

תמיה זו וז"ל ונראה לי דאיצטרך מלבד למיגמר בעלמא דבכל מקום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם דמאי טעמא כתיב אשר לעולת התמיד פשיטא דעולת הבוקר היא עולת התמיד אלא טעמא קא יהיב קרא כו' וכל דבר שהוא תדיר קודם לדבר שאינו תדיר עכ"ל ולפ"ז ראוי להבין למה לא תירצו בכאן תירוץ זה וגם לא הזכירו שם מתירוץ הר"ח כלום ועוד יש לדקדק שכתבו שם מיהו תימא ועל תמיה אין דרכם לתרץ תירוץ ועוד יש לדקדק בהגוזל הקשו התוספות גם כן תימא זו ותירצו וז"ל וי"ל דהתם נמי אהעולה קסמיך עכ"ל וקשה למה לא הזכירו התוספות תירוץ זה כאן במקומו דמהדרי אכמה תירוצים ושבקו תירוץ זה אלא נראה ברור דעל תירוץ שתירצו בהגוזל קשה דמלבד למה לי אלא נראה ברור דזה כלל בכל הסוגיות היכא דמייתינן מתני' שלא במקומו מוקמינן כפי' מסקנת הש"ס במקומו וא"כ י"ל דמלבד אתי ללמד על כל התדירין כמו שתירצו התוס' ביומא דפשיטא עולת הבוקר הוא עולת התמיד אלא ע"כ טעמא יהיב למילתא ללמד על כל התדירין ואי לאו העולה הייתי מפרש דמוספין קודמין והא דכתיב על עולת התמיד דאשמועינן קרא דאף דתמיד תדיר עולות מוספין קודמין דאיכא חטאת וחטאת מוקדם דאתי לכפרה עדיפא מתדיר וכן ביומא אתיא תירוץ זה אליבא דהאמת דמסיק אביי עולת התמיד למה לי אלא אתי ללמד לכל התדירין דקדמי ומ"מ הוא תמיה אליבא דר' אילעא דיליף שאר תדירין מאלה כאלה א"כ תמיה במקומה עומדת דלמה לי מלבד עולת הבוקר אי לתמיד גופיה הא ילפינן מהעולה עולה ראשונה ולכך בב"ק וביומא הקשו התוספות תימא אלא דהכא יש לומר דסמכינן אהעולה ואין להקשות דלישתוק ממלבד דאיצטרך כפי המסקנא על שאר תדירין ולא הזכירו התוספות כלום מתירוץ הר"ח אבל הכא תירצו התוספות תירוץ הר"ח ע"כ אליבא דר' אילעא דהעולה אתי לחביתין ומלבד אתי ללמד על כל התדירין וע"כ אי אפשר לומר על תדירים דמוספין דקדמי דאם כן לא פריך המקשה מידי מוספין למוספין מנ"ל וכן אין לומר דמנחת נסכים וחביתין דקדמי דזה נלמד מקרא מפורש ביומא דקדמי למוספין אלא ע"כ לרבות תדירי דנדרים ונדבות ולפ"ז לא היו יכולים להקשות בל"ז תמיה זו אמאי לא נפקא לן תמידין קודמים מדכתיב בתמיד בבוקר ולישתוק ממלבד די"ל דאתי ללמד לשאר תדירין כמותו כמו נדרים ונדבות דקדמי למוספי ר"ח אבל עכשיו בתר דדחו תירוץ הר"ח שכתבו שאינו מרויח כלל בזה יותר משאם נאמר דאיצטרך העולה לנדרים ונדבות וע"כ מוכרחים אנו לומר כתירוץ דלעיל שתירצו כאן וביומא דעולה אתי ללמד על הקטרה וקרא דמלבד להקדמת שחיטה אבל נדרים ונדבות לא קדמי למוספין משום דקביעי א"כ הקשו שפיר אליבא דרבי אילעא בתמיה דלמה לי קרא להקדמת שחיטה הא כתיב בתמיד תעשה

בבקר דתעשה בעשיית דם משמע וממילא נלמד דקדים למוספים וא"כ למה לי קרא דמלבד לאשמועינן דתמידין קודמים למוספים לעבודת דם והא ליכא להקשות דילמא הרב רבינו חיים מרויח בתירוצו דיש לומר דסמיך הכל אעולה ראשונה כמו שתירצו בב"ק וקרא דמלבד אתי לכל התדירין דא"כ לא היה צריך לדחוק ולאוקמי קרא דהעולה על חביתין הל"ל דמעולה שמעינן דמלבד דתמיד קדים דאי לאו העולה הייתי מפרש כמו בב"ק דכסף קדים ובחידוד התלמידים אמרתי דזה שהקשו התוספות בסוף הגוזל תחילה בתמיה ואחר כך תירצו דיש לומר דאהעולה קסמיך כוונתם דע"כ קשה לישתוק ממלבד אלא ע"כ כתירוץ אבייי דאתי לשאר תדירין א"כ קשה עוד תמיה אחרת מאי קאמר וכ"ת ה"נ הא אמר רבא העולה הוי ליה למימר לישתוק מעולת התמיד אלא ע"כ דמלבד אתי ללמד על שאר תדירין א"כ ע"כ פירושא דמלבד דעולת תמיד קדים אבל לפי מה שכתבתי למעלה דאיצטרך לאשמועינן דאף דעולת התמיד תדירא מ"מ מוספין קודמין משום חטאת דאית בה נסתר פירוש זה ודוק:

דף פט:

גמרא איבעיא להו דם עולה ואימורי חטאת איזה מהן קודם יש לדקדק מאי נפקא מינה מאיבעיא זו הא נכללה באיבעיא דלעיל דאי מכפר עדיף מכליל א"כ כח מכפר נמי עדיף מכח כליל ואי כליל עדיף א"כ כח כליל נמי עדיף מכח מכפר וליכא למימר בדרך את"ל קמבעי ליה דהא אם אחד מהם עדיף א"כ דבר הבא מכחו נמי עדיף מכח חבירו וע"כ מוכרחני לומר דאף את"ל מכפר עדיף מכליל מ"מ מבעיא ליה כח מכפר וכח כליל כגון דם עולה יש לומר דעדיף משום דעולה גופה מכפרת אחייבי עשה ולכך פי' רש"י במתני' גם דם חטאת קודם לעולה מפני שהוא מכפר על חייבי כריתות הצריך
ריצוי גדול ר"ל דאף דעולה נמי מכפרת מ"מ ריצוי גדול אינו מרצה:
שם בדין הוא דאיבעי למיתני דם אשם ואיידי דבעי למיתני סיפא קשה אמאי קאמר איידי דבעי למיתני סיפא הוי ליה למימר דרישא גופיה איצטרך למיתני דם חטאת קודם לדם עולה לדיוקא דדוקא מכפר עדיף מכח כליל אבל כליל גופיה עדיף ממכפר וכן כח כליל עדיף מכח מכפר ואי היה תני דם האשם קודם לדם העולה הייתי אומר דדם חטאת קודם אפילו לאיברי עולה או אימורי חטאת קודם לדם עולה ואיצטרך למיתני דם חטאת לדיוקא וא"כ בעיין לא איפשטא דזיל להכא קמדחי ליה וזיל להכא קמדחי ליה אבל לפי מה שכתבתי שהמקשה מבעיא ליה בדרך את"ל ומבעיא ליה את"ל דדם חטאת קודם לעולה בין לדם בין לאברים אפילו אימורי חטאת קודמים לדם עולה היינו משום דאיכא

תרתי מכפר וד' קרנות אבל לדם עולה ודם אשם מבעיא ליה ולכך דחי שפיר משום דבעי למיתני סיפא דאברי עולה קודמים לאימורי חטאת ואי היה תני דם האשם ה"א דאימורי חטאת קדמי אפילו לאברי עולה אבל אי קשיא הא קשיא מאי קמבעי ליה דם עולה ודם אשם הא אפילו בדם חטאת פריך הש"ס דליקדם אשם שיש לו קצבה ומשנינן ריבוי דמזבח עדיף משמע אי לאו האי טעמא דריבוי המזבח היה אשם קודם א"כ גבי עולה דלית בה ריבוי מזבח א"כ אשם קודם ויש לומר דעולה הוי נמי ריבוי מזבח נגד אשם דעולה טעונה יסוד כמו שילפינן לעיל בפ' איזה מקומן ובאשם לא מצינו יסוד:

שם בגמרא לאימורי חטאת לא קדמי כו' הקשה א' מן המשכילים איך אפשר לומר דאברי עולה לא קדמי לאימורי חטאת הא ילפינן לעיל מקרא ופר שני בן בקר דע"כ עולה קדים באיזה ענין ויש לישב דהייתי מוקי לקרא דעולה קדמה לקריאת השם שתקדים או לדרשה אחרת וק"ל:

תוס' ד"ה אשם קודם כו' ומיהו גבי חטאת קאמר טעמא דמרצי כו' ואין להקשות דילמא בחטאת מכפרת סמיך נמי אטעמא דארבע קרנות ולכך מצרף עוד טעם דשום חטאת משא"כ באשם דלא בעי למסמך אהאי טעמא ויש לומר דוקא נגד כליל לא רצו לסמוך אהאי טעמא אבל נגד תודה ואיל נזיר סגי בטעם זה לחוד וע"כ הוכרחו לתרץ דלא סגי ליה בהאי טעמא משום דטעונין לחם וע"כ מוכרחים אנו לתירוץ זה דהא מצי למימר דאשם מוקדם שיש לו קצבה אלא ע"כ כיון שטעונין לחם הוכרח לטעם דקדשי קדשים עדיפי וק"ל:

ד"ה מעשר קודם כו' והאי טעמא ניחא בדם ר"ל דאם יש דם מעשר ודם חטאת עוף ודם עולה דאי אפשר לאקדומי דם עולה קודם לדם חטאת וע"כ כיון דמעשר קדים לחטאת קל וחומר דקדים לעולה אבל אימורי מעשר קדמי לעולת עוף מנ"ל דכיון דחטאת עוף לית ליה אימורים א"כ יש לומר דעולת עוף קדמי אף למעשר ודוק:

ד"ה דם חטאת כו' הא דלא קאמר טעמא משום שדמה ניתן על ארבע קרנות כו' לפי המדפיסים שהחליפו דבור זה ולא ציינו במתני' וציינו הכא בש"ס נראה דהכא קושייתם יותר חזקה דבמתני' אפשר אחד מתרי טעמי נקיט ואפשר דחטאת נזיר וחטאת מצורע דלא מכפרי לא קדמי אבל השתא בש"ס דילפינן מחטאת הלוים דכי עולה דמי דלא הביאו על חטא וע"כ הא דיהיב טעמא דמרצה בחטאת דעלמא דשם חטאת מרצה א"כ הקשו שפיר מאי דוחקא לומר דמרצי וע"כ אפילו חטאת נזיר ומצורע דעולות נינהו קדמי לעולה ומוכרחים אנו לומר דשם חטאת מרצי הוי ליה למימר מעלה שהוא בכל החטאת ד' קרנות וק"ל:

ד"ה דם עולה ודם אשם איזה מהם קודם דם אשם ואברי עולה דם אשם קודם דמכפר כחטאת וע"כ צריכין אנו לומר כמו שכתבתי דמבעיא ליה דם אשם ועולה דאתי מכח כליל וגם מרצה קצת אחייבי עשה והא דלא מבעיא ליה דם עולה ואימורי אשם י"ל דפשיטא ליה דדם עולה קדים:

ד"ה לימא מסייע ליה בשר קדשים קלים תימא והא פליגי הא דלא הקשו קושיא יותר חזקה לר"פ דמוקי בדהדר עיילינהו כ"ע לא פליגי משמע דלא פסיל ביוצא ומברייתא מוכח דעכ"פ דאימורין פסולין ביוצא כבר תירצו התוס' לעיל דף כ"ז הא דאמר ר"פ בדהדר עיילינהו כ"ע לא פליגי פי' דודאי חייבים עליהם משום פגול דזריקה מועלת על יוצא כי האי דלפני זריקה והיה לפנים בשעת זריקה אבל מ"מ נפסל ביוצא אלא דקשיא להו עכ"פ לימא נימא מסייע ליה מהך ברייתא והניחו דבר זה בתימא:

ד"ה והא דקמפליג בבשר להודיע כחו דריש לקיש הוי מצי לאפלוגי באימורין להודיע (כך) [פנים מאירות: כח] דהתירא נראה דהתוספות אזלי לשיטתם דלעיל דאי לאו דבריהם דלעיל הייתי מפרש אי אמרינן נפסלין ביוצא שוב אין חייבים עליהם משום פגול ונותר וטמא ואי אין נפסלין ביוצא חייבים עליהם משום פגול ונותר וטמא א"כ לא רצו לאיפלוגי באימורין להודיע כח דהתירא דמהיתר זה יבא איסור לחייב בנותר ופגול וטמא ולכך אשמועינן רבותא בבשר אפילו בבשר דסופו לצאת אמרינן עדיין לא הגיע זמנו לצאת א"כ אין חייבים על הבשר משום נותר ופגול וטמא אבל השתא מדיבור דלעיל מוכח אף דפסול ביוצא מ"מ חייבים עליהם משום נותר ופגול וטמא א"כ הקשו שפיר הוי מצי לאיפלוגי באימורין להודיע כח דהתירא דאליבא דכולי עלמא חייבים עליו משום פגול נותר וטמא:

דף צ.

תוס' ד"ה מנא הני מילי כו' אבל הכא קשה למה לי קרא נראה לישב קושית התוספות דהכא ס"ד דחטאת עוף קודמת לעולה אפילו אם כבר מיצה דמה והוי אברי עולה ודם חטאת ה"א כליל עדיף ולכך מבעיא ליה מנא ה"מ דמכפר עדיף מכליל עצמו וילפינן בברייתא דכתיב ואת השני יעשה עולה וע"כ מדכתיב שני ש"מ דחטאת קודמת לכל מעשה עולה כמו דבעינן למילף לעיל דאי כתב פר שני לחוד ה"א דהעולה קודמת לכל מעשה חטאת א"כ בחטאת עוף דכתיב ואת השני יעשה עולה א"כ ש"מ דחטאת קודמת לכל מעשה עולה ולפ"ז כיון דמוכח השתא דמכפר עדיף מכליל גופיה אם כן נקיט נמי חטאת בהמה קודמת לעולת בהמה לאורויי דאפילו לאברי עולה קדמי כיון דגלי רחמנא

דמכפר עדיף מכליל ה"ה חטאת בהמה לעולת בהמה ולהאי ברייתא לא מבעיא ליה אי אברי עולה קדמי לדם חטאת והשתא מיושב נמי קושית התוס' בד"ה חטאת בהמה דהקשו הא תני ליה רישא ולפי מה שפירשתי איצטרך לאשמועינן דקדמי אפילו לאברי עולה וק"ל:

ד"ה חטאת עוף כו' קצת קשה הלשון ועוד קשה הא קאמר לכל החטאת ולי נראה דאין כאן קושיא כלל דלא מבעיא לבני מערבא דאמרי חטאת ע"ז חסר כתיב אבל במוספי חג אף דשני מיני נינהו מ"מ שעירים קודמים לפרים ולאלים והסברא נותנת דאין להקדים כמו שאיתא בגמרא ע"ב בחד מינא לא קאמרינן דחטאת קדמה אלא בתרי מיני אמרינן דעולה קדמה א"כ אי לאו בנין אב דחטאת עוף קדמה לעולת בהמה הייתי אומר במיני בהמה דוקא בחד מינא חטאת קודם אבל לא בתרי מיני ומבנין אב ילפינן כל תרי מיני נמי חטאת קודם לפרים ולאלים ואפילו לרבינא דיליף מכמשפט וסבירא ליה דמוספי דחג נמי פרים קדמי לשעירי חטאת מ"מ גבי ר"ח ורגלים דאיכא עולת פרים ואיל וכבשים וחטאת שעיר ע"ז והתם לא כתיב כמשפט ושעיר חטאת קודם לעולה וזה ילפינן מבנין אב ולכך קאמר שפיר לכל החטאת שיקדמו לעולות הבאות עמהן בין חטאת עוף לעולת עוף בין חטאת בהמה לעולת בהמה ר"ל כיון דרבי רחמנא חטאת בהמה קודם לעולת בהמה ילפינן מבנין אב אפילו בשני מיני בהמות נמי חטאת קדים ובזה מיושב יותר קושית התוס' ד"ה חטאת בהמה דאיצטרך לאשמועינן הכא דאפילו בשני מיני בהמות נמי חטאת קודם וזה ברור ואמת לאמתה של תורה וק"ל:

גמרא ת"ש פרים קודמים על מתני' לא מצי להקשות דהייתי אומר הא דקתני הכא דעולה קדמה בתרי מיני מיירי ומתני' דחטאת קודמת בחד מינא דומיא דחטאת הלוים אבל על ברייתא פריך שפיר דהא אפילו בתרי מיני נמי חטאת קדמה:

דף צ:

תוס' ד"ה מאי לאו דחג תימא מאי קשיא כו' ולי נראה דאין כאן קושיא כלל דהא דומיא דרישא קתני פרים קודמים לאלים והם שניהם עולות וע"כ לענין דם קאמר דפרים קדמי א"כ ה"ה כבשים קודמים לעזים נמי לענין דם ועוד איך אפשר לומר דמיירי באברים מאי איריא כבשים קודמים לעזים ולא קתני עזים קודמים לעזים בעבודת דם דהוא ברישא וק"ל:

ד"ה תקדום חטאת עוף וי"ל דחידוש הוא דחטאת קודם לעולה אף שכתבתי שילפינן מיניה שכל תרי מיני חטאת קודם דהיינו דוקא חטאת לעולה כיון דרבי קרא גבי בהמה ילפינן ה"ה תרי מיני אבל לא ילפינן שחטאת יקדום למעשר וק"ל:

ד"ה שלמים של אמש כו' ועל חנם דחק אלא היינו טעמא דשלמים של אמש כו' וממשמעות הש"ס דדחי דילמא שלמים של אמש וחטאת ואשם של היום היכי משכחת ליה דשחטינן לתרווייהו מוכרח ע"כ דלענין הקרבה קאמר דאי לענין אכילה אין טעם להקדים שלמים לחטאת ואשם וק"ל.

ד"ה תדיר ומקודש פי' הקונטרס כו' וע"כ לפי' רש"י הא ילפינן מלבד עולת הבוקר דתמיד קדים למוספי פסח דהאי קרא במוספי פסח כתיב והתם הוי חטאת וא"כ ע"כ מוכח דתדיר דתמיד קדים וע"כ צריכין אנו לומר דאפשר דקדים לענין הקטרה ולא לזריקה והקשו דהא בריש פירקין פרשינן דמלבד עולת הבקר בעבודת הדם מיירי ומוכח דתדיר דתמיד קדים לחטאת שהוא מקודש ולכן כתבו שנראה כלשון אחר שפי' הקונטרס עולת מוספי ר"ח ופר העדה דשניהם עולות ופר העדה מקודש כדאיתא בהוריות וא"ת תפשוט ממתני' כו' וי"ל כו' לא זכיתי להבין דבריהם כיון דפירשו דלא מצי למיפשט מההיא דעולת מוסף של שבת קודם לחטאת מוסף דר"ח משום כיון דעולת מוסף שבת קודם לעולת מוסף דר"ח קודמת נמי לחטאת ולפ"ז נוכל לומר כפי' ראשון של רש"י דמבעיא ליה לדם עולת תמיד ודם חטאת ואי קשיא דפרשו בריש פירקין דמלבד עולת הבוקר בעבודת הדם איירי ש"מ דתמיד קודם דילמא התם כיון דקודם לעולת חג הפסח קדים נמי לחטאת אבל עולת תמיד דחול וחטאת אחרת מבעיא ליה שפיר אי תדיר קדים או מקודש ודוק:

דף צא.

תוס' ד"ה וצריך לדקדק בפרק התכלת כו' ולא פשיט מיניה דלא מייתי הכא ראיות דהתם והני דהכא לא מייתי התם כצ"ל לא זכיתי להבין דבריהם דהא אפילו לפי מאי דס"ד דמקדשה דלא אמרינן דשבת לתמידין אהני ונפשטא האבעיא דתדיר ומקודש תדיר קודם הא התם קמבעיא ליה בצבור שאין להם תמידין וע"כ מתני' דמנחות דתמידין אין מעכבין המוספין מיירי דלית להו דיומא א"כ ע"כ תמידין קודמין וע"כ מוקמינן תמידין דיום מחר ומוספין דהאידנא קא מיירי ואם כן אף דפשיטא ליה דתדיר דיומא קדים מ"מ קמבעיא ליה תדיר דיום מחר ומוספין דהשתא איזה קודם ואיך יכול להביא התם ראיות דהכא וראיות דהתם הכא שאין ענין זה לזה אלא ראיה זו דתני הכא שלמים של

אמש דרצה לפשוט דמקודש קודם מתדיר שבאים בזמן אחד א"כ לייתי התם הך ראיה לפשוט דמוספים דהיום ותדיר למחר דפשיטא דמוספים קודמים וי"ל כיון דכבר דחה הכא דשלמים לאו תדיר הוא לכך לא רצה להביא התם ראיה דהכא וק"ל:

ד"ה דשחטינן לתרווייהו תימא לתני שלמים ושחט קודם לחטאת והכל ביום אחד כו' ולי נראה דאין כאן קושיא דאי היה תני שלמים ושחט קודם לחטאת ביום אחד דשלמים קדמי ה"א דוקא בכי האי גוונא לא מזלזלינן לממרס בדם השלמים עד שישחוט החטאת ולכך קדמי שלמים אבל שלמים של אמש וחטאת ואשם של היום ושניהם שחוטים ועומדים לזרוק חטאת ואשם קדמי ולכך אשמועינן דאפ"ה שלמים קדמי שהם של אמש וק"ל:

דף צא:

תוס' ד"ה אי תניא תניא כו' ויש לתמוה כו' ולי נראה דאין כאן קושיא דהא רבנן דפליגי אדרבי נמי סבירי להו דשמן בא בנדבה וי"ל הא דאמר שמואל לדברי המתנדב שמן שיריו נאכלים דיליף מקרבן מנחה ואית ליה דון מיניה ומיניה אבל ר"ש אף דסבר דשמן בא בנדבה מ"מ כולה לאשים ולכך יליף במה מצינו מה יין שבא חובה ובא נדבה משום דמרבינן מאזרח ואית ליה דון מיניה ומיניה ולכך לא יליף מקרבן מנחה וק"ל:

רש"י ד"ה הא ר"ש כו' וא"ת פסיק רישא ולא ימות הוא דאפשר דזליף ליה בטיפות דקות כו' וק"ק לפי זה מאי קפריך לעיל והא קמכבה דילמא מיירי בטיפות דקות אלא נראה ברור דאף בטיפות דקות נמי הוי כיבוי אלא משום דהוי פסיק רישא דלא ניחא ליה בהאי כיבוי וק"ל:

דף צב.

פרק אחד עשר

תוס' יכול תהא דם חטאת כו' וה"ה קדשים קלים מימעטי מזאת לא ידעתי מי דחקם לזה האי אי בעינא למעוטי קדשים קלים מזאת א"כ קשה מאי ראית לרבות פנימית ולמעט קדשים קלים וליכא למימר מסתברא כמו בחטאת עוף דהא כמה מעלות איכא בקדשים קלים בהמה שחיטה קבלת כלי וחוץ כמותה ואכילה כמותה אלא ע"כ דיותר יש לרבות חטאת פנימית דפשטא דקרא בחטאת כתיב וכתיב קודש קדשים ברישא דקרא א"כ לפ"ז אין אנו צריכין לימוד למעט קדשים קלים דממילא נתמעטו אלא צריך למעט חטאת עוף דוקא שלא נדרוש תורת החטאת תורה אחת לכל החטאת אבל קדשים

קלים אינן צריך למעט והא דמרבינן בסוף פירקין מהקישא דזאת התורה לענין בלועי ע"כ כתירוץ התוספות ומיהו צריך לדקדק לרש"י דלית ליה קדשים קלים במריקה ושטיפה א"כ מנ"ל לרבויי מהקישא לענין בלועי ולמעט הזאה וי"ל דע"כ דאי ממעטינן בלועי א"כ לא איצטרך למעט קדשים קלים ממריקה דהאי מריקה אתי מכח בלועי וכיון דאימעט בלועי ק"ו מריקה וק"ו תרומה וק"ל וליכא למימר דקשיא לתוספות דא"כ לישתוק מזאת ונרבי מתורת חטאת פנימיות ונמעט חטאת עוף מתשחט דיש לומר אי לאו זאת הייתי מרבה מתורת כל החטאת כי היכי דמוציא משמעות דנאכלות ה"נ מוציא משמעות דנשחטות וק"ל:

בא"ד ומיתרצא בהכי קושיא אחריתא כו' ולי נראה דבלאו הכי לא קשיא מידי דהא ע"כ לר' יהודה דיליף מקדשי קדשים אינו אלא מדאיצטרך אותה למעט תרומה וא"כ איצטרך קרא דאי לאו קרא דקדשי קדשים ה"א אותה אתי למעט קדשים קלים והקישא אתי לבלועי והשתא דכתיב קדשי קדשים ממילא נתמעטו קדשים קלים וא"כ ע"כ אותה למעט תרומה וממילא מרבינן קדשים קלים או מדאיצטרך אותה או מכח אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות כדפי' התוס' שם ודוק:

דף צב:

רש"י ד"ה ה"ק אע"פ שיש דברים בענין שאינו מדבר אלא בנאכלות כו' דסמיך ליה כל זכר בכהנים יאכל אותה ויש לדקדק דהא במתני' רישא דקרא נקט במקום קדוש תאכל ונ"ל דהא יש לדקדק למאי צריך לומר אע"פ כו' אלא ע"כ דהתנא דמתני' רצה לומר דעיקר קרא בפנימיות כתיב והקשה אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות דכתיב במקום קדוש תאכל ש"מ דפשטיה דקרא בנאכלות מיירי לזה אמר דזה קאי לענין מריקה ושטיפה אלא דקשיא מנ"ל לרבות מתורת לענין כיבוס אף שאינן ניזאות וא"כ לענין מריקה ושטיפה נמי נרבי מתורת אף שאינן נאכלות לזה מתרץ רש"י דסמיך ליה כל זכר בכהנים יאכל אותה ע"כ לא נתרבי אלא נאכלות אבל בכיבוס אע"ג דעיקר קרא בפנימיות מרבינן מתורת חיצונות והכי פירושא במתני' אע"פ שאין הכתוב מדבר ר"ל בתחילת פרשה אלא בנאכלות זה לא קאי אלא לענין מריקה ושטיפה ורישא דקרא מיירי לענין מריקה משום דגלי בסיפא דקרא כל זכר בכהנים אבל אשר יזה בהזאות דיבר הכתוב מ"מ מרבינן מתורת החטאת שאחד הפנימיות ואחד הנאכלות וק"ל:

גמרא בעי רבי אבין חטאת עוף כו' או דילמא כצואר בהמה דמי וע"כ י"ל דמ"מ לא מיפסל פסל כלי שרת אלא אי מקבל בכלי שרת נמי כשר ומצואר עוף נמי כשר והוי כצואר בהמה או דילמא צוארה במקום כלי שרת ולכך פריך הכי למה לי זאת למעוטי ודוק:
שם ואי ס"ד מיפסיל פסיל ביה רחמנא תיפוק ליה כו' וע"כ צריכין אנו לומר דסבירא ליה היה לו שעת הכושר ונפסלה אין דמה טעון כיבוס וק"ל:
רש"י ד"ה תיפוק ליה דלא בעי (כיבוש) [פנים מאירות: כיבוס] כו' דהא איפסול ליה דם מכי מטי לאויר בגד כו' ואויר כלי ככלי (דמה.) [פנים מאירות: דמי] הוכרח לזה דיש לומר דפסול דם וכיבוס באים כאחד ואיצטרך זאת למעוטי דה"א דבעי כיבוס דהא בעי רמי בר חמא מרב חסדא כעין בעיא זו ולכך פי' דדם נפסל מעיקרא מכי מטי לאויר ופסול דם בא קודם כיבוס וא"כ לא צריכא זאת למעוטי ותירץ רב הונא דמהכא לא תפשוט במדביק כלי בצוארה ופסול דם וכיבוס באים כאחד וה"א דבעי כיבוס ואיצטרך זאת למעוטי והשתא לא איפשטא איבעיא דרבי אבין וי"ל דלא אצרכיה רחמנא כלי שרת וא"כ לא נפסל הדם וס"ד דבעי כיבוס ואיצטרך זאת למעוטי ולכך מבעיא ליה לרמי בר חמא שפיר ניתז על בגד טמא מהו ר"ל מן הדם שבכלי ונשפך מן הכלי ואספו כשר ואין על הדם שום פסול באויר כלי ואף דאמרינן אויר כלי ככלי דמי היינו לפי מאי דס"ד דמיפסל פסיל רחמנא וכ"ש שגרע הדם שניתז מן הצואר עוף באויר הבגד מנשפך על הרצפה ושפיר יש פסול עליו קודם שבא לכיבוס אבל בדם בהמה שנתקבל בכלי וניתז על בגד טמא אף דאויר כלי ככלי דמי לא מיפסל הדם דנשפך מן הכלי ואספו כשר ואיסור טומאה ליכא באויר ואין הדם טמא עד שירד על הבגד ופיסול דם וטעינת כיבוס באים כאחד שפיר מבעיא ליה וע"כ לא רצה לפשוט ממתניתין דקתני ניתז מן הצואר על הבגד אין טעון כיבוס דיש לומר דפסול דם בא מעיקרא בעוד שהוא על אויר הבגד כיון שניתז מן הצואר תו לא ראוי לאספו ולהזות דאויר בגד כבגד דמי והוא מבעיא לי' שטומאת דם וכיבוס באים כאחד דילמא טעון כיבוס ומכאן תשובה לדברי התוספות שכתבו במתניתין ניתז מן הצוואר מרישא לא שמעינן דה"א הכא שאני משום דבבת אחת וקשה לפירושם א"כ מאי מבעיא ליה רמי בר חמא ליפשוט ליה ממתניתין אלא ע"כ כדכתיבנא ודוק.

דף צג.

תוס' ד"ה ניתז מן הצוואר כו' עיין בב"ז וע"כ לדבריהם יש להקשות מאי מבעיא רמי בר חמא לעיל וע"כ צריכין אנו לומר דה"א דהכא שאני משום שהוא בבת אחת ר"ל דה"א

שאין אויר כלי ככלי ופסול דם וכיבוס באים כאחד קמ"ל דאין צריך כיבוס וע"כ משום דאויר כלי ככלי דמי ונפסל דם קודם טעינת כיבוס ולא אפשר למפשט בעי דרמי בר חמא לעיל וה"ה דמצי למבעיא במדביק כלי לצוארה אי בעי כיבוס (או) כיון דשניהם באים כאחד וק"ל:

דף צג:

רש"י בד"ה מה בגד שאינו ראוי לקבל טומאה אם חישב עליו כצ"ל ר"ל מטלית פחותה משלש דאף דאינו מקבל טומאה מ"מ אם חישב עליו לתקן חלוקו טמא וק"ל:

תוס' ד"ה מניין לרבות שק כו' ואינו מחוסר שום דבר לא תיקון ר"ל היכא שחישב לקצעה וקצעה מקבלת טומא' אף לר"א:

בא"ד אבל ר"א לא מיירי בעור שצריך תיקון ומעשה כו' דהא אפי' ר' יהודה מודה כו' דהא מחוסר מעשה עכ"ל לא זכיתי להבין דבריהם הכא איזה עור שמחוסר מעשה לר"י דהא האי שמעתין מיירי אפילו בעור לח שאינו מעובד דאם חישב עליו מקבל טומאה מיד לאחר הפשט ואפילו בלא חישב ראוי לקבל טומאה בלא שום מעשה ואי עוצבא שחשבה לקצעה הא נמי ראוי דאי בעי מבטל מחשבתי':

בא"ד אבל קשה אי גריס כו' ליבעי פירוש דר"א עור משהופשט דאינו מקבל טומאה השתא אבל ראוי לקבל ע"י מחשבה כו' גם בזה לא הבנתי דבריהם דהא ע"כ שפיר ידע המקשה דכל עור משהופשט ראוי לקבל טומאה ע"י מחשבה בלי שום מעשה ולר"א לא טעון כיבוס כיון דעדיין לא חשיב עלה אינו מקבל טומאה אלא עיקר קושייתו הוא מבגד דע"כ לר"י דטעון כיבוס ואינו ממעט עור כזה משום שהוא ראוי לקבל טומאה ש"מ דאיכא נמי בגד כזה שאינו מקבל טומאה וראוי לקבל טומאה ופריך מאי בינייהו במאי פליגי היכא מצינו בגד הראוי לקבל טומאה ואינו מקבלה דילף ר"י מיניה כפי' רש"י והוא ברור:

בא"ד שצריך לעשות הבעיא מכח דברי שניהם ר"ל לפי דבריהם דיש לומר דמחוסר מעשה אלא ע"כ דאי אפשר לומר כן דהא ר"י נמי מודה בזה א"כ אי אפשר להקשות אלא מדברי שניהם וק"ל:

בא"ד אבל קשה כו' אי גרס אף משלא הופשט כצ"ל דר"ל דהא במתני' קתני ר"א אומר אף משהופשט:

שם דלא מטלטל עור אלא אגב בשר כצ"ל:

בא"ד ויש לומר דאף ע"ג דמקבל טומאה במחשבה כאן שיחדה לישיבה בעוד שהוא לח אסור לטלטל כן הגי' מ"ו הב"ז וכתב אף שבמסכת' שבת כתבו דמותר לטלטל בשאינם עבודים היינו כשהוא יבש אבל בלח כיון שמחוסר תיקון גדול כמו מחט אסור לטלטל עכ"ל ולדעתו יקשה דהא התם כתבו התוספות דבמחט לא מהני יחוד במחשבה לבד עד שיעשה שום שינוי ותיקון למיתוח אבל ביחוד בעלמא אינה טמאה ואי לא הוי מחוסר תיקון גדול כמו מחט א"כ לא מהני מחשבה לטומאה ואי מהני הדרה קושיא לדוכתא כל היכא דמהני יחוד לטומאה הוי מנא לענין שבת אלא ברור הדבר דהתם כתבו התוספות תירוץ אליבא דרש"י ור"י דסוברים דמותר לטלטל אפילו לחין אלא דמחלקי בין עור בהמה גסה לדקה דעור בהמה גסה חזי למישטחי' ולמגזי עליה ולכך מטלטלין בשבת אף בלא יחוד אבל במחט לא מהני יחוד ולא דמי לגולמי כדאיתא שם והכא תירצו אליבא דר"ת דסבר דלחין לא מטלטלין אף דמקבלי טומאה וא"כ יקשה מ"ש ממחט בגלמי וע"ז תירצו ויש לומר עור הלח אע"ג דמקבל טומאה במחשבה כיון דלא מייחד לישיבה בעוד שהוא לח אסור לטלטלה וכן צ"ל גבי מחט שנטל חורה או עוקצה דאסור לטלטלה אף ע"ג דאם התקינה למיתוח טמאה בלא שום שינוי וכן מצאתי הגה זו בספר מג"א באו"ח סימן ש"ח ס"ק כ"ג וסיים שם וכוונתם דדוקא בשברי כלים דרגילין להשתמש בהם תשמיש אחר וכן בגלמי משא"כ במחט דרגילין לזורקו בין הגרוטאות כשנשברה כדאיתא בגמרא וכן נראה לי עיקר דפשטא דמתני' משמע דאם התקינה למיתוח טמאה בלא שום תיקון וכ"כ הרמב"ם פ' י"א דכלים עכ"ל ויפה כיון ולר"ת אפילו חשבה עליה נמי אינו ניטל בשבת דהא ר"ת מחלק בין יבישין ללחין ואם איתא דאית ליה האי סברא לא היה צריך לחלק בין לחין ליבשין וק"ל:

דף צד.

גמרא אמר אביי לא קשיא הא רבנן הא אחרים ויש לדקדק דבזבחים סתם כאחרים ובשבת סתם רבי כרבנן דעור לאו בר כיבוס ולמסקנא דשמעתין ניחא:

רש"י ד"ה ואם היתה לשלשת כו' מיהו שפשופי בידים לא כו' וע"כ צריך לומר דטעמא משום דחיישינן שיבא לידי סחיטה אבל לא מטעם כיבוס דהא השתא ס"ל דאין כיבוס בעור וק"ל:

דף צד:

גמרא דרש רבא מותר לכבס מנעל בשבת ע"כ בקשין איירי דאי ברכין הא רבא גופא סבירא ליה דעור רך בר כיבוס הוא דכתיב גבי נגעים והבגד או השתי וגו' אלא ע"כ בקשין איירי ומדהדר רבא מקושיא דרב פפא ש"מ דסבירא ליה דמנעל אפילו בקשין נמי אסור כיבוס כאחרים ולפ"ז לא היה צריך רש"י לפרש בסוף פ' היה נוטל נותן עלי' מים ומיהו כיבוס ממש לא הואיל וסתם כרים רכים נינהו דהא לפי המסקנא מוכח דאפילו בקשין נמי יש בו משום כיבוס מיהו שרייתן לא זהו כיבוסן משא"כ בבגד וע"כ צריכין אנו לומר הא דס"ד דרבא דמותר לכבס מנעל ולא אסור משום סחיטה ש"מ דבמנעל קשה לא שייך סחיטה וק"ל ולכך סתמו הפוסקים באו"ח סי' ש"ב דלא חילקו בין רכים לקשין דלעולם אסור כאחרים:

תוס' ד"ה לא שנו כו' ואין זו משם ראיה דהתם מיירי כשייחד השברים אח"כ אבל בלא ייחוד לא ר"ל לכך טהורים עד שייחד אבל בשלשה על שלשה דלא בעי יחוד וראוי לקבל טומאה מיד וכיון שנשאר בבגד שיעור טומאת מגע איך יהיה טהור וק"ל ולכך ניחא להו לומר שאין בכל קרע שלש על שלש והוי כאלו גמר כל אחד עד סופו ולכך הקשו שזה תימה דמאי שנא דלענין טומאה לא מקרי בגד ולגבי חטאת מיקרי בגד בשלמא לפי' רש"י ניחא דנשאר שלשה על שלשה ושם בגד עליו מ"מ טהור אבל לפירושם קשה והוכרחו לתרץ כיון שמועיל יחוד שלא להבדיל הקרעים חשיב הוא בגד לענין כיבוס וקשה לי הא לעיל דף צ"ד ע"א אמר אביי מטלית פחות משלש איכא בינייהו מאן דאמר ראוי הא נמי ראוי דאי בעי חשיב עליה ופירוש רש"י לתקן חלוקו ומ"ד דבר המקבל טומאה הא לאו בת קבולי טומאה היא וע"כ לא פליגי אלא דר"א יליף מבגד דדוקא דבר המקבל טומאה אבל כ"ע מודי דפחות מג' הוי ראוי לקבל טומאה וכיון דסתם לן מתני' לעיל ודבר שהוא ראוי לקבל טומאה כר"י א"כ מאי דוחקי' דש"ס לאוקמי' דמשייר ביה כדי מעפורת הא אפילו נקרע לגמרי פחות מג' מ"מ לענין כיבוס ילפינן מבגד שראוי ש"מ כל מידי דראוי לקבל טומאה ע"י יחוד קרי בגד אף שטהור עכשיו מ"מ מיקרי בגד לענין שטעון כיבוס ועוד דלפי דברי התוספות ע"כ האי תירוצא לאו אליבא דר"א דהא לר"א כל מידי דאינו מקבל טומאה עכשיו בלא יחוד אף שראוי לקבל טומאה ע"י יחוד לא מקרי בגד ולפי דבריהם שמיירי שנקרע פחות משלש ואינו מקבל טומאה אלא שמועיל יחוד שלא להבדיל הקרעים לא מיקרי בגד לענין כיבוס אלא ע"כ אליבא דר' יהודה קאי האי תירוצא א"כ אינו צריך כדי מעפורת וע"כ צריכין אנו לומר דרבא דמוקי לעיל בגד שחשב עליו לצורה איכא בינייהו לא סבר ליה כאביי דפחות מג' לא חשיב

כלל בגד אליבא דכ"ע ולא מהני יחוד ולכך הוכרח לאוקמיא איכא בינייהו בבגד גדול ולכך הוכרח תלמודא לאוקמי שנשאר כדי מעפורת וק"ל: (**שם**) אחר כתבי זאת מצאתי בפי' הר"ש בפ' כ"ח דכלים משנה ח' דמפרש הא דאמר אביי מטלית פחות משלשה מיירי במטלית שבלתה כלומר שנקרעת הטלית במקומות הרבה עד שאין מן השלם במקום אחד שלש והקרעים מכל צדדים מחוברים בראשו דדוקא ביד עני מקבל טומאה ולא ביד עשיר עד שיחשוב אבל פחות משלש לא מהני ביה מחשבה ע"ש ושמחתי כעל כל הון:

דף צה.

תוס' ד"ה מעיל שנטמא כו' בסוף כירה גבי בגדי עניים לעניים כו' עד וקשה לר"ת נפלאתי מאוד דאין כאן ריח קושיא על רש"י דאדרבא מהך דבמה מדליקין מוכח כפי' רש"י דהתם מרבינן בגדי צמר ופשתים מאו הבגד דכתיב בנגעים ולא ילפינן בק"ו משתי וערב כמו דילפינן שלשה על שלשה דקאמר תלמודא דשלשה על שלשה דחזי בין לעניים בין לעשירים ילפינן בק"ו אבל (שלשה על שלשה) [פנים מאירות: ג' על ג'] דלענים חזי לעשירים לא חזי לא ילפינן בק"ו ולכך כתב קרא והבגד לרבות דאי לאו קרא לא אתיא בק"ו וא"כ לפי האמת דמרבי קרא (שלשה על שלשה) [פנים מאירות: ג' על ג'] אף בעשירים מטמא בצמר ופשתים בנגעים ואליבא דאביי בין לרשב"א ובין לתנא דבי ר' ישמעאל לית להו טומאה כלל בשאר בגדים גבי שרצים ומת אבל לרבא לבתר דהדר ביה מרבינן שאר בגדים בשרצים מאו הבגד והיינו שלשה על שלשה דמה לי בגד שלם ומה לי בגד שלשה על שלשה כדכתבו התוס' שם וא"כ אין לנו שום ריבוי בשאר בגדים בשרצים דמטמא (שלשה על שלשה) [פנים מאירות: ג' על ג'] אלא ע"כ דכיון דגלי קרא דלאו דוקא צמר ופשתים מטמאים בשרצים ה"ה שאר בגדים כמו צמר גמלים ונוצה של עזים והשירין והכלך מרבינן ממילא שלשה על שלשה ומידי הוא טעמא משום דחשיב בגד אצל עשירים אבל פחות לא חשיב בגד אצל עשירים אבל אצל עניים דאפילו שלש על שלש חשיב גבייהו א"כ בכלל בגד הוא ומטמא אבל לגבי עשירים לאו בגד הוא וא"כ הא דתניא בסוף כירה בגדי עניים לעניים כו' מיירי בשאר בגדים ודברי רש"י ברורים ונכונים והכא פריך מבגדי כהונה שהם מצמר ופשתן א"כ אף (שלשה על שלשה) [פנים מאירות: ג' על ג'] מטמא בשרצים אליבא דכ"ע בין לאביי משום ריבוי דקרא בין לרבא משום דילפינן מנגעים א"כ ע"כ אפילו בעשירים מטמאים בשרצים ובמת (שלשה על שלשה) [פנים מאירות: ג' על ג'] ולכך הוכרח רב אדא להקשות דוקא מההיא דעבין

והרכין ודוק וזה ברור כשמש ומההיא דמסכת כלים נמי אין כאן תפיסה על רש"י דאפשר דמיירי שם בבגדי
צמר ופשתים דמטמא אליבא דכ"ע אף לעשירים (בשלשה על שלשה) [פנים מאירות: בג' על ג'] וק"ל:
ד"ה והא בעי שבעה כו' מיהו אמילתא דרבה בר אבוה גופיה כו' הוי מצי לאקשויי ר"ל שהוא תני בפירוש דצריכין דוקא שבעה סימנים ולא סגי בצפון א"כ לקשי ליה הא אין מכניסין מי רגלים במקדש וק"ל:

דף צה:

תוס' ד"ה עירה לתוכו כו' והיה מתים מתוך כך כשמערים רותחים מכלי ראשון על התרנגולת כדי למלגה יש לדקדק הא ע"כ דגם הרשב"ם מודה דמבליע כדי קליפה דראייתו דק"ל כשמואל דאמר תתאה גבר הא משני התם דמבליע כדי קליפה וכן מהך שמעתין מוכח דעירוי מבליע עכ"פ דקרי ליה הכא בלוע בלא בישול וא"כ לענין איסור אין חילוק בין רשב"ם לר"ת דלשניהם אסור כדי קליפה ולא פליגי אלא לענין שבת לר"ת אסור לערות מכלי ראשון דמבשל כדי קליפה ולרשב"ם מותר ולפ"ז איך התיר לערות רותחים על תרנגולת וע"כ צריכין אנו לומר לרשב"ם אפילו תימא שיש לו כח להפליט ולהבליע אין בכך כלום שהמלח מוציא אח"כ את הדם ולכאורה תמוה דעת הטור יו"ד סימן ס"ח שכתב וז"ל אין מולגין גדיים וטלאים ועופות בכלי ראשון שהוא מתבשל חלב ודם שבהם עם הבשר ורשב"ם התיר לערות מכ"ר עליהם שערוי חשיב ככ"ש ע"כ משמע מדבריו שאף בגדיים וטלאים שיש בהם חלב התיר רשב"ם לערות עליהם ולפי מה שכתבתי מודה הרשב"ם שהאיסור מבליע ומפליט כדי קליפה ומצאתי בספר פרי חדש שהרגיש בזה וכתב וז"ל וצ"ל לדעת הטור דהא דסבר הרשב"ם דעירוי מבליע כדי קליפה היינו משום דתתאה גבר ואדמוקר ליה בלע וא"כ לא שייך למימר הכי אלא כשערוי הוא איסור וכגון שעירה איסור רותח לתוך כלים של היתר או חלב רותח לתוך בשר וכיוצא דעד שמתגבר התחתון על העליון ומקררו מבליע בו כ"ק אבל אם קלוח העירוי מותר כגון מליגה בעוד שמשתהה הקלוח להפליט מתקרר הקלוח ושוב אין בו כח להבליעו עכ"ל:
בא"ד נעוה ארתחו אלמא עירוי ככלי ראשון דאין יכול אלא בעירוי עכ"ל ר"ל דנעוה היינו גת ועל כרחין היינו עירוי דכ"ר דגת אי אפשר להגעיל בכלי אחר וק"ל:

דף צו.

תוס' ואם טש כל הפת כולה אסורה וא"ת כו' עיקר קושייתם מדקתני הכא כל הפת כולה אסורה עד שיסיק את התנור משמע בלא הסיק לא מהני שיקנח התנור אף דהוי נ"ט בר נ"ט אלא ש"מ דבבישול אסור נ"ט בר נ"ט אבל ר"ת דחי סברא זו משום דאי אפשר להתקנח יפה ונדבק בו השמנונית והוי בעין וק"ל.

בא"ד מיהו ע"כ אין זו ראיה ר"ל להתיר נ"ט בר נ"ט דע"כ הטעם משום דמדאורייתא מין במינו בטל ברובו דבסוף ע"ז קשרי לבשל חטאת והדר שלמים והרי ממעט באכילתן דהוי כמו קדירה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב וע"כ הטעם משום דמין במינו בטל ברוב ובכלי מקדש אוקמינן אדאורייתא ונראה לי דהטור יו"ד סי' צ"ג הביא דעת בעל העיטור אם בשל חלב בקדירה של בשר והיא בת יומא ויש בה ששים איכא מ"ד דמבשל בה ממין שבשל בה עכשיו כיון שהתבשיל מותר טעם הראשון בטל כו' נראה דבעל העיטור לא סבירא ליה כתירוצא דהתוספות אלא סבירא ליה דהא דמבשלים שלמים בקדירה שבישל בה חטאת אף שהוא גורם איסור לשלמים דמיתסרי לזרים אלא ע"כ שמיירי שהיה ששים נגד הבלוע כגון שנחושתה דק ורחבה גדול ובכל יום הוי גיעול לחבירו וה"ה בקדירה של בשר שבישל בה חלב דינא הכי:

ד"ה אלא קדרות של מקדש כו' תימא מאי קשיא ליה לא זכיתי להבין דבריהם דהא ע"כ אבעיא דרמי בר חמי לא איפשטא ואף דבעי למיפשט מדאמר ר"נ תנור של מקדש של מתכות היה דקפיד אבישול בלא בלוע דחי ליה הש"ס דאיכא שירי מנחות ולעולם דקפיד אבלוע דוקא ומייתי הש"ס עובדא דרבה בר אהילאי ומה דאיתמר עלה דמהני היסק לכלי חרס ופריך הש"ס אלא קדרות של מקדש כו' ר"ל תיפשוט דע"כ קפיד רחמנא אבישול בלא בלוע דאי אבלוע א"כ למה לי שבירה להדרינהו לכבשונות וכן משמע מפי' רש"י ודחי לה הש"ס דאיבעיין לא נפשוט משום דאין עושין כבשונות בירושלים וכן פריך בתר הכי אלא הא דאמר ר"נ תנור של מקדש כו' נעביד דחרס דהסיק בפנים ולא היה צריך שבירה אלא ע"כ תפשוט דאבישול בלא בלוע קפיד ושבירה גזירת הכתוב היא ודחי ליה דכלי שרת דחרס לא עבדינן ואבעיין לא איפשטא וכיון דאנן פסקינן כהנך רבוותא דטעם כעיקר דאורייתא ולכך נקטינן לחומרא דיש לומר משום דאין יוצא מידי דופיו לעולם ולכך לא מהני בכל איסורים הגעלה לכלי חרס ולכך אמר רב קדירות בפסח ישברו משום דסבר ליה מין במינו לא בטיל מן התורה והוי ספיקא דאורייתא ולא מהני הגעלה וכן הא דאמרינן התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם משום דסבירא ליה דמין במינו לא בטיל או טעם כעיקר דאורייתא אבל דעת בעל העיטור ביו"ד סי' צ"ג

שהבאתי לעיל דסבר כרש"י ודעמי' דטעם כעיקר אינו דאורייתא וא"כ כיון דלא נפשטא האבעיא יש לומר הטעם דגזירת הכתוב דכלי חרס טעון שבירה דקפיד אבישול בלא בלוע ובשאר איסורים מהני הגעלה ולא חשש לתירוץ התוספות שתירצו כאן ובפסחים שהוא דחוק ובזה אזדא לה קושית הטור על בעל העיטור:

בא"ד ועוד קשה הא אפילו בחולין כו' עד ובכלי חרס לא התיר ש"מ הטעם משום בלועה הוא דזה יוצא מידי דופיו וזה אינו יוצא מידי דופיו ולפ"ז דמוכח דאף דקפיד אבישול בלא בלוע משום דהחמיר לחשבו כבלוע י"ל כאלו נבלע בתנור ואז לא מהני הגעלה וא"כ אין חילוק בשאר איסורים לענין קדשים דכל מה שאסור משום בלוע אמרינן בדף צ"ו ע"ב דשוה חולין לקדשים ומזה יש סתירא גדולה לדברי הט"ז בסימן צ"ג שהעתיק תירוץ התוס' דפסחים שתירצו מדמצינו שלכלי נחושת מועיל שטיפה ומריקה אפילו לבישול ובלוע א"כ מה שהקפיד בכ"ח אבישול בלא בלוע היינו שעשאו כבישול וכבלוע וכתב הט"ז שזה מועיל לתרץ קושית התוס' מ"מ נשארה קושייתנו דילמא חולין שאני מקדשים עכ"ל ונפלאתי על פה קדוש שע"כ הוא הבין בדברי התוס' שאף שפולט ע"י הגעלה מ"מ צריך שבירה מידי דהוי אבישול בלא בלוע וצריך שבירה ולכך הוקשה לו דילמא בקדשים דחמירי אבל בחולין קיל מזה ומהני הגעלה ולא דק דע"כ כוונת התוספות דמדלא מהני מריקה ושטיפה ש"מ משום דבלע ואינו יוצא מידי דופיו אלא דיש לומר דאף אם תלאו באויר התנור דהוי בישול בלא בלוע קפיד רחמנא שעשאו כאלו נתבשל ונבלע בו ולפ"ז כיון שאין יוצא מידי דופיו היכא שנתבשל בכלי חרס אין חילוק בין שאר איסורים לקדשים דטעם כעיקר הוא וזה פשוט וברור ואין מקום לקושי' הט"ז ולישנא דהתוספות דפסחים אטעיה וק"ל:

דף צו:

תוס' ד"ה בישל במקצת תימא מאי קמבעיא ליה כו' ולי נראה ברור לישב תמיהתם דהא יש לדקדק מאי פריך הש"ס על הא דאמר ליה אי תניא תניא וטעמא מאי מאי פריך הלא טעמא רבה אית ביה דהא מפעפע בכל הכלי וכן יש לדקדק הא דקאמר אביי לא צריכה אלא להא דאמר מר בישל במקצת הכלי כו' הא תרומה לא צריך וקשה אמאי לא צריך כיון דמפעפע בכולו אלא נראה ברור דהא כתבו הפוסקים ביו"ד סי' קכ"א בשם הרא"ה בבדק הבית דכלי שנבלע איסור במקצת סגי הגעלה במקצת ואף שמתפשט האיסור בכל הכלי מ"מ אמרינן כבולעו כך פולטו והאי מריקה לרבנן בחמין וקמבעיא ליה לרב יצחק אף דפשיטא ליה דמפעפע בכל הכלי מ"מ כיון דהגעלה סגי במקצת כלי

דכבכ"פ וכיון דמריקה סגי במקצת כלי להכשיר מאיסור סגי נמי שטיפה במקצת כלי וכן למ"ד דמריקה ושטיפה בצונן מ"מ מודה דהיה צריך הגעלה תחילה וא"כ מספקא ליה דאין צריך מריקה ושטיפה אלא במקום הגעלה ולא דמי להא דלעיל דאמרינן בלוע בלא בישול לא קמבעיא לן היינו משום דהתם נבלע בכל הכלי ע"י תשמיש כל הכלי וצריך הגעלה ג"כ כזה ופשיטא דצריך מריקה ושטיפה ג"כ אבל הכא דסגי בהגעלה במקום אחד שיוציא כל איסור א"כ גם מריקה ושטיפה לא צריך אלא במקום הגעלה או דילמא גזירת הכתוב היא שצריך מריקה בכל הכלי דומיא דבישול בלא בלוע ורצה רמי בר חמא לפשוט מסברא לדמות לבגד וא"ל רב יצחק דם לא מפעפע בישול מפעפע וכיון שהיה בו איסור אף שיצא מ"מ גזירת הכתוב דצריך הגעלה בכל הכלי ולכך פריך שפיר וטעמא מאי ר"ל הלא כבכ"פ א"כ למה צריך מריקה ושטיפה בכל הכלי ותירץ לו באמת שגזירת הכתוב היא מקרא דאם בכלי נחשת ולכך שפיר ילפינן דוקא קדשים כן אבל בתרומה א"צ להגעיל אלא אותו מקצת משום דכבולעו כך פולטו ובתשובה הארכתי:

דף צז.

תוס' ד"ה השפוד כו' והכי קאמר מאי הגעלה בחמין כו' ואביי דדחי ליה היינו משום דסתם מתני' דהכא קתני מריקה ושטיפה בצונן מיהו יש לדקדק איך ס"ד דרבא דמריקה בחמין והיינו בר מליבון דקתני התם בע"ז א"כ אמאי צריך מריקה בחמין דהא לרבנן דמריקה בחמין טעמייהו מידי דהוי אגיעולי גוים וכיון דכבר נפלט איסור ע"י ליבון תו לא צריך למריקת חמין ודוחק לומר דתרווייהו בעינן דהא רבא לית ליה האי סברא אלא אביי תירץ שם יגיד עליו רעהו ויותר היה נראה כהך דלא גרסי חמין ורבא רצה לומר דהאי מגעילין הוא מריקה ושטיפה מ"מ הוי כהגעלה דגזירת הכתוב היא ואביי דחי ליה משום דלישנא דמגעילין משמע שפולט האיסור וזה דוקא ע"י חמין ומריקה ושטיפה בצונן וק"ל:

ד"ה ממתין להם כו' אי בשיל ביה שלמים דהאידנא קודם מריקה ושטיפה ליתסרו כו' ולי נראה אף דגזירת הכתוב במריקה ושטיפה קודם שנעשה נותר אין התבשיל נאסר דומיא דטבילת כלים אף למאן דסבר טבילת כלים דאורייתא מ"מ אם נתבשל קודם טבילה אין התבשיל נאסר דעיקר קפידה שלא יפלוט איסור והכא ליכא למיחש להכי דבכל יום נעשה גיעול לחבירו ודי לקיים מצות מריקה ושטיפה לאחר הרגל וק"ל:

דף צז:

תוס' ד"ה ניתי עשה כו' בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו ואשאר פסולין כו' כצ"ל. וחוץ למקומו וחוץ לזמנו הב"ז מוחק וחוץ לזמנו דהא יש בו פסול כרת עכ"ל ולי נראה הואיל ואיתא בספרים יש לישבו דמיירי שחישב חוץ למקומו וחוץ לזמנו וכל שמחשבת המקום קדמה פסול ואין בו כרת אליבא דכ"ע כמו שאיתא בפ' כל הזבחים דף כ"ט ע"ב מיהו מ"מ שלא לצורך כתבו זה וק"ל:

בא"ד ומיהו קשה דאי הוי לילה ניתי עשה כו' כתב מ"ו הב"ז וז"ל נ"ל דכצ"ל דכי הוי לילה לא ניתי עשה וידחה ונראה כו' וכוונתם להקשות דלכשרים אין צורך לגזירת הכתוב דיקדש דאי הוי לילה אז הוי נותר ותו לא דחי ליה העשה דואכלו ולא צריך ליקדש ובע"כ דאפסולים קאי גזירת הכתוב כנ"ל ברור ודוק ולא ידעתי למה האריך בזה ודחק עצמו בדחוקים גדולים בספר קרבן אהרן פ' צו דף י"ד ע"א ע"ש ובמה שכתבתי יובנו גם דבריהם בדיבור שאחר זה שכתבו והוי מוקמינן לה בכשרים ואפ"ה בעי יקדש להיתר מצטרף לאיסור כו' ודוק עיין בזה עוד בספר הנ"ל עכ"ל והנה ספר קרבן אהרן לא היה לידי לעת זו אבל לא זכיתי להבין דברי מ"ו הב"ז במה שהגי' בדברי התוספות דכי הוי לילה לא ניתי עשה וידחה וכוונתם דלכשרים א"צ לגזירת הכתוב כו' ונפלאתי איך לא שת אל לבו במה שכתב בעצמו העתק התוספות דיבור שני דע"כ דאיצטרך להיתר מצטרף לאיסור דאף דברור דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת מ"מ לא הייתי יודע שיחייב כאן בחצי זית היתר וחצי זית איסור דילפינן מכאן בפסחים דף מ"ה ובחולין דף צ"ט דהיתר מצטרף לאיסור וזה דבר שאי אפשר לאמרו ע"כ נראה לי דהתוספות דכתבו לעיל ויש לומר דקרא איכא לאוקמי בכשירה שתאכל כחומר שבהן כדגרסי בפסחים ובחולין והיינו אם נגע חטאת של היום בשלמים של אתמול דאסור לאכול חטאת רק עד הלילה ובלילה הוי נותר אבל אין נותר זה דומה לנותר של חטאת דזמן שריפתו ואכילתו באי' כאחד ומחייב כרת על אכילתו אבל בנותר זה דשלמים אם אכל בלילה לא מחייב כרת אלא שנפסל הבשר מלאכול וכן איתא בפ' איזהו מקומן דף נ"ו ע"ב האוכל לאור שלישי חזקיה אמר פטור דלא אינתק לשריפה ר' יוחנן אמר חייב דהא אידחי ליה מאכילה וחזקיה ור"י הלכה כחזקיה דהוא רבו דר"י ולדידיה דאין מחייב קרבן אשגגת נותר א"כ במזיד נמי פטור מכרת ואפשר אף דר"י דמחייב קרבן הני מילי בשוגג כיון דאיכא כרת בשם נותר אבל במזיד מודה דלא מחייב כרת דהא ממאי דמעטינן דלא נשרף בלילה מדכתיב ביום השלישי מהאי טעמא נמעט כרת ולפ"ז קושית התוספות כפשטיה ומיהו קשה דכי הוי לילה דאם שלמים של אמש נבלעו בחטאת של היום

דאסור לאכול בלילה ניתי עשה דואכלו וידחה לא תעשה כל שבקודש פסול דהא ליכא כרת בנותר שלמים בלילה וליכא למימר גזירת הכתוב היא דיש לומר דקרא אתי היכא שבלע שלמים של היום בחטאת של היום דאסור לאכול ביום שני דהוי לא תעשה שיש בו כרת אלא ע"כ דמעטינן לגמרי מיקדש א"כ הדרה קושית התוספות לדוכתא ולכן כתבו ונראה דקרא איכא לאוקמיה בבישול קדשים וחולין דליכא עשה שם וק"ל:

ד"ה ואחד עצם שאין בו מוח כו' ונראה לי דהכי פריך ניתי עשה כו' כ"מ בחולין כו' והאי ונראה אינו מקושר כלל לפירושם דלעיל ונראה כוונתם דהא בדיבור דלעיל כתבו תירוץ אחרון דקושית המקשה דאם איתא דהני לא דחי מאי חזית דילפינן מכלאים כו' נילף מהכא דלא דחי ולפ"ז א"כ יקשה לפירושם דהכא לשתוק ועצם לא ישברו בפסח שני וע"כ ידענא דלא דחי דהא יקדש כתיב להיות כמוהו דאין עשה דוחה לא תעשה א"כ למה לא ילפינן בעלמא מכאן דאין עשה דוחה לא תעשה וע"כ צריכין אנו לומר דקדשים שאני ואנא ידענא דלא דחי גם בפסח בעצם שיש בו מוח ולכך כתבו הכא ונראה לי דהכי פריך ר"ל שאינו מוכרח לתירוץ דלעיל אלא דיש לישב דהייתי מוקי קרא לכשרים וקמשמע לן דהיתר מצטרף לאיסור וכל לא תעשה שאין בו כרת נדחה בפני עשה דואכלו את הבשר ולכך איצטרך הכא גבי פסח שני דלא דחי וע"כ דקדשים שאני וילפינן קדשים מקדשים דאין עשה דוחה לא תעשה אפילו שאין בו כרת וק"ל:

ד"ה מה מנחה אינו כו' ועוד נראה לפרש ר"ל תירוץ על קושית רש"י דהקשה הא דלא ילפינן זכרי כהונה מחטאת ואשם כדילפינן ממנחה על זה תירצו דהקישא דחטאת ואשם איכא לאוקמי למילתא אחריתא ולא מוקמינן לה לאכילת זכרים דכיון דאינו שוה בכל הנהו דכתיבי בקרא ר"ל דהאי דזבח השלמים ע"כ איירי נמי בשלמי נדבה כדמפרשי בדיבור שאחר זה אבל מנחה על כרחין להכי אתי וק"ל:

דף צח.

תוס' ד"ה מה אשם כו' ויש לומר נראה דהאי וי"ל קאי על קושיא ראשונה דאיצטרך למכתב אשם דמשאר קדשים ליכא למילף כיון דשאר קרבנות צריכי כל חד למילתיה כו' ולכך איצטרך אשם דמיותר לגמרי וע"כ אתי ללמד דעצמותיו מותרים ולכך כתבו דלפירוש זה האי תנא לית ליה דרשא דשפיר ושליא ועל קושיא שניה שהקשו למה לי ג"ש תיפוק מהקישא תירצו דמאן דדריש עצמות מותרים מלו יהיה אית ליה הקישא דאשם לגבי שפיר ושליא ולא הייתי יכול למילף בהקישא לעולה לבד דהייתי מוקי הקישא לכל הקרבנות הנזכרים דאין שפיר ושליא נוהג בהם וק"ל:

פרק שנים עשר

גמרא טבול יום ומחוסר כפורים אין חילוק כו' כתב הב"ז אפילו לאחר שהביא כפרתו מיירי דבעי עוד טבילה אף דלא בעי הערב שמש לפי מ"ש התוספות מ"מ כיון דבשעת חלוקה לא חזי דמחוסר טבילה אינו חולק ודוק עכ"ל הנה דקדקתי ולא זכיתי לעמוד מהיכא הוציא דין זה דהא לאחר שהביא כפרתו ראוי לאכול מדאורייתא אף דרבנן עשה מעלה לקדשים שאסור באכילה עד שיטבול מ"מ כיון דראוי לחיטוי ולאכילה מדאורייתא למה לא יחלוק ויאכל אחר טבילה ולי נראה פשוט דוקא מחוסר כפורים שלא הביא כפרתו אינו חולק אבל לאחר שהביא כפרתו אף שמחוסר טבילה דרבנן חולק וראיה דבמסקנא מסיק דהך טבילה לאכילה עבוד רבנן מעלה ולא לנגיעה ולכך אונן נוגע ואם איתא דכל היכא דמחוסר טבילה אינו חולק מאי איריא דתני במתני' אונן הוי ליה למיתני אונן ומחוסר כפורים לאחר שהביא כפרתו קודם טבילה נוגע ומקריב ואינו חולק כיון שאינו אוכל אלא ע"כ דוקא אונן דאינו מקריב מדאורייתא ואינו אוכל לכך אינו חולק אבל מחוסר כפורים לאחר שהביא כפרתו דיכול להקריב וגם לאכול מדאורייתא אלא דרבנן אסרו לאכול עד שיטבול חולק שפיר כל זה ברור אפילו למ"ד דמיירי באנינות דרבנן מ"מ עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה וכל דתיקון כעין דאורייתא תיקון אבל טבילה במח"כ שהוא מעלה בעלמא כיון דשרי בעבודה ראוי לחלוקה וק"ל כנ"ל:

שם אפילו טמא בשעת זריקת דמים כו' אף דתני ברישא טבול יום וכל טבול יום טהור בשעת הקטר חלבים דהם לאחר הערב שמש מ"מ יש לומר ברישא מיירי שהקטר חלבים ג"כ נקטרו בעוד יום ולא היה חזי להקטר חלבים ובסיפא קמ"ל אפילו איחרו הקטר חלבים עד לאחר הערב שמש מ"מ אינו חולק כיון דהוא טמא בשעת זריקת דמים ויש להקשות מאי פריך בש"ס מנא הני מילי וילפינן מכהן המחטא הא כבר ילפינן מהמקריב דם השלמים לו יהיה ולכאורה היה נראה דאי מהמקריב ה"א דקרא הכי מתפרש המקריב את דם השלמים ואת החלב ר"ל באיזה משתיהן שיקריב הן דם או חלב לו יהיה א"כ היכא שהיה טהור בשעת הקטר חלבים ה"א דחולק וע"כ מוכח מקרא אחרינא היכא שהיה טמא בשעת זריקת דמים שאינו חולק וא"כ האי המקריב ע"כ אתי ללמד דעיקר תלוי בזריקת דמים ולכך פריך מנא הני מילי מקרא דאינו חולק היכא שהיה טמא בשעת זריקת דמים דלוקמיה האי קרא דהמקריב אף שהיה טהור בשעת הקטר חלבים שאינו חולק וכל זה אי אפשר לומר לפי' רש"י שהביאו התוספות דת"ק סבר מדכתיב לכהן הזורק את דם השלמים לו תהיה ש"מ דהאי קרא דכתיב לו תהיה שוק

הימין למנה אמקריב דם שלמים קאי א"כ ממילא נלמד דדוקא בדם תליא מילתא והדרה קושיא לדוכתה מאי פריך מנא הני מילי הא כבר נלמד מקרא דהמקריב וגם דוחק לומר דפריך מנא הני מילי בחטאת דילמא האי קרא בשלמים כתיב אם כן למה לא מהדר תלמודא ג"כ אאשם ומנחה דבכולהו כתיבי קרא באשם כתיב הכהן אשר יכפר לו יהיה ובמנחה כתיב לכהן המקריב אותה לו תהיה ונראה לומר דהמקשה פריך מנא הני מילי דטבול יום ומ"כ אינו חולק ובעל מום אע"פ שאינו עובד חולק ומהדר ליה מהאי קרא הכהן המחטא אותה יאכלנו וע"כ מרבינן בעל מום ולא טבול יום ומח"כ משום שהוא אוכל ואף שאינו מוכרח בתחילת לימודו מ"מ פי' רש"י דריש לקיש גופיה פריש לקרא עד דממילא מיתוקמא בחלוקה ומרבינן בעל מום דראוי לאכילה וק"ל:

דף צט.

גמרא אלא מאי יאכלנה יחלקנה ראוי לחיטוי חולק כו' יש להקשות לפי' רש"י דילפינן דקטן אוכל דכל זכר כתיב א"כ לישתוק השתא איש באחיו למעט קטן מחלוקה דהא כיון דקטן אוכל ע"כ האי יאכלנה יחלקנה א"כ ממילא נמעט קטן מחלוקה דהא אין ראוי לחיטוי דממעט ליה מאיש מזרעך ויש לישב דע"כ הא דמסתברא לרבות בעל מום ולא טבול יום ע"כ טעמא משום דאוכל א"כ מהאי טעמא הייתי מרבה קטן לחילוק כי היכי דמרבה בעל מום ולכך איצטרך איש באחיו למעט קטן מחלוקה וק"ל:

שם רב יוסף אמר מכדי מאי יאכלנה יחלקנה כו' אין להקשות דילמא איצטרך למכתב יאכלנה כדי למעט כהן גדול אונן שעובד ואינו חולק ואי הוי כתיב יחלקנה ה"א כהן גדול אונן חולק ומנ"ל לרבות בעל מום ויש לומר דמ"מ ממילא נשמע דיותר מסתברא לרבות בעל מום מטבול יום שראוי לעבודה כיון דאכילה גרמה חלוקה ה"ה בעל מום מסתברא יותר לרבות מטבול יום וק"ל:

שם ליכתוב יחלקנה האי קרא כל זכר בכהנים יאכל אף דמוקמינן דלחלוקה רבי' איצטרך למיכתב לשון אכילה דהא מהאי קרא מרבינן קטן לאכילה ועוד דאיצטרך למילף דכל משמרה אוכלים אף שאינם עובדים דאי לאו האי קרא הוי מפרשינן הכהן המחטא אותה יאכל דווקא אותו כהן שעובד ולא קשיא ליה אלא על האי קרא הכהן המחטא יאכלנה ליכתוב יחלקנה וק"ל:

תוס' ד"ה טבול יום כו' מתיב מ"ד בוולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אף בחול הא צריך הערב שמש כצ"ל בלא וי"ו ר"ל הא בחול צריך הע"ש וכיון דאי אפשר להשתמש בו ביום הוי כמתקן ומכין מי"ט לחול ועיין בחגיגה:

בא"ד וכי ההיא דחומר בקודש כו' ר"י אומר יטמא ויטביל כצ"ל משמע בהדיא דטומאת עם הארץ בעי הע"ש דאל"כ לא היה הכירה לצדוקין ולכך צריך לטמאות כדי שיהיה הע"ש דטומאת עם הארץ נמי בעי הערב שמש:

בא"ד וההיא דכהן שהיו אחיו הכהנים סומכין ידיהם כדי לטומאתו ר"ל דבגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת ועי"ז היו מטמאים אותו לחטאת ש"מ אף בטומאה דרבנן בעי הערב שמש וק"ל:

ד"ה ה"ג ראוי לחיטוי חולק ותימא הרי כ"ג כו' בשלמא על מתני' דקתני כל שאינו ראוי לעבודה אינו חולק משמע הא הראוי לעבודה חולק ל"ק הרי כהן גדול אונן די"ל דהיא גופיה קמ"ל ולא לדיוקא כדמקשה הש"ס באמת לקמן אבל על קרא קשיא דכתיב בהדיא הראוי לחיטוי חולק ותירצו די"ל דעיקר קרא אתי לדיוקא שאינו ראוי לחיטוי וליכא להקשות מנ"ל למעט כהן גדול אונן דהא קרא איצטרך לדיוקא ונפרש כפשט דקרא דכה"ג שראוי לחיטוי חולק די"ל דא"כ ליכתוב יחלקנה ולפ"ז בפשיטות היה להם לדחות קושייתם הא דכה"ג אינו חולק ממעטינן מדלא כתיב יחלקנו וק"ל:

ד"ה מדבר המטמאני נראה דה"ג באומר כו' אבל נשמרתי מדבר הפוסלני מתרומה ורש"י גרס וכן לגבי תרומה באומר לא נשמרתי מדבר הפוסלני מתרומה ר"ל בתרומה ג"כ אם אומר לא נשמרתי דצריך טבילה אלא מיירי שלא שמר מדבר הפוסלני לקודש ואינו פוסל לתרומה ועל זה קשה דא"כ מאי פסקא דלא נשמר מקודש ונשמר מתרומה היה יכול לאשמועינן דאם לא נשמר מדבר הפוסלני לתרומה דצריך ג"כ טבילה ולכך כתב רש"י דשנויא דחיקא היא ולא מיתוקם במסקנא הכי אבל התוס' מפרשי דלעולם דמיירי שאומר שנשמר בדבר הפוסלני בתרומה ולא קשיא מאי פסקא דמילתא שלא נשמר מדבר הפוסל לקודש ונשמר מדבר הפוסל בתרומה ומפרשי משום דאונן אסור לאכול בקודש ובתרומה מותר ולכך מסתמא שמר מדבר הפוסלו לתרומה וא"כ לאו שנויא דחיקא היא כנ"ל כוונתם דלא כב"ז:

בא"ד ואי משקין דמטמאו כלי א"כ אפילו תרומה נמי נפלאתי דילמא באמת שמטמא תרומה והכא מיירי בטהרות חולין דאין המגריפה מטמא הטהרות דאין שני עושה שלישי בחולין בשלמא גבי אונן הוכרחו לדחוק למצוא דבר שטמא לקודש ולא לתרומה משום דהתם קתני צריכין טבילה לקודש לא לתרומה אבל גבי מגריפה י"ל לענין טהרות חולקין קתני והמגריפה טמאה להשתמש תרומה וקדשים וכן תירצו התוספות בהדיא בחגיגה בשם הר' אלחנן דמיירי שנטמא במשקין דמשקין טמאין פוסלין בכלי:

בא"ד לכך נראה דמיירי במעת לעת שבנדה א"נ בבגדי תרומה והא דלא ניחא להו למימר גבי אונן שמיירי שלא נשמר מבגדי תרומה דהוי מדרס לקודש י"ל דהוי צריך הערב שמש כמו שנגע בודאי בבגדי אוכלי קודש דהוי מדרס לחטאת שכתבו התוספות לעיל שצריך הע"ש וכן בהסח הדעת צריך הע"ש וק"ל:

דף צט:

רש"י ד"ה רב אסי אמר אידי ואידי בליל פסחים ר"ל רישא דקתני טובל ואוכל פסחו וסיפא דקתני אבל לא בקדשים מיירי בליל פסחים אבל מתני' דידן דקתני ואינו חולק מיירי בכל השנה רק שלא יהיה יום מיתה וליל קבורה לא תפיס לילה מדרבנן ולכך כי מזמני ליה אכיל ואיידי דתני לעיל גבי פסח שמת בי"ד תני בסיפא נמי שנקבר בי"ד וה"ה בכל השנה וק"ל:

שם ד"ה קתני מיהת פסח בשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן כו' ר"ל דאי דאורייתא מ"מ קשיא מ"ש בכור ומעשר שאינו מביא משום שאינן באים על חטא כשלמים וה"ה פסח ויקשה למה מביא פסח וליכא למימר דחמיר עשה דפסח ודחי עשה דאנינות א"כ מנ"ל לר"ש ללמוד מכאן דאנינות לילה דרבנן ולכך פי' רש"י בשלמא כולהו איכא למימר מדרבנן ובפסח לא העמידו דבריהם במקום כרת וכל זה אי לא היה קתני פסח בהדייהו אלא כיון דקתני פסח קשיא אדלעיל דתני טובל ואוכל פסח והתוספות פי' בדרך אחר וק"ל:

גמרא מאן תנא אנינות לילה דרבנן בשלמא בל"ז על מתני' גופיה דאונן טובל ואוכל פסחו הייתי אומר דמיירי ביום קבורה דאינו תופס לילה אלא מדרבנן ולא העמידו דבריהם במקום כרת אבל ליל מיתה הוי דאורייתא וכן י"ל דמיירי בליל מיתה אלא דעשה דכרת דוחה עשה דאנינות אבל אליבא דהנך תנאי דמתרצי דומיא דמתניתין ע"כ אי אפשר לומר אלא דאנינות לילה דרבנן אף דיום מיתה פריך שפיר מאן תנא דאנינות לילה דיום מיתה דרבנן וק"ל:

דף ק.

רש"י ד"ה אביי אמר אידי ואידי כו' מיהו ע"כ ש"מ אנינות לילה מדרבנן הוכרח רש"י לזה משום דלא יקשה לאביי סוף סוף איך מביא ראיה ר"ש לדבריו דאנינות לילה דיום מיתה דרבנן משום דתנן טובל ואוכל פסחו לערב דילמא משום דקדמיה חובת פסח לאנינות ולכך הוכרח רש"י לפרש ומיהו ע"כ שמע מיניה דאנינות לילה דרבנן וק"ל:

בא"ד ואכילת פסחים לא מעכבי לאביי כו' הכריח רש"י זה מדלא קמשני דאידי ואידי לאחר חצות ולא קשיא כאן קודם ששחטו כו' כדמשני רבא במסקנא אלא ע"כ דסבירא ליה לאביי דאכילת פסחים לא מעכבא:

תוס' ד"ה הרי שהיה הולך כו' תימא היכי דייק מהכא ולי נראה לומר דאין כאן קושיא דע"כ מוכח דאינו מצוה לטמאות לקרובים דמצינו למימר דלר"ע דדריש לה יטמא מצוה גבי כהן הדיוט ויש לומר דדוקא גבי כהן הוי טומאת קרובים למצוה אבל לזר אינו בכלל מצוה זו וגזירת הכתוב היא כך ולפ"ז מנ"ל למדרש מלאביו דגבי נזיר מת מצוה דילמא איצטרך היכא דהנזיר הוא כהן סד"א דיבא עשה דטומאת כהן לקרובים וידחה לא תעשה דנזיר ולכך איצטרך לאביו לא יטמא דאפילו אם הנזיר כהן אפ"ה לא יטמא לקרובים ולאמו אתי למת מצוה ולאחיו אתי לנזיר וכהן דמטמא למת מצוה ולאחותו אתי לכה"ג והוא נזיר דמטמא למת מצוה דמנ"ל ללמוד הולך לשחוט את פסחו אלא ע"כ מוכח מברייתא זו דלכהן הדיוט אין כאן מצוה ושפיר ילפינן הולך לשחוט את פסחו א"כ קשיין אהדדי אלא ע"כ כאן קודם חצות כאן לאחר חצות ואז הוי כהן כישראל דאינו בכלל מצות טומאת קרובים אך מ"מ קשיא כיון דאיצטרך קרא דקודם חצות דהוי כהן הדיוט בכלל מצות טומאת קרובים א"כ מנ"ל למעט אחר חצות היכא שהולך לשחוט פסחו ודוק וסברא זו מצאתי שהביא הטור יו"ד סימן שע"ג בשם הרמב"ם דכהנת אינה מצווה לטמאת לקרובים משום דדרשינן כל שישנו בלא יטמא ישנו ביטמא וא"כ ה"ה בישראל וכן איתא בתשובת הרשב"א כמדומה בסי' כ"ז:

ד"ה הא רבי ישמעאל כו' ולא דמי לעשה דהשלמה ר"ל דאמרינן התם בשלמא לת"ק יבא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דהשלמה ר"ל התם אי מקיים עשה דהשלמה יהיה חייב כרת על פסח דלמה לא עשה פסח קודם תמיד אבל הכא אי מקיים עשה דטומאת קרובים ממילא אזיל ליה כרת וק"ל ולכך דחי פסח והב"ז לא דק בפי' התוספות יעוין שם:

דף ק:

גמרא רבא אמר אידי ואידי אחר חצות כו' והשתא לרבא י"ל דסבירא ליה לתרץ רומיא דמתניתין אהדדי או כתירוץ ר' ירמיה הא דקתני אבל לא בקדשים בשאר ימות השנה או כתירוץ רב אסי דמחלק בין ליל מיתה או ליל קבורה ולכך לא פי' רש"י בדברי רבא לתרץ משניות דלעיל כמו שמפרש בדברי רב מרי ואביי וק"ל:

שם אלא הא דקתני השומע למתו ומלקט עצמות לערב טובל ואוכל בקדשים כצ"ל מכלל דיום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל אף שהיה יכול להקשות בפשיטות דביום אפילו יום שמועה וליקוט אינו אוכל וק"ו יום קבורה ויקשה לרבי דאמר כל זמן שלא נקבר משמע אם נקבר אוכל אפילו ביום אלא דניחא ליה להקשות מכלל דיום קבורה אפילו לערב נמי לא אכיל דאתי לא כמאן ויש לי עיון בזה כיון דמוכח ממתני' דיום קבורה שאינו יום מיתה לא אכיל בקדשים דתפוס לילה מדרבנן א"כ יקשה על רב אסי לעיל שתירץ שמתני' דידן מיירי בליל יום קבורה שאינו תפוס לילה מדרבנן ולכך אוכל בקדשים אם כן מאי איריא בפסחים השומע על מתו עדיפא מיניה הוי ליה לאשמועינן דאפי' ביום קבורה נמי אוכל לערב א"כ יהיו תרי סתמי דסתרי אהדדי בשלמא לר' ירמיה ניחא דמתרץ הא דקתני אבל לא בקדשים של כל השנה ולכך בסיפא אשמועינן השומע על מתו דוקא אבל ביום קבורה אף שאינו יום מיתה אינו אוכל בקדשים לערב אלא לרב אסי קשיא וצ"ע:

רש"י תנאי היא דפליגי בליל יום קבורה כו' דאיכא למ"ד תופס לילה מדרבנן כו' ר"ל ואידך סבר דלא תפיס לילה אפילו מדרבנן ולכך אוכל בקדשים וליכא למימר דפליגי אם אכילת פסח מעכבא ולעולם דכ"ע אית להו דתפיס לילה מדרבנן דא"כ בקדשים אמאי יאכל וק"ל:

ד"ה רבה בר רב הונא כו' דה"ל לערב ליל יום קבורה וליל יום שמועה וליל ליקוט עצמות כצ"ל:

ד"ה הן היום נ"ל דהך גירסא אתיא כגירסת תוספות לקמן דף ק"א ע"ב דגרסי בשלמא לרבנן היינו דכתיבה היום וכפירוש רש"י בפ' שני דף ט"ז הן היום הלא עדיין יום הוא והיינו אסורים לאכול בקדשים אבל לגירסת הספרים שלפנינו דהן היום לר' יהודה לענין הקרבה ומואכלתי היום משמעו דיום אסור ולילה מותר א"כ יש לגרוס הכי והתניא ואכלתי היום אני היום אסור ולילה מותר כו' ומה שרש"י מפרש דקרבנות אלו חלוקין משאר קרבנות מפני שאין כאן כהן לאוכלן כו' תמוה לי דהא ר' יהודה סבירא ליה דהיה פנחס עמהן ואין לומר דאי אפשר לפנחס לאכול לשלשתן א"כ נראה ברור דאליבא דר"י אתיא הך ברייתא דקאמר כי כן צויתי באנינות יאכלוהו וקאמרינן שמא לא שמעת אלא בלילה אבל ביום ק"ו ממעשר א"כ שמע בפירוש דמותר אנינות לילה אבל לדורות אסור אנינות לילה כמו יום דדרשינן ק"ו ממעשר דסבירא ליה אנינות ליה דאורייתא ודוק בזה:

תוס' ד"ה אכילת פסחים מעכבא כו' כוונתם דהא אליבא דכ"ע הבשר חזי לאכילה אלא דגברא לא חזי וזה יכול להיות אפילו למ"ד לא מעכבא מ"מ בעינן גברא ראוי לאכילה ולכן כתבו דמעכבא דקאמר לאו דוקא וקאי בין לתירוץ ראשון בין לתירוץ אחרון וק"ל:

דף קא.

גמרא אמר לו שמא לא שמעת אלא בלילה דאי ביום ק"ו ממעשר נראה דמ"מ היה תשובתו על שאלת משה על חטאת דר"ח שנשרף שלא היו יכולים לאכול אלא עד הלילה וביני ביני אירע טומאה באונס ולכך נשרף וק"ל וק"ק לכל הני תנאי כיון דלא כתיבי בפירוש אנינות וטומאה אלא מתוך תשובתו אנו למידין א"כ דילמא באמת מפני שהקריבו באנינות נשרפו דמשה שאל כיון שלא נכנס דמה לפנים ולא יצא חוץ למחיצה מדוע לא אכלתם ואהרן השיב לו הן היום הקריבו בניחותא ר"ל שהם הקריבו באנינות ואכלתי היום הירצה שנפסל הקרבן בהקרבת אוננים ויש לישב דמסתמא ניחא להו למימר דעשו כדין ולא עברו חלילה על ד"ת וק"ל:

תוס' ד"ה ביום ק"ו ממעשר כו' לפום ריהטא אין מקום לתמיהתם דהא י"ל דכאן גזירת הכתוב היא דהא ע"כ שמע שמותר אנינות ומסתברא לאוקמיה אלילה דעיקר אנינות ביום דאחריתה כיום מר ואף שתופס לילה מדאורייתא מ"מ לילה טפל וכן ראיתי שמ"ו הב"ז כתב בזה לישב תמיהת התוספות ונ"ל לעמוד על כוונתם בעזרת ה' דהא איכא למידק במאי קמפלגי הני תנאי דלר' נחמיה בקדשי שעה הותרה אנינות אפילו ביום ואף דדריש ק"ו ממעשר ולר"י ולר"ש לא הותרה ביום אלא בלילה אלא נראה ברור דהא לכאורה האי ק"ו ממעשר מופרך דדילמא שאני מעשר דאינו מצוה על אונן זה לאכול ויכולים לאכול לשאר כהנים אבל הנך קרבנות מצותן לאכול ואתי עשה דאכילה ודוחה לא תעשה וע"כ צריכין אנו לומר דביום ליכא עשה עדיין דהא יכול לאכול בלילה אבל בלילה דאי אפשר למדחי זמן אכילתו א"כ אין ללמוד ק"ו ודחי אנינות וא"כ אף אם לא נצטוה משה היתר אנינות הייתי יודע שאונן מותר בקדשי שעה בלילה דמהי תיתי לאוסרו דליכא למילף ק"ו ממעשר משום דאיכא למיפרך כדכתיבא וע"כ הילכתא אתי להתיר אפילו ביום וכל זה לר' נחמיה דסבירא ליה דלא היה עדיין פנחס כהן אבל לר"י דסבירא ליה דפנחס היה עמהן א"כ אי לאו הילכתא ה"א אפי' בלילה לא יאכלו דהא אפשר להתקיים ע"י אחרים וע"כ נאמר לו בפי' דמותרים לאכול ולכך אמר אהרן שמא לא שמעת אלא בלילה אבל ביום שהוא עיקר אבילות נלמד שפיר ק"ו ממעשר דהיה פנחס עמהם והודה לו משה והקשו התוס' דלילה נמי נימא נילף בק"ו כמו לדורות

לר"י וע"כ צריך אתה לומר מגזירת הכתוב הותרה לילה אם כן מנ"ל לחלק בין עכשיו לדורות דהא גם עכשיו היו כהנים לר"י דפנחס היה עמהם בשלמא לר"נ ניחא דסבירא ליה דפנחס לא נתכהן עדיין א"כ שפיר יש לחלק בין קדשי שעה לדורות משום דעכשיו הוראת שעה היתה שלא היה שם כהן משא"כ לדורות דאיכא כהנים הרבה ושפיר ילפינן ק"ו ממעשר ולכך לא אכלי חטאת דר"ח אף שלא היה כעת כהן אחר משום דחטאת דכוותיה לדורות לא נאכל אלא לר"י קשיא ממ"נ או שנלמד ק"ו גם בלילה ואם תאמר גזירת הכתוב היא א"כ מנ"ל לחלק בין שעה לדורות דילמא הותרה אנינות לילה לגמרי ודוק:

דף קא:

רש"י ד"ה בשלמא לרבנן כו' ואחד קדשי דורות לילה הותרה כו' ר"ל קדשי דורות היינו שעיר דר"ח אבל קדשי דורות שיקריבו לעתיד לר"י לילה לא הותרה וק"ל:

גמרא אמר להו מפני מה חטאת זו נשרפת ואלו מונחות כו' לדעת ר"י ור"ש שפיר גירסא זו דתשובתו של אהרן היה ג"כ על שניהם ואכלתי היום שמא לא שמעת אלא בלילה אבל ביום אסור ולכך אלו מונחות עד הלילה ושעיר זה נשרף ע"י שלא היה לנו לאכול ביום והנחנו עד הלילה אירע לו טומאה באונס ושרפנו אותו אלא לרבי נחמיה דסבר דקדשי שעה הותרו ביום ואם פירש משה על אלו שמונחות לא היה משיב לו אהרן אלא על הנשרפת ונראה ברור דלר"נ ניחא גירסא זו שהביא הר"ם בשם ת"כ דרש דרש שתי דרישות למה מפני מה נשרף זה ומפני מה נאכלו אלו ואף שהר"ם כתב ששתי דרישות אינן אלא אחת יעויין שם מ"מ נראה דלא קשה מידי אי היה דורש על שעיר הנשרף היו יכולים לומר שלא ידעו שאנינות הותרה ולמדו ק"ו ממעשר ולכך הגדיל הקושיא ומפני מה נאכלו אלו וע"כ צריכים אתם לומר שהותרה אנינות ביום זה א"כ יקשה מפני מה נשרף זה ואהרן השיב לו שיש חילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות ולכך אלו נאכלו וזה נשרף כן נראה לי ברור באין גימגום והרא"ם הגי' והב"ז הסכים עמו ולפי מה שכתבתי אין לשבש הספרים דגירסא זו אליבא דר"נ וגירסת הש"ס אליבא דר"י ור"ש וק"ל:

דף קב.

גמרא ואין זר רואה את הנגעים ניחא ליה למנקט זר אליבא דכ"ע אף למ"ד קרוב רואה מ"מ היה משה זר והב"ז פירש לפי פירוש התוספות ד"ה אני מסגירה שפירשו לפי דברינו למדנו שהיה אהרן דורש אין אדם רואה נגעי קרובו דקדק מלשון זה שהיה אהרן

דורש לאפוקי משה שדרש דאדם רואה נגעי קרובו ולכך נקט משה זר היה ולפע"ד לא נראה לומר שהיה אהרן חולק על משה רבו באיזה דין או הוראה אלא ע"כ כדכתיבא ופשוט וברור הוא ועל דרך זה פי' גם חידושי האגדות יעוין שם:
שם ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו ואף דשאול מחל על כבודו כמו דאמרינן ביומא מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו י"ל שהגיס דעתו אח"כ נגד שמואל שלא שמע לדבריו וק"ל:

דף קב:

תוס' ד"ה בעל מום עובר תימא כו' כוונת דבריהם דכל זכר דגבי מנחה מרבה תם ונעשה ב"מ לחלוקה וקרא דגבי חטאת אתי לרבות בעל מום מעיקרא לאכילה וה"א דוקא אכילה ולא חלוקה ואיצטרך קרא דגבי אשם לחלוקה ומנ"ל לרבות בעל מום עובר בין לאכילה בין לחלוקה וה"ה דעדיפא היה להם להקשות דילמא קרא דגבי מנחה אתי לרבות בעל מום מעיקרא לאכילה וקרא דגבי חטאת אתי לרבות בעל מום עובר לאכילה וקרא דגבי אשם אתי לרבות תם ונעשה ב"מ לחלוקה ובעל מום מעיקרא אינו חולק אלא דניחא להו להקשות דאתי לבעל מום מעיקרא לאכילה ולחלוקה ובעל מום עובר אינו אוכל אפילו ותירצו כיון דאשכחן תם ונעשה בעל מום דאין חילוק ה"ה לבעל מום מעיקרא ואם כן קרא דחטאת דאתי ללמד לבעל מום מעיקרא דאוכל וממילא נלמד שחולק ואיצטרך קרא דגבי אשם לבעל מום עובר לאכילה וממילא נלמד חלוקה ולפי פירושם ניחא השתא בש"ס דנקט ס"ד אמינא כי טמא מה טמא כמה דלא טהור לא אכיל ולפי' רש"י היה לומר אינו חולק אבל לפי' התוס' ניחא דעיקר ילפותא שאוכל ואם אוכל ממילא חולק ודוק:
בא"ד וא"ת דהכא מייתרי ליה הנך תלת כל זכר דכתיבי במנחה כו' משמע דילפינן מהדדי כו' בלא קושיא ראשונה הייתי אומר דקרא דמן קדשי קדשים יאכל מיירי בכל בעלי מומים וכיון דכל בעלי מומים מותרים באכילה בכל קדשים הן במנחה ובחטאת ובאשם וכיון דגלי לן קרא דכל בעלי מומים אוכלים הקדשים דשוים הם לאכילה כמו כן דכתבה התורה במנחה דתם ונעשה בעל מום דחולק ה"ה דחולק בכל קדשים דהא שוים הם לאכילה אבל גבי דינא דר"ש לא מצינו ששוים באיזה דבר אבל השתא דהוכרחו לומר דקרא גבי חטאת אשמועינן דבעל מום מעיקרא אוכל וא"כ בע"מ מעיקרא לא כתיב בהאי קרא דמן קדשי קדשים יאכל ובחטאת כתיב קרא יתירה ונהי דכיון דמותר באכילה ה"ה נתרבה לחלוקה אבל במנחה גופיה מנ"ל שבעל מום מעיקרא שאוכל וחולק וכן באשם אלא ע"כ דילפינן מהדדי וגבי דינא דר"ש איצטרך תלת קראי ולא ילפינן

מהדדי וליכא למימר משום דהתם איכא קולא וחומרא ואי לא נכתב בחטאת ה"א היכא ששניהם יש יפוי כח עדיף טפי אבל הכא אם במנחה חולק ששניהם הורעו כחם ק"ו היכא ששניהם יפוי כחם זה אינו חדא דאיכא למימר דשניהם הורע כחם טפי כמו בדינא דמנחה ועוד איך ילפינן מנחה מחטאת לענין בעל מום מעיקרא ובזה נדחו דברי הב"ז שרצה לישב קושית וא"ת ולפי מה שכתבתי נסתרו כל דבריו יעוין שם והעיקר נראה לישב קושייתם דמעיקרא לא קשיא מידי דהא בהא קרא בקדשי קדשים ומן הקדשים יאכל כתיבי למעלה תם ונעשה ב"מ דהיינו שבר יד או שבר רגל וגם כתיבי בעל מום מעיקרא כגון חרום או שרוע שהם מומים הנולדים עמו ובכללם הוי בעל מום קבוע ועוד דילפת כתיב שמלפפת אותו עד יום מיתה וכן ילפינן מום בו לא ירצה אבל עבר מומם כשר להקריב וא"כ כתיבי שם הן תם ונעשה ב"מ הן בעל מום מעיקרא וכן בעל מום עובר ובכולן כתיב לחם אלהיו מקדשי קדשים יאכל ולא צריכא קרא לרבות לאכילה בעלי מומים וקרא דגבי מנחה אתי לרבות לחלוקה במסתבר תם ונעשה ב"מ וה"ה בכל הקדשים כיון דשוים באכילה ה"ה לחלוקה וקרא דחטאת אתי לרבות בעל מום מעיקרא לחלוקה דלאכילה לא צריך קרא וה"ה בכל הקדשים כיון דשוים לאכילה בכל הקדשים ה"ה לחלוקה וקרא דגבי אשם אתי לרבות בעל מום עובר לחלוקה דלאכילה לא צריך וה"ה לכל הקדשים כיון דשוים לאכילה משא"כ בדיני דר"א בר"ש דלא מצינו ששוים באיזה ענין ולכך איצטרך תלתא קראי וק"ל:

ד"ה מה אם דחיתני מחטאת כו' תימא אמאי לא קאמר כדקאמר לעיל כו' נראה לי לומר דאין כאן קושיא דלא רצה לומר תדיחני מחזה ושוק שכשם שהורע כחי כך הורע כחך דאיכא למימר מנחה תוכיח שהורע כחי כשם שהורע כחך ואפ"ה דחיתך א"כ הוכרח לומר דמחטאת גופיה אינה ראיה שהורע כחי אצל נשיי ועבדיי וק"ל:

דף קג.

גמרא זה מדרש דרש יהוידע הכהן כו' וע"כ בין למ"ד מותרות לנדבת צבור אזלי ובין למ"ד לנדבת יחיד עור העולה לכהנים ולכך אמר ליה אלא מר במאי מוקי ליה וק"ל:

שם ת"ר עולת איש אין לי אלא עולת איש עולות גרים נשים ועבדים מניין כו' ורש"י לא גריס גרים אלא עולות נשים ועבדים מניין ומ"ו הב"ז הביא גירסת הילקוט והתוס' שגרסו גרים והרמב"ם גרס כותי במקום גר וכתב הכ"מ שכן עיקר דלגירסא דידן קשה מאי קמ"ל דמהיכא תיסק אדעתן לפלוגי בין גר לישראל עכ"ל וכתב עליו מ"ו הב"ז ושרי ליה מאריה דאשתמיטתיה הא דקאמר כאן אטו גר לאו איש הוא א"ל פרט לגר שמת

ואין לו יורשים וא"כ טובא קמ"ל דלא כר"י ומ"מ פסק הרמב"ם הוא נכון כיון דקי"ל עולת איש פרט לעולת הקדש ש"מ דכל העולות חוץ מהקדש ואפילו עולת גוי עורה לכהנים וכ"ש גר ודוק עכ"ל ואני בעניי נפלאתי על כל הנך גירסאות דלפע"ד דאי אפשר למיגרס אלא כרש"י דגריס אין לי אלא עולת איש עולת נשים ועבדים מניין דע"כ דאין לנו רבוי אלא העולה קרא יתירה וה"א דהעולה אתי לרבות שנשחטה שלא לשמה א"כ אי ממעטינן מאיש גר שמת וגם נשים א"כ ריבוי דהעולה י"ל דאתי לרבות נשים ועבדים ומנ"ל לרבות גר שמת ומאי פריך א"כ מה ת"ל עולת איש דילמא איש אתי למעט גר שמת וכן לגירסת הרמב"ם אי ס"ד דממעטינן מאיש עכו"ם א"כ מנ"ל לרבות הני תרתי עכו"ם ונשים דילמא חדא מרבינן ואידך ממעטינן מאיש ועוד תמיה לי לדעת מ"ו הב"ז שכתב דקי"ל עולת איש פרט לעולת הקדש לא ידעתי מהיכן ברור ליה כן להלכה דהא מהאי ברייתא מוכח דלית ליה הך דרשא עולת איש ולא עולת הקדש דאי אית ליה א"כ מאי פריך א"כ מה ת"ל עולת איש דילמא איצטרך למעט עולת הקדש והך ברייתא אתי כסתם מתניתין ובמתניתין לא הזכיר הקדש ולפע"ד נראה דלא קי"ל כהך ברייתא עולת איש פרט לעולת הקדש כיון דר"י גופיה היה מפרש ששה לנדבה כו' שלא יהיו הכהנים זוכים בעורות וקחזינן דהדר ביה ממדרשו של יהוידע הכהן ואף ר' ינאי שרצה לפרש פרט למתפיס עולה לבדק הבית שרצה לפרש דברי ר"י דאמר פרט לעולת הקדש סתם ואפשר שלא שמיע ליה האי ברייתא דמפרש ר"י בעצמו שקאי על עולות הבאות מן המותרות כפי' התוספות וכיון דחזינן דהדר ביה לא קאי האי מיעוטא אלא אליבא דרב המנונא דמפרש במקדיש נכסיו ואליבא דר"י וסתם מתניתין דלא כוותיה ולי נראה דגירסת רש"י דע"כ להך ברייתא א"צ לרבות עולת הגר שמת דמ"מ הוי בכלל עולת איש שמתחילה היתה של איש ועולת איש אתי ללמד דוקא עולה שעלתה לאיש פרט לשנשחטת חוץ לזמנה אלא דהייתי ממעט עולת אשה ולכך איצטרך העולה לרבות נשים וה"ה עבדים דהוי בכלל חיובא דנשים אבל לעולת גר שמת א"צ ריבוי להך ברייתא וזה פשוט וברור לדעתי וכן לא צריך למעט עולת הקדש ועולת עכו"ם להך ברייתא דלא כר"י ועולת עכו"ם פשיטא דעורה לכהנים כיון דהוי בכלל איש איש דנודרים נדרים ונדבות כישראל א"צ רבוי לרבות וק"ל:

תוס' ד"ה לא מבעיא כו' פשיטא דקדשי בדק הבית היו בכלל העמדה והערכה ר"ל כיון שנשחטו קודם פדיה אי אפשר בהעמדה והערכה כיון שכבר מתה ופשיטא דאין עורה לכהנים אבל לי נראה לישב תמיהתם דאי לאו מיעוטא ה"א כיון דעורה לכהנים לא תפיס הקדש דבדק הבית בעור כלל וא"צ פדיון לעור כלל ולכן איצטרך קרא למעוטי

דלא שייכי לכהנים כלל ושפיר תפיס קדושת בדק הבית וכיון ששחטה קודם פדיי' דאי אפשר בהעמדה והערכה דכולה נשרפת עם העור וק"ל:

דף קג:

גמרא פרט לטבול יום ומחוסר כפורים ואונן כצ"ל וכן הוא ברש"י בחומש ובעלי מדפיסים תלו בוקי סריקי במהרש"ק למחוק ומחוסר כפורים ולא דקו בזה:

שם אמר אביי מדסיפא רבי רישא נמי רבי כו' יש להקשות א"ה רישא למה לי הא מסיפא אשמועינן דבהפשט תליא מילתא וכן לרבא דמוקי רישא לר"א בר"ש א"כ סיפא מאי קמ"ל ויש לישב לרבי קמ"ל רישא דדוקא דעבד אם עבר וזרק דאי מסיפא ה"א לאחר הפשטן אפילו קודם זריקה עורותיהן לכהנים דמותר לזרוק לכתחילה קמ"ל רישא כל שלא זכה המזבח בבשרן דהיינו קודם זריקה לא זכו הכהנים בעורן דלא קרינן עולת איש ודוקא בדעבד אם זרקו הדם מרצה על העור ולא לכתחילה וכן לר"א בר"ש דאי תני רישא לחוד ה"א בדעבד מרצה על עור קמ"ל סיפא דקודם שיראו להפשט אין עורותיהן לכהנים אפילו בדעבד וכן משמע לקמן בשיטת הש"ס דפליגי בהכי רבי ור"א בר"ש וק"ל:

תוס' ד"ה ומודה רבי כו' אלמא אין תקנה להביא הגזל קודם שנזרק כצ"ל וכתב הב"ז וז"ל בתוס' דב"ק הניחו בתימה והנה הרב מהרש"א שם לא ראה דברי התוספות שבכאן דכוונתם שם ג"כ להקשות שנפסלו קודם הפשט מכח הפסול שנעשה קודם שחיטה ולא ניתקן קודם הפשט שלא נתן הכסף ולא ס"ל התירוץ שבכאן כי התם ס"ל כדברי הג"ה דאין תקנה אחר שחיטה בחזרת כסף ויפה הניחו בתימא עכ"ל ואני לא זכיתי להבין דבריו דמשמע דמהרש"א רצה לדחות קושית התוספות משום דאיכא תקנה בחזרת כסף אחר שחיטה והמעיין שם במהרש"א יראה עין בעין שלא עלה זה על דעתו אלא דהקשה במה שכתבו התוס' שם דנעשה בו פסול קודם שחיטה וסיימו שם והכא אירע בו פסול קודם שחיטה שהובא קודם כסף ואמאי לא יצא עור לשריפה על זה הקשה מהרש"א וז"ל וצ"ע דאין זה הפסול קודם השחיטה ואינו פסול אלא אם הקריבו קודם הבאת הכסף כדקתני אם קדמו בני יהויריב כו' אבל הבאה לחוד אינה פוסלת כדקאמר ר"י יחזור הכסף אצל האשם כו' ובאמת יפה הקשה ולא נתכוון לתירוץ התוס' דהכא ולי נראה ברור כשמש שט"ס הוא בספרים בב"ק וכצ"ל ונעשה בו פסול קודם זריקה שהביא קודם הכסף ר"ל ששחטו בפסול קודם הבאת כסף והוי פסול (כשיעור) [פנים מאירות: כשעור] מחובר קודם זריקה דפסול אליבא דכ"ע וכן בסוף דבריהם כצ"ל והכא אירע בו פסול קודם זריקה שהובא קודם הכסף היינו ר"ל ששחטו קודם הבאת הכסף ומלבד זה נמי

יש שם טעות סופר שהעתיקו בדברי רבי דכשהוא עם בשר ונולד בו פסול לאחר זריקה הורצה ולפי הגירסא שלפנינו לרבי כשהוא עם בשר ונולד בו פסול בין קודם זריקה ובין אחר זריקה הרי הוא כיוצא בו אלא ע"כ טעות סופר נפל בספרים ולפי זה מיושב קושית מהרש"א שהניח בצ"ע ודוק:

דף קד.

רש"י אבל לענין עור כו' וליכא פסידא לכהנים שהרי לא קרב הקרבן ר"ל ולענין עור עדיין לא זכו בעורו וק"ל:

ד"ה מידי דהוי כו' סוף דיבור אע"ג דבדעבד נמי פסול כדאמרינן בכיצד צולין כצ"ל:

ד"ה והעור בשריפה כו' תלמידי תרביצאי והרא"ש בבכורת בפ' הלוקח ראיתי שגורס תלמידי דרבינא הוא:

גמרא חלוץ קאמרת לפ"ז בקיצור היה לו לתרץ על קושית פרים הנשרפים חלוץ קאמרת דהא פרים הנשרפים לא היו מפשיטים קודם שריפתן כדאיתא ביומא דף ס"ח ע"א:

שם והילכתא כדברי חכמים והנה בפי' המשניות להרמב"ם דהלכה כר"ע בבכור בעל מום ומה שאמרו חכמים הוא בבכור תמים אם נשחט בעזרה ליקרב כמו שבארנו ונמצא טריפה דינו אצל חכמים שיקבור הבשר וישרוף העור עכ"ל ונפלאתי שכתב בבכור תם שנשחט בעזרה שיקבור הבשר הא קי"ל כל שבקודש פסול הוא בשריפה וכן הוא בסוף תמורה ואי פסול טריפה לא הוי פסול בקודש כדאיתא בפ' המזבח מקדש אם כן העור מ"ט בשריפה ויפה כיון הכסף משנה בפי' הרמב"ם והשגת הב"ז אינו על הכ"מ אלא על הרמב"ם גופיה ומכאן תשובה להרב הב"י בטור יו"ד סימן ש"ז שכתב שהרמב"ם לא היה גורס והילכתא כחכמים ומפי' המשנה נראה דגרס שפי' אלא שהיה סובר שהלכה כר"ע בבעל מום והלכה כחכמים בתם והרא"ש פסק כרש"י דהילכתא כחכמים והבשר ועור של בעל מום בקבורה:

תוס' ד"ה אר"ע כו' ולעיל פירשתי בריש פ' התערובות והוא סוף דיבור אח"כ ד"ה אבל לא התירו מומחה לא משמע דוקא משום טריפות הא לאו הכי לא י"ל אם לא היה טריפה ונשחט שלא ע"פ מומחה משמע דמותר הבשר באכילה והיינו דלא כר"מ והרא"ש פסק כר"מ דחשיב ליה גזירה וכן פסק בש"ע ביו"ד סי' ש"י:

דף קד:

גמרא ור"ל אמר כל הבית כולה קרוי בירה נראה לי דמתניתי' דייקא כוותיה דר"ל דקתני ואם אינן נשרפין כמצותן נשרפין בבית הבירה ואי ס"ד כר' יוחנן דאמר מקום יש בהר הבית ובירה שמו קשיא הא איכא פרים הנשרפים שאירע בהם פסול קודם זריקה דנשרפין בעזרה ולתנא דבי לוי אפילו אחר זריקה אלא ע"כ דכל הבית קרוי בירה א"כ שפיר קתני ואם אינן נשרפין כמצותן נשרפין בבית הבירה דהיינו פעמים בעזרה ופעמים בהר הבית וק"ל:

תוס' ד"ה לא מחשבה כו' וי"ל אבל הכא בבשר פרים הנשרפין ר"ל דלא הוי אכילת מזבח ולא אכילת אדם וי"ל דוקא לינה פוסלת ולא מחשבה:

בא"ד ובקטרת נמי אהני ג"ש דמלא מלא ממנחה משמע דהני לפסול ולא לכרת וכן משמע מתוספות דיומא דף מ"ח ע"ב ד"ה חישב ולפ"ז קשיא לי למה תמהו התוס' לעיל דלא דחי התם כדדחי הכא דילמא הכי קאמר דפליגי חכמים ור"ש בחטאת הפנימית דלר"ש אין חייבין עליהם משום פגול אבל מודה דמהני מחשבה לפסול וקאמר ושוין חכמים ור"ש שאם חישב באכילת פרים דלא עשה כלום לקבוע בהם פגול להתחייב כרת אבל פסול הוי ודחי הני דילמא מחשבה לא פסלה היינו להתחייב כרת אבל לינה פסלה אבל לעולם אם לינה פסלה מחשבה נמי פסלה שיהיה הקרבן פסול כמו שאמרינן ביומא מדלינה פסלה מחשבה נמי פסלה דהיינו לפסול הקרבן ויש לישב ודוק:

סוף דיבור וי"ל דהא דנפסלת בטבול יום היינו מדרבנן אבל האי דר"ע מדאורייתא וביומא האריכו ע"ש:

ד"ה שיצא רובן כו' וא"כ רובו במעוט אבר דהכא לא מחייב לענין שבת כיון דאגדו בפנים כמו שאיתא במתני' קופה שהיא מלאה פירות ונתנה על אסקופה החיצונה אף ע"פ שרוב הפירות מבחוץ פטור ומוקמינן בקופה מלאה קישואין ופי' רש"י כל מה דאגיד לגואי כל דהו לאו הוצאה היא וה"נ דכוותיה בשלמא על מתני' דקתני ראשונים מטמאין בגדים לא קשיא היאך הראשונים מטמאים הא בשבת לא הוי הוצאה בענין זה הואיל ואגד הפר ביד אחרונים שבפנים די"ל דמיירי שכל הפר חוץ לחומת העזרה וכן תירצו התוספות בפ' כיצד צולין אבל הכא שיצא רובו במיעוט אבר ע"כ קצת בפנים לא הוי הוצאה לענין שבת ולכך מפרשי דמבעיא ליה אם לשורפו בפנים דהתם לא תליא ביציאה אלא אם נפסל בעזרה שורפו בעזרה או לא וק"ל:

דף קה.

בתר רוב אבר שדינן כו' כעין אבעיא זו מבעיא לן בפרק בהמה המקשה דף ע' אם יצא העובר חציו ברוב אבר ולא איפשטא כמו הכא:

רש"י הג"ה נראה לי דהאי הג"ה מדברי התוס' שמפרשי האיבעיא לענין אם לשורפו בפנים וק"ל:

שם ת"ר פרים ופרה ושעיר המשתלח כו' הנה ראיתי שהעתיק הב"ז דברי הרמב"ם והאריך שם לישב דברי הרמב"ם ולא היה לפני ספרי הרמב"ם לעיין בו אך מ"מ אפרש הסוגיא אליבא דרבנן ור"מ ואליבא דר"ש ונוכל להבין חילוקי דינים מאי דאיכא בין רבנן ור"מ לר"ש דהכא מבעיא לן פרים ושעירים הנשרפים מהו שיטמאו אוכלין ומשקים בפנים כבחוץ ופשטינן דמחוסר יציאה כמחוסר מעשה דמי ולפ"ז הא דאמרינן לעיל דפרה ופרים ושעיר דהם עצמן אינם מטמאים בגדים אבל מטמאים אוכלים ומשקים הואיל וסופן לטמא טומאה חמורה היינו לאחר שיצאו מעזרה אף שמטמאים המתעסקים בהם מ"מ אינם מטמאים בגדים אבל מטמאים אוכלים ומשקים וכל זה לרבנן ולר"מ אבל לר"ש דס"ל דאין מטמאין חוץ לחומת עזרה עד שיוצת האור ברובן ומקודם לכן אין מטמאין ולפ"ז קודם שנתנו לשריפה פשיטא דהוי מחוסר מעשה ואינם מטמאים אוכלים ומשקים אלא בשעת שריפה הוי לר"ש כמו לרבנן לאחר שהוציאו חוץ לעזרה דמטמאו אוכלים ומשקים ה"ה לר"ש בשעת שריפה אבל מקודם לכן לא ובזה נתישב לי מה שנתחבטו רש"י ותוס' בדברי ר"ש (בתוס') [פנים מאירות: בתוספת'] והביאו הר"ש בפ' ח' דפרה משנה ג' תניא בתוס' השורף הפרה ופרים והמשלח את השעיר מטמא בגדים פרה ופרים ושעיר המשתלח עצמן אינן מטמאין בגדים אבל מטמאין אוכלין ומשקים דברי ר"מ וחכמים אומרים פרה ופרים הנשרפין מטמאין אוכלין ומשקין ושעיר המשתלח אינו מטמא אוכלים ומשקין רבי שמעון אומר פרה מטמאה אוכלין ומשקין שהיתה לה שעת הכושר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפין אין מטמאין אוכלין ומשקין שלא היתה להן שעת הכושר כו' ותוספתא זו הביאו הש"ס בכמה מקומות בשבועות דף י"א ע"ב ופי' רש"י אע"ג דאית ליה לר"ש איסורי הנאה אין מטמאין טומאת אוכלין אבל פרה הואיל ויש לה שעת הכושר ומה שעת הכושר שנפדית על גבי מערכתה לכך מטמאה טומאת אוכלין אם נגע שרץ בבשרה וחזר ונגע בשרה באוכלין טימאתן עכ"ל והובא מימרא זו בב"ק דף ע"ו ובחולין דף פ"א ובמנחות דף ק"א ע"ב והקשה רש"י בחולין למה לי קבלת טומאה והלא היא עצמה מטמאה אדם ובגדים ורצו התוס' לפרש דבריו דעיקר קושייתו כיון דסופו לטמא טומאה חמורה מטמא

טומאת אוכלין ולי נראה דאף לפי טעם זה אין כאן קושיא דהא אליבא דר"ש אין מטמאין טומאה חמורה אלא לאחר שיוצת האור ברובן וא"כ מקודם הוי מחוסר מעשה ואינו מטמא טומאת אוכלין מעצמו אלא אם נגע בשרץ ולר"ש כל איסורי הנאה אינן מטמאים דלא הוי אוכל שאתה יכול להאכיל לאחרים אבל פרה מטמאה משום דהיה לה שעת הכושר ולכך אם קיבלה טומאה משרץ מטמאת טומאת אוכלים אף דאין אוכל מטמא אוכל ר"ל מדרבנן או משקין מדאוריי' כדאיתא בפסחים ואף אם נאמר דלר"ש לא הוי מחוסר מעשה משום דאית ליה כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכל העומד לשרוף כשרוף דמי מ"מ הא פריך ליה הש"ס במנחות דף ק"ב ע"ב מדאמר ר"ש כל העומד לזרוק כו' וכל העומד לשרוף כו' נותר ופרה אמאי מטמאין טומאת אוכלין עפרא בעלמא נינהו א"ל חיבת הקודש מכשרתן ומסיק דמדרבנן דאין מונין ראשון ושני לשרוף קדשים עליו וכתבו התוס' בב"ק דאיצטרך לטעם הואיל והיה לה שעת הכושר דאי לאו האי טעמא לא היה מהני חיבת הקודש לעשות לאוכל שאינו ראוי כראוי וא"כ אף דסופו לטמא טומאה חמורה מ"מ לא היה מטמא לר"ש דהוי כעפרא ולא היה מהני חיבת הקודש אי לאו דהואיל והיתה לה שעת הכושר אז מהני חיבת הקודש אף שקיבלה טומאה משרץ אינו אלא מדרבנן דאין עושה שני. ולפ"ז יש לומר אם נפסוק כר"ש דאין פרים מטמאים עד שיוצת האור ברובן א"כ פרים הנשרפין אין מטמאין טומאת אוכלים בעוד שלא נתנו על האש דהוי מחוסר מעשה אלא אם חישב עליהם לאכילה מקבלי טומאה משרץ דלא קי"ל כר"ש בזה אלא כרבנן דסבירי להו דכל איסורי הנאה מקבלי טומאה וגם לא קימ"ל בזה כר"ש דכל העומד לזרוק כזרוק דמי ולפ"ז הא דכתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות פרה דין ז' הנוגע בפרים הנשרפים ובשעירים אפילו אחר שיצאו בין אדם כו' בין אוכלים כו' הכל טהור וכן בשעיר המשתלח כו' ניחא אליבא דר"ש דאית ליה דאין מטמאין עד שיוצת האור ברובן א"כ אפילו לאחר יציאתן הוי מחוסר מעשה ולא מטמאין אוכלין ומשקין ואדם וכלים ובפ"י מהלכות אבות הטומאה דין ג' כתב הרב פרה אדומה ושעירים הנשרפים אע"פ שהן מטמאין אם חישב עליהם לאכילה צריכה שתגע בהם טומאה ואח"כ יטמאו טומאת אוכלים והיינו כחכמים דפליגי על ר"ש וסבירי להו במנחות דכל איסורי הנאה מטמאי טומאת אוכלים אם חישב עליהם ומה שכתב בפ"ו מהל' אבות הטומאה דין ט"ו וז"ל השורף פרה אדומה ושעירים והמשלח השעיר אף ע"פ שבשעת מעשיהם מטמא בגדים כמו שבארנו אם נגעו באוכלים אפילו בשעת מעשיהן הרי הן שני לטומאה עכ"ל נראה לי דבשעת מעשיהם לר"ש הוי כמו לרבנן לאחר יציאתן מעזרה דמטמאו אוכלין ומשקין ה"נ מטמאו אוכלין ומשקין בשעת

מעשיהן דסופן לטמא טומאה חמורה וס"ל להרמב"ם כי היכי דנבילת עוף טהור לר"מ דמטמא אוכלין ומשקין אינו מונה ראשון ושני משום דאינו מטמא אדם וכלים בנגעים הכא נמי אף דבשעת מעשיהם מטמאים אוכלים ומשקים מ"מ כיון דמחמת עצמן הם טהורים ואינם מטמאים כלים בנגיעה אלא אדם מצד המתעסקים ולא מצד נגיעה א"כ אין מונים ראשון ושני ואם נגעו באוכלים הרי הן שני לטומאה כיון דאין מטמאים עוד שום טומאה לא נחשבו כראשונים אלא כשנים כל זה נראה לי לישב דברי הרמב"ם מה שראיתי העתקתו בב"ז ובזה מיושב מה שהקשה הכ"מ מנין לו שאין מטמאין אוכלים אלא להיות שני ולפי מה שכתבתי ניחא בס"ד והב"ז רצה לפרש שקאי אם נגעו הכלים שעליו שהם ראשון אפילו בשעת העסק באוכלים ומשקים נעשים שני יעוין שם והלשון לא משמע כן דא"כ לשמועינן בשאר טומאות בענין זה ולמה שכתבתי ניחא:

רש"י ד"ה הנך דאיכא גואי כו' וכ"ש אלו שמוחזרים ועומדים שהרי לא יצא ק"ק הא עכ"פ הפרים יצאו וצ"ל דבידם להחזיר הפרים וכיון דאם הדר הדר והם לא יצאו לכך לא מטמאין וק"ל:

תוס' ד"ה פרים הנשרפים בסוף דבריהם מה שבפנים אינו מבואר וזהו עיקר ר"ל מה שכתבו התוספות לעיל דמבעיא ליה לענין הנוגע בפנים אינו מבואר יפה איך דחה רבינא ותסברא ובהגה מבואר יפה וק"ל:

דף קה:

גמרא נאמר כאן חוץ למחנה כו' מה כאן חוץ לג' מחנות אף להלן כצ"ל ומכאן תשובה לבעל שפתי חכמים שפי' בפרשת חוקת מה שפי' רש"י מחוץ למחנה חוץ לג' מחנות ומפרש דילפינן חוץ למחנה דהכא מחוץ למחנה דכתיב בפ' מצורע ולא דק דבהדיא אמרינן כאן וביומא דילפינן מפר יום כפור:

תוס' ד"ה ומדסיפא ר"מ וכו' והיינו דלא כר"מ דקסבר אלא בבהמה טהורה בפ' גיד הנשה כצ"ל:

ד"ה חיבור אוכלין כו' ובתוספות' תניא אתרוג שנפרץ ותחבו בכוש או בקיסום אינו חיבור שאין חיבורי אדם חיבור ומזה יש סתירה לדברי השו"ע באו"ח סי' קס"ח דשני חצאי לחם יכול לחברם ע"י קיסום ואפילו בשבת לענין לחם משנה ומביא מהרי"ל ראיה מעירובין דמהני חיבור ע"י קיסום ויש לומר דלא דמי להתם דהתם טעמא משום איבה ולכך כשמחברם עד שאין נראה שהוא פרוס ליכא איבה אבל לענין שבת דבעינן שתי לחם משנה שלם לא מהני חיבור ע"י עץ דאין חיבורי אדם חיבור להיות נקרא שלם וק"ל:

ד"ה מה כאן חוץ לג' מחנות וכו' ושמא גזרה שוה היא ר"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש:

בא"ד ויש לפרש דפרה קדשי בדק הבית היא ר"ל ואזלינן בתר הלמד כיון דלמד חול ילפינן למד מן הלמד וק"ל:

דף קו.

פרק שלשה עשר

תוס' אזהרה מנ"ל כו' ומיהו לקמן בשמעתין משמע דלאפוקי לאו קאתי כו' פי' הא דקתני בכריתות הפסח והמילה מצות עשה לדיוקא דלית ביה לאו ולכן אינו מביא קרבן על שגגתן וק"ל ובסוף דבריהם מישבים דאינו מקשה דלחייב עליהם קרבן דיש לומר דעיקר טעמא דאיתקש כל התורה לע"ז דשב ואל תעשה לאפוקי הני דקום עשה נינהו אלא על לישנא דמתני' דייק דמשמע דלית ביה לאו ע"ז פריך תיתי בק"ו ממותיר וק"ל:

ד"ה מנין לזובח בהמה כו' ואפילו שלא כדרכה כלל כו' כגון פעור ומרקוליס והוא עובד אותם דרך כבוד וק"ל וא"ת מנ"ל הכא זובח בהמה למרקוליס ר"ל כיון דמאיכה יעבדו לא נפקא מכובדים דלאו אורחייהו בזביחה א"כ דילמא אתי קרא למכובדים שאין דרכן בזביחה וק"ל ויש לומר דגלי לן בהשתחואה כו' וה"ה בזביחה והא דנקט ר"א זובח למרקוליס לרבותא נקט וק"ל:

בא"ד ועוד תרווייהו למכובדין צריכי חד לעונש וחד לאזהרה וליכא למימר דלא צריך אזהרה לזובח שלא כדרכה למכובדים דהוי בכלל מגפף ומנשק דילפינן אזהרה מלא תעבדם ויש לומר דע"כ דאי לאו אזהרה לזובח לא הוה מוקמינן לא תעבדם אזהרה למגפף ולמנשק אלא לזובח לחוד דהא ע"כ איצטרך אזהרה להשתחואה ולא ילפינן מלא תעבדם אלא ע"כ כדכתיבנא וכן כתבו התוס' בסנהדרין דף ס' ע"ב ד"ה אזהרה מנין בהדיא כן ה"נ דכוותיה וק"ל:

בא"ד אלא כמו שפירשנו דר"א אכל שלא כדרכה ומהשתחואה נפקא לן דאין חילוק כצ"ל נ"ל דוקא זה ילפינן מהשתחואה דהוי כמו גילוי מילתא בעלמא אבל אי לאו אזהרה במכובדים שלא כדרכה לא הייתי יליף מהשתחואה כיון דהשתחואה יצא לידון לעצמה ואי לאו קרא הייתי מוקי לא תעבדם לאזהרה לזביחה ולא הייתי יודע מגפף ומנשק כדכתיבנא לעיל וק"ל:

בא"ד מאי קושיא דילמא איצטרך לאזהרה במחשב מעבודה לעבודה ר"ל בשלמא בעובד בזביחה עצמה ילפינן עונש ואזהרה מהשתחואה דעל הכלל כולו יצא אבל במחשב מעבודה לעבודה דאיצטרך למכתב עונש בהדיא א"כ איצטרך גם אזהרה וק"ל:

דף קו:

תוס' ד"ה אזהרה מנין כו' אמסקנא סמיך דילפינן הבאה הבאה כו' יש להקשות לפ"ז ידע המקשה התירוץ ויש לישבו דעיקר קושייתו דעכ"פ לא ילפינן אזהרה מלא יזבחו וק"ל ועיין מה שכתבתי בדף ק"ז ע"א בגמרא אלא כדתנא דבי ר' ישמעאל:

ד"ה מקום שענש כו' דאיכא למימר שכן קום עשה ה"ה דהוי מצי למימר דשאני פסח דיש לו תקנה ואין לומר דמילה אין לו תקנה דכבר נתחייב כרת אם כן הא דפריך בש"ס מה לפסח שיש לו תקנה מ"מ הקשה רבא שפיר ממילה אלא ע"כ דזה פשוט דגם מילה יכול עכ"פ לתקן עוותו משא"כ בשאר עבירות וק"ל:

ד"ה מה לשרצים וכן תפסו התוס' ביבמות דף קי"ד הא דקאמר שם לא תאכלם כי שקץ הם להזהיר הגדולים על הקטנים והאי קרא בשאר שרצים כתיב וע' בחולין דף קכ"א ע"ב ובע"ז גבי עכברא שהוא מח' שרצים דשיעורו בכעדשה למלקות ולכך כתב רמ"א בי"ד דשרץ אינו בטל ע"ש:

ד"ה מכולהו שכן לא הותר מכללן תימא ניליף כולהו כרת בק"ו מחלב ולי נראה דאיכא למימר זובח זבח שנדר בשעת היתר והקריב בשעת איסור דריבתה התורה לאזהרה ולא לכרת אף שלא הותר מכללו תוכיח וק"ל:

דף קז.

גמרא אלא לכדתניא דבי ר' ישמעאל ואליהם תאמר לערב פרשיות פי' רש"י וי"ו מוסיף על ענין ראשון ולכאורה הוי ליה למימר וי"ו מוסיף על ענין ראשון כדאמרינן בכל הש"ס ומדנקט עירוב פ' נראה לי דהכי פירושו כמו עירוב פרשיות גבי כי הוא זה ה"נ דהאי פרשה כאלו נאמרה קודם למען אשר יביאו סמיך לשחוטי חוץ וילפינן כאלו הזהיר הכתוב על שחוטי חוץ אם העלה עולה או זבח שחייב כרת וקרא דאל פתח אהל מועד איכא דרשא טובא ובזה נתישב לי כמה קושיות ראשון לפי מה דיליף ר' ישמעאל בשמעתין מלא יביאנו לעשות אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר וחד למוקטרי פנים שחסרו וחד למוקטרי חוץ שחסרו א"כ מדאיצטרך למעט מוקטרי חוץ שחסרו שפטור ש"מ שאם לא חסרו שחייב במוקטרי חוץ ולמה ליה למילף מואליהם

תאמר אלא ברור הדבר דהאי קרא למען אשר יביאו בני ישראל מיירי בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור וס"ד דהאי פרשתא דהעלאה קאי נמי על פרשה הסמוכה לה דהיינו בקדשים שהקדישן בשעת היתר הבמות וס"ד דכרת נמי מחייב אם העלה אותן בחוץ קמ"ל ואליהם דעירוב פרשיות יש כאן כאלו אין כאן מקומה אלא גבי שחוטי חוץ שהקדישן בשעת איסור הבמות ומזה ילפינן נמי דאם העלה מוקטרי חוץ שחייב ולכך אמר אלא כדתנא דבי ר' ישמעאל משמע שתנא דבי ר"י אמר למילתיה במקום אחר ונילף מיניה נמי מוקטרי חוץ שהעלה בחוץ ואיצטריך להאי ילפותא דאי לא נכתב עירוב פרשיות הוי מוקמינן הני תרי מיעוטי חד למוקטרי חוץ שהקדישן בשעת איסור הבמות שחסרו וחד למוקטרי חוץ שהקדישן בשעת היתר הבמות שחסרו ולכך איצטרך לערב פרשיות כאלו אין כאן מקומה אלא קודם למען אשר יביאו בני ישראל למעט מוקטרי חוץ שהקדישן בשעת היתר הבמות: ובזה מיושב מה דתמהו התוספות בפ' בתרא דף קי"ט דרצה רב כהנא לומר דאם העלה קדשים שהקדישן בשעת היתר שכרת נמי מחייב מ"ט דכתיב ואליהם תאמר על הסמוכין ונשאר שם בתיובתא משום דתנא בהדיא ר"ש אומר קדשים שהקדישן בשעת התיר הבמות ושחט והעלה בשעת איסור הרי הן בעשה ולא תעשה אין בהם כרת וכתבו התוס' והא דאמרן לעיל ואליהם לערב פרשיות היינו שחיטה והעלאה אבל כולי האי לא אמרן לערב היתר הבמות על איסור הבמות עכ"ל והוא דוחק גדול דלהיתר הבמות פרשה זו סמוכה יותר אבל לפי מה שפירשנו ניחא דעירוב פרשיות פירוש כאלו נכתב מקודם למען אשר יביאו ולא קאי כלל אדסמיך ליה: ובזה ניחא נמי הא דקאמר לעיל עד כאן הוא מדבר בקדשים כו' שהרי עונשן אמור ואל פתח אהל מועד אזהרה דכתיב השמר לך פן תעלה וכתבו התוספות הא דמייתי אזביחה אזהרה דהעלאה אמסקנא סמיך דילפינן הבאה הבאה וזה דוחק דאם כן ידע המקשה מתירוץ אבל למה שכתבנו ניחא דמכח עירוב פרשיות דרשינן כאלו נכתב האי קרא דהעלאה גבי שחוטי חוץ שהקדישן בשעת איסור קודם האי קרא למען אשר יביאו ולכך מהדרינן שפיר גבי שחוטי חוץ עונש שמענו אזהרה מנין עד דמסיק דילפינן בג"ש או בהקישא וק"ל:

שם ר' יוחנן אמר אתיא הבאה הבאה וכתב מ"ו הב"ז וז"ל יש לפרש בדוחק דכשם שבהעלאה חייב אמוקטרי פנים כך חייב בהעלאה אמוקטרי חוץ ולכאורה היה נראה למוחקו כו' נפלאתי מי דחקו לפי' זה עד שנראה לו למחקו מן הספרים ולי נראה כפשטו דילפינן בג"ש מה להלן בשחוטי חוץ אף כאן בהעלאה מדבר בשחוטי חוץ שהעלן בחוץ ובזה ניחא הא דכתבו התוס' וקשה הא דלא משני ההיא דכריתות כר"י הגלילי דפוטר

מוקטרי חוץ עכ"ל ולפי מה שכתבתי ניחא דע"כ הא דקתני התם השוחט והמעלה בתרתי לא ידעינן תרתי לאוי אלא בג"ש כדכתבו התוספות ד"ה הני תלתין וכיון דע"כ ילפינן בג"ש אם כן אין ג"ש למחצה וילפינן נמי דאיירי בשחוטי חוץ שהקטירו בחוץ ולכך לא מוקי למתני' כר"י הגלילי דע"כ מתני' לא אתי כוותיה ולכך לא פריך האי קושיא אלא לר' יוחנן ודוק:

דף קז:

גמרא להכי כתיב קרא דלא אתיא מבינייהו איכא למידק לרבי אבהו דאמר שחט וזרק לר"ע חייב שתים זרק והעלה לר' ישמעאל חייב שתים א"כ דילמא להכי כתבי' רחמנא זריקה לר"ע לחייב שתים אשחיטה וזריקה לר' ישמעאל לחייב שתים אזריקה והעלאה ואי הייתי יליף מבינייהו לא היה מחייב אשחיטה וזריקה שתים ולא אזריקה והעלאה שתים בשלמא לאביי ניחא דס"ל אליבא דכ"ע אשחיטה וזריקה חייב אחת משום דכתיב שם תעשה הכתוב עשאן לכולן עבודה אחת וכן זרק והעלה אליבא דכ"ע מחייב שתים דהוציא קרא העלאה מכלל שאר עשיות למימר דמחייב עלה באפי נפשה ניחא דנישתוק קרא מזריקה ונילף מבינייהו וממילא נילף דעל זריקה והעלאה מחייב שתים ועל שחיטה וזריקה מחייב אחת אלא לר' אבהו קשיא ואם כן הדרה קושית הש"ס לדוכתה דנילף הקומץ והמקבל מבינייהו דשחיטה וזריקה ובזה י"ל מיושב מה שהניחו התוספות בתימא הכא ובפ' בתרא וק"ל:

תוס' בד"ה להכי כתבי' קרא כו' תימא על סוגי' זו דבפ' בתרא דרשינן אשר יעלה עולה כו' למעוטי קומץ עכ"ל ולפי מה שכתבתי ניחא דסוגיא דפ' בתרא אתיא כר' אבהו דליכא למעט מדכתבי' לזריקה דיש לומר דאיצטרך כדי לחייבו שנים למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ואין לנו מיעוט על קמיצה ואיצטרך למעט מאשר יעלה עולה וסוגיא דהכא אתיא כאביי ודוק:

גמרא איתמר המעלה ואין בו כזית כו' נראה דאף דר"י סבירא ליה לקמן דמחלוקת באבר אחד כו' ואותו על כל אבר ואבר כתיב שיהיה שלם ולא חסר מ"מ מפרש הכא למאן דאית ליה אותו למעוטי פחות מכזית שאין הקטרה שלימה אם העלה פחות מכזית ועצם משלימו מצטרף או נוכל לומר אף למ"ד אותו אאבר כתיב מ"מ מודה אפילו אבר שלם אם אין בו כזית לא הוי הקטרה פחות מכזית ולכך נקט רבא המעלה ראש בן יונה דאף דהוא אבר שלם מ"מ הוי פחות מכזית אם מלח משלימו ולפי' התוספות לקמן דף ק"ח

ע"ב דלמ"ד אותו אכל בהמה כתיב וחייב אזית קמא אם הבהמה עדיין בשלימות א"כ אמר ר' יוחנן אם הקריב זית ראשון ועצם משלימו דמצטרף וכל זה דרך אפשר וק"ל:

תוס' ד"ה ר"י אומר חייב חיבורי עולין כו' וכיון דחשיב הקטרה בפנים מחייב בחוץ כו' כדאמר לקמן דאף במוקטרי חוץ פטור אם הקריב חצי אבר אף שהוא יותר מזית והוי הקטרה בפנים מ"מ פטור מגזרת הכתוב על השלם הוא חייב מ"מ במוקטרי פנים כיון דמהדרינן פוקעין הוי הקטרה שלימה א"כ למ"ד דבעינן הקטרה שלימה ואינו מחייב במוקטרי חוץ אלא בכזית קשה לר"י דסבירא ליה יש הקטרה פחות מכזית א"כ מנ"ל דהוי הקטרה חסירה דילמא אף פחות מזית הוי הקטרה שלימה כיון דחשיב הקטרה בפנים ודוק וניחא השתא דכתבו ועוד דבשחוטי חוץ מיפטר טפי כדדרשינן הכא על השלם הוא חייב בדרך שלילה ולמה לא כתבו בפשיטות דהכא גזרת הכתוב דדרשינן אותו על השלם הוא חייב כו' אלא ע"כ דעיקר קושייתם מנ"ל לומר דחצי זית הוי הקטרה חסירה דילמא הוי באמת הקטרה שלימה כיון דס"ל יש הקטרה פחות מזית וע"ז תירצו דשחוטי חוץ מיפטר טפי דדרשינן על השלם הוא חייב כו' מוקמינן במסתבר ההקטרה חשובה בכזית וק"ל:

דף קח.

תוס' ד"ה שחיטת לילה כו' וקצת תימא כו' בלא דבריהם דלעיל הייתי אומר דניחא ליה למנקט הכא שחיטת לילה וקבלה בכלי משום דהני לרבי יוסי פטור ולרבנן חיובי מחייבי כמו שאמר ר"י לעיל דף פ"ה השוחט בלילה בפנים והעלה בחוץ חייב לרבנן אף לר' יהודא משום לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ אבל בנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו ליכא למימר הני אפילו לרבנן פטור ולכך נקיט הני אבל השתא דכתבו התוס' דאף בשוחט בלילה לרבנן נמי פטור אליבא דר"י קשה שפיר למה נקט הני וק"ל:

בא"ד ועוד נראה כו' היינו כשאין הקודש מקבלו מחמת פסול אחר כגון שחט בלילה או מקבלו בכלי חול וכן הקומץ והלבונה שחסרו והקריבו מבחוץ משום דהוי פסול אחר פטור וק"ל:

דף קח:

גמרא רבי יוסי אומר ההוא אחד ולא שנים כו' וצריך לומר לר"י מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב ליה קרא וק"ל:

שם אכל בהמה כתיב וי"ל דכ"ע סבירי להו מוקטרי פנים שחסרו פטור לכל מר כדאית ליה:

שם אבל אבר א' דברי הכל אינו חייב אלא אחת ופי' רש"י והקריבו לחצאין לאחר שהקריבו שאר אברים ר"ל שהקריב בפנים דהא איתא במתניתין דלקמן וכולן שהקריבו בפנים ושייר מהן כזית והקריבו בחוץ דחיי' אבל אם הקריבו בחוץ ואח"כ הקריב אבר לחצאים למ"ד אכל אבר כתיב היה לחייב שתים וק"ל ולי נראה הא דקאמר אבל באבר א' לאו דוקא אבר אחד אלא שהקריב כל בהמה בחוץ אבר אבר לחצאין אינו חייב אליבא דכ"ע אלא אחת:

תוס' ד"ה אכל בהמה כתיב כו' דאייתי לכולה בהמה פי' כשהיתה הבהמה שלימה וכן פי' מ"ו הב"ז ולפ"ז צריך לומר הא דכתבו התוס' אבל אבר אחד שהעלה לחצאין לכ"ע אינו חייב אלא אחת אזית קמא היינו משום דעדיין אבר שלם אבל אזית בתרא לא מחייב דהא זית קמא הרי הוא כנאבד ולמ"ד אכל בהמה כתיב מחייב אזית קמא משום דבהמה היתה שלימה וק"ל:

בא"ד כר' ישמעאל דלעיל וקסבר דלא מהדרינן פוקעין לכ"ע קשה לי להבין דבריהם דאי סבר ר' ישמעאל דלא מהדרינן פוקעין א"כ תרי מעוטי לא יביאנו ולעשות אותו למה לי דמחד נפקא דמהי תיתי לחלק בין מוקטרי פנים למוקטרי חוץ אי לא מהדרינן פוקעין ומפי' רש"י דלעיל נראה דאף לר' ישמעאל מהדרינן פוקעין ולכך איצטרך תרי קראי והא דאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין כמאן דלא כרבי יוסי דיש לומר דקים ליה דר' יוסי כר"ע סבירא ליה גבי זריקה דיליף מאו זבח ולחלק נפקא מלא יביאנו וליכא אלא חד מיעוט דאותו וכיון דפוטר מוקטרי פנים שחסרו ש"מ דסבירא ליה לר' יוסי דלא מהדרינן פוקעין אבל לרבי ישמעאל מוכרחים אנו לומר דמהדרינן פוקעין דאל"כ תרי קראי למה לי וק"ל:

ד"ה לא נחלקו ויש לומר דשמא כיון דמהדרינן פוקעין פחות מכזית ה"א דמחייב בחוץ אי לאו דכתיב אותו עכ"ל ובמוקטרי פנים נראה ממתני' דלקמן דקתני המעלה כזית מן העולה משמע פחות מכזית פטור ש"מ אף במוקטרי פנים פטור וע"כ ס"ל דמהדרינן פוקעין דא"כ למה לי מיעוטי ואם כן מנא לן למעט מוקטרי פנים וע"כ צריכין אנו לומר או דסברי כרבי ישמעאל דאית ליה תרי מיעוטי או דצ"ל דלמוקטרי חוץ לא צריך קרא כיון דלא מצינו הקטרה פחות מכזית ולא איצטרך קרא אלא למוקטרי פנים אף דמהדרינן פוקעין מ"מ פטור פחות מזית:

ד"ה כמאן מהדרינן פוקעין כו' ומוקי ליה בניתותרו ר"ל וע"כ מיירי שנחסר מקודם ואפ"ה מחייב עלה בחוץ וק"ל:

בא"ד וצריך לדקדק אי מהדרינן פוקעין דידהו ר"ל בקומץ ולבונה דלא נזכר מפורש בש"ס אלא דהתוספות כתבו בהקומץ דף כ"ו ע"ב דמהעולה לא ממעטינן עיכולי קומץ ולבונה כיון דאיתנהו על מזבח החיצון ולכך כתבו וצריך לדקדק אי בריר האי ילפותא משום דקשיא להו דהא לר"ע מחייב אמוקטרי פנים שחסרו ולא ממעטינן מאותו משום דחשיב הקטרה שלימה וא"כ בקומץ ולבונה שחסרו הלא מתקבל בפנים שאם עלו לא ירדו וכ"ת משום דכתיב אותו על השלם הוא חייב וזה לא היה הקטרה בפנים הא אם מהדרינן פוקעין הוי הקטרה שלימה מידי דהוי אחצי אבר לר"ע במוקטרי פנים כיון דמהדרינן פוקעין הוי הקטרה שלימה ה"נ דכוותיה וכ"ת דאתיא כר' יוסי דלא מהדרינן פוקעין ובפ' המזבח מקדש איכא כמה קראי דמהדרינן פוקעין ותימא אי פליג עלה ר"י זה הוא כוונתם דלא כב"ז מ"מ קשה להולמן למה לא הקשו בפשיטות על הא דאמר כמאן מהדרינן פוקעין דלא כר"י איך פליג ר"י על הנך קראי ודוק:

דף קט.

גמרא עולה ואימורין אין כו' תנינא להא דתנו רבנן כו' בשלמא העלאה עולה אין כו' אלא פיגול ונותר מ"ט והא תנן כו' יש להקשות דהאי קושיא היה יכול להקשות על ברייתא גופיה בלא האי דיוקא דדייק על מתניתון וקאמר תחילה תנינא להא דתנו רבנן ונראה ליישב דעל ברייתא גופיה לא היה רוצה לדייק ולהקשות עולה אין שלמים לא בשלמא אהעלאת עולה דכליל אין שלמים לא אלא פיגול מ"ט לא והא תנן כל הפיגולים הייתי אומר דתנא דברייתא נקט עולה בשביל העלאת חוץ דדוקא עולה מצטרפין ואידי דנקט הא נקט נמי אינך להתחייב עליהן משום פיגול ונותר אף דלא איצטרך לאשמועינן דהא כבר תנא במתניתין דכל הפיגולים מצטרפים אפילו דשלמים נקט הני איידי דהעלאת חוץ ולעולם לענין פיגול אפילו שלמים מצטרפים ולכך דייק תחילה ממתני' דנקט עולה ואימורין מצטרפין להעלאת חוץ עולה אין שלמים לא אם כן תנינא להא דתנו רבנן בברייתא ואם כן קשה מאי קא משמע לן רבנן בברייתא אי דיוקא דהעלאה הא כבר נשמע ממתני' אלא על כרחך דאשמועינן בברייתא דאף לענין פגול ונותר וטמא דוקא עולה ואימורין מצטרפין ונקט העלאה איידי דפיגול ונותר דאשמועינן דאף שם דוקא עולה ואימורין מצטרפין ולא שלמים ולכך פריך שפיר הא תנן כל הפגולין

מצטרפין וקשיא פגול אפגול ונותר אנותר עד דמתרץ דמיירי במחשבת פגול ונותר מיירי בשנתותרו לענין לזרוק עליהם הדם ואיידי דנקט הני אשמועינן נמי העלאת חוץ וק"ל:

תוס' ד"ה עולה ואימורין כו' ובמנחה אפילו כולה קיימת לא יזרוק והיינו במנחה הבאה עם הזבח וק"ל ואי לענין מחשבת פיגול ור"ל דאף לענין העלאת חוץ לא מצטרף חלב ויין דאין שיעורין שוה מ"מ לענין מחשבת פגול דבעינן אכילת אדם או אכילת מזבח דהוי בכזית מצטרפים כמו שכתבו התוספות בסוף דבריהם וכן לענין לזרוק ג"כ הוי מצטרפים אי היה מנחה כמו גופיה דזבח וק"ל:

דף קט:

תוס' ד"ה בשניתותרו בסוף דבריהם אבל כיון דתני טמא על כרחין לענין אכילה קאמר והמתרץ השיב לו בשניתותרו ואשמועינן דזריקה מעליותא היא לאיחיובא משום פגול ונותר וטמא וכל הניתר לטהורים חייבים עליהם משום טומאה וכל הני לענין אכילה קאמר וק"ל:

ד"ה ומר סבר מלא חפניו לאו דוקא תימא כו' אפילו יהיה דוקא הוי מחייבי רבנן מידי דהוי אקומץ לא זכיתי להבין תמיהתם דהא בקומץ פי' רש"י במתני' דמחייבי לרבנן בכזית היכא דכולה קיים ולא חסרו קודם הקטרה משום דתנן הקטיר קומצה פעמים כשירה הילכך הקטרה היא אבל במלא חפניו אי דוקא הוא פי' רש"י ובבת אחת הילכך בחוץ לא מחייב אלא אשלימה והוכרח לומר דלרבנן מלא חפניו לאו דוקא וק"ל:

דף קי.

תוס' ד"ה אבל בחסרו מודו ליה ותימא מאי קמ"ל ונראה לישב דמסיפא וכולהו שחסרו והקריבו בחוץ ה"א לר"א אשמועינן דלא תימא כיון שהקריב כל מה שהוא בעין הוי כולה הקטרה קמ"ל דפטור אבל לרבנן דמחייבי בכזית בכה"ג נמי מחייב ולכך אמר בפירוש שמיע לי מרב דבחסרון מודו ליה ולעולם בחסרון בפנים וק"ל:

דף קי:

גמרא אמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי מה להלן ג' לוגין כו' על מתני לא קשיא דאף דסבירא ליה לרבי אליעזר מנסך מי חג בחוץ חייב וע"כ דניסוך המים דאורייתא מ"מ י"ל דהילכתא גמירא לה ולכך חייב דוקא בחג ולא בשאר ימות השנה וחייב אף בפחות מג' לוגין אבל למנחם [פנים מאירות: ד]סבירא ליה דטעמא דר"א דיליף מהקישא דניסוך המים ליין פריך שפיר וכל זה הוא פשוט ביותר ולא כתבתי זה אלא שראיתי בפי'

המשניות להרמב"ם שכתב שר"א סבר שניסוך המים מן התורה לפיכך אמר שהמנסך בחג בחוץ חייב ואין הדבר כן לפי שאינו אלא הלכה למשה מסיני וכבר תמהו המפרשים דמה חילוק יש בין מה שמפורש בדברי תורה או מה שהוא הללמ"ס ועוד דלפי פירושו טעמא דר"א דיליף ניסוך מים מקרא א"כ הי' לו להקשות לריש לקיש על מתני' וע"כ צריך לומר דבמתני' אפשר לפרש משום דסבר דהלכה למשה מסיני הוא וכדמסקינן ש"מ דאפ"ה מחייב ר"א ואחר זה עיינתי בתוספות י"ט וראיתי ג"כ שהרגיש בזה ועוד נפלאתי שלהאי טעמא אינו חייב אפילו בשלשה לוגין והרמב"ם בעצמו פסק בפ' י"ט מהלכות קרבנות המנסך מים ג' לוגין בחוץ חייב פחות מכן פטור ואם כן איך יסתור דברי עצמו ובאמת בנוסחאות ארץ ישראל כתוב בפי' הרמב"ם בז"ל ר"א סבר שזה חייב מן התורה ולפיכך אמר שהמנסך מי חג בחג בחוץ חייב ואפילו נסך שיעור מועט ואין הדבר כן לפי שאינו אלא הלכה למשה מסיני ואם נסך ג' לוגין מים בחוץ חייב לדברי הכל ע"כ ורצה לתקן דלא פסק כר"א אלא היכא שניסך פחות מג' לוגין אבל ג' לוגין כ"ע מודים מ"מ לא הועיל כלום במאי דתלי טעמא משום דהלכה למשה מסיני הא מסקינין דטעמא דר"א אף שהוא הלכה למשה מסיני מ"מ מחייב אלא דרבנן פליגי עליה וס"ל דמחייב דוקא בג' לוגין משום דילפי מהקישא ולולי דמסתפינא הוי אמינא אף בשאר ימות השנה נמי פליגי כדפריך סתמא תלמודא דלא כגירסת ר"ת ולכך נקט סתמא בברייתא דף ק"ט ע"ב המנסך פחות מג' לוגין יין ומים פטור הא ג' לוגין חייב משמע אפילו בשאר ימות השנה ואפשר דרבנן ילפי מהקישא וכשם שביין חייב בחוץ בשאר ימות השנה אף ניסוך מים כן וכן פירשו התוס' במעילה בענין זה:

תוס' ד"ה אי מה להלן כו' ונראה לישב גירסת הספרים כו' יש להקשות דלפי זה אף לבתר דמסיק דהילכתא למשה מסיני קשיא הך קושיא דלחייב כל השנה וכן קשה קושיא זו על מתני' וק"ל:

רש"י ד"ה ביש שיעור למים כו' אבל אי הוי טפי לא קדשינהו כלי דלא חזו ליה לכאורה משמע דלא קדשי כלל כדמשמע בסוף פ' ד' דסוכה בפיסקא כמעשהו בחול דוק ותשכח דלא כתוס' דמעילה דף יג ע"ב דמפרשי דמ"מ קדיש אג' לוגין אחרונים:

דף קיא.

רש"י ד"ה רבינא אמר ס"ד אבל בניסוך המים קדשו אין לא קדשו לא והיינו דוקא ג' לוגין ותו לא דלא קדשי כלי ולפי' התוספות צריכין אנו לומר דבעי ר"א כלי שרת ולא כלי חול וק"ל:

גמרא ר"ע אומר וכי תבואו כו' או אינו אלא לבמה גדולה ופי' רש"י ואשמועינן קרא דלא קרבו נסכים במדבר משום דקשיא ליה דהא לר"ע לא איצטרך קרא לבמה גדולה דהא במדבר נמי קרבי וא"כ מאי פריך או אינו אלא לבמה גדולה ולכך פי' דפריך דילמא אשמועינן קרא דלא קרבו נסכים במדבר וניחא ליה משום דכתיב אל ארץ מושבותיכם בבמה הנוהגת בכל מושבות דהיינו במת יחיד ור' ישמעאל משמע ליה מושבות לאחר ירושה וישיבה זה כוונת רש"י ופשוט ויש לדקדק לפ"ז מנ"ל לומר דלר"ע קרבו נסכים במדבר דילמא לא קרבו והוא דריש מושבותיכם במה הנוהגת בכל מושבות וממילא איתרבי במת יחיד ורבי ישמעאל דריש לאחר ירושה וישיבה ועוד דזה דוחק לומר דפריך המקשה לר"ע או אינו דקרא אתי לבמה גדולה ואשמועינן דלא קרבו נסכים במדבר ולכאורה מאי דהוי הוי ומאי נפקותא בזה וכן לפי' רש"י בקדושין דלכ"ע קרבו נסכים במדבר בקרבן צבור דכתיב במלואים וזה אשר תעשה וכתיב בה נסכים בעולת התמיד בקרבן צבור הוא דהוי ופליגי בקרבן יחיד דלר"ע קרבו נסכים ליחיד במדבר וטובא קשיא מנ"ל לר"ע דקרבו נסכים ליחיד במדבר הלוא לא רמיזה בתורה מזה ונראה ברור דהא ר"ע ור"י פליגי בחגיגה אי הקריבו ישראל עולת התמיד במדבר דלרבי ישמעאל לא קרבו ולר"ע קרבו במדבר וא"כ יהיו הדברים כפשטן דלר"ע קרבו צבור נסכים במדבר משום דס"ל דהקריבו עולת התמיד שנאמר בה במלואים נסכים ולכך פריך לר"ע או אינו אלא לבמה גדולה ואף דקרבו במדבר מ"מ איצטרך לאשמועינן דיחיד בבמת צבור שיקריב נסכים דלא שמעינן בשום מקום נסכי יחיד ומהדר דכתיב ארץ מושבותיכם במה הנוהגת בכל מושבות דהיינו במת יחיד ור' ישמעאל סבר דלא קרבו נסכים במדבר משום דלא הקריבו עולת תמיד וקאמר להטעינו נסכים לבמה גדולה וקאמר או אינו אלא לבמה קטנה משום דלא קרבו נסכים במדבר וקמזהיר רחמנא בבואם מיד לארץ בגלגל בבמה קטנה שיקריבו נסכים הן צבור הן יחיד ת"ל אשר אני נותן לכם במה הנוהגת לכולכם הכתוב מדבר וע"כ מושבותיכם לאחר ירושה וישיבה שאף בגלגל בצבור לא קרבו וכן פי' רש"י בקידושין וקאמר בגמ' כשתמצא לומר לדברי רבי ישמעאל לא קרבו נסכים ולדברי ר"ע קרבו משום דקשיא למה לא דריש ר"ע כר"י אלא ע"כ דסבר דקרבי נסכים במדבר ומסתמא לא פסקו ואיך אפשר לומר לאחר ירושה וישיבה וע"כ מושבות בבמה הנוהגת בכל מושבות והיינו יחיד בבמה קטנה לעצמו ולא ניחא ליה לומר במה הנוהגת בכולכם להזהיר לצבור בנסכים ומושבות לאחר ירושה וישיבה כר"י דהא קרבו צבור נסכים במדבר וע"כ לכם לאו דרשה הוא ודרש מושבותיכם במה הנוהגת בכל מושבות אבל ר"י סבירא ליה דלא קרבו נסכים בצבור במדבר וא"כ דריש לכם במה הנוהגת

בכולכם וע"כ מושבות לאחר ירושה וישיבה ולא נתרבו במות יחיד כל זה ברור ונכון בס"ד באין גימגום:

דף קיא:

רש"י ד"ה נמצא כו' בגמ' פריך כו' דרך חיובא בחוץ פטור בפנים כגון שחט בפנים כו' ותיבות דרך חיובא בפנים פטירי בחוץ יש למחוק דהא מדפי' רש"י אסיפא פריך ש"מ ברישא ניחא דקתני דרך הכשירו בפנים דהיינו מליקה:
שם נמצא במקום שמתחייב על העלאתו אם נעשית עבודה ראשונה בחוץ כגון בשחיטה פטורו בפנים אם נשחט בפנים והעלה בחוץ כצ"ל והשאר יש למחוק וק"ל:
גמרא וא"ל ר' שמעון כי היכי דבפנים מחייב בחוץ נמי מחייב וע"כ סיפא לא קשיא ליה דקתני חוץ מן השוחט דיש לומר כדפי' רש"י במסקנא דקאי על דיוקא הא כל שאין חייבים עליו בפנים כגון קדשים פסולים שלא היה פסולן בקודש אין חייבים בחוץ חוץ מן השוחט עוף בפנים וק"ל אלא בסיפא קשיא דקאמר אלא כי היכי דבחוץ לא מחייב בפנים לא מחייב איך יתיישב לישנא חוץ מן השוחט וע"כ צ"ל דעדיפא מיניה פריך וק"ל:

דף קיב.

תוס' ד"ה אלא בפנים כו' שלא היה עושה חבירו דחוי אלא א"כ נתן לכולם ר"ל כל ד' מתנות מכוס אחד אז השאר הכוסות הם דחוי א"כ רישא נמי איירי בכי האי גוונא שכבר נתן אף הג' מתנות הוי שאר הדם שיריים וק"ל והוא ס"ד:
ד"ה כשם כו' אלא ודאי כיון דנשחטה קודם זריקת דמה של חברתה שראוי להתכפר לא הוי חטאת המתה ר"ל דלא הוי חטאת המתה אלא אם נשחטה לאחר זריקת דמה של חברתה אבל בנשחטה קודם זריקה לא הוי חטאת המתה ומ"מ אין דם חברתה פוטרה והיינו טעמא דבבת אחת חשיבי תרווייהו כחד גופא ואף דבמסקנא שם אידחי האי טעמא ועיקר טעמא משום דרצה מזה (וזרק) [פנים מאירות: זורק] ורצה מזה זורק מ"מ נראה דהוי כחד גופא משום דרצה מזה זורק ורצה מזה זורק לפטור את בשר חברת' מן המעילה אבל בזה אחר זה כיון דדם ראשונה ראוי לזרוק קודם שראוי לזרוק דם שני' אין דמה מתרת בשר חברת' ומ"מ כיון דשחטה קודם זריקת דמה לא הוי חטאת המתות ודוק:
ד"ה הא מני רבי היא כו' מיירי הכא בכל ענין שהשניה מתה ר"ל לרבי דאף אם נתכפר באבודה שאינה אבודה מתה א"כ מיירי הכא באיזה שנתכפר השניה מתה וק"ל:

בא"**ד** והיכא דנמלך מודה רבי דנתכפר באבודה כו' ר"ל אף דרבי סבר דלא עשו תקנה בקדשים ואמרינן ליה לך והתכפר בשאינה אבודה ואבודה מתה מ"מ מודה אם היו אומרים לו להתכפר באבודה דשאינה אבודה רועה דלא דחה בידים וא"כ ע"כ מיירי שאמרו לו לשחוט שאינה אבודה בפנים ואבודה בחוץ ובכה"ג אפילו רבנן מודו אף דס"ל דעשו תקנה בקדשים מ"מ היכא שאירע שנתכפר בשאינה אבודה דאבודה מתה א"כ קשה קצת מאי רבי היא רבנן נמי לא פליגי בהכי והב"ז הבין שקאי אדחה בידים:

ד"**ה** והכי קאמר דרועה לר"ש לית ליה כלל ר"ל אפילו הפריש שניהם לאחריות לית ליה רועה אלא תמות וק"ל ולא נקטה אלא לאשמועינן דרבי היא הוה סוף דיבור:

ד"**ה** בשעיר נשיא חמש חטאת בחד מקום גמיר להו ר"ל כל היכא דאיכא לאשכוחי כל חמש אבל במקום שאי אפשר למצוא כל חמש כגון בצבור לית ליה חטאת מתות כלל א"כ מאי טעמא ליכא לאשכוחי בנשיא דליכא למצוא ולד חטאת ויש לומר דמתני' דלא כר"ש דהא לר"ש לית ליה רועה כלל ומתני' דהכא אית לה רועה בהפריש שני חטאת לאחריות וק"ל:

דף קיג.

פרק ארבעה עשר

תוס' ד"ה מעלה עשו בפרה מיהו קצת קשה דהא מודה ר"י שמתו בהבלא ואף שיש לומר שקוברים הבאים אחריהם בבתי קברות עכ"פ ראוי לעשות מעלה זו והדרה קשיא לדוכתא מאי הקשה ריש לקיש לר"י:

ד"**ה** מדקאמר איה כו' תימא לר"י גופיה תקשי ליה הכא דמתו בהבלא ולי נראה דלא קשיא ליה דס"ל שקיברום הבאים אחריהם בבתי קברות וראיה שנמצאים בשאר מקומות וכאן אין נמצאים אבל לריש לקיש פריך דאפשר דנשתקעו ברפש וטיט ואיך קאמר דלא הוי וריש לקיש השיב דמ"מ י"ל פנינהו מירושלים אבל לא משאר מקומות א"י דאי אפשר ולכך א"י אינה בדוקה וק"ל:

דף קיג:

גמרא וכן מצאתי בב"ז בשלמא לדידי דאמינא לא ירד מבול לא"י משום הכי הוי חרבה כו' נראה לי בזה לישב כוונת הפסוקים ויכסו כל ההרים הגבוהים אשר תחת כל השמים ויגוע כל בשר הרומש על הארץ בעוף ובבהמה ובחיה וגו' וכל האדם כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו וימח את כל היקום וגו' מאדם עד בהמה עד רמש

ועד עוף השמים וגו' ולכאורה יש לדקדק למה חזר כאן וכתב וימח את כל היקום הלא כבר כתיב ויגוע כל בשר וגו' ותו ברישא דקרא כתיב בהמה וחיה ובסיפא דקרא שייר חיה אלא נראה דלר"י דלא ירד מבול לא"י וראם בא"י ניצול וע"כ לר"י קרא דויכסו כל ההרים משמעו דבמקום שירד המבול התם קאמר שנתכסו ההרים כדפי' התוספות ד"ה לא ירד מבול ואם כן יהיה פירוש הפסוקים כן דלמעלה אמר ויכסו כל ההרים במקום שהיה מבול ושם ויגוע כל בשר בעוף ובבהמה ובחיה ר"ל במקום שהיה מבול וכל אשר נשמת רוח חיים מכל אשר בחרבה מתו רצה לומר אפילו בא"י מקום שהיה חרבה מתו מהבלא וימח את כל היקום מה שבא"י מאדם עד בהמה וגו' ולא כלל חיה עמהם משום רימא דקם התם והוא מין חיה וניצול שם ולא הזיק לו הבלא כדפי' התוספות שהיה גדול וגיבור וק"ל:

שם אלא לדידך מאי חרבה חרבה שהיתה מעיקרא ואמאי קרי לה חרבה ר"ל מאי איצטרך קרא לומר מכל אשר בחרבה מתו כיון דכבר כתיב ויגוע כל בשר הרומש על הארץ הוי ליה למימר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מתו למה לי למימר כל אשר בחרבה בשלמא לרבי יוחנן איצטרך לומר כל אשר בחרבה אפילו בא"י במקום שלא היה המבול מתו מהבלא אלא לריש לקיש אמאי איצטרך לומר כל אשר בחרבה אלא למעוטי דגים וק"ל:

שם והא קא סגיא התיבה כו' פירוש רש"י והא התיבה מהלכת על פני המים מגבוה לנמוך וכתב מהרש"א בח"א וז"ל נראה דרצה לומר מגבוה לנמוך דקאמר היינו ע"י גלי הים אבל הא פשיטא דמשווי מיא בכ"מ כדאמרינן ביומא כו' ונפלאתי על חכם כמותו שנכנס לדחוקים בדברי רש"י ולי נראה הדברים כפשטן דאף דהמים היו שוים מ"מ התיבה היתה מהלכת ממקום גבוה ביבשה למקום נמוך ורימא היה הולך ברגליו הוצרך לירד למטה ותיבה מהלכת בשוה על פני המים שהיו שוים ועכ"פ היה נשמט חוטמו של ראם כשהיתה התיבה מהלכת ממקום גבוה שהוא למטה מן המים למקום נמוך שהוא למטה מן המים והראם הוצרך לירד וק"ל ודוחק לומר שהיה שט על אותן הימים במים ולא נתיגע:

תוס' ד"ה אורזילא דאין לומר שהוא מין ראם ויש במינו גדול דא"כ מאי קשיא ליה היכא קאי הא לא קשיא ליה אריא דבי עילאה היכא קאי שהיו אריות אחרים קטנים שיכול להכניס עכ"ל ולפי דבריהם צ"ל דממין קטן נולדו אחר כך אריות גדולות כארי' דבי עילאה וזה דוחק גדול ולי נראה דאין מזה ראיה כלל די"ל שהוא מין ראם ויש במינו גדול והמקשה פריך שפיר איך קם דליכא למימר דממין קטן הכניס א"כ איך נתגדל אחר

כך ונעשה בריה גדולה כמו שראה רבה בר בר חנה והא דלא פריך מאריא דביה עילאה די"ל גוריות הכניס אבל בראם אי אפשר לומר כן דהמקשה ידע ממעשה דרבה בר חנה אפילו בר יומא היה גדול מאוד וק"ל:

גמרא לא קשיא כאן קודם הגרלה כו' נראה דלפי ס"ד דמקשה ממעטינן מלה' קודם הגרלה משום דלשעיר הנעשה בפנים לא חזי דמחוסר הגרלה ולשעיר הנעשה בחוץ נמי לא חזי דמחוסר עבודת היום ויש מחוסר זמן לבו ביום דלא כרב חסדא ביומא ולפי מאי דמסיק אלא אמר רב מני לא קשיא כאן קודם הגרלה כאן לאחר הגרלה אף אקודם הגרלה לא איתותב וי"ל דלה' להוציא אף קודם הגרלה ומתני' איירי לאחר וידוי וממועט מאל פתח ונראה לישב דמתחילה לפי מאי דס"ד דממעטינן אחר הגרלה מאל פתח ע"כ לה' להוציא אפילו קודם הגרלה וע"כ גזרת הכתוב דיש מחוסר זמן לבו ביום אבל לבתר דמסיק דלאחר הגרלה קודם וידוי לא ממעטינן מאל פתח ע"כ מוקמינן מיעוטא דלה' במסתבר אאחר הגרלה אבל קודם הגרלה מסתברא דחייב משום דראוי לשעיר הנעשה בחוץ ואין מחוסר זמן לבו ביום ודוק:

תוס' ד"ה יצאו קדשי בדק הבית כו' דפרת חטאת לא קיימא למזבח אבל מתפיס תמימים כצ"ל. וא"ת מ"ש קדשי בדק הבית כו' ר"ל לפי' רש"י דממעט אפילו תמימים אם כן קשה מאי שנא תמימים משעיר י"כ וק"ל:

ד"ה כאן קודם וידוי וכי איצטרך פתח אהל מועד משום פרה כו' ומתניתין נקט שעיר המשתלח איידי דנקט פרה דממעט מפתח אהל ה"ה שעיר המשתלח אחר וידוי וק"ל:

בא"ד וע"כ לא גריס כו' דלא תיקשי ממתני' ר"ל דבמתני' ממעטינן מפתח אוהל ושם ממעטינן מלה' ושם אי אפשר לתרץ כדמשני הש"ס גבי שעיר המשתלח וק"ל:

דף קיד.

תוס' ד"ה וקסבר ולדות קדשים כו' כוונת קושייתם אף דראוים לבוא במעי אמן מ"מ כיון שאחר שנולדו הוי חולין גמורין דאפילו פדיון לא בעי א"כ לא דמי לרובע ונרבע אף דעכשיו אינם ראוים מ"מ קדישי דבעי פדיון דהוי כמו קדם הקדשן את מומם דתנן בבכורות דף י"ד דטעון פדיון וס"ד לחייבו אבל הני דלא קדישי כלל א"כ לא עלה על דעת לחייבו משום שהיו ראוין אגב אמן ותרצו דמ"מ קדושת דמים איכא כו':

בא"ד ואם תאמר כו' דברי התוספות בכאן קשה להולמן ותחילה צריך אני לפרש מה שנראה לי לפי עניות דעתי בשיטה זו דהא דפריך המקשה אתנן ומחיר וכלאים אי אפשר למצוא בקדשים דאינו חל על המוקדשין ובחולין כבר מיעטינהו מאל פתח וע"כ

מוכרחים אנו לומר בולדות קדשים דבהווייתן הן קדושין כיון דאין קדושה חל עליהם אלא אחר שיצאו לאויר עולם הילכך חל אתנן ומחיר עליהם אם נתן לה עובר של מוקדשין באתנן וסד"א כיון דמעיקרא עם אמן נראו לבא לא נמעט מפתח אהל וממעטינן מלהקריב אבל למ"ד במעי אמן הן קדושין אין אתנן חל עליהם וזה באתנן ומחיר אבל כלאים ויוצא דופן דמתני' אף דאי אפשר לומר בבהמת חולין דכבר נתמעט מאל פתח אבל לבתר דמסיק דמיירי בולדות קדשים ואף למ"ד במעי אמן הן קדושין מ"מ כלאים ויוצא דופן פסולין להקריב אבל ס"ד לחייבו בשחוטי חוץ משום דהיה ראוי מעיקרא אגב אמן ואיצטרך למעט מלהקריב וא"כ הא דנקט וקסבר ולדי קדשים בהווייתן הן קדושין אגב אתנן ומחיר נקט אבל לענין כלאים ויוצא דופן שפיר מיתרצא קושייתו דמיירי בולדות קדשים ובין למ"ד במעי אמן ובין למ"ד בהווייתן ניחא ולא נקט בהווייתן אלא אגב אתנן ומחיר כל זה נ"ל ברור: ועתה אפרש התוספות שמאד אינם מובנים לי דבריהם תחילת קושייתם לא הבנתי מה שהקשו למ"ד בהווייתן נמי נימא מגו דנחתא להן קדושת דמים נחתא להן קדושת הגוף ולא זכיתי להבין דאף למ"ד דנחתא להן קדושת דמים לא נחית אלא לאחר לידתן ואף דנימא מגו דנחתי לקדושת דמים נחתי לקדושת הגוף היינו בתר לידה אבל במעי אמן לא קדישי לא קדושת דמים ולא קדושת הגוף וחל עליהם שפיר אתנן ומחיר וס"ד לחייבי משום דחזו אגב אמן קמ"ל מלהקריב דעכ"פ פסולים להקרבה וכן יוצא דופן וכלאים ותו קשיא לי בדבריהם שכתבו ועוד אי כר' שמעון אפילו סבר במעי אמן קדושין לא חיילי עלה קדושת הגוף כו' נראה דאין הנדון דומה לראיה דהתם המקדיש נקיבה לאשם וכן באשם בן שנה והביא בן שתים שפיר קאמר כל מידי דלא חזי לגופיה לא נחתא עלה קדושת הגוף אבל הכא בולדות קדשים אי במעי אמן הן קדושין וראוין להקריב אגב אמן לא חל עלייהו אתנן ומחיר וכלאים ויוצא דופן כבר כתבתי אף למ"ד במעי אמן הן קדושים שפיר מיתני במתני' למעט מלהקריב ולא מאל פתח כיון דראוי' להביא אגב אמן:

בא"ד ועוד מצי לאוקמי כו' ואח"כ הקדישה ר"ל לבהמה עם העובר וק"ל:

דף קיד:

תוס' ד"ה אלמא אמר ר' זירא כו' אבל אשכחן גזילה דאיכא תרי לאוי כו' וקשיא לי טובא דמאי קשיא להו מגזילה דהא בגזילה איכא נמי תרי עשה והשיב את הגזילה אשר גזל(ו) [פנים מאירות: או] את העשק ולפ"ד התוס' ס"ל לרבא דעושק היינו גזל והוי דמי ללא יטמאו את מחניהם דמנתק תרי לאוי משום דאיכא תרי עשה וישלחו מן המחנה מחוץ

למחנה תשלחום ה"נ דכוותיה ובזה ישבתי קושית התוספות בפ' המקבל דף קי"א ע"א וז"ל ד"ה למה חלקן לעבור עליו בשני לאוין תימא בשלמא הני חלקן לעבור עליו בשני לאוי אבל גבי אשם גזילות למה נכתבו שניהם או בגזל או בעשק עכ"ל והניחו הקושיא בתמיה אבל לפי מה שכתבתי ניחא דאיצטרך למכתב תרי עשה כדי שינתק תרי לאוין ובתשובה הארכתי בזה וק"ל:

ד"ה רב נחמן כו' וכ"ת ק"ו בחוץ הא אין מזהירין מן הדין ונראה לפי' רש"י דמפרש דקאמר רחמנא לא תעשון אותן בגלגל ומשמע בין בבמות צבור בין בבמות יחיד א"כ לא ילפינן חוץ מפנים מק"ו אלא דשניהם באזהרת לא תעשון משמע א"כ אזלה ליה קושית הש"ס ודוק:

ד"ה אלא לאו קודם חצות כו' וע"כ צריך לומר לפי מאי דס"ד דמקשה דיש מחוסר זמן לבו ביום וק"ל:

ד"ה היתר במה לחבירו כו' והשתא תינח מחוסר זמן תורין שלא הגיע זמנם מ"ט ר"ל דהוי כמו אשם בן שתים והביא בן שנה דאמר ר"ש כל עצמן אינן קדושין וק"ל:

גמרא מתקיף לה רב הונא וכי יש לך דבר שאינו כשר לשמו כו' נראה לי דבל"ז על דברי רב חלקי' לא היה יכול להקשות וכי יש לך דבר דהייתי אומר דסתמא שלא לשמו קאי וכמו פסח בשאר ימות השנה דשלמים הוא ואין זה אלא לשמו אבל לבתר דמשני ושלא לשמו בעי עקירה פריך שפיר וק"ל:

דף קטו.

גמרא אילימא בזמנו מאי איריא אשם אפילו חטאת נמי פירוש רש"י אי נימא בזמנו ולשמו מאי איריא אשם דרביא חטאת נמי מחייב דלא בעי ריבויא ואפילו אשם דהא חזי בפנים ולפירושו הוא דחוק דמאי פריך אפילו חטאת נמי מאשם גופיה היה יכול להקשות דאי אפשר לאוקמי בזמנו ולשמו דלא צריך ריבויא אלא נראה ברור דהמקשה פריך הכי אלימא בזמנו ושלא לשמו וס"ל דאיצטרך לרבויא משום כיון דלא עלה לבעלים לשם חובה בפנים לא יתחייב בחוץ א"כ פריך מאי איריא אשם אפילו חטאת נמי דפסולה שלא לשמו מ"מ מתקבל בפנים בלשמו דמשום דיבורי' לא מיעקר שמיה מיניה וא"כ ליתני חטאת דהוי רבותא טפי ומשני הא מני ר"א היא דמקיש אשם לחטאת דפסול שלא לשמו ומיירי בזמנו ושלא לשמו ותני טפל וה"ה עיקר דאין כאן רבותא טפי בחטאת מאשם אליבא דר"א ורש"י אזיל לשיטתי' דס"ל דשלא לשמו לרבנן בזמנו נמי לא צריך ריבויי דהא כי האי גוונא מתקבל בפנים הוא ולכך נכנס לדחוק בפירוש דברי המקשה

מאי איריא אשם אפי' חטאת נמי דלא צריך לרבויי ואין זה מן הכרח דיש לומר כיון דלא עלה לבעלים לשם חובה לא מתקבל בפנים לשם בעלים לפטור קמ"ל דחייב וגם מה שפירוש רש"י שבת"כ קתני בהדיא שלא לשמו וע"כ מוקי לה כר"א דאלו לרבנן לא איצטרך לרבויי לא ידעתי פירושו דלמא מיירי שלא בזמנו ושלא לשמו ואצטריך לרבויי אפילו לרבנן אם לא שהי' גורס בת"כ בהדיא בזמנו ושלא לשמו וק"ל:

שם אמר לך רב הונא כו' ואף לדברי רב הונא היה רב דימי יכול לחלק תרווייהו מיירי בשלא לשמו והא דחייב מיירי שהפריש שתי אשמות לאחריות דחד מינייהו מעיקרא עולה והא דפטור כשלא הפריש ופטור בשלא לשמו דאין לך דבר שאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו אלא ניחא ליה לחלק אף בהפריש מ"מ לשמו פטור דלא מתקבל בפנים וק"ל:

דף קטו:

גמרא כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הם שתק וקיבל שכר על שתיקתו כו' וכן בשלמה אמר כו' נראה דזה פי' מה שאמרו בפ"ק דברכות אגרא דבי טמיא שתיקותא אגרא דבי הילולא מילי י"ל שאבל מקבל שכר על שתיקתו ואגרא דבי הילולא מילי שמקבל שכר על דיבורו ובדרך רמז נוכל לומר מה שאמר שלמה טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה משום דהתם מקבל שכר על שתיקתו ובשתיקה אי אפשר לבוא לידי חטא אבל בבית המשתה מקבל שכר על דיבורו וי"ל דברוב דברים לא יחדל פשע וקרוב לשכר וקרוב להפסד וק"ל:

דף קטז.

גמרא ואמר מר תמות וזכרות כו' כתב רש"י ולא גרסינן תמות וזכרות בבהמות ולא ידעתי למה מחקו רש"י מן הספרים לפי גירסא דילן ואמר מר תמות וזכרות כו' ואיתקש בהמה לעוף משום דבעי לאתויי ראיה שזכרים ונקיבות הקריבו ב"נ לעולה ומייתי מדאמר מר דאין תמות וזכרות בעופות ואיתקש בהמה לעוף וכי היכי דבעוף אין תמות וזכרות אף בהמה כן קודם מתן תורה שהיה כשר להקריב לעולה אף נקיבה ואיידי דזכרות נקט תמות אף שאינו מן הצורך דהא מדאיצטרך למעט מחוסר אבר ש"מ דבעלי מומין כשרין לבני נח ואחר כך קאמר תמימין ובעלי מומין לאפוקי מחוסר אבר דלא וכעין פיסקא וק"ל ובזה ניחא גירסת הספרים ישנים:

תוס' ד"ה ודילמא למעוטי טריפה תימא כו' דרשינן מיניה תרתי כצ"ל וקושיא זו לפי מאי דס"ד דמקשה דטריפה אינה חיה אבל לבתר דמסיק דאף למ"ד טריפה חיה פריך וע"כ דמכל חי מיותר לגמרי א"כ אין כאן קושיא דהתם ממשמעות דחיות שפיר ממעטינן תרתי שחיין ראשי אברים אבל הכא מסתברא טפי לאוקמי למעוטי טריפה ממחוסר אבר דמ"מ אין טריפה בריאה נשארת ולא חזי לקיום העולם כולי האי כדכתבו התוספות בד"ה אבל למ"ד טריפה חיה אלא דהתוספות הקשו לפי מאי דס"ד דטריפה אינה חיה וממעט ממשמעות דכל חי וע"ז תירצו דשאני צפורי מצורע כו' אבל גבי בני נח דשאר מומין כשרין הוי לן לאוקמי למעוטי טריפה דוקא וע"כ נמי מטעמא דלענין קיום עולם לא חיישינן למחוסר אבר דומיא מה שתירצו בד"ה אתך ע"ש וק"ל:

ד"ה אבל למ"ד כו' וא"ת כיון דטריפה חיה ויולדת כתב מ"ו הב"ז והא דס"ל לפשיטות דהסוגיא היא כמ"ד טריפה חיה הוא ממש"כ לקמן מחיי נח ועוד דאי טריפה אינה חיה למה לי מכל חי למעוטי טריפה תיפוק ליה כיון דאינו חי י"ב חודש מה הוצרד ליקח אותם אל התיבה שהמבול היה י"ב חודש יעוין שם ונפלאתי על גברא רבא כמותו שנכנס לדחוקים לאין צורך דהא התוס' כתבו מפורש בע"ז בסוגיא זו ובחולין דף ק"מ דלמ"ד טריפה יולדת ק"ו דחיה ולכך כתבו התוספות הכא בפשיטות דחיה ויולדת וק"ל:

ד"ה ודילמא נח כו' עיין בב"ז שהאריך כאן לישב קושית הכ"מ שכתב בפי"ג מהל' גרושין אמ"ש הרמב"ם והעלו ממנו אבר שא"א שינטל וחי כו' וז"ל וצ"ע דבר"פ אלו טריפות ממ"ש התוספות משמע שאדם טריפה חי יותר מי"ב חדש עכ"ל ואני אומר נשתקע הדבר ולא יאמר דבר זה אינו עולה על דעת שום פוסק ק"ו על דעת ר"ת שאדם טריפה גמור יחיה יותר מיב"ח למ"ד טריפה אינה חיה ונ"ל שאיזה תלמיד טועה כתבו כן כו' עכ"ל הב"ז ואני אומר שבחינם טרח ויגע ולא עלה בידו כלום דהרי מבואר בתוספות בהדיא שר"ת רצה לחלק דבהמה מוטרפת בנקיבת הקרום לחודיה אבל אדם דאית ליה מזלא בעי חסרון גלגולת עם נקיבת הקרום והקשו התוס' על דבריו מכמה סוגית הש"ס חדא מדפריך מנקיבת המרה מאיוב אלמא מאי דחיי אדם חיי נמי בבהמה ובסוף העלו דאפילו למ"ד קרמא עילאה אף ע"ג דלא אינקב תתאי טריפה יש לחלק בין אדם לבהמה ולא מטעם ר"ת אלא משום דבאדם הקרום התחתון קשה וחזק יותר מבהמה ומשום הכי בעי חסרון עצם עם נקיבת עליון ובבהמה התחתון רך ואין צריך חסרון עצם עם העליון אבל בדבר ששוה בזה ובזה אין לחלק ביניהם עכ"ל הרי לר"ת דמחלק משום דבאדם אית ליה מזלא א"כ אין ראיה אף שמצינו טריפה בבהמה אינה ראיה לאדם כגון נחתכו רגליו מן ארכובה ולמעלה דאף דתנן בפ' בהמה המקשה דטריפה מ"מ לגבי

אדם יש לומר דחי יותר מי"ב חודש והרב הכ"מ נתכוון להקשות מדעת ר"ת והא דלא הזכירו הרב בב"י ובש"ע משום דאידחו דברי ר"ת מכמה מימרות בש"ס גם מה שרצה לומר שהמקשה פריך דילמא נח גופיה טריפה דבהמה הוי כגון ניקב קרום לחוד דיכול להחיות כמה שנים באדם לא דק כלל בזה דהא על טריפות שבסתר לא הזהירה התורה אלא על הטריפות הגלוי כן כתבו התוספות להדיא בע"ז יעוין שם ובר מכל דין לא זכיתי להבין דבריו על בורין בכאן מי דחקו לזה:

גמרא ודילמא למעוטי טריפה נ"ל דיש לומר דפריך למעוטי טריפה דאזהריה רחמנא שלא יקח טריפה שלא חזי לקיום עולם כ"כ ולעולם אף טריפה מותרת לב"נ להקרבה בשלמא אי קאי אמחוסר אבר שפיר מוכח דאסור לבנ"ח להקריב דלמה ליה לאזהורי הא חזי לקיום העולם אלא ע"כ משום הקרבה דפסולים וק"ל:

דף קטז:

גמרא אבא יוסי בן דוסתאי אומר בקר ומקום המזבח חמשים ולדידיה לא קשיא כתיב הכא כסף והתם זהב דיש לומר דבקר ומקום המזבח קנה בחמשים כסף ומקום הבית בשש מאות שקלי זהב והא דלא אמר ועצים משום דלא ניחא למימר בחדתי דמסתמא שימש ארונה בהם ובעינן שלא ישתמש בהם הדיוט ובקרא כתיב ויקן דוד את הגורן ואת הבקר ולא נזכר עצים ור"א סבר כיון דכבר הזכיר ארונה המוריגים בכלל בקר הם וק"ל:

תוס' ד"ה גבה חמשים כו' דהכי קאמר גבה כסף שוה חמשים שקלים של זהב וקרא דשמואל הכי משמעותא ויקן דוד וגו' בכסף ר"ל בהרבה כסף שעולה שקלים חמשים של זהב והשתא לא נודע כמה שקלים של כסף נתן עבור חמשים של זהב וקרא דדברי הימים מפרש ויתן דוד לארנון במקום ר"ל עבור הבית כולה שקלי זהב משקל שש מאות דהוי מכל ישראל ששה מאות שקלי זהב ולפי המדרש דנתן לו חמשים שקלי זהב דהיינו שש מאות שקלי כסף ויתפרש קרא בדברי הימים ויתן דוד וגו' שקלי זהב חמשים משקל שש מאות כסף וע"כ מנ"ל דהוי חמשים אלא דמפרש נמי קרא דשמואל ויקן דוד וגו' בכסף ר"ל בשש מאות כסף שהם שקלי זהב חמשים ולפ"ז הוי י"ב שקלי כסף בשקל זהב וע"ז הקשו דהא בפ' שור שנגח משמע דדינר של זהב שוה כ"ה דינר של כסף ואין להקשות דמנ"ל דגבה מכל שבט דילמא נתן משלו דקשה דאם כן למה חולק הכתוב במנין אלא ע"כ דגלי לן קרא דגבה חמשים מכל שבט או חמשים שקלי זהב או חמשים שקלי כסף לפי המדרש וק"ל:

דף קיז.

תוס' ד"ה אימא בכל מקומות מחנה ישראל כו' ונראה דאף שעת הליכתן שרי ונראה דרש"י לא ניחא ליה לפרש אף בשעת הליכתן שרי דאף דנסע אהל מעד הוא מ"מ אסור בשעת הליכתן מסתמא עקרו גם המזבח והוי כמו שנפגם ואסור לאכול אבל בחנייתן מותרים לאכול דלא נפסל ביוצא וק"ל:

ד"ה פלכו כף דגושה בנחמיה מכאן ראיה למדקדקים שאומרים בברכת השחר שעשית לי כל צרכי בדגש וק"ל:

ד"ה ר"ש אומר אף צבור כו' והשתא לר"י אי נזירות נידר ונידב הוא אתי שפיר שהקריבה בבמות יחיד כו' אף לפי המסקנא דפליגי בעולה ושלמים אבל חטאת ואשם דברי הכל חובות נינהו ואיך הקריב אבשלום חטאתו ואפשר שהיו המקומות קרובים והקריב חטאת בגבעון וזה דוחק:

בא"ד והאי קרא דאלכה ואשובה ואשלם נדרי מיירי בנדרים ונדבות והתוס' למטה ד"ה מחלוקת הקשו דאי אפשר לומר כן דבתמורה משמע דאיירי בקרבן נזירות ויותר נראה כמו שכתבו התוס' בתמורה דאתי כר"ש דס"ל דנזיר מגלח על שלמי נדבה וק"ל:

דף קיז:

גמרא אלא אי איתמר הכי איתמר א' שמואל מחלוקת בעולה ושלמים כו' ולכאורה יש לדקדק דאם עולות ושלמים נחשב באים בנדר וע"כ דאזלינן בתר תחילת נדר וע"י נדר בא עליו א"כ מהאי טעמא יהיה נחשב גם חטאת לנידר ונידב ואם תאמר דהוא אסר עצמו ביין ובתגלחת ומאליו נתחייב בקרבנות אם כן שלמים נמי מהאי טעמא גופא לא יחשבו באים בנדר ונדבה ויש לומר דילפינן משלמים ועכ"פ מצינו ששלמים באים בנדר ונדבה ונתרבו מריבוי דקרא שלמים משא"כ חטאת דלא מצינו חטאת נדבה וק"ל ומכאן סתירה גדולה לדברי הפוסקים דס"ל באו"ח סימן א' דאחר אשם יאמר יהי רצון כו' משום דיכול להביא בנדבה בנזיר דהא מסקינן הכא דכ"ע סבירא להו דאשם נזיר חובה נינהו ולא הוי בכלל נידר ונידב וק"ל:

תוס' ד"ה ורבנן כו' ולא מיסתבר למימר דנהי דלרבנן כאן וכאן לא קרבו לר"י קרבו בבמת צבור כצ"ל ר"ל אף יחיד קרב בבמת צבור ואינו ממעט אלא ליחיד בבמה קטנה וק"ל:

בא"ד ועוד דא"כ לקמן כו' ר"ל אי ס"ד אף דממעטינן מנחה מדכתיב זבחים מ"מ מרבינן דבצבור קרבו אף ליחיד אם כן מאי פריך חכמים היינו ת"ק דילמא רבנן קמאי נמי כר"י סבירי להו וק"ל:

דף קיח.

גמרא א"ל יחיד חובות שקבוע להן זמן מנא ליה ומ"ו הב"ז מוחק גירסא זו וראיתי בדפוס בסליאה דמשני א"ל תתרגם מתניתך בעולת חובה דאיכא עולת ראיה ולפי האי גירסא הוי הקושיא איך אומר אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא חובות שקבוע להן זמן שלא קרבו בקטנה הא לא מצינו ביחיד חובות שקבוע להן זמן ומשני דמצינו שפיר ביחיד חובות שקבוע להן זמן כגון בעולת ראייה שהצבור קרבו עולת חובה שלהם והיחיד לא קריב עולת ראיה אף שקבוע להן זמן אכן מדפריך בתר הכי ולוקמא במנחת חובה דהא איכא חביתין משמע דאינו מקפיד על קביעת זמן דהא במנחת חובה אינו קבוע זמן ביחיד ולפי פי' רש"י והתוספות נראה שגרסו כגירסת הב"ז וק"ל:

תוס' ד"ה ותתרגם מתני' כו' מ"מ על חינם הזכיר פסחים ר"ל וע"כ אתי למעט שלא הקריבו אפילו חטאת שקבוע להם זמן ועל זה הקשו ותימא מנ"ל לר"ש הא וק"ל והא ליכא למילף מפסח דפסח נמי אין כיוצא בו נדבה כצ"ל:

גמרא מנא הני מילי אמר ר' יוחנן כתוב אחד אומר ותביאהו בית ה' שילה כו' נראה דאתיא כמ"ד דשילה היה בחלקו של יוסף דלמ"ד לקמן ע"ב דסנהדרין היו בחלקו של יוסף וא"כ י"ל דבית ממש היה בשילה בחלקו של בנימין והא דקרא אהל אפשר שסנהדרין היו יושבים באהל בשילה וק"ל:

דף קיח:

רש"י ד"ה בן (פורס) [פנים מאירות: פורת] כו' וימאס באהל יוסף בתר ויטש משכן שילה כתיב כצ"ל:

גמרא בעיא ר' ירמיה עומד על גבי נחל כו' ר"ל את"ל בבעיא דרב פפא דאינו אוכל דבעינן שיראה אף בשעה שיושב מ"מ מבעיא ליה בנחל דיש לומר דאי לא היה נחל היה רואה אף ביושב או דילמא דלא שנא וק"ל:

שם אמר רב אדא מאי קא קשיא דילמא שכינה בחלק בנימין וסנהדרי גדולה בחלק יוסף מדמצינו בבית עולמים כו' לכאורה קושיא דרב יוסף אינה מתורצת בתירוץ זה דלפי זה למה אמר וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר כיון דעיקר שכינה היתה בחלקו של בנימין הוי ליה למימר ובשבט בנימין לא בחר ונראה לישב דהא בלאו הכי יש לדקדק למה ליה למימר מדמצינו בבית עולמים אלא נראה ברור דאמרינן בשבת דף קל"ט אין הקב"ה משרה שכינתו עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל שנאמר ואשיב ידי עליך וגו' ולפ"ז עיקר השראת שכינה בישראל היה בשביל סנהדרין ולכך נראה דהיו

צריכים שסנהדרין יקבעו מקומם דוקא בעזרה כדאיתא בפ' איזהו מקומן דף נ"ד משום האי טעמא ושילה היה בימי שפוט השופטים ולא היו שופטים טובים כמו שאמרו אוי לדור ששופטיהם צריכין להשפט וע"י זה נסתלקה השכינה ולכך תירץ ר' אדא שפיר דילמא סנהדרין היו בחלקו של יוסף ולכך כתיב ובשבט אפרים לא בחר דע"י מקומו שלא היו שופטים טובים לא בחר להשרות שכינתו ולכך מייתי ראיה מדמצינו בבית עולמים דשכינה בחלקו של בנימין וסנהדרין בחלקו של יהודה וא"כ איך אמר קרא בתר וימאס באהל יוסף ויבחר את שבט יהודה וגו' ויבן כמו רמים מקדשו הא מקדש הוי בחלק בנימין אלא ע"כ עיקר הבחירה היא משום סנהדרין וכיון דהוי סנהדרין בחלק יהודה קאמר ויבחר שבט יהודה א"כ דילמא בשביל סנהדרין שהיו בחלקו של יוסף ולא הוו מעלי קאמר וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר וק"ל: ובזה נראה לישב פסוקים בתהלים סימן קל"ב ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד ופירוש רש"י כשיבנה שלמה בנין בית המקדש תהיה בנויה בשכינה אך זה אי אפשר אם לא שיהיו שופטים טובים ולכך אמר כי שמה ישבו כסאות למשפט ר"ל הסנהדרין יהיו בעזרה וע"י ישרה הקב"ה שכינתו והא דאמר כסאות לבית דוד משום דאמרינן אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ונראה הטעם דאיתא בח"א דהא דסנהדרין הוי בחלק יהודא דלו משפט המלוכה וכתיב מלך במשפט יעמיד ארץ עכ"ל ולכך אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד דלו משפט המלוכה כדכתיב מלך במשפט ודיין מצוה בישיבה וזה מורה על כבוד מלכותו שהיה יושב בעזרה שהיתה בחלקו של יהודה משא"כ מלכי ישראל וק"ל ויש לומר דע"י זה נתקנא דואג כיון דמצא מקום בית המקדש שהיה יכול לסמוך לשכת הגזית בעזרה א"כ יש ישיבה בעזרה למלכי בית דוד כי הוא מורה שמלך יושב במשפט אבל אם לא היה יכול להתקרב המקדש לסנהדרין לא היה ישיבה גם למלכי בית דוד וק"ל ולמ"ד דבחלקו של יוסף היה המשכן נראה דזה פי' הפסוק שמענוה באפרתה מצאנוה בשדה יער ר"ל ששילה בימי דוד כבר חרבה לכך אמר שמענוה באפרתה ר"ל שם שמענו שהיה המשכן והשכינה באפרת בחלקו של אפרים כי שילה בגבול אפרים כתיב ועכשיו מצאנוה בשדה יער ר"ל בחלקו של בנימין וק"ל:

דף קיט.

תוס' ד"ה באו לנוב כו' בריש פירקין פי' בקונטרס דלעיל בבאו לגלגל ולא הוזכר מעשר שני לפי שלא נהגו מעשרות עד לאחר ירושה וישיבה ותימא וכו' י"ל כוונתם להוכיח

מדנקט רש"י טעם שלא נהגו המעשרות ש"מ דגרס גבי נוב וגבעון מעשר שני בכל ערי ישראל דאי לא גרס וסבר כיון דאיתקוש למעשר בהמה אינו נאכל כלל כמו מעשר בהמה א"כ תו לא צריך לטעמא שלא נהגו המעשרות אלא ע"כ דגריס דמעשר שני נאכל בכל ערי ישראל א"כ הקשו תימא דמהאי טעמא דאתקיש למעשר לא יהא נאכל וק"ל:

ד"ה זו וזו שילה כו' וההיא אסקינא לעיל לפום חד גירסא כו' ר"ל לעיל בפ' קדשי קדשים: **בא"ד** ועוד כתוב בשמואל כו' הוצרכו לקושיא זו משום דעל קושיא ראשונה י"ל דילמא לא דייק בין מחברון ובחברון כמו שכתבו התוס' לעיל בדף קי"ז ד"ה ר"ש אליבא דר' יהודה דלא דייק ולכך הקשו ועוד כתוב בשמואל וק"ל:

דף קיט:

גמרא אלא מנוחה מאי מנוחה ר"ל אף דכתיב זאת מנוחתי עדי עד מ"מ פריך מאי מנוחה הא מצינו שגלתה שכינה בבית ראשון ומשני מנוחת ארון דארון לא גלה שוב ונגנז במקומו וגם לא מצינו שטילטלוהו לאיזה מקום כמו שמצינו בשילה שלקחו עמם למלחמה ונשבה בימי עלי וכן פי' רש"י ועתה קומה ה' שלא להטלטל כאשר עד עתה משילה לנוב ומנוב לגבעון אתה וארון עוזך שלא יטלטל עוד מעתה ובזה מיושב קושית התוס' שכתבו ויהי כנוח הארון הוי מצי למביא פסוק דכתיב ביהושע ויהי כנוח כפות רגלי הכהנים אי נמי ויהי בנסוע ארון ובנוחה יאמר וגו' ולפירוש רש"י אין משם ראיה דהתם לא היה מנוחה עולמית אלא לשעה והיה מטולטל משא"כ בבית עולמים שהיה מנוחה עולמית וק"ל ומה שכתב רש"י שמצא פסוק בדברי הימים בשלמה קומה למנוחתיך נפלאתי הא מקרא זה נמי בכתובים בתהלים סימן קל"א ואני אומר שיש להביא ראיה מן פסוק אחר בדברי הימים סימן כ"ח גבי דוד דכתיב אני עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון ברית ה' ש"מ דעיקר מנוחה בשביל ארון וק"ל:

תוס' ד"ה בעי רב אלא כו' נראה פשוט דלרש"י פליגי רבה ור"י אף במשלה בהן את האור דלרבה ירדו ואף דאמרינן בפ' ב"ש כשם שאם עלו לא ירדו כך אם ירדו לא יעלו ומפרשינן דמיירי בלא משלה בהן האור אבל משלה בהן אור אפילו ירדו יעלו דהתם מיירי שהיה פסולן בקודש אבל הכא בשחיטת דרום לרבה כמאן דחנקינן דמי והוי כקדשים שמתו דאפילו משלה בהן האור ירדו ולפ"ז שפיר קאמר בסמוך מילתא דפשיטא לרבה בחד גיסא כו' מיבעי לר' ינאי לגירסת רש"י דבעי ר' ינאי איברי עולת במת יחיד שעלו למזבח מהו שירדו ובמשלה בהן את האור מיירי והא דלא פשיטא ליה דלא אמרינן קלוט ממתני' דב"ש דתני אם ירדו לא יעלו דהתם מיירי בלא משלה בהן

את האור ושם פסולין עלייהו אלא אם לא ירדו מרבינן מקרא דלא ירדו אבל הכא בעול' במת יחיד שהכניסה לפנים בלא שום רבוי דקרא כל זמן שהם בפנים דין קדשי במה גדולה יש להם דקרינן שפיר לפני ה' והגשה אל המזבח וכל אינך דחשיב במתניתין ויש לומר דאמרינן קלוט אפילו הוציאה ולכך מדמה לשחיטת דרום לאחר שמשלה בהן את האור דהוי כמו לחמו של מזבח ואפ"ה לא אמרינן קלוט לרבה אך הא קשיא לפי מאי דדחי הש"ס דתיבעי לרבה עד כאן לא קאמר רבה אלא במזבח אבל מחיצה אע"ג דלא חזי ליה יש לומר דקלטה ולפ"ז לפירוש רש"י שנשחטה בחוץ דהוי כמו שחיטת דרום לגבי פנים אפ"ה יש לומר דרבה מודה דקלטה מחיצה ופשיטא היכא שלא יצא דקלטה מחיצה לרבה וצריך ליתן על המזבח ולנהוג בהם דין קדשי במה גדולה וק"ו בן בנו של ק"ו אם כבר נתן איברי עולה במת יחיד על המזבח ומשלה בו האור דלא ירדו אף לרבה ולפ"ז איך קאמר מילתא דפשיטא ליה לרבה בחד גיסא מבעיא ליה לרבי ינאי דלמא לרבה נמי מבעיא ליה וע"כ צריכין אנו לומר דלא בעי למימר דלרבה פשיטא הא דרבי ינאי אלא דבעי למימר מלתא דפשיטא ליה לרבה בחד גיסא לענין שחיטת דרום מבעיא ליה לר' ינאי דיש לומר דאיברי במת יחיד קיל ששחטן בהיתר ולעולם לרבה נמי מבעיא ליה וכן צריכין אנו לומר ע"כ לפי' התוספות אך אי קשיא הא קשיא למה לא מבעיא ליה לר' ינאי איברי עולות במת יחיד שהכניסן לפנים דמבעיא לי' נמי אליבא דרבה ור"י אי אמרינן קלוט אי לא וצריכין אנו לומר דפשיטא ליה לר' ינאי היכא דלא עלה על המזבח לא אמרינן קלוט:

בא"ד והכא מיירי שהכניסה חיה כו' משום דקשיא להו כיון דהיכא דלא משלה בהן האור כ"ע מודו דלא אמרינן קלוט היכא דירדו א"כ ה"נ אם שחטו בחוץ הוי כמו שחיטת דרום ופשיטא דאם יצאו דלא יעלו ולכך כתבו התוספות דלא מיירי הכא ששחטו בחוץ דזה הוי ממש פלוגתא דרבה ור' יוסף אלא דמבעי ליה אם הכניסה חיה וכיון דאם לא הוציאה הוי צריך לכתחילה ליתן על המזבח כדין קדשי במה גדולה ולכך קאמר היינו פלוגתייהו דרבה ור"י במשלה בהן את האור אף דקי"ל במשלה האור אפילו ירדו יעלו אפ"ה לית ליה קלוט לרבה ולר"י איט ליה קלוט ודחי ליה הש"ס תיבעי ליה לרבה כו':